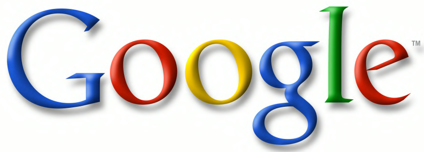
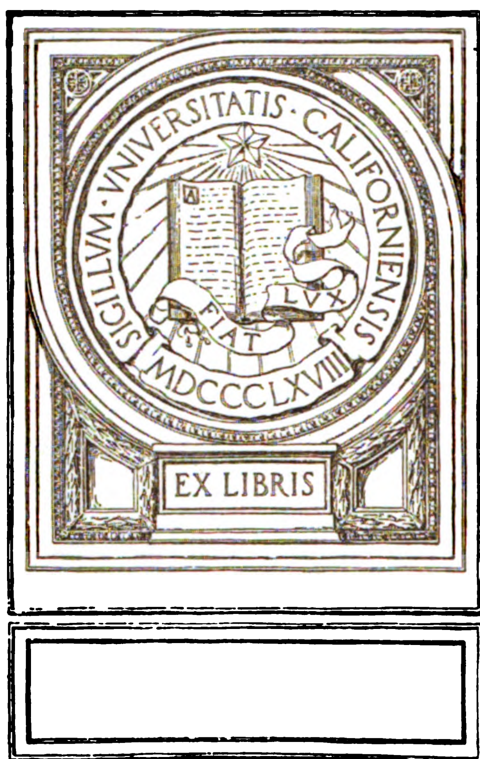

SIGILLVM · VNIVERSITATIS · CALIFORNIENSIS
FIAT LVX
MDCCCLXVIII
EX LIBRIS

Historiske Samlinger

udgivne

af

Den Norske Historiske Kildeskriftkommission

Første Bind

Første Hefte

Christiania 1898

A. W. Brøggers Bogtrykkeri

Kommissionærer: Jac. Dybwad, Chr.a, Lehmann & Stage, Kbhvn, Otto Harrassowitz, Leipzig

Det norske historiske Kildeskriftfonds Skrifter.

1. **Norske Samlinger.** Efter offentlig Foranstaltning udgivne af Christian C. A. Lange. Bind II. Christiania. Feilberg & Landmarks Forlag. 1858—1860. 8vo.

„**Norske Samlinger,** udgivne af et historisk Samfund i Christiania. Første Bind" — udkom paa samme Forlag, i Aarene 1849—1852. (Nu gaaet over til N. W. Damm & Søns Forlag, der indtil videre sælger Bd. I—II tils. til nedsat Pris Kr. 5,00).

2. **Norske Magasin.** Skrifter og optegnelser angaaende Norge og forfattede efter reformationen. Samlede og udgivne af N. Nicolaysen. Bind I—III. Chra. Johan Dahls Forlagsboghandel (H. Aschehoug & Co.). 1858—1870. 8vo. (Kr. 15,00).
3. **Liber Capituli Bergensis.** Absalon Pederssøns Dagbog over Begivenheder, især i Bergen 1552—1572. Udgiven efter offentlig Foranstaltning med Anmærkninger og Tillæg af N. Nicolaysen. (Særskilt Aftryk af Norske Magasin. Første Bind). Chra. Johan Dahls Forlagsboghandel (H. Aschehoug & Co.). 1860. 8vo. (Kr. 2,00).
4. **Flateyjarbók.** En Samling af norske Konge-Sagaer med indskudte mindre Fortællinger om Begivenheder i og udenfor Norge samt Annaler. Udgiven efter offentlig Foranstaltning [af Guðbrandr Vigfusson og C. R. Unger]. Bind I—III. Chra. P. T. Mallings Forlagsboghandel. 1859—1868. 8vo. (Kr. 12,00).
5. **Norske Rigs-Registranter,** tildeels i Uddrag. Udgivne efter offentlig Foranstaltning. Bind I—XII. 1523—1660. Christiania 1861—91. 8vo. (Kr. 72,00).
6. **Pavelige Nuntiers Regnskabs- og Dagbøger,** førte under Tiende-Opkrævningen i Norden 1282—1334. Med Anhang af Diplomer. Udgivne efter offentlig Foranstaltning ved P. A. Munch. Chra. 1864. 8vo. (Kr. 1,60).
7. **Meddelelser fra det norske Rigsarchiv,** indeholdende Bidrag til Norges Historie af utrykte Kilder. Bind I. Chra. Feilberg & Landmarks Forlag. 1865—1870. 8vo. (Gaaet over til N. W. Damm & Søns Forlag og sælges indtil videre til nedsat Pris Kr. 1,00).
8. **Bidrag til Norges og Sveriges Historie 1812—1816.** Udgivne af Yngvar Nielsen. Chra. P. F. Steensballe. 1869. 8vo. (Kr. 3,20).
9. **Codex Frisianus.** En Samling af Norske Konge-Sagaer. Udgiven efter offentlig Foranstaltning [af C. R. Unger og A. C. Drolsum]. Chra. P. T. Mallings Forlagsboghandel. 1871. 8vo. (Kr. 5,00).
10. **Biskop Eysteins Jordebog** (Den røde Bog). Fortegnelse over det geistlige Gods i Oslo Bispedømme omkring Aar 1400. Efter offentlig Foranstaltning udgivet ved H. J. Huitfeldt. Chra. 1873—1880. 8vo. (Kr. 7,00).
11. **Jómsvikinga-Saga** i latinsk Oversættelse af Arngrim Jonsson. Udgiven af A. Gjessing. Kristianssand 1877. 8vo. (Kr. 0,60).
12. **Sigurd Ranessøns Proces,** udgivet efter Haandskrifterne af Dr. Gustav Storm. Kra. 1877. 8vo. (Kr. 0,80).
13. **Bergens Borgerbog 1550—1751.** Udgiven efter offentlig Foranstaltning af N. Nicolaysen. Kra. 1878. 8vo. (Kr. 2,00).
14. **Monumenta historica Norvegiæ.** Latinske Kildeskrifter til Norges Historie i Middelalderen. Udgivne efter offentlig Foranstaltning ved Dr. Gustav Storm. Kra. 1880. 8vo. (Kr. 4,00).
15. **Biskop Jens Nilssøns Visitatsbøger og Reiseoptegnelser 1574—1597.** Udgivne efter offentlig Foranstaltning ved Dr. Yngvar Nielsen. Kr.a 1880—85. 8vo. (Kr. 8,20).
16. **Matrikler over Nordiske Studerende ved fremmede Universiteter.** Efter offentlig Foranstaltning samlede og udgivne af Dr. Ludvig Daae. H. I. Chra. 1886. 8vo. (Kr. 1,50).
17. **Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1514—1521).** Udgivne ved H. J. Huitfeldt-Kaas. Bind I—II. Chra. 1885—96. 8vo. (Kr. 15,00).
18. **En Tale mod Biskoperne.** Et politisk Stridsskrift fra Kong Sverres Tid, udgivet efter offentlig Foranstaltning ved Dr. Gustav Storm. Chra. 1885. 8vo. (Kr. 0,80).
19. **Borgarthings ældste Kristenret** i fotolithografisk Gjengivelse efter Tønsbergs Lovbog fra c. 1320. Chra. 1886. 4to. (Kr. 4,00).

Historiske Samlinger

udgivne

af

Den Norske Historiske Kildeskriftkommission

Første Bind

Christiania 1900
A. W. Brøggers Bogtrykkeri
Kommissionærer: Jac. Dybwad, Chr.a; Lehmann & Stage, Kb.hvn.; Otto Harrassowitz, Leipzig

Indhold.

Rettelser.

S. 13, L. 8 f. n. Abedanus, skal være Abcdarius.
S. 93, L. 18 f. o. 1323, skal være 1823.
S. 110, L. 16 f. o. „Synov", skal være „Synn."
S. 115, L. 11 f. n. 1896, skal være 1818.
S. 164, L. 2 f. o. Notetegnet skal bortfalde og ligeledes Noten nederst paa Siden; cfr. S. 191 L. 17 f. o. og Registret.
S. 235, L. 15 f. o. C. J. Lorck, skal være C. F. Lorck.
S. 289, L. 1 f. n. VIII, 6, skal være IX, 6.
S. 292, L. 1 f. n. VIII, 14, skal være IX, 14.
S. 308, L. 1 f. n. VIII, 1, skal være IX, 1.
S. 336, L. 1 f. n. Ramstrup, skal være Kamstrup.
S. 351, L. 16 f. n. Pale & Co., skal være Pole & Co.
S. 352, L. 14 f. o. los sthrough, skal være loss through.
S. 385, L. 1 f. n. XI, 1, skal være XII, 2 (ligeledes i Noterne S. 386, 387, 393, 398).
S. 410, L. 16 f. n. tror, skal være laae.
S. 462, L. 22 f. o. VI, 2, skal være VII, 2.
S. 462, L. 24 f. o. VI, 6, skal være VII, 6.

Breve fra Justitiarius Jens Christian Berg til Sorenskriver (senere Byfoged og Amtmand) Gustav Peter Blom 1815—1831.

Udgivne af

Ludvig Daae.

Forord.

Det har faldet i min Lod gjentagne Gange at kunne offentliggjøre indholdsrige Breve saavel fra som til den som lærd Historiker bekjendte Justitiarius J. Chr. Berg. Begyndelsen blev gjort i Illustreret Nyhedsblad 1860 med en Række Breve til Berg fra hans Lærer, Overlærer i Christiania, siden Rector i Christianssand Herman Amberg. Derpaa fulgte 1861 Bergs Breve til Nyerup i min Samling af Nordmænds Breve til denne danske Lærde. Justitiarius Bergs Søn, daværende Amtmand F. A. Wessel Berg, stillede derefter til min Raadighed en Samling af sin Faders efterladte Papirer, Breve til ham fra Forskjellige (G. L. Baden, Chr. Krohg, J. S. Munch, Nyerup, I. P. Debes), af hvilke jeg saa lod trykke et Udvalg i Illustr. Nyhedsblad 1865. I Historisk Tidsskrift B. I meddelte jeg dernæst Werlauffs og Bergs indbyrdes Brevvexling og endelig i samme Tidsskrift B. II en ny Række Breve til Berg fra Forskjellige (Peder Anker, Grev H. Wedel-Jarlsberg, L. Mariboe, J. S. Munch, Chr. Krohg og Rector Borch). Ogsaa et Brev fra L. Engelstoft til Berg har jeg meddelt i samme Tidsskrift, 2 R., B. IV.

Skjønt Berg har staaet i literær og politisk Forbindelse med Mange, havde han aldrig mange nærmere Venner; hans Søn har fortalt mig, at han neppe havde flere Duusbrødre end Høiesteretsassessor Debes og Biskop Sigwardt. En af hans nærmere Venner var ogsaa den senere Amtmand G. P. Blom. Berg og Blom vare i en ung Alder af Grev Frederik Anton (II) Wedel-Jarlsberg begge blevne kaldede til Soren-

skrivere („Sorenbirkeskrivere“) i hans Grevskab, idet Berg 1803 fik Søndre Jarlsbergs Sorenskriveri og Blom 1808 adjungeredes i og 1810 udnævntes til Nordre Jarlsbergs. Herved kom de to Mænd, der begge nærede literære Interesser og udentvivl paa en heldig Maade supplerede hinanden, Berg med sin udstrakte Lærdom, Blom med sin livlige Aand, i stadig Forbindelse. De stode ogsaa i politisk Henseende ganske paa samme Side, idet begge sluttede sig til Grev Herman Wedel-Jarlsberg, da denne var kommen til Norge som Amtmand i Budskerud Amt 1806. I 1814 blev Blom anden Repræsentant paa Eidsvold for Grevskabet (Greven selv var valgt som første), og hørte, som bekjendt, med Greven til Minoriteten; hans Dagbog fra Eidsvold er udgivet af mig i Historisk Tidsskrift, 3 R., I. Til det overordentlige Storthing i samme Aar var Blom, der ikke havde fyldt sit 30te Aar, ikke valgbar, og nu valgtes da Berg til dette, det eneste Storthing, af hvilket han har været Medlem. Allerede i samme Maaned, i hvilken Foreningen med Sverige gjennemførtes, udnævntes Berg til Justitiarius i Christiania Stiftsoverret, men Forholdet til Blom blev vedligeholdt ved en i de første Aar flittig, senere mere sparsomt fortsat Brevvexling, der tilsidst synes at være hendøet.

Amtmand Bloms Søn, Sorenskriver Julius Blom, der nu er Indehaver af sin Faders første Embedsstilling, har viist mig den Ære at overlade mig en stor Del Breve fra Berg til G. P. Blom*), og disse ville nu her blive meddelte med faa og uvæsentlige Udeladelser.

Nogle faa Anmærkninger ville findes til Slutning.

---

*) Allerede tidligere har jeg ved Sorenskriver Bloms Godhed været sat i Stand til at meddele en Række Breve til hans Fader fra Jacob Aall. De findes i Personalhistorisk Tidsskrift, 3 R., III.

I.

S. T. Hr. Sorenskriver Blom.

Christiania 21 Julii 1815.

— — Med Storthinget gaaer det bedrøvelig seent. I Morgen er det 3 Uger, siden det først kom sammen, og endnu er, naar man undtager, hvad der vedkommer Rigsacten, intet forhandlet, mindre besluttet. Man er for Tiden sysselsat med et Reglement for Forhandlingerne. Det bestemmer bl. a. faste Committeer, saaledes, at ethvert Medlem bliver Medlem af en Committe. Jeg kan tænke, man vil ikke nogen skal gaae ørkesløs eller have Anledning til at falde paa gale Tanker, medens de øvrige arbeide i Kuben. I Gaar kom Hr. Bonnevie med et originalt Project. Naar en Sag ved et Storthing har været under den Ventilation, som Grundlovens § 76 foreskriver, bør den ikke mere foretages paa det Storthing; thi enten maa man betragte Storthingianerne som Børn, eller ogsaa kan Cabalen drive sit Spil. Nu vilde Hr. Pastoren, at man skulde ved Reglementet berettiges til at oprippe en Sag paa ny ved det samme Storthing. Imidlertid skal Projectet ikke have fundet Bifald. Sorenskriver Weidemann skal ligefrem have yttret, at Cabalen let kunde gives Spillerum. B. holdt sig nok til den ogsaa paa sidste Storthing brugte Exception, at Cabale kunde ikke tænkes mulig i Storthinget!!! W. meente, at enten Cabale var tænkelig eller ikke, vilde Projectets Antagelse være fordærveligt, og anførte til Exempel Muligheden af, at naar man kommer til Pengevæsenets Afgjørelse, kunde man i August bestemme f. Ex., at Eidsvolds Garantien bør staae

ved Magt; naar nu Folk vel have gjort sit Bestik derefter, faaer nogen i September den Aabenbaring, at det er ilde med den Garanti, fremmer Sagen ved Storthinget, og den kasseres, hvorefter i October Garantien atter kunde sættes i Kraft. Da Projectet saaledes blev indlysende urimeligt, opstod Nestor Nansen og yttrede, at Hans Velærværdigheds Project nok kuns havde sigtet til det Tilfælde, naar en Sag, som 2de Gange havde været foretaget, men var bleven uafgjort formedelst lige Stemmer for og imod, var henlagt, thi da burde den paa ny kunne moveres. B. erklærede strax, at dette just havde været hans Mening, endskjøndt han vist ikke forhen havde tænkt derpaa. Imidlertid troer jeg dog ikke, det gik igjennem. Yderst uklogt er det af Pastoren at yppe saadant; thi paa den Maade tænker jeg, Grundlovens § 106, som er mange Rovsyge til Anstød, snart staaer Fare for at kuldkastes. Der menes ellers, at Aarsagen til, at B. kom med dette Project, skal være, at han skal have faaet en heel Hob Ansøgninger med sig fra Danmark om Naturalisation, og at han frygter lidet Held for disse, men at det snarere kunde gaae igjennem, naar man ofte og tit opripper Sagen. Udmærket dulige Folk falde vel ikke lettelig paa at søge Naturalisation, og altsaa bliver det vel Personer, som man gjerne kan undvære, og som vel blot komme til at gaae Landets Indfødte i Veien. Derfor synes mig, det var kortest at afslaae alle slige Ansøgninger. Da det desuden vel er Danske, som fornemmelig ville bane sig Veien til Indpas her i Norge efter den gamle Methode, saa bør det saa meget mindre bevilges, ligesom jeg ikke kan troe, at Regjeringen har nogen Lyst til at ansætte saadanne Personer, da det tjener blot til at vedligeholde des længer de gamle fordærvelige Forbindelser med Danmark. De Danske ville vel gjerne spille samme Rolle her, som de Tydske fordum i Danmark; men med Guds Hjelp bliver det vel ikke noget af.

Naar Reglementet er færdigt og altsammen ordnet i Overensstemmelse dermed, foretages vel først og fremst Rigsrettens Instruction, hvortil et Udkast er blevet trykt, opsat af Generalauditør Bergh og vedtaget i Lovcommitteen; thi førend Instructionen er færdig, kan dette Stor-Tribunal ikke komme i Virksomhed og Haxthausen ikke faae den ham tilkommende Ret. Naar det er fuldbragt, vil jeg dog haabe, at man tager

fat paa Pengevæsenet, som er den vigtigste af alle de Gjenstande, dette Storthing har at behandle. Som jeg hører, skal den Mening finde mange Tilhængere, at Eidsvolditerne vare uberettigede til at fastsætte hin berygtede Garanti.

Storthinget har mistet en af sine Medlemmer, nemlig Provst Hount, som døde i Mandags og i Dag er bleven begravet. Han var en af de ligeste Præster, ingen patriotisk eensidig Sværmer og ingen Vaaser. Ved Ligfølget efter ham, hvori Storthingets Medlemmer vare, saa jeg nogle Lensmænd i deres ny Stads. Provst F. Schmidt er nu i Staden.

Christie har hidtil været Storthingets Præsident, og det med en meget betydelig Overvægt af Stemmer. Sidste Tirsdag derimod havde Prælaten Bugge mange Stemmer, og da Christie i Gaar havde Sygdoms-Forfald, fungerede Bugge som Vicepræsident og skal have gjort sine Sager meget godt. Muligt, at Christie ikke bliver Dictator perpetuus saaledes som sidst. Sidste Gang ligte jeg det kun maadelig, nu derimod ønsker jeg, han maatte fremdeles forestaae Præsidentskabet, thi da det er en retskaffen Mand og har Agtelse, kunde han vel som Præsident ved sin Sindighed og Klogskab forekomme, at ikke den demokratiske Form, vores Constitution har, udarter til Oklokrati, hvortil jeg frygter, den har Tendents formedelst den paa Eidsvold antagne Repræsentations-Maade. Der er over 30 Bønder paa dette Storthing, og alle ere de i Odelsthinget, saa der har en enkelt Stand Overvægten. Hvad Værn har man for, at den ikke misbruges? Hvad har Constitutionen gjort for at forekomme det? I Lagthinget er ikke en eneste Bonde. Altsaa er Fordelingen ilde truffen. Weidemann maa ogsaa denne Gang trælle med Secretariatet. Lysgaard kom ikke denne Gang til Storthinget, uagtet han var valgt. Han skal være syg. Utilbørligt er det, at Falsen antoges som Repræsentant, uagtet han er bleven dygtig medtaget i en for c. 3 Uger siden udkommen Pjece, hvis Forfatter man siger skal være gamle Provst Lassen paa Gran. F. var engang upasselig. Maaske denne Pjece har forvoldet det. Jeg hørte i Gaar, at der med det første ogsaa udkommer en Pjece af Rynning, hvori han skal tages med megen Bitterhed. Falsen gaaer det nok ikke meget bedre, end det gik Brok og Peder Prosaist i Vinter. Hos Boghandler Hjelm er udkommet Begyndelsen

af det saakaldte norske Nationalblad, og der har man misbrugt nogle Linier af Storms Sinclars Vise i Anledning af den ved Vaterlands Bro nu under Arbeide værende Æreport (NB. i Forbigaaende maa jeg bemærke, at den er solid bygget). Ordene ere disse:

Nu kneiser en Æreport nær det Sted,
Hvor Vaterlands Bølger monn' true.
Vee hver en Nordmand, der ei bliver heed,
Saa ofte hans Øine den skue.

Meget ondskabsfuldt og dog klogelig, saa at ingen kan gjøre Autor noget. Advocat Hjelm og altsaa vel og Broderen høre til Oppositionen eller Patrioterne, siger man, og man tør maaskee ogsaa slutte det deraf, at han har Chr. Fred.s Portræt hængende i sin Stue.

Napoleon er det nu forbi med. I et i Gaar udkommet overordentligt Blad af Rigstidenden staaer en Convention, hvorved de Franske have efter Omstændighederne faaet gode Vilkaar. Om Napoleons Undergang er tjenlig, er jeg ikke enig med mig selv. Jeg tvivler.

Jeg hører fortælle, at Værnepligts Committeens Forslag vil have Armeen meget større, end den nogensinde har været. Vel skal den staaende Armee kun være 12000 Mand, men Landværnet saameget desto stærkere, og det skal have sine egne Officerer og exercere aarlig!!! Det maa være en Falseniade.

Jeg er befalet med Meilænder og d'Aubert at sammentræde i en Overkrigscommission for at paakjende Staffeldts, Hals's og Fleres Forhold under Krigen.

F. VI skal være i Unaade hos Alexander, da han ved førte Samtale i Wien skal have bebreidet A. Mangel paa Ordholdenhed.

II.

Christiania 4 Aug. 1815.

— — Nu, da alting i Henseende til Foreningsacten eller Rigsacten er bragt i Rigtighed, haaber jeg, Kronprindsen kommer sidst i næste Uge. I det mindste troede Wedel i Gaar,

at han reiser fra Stockholm paa Søndag eller Mandag. Coureren herfra med Foreningsacten underskreven reiste i Tirsdags Aftes herfra. De vil maaske spørge, hvorfor jeg bruger Udtrykket: haaber? Jo! nogle ørkesløse patriotiske Slyngler have moret sig med at udsprede, der var Oprør i Stockholm o. m. d., og derfor kom han ikke, og deraf udlede de vel et og andet efter deres Kogebog. Videre var det godt, at visse andre Folk kunde holdes i Respect. Jeg skal fortælle Dem, i Onsdags kom den vise politiske Abekat Landsdommer Nansen med adskillige Motioner, saasom 1) hvorledes Holst kunde ansættes til Commandant paa Frederiksteen, hvilket skal være imod Constitutionen? 2) hvorfor P. Anker kaldes en af Rigets Herrer? om det skal være en af Svea Riges Herrer, i hvilket Tilfælde han formener, A. kan ikke være norsk Statsminister? 3) hvorledes H. Maj. i Høst kunde udnævne Storthings Medlemmer til Statsraader? 4) hvorledes H. M. kan decretere Agershuus Fæstnings Nedlæggelse? Slige upassende og urimelige Ting beskjæftiger man sig med istedetfor at tænke paa de vigtige Gjenstande, Penge- og Finantsvæsenet o.s.v. og vil saaledes aldrig faae Ende paa sligt. Naar Kronprindsen kommer her, vil han vel holde dem lidt i Respect; i det mindste forekom det mig i Høst, som gik det efter hans Ankomst noget bedre. Bedrøveligt, at han kan ikke tale Landsens Sprog. Hvad ellers ovennævnte No. 1 angaaer, da troer jeg ikke, at Holsts Ansættelse er imod Constitutionen, men det er maaske en Feil af hine Vise paa Eidsvold, at de ikke forebyggede sligt et Tilfælde. For øvrigt vilde jeg ønske, at Holst (som jeg ikke kjender, og som jeg ikke har noget imod, endskjøndt jeg ikke roser ham) ikke var bleven ansat. No. 2: Hvad det end betyder, er det yderst uforskammet at røre noget derved, thi da godt Folk i Sverige i den Stilling nyde det Prædicat, er intet rimeligere, end at A. nyder det samme, thi en norsk Statsminister bør jo holdes ligesaa god og gjæv som en svensk; det Modsatte vilde være en Fornærmelse mod Nationen. 3) Jeg gad vide, hvor det er forbudet Kongen at udnævne Storthings Medlemmer til Statsraader. Wedel, Treschow, Diriks, Krohg, Motzfeldt fungerede jo ikke førend efter Storthingets Ophør, og dette er da det eneste, som kan udledes af Grundlovens § 12, men af denne §s Bestemmelse, at ingen Storthings Medlemmer

maae i enkelte Tilfælde tilkaldes til at tage Sæde i Statsraadet, kan ikke bevises, at Kongen skulde være uberettiget til at beskikke Storthings Medlemmer til virkelige Statsraader, hvilke, saasnart de indtræde som saadanne, ophøre at være Medlemmer af Storthinget (cfr. § 62). 4: Fæstningers Oprettelse og Nedlæggelse er vel en af de Ting, som ene vedkommer den executive Magt; i det mindste har Grundloven ikke gjort nogen Indskrænkning. Hvad der staaer i § 25, binder ikke Hænderne paa den executive Magt i denne Henseende. Slige Galskaber skal have fundet Bifald hos gale Patrioter, saasom Bonnevie, Ræder &c. siger man, og der skal være besluttet, hans Motion skal trykkes, for siden at uddeles til Overveielse. Jeg kan ikke formode, at H. Maj. vil værdige sligt noget egentligt Svar; thi Storthinget har vel ingen Ret til at lægge sin Næse ind i den executive Magts Functioner, undtagen for saavidt § 30 samt § 75, lit. f. g. i. angaaer og tillader. Det var at ønske, Storthinget vilde selv lægge Vind paa nøie at følge Grundloven og ikke blande sig i det Executive. Falsens Antagelse kan jeg ikke troe stemmer med Grundlovens enten Ord eller Aand. Rasmussen og Gen. Aud. Bergh siger man især talte hans Sag. Han spiller ingen Rolle, han skal være ofte upasselig, maaske af Ærgrelse herover og over Pjecen imod ham angaaende Odelsretten, som tilskrives Provst Lassen paa Gran. Nu erindrer jeg, Nansen skal og have havt et andet Project, nemlig at Kongen skal oprette en norsk Orden. Han frygter vel for, han ellers ingen faaer. I Høst smigrede Mennesket for de svenske Commissarier, nu, han har seet, dette ikke har frugtet, tænker han vel at true sig til noget, thi jeg formoder, hans Forfængelighed fordrager ikke, at Christie er bleven Stiftamtmand og ikke han, og hvormange Leed der er mellem Præsident Nansen og ham, har han dog vel Lyst at betyde noget. Nansen er vistnok ikke uden Kundskaber, men judicium kan jeg ikke troe, han har stort af, indbildsk er han; han skal ellers i Stavangers Egn gjælde for en meget udmærket Statsmand, som man troer ved dette Storthing bliver til noget Stort. Jeg formoder vel ikke, at vores Regjering antager den Maxime at ansætte Oppositions Lemmer, det Tilfælde undtagen, naar deres udmærkede Egenskaber maatte ansees at kunne stifte Gavn for det Almindelige.

Christie præsiderer endnu baade i det store Storthing og i Odelsthinget. Han var en Gang syg nogle Dage, og da præsiderede Bugge nogle Dage; dette foranledigede nok, at Bugge blev valgt til Odelsthingets Præsident, men den følgende Uge indtog Christie sin Plads igjen. Det er vist og tjenligst, thi han er en sindig og moderat Mand, men der skal af samme Aarsag være adskillige, han nu ikke behager. Nansen skal endog have tilladt sig at sige om Holst, at han var en Landsforræder. Maaske man paa Storthinget har det Privilegium eller Beneficium som efter Lovens 6—21—1 i Krohuus. Patrioterne have meget travelt med allehaande Løgne. Dertil hører, at Prinds Gustaf er ansat til Guvernør i Finland. At han er bleven russisk Generalmajor, er vel muligt, men kan ikke bevise meget for Patrioterne. Forøvrigt vedvarer Venskabet imellem Kronprindsen og Alexander, og i Foraaret, da Sagen om Pommern afgjordes, fik Kronprindsen ved Løvenhjelm endog Alexander til at give Afkald paa 800,000 Rdl., Kronpr. laante af ham ved Felttogets Begyndelse 1813, uagtet den Valuta, Kronpr. erlagde, skal kuns have bestaaet i Transport paa nogle resterende Contributioner i Tydskland. Det danske Snak om, at en Sammenkomst har fundet Sted mellem ham og Alexander, er og et Beviis paa, at man i Danmark troer, Forstaaelsen er god, endskjønt saadan Sammenkomst aldrig har existeret.

Det er rigtigt nok, man prakkede ogsaa paa mig at examinere ved juridisk Examen. Jeg vil haabe, at man en anden Gang lader mig slippe. Af alle Forretninger er det den, som jeg har gjort med mindst Lyst. Overkrigscommissionen ang. Haxthausen er begyndt. Fiskalen, Assessor Roll, har allerede indgivet sin Deduction mod Haxthausen og Staffeldt. Han vil, han skal bøde 1000 Rbd. rede Sølv; ventelig har han intet egentligt *gravamen* fundet imod ham og kunde som en god Actor ikke sige, han burde gaae fri. Staffeldt har han derimod paastaaet straffet efter 9 og 11 Krigsartikel, d. e. paa Livet. Jeg troer, han beskylder ham for ikke at have efterkommet en Ordre fra Christ. Fred. Staffeldt lader til at være ved godt Mod. Hals's Sag er begyndt, men beroer paa et Thingsvidne, som Actor maa have, inden han deducerer den. Mig forekom det ved Documenternes Oplæsning, som om

Actor ikke vilde komme nogen Vei med ham. De erindrer, at Chr. Fred. i Fjor i en trykt Proclamation tilkjendegav sit kjære norske Folk, at Frederikstads uventede Overgivelse havde nødet ham til at trække sig tilbage paa Glommens vestre Bred, men under 4 Aug. udstedte han selv en Ordre til Commandanten om Fæstningens Overgivelse. Hvorledes kunde da denne være ham uventet? NB. Denne Ordre retfærdiggjør dog ikke egentlig Commandanten, thi han fik den ikke, saasom Capitulationen allerede inden dens Ankomst var undertegnet, og Portene vare lukkede, inden den naaede saa langt. At Svinesund blev forladt, er ikke Staffeldts, men Rosenørns Skyld, saavidt jeg kunde skjønne af et oplæst Document, og dog har denne Rosenørn fornemmelig udspredt, siger man, slette Ideer om Staffeldts Conduite. At Forsvarsmidlerne bortførtes fra Frederikstad, er uden Tvivl for en Deel Haffners Skyld. De veed vel, at Haffner efter Ansøgning har Afsked, dog faaer han ingen Pension. Nu have Patrioterne iblandt andet ogsaa travelt med gult og blaat, de have endog opdigtet en Ordre fra Regjeringen, at alle Skilderhuse skulle males blaae o. s. v. Et lille Indhug paa Patrioterne var det Citat af Ramus, om, at den gamle norske Fane er guul og blaa, hvilket Citat Assessor Debes har til Patrioternes Opbyggelse bekostet indrykket. At Bonnevie skulde tillades at ægte Kammerherreinden eller Kammerjunkerinden, det faaer han nok slaae af sit Sind.

Hils Deres gode Kone fra Deres forbundne, hengivne

J. Chr. B.

III.

Christiania, 5 Sept. 1815.

Høistærede!

Tak for Deres behagelige Skrivelse af 29 f. M. Dagen efter gik jeg til Lehmann, men han torde ikke paatage sig Trykningen, fordi han er saa overvældet med Arbeide fra Storthinget. Jeg gik derpaa til Grøndahl, men det var ligesaa bevendt med ham. Saaledes ligger Deres Afhandling, som jeg med største Fornøielse har gjennemlæst, endnu i Ro hos mig, hvilket er Skade, endskjønt man burde vel ikke troe, at

Folk i Almindelighed betragte den andens Sætninger om Vedvarenheden af Forskjel mellem Rb.penge rede Sølv, S. V. og N. V. som noget, der efter sin oprindelige Bestemmelse burde være evigvarende adskilte.

Lehmann har ikke hørt noget om den smukke Hensigt om, at man vilde nedrive hans Bogtrykkeri, han frygtede heller ikke. Men man havde opfordret ham til at udlægge Forfatteren, hvilket han havde negtet. De har vel hørt, at Hegermann har holdt en Skriftepræken for Haxthausens Følgesvende, hvoriblandt ogsaa Auditeur Fabricius. Denne skal han have tilspurgt, hvorledes han vilde vel have dømt en Person som H., ifald det var kommet til Krigsret. Til Cassation, skal Svaret have været. Og dog vilde De deeltage i at føre H. ligesom i Triumf! Det skal være den samme Fabricius, som i Fjor skrev Verset til Christian Frederik og bagefter skrev en anden Deel til Continuation i en anden Tone og forleden skrev et Vers i Int. Sedl. til de forenede Rigers Kronprinds. Man siger, Capt. Jacob Meidell, Feldttogets Forfatter, var en af bemeldte Triumfanter.

Løierligt, at C. Stoltenberg dadler Prindsens Ædelmodighed. Han var jo selv med i Raadet, da det blev bifaldt, uden at dissentere. Der er nok ellers ikke den største Fortrolighed mellem de Herrer Patrioter; thi jeg hørte af Nansen forleden Dag, at Bonnevie havde slaaet paa, at C. St. havde ikke nogen ret Tillid til sine Medbrødre i Posekiger-Committeen undtagen til Lange; thi naar denne læser op af Protocollen, hører han rolig til, men naar nogen af de andre Herrer læser, kiger han i Protocollen for ligesom at undersøge, om de ogsaa redeligen læst noget op. Christie taber nok meget af sin Indflydelse paa de godt Folk; man skal iblandt andet forarge sig over, at han holder sig meget til Kronprindsen, men i hans Stilling som Præsident kan jo Kr. ikke andet end vise ham Attention, og Chr. kan jo ikke vise sig frastødende. Ellers finder man nok, at Chr. ikke istemmer enhver patriotisk Galskab, og dette er en Brøde. Sagen er vel, at Mistroen til Regjeringens Hensigter er nu vel for største Delen vegen fra Christie, efterat han har gjort Kronprindsens Bekjendtskab, og en Hoved-Egenskab hos en Patriot er dog at være mistroisk mod Regjeringen og alt, hvad fra den kommer, og troe, at Regjeringen gaaer paa

Rævekløer, har onde Hensigter med alt, hvad den gjør, om det end tilsyneladende er godt o. s. v. Nansen fik en fortjent Revselse i Epigrammet. De veed vel, hvo Autor er. Stakkel, han forsøgte at tage til Gjenmæle forleden. Jeg tænker, Morgenstjerne med det første kommer paa ham i Anledning af Høieste Ret, hvilken man i Lagthinget skal have holdet et uforskammet Huus med, især skal N. have været grov. Nansens patriotiske Pjece eller Motioner ere allerede udsolgte, og der skal gjøres et nyt Oplag. Der har ligget hos Lehmann siden 8 August en liden Pjece til Trykning, som er bestemt at vise, at N. feiler i at ansee Holsts Ansættelse constitutionsstridig og Holst for en saadan Rakker, som han skildrer denne Mand. — —

I Løverdags Aftes celebrerede de Herrer Studenter i deres Laugshuus, Thoms's forrige Gaard, Universitetets Stiftelses-Fest. Schwach holdt en Tale ved den Leilighed. Da de gik derfra, ventelig med en Perial, foretoge sig nogle at løbe hen udenfor Treschows Vinduer og støie paa Gadedrenges eller Jenensisk Maneer, saa Treschow og Familie blev foruroliget i deres dybe Søvn og indjaget Frygt og Bævelse for videre Uorden.

Dr. Raben omvender sig endnu ikke. Underligt, at han ikke blev i det kjære lykkelige Sjæland.

I Søndags reiste Kronprindsen til Throndhjem. Første Nat laa han paa Eidsvold-Verket. C. Anker havde nok i England faaet at vide denne Bestemmelse og skal have sendt sin Forvalter en vidtløftig Instruction, om hvorledes han sig underdanigst havde at forholde. P. Anker og Motzfeldt følge ham. Wetterstedt er her i Staden og forbliver.

Andreas Chrystie er en Projectmager. Han vil nu, at det Ankerske Fideicommis skal tages til Finantserne. Kunde man ikke med samme Ret proponere, at And. Chrysties Formue skulde tages dertil?

Jacob Aall var vel hos Dem paa sin Tour til Laurvig.

Vive valeque et ama
tuum totum
J. Chr. B.

IV.

Christiania, 22 Sept. 1815.

Jeg hørte, Høistærede! af Lehmann fortælle, at han har været beskikket af Capt. Jacob Meidell og en anden til at udlægge Autor til det slemme Avertissement i Anledning af H.s Afreise til Fr.steen, og at han havde faaet Morgenstjerne til at concipere Svaret. Dette skal have været særdeles godt, og da de 2 Herrer Reqvirenter havde yttret, at de kun tilfældigen havde været tilstede paa Skydsstedet ved den Leilighed, meente Svaret, at de altsaa ingen Føie kunde have til at tage sig deraf, da det kuns handlede om dem, som *pr. dessein* fulgte Synderen. I forrige Uge skal L. have været indkaldet til Forligelsescommissionen, og der blev intet Forlig af, og han vilde ikke udlægge Autor, som de vil til Livs. Natten over skal de ikke, siger man, have sviret; men Tingen er derfor ikke priseligere. At de lode sig forlede til den Tour, siger man, skal være kommet deraf, at H. forekom dem et patriotisk Offer, da han havde fortalt dem, at v. E. havde forelagt ham enten at bede den svenske Slyngel om Forladelse eller at gaae i Arrest og derfor havde han som Mand af Ære!!! ikke taget i Betænkning at vælge det sidste. Om dette er sandt, at han saaledes har forestillet Sagen, maa Gud vide. Men vist skal det være, at Stadtholderen forelagde ham enten at underkaste sig Krigsrets Dom eller hans Decision, og at han meget ydmygeligen bad om at slippe Krigsretten, som kuns vilde medført Cassation, og underkastede sig vilkaarlig Straf, som da blev meget mild, dog havde Krabaten nok gjort Regning paa at komme til Kongsvinger, thi det skal (have) været en Streg i Regningen, at han blev sendt til Fr.steen.

Er ikke Abedanus (N—n) dygtig medtaget i sidste i Tirsdags udkomne Int. Seddel, hvilken De vel faaer i Morgen eller paa Søndag. Jeg er ret nysgjerrig efter at vide Autor. Om N. vilde anlægge Sag mod ham, er det vel vanskeligt, han kunde bringe til Evidence, at han var meent, og saaledes blev blot utidigen rørt op i Fanteri. Patrioterne spille ingen lykkelig Rolle. Falsen veed De vel er reist hjem formedelst (et) eller andet Paaskud af Sygdom, hvilken vel er bevirket ved

Ærgrelse over feilslagen Forhaabning at betyde noget. Nu den ædle N., som blev saa hoveret for sin store Frimodighed, medtages saaledes. Det er haardt saa slet at lønnes. Vores Ven Pastor B. betyder heller intet, han betragtes som en godmodig Sværmer, der slaaer om sig med en heel Deel *loci communes* ved enhver Leilighed.

Sidste Nationalblad, No 13—16, er ganske fornuftigt, ligesom det foregaaende, da derimod de øvrige have været umodne Producter af patriotisk Sværmeri. I det sidste staaer noget financielt. Storthingets store Finantscommittee, jeg troer bestaaende af 15 Financiers, tildeels af den Eidsvoldske Skole (saasom vores Ven C. St.) havde til at gjøre Udkast dannet sig en engere Committee af 5 de Viseste i Faget, nemlig Prof. Rasmussen, Sorenskriver Weidemann, Oxholm, Nils Aall og Konow eller Meyer fra Bergen, thi da Kjøbmændene, som De veed, kan beregne Cours, ere de meest skikkede for dette Fag, og denne engere Committee har gjort et Udkast til en Finantsplan, men jeg hørte fortælle, at under Debatteringen i den større Committee nedreves Udkastet, saa der bliver intet igjen. Den korteste Methode var aldeles at afskaffe Penge og befale, at al Omsætning skulde skee ved Varer mod Varer eller Arbeide, thi saa mangen Filosof har jo bevist, hvilke Ulykker der ere komne over den menneskelige Slægt formedelst Pengenes Indførelse, og saa kunde det selvstændige Norge gjøre sig fortjent af det menneskelige Kjøn ved at foregaae de øvrige Riger med sit Exempel i at afskaffe den Ulykkes Spire, Penge. Forøvrigt incommoderer de Eidsvoldske Vises Garanti forfærdelig dem, som nu arbeide i Finantsvæsenet, og sætter disse gode Mænd graae Haar, hvilket de kunde slippe, om foranførte min høie Idee antoges til Norges og det menneskelige Kjøns Lyksalighed.

Værnepligt Committeens Forslag er nu færdigt, men da det kom til Odelsthinget, blev det henviist til nogle andre Committeer. Projectet skal være forfærdeligt til at ville have alle til Soldater, ret militærisk, og Hensigten af den Henviisning, inden det foretoges til Deliberation, skal have været at aabne Vei til Formildelse. Andre ere af den Tanke, at jo galere eller haardere de Beslutninger ere, som tages, des før faaer den byrdefulde og forhadte Lov sin Ende. Deri tør være

noget; thi Conscriptionen er en djævelsk Ting. Ventelig var den paa Eidsvold tagne Beslutning en *captatio benevolentiæ*, hvorved de Drivende vilde interessere Mængden for deres Hensigter ved denne smukke Lighed.

Der siges, her ligger en Person, som læser til dansk juridisk Examen, og han skriver for Bønderne deres Forslage, især de, som udmærke sig ved Heftighed til at ville gjøre alle Landets Indbyggere lige i Rettigheder. Hvad han heder, veed jeg ikke. Bønderne skal intet have imod Ulighed, forsaavidt at Ikke-Bønder bære store Byrder.

De har lagt Mærke til noget poetisk Kjævleri og Grovhed i Int. Sedl. i Anledning af Ole Bjørnsen fra Tellemarken. Sagen er, at Regjeringsraad Wahlstrøm, som logerer i Raadhuusgaden hos Major Juel, har ofte gjort Gjæstebud for Ole Bjørnsen, Teist Lundegaard og flere af Bønderne paa Storthinget, og ved den Leilighed have de holdet sig sær lystige med Sang og Skraal. Baade Ole Bjørnsen og Teis Lundegaard have ladet deres poetiske Muse Tøilen, jeg saae for nogen Tid siden en Sang af den sidste med Underskrift: „Forfattet, sjunget og *spiist* hos Reg. Raad W. af T. L.“ !!! Adskillige gode Patrioter forarge sig over disse Gjæstebuder, hvilke formenes at være uselvstændige.

Kronprindsen skal have behaget Gudbrandsdølerne, han skal og have talt med dem, thi han kan nok snakke noget smaat med Menigmand i det nordiske Sprog. I Trondhjem skal han være meget galant modtagen. Jeg tænker, denne Reise har meget gode Følger. Jeg troer, den kan lignes ved en Erobring, og det saameget større, som den er over Hjerterne og Tænkemaaden, det er ikke en Napoleonsk Erobring, som blot bevirkes ved Frygten.

Deres hengivne

B.

V.

Christiania, 6 Oct. 1815.

— — At Kronprindsen lykkeligen er arriveret, veed De forlængst. Han skal have fundet sig overmaade vel tilfreds i

Trondhjem, ligesom Trondhjemmerne i ham. Denne Reise kan man ansee som en Erobring, da han derved har vundet Hjerterne. Næste Aar burde han gjøre en Tour til Bergen, for om muligt at erobre disse kolde Hanseater, hvoraf de betydeligste Bergenser bestaae. I næste Uge kommer han paa Deres Kant, da han begiver sig til Drammen, troer jeg, paa Tirsdag. Hvad siger De om Tybring og de øvrige Drammenser? Hvo skulde i Fjor troet, Deres Hjerter saaledes kunde formildes? Carl Stoltenberg troer jeg endnu holder Stand i sin Egensindighed og Blindhed. Jeg hørte, Bugge skal have erklæret ham ved en Syllogismus for gal, nemlig omtrent saaledes: Alle erklære ham for en meget retskaffen, brav Mand. Han vil endelig med Fandens Magt have Statsraadet under Tiltale, uagtet der af Protocoll-Revisionen er indlysende, at, om de end have tilraadet eller besluttet et eller andet, hvorom man kan have anden Mening, saa er der dog aldeles intet, der er imod Constitutionen eller røber ond Villie. Saadant kan ikke komme fra nogen, uden han enten er gal eller en Skurk. Da C. St., som anført, ikke er det sidste, saa maa han antages at være det første!!! En meget smuk Conclusion. Bugge skal forleden i Storthinget have villet have endeel Forslage henviste til Daarekisten, da der var Spørgsmaal om, hvor de skulde hen; men dette — vist grundede — Spøg tog man ham meget ilde op. I Torsdags blev Aars valgt til Actor for Rigsretten imod Haxthausen, og til Medlemmer af den Committee, som skal gaae Actor til Haande, eller vel rettere see ham paa Fingre, valgtes Weidemann, Rambech og vores brave Carl Stoltenberg. Rambech var jeg forleden i Selskab med. Det lader til at være en snild Mand. Nogen Ven af Grev W. lader han dog ikke til at være, hvorudover vi kom i en liden Ordvexling. Pastor Bonnevie troer jeg er, om ikke omvendt, saa dog paa Omvendelsens Vei, efter hvad jeg kan slutte af et Par Samtaler, jeg nylig har havt med ham; muligt, at Frygt for Bonde-Aristocratiet aabner Øinene paa ham og andre. Dette grove Aristocrati tænker jeg vist vil inden Secler omstyrte Constitutionen og fremme en fuldkommen Forening mellem Rigerne, ligesom imellem England og Scotland. En af vore bedste Patrioter nuomstunder er nok Assessor Lange fra Christianssand, der p. t. præsiderer i Lagthinget. Ved Gildet hos Essen i Onsdags talte han til

Assessor Debes om den forestaaende Rigsret. Debes, som aldrig har været Patriot (De veed, hvad jeg forstaaer ved denne Benævnelse) sagde, at dette er vel den sidste Act af den store Comedie. L. tog det nok ilde op og sagde, om det ikke var rettere at kalde det en Tragedie. — Debes foreslog, at man for at undgaae Ordstrid kunde kalde det et Drama.

Hvor i al Verden kan N. Omsted komme med et Forslag som det at anvende det beneficerede Gods til Finantserne, da det er lige imod Grundloven, thi at det er imod al Ret og Billighed, det kommer vel ikke i Betragtning. Ventelig haaber han da, Formueskatten skal blive mindre paa ham. Gud veed, om der nogensinde fremkommer et Finantsproject, mig synes, det gaaer saa i Langdrag dermed. Garantiens Helligholdelse er Hoved-Grundstenen. Sedlernes Indløsning skal være afsondret fra den ny Banks Virkekreds. Til Indløsning af Seddelmassen, anslaaet til 25 Mill. Rbd. N. V., skal for det Halve paalægges en Formueskat, for det 1ste Aar 7 Mill. og de 2de følgende Aar noget mindre. Tænk Dem, hvor let det endog forekommer Projectmagerne, en Formueskat paa 7 Mill. Rd. N. V. foruden de ordinære Skatter!!! Den anden Halvdeel af Massen forvandles til Statsgjelds Obligationer, hvoraf efter 3 à 4 Aars Forløb, det erindrer jeg ikke nøie, aarligen skal indløses nogle, men imidlertid nyde Ihændehaverne hverken under Henstanden eller ved Indfrielsen Renter. Mon dette sidste er ganske stemmende med Garantien? Ny Penge skal en ny Bank skaffe, men da der ingen Tvang bliver paa de Formuende til at indgaae deri, bliver der vel ikke mange Interessenter, undtagen man paa Medborgernes Bekostning giver dem store lokkende Fordele. Naar da den gamle Massa er inddragen, og ingen tilstrækkelig Pengemangel(!) kommer istedet, saa vil der blive en, som Tank kaldte det, fortvivlet Pengemangel. Da tænker jeg, man ønskede at have antaget det 1ste af de Forslage, som den af Rigsforsamlingen paa E. nedsatte Committee i Foraaret lod trykke, lad være dette ogsaa vilde foraarsage Pengemangel en Tid, inden den ny Massa kom i Omløb, men man var dog vis paa, at der kom et nogenledes passende Repræsentativ i Stedet for det gamle. Dette har jeg fra en sikker Haand hørt skal være den engere Finantscommittees Forslag tilligemed, at 6 Proc. Heftelsen skal bortfalde. Weidemann var nok Hovedmanden der-

for. Skade, at han har faaet med den Ting, thi med alt det, at han er en meget retskaffen Mand og dulig Sorenskriver, saa er han dog nok ikke af noget omfattende Blik i Statssager, allermindst i Finantsvæsenet, derhos stivsindet, og vel ogsaa ikke har Lyst til at erkjende, at man paa Eidsvold foruden andre Sottiser ogsaa begik den at garantere Sedlerne til 375 Proc. Det eneste Haab, man kan gjøre sig, er at Planen skulde falde igjennem, thi man holder for, at Bønderne ikke ynde Garantien, men Christie og Weidemann have igjen saa megen Indflydelse, at de maaske kunne soutenere den fordærvelige Sag.

Nu har Storthinget voteret saa underligt, at Varecontrolcommissions-For. af 23 Mai 1812 maa træde i Kraft igjen. Odelsthinget havde nemlig antaget den prov. Anordning om almindelig Handelsfrihed, men i Lagthinget fik man det Indfald, at Egebark (som maaske ikke var saa ilde) og Fedevarer skulde undtages fra den fri Udførsel; dette kunde Thingene ikke blive enige om; det skulde da afgjøres ved $^2/_3$ Stemmer i Plenum. Det blev afgjort, at Odelsthingets Forslag ikke skulde antages uden med Anmærkningerne, men da disse bleve gjennemgaaede, bleve de forkastede ved Stemmeflerhed, først den om Egebarken, dernæst den om Fedevarerne. Altsaa er hverken Odelsthingets Forslag bleven Storthingets Beslutning, ikke heller Lagthingets; derved bortfalder den provisoriske Anordning og Tingen kommer tilbage i sin gamle Status, da nemlig For. 23 Mai 1812 gjældte. Er ikke dette herligt? Christie mærkede denne Vending, Sagen maatte tage, dersom Fedevarerne (som Borchsenius havde faaet tillagt) ogsaa forkastedes, og søgte at opholde Debatteringen, for at Kl. kunde blive 3, inden der om dem voteredes, hvilket lykkedes; men det lykkedes ikke at faae Folk ved denne Frist bragt til Eftertanke om Følgen; selv den vise og store Statsmand C. Stoltenberg kunde ikke fatte det, da Nilsen eller en anden gjorde ham opmærksom paa Følgerne af Voteringen og Forslagets Fremsættelsesmaade. For nu at forekomme Følgen har man fundet paa at indhente et Par Committeers Betænkning, om ikke et nyt Lovforslag i deslige Tilfælde kunde fremsættes og decideres i det samlede Storthing. Antager man dette, for at gjøre den anden Sottise god, da er det i mine Tanker et

Brud paa Constitutionen, som ubetinget vil, at alle Lovforslage skulle gaae igjennem Odelsthinget til Lagthinget o. s. v.

Nansen, som prægtig forestilledes forleden i Int. Sedl., skal have prostitueret sig paa en Fandens Viis ved Debatteringen om foranførte Egebark &c., thi først yttrede han at have forhen været af den Mening, at fri Udførsel burde finde Sted, men efter at have hørt Grundene derimod i den *juridiske* Committee, havde han forandret sine Tanker. Lange anmærkede, at den Gjenstand havde aldrig været foretaget i den juridiske Comm. Da der voteredes, om man skulde tage Hensyn til Lagthingets Anmærkninger, voterede han Ja, men da der var hverken mere eller mindre end $^2/_3$ Stemmer, proponerede han, at man skulde skrive Nei istedetfor Ja for hans Stemme, og saaledes var Lagthingets Anmærkninger blevne forkastede og Odelsthingets Forslag blevet Lov. Men da begyndte alle at antaste ham, som den hvis Stemmegivning var aldeles uefterrettelig o. s. v. Imidlertid bider nok intet paa ham. Rosencrantz har udgivet en Pjece om Saugbrugs Priv., som vel ikke er ugrundet, men maadelig skrevet. Lad mig høre noget fra Dem, saasnart Prindsen har passeret Drammen.

Imorgen gjør Staden Christiania et Bal for Kronprindsen. Jeg har dertil contribueret 100 Rbdl. N. V. Hvad har stukket Grønnerup, at han er bleven Skribent; det er nemlig ham, der er Forfatter til det Klagemaal i Nationalbladet om Politiets Dvale, som man vil have actioneret.

VI.

Christiania, 9 Oct. 1815.

Efter Deres Forlangende i Ærede af 7de, som jeg i Gaar Aftes modtog, giver jeg mig den Fornøielse at sende følgende martialske Sager, nemlig

Kaarden og Gehænget, kostende tilsammen .	1070	Rdr.	D. C.
Et halvt Dusin smaa Løveknapper	17	„	„
2 Dusin store do., hvilke Wulfsberg for Tiden ikke havde, hvorfore jeg sender 2de			

Dusin, som forleden bleve mig overladte af Assessor Lange og som jeg for Øieblikket ikke bruger. Helst ønskede jeg 2 Dusin saadanne Knapper tilbage *in natura*. Hvad de koste, derpaa har jeg endnu ikke faaet Regning. Wulfsberg sagde at have taget 58 Rdl. D. C. pr. Dusin, som imidlertid udføres og beløbe . . . . 116 „ „

Tilsammen 1203 Rdr. D. C.

eller 200 Rbd. 48 ß N. V.

I Løverdags var den store Stads. Nansen havde gjort en Sang til Middags-Taffelet, men som kom for silde. Til Aftens vare Sange, som jeg troer Schwach og Bjerregaard havde forfattet. Wedel, Diriks, Motzfeldt og Fasting følge Kronprindsen Vest efter. Anker har Podagra, kommer altsaa neppe med.

Lad mig nu se, De i Deres Vaaben Tilstand fører Dem som en Mand. I Løverdags var jeg første Gang iført min Herlighed. Jeg ønsker snart at høre fra Dem.

Deres forbundne

J. Chr. Berg.

VII.

Christiania, 20 Oct. 1815.

Høistærede! Nu længes jeg ret meget efter at høre noget fra Dem, efter Løfte, om Prindsefærden og om, hvorledes vores gode Venner i Drammen, Holmestrand og Tønsberg beteede sig. Rygtet har sagt, at de teede sig meget godt. Jeg haaber, at Kronprindsen har seiret over Hjerterne paa denne Tour, hvilket var Tilfældet med Trønderne paa hans første Tour. Man har travelt med mange nyttige Ting og unyttige; Patriotismen, der nu ikke kan længer udgyde sin Harme paa den lede Svecus, søger nu i Statsraadet en Afløbsrende for sine onde usunde Vædsker. Imidlertid ere der dog de, som tage sig af Statsraadet og søge at bringe Febricitanterne til Besindelse.

Sidste Løverdag udkom en liden Pjece „om Statsraaderne,“ som opvakte megen Opmærksomhed, da den i Intelligentsbladet publiceredes; thi enhver ventede deri at finde Statsraadet ret sat Skrift, men hvori man bedrog sig; thi den satte tvertimod dets Antagonister Skrift. Hvo der er Autor, har jeg endnu ikke kommet efter, da Lehmann er særdeles taus.

I Tirsdags begyndte man med Pengevæsenet i Odelsthinget. Den første Post, der kom til Debattering af Finantsprojectet, var den, at den Eidsvoldske Garanti skal overholdes. Der var megen Modsættelse, der blev talt et Par Timer, ibl. a. læste Jacob Aall et meget godt Stykke derimod op. Christie og Weidemann begyndte at frygte, den ikke skulde gaae igjennem, begyndte derfore at movere om, at det var maaske en Sag, der ikke henhørte til Odelsthinget, men til det samlede Storthings Afgjørelse, da det var en Bevilling og intet Lovforslag, uagtet der ved Garantien ingen Penge tilveiebringes, men kun en Taxt sættes paa Pengene, men for at faae deres Vilje frem brugte Christie det Fif at fremsætte Quæstionen saaledes: „Om Garantien skal antages, eller der skal træffes andre Forføininger?“ istedet for: „Om denne Sag bør gaae igjennem Odelsthinget til Lagthinget eller afgjøres i det samlede Storthing?“ Quæstionen blev antaget med, jeg troer 36 imod 26 St. Ved hin Maade at fremsætte det paa vandtes, at man fik Sagens Realitet afgjort, inden man vidste et Ord deraf. Saadanne Intriger tillader man sig for at naae sine Hensigter!!! Ja da er man god Patriot. Weidemann og Lange ere nok ellers de meest agtede Patrioter. Christie, som dog vist er klogere end begge og en sindig Mand, har nok for Tiden mindre Popularitet. Dagen efter begyndte Gerner fra Moss, som neppe er nogen Garantist, at movere om, at inden man gik videre i Finantsforslaget, skulde man indsende §en om Garantien til Lagthinget, thi blev den ikke der antagen, var det forgjeves at debattere Resten af Forslaget. Dette bifaldtes, men paa en forunderlig Viis, thi man vil sende §en til Lagthinget, men ikke for at erholde dets Beslutning, men for at høre dets Mening!!! Atter en Konst for at redde Garantien. I den i Fredags trykte Intell. Seddel stod et Stykke om Garantien, som jeg har spenderet Penge paa. De Herrer Garantister have godt af et og andet Stød.

Forrige Torsdag begyndte Rigsretten Haxthausen vedkommende. Det var egentlig en Samling, hvis Hensigt var at erfare, om der var noget at erindre ang. Medlemmerne. Generalauditør Bergh og Assessor Omsen gik ud, den første, fordi han efter sit Opgivende havde erklæret sig i en Rapport til Regjeringen i Faveur af H., den sidste, fordi han haver i Fjor lovet H. at føre hans Sag og i den Anledning gjennemseet nogle Papirer. Men et Scandal finder dog Sted, nemlig at Ræder er deri. Han anmeldte at have i Fjor været H'.s Anklager, men dog, uagtet stærk Dissens, blev ved Pluraliteten afgjort, at han skulde blive siddende. Det gik ellers besynderligt til i denne Rigsret, som holdtes i mange Tilskueres Nærværelse, thi istedet for ordentlig at votere, som sig i en Ret kan skikke, debatterede man ligesom i et Parliament eller en Raadsforsamling, inden man voterede. Hr. Bonnevie var ude med sit pathetiske Snak, som kunde han staaet paa Kongsbergs Prædikestol. At det saaledes tilgik, var Præsidenten Langes Skyld. Jeg uværdig fik en Actie med i den Rigsret, som extraord. Assessor i H. R., thi da Motzfeldt er borte og Arntzen havde en Undskyldning, sendte Justitiarius Bud efter mig.

Jeg har studeret paa, om jeg ikke burde i Intell. Sedl. movere om at faae vores Tønsbergske Helt C. Stoltenberg under Rigsrettens Tiltale. Har nogen ligefrem overtraadt Constitutionens Ord, saa er det han, see det af ham fremlagte anonyme Skrift, som extraheres i Storthingstid. No 19. Han bør ikke undgaae, da han saa gjerne vil have andre for dette høie Tribunal. Jeg vil dog af en vis Aarsag endnu sætte den Motion ud. Jeg er ellers i Beraad, om jeg skal sætte mit Navn under, eller ikke; det første er nok i og for sig selv, hvor man angriber Personer, det retteste. Dog nævn ikke, at jeg omgaaes med deslige Ideer. — — —

Man siger, Amtmand Collett skal af Kronprindsen have faaet et Guldkors og været rørt indtil Taarer. Igjennem disse Taarer forlod vel den sidste Rest af Eidsvoldisme og Anti-Svecisme den gode Mand. — —

IX.

Christiania, 14 Nov. 1815.

— — Endnu ere de Sølere i Odelsthinget ikke færdige med Pengevæsenet. I Dag maaske de dog gjøre Ende paa den Sag. Jeg haaber, at deres Beslutninger falde overende i Lagthinget, naar de i sin Tid naae did. En af deres gale Beslutninger er, at 6 pCt. Heftelsen skal afskaffes; thi, naar det skeer, vil Sedlerne, som ere derpaa funderede, blive aldeles ringeagtede i Udlandet, og Garantien, som man snakker om maa være langt ypperligere end alt Hypothek, har man nu 1½ Aars Erfaring for sig ikke respecteres, da den er kun en tom Lyd, som blot opbygger C. Stoltenberg og andre Halv-Galninger. Saasnart ingen Renter fordredes af Grundeierne, havde Byrden af Heftelserne ikke betydet noget. Nu koster 1 £. St. 300 Rdl. eller 50 Rd. N. V. Er det ikke gode Udsigter, og vil der ikke blive en satanisk Pengemangel, naar man inddrager 4 à 6 Mill. Rbd. uden at sætte noget istedet? Gid Deres Skrift om Sølvværdien kunde blive trykt; jeg talte i Løverdags atter med Lehmann, men han vilde ikke indlade sig derpaa, uden paa Deres egen Regning, og da jeg sagde ham, at det efter min Formodning vilde udgjøre omtrent et Par Ark, sagde han, at det vilde vel koste omtrent 100 Rdl.

I Haxthausens Sag for Rigsretten har været omtrent 3 eller 4 Møder. Hjelm faaer nok ved Sagens Ende en liden Mulct for sin Impertinance eller Friskfyreri. Nu skal Thingsvidner optages. Rigsrettens Præsident Lange er bleven forlovet med Kjeld Moestues Enke, han har saaledes ikke forgjeves reist til Storthinget. Jeg med Reg. Qvartermester Smith er befalet at træde i en Commission for at undersøge og paakjende den velvise Magistrats Forhold med at lade en Amund Amundsen faae Borgerskab paa Handel, omendskjønt han formeentlig efter Stadens Priv. § 13 ikke dertil skal være berettiget. — —

I Mandags 8 Dage reiste vores gode Kronprinds. Paa Kongsvinger skal efter Rygtet hans Sølv-Tafelservice være frastjaalet ham. Aftenen den 3. Nov. var han hos Thulstrups. Hvad mon Christian Frederik vil sige, om at han vinder endog dem, som vare C. F.s bedste Venner?

Lagde De Mærke til det Udfald, som for omtrent 14 Dage siden fandtes i Rigstid. paa Unionsflaget? Det besynderligste er, at Assessor Vogt skal være Autor, hvilket ingen kunde vente af en Mand i hans Stilling. Kronprindsen skal have ærgret sig derover mere, end det fortjente. Det er ellers harmeligt, at saadanne danske Vinde skal blæse; thi Hanget til det fordømte røde Flag er dog intet andet end Danisme. En Søn af Pastor B. i Inderøen er Forfatter til det lumpne Angreb i Int. Sedl. for nogen Tid siden mod Biskop Bech og Søn. Boye skylder man for Spørgsmaalet om de langfingrede Frøkener. En Frøken Mbch. skal, siger man, ved Comedien, hvor de begge ere spillende, have fornærmet ham, og nu vilde den ædle Sjæl tage Gjengjeld. Han gjorde forleden sin Opvartning hos Nationalbladet, hvormed Hensigten vel var at tilkjendegive, at det var et Snaus Blad, hvilket det i Grunden er. For at give dette Blad desmere Vigtighed og Interesse har man opdigtet, at Regjeringen og in specie Diriks havde sat Grøndahl sine Scrupler i Hovedet og derved hindre dets Udgivelse. — —

X.

Christiania 22 Nov. 1815.

— — Fra Ræder er udkommet et Project, som han vist ikke har Skam af, men som dog i Grunden vil tjene Seddelspeculanterne ligesaa meget som Finantscommitteens og derfor ikke bør tages til Følge. Han distingverer imellem de før Garantien udstedte Sedler, som han ansætter til $^2/_5$ af Massen, og de efter Garantien, hvilke skal være $^3/_5$. Hans Barlien har udgivet et daarligt Project, hvori han er Garantist, tvertimod hvad han forhen har yttret. Anmærkningerne i Løverdags Intell. Sedl. med Overskrift: „Søger, skulle I finde" var et Raillerie dermed, og da Barliens Pjece ikke har været tilfals, men jeg har overkommet samme, indsluttes den, for at De kan desbedre forstaae Intell. I Dag staaer en Grundtegning af Storthingets Autoritet og et Spørgsmaal angaaende den poli-

tiske Kandestøber. Imellem os ere begge disse Smaastykker af mig. Min Hensigt gjetter De nok. — —

Er det ikke Fanden med de Herrer Vogt? Den yngre, Peter V., siger man for aldeles vist at være Autor til Anmærkningen i No. 87 af Rigstidenden over den Udladelse i Kronprindsens Reisebeskrivelse af Heldet, som er beskaaret Norge under det ny Dynasti. Det er vist en Jydefeber, som er overkommen disse Herrer, som De formoder. Jeg troer ikke, den ældre, Jørgen Herman Vogt, kommer tilbage til Danmark i den Mission, hvori han var.

Haxthausen opgav den 9 Aug. 1814 et Qvantum af 3000 Tønder Korn mere end den 7 Aug. og paastaaer ikke at have været vidende derom eller faaet Underretning derom af Provid. Com. førend efter 7 August, men jeg hører, man vil overbevise ham om det Modsatte ved hans egen Haandskrift. Maaske har han som Medlem af Commissariatet underskrevet en Expedition, som han ikke selv havde lagt videre Mærke til, men dette tør dog skaffe ham Ubehageligheder eller skille ham ved Pension. Grevinde Wedel er ussel af Gigten, dog Gud skee Lov i Bedring.

XI.

Christiania 1 Dec. 1815.

Omsider kan jeg have den Fornøielse at tilmelde Dem, høistærede Ven, at Deres Bemærkninger ere udkomne fra Pressen. For silde haaber jeg, de ikke komme, thi Pengevæsens Greierne paa Storthinget ere nu komne i Staae. Forrige Onsdag, Torsdag og Fredag blev, som De maaske veed, debatteret i Lagthinget om Garantien, især holdt Overinspectør Nielsen Torsdagen en kraftfuld og grundig Tale, hvori han viste saavel dens Ugyldighed og Skadelighed, hvilken gjorde meget Indtryk og hørtes med megen Velbehag af Publicum. Ved Voteringen i Fredags vare 11 St. imod og 10 for Garantien, og saaledes faldt denne Eidsvoldske H... unge igjennem, og jeg haaber, den aldrig reiser sig mere, undtagen det skulde være paa den uskadelige Maade, som Vogt vil i sin i Gaar udkomne

meget grundige Pjece ang. vort Pengevæsen, hvor han mere for et Skin end i Virkeligheden beholder den, hvilket — naar galt endelig skal være — man vel faaer unde de Eidsvoldske Daarer. Hans Pjece er skrevet i en overmaade beskeden Tone, og han siger mange Sandheder meget artig, f. Ex. p. 13, naar han vil lade dem vide, at de vare ret nogle Toskepander, som kunde indbilde sig, at deres Decret eller Garanti skulde kunne tvertimod al Erfaring i Finantsvæsenet holde Papir Pengene i Veiret, saa siger han, at man har meent, at ikke faae Eidsvolditer skulde have troet dette, „men hvorledes skulde denne Tro kunne finde Indpas hos saa oplyste Mænd?“ Nederst paa p. 7 og øverst paa p. 8 staaer en Sandhed, som Storthingets Finantscomm. har ikke, som den burde, havt for Øine. Konow er nok lidet tilfreds i Vendingen; han skal nu, vil man vide, have givet Ordre til at opkjøbe for hans Seddelmasse Fiskevarer. Jeg sagde, at det er gaaet i Staae med Pengevæsenet paa Storthinget. Dette bestaaer deri, at i Onsdags blev efter Nielsens Forslag nedsat en Committee (den bestaaer af ham, Lange og Garantisten Rasmussen) for at gjennemgaae og gjøre de fornødne Bemærkninger ved Odelsthingets Beslutning, inden den foredrages i Lagthinget, saasom dette har vedtaget ganske andre Grundsætninger end hint, saasom forkastet Garantien, antaget Rigsbankens og Heftelsernes Vedblivelse. Amtmand Sibbern, som stemmede for Garantien, talte ivrigen imod Heftelserne, Nielsen for dem (dog at der skal skee Moderationer), og jeg troer, Heftelserne antages med stor Pluralitet. — —

XII.

Christiania 12 Jan. 1816.

Megen Tak har jeg at aflægge for i Dag 8 Dage beviste Artighed. Jeg kom ikke længere end til Sande Præstegaard og lod mig der overtale fra at følge mit Forsæt at reise Natten, hvilket havde den Følge, at jeg ikke naaede hid før Søndag Morgen. At jeg skriver disse Linier, skeer for at

sende Dem indsluttede i Formodning, De ikke før har læst samme. Det er ikke tilfals; jeg har underhaanden faaet indsluttede Exemplar. Verset først paa p. 3 udtolkes om Fru Nils Anker. Verset først paa p. 4 om Treschow, det andet om Sommerhjelm, af andre om D.(iriks), det tredie om Falbe, det fjerde om P. Anker, hvilket dog er høist upassende, thi P. A. bliver dog altid en agtværdig Mand, om man abstraherer Flitteret fra. Verset p. 5 øverst om Kirkesanger Ole Bjørnsen (andre om Nansen), det andet Vers p. 5 om Wergeland, det tredie om Nils Aall og det fjerde om Sorenskriver Weidemann (andre udtyde det tredie om Wedel, det fjerde om Vogt, men denne Udtydning er mindre træffende). Pag. 6 første Vers om C. Tank, det andet om vores Ven Carl S., det tredie om Christie, dersom det ikke er Weidemann, som dog nok ikke er Meningen, dersom det forhen anmærkede er om W., det fjerde om Wedel, men det passer kuns lidet, thi han er ikke ydmyg, og Resten er det gamle Sludder om Herskesyge. Pagina 7, første Vers udtydes om Diriks, endskjøndt andre sige, det er Christie meent. Andet Vers stikler aabenbar paa B(ech), det tredie hentydes paa Biskop Bugge, men Bugge, som jeg i Forgaars talte med, finder det ikke træffende, da det ikke med Føie kan siges om ham, at han surmuler, og da Verset forudsætter, at den omhandlede Person ikke har Bispe-Ornat. Det sidste Vers om vores Ven Bonnevie er et af det bedste! Nu har jeg fortalt, hvad jeg veed, men har gjettet ang. dette Stykke, som skal være opsat i Anledning af en Maskerade hos Dav. Chrystie, og som nogle ville tillægge Nansen, som dog vist — efter Lehmanns Udladelser at slutte — ikke forholder sig saaledes. Mon Andreas Chrysties studerede Søn var capable at sætte sammen en saadan Efterabelse af Heibergs *Laterna magica*? Titelen passer ikke, thi den forudsætter en Samtale, som dog ikke existerer. Verset, som udtydes om C. Stoltenberg, er særdeles passende. Biskop Bech har man atter havt fat paa!!! Det lader, som man absolut vil have ham afsat eller ærgret ihjel. Odelsthinget expederede i Mandags paa een Formiddag Pengevæsenet. Det vilde intet vide af Lagthingets Plan. Idag skal Sagen atter for i Lagthinget.

XIII.

Christiania 3 Marts 1816.

— — Med min Afreise gaaer det langsomt endnu. Jeg er nu entlediget fra Stiftsretten. Imidlertid er der adskillige Sager at votere i endnu, som forhen er optagne. Hoved-Opholdet ligger dog i Overkrigscommissions Sagen. I Haxthausens, Staffeldts og Schrøders Sager har jeg skrevet mit Votum færdigt. Jeg skjønner ikke rettere, end at de 2de første maa blive frie, derimod den sidste synes mig desværre ikke kan undgaae at ansees efter den 16 Kr. Art., hvilket dog er haardt for et saadant Spøg af Krig. Jeg studerer paa Capt. Christian Grüners Sag. Jeg troer dog, han kan reddes. Hals's Sag har jeg endnu ikke gjennemgaaet. Meilænder ventes hertil. De udlade Dem imidlertid ikke med, at De fra mig har hørt Noget om Ovenstaaende. Statsraad Collett skal nu tjene et Aar i Stockholm og reise med det første. I Statsraadet her er afgjort, at man skal bære civil Port d'Epée ɔ: en, som er heel af Guld eller med gult Silke indvirket, thi den militære er med sort Silke. Denne Beslutning er eller bliver indstillet til H. M. til naadigst Resolution.

I Morgen skal Resten af Pengevæsens Principerne. (*sic*). Iblandt andre Ting, som Committeen har indstillet, er, at Sportlerne skulle erlægges med $^4/_5$ Specie for hver 1788 bestemt Rdr. Altsaa faaer man dog 8 Rdlr., hvor man nu faaer 3. Dette hjelper for Tiden heel gevaltig. Tiende og Landskyld og deslige paa samme Maade. Ogsaa retfærdigt.

I Odelsthinget er man nu næsten færdig med Værnepligten, som er bestemt til personel. Nogle troe — eller haabe —, at det falder igjennem i Lagthinget, og at denne Sag altsaa ikke drives igjennem *in pleno*, men at den bliver reel, saaledes, at større personlig Frihed vil falde i vores Lod, omendskjønt det bliver en Udgift for Gods Besidderne. I Sverige finder man sig særdeles vel ved, at den er reel eller med det saakaldte Roteringsvæsen. Her har man troet, Friheden skulde bedst staae ved, at alle vare under det militære Aag.

Mon der ikke snart skal komme noget ang. C. Stoltenberg i Intell. Sedl. Det er nu længe, siden der stod noget. Det

gamle glemmes snart. Pur derfor S. til at drage i Feldten paa ny. Hvistendahls Svigersøn Chr. Nes har gjort Opbud, Hans Jac. Hansen ligesaa. Joh. Trane skal være i Forlegenhed formedelst nogle protesterede engelske Vexler, siger man. Paa Onsdag 8 Dage skal Haxthausens Sag i Rigsretten begynde at plaideres. Patrioterne have intet godt Haab i den Sag. Den mig i Aar for 1815 paalignede Byskat af den Gaard, jeg har kjøbt, beløber 410 1/6 Rbd. N. V. Bonden troer endda, man ingen Skatter har i Byen. Foruden denne Byskat har man at betale Fattigskat samt Bygningsafgift og Ildstedskat.

XIV.

Christiania 27 Marts 1816.

Nu staaer jeg da endelig paa min retfærdige Reise. Nat til Søndag fik man da endelig Ende paa Haxthausens Sag i Rigsretten. Han blev frifunden for videre Tiltale og tilpligtet at betale Proc. Omkostningerne. Det faldt i min Lod at votere allerførst, og jeg stemmede for aldeles Frifindelse; thi *genus causæ* var i mine Tanker, at han ved sine formeentlig uoverensstemmende Beretninger havde foranlediget Vaabenstilstanden, som ellers ikke vilde fundet Sted, men ikke at Beretningerne vare uoverensstemmende, og derfore troede jeg ikke, han burde betale Proc. Omk. Otte andre af de Voterende vare af min Mening, og deriblandt Borchsenius, som anførte sine Grunde i et udførligt Votum. 17 stemmede med Assessor Mandix i Spidsen for Frifindelse med Omkostninger. Wangensteen stemmede ene for Afsættelse, og det, saavidt jeg fattede, 1. fordi han havde mistrøstet Chr. Fr. paa en Tid, denne saameget trængte til Trøst og Opmuntring, og 2. fordi han havde tabt sin — Popularitet. Hvo kan bestaae for en saa streng Dommer? For en Rigsret med en Pluralitet af saa grantseende Medlemmer som W. kan ingen være sikker paa Ære, Liv eller Velfærd. Jeg haaber, Sagens Acter udkomme i Trykken; dog blev *per plurima vota* bestemt, at den fra Rettens Side ikke skulde udgives. Overkrigscommissions-Dommen af 15 Martii er imidlertid falden, Haxthausen og Staffeldt aldeles frifundne, Hals og Capt. C. F. Grüner, (som

var næstcommanderende paa Krageroen under Hjerman) frifundne for videre Tiltale, og Schrøder dømt paa Livet efter 66 Krigs Art. I Gaar blev i Statsraadet besluttet, at denne Dom, som alligevel for Schrøders Skyld maatte appelleres, skal i det Hele indankes for H. R. — — — Om 8 Dages Tid kommer Vogts Efterretning om Matrikelskylden for Lyset. Den skulde De anskaffe Dem.

— — Fortrædeligt, at det har draget saa langt hen med min Reise. I Søndags Morges drog Mariboe til Stockholm, i hvilket Ærinde, er mig ubekjendt. Det var aftalt, at vi skulde gjort Følge, men han kunde ikke bie saalænge, til jeg blev færdig. Grevinde Wedel var sidste Fredag paa Bal hos Exc. Essen. — —

XV.

Stockholm 15 April 1816.

At jeg lykkeligen ankom hertil i Torsdags 8 Dage, og at jeg bliver her omtrent til Maanedens Udgang, derom vil jeg nu intet melde. Jeg befinder mig vel, og jeg haaber, De, kjære Ven! ligesaa befinder Dem med Familie vel.

Uagtet min Tid er knap, maa jeg dog ikke undlade at skrive nogle Ord. Anledningen er indsluttede Linier *til Storthinget i Anledning af Grundlovens 25de §.* Stedse har jeg anseet det Baand, denne § lægger paa Hs. Maj. i Henseende til Armeens Anvendelse til offensiv Krig, skadelig for Samfundets Bestand. En Ven af mig, som tænker ligeledes, men som jeg i dette Øieblik ikke maa nævne, har, bevæget ved den Pjece, man tillægger Oberste Tidemand, opsat ovenmeldte Linier, for om muligt at bidrage til at afhjelpe denne Ufuldkommenhed i vores Constitution; men da han har frygtet for, hans Haand kunde være kjendt, har han anmodet mig igjennem nogen Ven at faae det trykt. Jeg beder Dem derfor, gode Blom, at have den Godhed, saasnart De erholder dette, at lade indsluttede Linier afskrive ved nogen og derpaa snarest muligt at tilsende Bogtrykker Lehmann samme til hurtigst at trykkes og publiceres samt et Antal Exemplarer tilstille

Storthinget. Hvad Trykningen koster, saavelsom Postporto m. v. skal blive rigtig efter Opgave refunderet. Da Storthinget vel sidst i Maji eller noget længere hen bliver sluttet, var det godt, at dette kom nogen Tid i Forveien, at Repræsentanterne ret kunde smage derpaa. At De har faaet Forslaget igjennem mig, derom bedes intet nævnt. Jeg er forsikkret, at De ikke fortryder paa, at jeg bryder med denne Commission. De har vel hørt, at H. R. har været ude. De vilde ikke, at Fred. Sch. og Møller skulde være alene. Kjære driv paa Lehmann, at Pjecen snart kommer for Lyset. Hils Provst Munch, Wille, Sverdrup m. Fl.

XVI.

Stockholm 2 Maji 1816.

Deres Brev, kjære Ven, af 20 f. M. underretter mig da om den sørgelige Aarsag, hvorfor jeg forgjeves har maattet i flere Postdage vente Brev fra Gulli. Deels forestillede jeg mig, at mine Breve til hende ikke var betimelig fremkomne, da Posten gaaer yderlig langsomt, og mine Breve bleve sendte til Christiania og der skulde afsendes med Tønsberg Posten, deels og til andre Tider frygtede jeg, Upasselighed kunde være Aarsag, men denne sande Aarsag var mig ligesaa uventet, som bedrøvelig. Jeg fik Deres Brev i Gaar Aftes, efterat jeg var kommen tilbage fra den saakaldte Djurgaarden, hvor den Stockholmske Verden fra Majestæterne indtil de Laveste gjøre Tour hen den 1ste Maji, som her holdes i saare megen Agt, ligesom St. Hans Dag i Norge. Jeg skulde spiist i Gaar Aftes hos Statsraad Gr. Mörner, men blev hjemme og har ingen Søvn havt i Nat, da Tanken om min dyrebare Elisa stedse har svævet for mig, og dette har nu bevirket en stærk Hovedpine. Jeg begriber ikke, hvorledes hun kunde faae Galdefeber. Mon hun havde paadraget sig stærk Forkølelse? — — — — Mit Tab er stort, ikke alene for min egen Deel, da hun var inderlig from, fornuftig og huslig, men især for Børnenes Skyld, thi hun besad en sjelden Gave til at omgaaes og danne Børn, og denne haabede jeg

nu skulde saameget mere komme dem til Bedste, som jeg ansaae hende nu Mester af sin Passion. — —

— — — Jeg kommer vist til at reise herfra midt i næste Uge. Jeg skulde egentlig have reist i Slutningen af denne, men H. Maj. har sidst Mandag ved Ordens Høitideligheden udnævnt mig til R. af Nordstj., og saa faaer jeg oppebie Dubningen, som det kaldes. Endskjøndt jeg har Anledning baade til Selskaber og til at besee mig, længes jeg dog nu efter at komme videre fort, thi jeg har her egentlig ingen Bekjæftigelse og gaaer, saa at sige, og slænger, og efter hvad nu er passeret, haaber jeg Distraction af Reisen. Der kunde nu være Grunde, hvorfor jeg skulde søge Entledigelse fra den mig overdragne Commission for at kunne komme hjem, og derpaa tænkte jeg i Gaar Aftes; men da jeg nu engang er udnævnt, og Løvenskiold har faaet Permission paa nogen Tid at reise hjem, saasnart jeg kommer, gaaer det ikke vel an, da Løvenskiold er alene, og een Commissar maa i det mindste være tilstede, ellers sætte de Danske — som endog hos den ottomanniske Port skal have besværet sig over os — Himmel og Jord i Bevægelse, ligesom man var vrangvillig i at opgjøre. Da min Svigermoder har Tilsyn med Huset i Almindelighed, Fr. Müller tillige har Øie med Børnene, gaaer det vel haaber jeg. — — Havde man blot Gulli realiseret, thi dermed vil herefter kuns være Tab forbundet, og naar man ikke idelig har Tilsyn med og forbedrer en saadan Eiendom, vil den snart deterioreres. Nu min Elisa er borte, vil den have meget mindre Interesse for mig. Saalænge hun var fuldkommen stærk og frisk, gik alt der let, hendes Svagelighed var en af Aarsagerne, der bestemte mig til at fløtte og abalienere denne skjønne Eiendom.

Jeg takker Dem, kjære Ven! for Deres Brev, uagtet det indeholdt den saa sørgelige Tidende. Jeg er Dem og meget forbunden for Deres Omhu i Henseende til Begravelsen og Skiftet. Jeg indslutter en Ansøgning og beder, ifølge Deres gode Tilbud, det Fornødne besørget i Henseende til Bevilling at sidde i uskiftet Bo. — —

O! hvor Forsynets Beslutninger ere ubegribelige for os. Saadanne Mennesker, der leve til Byrde for deres Medmennesker, opnaae en høi Alder, min Elisa, der efter Alderen

(43 Aar) kunde levet mange Aar til Glæde for mig og Børn og Veninder, rives bort pludselig. Dog Klager nytte intet, og jeg bør troe, at Forsynet vender alt til det bedste. Gud holde Livet i Fru Wessel, i det mindste til jeg kan komme tilbage. Stakkels Fru Wessel, hun mister den bedste Datter.

Under 15de April tilsendte jeg Dem, gode Blom, en liden publicistisk Pjece. Det vilde maaske være godt, om der kom endeel Exemplarer hid til Stockholm. Hav den Godhed at bede Lehmann snarest sende 50 Expll. til Hr. Kongl. Bibliothekar Wallmark med Anmodning, at han vilde besørge samme til en Boghandler.

De veed vel, at H. R. heel curieux har besværet sig til Storthinget over St. Raadet.

XVII.

Kjøbenhavn 30 Maji 1816.

At jeg lykkeligen er hertil arriveret d. 17de Maji, er Dem, gode Ven! ventelig igjennem F. Müller bekjendt. Da jeg kom, var Løvenskiold endnu her, men som han længe havde søgt i det mindste Permission til Hjemreise, saa blev denne med mig sendt ham, og han med sin elskværdige Kone forlod Kjøbenhavn i Mandags Morges og er nu vist, inden dette indløber Dem, hjemme paa Fossum, da han tog directe hjem og ikke, som han først havde foresat sig, om Stockholm, da det var saare uvist, om han der endnu kunde træffe Kronprindsen, og han i denne Uvished heller vilde gjøre en Tour fra Fossum til Christiania, da Længselen efter mere end et Aars Fraværelse at see sine Børn og sit Hjem naturligviis var stor. Jeg frygter for, han ikke kommer hid tilbage, da han, om det kan lykkes, vil undgaae det, hvilket for Sagen er til megen Skade, da han nu kjender den nøie, er rask og nidkjær og havde gode Connexioner her, hvilket en Eftermand af flere Aarsager ikke lettelig erholder. Jeg har gjort Bekjendtskab med Tawast, som nok mange her endnu ikke kunne glemme at have efter Embeds Medfør og Pligt imod Konge og Fædreland været en

Bussemand i Aaret 1814, men som, om jeg ikke tager mærkelig Feil, vist er en meget baade fornuftig og fortræffelig Mand, ligesom han i sit Ansigt har noget, der røber en ædel Character og indbyder til Fortrolighed. Han har viist mig megen Artighed. Han er noget sygelig, plages af Rheumatisme. Legations-Secretairen er en ung Baron Fock, som nok er et snildt Menneske og vist ikke taabelig. Endskjøndt her ikke er uhyggeligt i sig selv, og endskjøndt jeg boer baade godt og paa et beqvemt Sted, nemlig paa Kjøbmagergade, ikke langt fra Amager Torv, kan jeg dog ikke negte, at jeg keder mig og ønsker, at jeg kunde komme tilbage jo før desheller, hvorvel jeg ikke heller hjemme kan love mig nu for Tiden synderlig Behagelighed, naar jeg undtager, at jeg kunde see mine Børn omkring mig, naar Fløtningen er foregaaet. Reisen hid fra Stockholm gik i det Hele ret godt, Veiret var taaleligt, men ogsaa paa Reisen ennuyerede jeg mig, uagtet de mange nye forhen useete Gjenstande, i mere og mindre Grad. Dermed begyndte det allerede paa Veien til den første Station fra Stockholm, thi den, som skydsede, fulgte Forbudshesten, og jeg kjørte ganske alene i min Kjærre, saa Erindringen om Tabet af min Elisa beskjæftigede mig ene, og omendskjøndt jeg den øvrige Vei næsten altid havde Skydskarlen ved min Side og derved Anledning til nogen Conversation, fornyedes Mindet dog jævnlig, hvilket og her er Tilfældet. Iøvrigt befinder jeg mig i det Hele ret vel og, naar jeg undtager Natten til den 2den Maji, efterat jeg havde modtaget Deres Brev, hvilken Nat jeg tilbragte næsten søvnløs, og hvorpaa fulgte stærk Hovedpine den følgende Dag, har jeg ikke fornummet, at Sorgen har havt nogen Indflydelse paa mit legemlige Velbefindende, da den opløser sig i Taarer, noget, som ellers er mig ganske uvant, men som jeg anseer som et stort Held i min Stilling. De skrev i Deres Brev om et Mindesmærke over hende. Dette ønskede jeg meget kunde skee, og beder De, kjære Ven! vilde have den Godhed at besørge det bestilt, da De har Connexioner i Drammen, hvor, saavidt jeg veed, Gravstene fra Gjællebæk bestilles, thi det var vel det bedste at faae en Marmorsteen derifra. Stor behøvede den ikke at være. Indskriften kunde blive omtrent saadan efter min Formening:

Her hviler det Jordiske af
Hedevig Maria Elisabet Berg, født Wessel.
Hun
fødtes paa Hedemarken . . December 1773, blev
15 Junii 1803 gift med daværende Sorenskriver
i Jarlsberg Grevskabs søndre District, siden Justitiarius
i Akershus Stifts Overret Jens Christian Berg,
som
med een Datter og to Sønner beklager Tabet
af den ømmeste Ægtefælle og kjærligste Moder,
hvilket i hans Fraværelse indtraf den 18 April
1816 paa deres Gaard Gulli her i Sembs Sogn.

Jeg er ikke i Stand at erindre, om hendes Fødselsdag var 18de eller 19de Dec., men vil De, kjære Ven! være uleiliget med at bestille dette Minde, faaer De det nok at vide hos Fru Wessel, som nok nøiere erindrer, hvilken af hendes Døttre er fød 18de og hvilken 19de Dec. — —

Jeg logerer hos Møbelhandler Ross paa store Kjøbmagergade No. 69.

XVIII.

St. Kjøbmagergade No. 69.
Kbhvn 4 Julii 1816.

— — I disse Dage faaer vel Storthinget den det af mange forlængst ønskede Forløvelse fra deres møisommelige velrøgtede Hverv. Jeg har været saa heldig allerede at have faaet Loven af 14 Junii ang. Pengevæsenet at læse. Den synes ret godt sammensat, efter hvad jeg ved løselig Gjennemlæsning kan dømme. Dog Processer undgaaes vel ikke mere efter denne end efter hiin af 5 Jan. 1813; dog som Loven af 14 Junii er simplere, vil vel Processerne efter den ikke blive saa mange, som efter hiin, hvortil kommer, at Folk nu ere mere vante til at sætte sig ind i det Slags Affairer. Det forekommer mig, som i Vinter blev omtalt med Hensyn til den i § 23 Lit. b. indeholdte Bestemmelse eller Omsætning (som er en sand Velgjerning, grundet paa Retfærdighed), at en Be-

stemmelse skulde gives i Lighed med den, som § 35 i For. 5 Jan. 1813 indeholder i Henseende til den gamle omskrevne Pantegjeld; men jeg finder ingen Bestemmelse af den Art. Kan da en Creditor udlede, at naar han f. Ex. har fra 1 Dec. 1813 staaende i en Gaard, som en Mand efter 1 Febr. 1816 har kjøbt, 1 000 Rbd. S. V., skal disse overgaae til 500 Specier, eller kan man efter Analogien af hiin § 35 tillægge Kjøberen Ret til ikkun at tilsvare Capitalen med 200 Specier? Faa Linier kunde forekomme al Uvished eller i det mindste Trette. Ligeledes maatte man ønske nogle Ord med Hensyn til det Tilfælde, som Plac. 10 Aug. 1813 omhandler. Hvorledes bør forholdes med den i Species forhen contraherede Gjeld, er ikke berørt. At denne Lov tilligemed de øvrige didhørende er sanctioneret, vil vel hjelpe til at reise vore dybt sjunkne Papirer noget. Storthingets Beslutninger angaaende en Extra Formueskat og ang. den tvungne Bank, ifald den frivillige ikke kommer i Stand, vil blive, frygter jeg, yderst trykkende. Jeg er næsten bange, da Sølv ikke er fordeelt i Forhold til Formuen, og enhver vel gjerne vil rædde sit Sølv i det længste, at den frivillige Bank ikke kommer i Stand, uden H. K. H. Kronprindsen vil forbarme sig over Nationen og subscribere noget klækkeligt. Saa mægtigt og virksomt, som Storthinget er og har været, saa strækker dets Almagt sig neppe til at reise vores forfaldne Handel. Kronprindsen har vel Fuldmagt at udnævne nogle Riddere, men det falder vel ikke i den anden Borgers Lod eller Nansens? Derimod bliver vel Chr. Comm. af Nordstjernen. Det hjalp lidet, at man paa Prent søgte at bringe Folk til Raison ang. Holst. Jeg kan ærgre mig over, at denne ikke har været saa klog for længst at søge Entledigelse fra Commandantposten, saa havde den ubehagelige Adresse været forekommet.

Jeg talte med Prof. Nyerup forleden Dag, han havde læst Skriftet om Odelsretten paa Skoug, hvilket han roste som ypperlig skrevet. Hvad Indtryk mon det har gjort paa Storthingianerne? 1ste Hefte af Saga har jeg faaet at see. Jeg leverede Udgiveren nogle Bidrag til Fædrelandets Historie af 1814 og har nu som Continuation afskrevet mit Votum i Rigsretten i Haxthausens Sag og skal sende det ved første Leilighed. Ligeledes skal jeg sende den Afskrift af Commissionsdommen i bemeldtes samt Staffeldts og de fleres Sager; thi derved oplyses

vor Historie af 1814. Hav den Godhed at hilse Munch og sige ham dette, naar De taler med ham, at dette skal komme for at kunne bruges i 2det Hefte. Jeg længes meget efter at høre, hvordan det gaaer med sidstanførte Sag ved Høiesteret især med Hensyn til Schrøder. Faaer De noget at vide, saa vær saa god at underrette mig.

Statsraad Løvenskiold er vel efter sin Hjemkomst reist til Christiania for at complimentere Kronprindsen. Han skal efter Hjemkomsten have været slemt plaget af Gigt. De har vel paa den formodentlige Tour til Christiania talt med ham.

Lector Stenersen er kommen hertil. Kan De gjette, i hvilket Ærinde? Det er bedrøveligt, at Universitetets Lærere skal reise i sligt — at tale med Grundtvig og af denne mundtlige Omgang at blive endda galere, end han er bleven af hans skriftlige. Burde ikke en saadan Universitetslærer kasseres? Kan han andet end forvirre Ungdommen?

Commandør Rothe skal være ankommen efter lykkelig fuldendt Mission. Gid jeg kunde drage herfra. Jeg er allerede fornøiet her og længes saare efter at komme tilbage til Norge. Hvor gode Dage jeg end i en Henseende kan sige, jeg har, behage de mig ikke. — — —

Det skal undre mig, om Mariboe er kommen hjem fra sin Svenske Tour. Jeg sendte ham for 14 Dage — imellem os — et Anfald paa den anden Borger for det i No. 19 af Storthingstid. extraherede anonyme Brev, der indeholdt den constitutionsstridige Beskyldning, at Kongen havde overtraadt Grundloven, og yttrede, at han burde under Rigsretten, hvorunder han saa gjerne vil have andre. Er Mariboe ikke hjemme, kommer det ikke i Int. Sedl., medens Storthinget er samlet, som er ilde. Han burde ængstes lidt for sine Daarskaber eller Dumheder.

Hils Deres kjære Kone samt Mad. Müller, Amtsforvalter Nielsen og andre Venner og lev vel, det ønsker Deres hengivne

J. Chr. B.

Professorerne Rathke og Keyser ere her. Præsten Heber har været her og faaet, siges, Løfte om Befordring her. Provst Schmidt siges i Vinter at have søgt Befordring her, da Garnisons Kaldet var vacant.

XIX.

Kjøbenhavn 15 Augusti 1816.

— — Jeg lever, som jeg kan, keder mig dygtigt og ønsker at komme hjem jo før desheller, hvortil der dog ikke er Udsigt saa hastig. At jeg ikke altid befinder mig saa ganske vel, bidrager noget. — — — Endnu har jeg ikke hørt, om Løvenskiold kommer tilbage, eller om han opnaaer sit Ønske at slippe og i dette Tilfælde hvo der udnævnes til hans Efterfølger. Maaske, naar Tawast kommer tilbage fra Skaane, hvor han har været for at complimentere Kronprindsen, jeg kan faae noget at vide desangaaende. Her har man havt travelt med at udsprede, at Aarsagen til Kronprindsens hastige Tilbagereise til Stockholm var Kongens Sygdom, endskjøndt Hans Majestæt befinder sig som sædvanlig og var meget vel efter den Tour, han gjorde til Rosersberg. Man har og opdigtet, at Alexander har tilskrevet Frederik VI. om et Parti mellem dennes Datter og Prinds Gustaf, og at de saa skulde slaae sig sammen for at sætte denne paa Scandinaviens Throne!!! *Risum teneatis.*

Klogelig handler Wedel, som vil renuncere. Nielsen burde være Amtmand i Vestfold, ingen er mere skikket dertil, med sit gode, skarpe Hoved forbinder han flere Aars Erfaring i det Fag og en bestemt Character. Hvad mig angaar, da takker jeg for Deres gode Anviisning; jeg skulde og meget ønske at komme tilbage til den Egn, hvor jeg i mange Aar nød Folks Venskab og Velvillie; men paa den anden Side frygter jeg for, at jeg, om jeg opnaaede det, paatog mig et Fag, hvortil jeg var mindre oplagt, og Hoved-Aarsagen, som bestemte mig til at forsage de Fordele, jeg var i Besiddelse af og at komme til Christiania, nemlig den bedre Anledning til at besørge mine Sønners Oplærelse, existerer fremdeles, og det vil neppe herefter blive mig lettere i den Egn at besørge samme end hidtil. Vist er det, at kom jeg tilbage til Gulli, kunde jeg fyldestgjøre den Lyst, bestandig mere og mere at forbedre Gaarden, ved Steens Opbrydelse, Steengjærders Opsættelse og Jordveiens Ophævdelse; men af de anførte Aarsager maa jeg slaae denne Lyst af mit Sind. Men, Høistærede! skulde De ikke selv have Lyst til at blive Amtmand? De er nu engang bosat i Egnen, De kunde

rimeligviis holde et mindre Contor end nu og sparede mange smaa Fante-Reiser, De som Sorenskriver saa ofte er nødt til at paatage Dem til enhver Tid uden Hensyn til Føre og Veir? Rigtig nok bliver maaske Indkomsten vel mindre, end De nu har, især naar Auctionerne, som ret og billigt, falde tilbage. Jeg skrev Nielsen til forrige Tirsdag, da yttrede jeg, at Wedel burde, som meldt, renuncere og Auctionerne gaae tilbage til sine rette Eiere, da anede jeg ikke, at Sagen allerede var i Bevægelse. I et Brev, jeg Søndags havde fra ham, melder han intet desangaaende. Mon Wedel snart gjør den omskrevne Stockholmske og Trondhjemske Reise?

Prof. Joh. Boye (Statens Ven) har i Molbechs Athene for Julii skrevet imod Buchholz om Norges Statsforfatning. Deri er vist meget godt og rigtigt.

Haxthausen skal forrige Mandag være ankommen til Sjæland. Han tog til sin Datter, gift med Greve Julius Knuth, Amtmand over Holbek Amt, boende paa Herregaarden Bunderup, et Par Mile fra Holbek, og der vil han for det første forblive en Tidlang. Det vil vare noget i det mindste, inden han kommer til Kjøbenhavn. Han skal have sine 2de yngste Døttre og een Søn med, Det skal undres mig, om Sønnen endnu staaer i norsk Tjeneste eller ikke? Det er synderligt, jeg kan mærke, at Haxthausen ogsaa her har mange imod sig. Jeg gad vide, hvad man egentligen har imod ham, thi Facta, der kan fordømme ham som Embedsmand, har jeg, som dog kjender noget til hans Embedsforhold af de Sager, hvormed jeg maatte befatte mig, ikke kunnet opdage. Troer man, han var svensksindet, gjør man ham vistnok Uret, thi jeg tænker, at efter den Connexion, hvori han stod til det forrige Kongehuus, ønskede neppe nogen mere, at Prinds Christians Væsen skulde nyde Fremme, og derfor er det ikke at undres over, at den nærværende Regjering viser hām liden Tillid. Carsten Anker lader til at have insinueret sig. Han er dog neppe af de Folk, man bør have særdeles Tillid til, og han var neppe i den Casus, som Haxthausen, nemlig at være det forrige Kongehuus hengiven, da han neppe er nogen tilgedan, maaske ikke engang Christian Frederik. Det tager en Fandens Tid, inden Høiesteret faaer Ende paa Overkrigscommissions Sagen. De skriver om Schrøder, at han mener at redde sig, naar han oplyser, at

Synn. ikke var hans Superieur. Meget vel, men uden Hensyn hertil var det den gode Mand overdraget at forsvare Posten ved Sandesund, og den forlod han (mere?) uangreben end sejerovervældet, har altsaa syndet lige imod Ordene i den 66de Krigsart. Kan Schrøder begaae sig, kan enhver underordnet Befalingsmand efter sit Tykke eller Skjøn forlade sin Post, thi der findes altid Grunde for, at Posten ikke lader sig forsvare, og saa er jo en Armee og den hele Commando snart opløst. Det gjør mig ondt for Schr., som efter alles Dom skal være en flink Officeer og heller ikke være Coujon, hvorfor man maa troe, at han handlede efter Overbeviisning og i bedste Hensigt, nemlig for at redde Batteriet, thi Artilleri-Officeren har vel klynket og klaget over, at dette stod Fare for at tages, naar Fienden først kom i Land paa Tunøen. Gaaer det ellers Schr. i denne Sag ilde, uagtet han deri troede at handle efter Conduite, maa han ansee det for en Guds Straf for det, som Tellebonden kaldte at skinde og gnage efter Willes Fortælling, endskjøndt det er haardt, at han skal vorde Offeret. Hvad mon ellers de Herrer Officerer synes om Armeens Reduction? Deres Jern-Aag er nu vel forbi. Man hører endnu intet om, hvorledes Armeen skal fordeles (inddeles) for Eftertiden. Storthinget tog det Væsen paa en god Maade. Efter hvad jeg kan skjønne, kan de, som før vare frie for militær Udskrivning, heller ikke nu udskrives til Krigstjeneste, og saaledes gaaer vel Conskriptions Heden over.

Utilgiveligt, at Storthinget ikke afviste H. Barliens Project, om at § 50, lit. a. bør udgaae af Grundloven. Det er ret et jacobinsk Project, at Embedsmændene ikke maa være Statsborgere. Det almindelige Bedste fremmes ventelig mere ved, at dette Klenodie er H. Barlien og Halvor Hoel og Konow og Gulbr. Tanberg og Teist Lundegaard o. fl. forbeholden. Jeg sætter, Hs. Maj. var nød til at sammenkalde et overordentligt Storthing, mon der da blev taget visere Beslutninger, det er jo det samme Personale. Høist bedrøveligt er det, om Mængden skulde være saa lumpen at lade det komme til en tvungen Bank, det er et Onde.

Nils Omsted, en af de garantistiske Patrioter, har, siger man, givet Weddick & W. i Amsterdam Commission at sælge 8 Skibe. Et blev solgt, man saae sig ikke for, inden Kjøbet slutte-

des, man bragte Skibet paa Verftet til Reparation, og da befandtes ikke alene Masterne, men selve Skroget raaddent og bedervet. Men saadant Snak er vist pur Ondskab, thi den norske Handlendes Ærlighed er altfor fast, til at sligt kan være sandt. — — —

Det omskrevne Haandskrift fra 1670 er ikke, det jeg mindes, trykt. Det er vist dertil, der sigtes i Resc. 12 Aug. 1670. Det fortjener at trykkes. Vilde De lade det beroe med Trykningen til min Tilbagekomst, kunde jeg maaske give nogen Oplysning. Det forekommer mig, som jeg har noget, der slaaer ind i samme Materie.

Munchs Saga fortjener at souteneres, hvorfor det er vel, den gaaer af. Interessant for Publicum haaber jeg, det ham fra mig meddeelte Bidrag vil være. Jeg formoder vel, han har faaet Resten deraf, som jeg sendte ved Prof. Rathke til Agent Nilsen for videre at befordres. Det vil tjene til at aabne Øinene paa mange. Det skader ikke, der røres op i Hettings Affaire. Gaaer det Vedkommende ilde, (som med Hensyn til Personen kan gjøre mig ondt), saa er det dog en Seier over Danismen eller (hvilket er det samme) over Christian Frederiks Anhang, og derfor har jeg intet derimod. En Klik er det dog altid paa baade S. og Ct., at de lode sig af Christian Frederik udnævne til Statsraader. ¦Om Krogh havde druknet i Bogstad Vandet, havde Skaden neppe været stor med Hensyn til Embedet. Han er nok en efterladen Biskop, meest interesseret for at fremme sin Handel og formere sit timelige Gods, lidet skikket til Forretninger. Mon Rein bliver Bruns Eftermand? Jeg troer, dette var ikke saa daarligt Valg. Vel var han Patriot, men jeg troer ikke, han var af de extravagante eller farlige, og det er godt, at Regjeringen viser, at den ikke tilregner Folk slige Daarskaber, naar der forøvrigt intet er at udsætte paa Personen. At Fr. Schmidt har søgt Ansættelse her, er Dem vel før bekjendt. Han skal paaberaabe sig, at han er fød dansk. Har han ikke forhen villet ansees for Norsk, og har han ikke slaaet derpaa i Digtet om Opslo? *Tempora mutantur, et nos mutamur in illis.* Bisp bliver han vel ikke i Norge, jeg i det mindste vilde ikke give denne stolte Herre mit Votum, om det kom til Valg. Nogle troe, Pavels bliver Bruns Eftermand, men med al Agtelse for Pavels, som

en brav Mand og god Taler, troer jeg ikke, han er synderlig oplagt til de Forretninger, som ere Hovedsagen for en Biskop, og at han derfor var ilde tjent med at blive det. Mon Deres kjære Fætter Dr. N. ikke aspirerer til saadant? Grøgaard troer jeg var dulig, men maaske mindre klogt for Øieblikket at hensætte ham, endskjøndt paa den anden Side fornuftigt at have en Høvding for Præsterne der, som man veed var reen og kauscher af Principer og ikke blot vendte Kappen efter Veiret. Wergeland troer jeg ikke er oplagt til at være Biskop, er desuden nu kuns Capellan.

Det glæder mig at erfare Deres Beslutning at skrive om Hindringerne for Norges Agerdyrkning. Jeg har allerede kjøbt det udkomne Skrift om Ridderskabet af Wedel Simonsen, men dette troer jeg ikke gavner synderlig i Deres Materie. Derimod troer jeg, De vil kunne have Nytte af Schønings Tanker om Agerdyrkningens Forbedring, hans Skrift om Uaar og om Kornmagaziner, hans Broder Claus Schønings *Dissertatio de habitu Norvegiæ ad agriculturam*, Others Reise i Langebeks Script. rer. Danic., Suhms Historie af den danske Handel og Agerdyrkning i hans samlede Skrifter, ligesom det vil være nyttigt at conferere Lagerbrings større Svenske Historie. Schøning har i hans Reise mangesteds villet finde Spor til fordum dyrkede Steder, som nu ere begroede med Skov.

Jeg gratulerer med, at De slipper det naragtige Søgsmaal af den lapsede Capitain. Den anden Borger fik ikke det ham tiltænkte. Under 19 Junii tilsendte jeg Mariboe det, men det kom ikke saa betids, at det inden Storthingets Slutning kunde blive indrykket, hvorfor han sendte det tilbage. Falsen er nu som før en Nar. Hvordan mon den anden Borger teer sig efter Hjemkomsten? Har han subscriberet skikkelig til Banken? Det fornøiede mig, at gamle L. blev Wasa Ridder; det er en værdig Mand, og naar Ordener blive saadanne til Deel, maae Patrioterne forstumme.

De skriver, at endnu have Bankerotterne ikke taget deres Begyndelse. De vidste altsaa den Gang intet om, at Steen er gaaet overstyr. Han forlangte forud 15000 (15 000) £ St. til Laans af Kronprindsen! ! ! Ellef Hansen maa ifølge H. R.s Dommen af .... Junii ud for Smugleri med 12 à 13 000 Rd. N. V. efter min Regning. At Gen. Maj. Horn. døde, er vel, thi han

gik i Barndommen, var altsaa lidet nyttig for sig selv og andre, og Staten sparer Pensionen. Jeg hører, Sommerfelt har mange usluttede Skifter. Maaske han kan slippe Uleiligheden med sammes Slutning. Hr. Jacobis Bo troer jeg dog, han burde sluttet. Der var nogen Fortjeneste derved. Sagen er nok, at han ikke vil bryde sig med det, og Trane kan dog ikke ene vinde ved alt. Jeg ønsker til Lykke med den omskrevne Fortjeneste ved Saugenes Taxation, det kan vel behøves i saa forvendte Penge-Tider. Hvad siger Amtsforvalter Nielsen til, at han ikke bliver Sorenskriver? Rigtig nok bliver Regnskabsvæsenet simplere, naar han først faaer ordnet Tingen efter det ny Skattebrev af 1 Julii, men det bliver vel ikke saa let herefter at faae ind Skatterne. Ogsaa Sorenskriverne, for saavidt de ere Oppebørselsmænd, blive lettede, og Designationen over de 6 og 2 Proc. tænker jeg kan være int. (sic!) Omsider er dem dog skeet Ret derved, at 6 ß Skatten er ophævet, dette gemene danske *bonus lucri odor e re quacunque*. Dog jeg maa slutte. Lev vel og lad mig snart høre noget fra Dem. Hils Deres Kone, Amtsforvalteren og andre gode Venner fra

Deres meget hengivne og forbundne

J. Chr. B.

Man vil saamen sige, at der i Rigsbanken ikke skal være noget af det Sølv, som er indkommet af de 6 p.Ct. Heftelser. Er det da at undres, at den danske Cours er slet? Ellers er vel Hovedaarsagen, at der indføres meget Luxus Kram.

Blok Tøxen, som var i Holmestrand, er for en Cautions Skyld kommen i Slutteriet. Provst Ussing, som forhen var fældet paa sine 3 Mark, men havde Opreisning, er nu atter af Hof- og Stadsretten dømt til at bøde sine 3 Mark for en Injurie imod en Skifteforvalter.

Har De subscriberet til Banken? og for hvor meget? Hvo mon bliver Toldinspectør i Drammen? Mon Major Vagel?

Deres Svigermoder beder jeg særdeles at hilse. Efter et langvarigt Forsæt tilskrev jeg endelig hendes Broder, Justitsraad Flor i Altona i Tirsdags, men Brevet var forbandet dyrt,

jeg maatte betale 1 Rdl. 39 ß dansk N. V. i Porto. Kornpriserne her skal være stegne, hvortil den danske Landmand trænger for de høie Skatter.

XX.

Kjøbenhavn 17 Oct. 1816.

Høistærede Vens behagelige Skrivelse af 29de f. M. har jeg havt den Fornøielse at modtage. Jeg gjorde strax efter Deres Opgave en Stamtavle over Jomfru Brincks Descension fra Biskop Bircherod og gik dermed meget gladeligen til Etatsraad Abr. Kall som min Patron og tænkte, Sagen let skulde lade sig bringe i Rigtighed; men til Uheld er ikke han, men Broderen Etatsraad Nicolai Kall Ephorus for Legatet. Jeg søgte ham 2de Gange forgjeves hjemme, traf ham endelig i Mandags i Fabritii Klub, hvor jeg tog mig den Frihed at omtale Sagen og levere ham Stamtavlen, som jeg bar hos mig. — — —

Gud skee Lov! Det er gaaet ganske godt med Kornhøsten. Med Banken er det derimod nok Snaus. Jeg frygter for, at den frivillige Bank ikke kommer i Stand. Det er ret en Ære for Patrioterne efter alt det Skraal og Skrig 1814 om, hvad Norge formaaede og om alle dets Ressourcer, kan man nu ikke tilveiebringe 2000,000 Specier, som dog er kun $^1/_8$ Parten af det, de Herrer vilde prakket os paa, naar de havde faaet Lov at lade Garantien gjelde.

Med Fornøielse læste jeg Stykket i No. 67 og med Forargelse det derimod stilede Stykke i Nationalbladet. Det senere, som De omskriver, har jeg endnu ikke været saa heldig at overkomme. Hvo mon er Autor til det haarde Skrift: „En sandfærdig Beretning om Danmarks politiske Forbrydelser mod Kongeriget Norge fra 955 til 1814“, hvilket jeg ved en Vens Godhed i Gaar fik at læse, og som var mig til megen Glæde og Gammen, da det er høist forskyldt, hvad han siger, og gavnligt med Hensyn til det Politiske troer jeg, dette Skrift maa være, det maa dog vel tjene til at rive Bindselet fra manges Øine og saaledes tjene til at oplyse dem, som i deres

Vanvittighed gjerne vendte tilbage til de ægyptiske Kjødgryder, som Autor kalder det. Neppe er kommen hid uden det Exemplar, jeg havde laant, hvilket en Reisende skal have bragt, og derefter er nok Anmeldelsen skeet af Høst i Dagspostens Søndagsblad, hvor det ansees som et uretfærdigt skandaløst Skrift, og hvor — saavidt jeg skjønner — noget af Fortalen er fordreiet. Man beskylder Wergeland for dette Product, men mon det ikke ligesaa snart kan være fra Trondhjem. Stærk Historiker er nok Autor ikke, ellers havde han ikke yttret, at den af Margrete fortrængte Hakon Jonsen var Descendent af Knud Jarl, thi man veed nu af Thorkelins Analecta, at han var en Descendent af Magnus Lagabøters Søn Hakon igjennem dennes Datter Agneta. Han melder intet om de Voldsomheder, som Christian 1stes danske Partigængere i Norge tillod sig mod Erkebiskop Aslak Bolt, hvorom staaer noget jeg erindrer ikke om i Ny danske Magasin eller i Svenske Rimkrønike. Der burde og været meldt noget om Pengefordærvelsen og den Umoralitet, den foraarsagede, ligesaa om det Umoralske, at Handel med England forbødes, og at Regjeringen dog ikke alene taalte den, men endog gjorde Forføininger, hvorved den maatte fremmes m. v.

Kjære! veed De noget om det bortsendte Sølvs Bestemmelse, saa underret mig. Jeg har ikke kunnet faae andet at vide, end at endeel Foustasjer i Foraaret eller Sommer blev med en holsteensk Skipper Thede hidsendt til Falchs Huus, men ikke i hvilken Hensigt.

Wergelands Erklæring i Rigstidenden om, hvorfore der ikke blev noget af hans Blad, synes mig er ikke ilde skrevet, bedre, end han forhen ved Udfordringer har skrevet.

Hils Provst Munch, som jeg for nogen Tid siden tilskrev, at jeg glemte den Gang (om jeg ikke feiler) at melde, at Rask har for kort siden i Literatur-Tidenden feiet Grundtvig dygtig af og viist hans Ukyndighed i det gamle nordiske Sprog, hvilket maaske tør komme M. til Nytte, om han skal have nogen Feide i Anledning af Sproget. Det er heel curieust, nu er det saa ilde, om Norsk og Dansk skal (hvilket sikkert vil skee) tage hver sin Vei, og det Norske og Svenske komme hinanden nærmere; derimod 1810, da man vilde, Svensken skulde kaare F. VI til Thronfølger, da var det (som jeg nylig

har seet af nogle da udkomne danske Piecer) formedelst det danske og svenske Sprogs store Overensstemmelse en let Sag at forene dem, og da var en saadan Sammensmeltning herlig og ønskelig! Da interesserede Sammensmeltningen de Danske, nu ønske de Spliid og Adskillelse og Svækkelse i Scandinavien. Endog Grundtvig — nu Anti-Svensk — skrev da for Forening.

Da Bonnevie i Sommer var i Odense, skal han — siger man — have været i et Svirelag og blev anholdt af Vægteren, men slap, hvorimod en Kammerat (Lærer ved Skolen der og Søn af Johannes Boye) blev fakket og opbragt paa Raadstuen!!!

Jeg hører, Sommerfeldt tjener nu brav ved Skifterne. Det er mig kjært, at Nilsen bliver Amtmand, han er fortrinlig skikket dertil og kan maaske sætte nogen Skik paa Laurvigs Grevskab. Det Fæ Børresen, som skrev over Brun, er vel Præsten til Etne i Søndhordlehn. Man gjør altfor meget Væsen af Brun i mine enfoldige Tanker. Med sit udmærkede Genie forbandt han megen Forfængelighed og manglede al Dannelse, hans Taler, som man gjør saameget Væsen af, ere jo en Blanding af høit og plat, han var blottet ganske for Kundskaber, og han var nok en Politicus ɔ: han skiftede System, eftersom Magthaverne vare. Dog er det sandt, at han har 14 Dage før sin Død skrevet Essen et Brev til, der indeholdt Klogskabs Regler for, hvorledes det Norske Folk bør tages, er dette fortjenstligt, og man bør da ikke nu (for at ikke Virkningen skal tabe sig) nedrive ham, men overlade det til den retfærdige Tid. Mon man ikke erkjender, at ogsaa Mörner er en brav og agtværdig Mand?

Anordninger mod Luxus i Sverige kan ventes. Mon disse blive virksommere end slige Anordninger have været der og i andre Lande? Man vil sige, at Trondhjemmerne have været honnette til at subscribere til Banken. Bed Provst Munch give mig en kort Underretning om sit Levnetsløb for at bruges til den ny Udgave af Worms Lexicon.

XXI.

Kjøbenhavn 14 Nov. 1816.

Høistærede kjære Ven!

— — —*).

Af Rigstidenden erfarer man nu med Vished, hvad man allerede længe har befrygtet, at den frivillige Bank ei kommer i Stand, thi deraf seer man, at ikke engang er subscriberet for 3/5 Dele af Minimum. Hvad mon nu Regjeringen griber til; thi den tvungne Bank er jo et Djævelens Væsen at udføre i denne fortrykte Tid. Gud veed, hvor snart det kan blive bedre. Om og noget tjenes ved Handelen, kan det dog ikke forslaae til at bestride Udgifterne ved en saadan Overdaadighed, som f. Ex. den De fortæller herskede i Brylluppet paa Vee i Sande Sogn. Naar Handels- og Embedsstanden gjør sig noget skyldig i Luxus, kan det endda gaae an, thi Pluraliteten af Landets Indvaanere udgjøre dog ikke disse Mennesker, men naar det tager Overhaand iblandt Almuen, er det den sikkre Vei til Ruin. Denne Sygdom maa ogsaa, i mine Tanker, retournere paa den danske Regjering; thi uagtet alle F. VI's Formaninger til Tarvelighed og uagtet det gode Exempel, han herpaa selv giver, har han dog forstyrret Pengevæsenet ved at oversvømme Landet med en uhyre Seddelmasse, hvorved deres Værdi er nedsat, hvilket har opvakt Foragt for Sedlerne hos Bondestanden, som ansaae enhver Vare, hvordan den end var, for bedre at have end Papirlapperne. Vore norske Sedler ere nu dybt faldne, de have været nylig og ere nok endnu under 30. Den danske Curs imod Hb. Banco har derimod i den sidste Tid forbedret sig omtrent 100 p.Ct., men om det har Bestandighed, vil Tiden lære, da ogsaa her hersker megen Yppighed med udlændiske Sager, men paa den anden Side har Danmark endeel gode Varer, nemlig Korn og Qvæg, som ikke mangler Afsætning, hvorimod Norge endog maa skaffe sig for en stor Deel Livets Nødvendigheder fra Udlandet og ikke altid er heldig med dem, de kunne undvære, hvilket skal have været Tilfældet med endeel

*) Det Udeladte angaar Indkjøb af videnskabelig Literatur, især historisk, som Berg har paataget sig at gjøre i Kjøbenhavn for sin Ven.

Fiskevarer, der i Aar er sendt fra Bergen til Østersøen, hvilke siges at være, som bedervede, blevne vragede og bortkastede. Det er vel en Følge af Bergensernes gamle Omgangsmaade, hvorfore deres Fiskevarer endog i forrige Tider altid have maattet staae tilbage for Hollændernes, da disse have leveret gode Varer, ja endog have kunnet finde Regning ved at kjøbe Bergenske Fiskevarer og lægge dem om og give dem ud for hollandske, da de have fundet Afsætning. Saameget gjør Redelighed endog i Handelen.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— —

Hvad heder det Præste-Fæ, som forklarede *Nescit occasum* ved: faaet ved Leilighed? Det var dog vel ikke den patriotiske Zetlitz, som den mangeaarige Bacchi Dyrkelse gjerne kunde kommet til at glemme sit Smule Latin, han havde forsynet sig med for at blive Student. Ubegribeligt for mig, hvorfore Wergeland mere end andre er udsat for Had og Forfølgelse, maaske han i sit private Liv er sær og vanskelig og af den Aarsag ikke har Venner. Hvad han offentlig har yttret, kan han med Ære være bekjendt. Bogen om Forbrydelser er jo dog nu at faae i Christiania, seer man af Nat. Bladet. Jeg vil haabe, at man i Christiania og andetsteds i Norge finder den ikke saa anstødelig, som her har været Tilfældet. Paa Titelen burde staaet Luxdorphs: Fornøden Sandhed er ingen Mand for broget. Ulykken er, at om ogsaa nogen Bitterhed af patriotisk Harme skulde være Forfatteren undsluppen, ligger der dog desværre formegen Sandhed til Grund, og det maa dybt føles af alle Jyder.

Endnu har jeg ikke været saa heldig at faae det Nummer af Int. Sedl. at see, hvori De har draget til Felts mod den smukke Autor i Nat. Bladet. At det, som De siger, er P. H., er ikke utroligt, thi han skal være meget jydsk sindet og have stolet paa ved C. F. at gjøre Lykke og attraaer at komme hertil for bestandig. Han var her en Tidlang i Vinter indtil Foraaret og er nu atter kommen hertil. — — —

Om Forbrydelserne skulde forarge formeget, seer jeg dog ikke det kan hindre, at De udgiver Deres Skrift om Passagerne 1814. Dette er noget, som skyldes Sandheden og det miskjendte Parti, hvortil De hørte. Jeg skulde dog have Lyst at læse

den endnu engang, inden den bliver trykt, og oversætte Sendebrevet til v. Holten for at følge som et Bilag. Jeg skulde dog haabe, at jeg kommer herfra til Foraaret, og inden den Tid begyndes vel ikke paa Trykningen. Imidlertid er vel ogsaa trykt de Bidrag til 1814 Aars Historie, som jeg har meddeelt M., og som kan tjene til at forberede Gemytterne til at taale Deres Skrift. Dog nævn intet om, at bemeldte Forberedelse er i Verk, thi saa kunde maaske cabaleres imod dens Iverksættelse, hvorom maaske en anden Gang, hvorom jeg for nylig har faaet et Nys. Imidlertid udsætter jeg mig maaske for manges Uvillie ved at lægge Odense-Mandens Uvæsen mere for Dagen, end det hidtil har været bekjendt; men jeg skal altid stræbe for, at Masken kan blive revet af denne foregivne Norges Ven, som i Grunden dog intet godt havde i Sinde med os, men blot vilde bringe os tilbage under det j. Aag.

Jeg hørte forleden en opbyggelig Anecdot, som jeg maa fortælle Dem, Da Heg. i 1814 fandt sig ogsaa nævnt i v. Schw.'s berygtede Brev, kaldte han ham til sig og tilspurgte ham, om han var Autor, hvilket tilstodes. Da H. truede ham i den Anledning med Injurie-Proces, erklærede han at ville fragaae at være Forfatter. „Men om De blev paalagt Ed?“ siger H. til ham. „Da aflægger jeg en falsk Eed for at frelse min Ære“ var Hr. v. Schw.s smukke Svar. Heg. skal være bleven som forsteenet derover.

2 Skattethinge aarlig maa være fuldkommen nok i Jarlsberg Grevskab, thi da der desuden er Maanedsthinge, lide Processerne og *actiones jurisdictionis voluntariæ* intet Ophold, især, naar der bliver et Maanedsthing til istedetfor det afgaaende Sage- og Skattething, hvilket endelig maatte skee. Det varer længe, inden man hører noget om Vestfold Amt og om Sorenskriveriets Besættelse i det søndre District. Kun naar man vil kakle, finder man Grund til at være utilfreds med Bryns Ansættelse. Det skal undres mig, hvormange Patrioticuser der have lagt mere Dulighed for Dagen. Da er Staten vel tjent, naar den faaer mange slige Embedsmænd som en C. Stoltenberg, en Ræder etc. kunde blive, eller en Pastor Bonnevie o. d. ere. Man siger, at det var bestemt, at Patrioternes digre Høvding skulde i Dag tiltræde Hjemreisen til

Odense. Han med Broder fulgte med i den store Ligprocession efter Balle, ventelig en *captatio popularitatis*. Gud veed, hvad der stak Major Butenschøn, at han og var med i det Følge.

Hvordan mon Høsten i det Hele er faldet ud i Norge? Man har sagt, at paa Hadeland skal den være mislig og Hvede og Rug aldeles mislykket. Jeg ønsker, at Deres historiske Afhandling om Agerdyrkningen maatte blive fuldført, da den vist vilde blive nyttig, Det er vel nødvendigt at calculere, om Folkemængden i Norge i ældre Tider var større end efter salig Unionen, men vel vanskeligt at kunne udgrunde. Det lader af Deres opgivne Plan, som De i det andet Tidsrum anseer Stædernes Tiltagen som skadelig for Agerbruget. Det skulde jeg dog ikke troe. Stæderne maae vel have tjent til at fremme Rørelse, og det havde vel været godt, om der havde været flere. I Engelstofts Univ. og Skole Annaler findes nogle historiske Stykker, hvis Læsning formodentlig til Deres Hensigt kunde være nyttig. Endnu har jeg ingen læst af dem. I Hegewischs Deutsche Culturgeschichte, en, som alt, hvad denne fortræffelige Mand har skrevet, god Bog, findes adskilligt, som formedelst Idee-Associationen kunde tjene til at opvække Ideer. Der skal være en Geschichte der deutschen Landwirthschaft af, om jeg mindes ret, Anton, hvis Læsning ventelig og kunde være Dem nyttig, men den koster nok mange Penge i denne Tid, da Papirerne intet gjælde imod holsteenske eller Sølvpenge, hvorefter Boghandlerne regne. Mon Universitets-Bibliotheket har den?

Øhlenschläger har havt den Ubehagelighed, at Theater-Directionen har forkastet hans Stykke Freias Alter. Han skrev imod den. Rahbek og Not. publ. Olsen have taget til Gjenmæle, den sidste især skarpt. Man holder for, at Ø. skal være meget stolt, altsaa saa meget mere krænkende.

En Ostindiefarer her fra Kjøbenhavn er for nylig forliist paa Bortreisen paa den engelske Kyst, et betydeligt Tab. Man vil vist spørge mange Forliis efter de slemme Storme, som nu have raset i nogen Tid. Gid Trepka forinden var arriveret i Christiania Fjorden, dette Ønske frembringer Egennytten, da jeg havde sendt noget med til at møblere min Storstue med.

De skrev mig til i Foraaret: „Skjæbnen trak dunkle Skyer paa Deres Glædes Horizont; et Tordenveir endte disse sig med; men blidere Straaler kan endnu lyse Dem i Møde.“ Dette Deres Yttrende haaber jeg nu skal gaae i Opfyldelse. Jeg har i Sommer været ret ilde tilmode med Hensyn til min huslige Stilling, indtil min gode Genius indgav mig at følge kjære Vens Exempel, da De var i lige Tilfælde, og at vælge mig en Ledsagerinde paa Livets Bane i Fremtiden. Jeg har nu, Gud skee Lov, været saa lykkelig at finde denne, og det vil jeg ikke fortie for Dem som en særdeles deeltagende Ven. De vil maaske have ondt for at gjette, hvem det er, med mindre Rygtet, som altid er geskæftigt, har udbragt Tingen, endskjøndt det ikke er stort over en Maaned, siden den Ting blev bragt i Rigtighed. De vil maaske troe, at jeg har knyttet Forbindelse med nogen her; dog Nei, altid har jeg anseet det for halv Daarskab at bringe Hustruer fra Danmark til Norge, men i denne Tid, da Rigernes Interesse er saa forskjellig, og denne let kunde have Ubehageligheder i Følge med sig i Huslivet, anseer jeg det aldeles utilbørligt og blot tjenende til at forlænge de altfor langvarige Forbindelsers fatale Virkninger. En i Norge fød og opdragen Pige er mit Valg falden paa*). Det er Haxthausens ældste Datter Juliane Maria H., et Fruentimmer af god Forstand, god Characteer og udmærket Huslighed, saa jeg ved denne Forbindelse har sørget ikke blot for mit eget, men og mine Børns Bedste, hvilke sidste trænge saa høilig til en Moders Øie og Omsorg i den Alder, de have, naar deres Opdragelse skal blive god, og Fru Wessel er gammel og affældig og kan vel ikke længe være i Stand til at tage sig af dem. Jeg tvivler ikke paa, det vil glæde Dem at modtage denne Efterretning, men De behøver derfore ikke videre at notificere den, dog til Mad. Müller i Aldersro faaer De vel meddele den. Lev vel og hils Deres gode Kone fra Deres hengivne Ven

J. Chr. B.

Man burde ansætte Wergeland til Prof. theol. for at have en Modvægt mod Grundtvigianerne Hersleb og Ste-

*) Tre Linier ere her udstrøgne, som det seer ud til, af Berg selv.

nersen. Hersleb ønsker nok, at Stenersen bliver Professor, og at en eller anden ung Student ansættes som Lector, for at de kunde raade sig aldeles selv og Grundtvigs forvirrede Galskab blive herskende.

Efterat dette Brev var skrevet, fik jeg ved en Bekjendt at læse Deres Stykke i Int. Sedl. mod Nat. Bladet eller P. Hielm, hvilket en (i) Christiania havde klippet ud af Int. Sedl. og sendt en her boende norsk Mand. Det er et drabeligt Stykke. Prinds Chr. skal vist ikke lee af det, der kommer mange Sandheder for Dagen deri, som ikke før ere sagte. Bemeldte Bekjendt sagde mig at have læst det for en simpel Borgermand her i Staden, som paastod, at det maatte være en Svensk, der havde skrevet det, man vil ikke tiltroe de Norske saa megen Skjønsomhed, at de kunne indsee det danske System eller bedømme C. F.s Handlinger. Mon det Stykke ikke har gjort Sensation i Christiania? Nu har jeg ogsaa læst det Stykke i Nat. Bl., som vel er fra Wulfsberg, og ligeledes det idag ankomne Nummer af N. Bl., hvilket viser, at Prinds C. F.'s Talsmand ikke har fundet udeelt Bifald.

XXII.

Kjøbenhavn 2. Febr. 1817.

Høistærede kjære Ven!

Deres kjærkomne Skrivelse af 18 Dec. har jeg i Julen havt den Fornøielse at modtage, og jeg takker meget saavel derfore i Almindelighed som for Deres yttrede Deeltagelse i Henseende til min Forbindelse med Juliane Haxthausen. Curiøs var Deres Kones Drøm, men ikke kan jeg troe, det har været nogen Aandens Indskydelse, som har underrettet om, hvad der var passeret, men snarere en Virkning af Indbildningskraftens Virksomhed, saameget mere som denne Drøm gik ud paa, at jeg skulde være bleven forlovet her. Nei! aldrig har det faldet mig ind at stifte en saadan Forbindelse med nogen dansk Pige, stedse har det forekommet mig (det er sagt uden

nogen de danske Pigers Fornærmelse) urimeligt at bringe dem til Norge, hvor de sjelden passe, og nu efter den lykkeligen indtrufne Skilsmisse 1814 er det uforsvarligt at bidrage til at forlænge de Baand, som hidtil have tjent til at sammenknytte dem, hvoriblandt Familie-Forbindelserne vel ikke ere de svageste. Nei! derfore har jeg valgt en norsk Pige, og jeg har den Glæde, at mit Valg har fundet Bifald af dem, jeg nærmest staar i Forbindelse med, *in specie* Fru Wessel. Kommer De til Christiania i Vinter, kjære Ven! saa vil det være mig behageligt, om De ved et Besøg gjorde Bekjendtskab med denne gode og fornuftige Pige.

Det var vel, at Schrøder blev frifunden. Han maa da have skaffet bedre Beviser angaaende sit Forhold, end han ved O. K. Commissionen præsterede, hvor han førte sin Sag temmelig skjødesløs. Staffeldt og hans Familie har jeg ret ondt af. Det Udfald i Henseende til Staffeldt var mig aldeles uventet. Jeg gad ret vide, hvad det egentlig er i hans Forhold, som Høieste Ret har funndet capitalt, saavelsom om der har været stor Pluralitet for denne Blod-Dom. Underligt, at uagtet Høieste Ret har ikke dømt ham som Hals paa Æren, har den dog frakjendt ham sin Charge; thi den titulerer ham, bag efterat den har afgivet Dommen paa Livet, ikke General Lieutenant, men nævner ham simpliciter B. D. Staffeldt. Mon det skulde være *par dessein* for at gjøre Benaadning saameget vanskeligere for Kongen, som efter dette vil have saameget vanskeligere at gjøre og ikke saa let kan indsætte ham i sin Charge; thi om en Militær er dømt fra Livet formedelst Feil i Tjenesten, kan han dog ved Benaadning gjerne faae sin Post igjen; hvilket var Tilfældet med General Lieutenant v. Döbeln i Sverige, som formedelst en Feil i Tydskland 1813 blev dømt fra Livet, men benaadet og et Aars Tid efter blev indsat i sin Charge. Dog vilde jeg just ikke, om det stod til mig, raade til dette med St., thi Høieste Rets Dom maa altid ansees at være vel grundet, og det vilde forarge for meget, om den i en Sag af denne Beskaffenhed ingen Virkning skulde have. Benaade ham simpliciter ved at fritage ham for Livsstraffen uden at substituere nogen anden Straf, synes og betænkeligt; thi jeg har ofte seet af Rigstidenden, at adskillige Soldater for Desertion 1814 have været dømte paa Livet, men

ere benaadede med Fæstnings Arbeide paa Kongens Naade, og naar nu man ikke fulgte Analogien, vilde det hede — da Høieste Rets Dom som meldt er rigtig — at man straffer de Smaa og lader de Store gaae, hvorfore Hs. Maj. ikke bør udsætte sig, men benaade ved at bestemme Staffeldts Hensættelse paa en Fæstning paa ubestemt Tid. Hvad man skal gjøre med Hals, veed jeg ikke, da han tillige er dømt paa Æren. Ogsaa hvad der har fældet ham i Høieste Ret, gad jeg vide, thi mig syntes, det var upaatvivleligt, at Fæstningen ikke kunde holde sig, og at dens Overgivelse altsaa efter den 72 Krigsart. var tilladelig; dog med alt det har jeg mindre ondt af Hals end af Staffeldt, forsaavidt jeg troer, han er en Coujon og aldeles mangler Conduite.

Det skulde være ret artigt at vide, hvorfor Høieste Ret ikke i Henseende til Haxthausen ligefrem sagde, at Over Krigs Commissionens Dom bør ved Magt at stande istedetfor at affatte ny Conclusion.

Der siges jo, at i Christianssand skal man have indgivet en Klage til Hs. Majestæt over Lignings Commissionen og deri *in specie* lastet Arenfeldt. Sligt kan imidlertid ikke nytte til andet end til at opvække Uvillie til Storthingets Beslutninger, thi remederes kan det ikke af Kongen, da Lignings Commissionerne jo ere inappellable som Høieste Rets Dommene, og end mere, thi Kongen kan jo ikke eftergive de Præstationer, som Commissionerne paalægge. Nu seer man dog Storthingets himmelske Paafund, den tvungne Bank, skal iverksættes. Dette var vel imod manges Forventning; men H. M. maatte jo dog tage de fornødne Mesures til Lovenes Udførelse, thi uforsøgt duer intet; vil det da ikke gaae, saa er det for Storthingets, ikke for Kongens (eller hans Raads Regning, og saa faaer Storthinget gjøre det om igjen; dog falder vel dette ikke i det nærværende Storthings Lod, men i dets, som i Aar vælges for at komme sammen 1 Febr. 1818, thi noget overordentligt Møde udskriver vel Kongen ikke af det nærværende, og ventelig vilde Mængden ikke være bleven stort klogere, end den var ved det lange ordinære Møde. Mon ikke en og anden Storthingsmand dog har ved sin Hjemkomst havt Ubehageligheder? Den liden Tilfredshed med Storthinget har dog vist nok havt sin gode Virkning, thi der er intet ondt, at det jo

er godt for noget, nemlig til at fatte mere Tillid til Kongen og altsaa til at knytte Baandet mellem Rigerne desmere; thi 1814 lovede man sig alt godt ene af Storthinget, intet af Kongen, som man betragtede med Mistro, hvorliden Grund der end var dertil og til at troe Prinds Christian Frederik, hvilken sidste havde bedaaret Mængden i den Grad, at den ikke kunde begribe, at egen Høihed og Danmarks Vælde var Drivefjedren til hans Optøger. Nu har denne gode Mand aldeles ingen Credit her; mon der endnu er megen tilbage i Norge? Det, som stod i Saga og fremdeles kommer der, kan ikke opretholde den.

Kampen mellem Danisme og Scandinavisme eller Norvagisme vedvarer. Ypperligt var det Vers i Anledning af Herslebs utidige Sludder, der fandtes i Nationalbladets 5 Hefte No. 49, det kan maaske være af Munch, som jeg vilde ønske vilde ret i denne Kamp anvende noget af det Pund, som han i Kampen med Ola Normand viiste at besidde, til at raillere Daarerne. Godt var og Wergelands eget i Nationalbladet. Det under Foregivende af en Norsk Bonde affattede i Rigstidenden var vel snarere af Sebbelow, dette faldt mig ind, da Sørenssen blev nævnt deri; i det mindste har ingen Bonde skrevet det, ligesaalidt som De eller jeg. Stykket i Rigstidenden med Bogstaverne *Π. π.* er og dumt, mon det er af Slagens Præsten? Forleden Dag stod averteret Gjenmæle og Commentar til Forbrydelserne af M. A. Boye, men jeg har ikke været i Stand at faae den, da Forlæggeren svarede, at den var bleven forbuden. Oplaget var 200 Exemplarer. Ventelig skjøtter Regjeringen her ikke om, at der skal røres formeget op i den Materie. Wergeland er man her meget opbragt imod, anseer ham for et ondt Menneske og hans Bevæggrund at være deels Smigreri, deels Hevn, fordi han ikke blev Professor ved det norske Universitet. Hvad der i Norske Blade saa uværdigen eller taabeligen skrives af en Hersleb, en Garmann & Co., det eftertrykkes her i danske Blade; derimod har jeg ikke fundet enten Wergelands eget Svar eller hiint Vers aftrykt.

Naar den omskrevne Commission er til Ende, var det værdt i en Avis at fortælle Publicum det Beviis paa Patrioternes Patriotisme, som H. St. og Sam. Foyn gav.

Hvor længe mon det skal vare inden Embederne i Jarlsberg Grevskab blive besatte? Det staaer og længe hen med Bergens Bispestol. Det bliver vel Schmidt, som derved maaske bliver Norsk igjen. Jeg gratulerer til Entledigelsen for de Seve. Man siger, at Tonen skal nu være stemt imod Hegermann? Mon deri er noget? Naar De taler med Mad. Müller i Aldersro, som bedes meget hilset, da hav den Godhed at melde hende, at ifølge Alton. Mercur døde hendes Broder Justitsraad Flor den 31 Dec. 1816.

— — Nyerups Christian IV. er meget interessant, især findes der en Samtale imellem Cantsler Friis og den svenske Gesandt Skytte, hvilken sidste ret saae den første ind i Kortet, at Danmarks Forfatning var fuldkommen aristocratisk og at Norge var en Provinds.

I Henseende til Spørgsmaalet om at beregne Folkemængden ved Foreningen, da er jeg ikke i Stand at erindre at have læst noget desangaaende.

I Tirsdags var Frederik VIs Fødselsdag, da der var stor Cour og Apartement ved Hove. Jeg indfandt mig og. Kongen gjorde adskillige Excellencer (med hvilket Prædicat man her er meget spendabel) saasom Statsraad Løvenskiolds Svigerfader, Stiftamtmand Bülow her, og 9 Kammerherrer, hvoriblandt Clausson-Kaas, Adjutant Rømeling, Oberstlieutenant du Plat ved Landcadetterne &c. Man plages her af forfærdelige Rygter om Norges Nød og Elendighed. Det skal undres mig, om de fabrikeres her eller af Patrioter i Norge? Ondskabsfuldt er det i ethvert Tilfælde at lyve saaledes.

Min tilkommende Svigerfader kom her til Byen kort før Jul med sine Børn (except ældste Datter, som er hjemme hos Moderen) og bliver her til Slutningen af April, da han agter sig tilbage til Norge. Jeg ønsker Dem, kjære Ven, og gode Hustru alt Held i det nu begyndte Aar og især fremdeles at bevares i Deres Venskab.

Hengivnest og forbindtligst
J. Chr. B.

Jeg kan hilse fra Deres Fætter Capt. Blom, som jeg for noget siden traf paa Børsen i en Boglade. Han har

under Arbeide et militært enten historisk eller geografisk Verk vedkommende Danmark.

Hvor bliver der af den ny Rangforordning?

Vinteren her er altfor mild; mon det er ligedan i Norge?

I Torsdags opførtes et nyt Stykke, Trylleharpen, af Baggesen, som beskyldes for Plagiat. I Fredags ved den ny Opførelse peeb endeel (thi han har mange Uvenner), men de Bifaldende fik Overhaand. Han har, paastaaes der, ærgret Livet af Capelmester Kunzen, som døde i afvigte Uge. Theatret har og for nylig tabt Balletmester Galeotti og Skuespiller Foersom.

XXIII.

Kjøbenhavn 30 Marts 1817.

Høistærede kjære Ven!

Deres meget behagelige Skrivelse af 28 Februar havde jeg den Fornøielse at modtage den 10de dennes, hvorfore De være ret takket. Deres Vexel indfriede jeg strax. Ved den Leilighed saae jeg for første Gang en norsk stemplet Vexel. Af Aviserne seer jeg, at Hs. Maj. har casseret For. 6 Nov. 1810 m. v. Samme vare sin Undergang vel værde, da de vare en Følge af salig Regjeringens Taabelighed at ville ved Anordninger sætte Skranker for et Onde, nemlig Papirpengenes synkende Værdi m. v., som den selv ved at lade Landet oversvømme med ufunderet og urealisabelt Papir og lægge Hindringer for Handelens Gang ene selv var Skyld i, men vilde skulde ansees som forvoldet af andre Aarsager, saasom de Handlendes Egennytte m. v., uden at den tog til Eftertanke, hvad der under dens egne Øine var skeet baade i Østerrige og Frankrige. Nu gjør man sig tyk af, at de danske Penge ere gode, det vil sige bedre end vore stakkels norske Rigsbanksedler; men uagtet hvad man har tjent ved Transiten af vest- og ostindiske Varer og ved betydelig Udskibning af Kornvarer i sidste Halvaar, er dog de danske Papirers Cours mod Specier eller Hamburger Banco elendig, og hvad

mon den ikke vil blive, naar denne Export ophører? Thi stedse kunne dog de bedste Lande i Europa ikke have Misvæxt eller slet Høst; og det er heller ikke Tegn til nogen god Forfatning, at Renterne ere overspændte og Pengemanglen stor, uagtet der jo existerer en 30 Mill. Rdlr. i Sedler. Man spaaer og, at naar den ved Forordn. 5 Januar 1813 bevilgede Indult for de gamle omskrevne Capitaler udrinder, ventelig 1819 eller 1820, vil her blive en almindelig Forstyrrelse og Jammer, da vil Capitalernes Eiere i Haab om høiere Renter opsige og Debitorerne ikke være i Stand at reise Penge, men nødes til at lade Panterne gaae til Auction, hvor da de vil sælges langt, langt under Værdien. Udsigterne i Norge synes mig dog ikke kunne være saa slette, og fik man blot der en Smule Handel, vilde det strax yttre fordeelagtige Virkninger, især da den tvungne Bank dog sikkerlig kommer i Stand, hvortil Hans Majestæts kloge Forføining om at skaffe Sølv for dem, som intet kunne tilveiebringe, à 25 Rbdr. pr. Specie vist vil hjelpe betydelig. Hører man noget til, at der negocieres noget Laan? At erholde dette er vist saare vanskeligt, mon man ikke betjener sig af Handlende, som have Credit udenlands f. Ex. Cappelen, Aall o. d.?

Det glæder mig af Deres Brev at erfare, at man (hvilket jeg uagtet de her løbende slemme Rygter aldrig har anseet troligt) ingen Kornmangel kan staae Fare for i Norge, og derpaa har jeg og Stadfæstelse i et Brev, som Jørgensen paa Melsom var saa god for 8 Dage siden at skrive mig. Af dette erfarer jeg, at Høet paa Gulli skal den 15de være udbragt til 25 n. Rbd., men han vidste ikke, om hele Beholdningen blev solgt, hvorom jeg da med det første venter Underretning fra Müller. Kjært skulde det været mig, om de havde truffet Juliane Maria Haxthausen, men maaske vi fælles kan have den Fornøielse at see kjære Ven engang i Sommer, thi jeg tænker stærkt paa, siden mit Ophold her lader til at blive uendeligt, at søge om Permission i Foraaret at reise paa nogen Tid hjem for at arrangere mine Affairer, thi foruden Længselen efter at see saavel hende som min Familie og Venner efter saa lang Fraværelse (i Gaar var det netop et Aar, siden jeg forlod Christiania) er det mig og af Vigtighed at kunne holde Bryllup, da i Tilfælde Fru Wessel, som er en

gammel og svagelig Kone, skulde døe, vare mine Børn og Huset saa at sige overladt sig selv. — — — —*)

Den omskrevne Afskeed har kjære Ven i mine Tanker betragtet fra den rigtige Synspunkt. Den har ogsaa krænket Manden uendelig, ligesom det og var ham uventet, at man ikke efter hans Ønske lod ham blive staaende i Armeen, thi Resten havde han ønsket at entlediges fra, og dette tilkjendegav han ogsaa. Om det, som De kalder det, var kuns en Variant af W.s Votum, saa frygter jeg dog det ikke var saa vel betænkt, og at denne Tingenes Vending, især i Sammenligning med St. og den Bestemmelse, man mener han har, kan tvertimod skaffe H. den Popularitet, som W. (vel ikke uden Grund saa ganske) sagde manglede ham, og retfærdiggjøre ham i Publicums Øine for de ondskabsfulde ufortjente Beskyldninger, som slige Slyngler, som Lt. Schw. og vel ogsaa andre vare nederdrægtige nok til at binde Folk paa Ermet. Jeg begriber ikke, hvorfore man hastede saa med at gjøre Indstilling angaaende den Afskeed saa tidlig som Indstillingen om Benaadning for dem, Høieste Ret havde erklæret for Forbrydere, man kunde jo i alt Fald, for saavidt den militære Charge angik, have biet indtil den ny Organisation af Armeen bestemmes, thi da havde det for Publicum seet ud, som det var en Følge af Omstændighederne, og han havde da ikke troet, at det var uhjemlet af Grundloven. Man har fortalt mig, at allerede først i Februar skal Indstilling til Kongen være gaaet angaaende bemeldte ny Organisation; hvis saa er, varer det længe, inden Resultatet kommer.

Hvordan mon det gaaer med den ny Rangforordning, denne er vel endnu ikke kommen saavidt, men færdig maa den vel være, da det nok er et Aar den har været under Arbeide? — — — Mörner haaber jeg nok, hans Fidelitet uagtet, forstaaer at soutenere Respecten, om det skulde behøves. Det varer forfærdelig længe, inden der afgjøres noget i Henseende til Embederne i Grevskabet. Amtsforvalteren kan dog vel faae Prolongation paa at beboe Sande, thi endnu er jo ingen afgjørende Bestemmelse i Henseende til det beneficerede

*) Det udeladte angaar det forestaaende Skifte mellem Berg og hans Børn af første Ægteskab.

Gods taget. Den omskrevne Harboe skal have kjøbt Frydenlund og byder nu 4000 n. Rbdr. i Odelsløsning. I Anledning af Mad. Müllers Spørgsmaal om sin Broder P. M. Flor, da beder jeg at hilse hende, at han for en 3¦Aars Tid siden skal være død her i Kjøbenhavn i meget smaa Kaar og meget nedbøiet. Jeg troede, hun vidste dette forhen. Hendes Broder i Altona var 65 Aar gammel efter Altonaer Mercurius.

— — Her er i denne Maaned udkommet en Forordning ang. Skibsjournaler, som jeg troer kunde være nyttig til Mynster ved den ny Lovgivning i Norge, da dens Overholdelse vel vil forekomme mangt et Skjelmsstykke, lad være nogen Egennytte maaske kan have motiveret nogle af dem, der har tilraadet den; i det mindste vil Justitiarius i Søretten her tjene meget ved den, da han for Betaling skal autorisere og eftersee Journaler og Logbøger.

Her have nogle Grosserere gjort Opbud, og et Par skal have druknet sig i den Anledning. En Jøde-Grosserer Gerson, i Compagni med Hambro, siger man gjorde Cour til Jøden Curdlænders smukke Kone, Manden overraskede dem, man troer efter Overlæg med Konen, og havde en Pistol i den ene, en Vexel paa 25000 Mark Hamburger Banco i den anden (Haand) og forelagde ham enten at 'skydes eller underskrive, hvilket sidste han da valgte. Lowzow, som var i Laurvig, er nylig bleven forlovet med Overhovmester Brockenhuus's Datter. — —

Nu skal der ved Procurator Bjering underhandles stærkt om Laurvigs Grevskab, men jeg har ikke kunnet komme efter, for hvem; først meente nogle, det var for et Interessentskab i Sverige, men senere troer man, det er for en Kjøbmand i Arendal, hvis Navn man ikke veed, men han skal eie Formue. Ventelig bliver Frederik VI skadesløs, men ikke heller mere; i Grunden burde han intet have.

— — — Deres meget hengivne og forbundne Ven

J. Chr. Berg.

Tænk, Boye er bleven Adjunct ved Drammens Skole, det er jo at belønne Ugjerninger, hvorfor jeg anseer hans Skrift. Borch, som er bleven Overlærer sammesteds, er

meget solid og fordomsfri, ikke, som Broderen i Christiania, Grundtvigianer.

J. L. Heiberg har for at gjøre Nar af Grundtvig i denne Uge udgivet en ABC til dette Barns Underviisning.

XXIV.

Kjøbenhavn 5 Junii 1817.

Høistærede kjære Ven!

Endnu er jeg desværre her. — — — De saae vel, at Wangensteen i Rigstidenden yttrede sin Fortrydelse over at være truffen ved min Beretning om hans Votum, hvor han dog ikke var nævnt. En anden mere beskeden har og yttret sig imod Bekjendtgjørelsen og ønsker, at Wangensteen ikke skal røre op i dette. Dette Raad er og det klogeste, thi jo mere man rører op deri, desmere det stinker, og han er vel bange, at Rigsretten skulde tabe sin Reputation. Hvo mon denne Politicus er? Morsomt skulde det være, om Wangensteen ikke vilde følge hans venlige Raad, men lod trykke sit hele Votum, saa skulde man faae noget herligt at see. Skade, at i Sagen findes adskillige Trykfeil, etsteds ere endog et Par Ord udeladte.

— — Det er en beklagelig Ildsvaade, der rammede Bragnes. Den er dog vel paasat. Man har vel ingen Mistanke paa P. L., som i dette Tilfælde, om det lader sig bevise, vel heller ikke undgaaer Lovens Straf. Omsteds Avertissement 3 Gange er vel for om muligt at undgaae Opbud, det er jo heel ynkeligt. Det er underligt, hvor en fornuftig Mand som Amtmand Collett kan ville paastaae, at Gøglere kan træde op uden Tilladelse. De Herrer Drammensere gjorde bedst at fløtte deres Gøgler-Hytte ind paa Byens Grund, saa undgik de alle slige Ubehageligheder. Mon det ikke var Falsen, som var ude og protesterede i Nationalbladet 7 H. No. 53 imod de foreslagne Forandringer i Grundloven? Han søger da at gjøre al den Fortred, han kan, siden han ikke har mere Leilighed at spille en Rulle. Han trumfede for

stærkt paa Eidsvold, saa det kunde ikke andet end tage en Ende. Wergelands Tilintetgjørelse af Hersleb har jeg læst med stor Fornøielse. Hersleb faaer, hvad hans Gjerninger forskylde, og jeg haaber, Touren vil og komme til Falsen. Det bedste af alle Danismer eller Angreb imod Wergelands Bog forekommer mig at være et Stykke, jeg for nylig læste i Nationalbladet, jeg erindrer ikke Numeret, thi jeg holder det ikke, men faaer det imellem laant af General Tawast. Falsen har jo været ret naadig, som vil indlade sig med en saadan Kjætter som M. dog vel i hans Øine maa være. Pavels blev da Biskop i Bergen, hvortil han dog nok er kuns lidet skikket; mon Rein ikke fortryder derpaa? Hvo mon nu skal succedere? mon Wergeland, Munch eller hvilken anden af vore udmærkede Geistlige, eller Grøgaard? Eller Wille paa Nøtterø? eller Bull paa Nes? Vores gamle Mester Sm. P. bliver det vel ikke.

Pintse-Aften skal Kjøbecontract være underskrevet angaaende Laurvigs Grevskab, som en navnlig Halvor Soelberg, Svoger af P. A. Heuch, fød i Kragerø, men nu hjemmehørende i Bordeaux, skal kjøbe for Fideicommis-Capitalen og 180,000 Specier, dog skal han inden 6 Uger fra bemeldte Tid præstere Caution. Forrige Fredag, altsaa 8 Dage bagefter, ankom Amtsforvalter Falch hertil, upaatvivlelig i Hensigt at handle om Eiendommen for nogle i Laurvig, men han negter dette, dog anseer jeg det for vist, thi den særdeles Iver, hvormed han søger at forringe Soelbergs Credit og at ville bevise, at Rentekammeret har handlet daarlig og kun compromitterer sig ved at indlade sig med Soelberg, synes mig netop er Beviis for det Modsatte. Hvordan det gaaer, faaer Falch, som har sin Kone med, fri Reise hid af Committenterne. Hans Permission skal være indløben saa silde, at han ikke kunde komme før afsted. Han fortalte, at 25 Maji var Staffeldts Tid paa Frederikssteen forbi, og at Fleischer er bleven Oberstlieutenant og Commandant paa Frederiksteen. Mon det er saa? Førend man hører noget om Armeens ny Organisation, tager det Tid.

Jeg havde tildeels noget Haab om at komme hjem i Maji, da jeg vilde have gjort Haxthausen Følge, siden gjorde jeg Regning paa sidst i denne Maaned at kunne reise, saasnart Holst ankom, som jeg troede skulde afløse mig; men nu hører jeg (mellem os), at han ikke faaer Fuldmagt som Commissar

formedelst de Vanskeligheder, den danske Diplomatik lægger i Veien, altsaa gavner det mig ikke umiddelbar, i det mindste ikke for det første, at Holst kommer, som vel skeer mod Slutningen af Junii. Gud veed, hvor længe jeg skal blive, jeg er forlængst keed af mit Ophold her og længes efter Norge, jeg har nu i 5/4 Aar været borte, og det er altfor drøit.

Liebenberg har udgivet afdøde Conferentsraad Jacobis Skrifter. Nu er da 1ste Bind af Norske Videnskabers Selskabs Skrifter i 19 Aarhundrede fuldstændigt. Efter Commissionæren Nyerups Forlangende opsatte jeg Fortalen, maaske en og anden ogsaa deri tør finde noget patriotisk Kætteri. 1ste Bind af P. E. Müllers Saga-Bibliothek er nu færdigt. Af Sturlunga Saga er nu udkommet paa Islandsk 1 B. 1 H. omtrent 1/4 Part af hele Verket.

— Jeg hører, der er nu gjort Indførsel i Saltverket, hvilken Foged har forrettet den? Er det Nielsen? Boer denne vores fælles Ven endnu paa Sande? Det varer skikkelig længe, inden nogen Bestemmelse tages i Henseende til Sorenskriveriet. Mon det ikke snart skal gjøres?

Jeg takker Dem saameget for Deres Omsorg for min sal. Kones Ligsteen. Jeg kommer i Deres store Gjæld ved dette, hvorledes skal jeg bedst kunne refundere Dem samme?

Professor Pihl med Frue og 2 yngste Døttre ere komne hertil paa deres Reise til Medevi Bad i Øster-Götland. Jeg hører, at Bull, Debes og Omsen stemmede for Staffeldts Frifindelse, men begge Arntzenerne vare især ivrige til at fordømme saavelsom Rummelhoff.

Justitsraad Flors ældste Søn har i denne Tid været her i Anledning af Faderens Regnskaber. Det er et vakkert og sat Menneske, men allerede temmelig fyldig. — — Jeg er og forbliver

Deres hengivne, forbundne Ven

J. Chr. Berg.

Jeg saae for en Tid siden, at Deres Fader har forskudt sit gamle Kammerraadskab, og at Vogelii Enke er død. Kan det sidste gavne Dem?

Prof. Castberg har i Vaar været i Stockholm for at see til Døvstumme-Institutet der. Da han er i forknyttede Omstændigheder og ikke nyder synderlig Agtelse, ønsker

han vel enten at ansættes i Stockholm eller at faae oprettet et Institut i Norge for derved at blive ansat. Saa gal er man vel ikke? Mon ikke Boye kommer snart i Klammeri med Drammenserne? Borch er et honnet, snildt Menneske, som jeg vilde ønske, De gjorde Bekjendtskab med.

XXV.

Kjøbenhavn 13 Julii 1817.

Høistærede kjære Ven!

Da jeg sidst tilskrev Dem, ventede jeg ikke, at mit Ophold her skulde blive saa langvarigt, og jeg havde udsat at takke Dem for Deres kjærkomne af 14 f. M., hvorfore jeg meget takker, i Haab om at kunne melde, hvor snart eller naar jeg kunde vende tilbage til Fædrenelandet, hvorhen saa meget trækker. Imidlertid er jeg endnu i lige Uvished, og derfor vilde jeg ikke længere udsætte at bringe mig tilbagekaldet i Deres venskabelige Erindring. Da jeg havde faaet Brev fra Holst, at han kunde ventes i afvigte Uge, tilskrev jeg sidste Søndag Grev Engeström, som jeg just alligevel havde Anledning at skrive til, og mindede om den paa nogen Tid i Foraaret ansøgte Permission, da nu det Tilfælde var indtruffet, hvorom han i sit Brev af 10 Maji havde meldt. Neppe lykkes det dog saa ganske strax at faae den forønskede Permission, thi jeg troer, Meningen er, at vi i nogen Tid skal arbeide sammen og slaae vore Hoveder sammen for at fremsætte noget for de Danske. Der er desuden den Omstændighed (imellem os), at Holst i det mindste endnu ingen Fuldmagt som Commissarius har, hvilket reiser sig af Uoverensstemmelsen imellem de danske og scandinaviske Synsmaader af Sagen, og dette vil naturligviis være til Hinder for min Afreise, thi uden NB. antagen Fuldmagt kan han ikke handle med de Danske, maaske dersom man kunde nærme sig hinanden noget, man da kunde tage Fuldmagten, som man vilde give den, hvilket man da endelig gjorde ved min, der var ordlydende som Løvenskiolds

og Vogts paa Navnet nær, imod hvilke man dog allerede havde gjort Indvendinger.

De yttrer, kjære Ven, at i England kan man ei assecurere Effecter eller Varer, som ere udenfor Landet. Men jeg har dog hørt, at der skal være et saakaldet Fønix-Comp., som forsikkrer uden Forskjel og overalt, naar man har en Commissionær i England.

— — Jeg veed ikke, om De har hørt, at en Søn af Frederik Moltke ved Navn Herman M., som blev Herredsfoged etsteds i Fyen (efterat han i nogle Aar havde ausculteret i Høieste Ret, men ikke havde saa meget Hoved eller saa megen Kundskab, at han kunde bestaae i Prøven til at blive Assessor) i Begyndelsen af Maji eller sidst i April blev gift med en Datter af den Hauch, som var i Drammen og nu, troer jeg, paa Frederikshald; men for noget siden hørte jeg, at han allerede skulde være død, dog har jeg ikke seet nogen Stadfæstelse derpaa. Det vilde være til Tab for Konen, som intet har eller eier, men neppe for Embedet, hvortil han ikke skal have besiddet synderlig Dulighed. Hun havde, før hun blev gift, været i Huset hos en Grosserer Prætorius. Da jeg troer, De er noget i Familie med hendes Moder, vil det maaske interessere Dem at vide det.

Halvor Solbergs Kjøb af Laurvigs Grevskab gik da overstyr. I Gaar 8 Dage vare de 6 Uger, som i Kjøbecontracten vare ham betingede til at skaffe Caution, udløbne, uden at han havde forskaffet antagelige Cautionister, i det mindste ikke for den hele Summa. Han begjærede derfore 4 Ugers Prolongation, men dette blev i Statsraadet afslaaet i Onsdags af Hans Majestæt. Solberg var uden Tvivl en Speculant, som vilde, naar han fik Eiendommen i Hænde, forsøge at benytte den en kort Tid saa meget som muligt, og siden forlade den, overladende til Sælgeren at faae sit, som han bedst vidste, i det mindste sluttes dette saavel af andre Omstændigheder som deraf, at han alene vovede at indlade sig uden at eie noget i en saa betydelig Handel, omendskjøndt han ingen Medinteressenter havde, thi den Formodning om, at en og anden formuende Mand, som Svogeren P. A. Heuch, Kallevig i Arendal o. fl. participerede, var en ugrundet Gisning. At han var Commissionær for en fransk General, er der heller ikke

mindste Grund til at antage. Da han i Bordeaux skal have gjort Opbud, har han maaske tænkt ved denne Entreprise at oprette sine faldne Sager noget. Han skal og have speculeret paa at kjøbe Orlogsbriggerne for at sende til Algier, siger man. I Fredags skal han have begivet sig paa Hjemveien til Frankrige. Nu har da Falch Anledning til at forsøge sin Lykke for sine Committenter, og man siger, han venter et Par Laurvigske Kjøbmænd herned i den Anledning. Maaske tænker han at blive her en Tid lang. — —

Spectaclet i Børnehuset er Dem vistnok bekjendt. Det foregik Onsdags Eftermiddag eller Aften, og Løverdags Morgen sprang allerede 7 af de groveste Gjerningsmænds Hoveder. Undersøgelserne continuere, og man troer, at ligesaa mange Hoveder endnu stryge med. Frederik VI reed Hjem om Natten fra Branden og blev gjennemvaad, saa han siden ikke har befundet sig synderlig vel; jeg haaber, det gaaer over, og at han kan overleve Christian Frederik, thi denne Stymper burde dog ikke have den Fornøielse tiere at hilses Konge og det kan jo være nok, at han de Maaneder var *Regulus Norvegiæ*.

Ilde, at E. Thurmann døde. For Alderen kunde han endnu i mange Aar gavnet. Patriotiske Stympere som C. Stoltenberg og deslige har man tilbage. Jeg seer, at Gad i Holmestrand er død, efterlader han noget? — — Det var en net Proposition, Hans Barlien gjorde i Nationalbladet om Repræsentant-Valgene, som han vil give Anvisning til, hvorledes de Klogere ɔ: Intriguanterne skulde komme i udelukkende Besiddelse af. Om han blev sat under Tiltale, fortjente han det vel, men der kom vel Intet udaf, og det vilde vel blot gjøre det Onde værre. Munch burde koste paa ham nogle Vers, som de hvormed han nedslog Ole Normand. Det skulde være mig kjært, om Munch blev Pavels's Successor, da jeg derved blev ham saa meget nærmere, men jeg kan begribe, at De, kjære Ven, ikke gjerne mister ham, dog De har endnu Wille i Nærheden, og maaske kom han til Sande igjen, dette var Dem beqvemmere end Nøtterø.

— — Holst kom omsider i Onsdags Aftes silde. — — Jeg var etsteds henne i Middagsstunden, hvor jeg hørte en, som har været ved det danske Armeecorps i Frankrige, fortalte ganske naragtige Ting om Prinds Frederik og hans Madame,

som nogle der kalde *Madame la Princesse*, endskjøndt hun selv gaaer paa Torvet med Pigen og kjøber Fisk. Hun dirigerer ganske Hans Durchlauchtighed. Der skal have staaet i en fransk Avis, at hans Commando der var en Unaade eller Relegation, og i Grunden er det jo ingen Commando for en virkelig General at forestaae 2 à 3000 Mand, men der skal være en stor Suite, saavel af Personer hørende til hans og hendes Hof som til Staben; der er baade Chef for General-Staben, Generalqvarteermester og en Commandant i Hovedqvarteret, 3 Overkrigscommissærer m. m. (hvoraf de 2 ikke kunne et fransk Ord). *Madame la Princesse* har lært at danske (sic) Cotillon. Sagen er, Hans Durchlauchtighed tjener Penge ved den Leilighed, og dem vil *Madame la Princesse* ikke miste. Han skal ikke have anden Villie end hendes.

Nylig er udkommet 2 og 3 Deel af Molbechs svenske Reise, en ret god Bog, men forbandet dyr, jeg troer de 2 sidste Dele koste 9 Rbdr. Nyttigt var det, om denne Bog blev noget bekjendt i Norge, den kan dog meget bidrage — tænker jeg — til at adsprede den Taage af Fordomme, hvori Sverige endnu er indhyllet hos os, og til at udbrede Kundskab om dette Broderland.

Jeg tænkte dog Krefting var klogere end, at han skulde redde sin Principals Contrapart fra at betale, thi sædvanlig pleie Sagførere snarere see for meget end for lidet paa deres Principalers Tarv.

Det var dog paa Tid, om Wedel gjorde noget ved den omskrevne Sag, inden Storthinget kom sammen. — —

Deres forbundne Ven og Tjener
J. Chr. B.

XXVI.

Christiania 17 Martii 1818.

Høistærede Ven!

Af Rigstidenden vil De have erfaret, at jeg har havt den Fornøielse at modtage Deres behagelige af 23de f. M., da det indsluttede deri er trykt. Jeg overleverede det til Herm. Vogt,

som var] saa god at besørge det, dog blev en lille Parenthese: „hvis de ere Norges Sønner“ udeladt efter hans og de andres Ønske for at undgaae, hvad der kunde støde Jyderne, og dette samtykkede jeg paa Deres Vegne. — — Stykket har fundet meget Bifald, og Statsraad Krohg, som jeg sagde Autors Navn, fortalte mig, at man holdt for, at det skrev sig fra en af vore bedste Forfattere, f. Ex. Rein. Jeg haaber, Stykket skal gjøre god Effect, da det er skrevet med saa megen Humanitet og med saa megen Grundighed. Voveligt ellers var det at yttre, at den lumpne Fabel var et Udfald paa Svensken &c., men Autor vover vel ikke at krybe frem af sit Skjul og antaste Dem, hans Samvittighed maa fordømme ham. — —

En engelsk Prinds, ventelig Hertugen af Clarence, har friet til Prindsesse Caroline i Kjøbenhavn, men faaet Kurven, fordi — Faderen ikke kan afsee hende, en dobbelt Daarlighed 1) fordi naar Faderen døer, vil hun intet betyde og af Christian Frederik tilsidesættes og 2) fordi det forøger Uvillien mellem Danmark og England; men for os kan den kun være ret nyttig i politisk Henseende.

Det gjør mig og min Kone meget ondt, at De har mistet Deres Sønner. — —

I Morgen reiser Overinspecteur Nielsen Hjem for at holde Paasken Hjemme. Sebbelow maatte da endelig frem med sit Finants Project. Han vil nok sande: *Si tacuisses, philosophus mansisses.* I Overmorgen siger man, salig Kongen skal begraves.

Byfoged N. i Frederikstad skal være arresteret for Cassemangel, siger man; Fogderne Flor & Schulz suspenderes, da de ikke endnu have aflagt Regnskab for 1813. — — Flor er ellers en ordentlig og accurat Mand.

Lev vel.

Deres hengivne
J. Chr. Berg.

XXVII.

Christiania 28 April 1818.

Høistærede Ven!

Megen Tak for Deres sidste! Det gjorde mig meget ondt at erfare Tabet af Deres Børn. Desværre er der intet uden Tiden, der kan trøste ved saadanne Leiligheder, undtagen de Fornuft-Grunde, man er stærk nok selv at give sig. Skam er det at tale om, endnu har jeg ikke læst Deres Afhandling, saa meget jeg ønskede det; da jeg er saa overvældet med Forretninger, har Tiden ikke tilladt det. Foruden den store Mængde af Stiftsretssager har jeg i den senere Tid deeltaget i en Consultation angaaende et nyt Sportelreglement, som Gud veed, om vi faae saa betids færdigt, at det først kan forelægges Hans Majestæt og siden Storthinget denne Gang. Det har nu faaet Prolongation til Junii Maaneds Udgang. I Løverdags fremkom Budgetten. Den lyder paa 15 a 1600,000 Specier, dog ere de directe Skatter ikke foreslaaede til Forhøielse. I Mandags (i Gaar) forhandledes inden lukte Døre den Materie, om ikke det var constitutionsstridigt at forbyde ved en provisorisk Anordning Brændeviinsbrænden i Kjøbstæderne; mange havde haabet i den Anledning at faae fat paa Wedel, der den Gang forestod 4de Departement i Colletts Fravær og følgelig gjorde Forestillingen derom, da det altid er godt at have saadant at bryde Folk med, thi den sande Aarsag kan man ikke udlade sig med for sin Fortrydelse imod ham, den nemlig, at han er ikke en saadan tjenstvillig Finantsminister som f. Ex. Schimmelmann imod de Handlende, at han gjerne vil have et stort Qvantum Sedler i Omløb, at vor Curs kan holde sig slet, hvilket i Grunden er de Handlendes Ønske, hvor skadeligt det fluctuerende Pengevæsen er for det Almindelige; men hvor travelt man havde havt med at faae denne Sag separat paa Bane, blev dog besluttet, at den skulde henlægges, indtil den sorte Committee (den, som gjennemgaaer Statsraads Protocollen) har gjort sin Indstilling om Statsraadernes Synder i Almindelighed, hvilket vel var et Paafund af dem, som vare Wedel imod, saasom de for Øieblikket saae, at der var intet at udrette, thi f. Ex. Sorenskriver Gram, der skal have været en af dem, der har ivret meest imod den provi-

soriske Anordning, har i Gaar sadlet om efter at have ved Eftertanke faaet en bedre Overbeviisning.

Vores gode Overinspectør Nielsen veed De vel er desværre meget syg, et Par Aftener har Dr. . . . . ikke troet, han skulde leve Natten over, i Dag skal han være ligesom lidt bedre. —— Det skulde være et sandt Tab, om han skulde sætte til, saavel for det Offentlige, da han er en særdeles dulig, bestemt og redelig Embedsmand og Medlem af Storthinget, som for den stakkels Familie, der vilde komme i megen Forlegenhed ved at miste sin Støtte. For Storthinget er det og Skade, baade at han nu maa være fra Finants-Committeen og ellers; det har ikke mange saa solide Medlemmer som han, hvorimod der ikke er Mangel paa Projectmagere, Sladderhanke og Ultra-Patrioter, hvilke i Grunden arbeide til Fædrenelandets Ødelæggelse, thi den forbandede Ultra-Patriotisme og Svenske-Hadet, frygter jeg for, leder til det, man foregiver at ville afværge, nemlig en Amalgamation, længe førend Nationerne ere modne til et saadant Samliv, og jeg kan ikke negte, at, saa anti-dansk jeg er, og saameget jeg ynder Forbindelsen med Sverige, da den er det eneste Middel, om ellers noget, til at vedligeholde Scandinaviens Uafhængighed, behager den separate indvortes Forfatning mig dog meget, og ondt skulde det gjøre mig, om den gik fløiten, fordi Patrioticusserne ikke kunne holde Maade. Vore Patrioticusser flyve langt høiere i deres Fordringer end Ungarerne, som dog meget godt vide at holde over deres Selvstændighed uden at fordre Urimeligheder. Hans Majestæt skal i et Brev til Mörner have yttret sin Uvillie over disse store Prætensioner (jeg formoder, det er i Anledning af Flors Galskaber), som slet ikke svare til Rigets svage Ressourcer, og bedet ham, siges der, vise det til de moderate. Paa Torsdag skal vore 12 Apostle til Stockholm reise, dog ikke paa Apostlernes Been, saa den Stads, der kunde fuldkommen været udført ved 5, om ikke ved 3, vil koste ganske artig. Moss skal være Caravanens Casserer. Flor er ikke den eneste Drammenske Deputerede, som kommer med sligt. Scheitlie skal forleden ogsaa have læst op en heel Deel Galimathias, deels af ham selv, deels af en Anonym, som han udgav for en saare udmærket Mand, og som formodes at være Oberste Tidemand, der nok ogsaa er riig paa Projecter. En af Ideerne skal være, at Storthings Herrerne skulde sidde

i Kapper med Skærfer og Præsidenten have en — Throne eller Krone for sig. Den galeste Projectmager er dog nok Isáachsen fra Christianssand, han blev railleret i en meget nysselig Ironie i Nationalbladet, som havde til Overskrift: Om Ourang-Outangen, hvis Autor jeg ikke har hørt nævne.

I Søndags blev sagt, at der i det i Dag udkommende Nationalblad skal udkomme et meget grovt og uforskammet Stykke imod Deres sindige Stykke med Underskrift *Amicus patriæ*, ventelig af den samme Forfatter, som Bladet forhen skylder adskillige Lumpenheder, den nederdrægtige P . . . . s H . . . m. Fabelen om Bierne troes at være af den forstyrrede Pastor Abel. Han og Sebbelow og Hoel m. fl. gjorde sig megen Umage for at deeltage i hint apostoliske Tog, men, som vel var, det mislykkedes, det havde dog været en Skam. Men saadant fordrer Kunster.

De kan forsikkre Madame Müller, at det neppe har nogen Fare med hendes Broder; det er ikke for Cassemangel, men for efterstaaende Regnskaber, han er suspenderet, thi han havde, da dette skede, endnu ikke aflagt Regnskab for 1813, men nu er dette indkommet og ventelig kommer det for 1814 snart efter. Jeg tænker, at Sorg og Græmmelse over hans Hustru er fra først af Skyld i, at han er kommen i Baglaas med sine Forretninger. — —

Deres hengivne og forbundne
J. Chr. B.

H. Vogt har taget sig et slemt Arbeide for, nemlig at belære Sebbelow og derved ogsaa Publicum, og tillige meget fortjenstligt, men Sebbelow, som er uendelig i Rabulisterier, vil vel ikke holde op at bjeffe, for ikke at synes fortabt. I Morgen kommer et udførligt Stykke af Vogt i Rigstidenden. Apotheker Finck sætter nok til i Anledning af hans Smugleri af Kornbrændeviin. Der skal være fuldt Beviis imod ham. Smith Sorenskriver i Rakkestad er Commissarius i den Sag.

XXVIII.*)

Høistærede Ven!

— — I Søndags begav Grev Wedel sig herifra til Götheborg, hvor han i Tirsdags skulde ombord paa Paketbaaden til England for at negociere det Laan, Storthinget har autoriseret Kongen at gjøre. Nogle Timer efter hans Afreise kom en Cureer fra Stockholm med Ordre, at han skulde først reise did. Der blev da sendt en Cureer efter ham, men da han vel havde 10 à 12 Timers Forspring, er det vanskeligt, han blev indhentet, og var der god Vind, da han kom til Götheborg, tør han maaske nu være i sit Fosterland, hvortil Gud give ham Lykke, det ønsker jeg — og De og hans andre Venner vist ikke mindre — af ganske Hjerte."

— — Naar De taler med Madame Müller, saa hils hende saa meget og siig hende, at nu har hendes Broder Paul Flor indgivet sine sidste Regnskaber, nemlig for 1816 og 1817, og jeg haaber da, at Suspensionen vil hæves og han blive indsat i Embedet igjen.

De talte, kjære Ven! om at Amtsforvalter Nielsen kunde have Speculation paa at kjøbe, og at De ønskede at vide nøieste Priis. Jeg sagde da 10,000 Speciedaler omtrent. Kjære, see at skaffe mig af med den, jeg er nu keed af Gaarden, da den saa at sige er mig til ingen Nytte, da jeg ikke kan beboe den, og derfor vil jeg, hvor nær det gaaer mig, heller skille mig ved den; dog under 9000 Speciedaler kan jeg ikke sælge den. De 5000 Sp., som tilhøre mine Børn, kunne i det mindste blive staaende, dog maatte Capitalen blive ansat i Sølv, ifald Cursen skulde forringes. Naturligviis saae jeg helst at faae de øvrige 4000 Sp. udbetalt, da jeg selv skylder, og nu er Cursen god til at betale £. St. Jeg skal være Dem meget forbunden, om De kan skaffe mig af med Gaarden, dog siig ikke dette til Liebhaberen. Min Kones Compliment bedes aflagt for Dem og kjære Kone. Venskabeligst

J. Chr. Berg.

*) Udateret, men maa være fra Senhøsten 1818; Grev Wedel landede nemlig i England 10 Nov. 1818, see Y. Nielsen, Norges Historie efter 1814. I. 312.

XXIX.*)

Længe er det nu, siden jeg enten talede med Dem, høistærede Ven, eller hørte noget skriftlig fra Dem. I Augusti tænkte jeg at gjøre Dem en Visit og faae Natte-Herberge hos Dem, men da jeg reiste med egen Hest, gik det bedrøvelig seent, saa jeg ikke naaede Reggestad før Klokken over 11 om Natten. Det var mig ikke muligt at komme ind eller træffe paa Folk, da alle Døre vare lukte. Da jeg reiste tilbage, var jeg inde paa Flaar og blev derved opholdt, saa Klokken var allerede 9 og derover, inden jeg passerede Reggestad, og da jeg vidste, De med Overinspectøren var reist til Drammen for Statholderens Skyld, vilde jeg ikke engang forsøge min Lykke, om Folk vare oppe endnu, især da det var mig magtpaaliggende at komme fort. — —

— — Jeg havde vist troet, at Jarlsberg Grevskab havde været saa fornuftigt at sende Dem og Wille til Storthinget, men denne Formodning slog Feil. Her have Kjøbmændene, som ere vore Aristocrater og træde i den forhadte Adels Sted, faaet 4 Kjøbmænd valgte (thi Arntzen hører og til deres Middel), men ingen af Valgmændene vil ret være bekjendt at have valgt Marcus Pløen. Det er Skam for Christiania, som har Universitetet i sit Skjød og altsaa er det eneste Sted, der kunde levere en Videnskabs Mand *ex professo*, ikke har valgt en af Professorerne. Saa burde og været valgt en juridisk Embedsmand. Havde jeg været Valgmand, vilde jeg stemt paa Young (saasom Publicum vilde saa gjerne havt ham) og N. Andresen, en sindig og fornuftig Kjøbmand, men som nok ikke var jacobinsk nok paa forrige Storthing, Prof. Hersleb og en Jurist, maaske Arntzen. Da havde jo Kjøbmændene faaet 2 af deres Middel. Hvorfor valgte ikke Tønsberg og Holmestrand Major Gedde?

Grev Wedel eller Anker er nu bleven høistbydende paa Hakedals Verket &c. for 67500 Spd. Gud veed, hvad han vil med alle de Eiendomme. Der skal være søgt Tilladelse til at pantsætte Jarlsberg for 35000 Spd. — —

Deres hengivne forbundne

J. Chr. B.

---

*) Udateret, men fra 1820; Blom har paategnet: „Besvaret 20 Novbr.“

Procurator Hans Møller (den som var constitueret Byfoged her 1815) har udgivet »Forsøg til en Straffelov for Kongeriget Norge« paa 232 Sider. Det er ganske priseligt et saadant Foretagende, men han er dog nok ikke den Sag voxen. Det forekommer mig at være en Blanding af System og Lov. Af Curiositeter maa jeg anmærke, at den, som udgiver sig for Embedsmand og øver Embedet, og den, som falskelig bærer en Ridderorden, ansees lige, nemlig med Tugthuset fra 2 til 5 Aar. Der er sørget ikke alene for Mennesker, men endog for Fæ; thi det allersidste Capitel handler om og sætter Straf for Mishandling mod Dyrene. — Sorenskriver B. slap i Høieste Ret med 200 Spd. i Mulct istedet for Embeds Tab.

XXX.*)

S. T.

Hr. Sorenskriver Blom!

— — Det fornøier mig, at De baade har tænkt paa og at De virkelig udfører at skrive om Skatte-Ligningen. Det var et Helvedes Indfald af Storthinget 1816 at paabyde efter Ligning. Jeg har undertiden tænkt paa at skrive noget desangaaende, men jeg er immer bleven hindret i Udførelsen af andre Forretninger. I den lignede Kjøbstædsskats Sted burde man faae en Bygnings-Afgift. Storthinget kunde bestemme, som nu, hvormeget hver Kjøbstad skulde yde, men enhver Kjøbstads Indvaanere skulde svare efter Bygningernes Areal, da Magistraten maatte efter den paalagte Sums Størrelse fordele Beløbet paa det skattepligtige Areals □ Alne. Jeg talte engang med Vogt derom, som ikke lod til at være derimod, men dog troede, man ikke paa en Gang burde overgaae til dette ny System, men for det første fordre det Halve af Kjøbstædsskattens Beløb efter Ligning og det Halve efter Arealet.

*) Udateret, men maa høre hjemme paa dette Sted.

Jeg hørte aldrig saa mange Klager over Bygnings Afgifter, ventelig fordi man ikke var saadan Vilkaarlighed underkastet. I Henseende til Rigsbankseddelskatten maa man vel, da det baade er en Extraskat og tillige skal udredes efter Formue, lade det forblive med det ulyksalige Lignings System? Jeg længes ret efter Deres Afhandling. — — —

Paa Kongsberg har man valgt fornuftig. Koefoed er vist en dulig Mand. Jeg frygtede for, at man skulde valgt Bonnevie igjen.

Treschow har travelt, siges der, med et Udkast til en Lov om Kirke-Disciplinen. Jeg vil haabe, der bliver intet af, dersom Forsømmelse af Kirke- og Altergang skal straffes videre end med Bøder; thi det var dog skrækkeligt, om Forsømmelse heri skulde ofte drage værre Følger efter sig end mange Handlinger, hvorved man krænker Statens eller Medborgernes Rettigheder, og dette var dog Tilfældet efter Lovens 2—9. Præsterne vilde gjerne have det paa den gamle Fod, da Hierarchiets Blomstren atter kunde ventes, ligegyldigt om man derved skaber Hyklere og Skinhellige som i Christian VItes Tid. Man bliver hos os meget andægtig paa samme Tid, som man i den papistiske Verden, saasom i Spanien, slaaer Haanden af Geistligheden. Hvo veed, maaske vi med Tiden kunne vende tilbage til Pavens og Kirkens Skjød?

Deres hengivne
J. Chr. Berg.

XXXI.

Christiania 15 Dec. 1820.

— — Vogt sagde med megen Fornøielse at have læst Deres Undersøgelse angaaende Ligningsvæsenet, og at det var gavnligt, at denne vigtige Sag kom til Undersøgelse, da saadant maaske torde bevirke alvorlig Eftertanke hos Vedkommende, dog torde han ikke bestemme sig, hvorvidt Skattens Fordeling efter Census torde være tilraadelig. Hvad

Forslaget angaaer, tør jeg intet endnu yttre efter den hurtige Gjennemlæsning eller træde over dertil fra mine Ideer om en Bygnings Afgift i Kjøb- og Ladesteder istedet for Kjøbstædsskatten. De har nok misforstaaet mig, idet De anfører Ildstedskatten, men en saadan var ikke min Mening, men en saadan omtrent som den ved Forordn. 1 Oct. 1802 paabudne.

Nu har Finants Dep. faaet Budgetten færdig til næste Storthing, og den blev i Gaar refereret i Statsraadet. Saavidt jeg har kunnet slutte af hørte Udladelser, foreslaaes der ikke forøgede Skatter. Departementet skal have proponeret Afskaffelse af Ligningsvæsenet, men, uagtet at de øvrige Statsraader vare enige heri og samtykkede i, at der skulde tilraades at afskaffe det, vilde de dog ikke, at der efter Departementets Mening skulde gjøres Forslag til nogen anden Skattemaade istedet, men at dette skulde overlades til Storthingets dybe eller høie Visdom. Jeg troer Departementet havde yttret sig for en Bygnings Afgift.

— — Fra Regeringens Side faaer dette Storthing en stor Mængde Forslage til Love, strax det kommer sammen. Dette kan vel forekomme unyttige Projectmagerier.

Kan Flor efter de i Rigstidenden gjorte drøie Yttringer imod ham være Storthingsmand?

Vive valeque et ama tuum totum

J. Chr. Berg.

XXXII.

29 December 1820.

Høistærede Ven!

— — Jeg har tilbragt Juledagene i det berømteste Huus i Landet og kom Hjem i Forgaars Aftes. De kan altsaa gjette, at jeg har været paa Eidsvold Jernverk hos Carsten Anker, som allerede i Høst bad mig og Haxthausen til sig. Han har en heel Deel Manuscripter, som ere interessante for enhver, som interesserer sig for Norges Affairer. Paa Eidsvold

opholder sig en dansk Exileret, nemlig Justitsraad Westermann, hvis Ulykke er en Følge af Gyldenpalms Malconduite.

Jeg har hørt ymte om (dog for Guds Skyld siig ikke, at De har det fra mig), at Statholderen under Forhandlingerne om Budgetten drev igjennem Forslag til en Overdaadigheds Skat, NB. ikke bestaaende deri, at Tolden paa visse Varer forhøies, men deri, at Folk for Forbrugen f. Ex. af Caffe &c. skal betale noget vist. Sligt leder blot til Kneb og Skjelmeri, kan ikke udøves uden ved Hjælp af Inqvisition og er saaledes et djævelsk Paafund. Han er nok en god Krigsmand, men en slet Statsmand og Financier. Den gode brave Mörner havde aldrig havt saa djævelsk et Paafund. Han var og Skyld i, at der ikke i Budgetten blev foreslaaet et Surrogat for Ligningsvæsenet, uagtet det synes meget passende for Kongen ikke blot at dadle, hvad der er, men og at vise, hvorledes man kan sætte noget i Stedet. — —

Deres hengivne
J. Chr. B.

XXXIII.

Christiania 13 April 1821.

Høistærede Ven!

— — —*).

I Morgen tager Storthinget sig Paaske Ferier. I Tirsdags var der en Motion inden lukte Døre angaaende den Beskyldning imod Medlemmer i Committeen angaaende den danske Gjæld, som Nationalbladet i Mandags gjorde en af dem om at have røbet Committeens Indstilling for Statholderen. Efter Paaske skal nok Gjælds-Sagen for. Af Morgenbladet har De

*) Det Udeladte indeholder forskjellige Spørgsmaal vedkommende J. Krafts topographiske Verk, i hvilket, som bekjendt, Berg havde en meget betydelig Del.

vel seet, hvilken uendelig Mængde af Projecter der er styrtet ned. Man befatter sig ellers med mange unyttige Ting.

Neapolitanerne gik det da Snaus med. Man troer, at Regenten har benyttet sig af Prinds Christian Frederiks Raad!!!

At Tank har gjort et Project om, at vi skal have i alt 8 Millioner Specier i Banksedler, har De vel hørt. Fik man 6, var det vel mere end nok; men jeg frygter, at om hans Project antages, vilde vores Curs øieblikkelig forværres (ligesom 1814), thi de 4 Millioner nye Sedler skulle strax sættes i Omløb, naar Subscriptionen er fuldført, men Fonden eller Valutaen derfore skal successive indbetales i 10 Aar, og man kan til Sikkerhed for Opfyldelsen iblandt andet deponere hidtilværende Bank Actier. Kjøbmændene ville gjerne have en stor Seddelmasse.

— — Kraft har nu begyndt at opsætte sit Udkast om Jarlsberg Grevskab, som han tager sig den Frihed at sende Dem til Gjennemlæsning, Berigtigelse og Forbedring, ligesom De og har været saa god at gjøre ved Udkastet angaaende Gaardene.

Vive valeque
J. Chr. Berg.

I Anledning af den danske Gjælds Opgjørelse siges, at Falsen har tabt og Statsraad Krohg vundet meget i Popularitet.

XXXIV.

Christiania 3 August 1821.

Høistærede Ven!

Deres behagelige og kjærkomne af 26de f. M. modtog jeg i Søndags, og det dermed fulgte Stykke angaaende det formaledidede Nationalblad leverede jeg strax til Vogt, som bifaldt Stykket og lovede at tale med de øvrige Udgivere af Rigstidenden, dog frygtede han, at det var vel langt, ligesom han ikke

vidste, om det var Umagen værdt nu at revse Nationalbladet, som er kommen herunter. Endnu i Gaar havde han ingen Beskeed faaet fra Med-Udgiverne.

I Søndags kom da Hans Majestæt hertil i bedste Velgaaende og i godt Humeur. Rygterne have været mange, men nu er i det mindste al politisk Fare forbi, og i Dag fremkom fra Kongen adskillige Constitutions Forslage for at afgjøres ved næste Storthing. Det vigtigste deriblandt er, at Kongens Veto skal være absolut og ikke blot suspensivt som nu, og dette troer jeg vist er det gavnligste for at forebygge Faren for Anarchi og Uroligheder, naar det kan staae i 3 Storthinges Magt at fremtvinge imod Kongens Villie en Lov. De øvrige Constitutions Forslage ere af mindre Vigtighed og maaske tildeels mindre bifaldsværdige, f. Ex. at Kongen skal kunne afskedige efter Godtbefindende alle Embedsmænd uden Forskjel undtagen Dommere og Geistlige.

Den vigtigste Nyhed, jeg kan bringe Dem, er, at Kongen nu har sanctioneret Loven om Adelens Afskaffelse, hvilket skal være tilkjendegivet Storthinget i Dag, hvor jeg var saa uheldig ikke at være tilstede, da Statsraad Motzfeldt, som bragte baade denne Efterretning og Constitutions Forslagene, var der. De vil altsaa nu kunne tage Deres *Mesures* i omskrevne Anledning, da, saavidt jeg erindrer, denne Lovs Indhold, den ny Amts-Indretning i Grevskaberne, skal skee 1ste October. Maaske klogest, at De kom hertil.

Endnu har Grev Wedel ikke erholdt sin Afsked, men den er ved Resolution lovet ham. Kongen har nok ikke været blid, fordi han negtede at underskrive Obligationerne til Danmark, hvilket Wedel formeente constitutionsstridigt paa en Tid Storthinget var samlet, saalænge dette ikke havde taget Beslutning derom. Sommerhjelm var mindre frygtsom og underskrev. Nu er nok Opgjørelses Sagen bragt i Rigtighed imellem Kongen og Storthinget. Adressen desangaaende, som er oplæst for lukte Døre, skal have været ret alvorlig. Den er nok conciperet af C. M. Falsen. Adressen angaaende Adelen var ligeledes alvorlig, conciperet af Krohg. Storthinget, siger man, skal opløses 21de dennes.

De patriotiske Bandhunde, som De kalder dem, tager nok Fanden ved i denne Tid. Der fortælles, at Boghandler Hielm

i en af Sagerne imod ham ved Bythinget skal i Gaar eller Forgaars være dømt til 2 eller 3 Maaneders Tugthuusstraf og i en anden til 14 Dages Vand og Brød. Desværre faaer jeg nok nøiere Kundskab herom, thi Stiftsrets Dom vil man dog nok i det mindste have, førend man underkaster sig sligt.

Tavast er med Kongen. Björnstierna i det mindste endnu ikke kommen. Den russiske Minister v. Suchtelen er ankommen hertil, men Fitzgerald skal ved Sygdom være hindret fra at komme. Wetterstedt skal være kommet i Nat.

I Nat skal en Bonde paa Thesen i Agers Sogn (tæt ved Leiren) være arresteret for Udladelser om eller mod Kongen.

Min Compliment for Konen fra

Deres meget hengivne
J. Chr. Berg.

XXXV.

Christiania 19 April 1822.

Høistærede kjære Ven!

— — Deres Brev gjorde et ubehageligt Indtryk paa mig, da jeg deraf erfarede, at den gode Harmoni, som hidtil fandt Sted imellem Embedsmændene i Jarlsberg Grevskab, ulykkeligviis er forstyrret. Jeg begriber ikke Nielsen, som dog ellers er en fornuftig Mand, men her har han baaret sig ad som en Fjante, thi han kunde jo dog aldrig vente, at en saadan Fremgangsmaade kunde holde Stik. Da jeg først hørte Resolutionen om Amtmandskabet, troede jeg ikke, der kunde opstaae Tvivl om Auctionerne, dem jeg har troet ham i lovlig Besiddelse af, og derfore har det storligen forundret mig at høre, at han selv har opvakt Tvivl. Af D. hørte jeg engang før Jul fortælle, at Sorenskriverne vilde gjøre Nielsen dem stridige, og jeg, som da nys forud havde faaet Deres første Brev, svarede, at jeg, i det mindste hvad Dem angik, ikke kunde troe det; men da jeg fik Deres andet Brev, opklarede hele Sagen sig, og jeg kunde da begribe, hvorledes var tilgaaet. Jeg talte Palme-Søndag med Wedel, som jeg besøgte paa

Bærum, han haabede, Harmonien skulde blive restitueret. Nu er han paa Jarlsberg, men kun kort, da han maa være her igjen til Tirsdag, da den fordømte Rigsret skal holdes, dette Mindesmærke paa National-Taknemmelighed imod en retskaffen og fortjent Mand.

Det skulde gjøre mig ondt, om De blev nødt formedelst det Ekonomiske at realisere det før omskrevne Forsæt at søge Forfløttelse. Overalt, det erfarer jeg selv, er det en betænkelig Sag, naar man er bofast paa Landet i et taaleligt Embede, at fløtte til en Kjøbstad, Indtægterne maatte da være enorme, thi Pengene forslaae intet, med al Tarvelighed. At De ikke har søgt Bulls Embede, slutter jeg deraf, at Dybdahl har faaet det. Denne skal være en brav Mand, men hans Fortjenester skal være af en anden Sort end f. Ex. Sebbelows og Tønders, som dog ogsaa ere imod al Beregning befordrede. Havde Overinspectør Nielsen modtaget Valget til sidste Storthing, saa var han vel bleven Amtmand.

Hvad mener De om Politica? Folk troe, at vi skulle allieres med Russen, men andre troe det ikke. Hvad mig angaaer, troer jeg det vil være fordærveligt at tage Parti med England saavel for Scandinavien som Kongen selv, men Hans Majestæt maa vistnok forstaae dette bedre end jeg, det er p. t. min Trøst. Det skal være ganske vist, at vi ikke beholde Statholderen Grev Sandels længere end til Høsten, men om Cederström eller Tavast bliver hans Eftermand, staaer endnu derhen.

— — Jeg har i Budstikken leveret Efterretninger om det forrige Gymnasium i Christiania og ved den Leilighed ladet indflyde adskilligt politisk med Hensyn til vores gamle Forbindelse med Danmark. Hansteen har leveret en interessant Reise til Bergen igjennem Numedal og Hardanger.

Dr. Neumann har vist megen Speculation paa at succedere Pavels.

Gid Deres Humeur maatte være restitueret over den uforskyldte Ærgrelse, Nielsen paaførte Dem.

Vive valeque et ama tuum totum
J. Chr. Berg.

XXXVI.

Christiania 14 Julii 1822.

Høistærede Ven!

Nu er da Hans Majestæt bortreist efter 3 à 4 Dages Ophold paa Frederikshald samt en Tour til Blakjer (for, siger man, at see, om Skandsen er vedbørlig sløifet, hvilket skal interessere Hans Excellence Statholderen!). Christiania var ikke saa lykkeligt at faae ham denne Gang, men det skal vorde oprettet i September, da her bliver Storthing den 16de — i dette Øieblik fik jeg den Kongelige Kundgjørelse derom, dateret Frederikshald 8 Julii 1822 —, og Hans Majestæt vel bliver her hele Tiden og imidlertid reiser om i Sverige. Storthingets Hoved-Hensigt skal være at vedtage noget om bedste Maade til at fyldestgjøre Danmark. Rohde havde Commission at søge et Laan, han kom til Leiren, og det han kan skaffe skal være paa høist byrdefulde Vilkaar, men inden hans Ankomst havde Hofraad Hambroe fra Kjøbenhavn (som Westye Egeberg, der staaer i Correspondance med ham, havde forskrevet for at bevirke Concurrance) indfundet sig, og dette gjorde saa meget mere, at Rohdes Tilbud ikke skal være antaget, men Rygtet vil, at Hambroe har givet Rohde 4000 Mark Banco for ikke at gjøre ham Vanskeligheder!!! Ædelt af den, Regjeringen betroede sig til! Accord skal være sluttet med Hambroe, siges der, dog saaledes, at hvis Storthinget ikke billiger den, skal man ikke være bunden, undtagen at man skal svare ham 6000 Spdlr. Sølv for at holde Pengene parate. Holst (der nu er bleven Statsraad, ligesom J. H. Vogt i hans Sted Statssecretair, og Sommerhjelm er bleven saa lyksalig at udnævnes til Statsminister og altsaa excellentificeres) reiste directe fra Frederikshald til Kjøbenhavn for at handle med den danske Regjering, ventelig om Afslag i Gjelden, der nu er omtrent 2 400 000 Spd., dersom den kan strax blive udbetalt. Man troer ellers, at der tænkes paa at gjøre til dens Betaling Laan af Bankens død og uvirksom liggende Sølvfond, hvilket mange ansee for det tjenligste. Hans Majestæt skal have været saare fornøiet paa Frederikshald, han har og været naadig, saaledes har han udnævnt Capt. Mansbach og Capt. Due (den

sidste er egentlig Lieutenant i Artilleriet) til Majorer, Stabells Svigersøn Lieutenant Engelhart, der havde 6 à 7 Formænd, er udnævnt til Capitaine og forfløttet fra 1 til 2 Infanterie Brigade, hvor han i Capitaine Scheels Sted er ansat som Brigade-Chefens (hans Svigerfaders) Adjutant, Kammerherre Mansbach er udnævnt til Chef for Krigsskolen i nuværende Statsraad Krogs Sted, Kjerulf er bleven Expeditions-Secretair i det ny — Revisions — Departementet under Motzfeldt. Vogt har endnu ikke faaet nogen Eftermand, som vel heller ikke er saa let at finde. Saa naadig Hans Majestæt ellers har været, skal han dog være meget vred paa Wedel. Der siges, at han atter har faaet Afslag paa sin Ansøgning om Afsked, men er tilsagt Tjenstledighed paa nok et Aar. Det heder nok, at Afskeden er udsat, til Regnskaberne ere aflagte, men det mulige Ansvar maatte jo paaligge Wedel, enten han havde Afsked eller ei. Nogle troe, at den sande Aarsag er, at man ikke vil have Wedel til Storthingsmand 1824, hvilket mange troe han sikkerlig vilde vælges til. Der skal være forebragt Hans Majestæt den Løgn, at Wedel selv var Anstifter af Acclamationen til hans Frifindelse, og dette har forøget Uvillien.

Hos Hans Majestæt indfandt sig mange, saasom den ny Stor-Inqvisitor, Biskop Sørensen, Morgenstierne, der endog reiste heelt til Leiren og derfor fik paa Stedet af Statholderen, ligesom nu senere skriftlig fra Regjeringen, en alvorlig Irettesættelse, fordi han paa egen Haand uden behørig Tilladelse vovede at reise over Grændsen. Haxthausen gjorde en Tour til Frederikshald, og der siges, at Kongen har afkjøbt ham eller paa 15 Aar leiet hans Løkke, men hvorledes Sammenhængen virkelig er, veed jeg ikke, han har ei skrevet sin Kone til derom, i Aften ventes han tilbage. Hagerup (d'Acherup) har faaet Prædicat af Stats-Secretair, dog uden forøgede Emolumenter. Nogle Riddere ere der slagne. Formodentlig kommer det m. m. snart i Aviserne. Kronprindsen, fortæller Hamburgske Aviser efter en Erlangsk — altsaa i Bayern udkommet — Tidende, skal ægte Prinds Eugens Datter Josephine. Forøvrigt troes, at han med Faderen kommer hertil i September.

Wedel og Kone reiste til Loka, om jeg ikke feiler, den 3 Julii om Aftenen. Formodentlig talede De med ham, da han sidst var paa Jarlsberg? Endnu vides ikke, at der er

kommet fra Kongen nogen Bestalling for Over-Inspectør Nielsen som Overbirkedommer og Auctions Directør, men den ventes, da derom for temmelig Tid skal være gjort Indstilling. Af Rigstidenden har man seet, at Grevskabet d. 17 Junii er ophøiet til et Fogderi, og at Sommerfeldt er udnævnt til Foged, mon Wedel slipper at bidrage til hans Lønning? Dette er vel mere at ønske end at haabe. For Øieblikket erindrer jeg ikke mere Nyt at skrive om. Tillad derfore, at jeg skriver om Gammelt og beder med Hensyn til Krafts Bog om følgende Oplysninger. — — — —

Deres bestandig hengivne forbundne

J. Chr. B.

Kongen skal have kjøbt afdøde Nils Tanks Gaard paa Frederikshald til en Skolebygning der for 10000 Spdlr. Dette er meget godt for Tank og gavnligt for Stedet. Carsten Anker er endnu lige nær med Hensyn til, at Kongen skulde afkjøbe ham Eidsvold eller udløse ham fra Gjelden til Normann. General-Auditeur Bergh, Egeberg og Administrator Semb have faaet i Commission at undersøge hans Status, for at Kongen kan bedømme, om den er saadan, at han kan reddes ved, at Kongen hjelper ham. Det bedste for Anker er, at Kongen har udnævnt ham til Inspectør over Glasverkerne med 1200 Spd. Gage aarlig. NB. Disse gaae naturligviis ikke af Kongens, men Statens Kasse, som er rig nok til at afholde baade denne og Stor-Inqvisitorens Kostende. Sommerhjelm skal ligesom Anker have 12000 Spd. i Løn.

XXXVII.

Christiania 23 August 1822.

Høistærede kjære Ven!

Forrige Onsdag havde jeg den Fornøielse at modtage Deres Brev af 12te dennes med hoslagte Afhandling, som jeg

efter dens Gjennemlæsning strax leverede til Vogt, som ogsaa fandt samme meget god og nyttig, ja fortjenstlig. Vi have hist og her foretaget nogle smaa Forandringer, iblandt andet den Yttring, at Beviset for, at man kunde benytte Bankens Sølvfond medførte et Slags Sophisme, have vi udslettet. Da Skriftet er anonymt, saa spørges, om det er tilladt at sige til Nogen, at De er Autor. Jeg har ikke nævnt det uden til Grev Wedel, som jeg troede De selv sagde det, og til Bogtrykker Hviid. Der manglede Titel. Vi have troet, den kunde blive saaledes: Tanker i Anledning af det Spørgsmaal, som rimeligviis vil forelægges det nu sammenkaldte overord. Storthing angaaende Afgjørelse af Statsgjelden til Danmark. Denne Titel angiver baade Indholdet og pirrer Publicums Nysgjerrighed og kan altsaa bidrage til Afsætning. Hviid trykker det, og han vil have 8 Spd. pr. Ark. Formodentlig vil det udgjøre 3 Ark. I Gaar havde jeg første Correctur af 1ste Ark. — —

I Søndags reiste Statsminister Anker og Grev Wedel med Grevinden til Mosse Jernverk og skulde derfra i Tirsdags reise over Fjorden til Jarlsberg, hvor de ville forblive i nogen Tid, og hvor De altsaa vil træffe dem. Børnene med Kjelland og Pigen reiste over Drammen til Jarlsberg.

— — Regjeringen havde foreslaaet Hans Majestæt at confirmere Nilsens Bestalling som Overbirkedommer og Auctions-Directør og i Conceptet var Sammenhængen nøiagtig forklaret, men H. M. har befalet, at ham skal gives en ny Bestalling som Overbirkedommer og Auctions-Directør.

I Løverdags paagrebes en Joh. Prytz, Farver fra Hedemarken, med falske Bancosedler. Om jeg mindes ret, har han forhen været under Tiltale for noget lignende, men undgik Retfærdigheden af Mangel paa tilstrækkeligt Beviis. Nu maa han vel staae der, endskjøndt han negter. Man sendte strax 2 Politi-Betjente til hans Hjem for at inqvirere i hans Bolig i Stange Sogn, om der skulde findes Redskaber til at fabrikere Sedler. Paa Løverdag eller Søndag reiser Sandels med Diriks og Ingier for at besee den ny Vei igjennem Rødenes.

Deres hengivne
J. Chr. Berg.

XXXVIII.

Christiania 5 September 1822.

— — I Gaar averteredes en Piece, som gaaer ud paa, at man skulde for at afhjelpe Pengemangelen udstede 1½ Million Beviser, hypothekerede i Skatte-Restantserne, og for at betale Danmark laane Kobber af Røraas og handle med. Heel kunstigt! Dog yttrer Forfatteren sig i Fortalen, som om han troer, Banken bedst kunde benyttes til at betale Danmark. Denne Piece er nok gjort i en Hast. Der udkom og en, hvori spørges, om vi have Trykkefrihed, et uskyldigt lille Product, som negter Spørgsmaalet, fordi man ikke har Lov uden videre Bevilling at sende Alskens Pressens Producter portofrit med Posten!!! — —

Rasch er nu bleven Bureau-Chef for Revisions Contoret under Justits-Departementet. Assessor Hofgaard har faaet Krigsraad Kjerulfs Post og Holst Hofgaards, da Holst formedelst Sygelighed havde ondt for at bestride sin Bestilling, Toldsagerne.

I Søndags blev Biskop Neumann indviet til sit hellige Embede, og om Middagen var stort Galla hos Biskop Bech i den Anledning. Neumann skulde i Gaar reise med Familie til Vands til Bergen. — —

Grækerne gaaer det fortræffelig. Deres Hoved-Fiende, Marquis af Londonderry gjorde af med sig selv, dog vel neppe af Samvittigheds Scrupler over den Sag.

H. M. Kongen ventes ikke hertil førend hen i September og efter Storthingets Aabning, som bliver Excellentissimus overladt. Statsraad Holst skal nu have faaet sine endelige Instructioner herifra. De Danske skal ikke ville give Henstand, men skulle derimod ikke være uvillige til at slaae af imod contant Betaling. Den poliske Holst har dreiet de Danske saaledes, at de have gjort ham Propositioner. — —

Deres af ganske Hjerte hengivne

J. Chr. Berg.

Agent Nielsen har et Par Maaneder været paa Skandsgaarden med Familie. Han befinder sig meget ilde. Hævelsen har slaaet op i Livet, saa han er overmaade tyk,

hvorfor jeg ikke troer, han gjør det længe. Min Datter er med paa Skandsgaarden. Provst Sigwardt skal snart have Bryllup, man siger i Aften, men det kan jeg ikke troe. I Tirsdags holdt han Skifte.

De veed vel, at vi ere saa uheldige at miste Sandels i Vinter. Har den ny Amtmand Bull overtaget Embedet? I Kongsberg er skeet betydelig Ulykke af Flom, sees af Rigstidenden.

XXXIX.

Christiania 11 October 1822.

— — Vel muligt, at Skriftet ikke har været uden Nytte, og endskjøndt det hidtil har ladt, som man ikke har fundet Smag for at anvende Bankens Fond til den danske Gjelds Afbetaling, saa forekommer det mig dog nu, at denne Idee har fundet mere Indgang i den senere Tid som et mindre Onde, hvorvel det unegtelig er en høist betænkelig Ting især med Hensyn til Storthingets Ret til at bemægtige sig Interessenternes Eiendom og den Omstændighed, at man ikke kan forudsee, hvad Virkning det har paa Cursen, som maaske derved kan blive reent gal, endskjøndt Vogt befrygter, at det samme bliver Tilfældet, naar man skal tilveiebringe Renter og Capital-Afdrag af et udenlandsk Laan.

Det maaske var det klogeste, at De personlig beteede Dem for Hans Majestæt, især kan det ikke falde Dem, som taler Fransk, vanskeligt.

Af Rigstidenden i Dag saa jeg, at Deres Oncle døde 83 Aar gammel. Hagerups Endeligt veed De vel, Lieutenant og characteriseret Major Due har ved Hoftjeneste gjort sig dulig til at træde i hans Sted. At Grev Wedel nu er entlediget, og det med Eloge, erfares af Rigstidenden. Rygtet siger, at Wulfsberg søger om igjen at blive Præst!!!

Nielsen var rigtig nok her som allersnarest og beteede sig for Kongen, men efter hans Yttringer har han ikke havt noget specielt at andrage, men blot villet takke for Bestallingen,

og talede ikke engang om Erstatning af Statscassen for Overinspectørens Gage og Emolumenter, som man dog nu ikke kan paabyrde Greven.

Agent Nielsen er yderst ussel. Jeg troer neppe man seer ham mere her, han er endnu og har i 3 Maaneder med Familie været paa Skandsgaarden ved Vinger. — —

Nu staae vores Actier saa godt, at de fremmede Pengemænd komme og tilbyde deres Tjeneste. Hambro, Averdick eller Benneche og Bendix fra Stockholm ere her, og det siges, at Grüning (som 1819 eller 1820 reiste bort som Regjeringens og kom tilbage som Benneches Commissair) har og gjort et Tilbud. De stikke nok Hovederne sammen for at faae os i deres Fælde. Mange forarge sig nok over, at Jøder komme her, men jeg troer ikke, det er constitutionsstridigt, da Grundloven bruger Ordet fremdeles, og dette maa referere sig til den ældre Lovgivning, iblandt andet Placat 23 Januarii 1750.

I Morgen spiser H. M. hos Haxthausen paa dennes Løkke!! I Gaar Aftes var han hos Kammerherre Mansbach.

Deres hengivne
J. Chr. Berg.

XL.

Christiania 5 Januar 1823.

Høistærede Ven!

Deres behagelige Skrivelse af 22 f. M. har jeg tilligemed hosfølgende Manuscript rigtig modtaget, og det glæder mig, at De har lagt Haand paa dette nyttige Arbeide og er saavidt avanceret. Min Tid har ikke tilladt mig endnu at tilendebringe Gjennemgaaelsen, men jeg tænker, dette skulde skee i Morgen i det seneste. Jeg er kommen et lidet Stykke ind i Historien om Rigsforsamlingen paa Eidsvold. I den af mig gjennemlæste Deel (57 Sider foruden Indledningen) har jeg gjort adskillige Anmærkninger og Tillæg, som jeg ønsker, De maatte finde Dem tjent med. Fra den Periode, Prinds Christian Frederik optraadte, er Arbeidet overmaade interessant, hvor-

imod den foregaaende Deel, som fornemmelig handler om Finantserne, forekommer mig, som De selv erklærer den for, noget tør, dog er den ikke mindre nyttig; imidlertid er det Spørgsmaal, om ikke et og andet af Detaillen om Penge-Forandringen 1813 kunde fattes noget kortere uden Skade for den tilsigtede Belærelse? Dette vil De selv, efterat have gjennemlæst det, efterat De i nogen Tid har været fra Arbeidet, dog bedre kunne bedømme end nogen Fremmed, der aldrig sætter sig saa nøie ind i et Arbeide, som Forfatteren, eller i det mindste da maa læse det mere end een Gang.

Naar De tilskriver Schulzenheim, mon det da ikke var bedst at sende Brevet til Kammerjunker, Baron d'Albedyhll her og bede ham tage sig af det og befordre det. Han interesserer sig for det Historiske og derfor vel ogsaa for dette Arbeide. Naar De tilskriver Schulzenheim, skulde De spørge ham, om ikke Prinds Christian Frederiks Declaration til Kong Carl XIII, som findes trykt i Munchs Saga uden Datum, er ældre end Conventionen paa Moss af 14 August 1814, thi man troer (det har Haxthausen engang yttret), at Prindsen forud havde privat forpligtet sig til Kong Carl XIII og derfor lod slutte Conventionen uden at ville lade det komme til nogen Fægtning, som Statsraadet tilraadede, og derfore endog gav paa egen Haand Contra-Ordre, da det havde faaet ham til at sende en Adjutant til Arenfeldt for at befale et Slag skulde leveres. Dette anseer man at være Aarsagen, hvorfor hin Declaration er uden Datum, for at Prindsen den Tid, da den blev trykt (i Danske Statstidende 1814, hvorfra den er indført i Saga) ikke skulde blive altfor meget prostitueret. Naar en tydsk Boghandler overtager Oplaget, vil han vel lade det trykke daraussen, men De fik aftale, at han sendte Dem Arkene, inden Bogen kommer ud, for at De kunde gjennemgaae den og anmærke Trykfeil, hvilke vistnok ere uundgaaelige. I Begyndelsen af Verket var det nyttigt at tage Hensyn til Schlegels (Aug. Wilh.) Skrift om Continental-Systemet og til Engeströms Beretning til Kongen af 1812 omtrent. — —

Agent Nielsen blev da ikke gammel, men hans Død kunde ikke nu frappere, da man saalænge var forberedet derpaa. For ham selv var Døden en Velgjerning, da ikke alene hans legemlige Lidelser ophørte, men han var ikke skikket mere for

denne Verden, eftersom han ansaae sig som et Maal for alles Ondskab og Førfølgelse, efterdi han udlagde alt til det Værste, hvor uskyldigt det end kunde være, thi hans Sind var ganske og aldeles forstemt. For hans Familie troer jeg neppe der var noget tabt nu for Tiden, efterdi han disponerede sine Ting ikke som andre fornuftige Mænd i lignende Stilling, men efter visse forudfattede Meninger, hvorover han bestandig gik tilbage og har tabt mange Penge, som han kunde havt in Cassa, hvilket endog har havt den Virkning, at han er kommen i adskillig Gjæld i de senere Aar. Saa bange han forhen var for at gjøre Gjæld, saa lidet tog han det i de sidste Aaringer. Han leed meget af Sygdommen (Vattersot) og var meget grætten, kunde ikke lide Børnene om sig (modsat, hvad der i hans friske Dage var Tilfældet), men den sidste Dag var han fri for Smerter og døde stille hen, siddende paa en Stol. Fru Nielsen og Børnene kom sidst afvigte Mandag tilbage til Christiania.

Biskop Bech maatte da forlade denne Verden. Han var ingen lærd eller skarpsindig eller engang med sand Verdens Klogskab forsynet Mand, men derimod en nidkjær og arbeidsom Embedsmand, som vist har stiftet Gavn. Hans Tab er især for Familien at beklage. Man troer almindelig, at Munch bliver hans Eftermand. Hvis det skeer, faar man en talentfuldere og kraftfuldere Biskop, men mange frygte, at han tillige bliver en stor Hierarch.

Jeg beklager meget Madame Dops Død, som jeg erfarer af Aviserne. Mange Koner, hvis Tab er uopretteligt for Mand og Børn, henkaldes, medens mangt et Trold, som ikke vilde savnes, mindre begrædes, lever; dog hvo kan kjende Forsynets vise Hensigter, vi ere for kortsynede til at forudsee dem, og maaske hvad man saaledes betragter som et nærværende Onde, kan have de gavnligste Virkninger i det mindste til vor egen Dannelse og Forædling, saa at man kan sige, som der staaer, at denne Tids Piinagtighed er ikke den Herlighed værd, som skal aabenbares. I det mindste maa den Tanke styrke Mennesket, naar det ikke gaaer, som man synes, det burde gaae.

— — — I Dag har været Taksigelse i Kirkerne her for Kronprindsens lykkelige Hjemkomst, da Statsraadet og Em-

bedsmændene gik samlet i Kirke, og nu i Aften, medens jeg skriver dette, er Staden illumineret. Uagtet jeg ikke for min Deel sætter megen Priis paa Ceremonier, maa man dog tilstaae, at denne Reise vist har været særdeles heldbringende, ikke blot, fordi han har udsøgt sig en Brud, men fornemmelig, fordi den Modtagelse han har fundet, især i Verona, synes et afgjørende Beviis paa, at de Mægtige erkjende (trods de franske eller ultra-royalistiske Grillefængerier) hans Legitimitet, som vistnok er meget bedre grundet i sig selv, end enten Bourbonnernes eller Christian Frederiks eller Greven af Itterburgs.

Lev vel i det nu begyndte Aar, saavel De som Deres gode Kone og øvrige Familie, som jeg meget beder hilset, og skjænke fremdeles Deres Venskab til

Deres hengivne
J. Chr. B.

En Person, forhen Slave, afpressede i Høst Lotsoldermand M. Penge som den, der skulde have villet forføre hans Kone. Om dette maaske end ikke var ugrundet, har han nok fundet Smag i paa den Maade at fortjene Penge, thi forrige Fredags Aften mødte han i Grændsen Oberste B. og anfaldt ham som den, der havde villet forføre hans Kone, men til al Lykke fik B. ham arresteret, og saaledes ophører vel denne for Sikkerheden fordærvelige Næringsvei.

Bechs Begravelse var meget kostbar.

XLI.

Christiania 19 Januar 1823.

Høistærede Ven!

Efterat jeg sendte Dem mit forrige Brev, har jeg talt med d'Albedyhll, som jeg yttrede Deres Forsæt for og sagde, at jeg havde raadet Dem igjennem ham at sende Deres Skrivelse til Schulzenheim. Denne lovede han at besørge og

tillige at anmode en af sine Kammerater i Cabinettet at tage sig af Sagen og bidrage til at skaffe Dem Efterretninger.

Det Brev, som De veed Christian Frederik havde tilskrevet Carl XIII og som uaabnet blev tilbagesendt, havde man fundet Anledning til at læse, og det skal have indeholdet Tilbud om at erkjende Kieler Tractaten, naar Carl XIII vilde adoptere Christian Frederik og man vilde vælge ham til Thronfølger og dermed jage den udkaarede Thronfølger, som man skyldte Kieler Tractaten, Pokker i Vold!!! Derfor ikke at undres over, at man, for at undgaae Svar, sendte Brevet uaabnet Hjem.

I det svenske Manuscript, De fik laant hos mig, troer jeg Datum stod paa de Tractater, som først tilsagde Kongen af Sverige Norges Besiddelse. Det var godt, om De kunde faae Afskrift af disse og tilføie samme som Bilag. Gud veed, om de forhen ere trykte. Den med Rusland skal være af April 1812, hvortil kom en i Aabo sluttet Convention af 30 August 1812; den med England skal være af 3 Martii 1813.

I Gaar Eftermiddag afsagdes Dom ved Bythinget i Sagen mod Regjeringsadvocat Hielm. Han blev, overensstemmende med Forordningen 23 Oct. 1700 som den, der ikke med Ærlighed og Redelighed omgaaes, tilfunden at have sine Embeder forbrudt. Paa Tirsdag, siger man, skal Broderens Sag om „Prophetier ved Falsen" foretages i Høieste Ret.

Paa Fredag skal der i Fedt Sogn holdes Auction over Varaa-Bruget, tilhørende det Ankerske Fideicommis. Tank møder Haxthausen og Egeberg paa Gahn sammesteds, da Auctionen har Interesse for Tank. Jeg er inviteret derhen og reiser nok derhen paa Torsdag og kommer igjen om Løverdag, vilde Føret blot blive godt.

Den berygtede Americanske Tobaks-Sag, som for et Par Aar siden blev paadømt i Høieste Ret, skal nu begynde forfra igjen, men denne Gang ved Commissarier. Jeg er efter de Drammenske Parters Begjæring udnævnt tillige med Paludan til Contracommissair, og Sagen er berammet af Hoved-Commissairerne Harboe og Kjerulf til Foretagelse den 25 Febr. i eller ved Drammen. Maaske Skjæbnen kunde falde saa gunstig for mig, at jeg kunde finde Leilighed til at besøge høistærede Ven paa Reggestad. Gid det vilde lade sig gjøre. Hvad Salarium mener De vel jeg burde forlange som Com-

missair i denne Sag; thi at jeg for at faae et godt Salarium har ladet mig bestemme til at antage dette Hverv, det dølger jeg ikke. Udgifter gives nok af, Indtægterne ere indskrænkede i Forhold dertil, især da af min Gage, 1280 Spd., 250 Spd. foruden endeel Renter aarlig indtil dette Aars Udgang medgaae til Enkecassen, og mine aarlige Skatter ere over 100 Spd. Hav den Godhed at sige mig Deres Tanker om Salariet, jeg ønskede samme til Markedet, da Paulsen m. fl. komme hertil fra Drammen.

Paa Tirsdag 8 Dage lader min Søster afholde Auction over sin store Gaard. Gid hun maatte faae den godt solgt.

Jeg hørte forleden Dag af Grønnerup, at De i denne Tid har havt Thingreise, og at den ny Amtmand foer med. Thingene holdes altsaa tidligere end i min Tid.

Lev vel og hils Deres Kone fra Deres

hengivne
J. Chr. Berg.

Christiania 30 Martii 1323.

Høistærede Ven!

— — Hvad det omskrevne Brev til Kgl. Befalingsmænd i Hernösand &c. angaaer, da er jeg ikke klog paa hvad det egentlig vil sige. Den første Idee, jeg fik derom, var at det skulde være en Opfordring til at samle Tropper og Volds Anvendelse imod Stænderne og tilintetgjøre disses Autoritet og altsaa i denne Henseende omstyrte Constitutionen; men efter hvad der har staaet i Rigstidenden, maa man slutte, at det har været stilet imod Kongen enten alene eller tilligemed Stænderne. Nogle troe imidlertid, at det ikke har været saa alvorlig meent, og hvilket fornuftigt Menneske kunde vel enten falde paa saadant eller engang ville uden allermindste Nødvendighed paaføre sit Fædreland en Stats-Omvæltning, som altid er et stort Onde ofte af de uberegneligste Følger? hvorimod man troer, det har været blot et Drilleri for at bryde Kongen, som man mener at tage alt saadant fra en alvorlig Side, som om det virkelig betydede noget. I mine Tanker

burde man aldrig taget nogen Notice af sligt, da havde Autor ikke havt noget for sit lumpne Paafund, eller i alt Fald i Stilhed communiceret det til Politimesteren for om muligt at komme efter Autor, som nu vist aldrig udfindes.

Efterat jeg havde faaet Deres første Brev talte jeg baade med Rye og Vogt, men ingen af dem vidste noget om den omskrevne Sag i Henseende til Matriculeringen, dog sagde den sidste, at man ingen Grund har til at vente Afslag, efterdi Sagen ikke har kunnet ventes før fra Stockholm, i det mindste er ingen Resolution falden paa senere herifra afgaaede Sager. I Tanke, at der muligens med Posten i Gaar kunde være kommet noget, gik jeg i Middags til Vogt for at faae det at vide, men uheldigviis traf jeg ikke Vogt Hjemme, og saaledes er jeg ikke i Stand at skaffe nøiere Underretning.

I afvigte Uge var Auction over Løsøret paa Eidsvold Jernverk, og det, som blev solgt (thi meget gik ind) udbragtes til 9525 Spd., altsaa meget godt. Baron Chr. Wedel, som har kjøbt Fornebo og dertil behøver Møbler, kjøbte meget. Grev Wedel skal have kjøbt Kobberne og Malerier, ventelig for at sendes til Jarlsberg.

Statsminister Anker skal igjen have faaet Anfald af Podagra. Neppe kommer han til Stockholm.

Man siger, at Lovise Haxthausen, der skal være Hoffrøken hos vores tilkommende Kronprindsesse, skal være i Stockholm 8 Maji, dog har hun ingen Ordre endnu faaet derom, det er kun private Efterretninger, som kom i Gaar. Hun skal da fra Stockholm fare til Carlscrona og derfra til Wismar for at modtage Hendes Kgl. Høihed. Statsraad Krog, som nu er ankommen fra Stockholm, roser hende meget. — —

Christiania 4 April 1823.

— — Her er indtruffen en løierlig Passage, men lumpen. En ung Kjøbmand her, Testmann, som havde seet i Rigs-

tidenden den Præmie af 10000 Dl. B. udsat, gik hen til Statssecretair Vogt med en Angivelse, at han for et Par Maaneders Tid havde paa Grünings Contor ved at skotte i nogle paa Bordet liggende Breve seet et, hvis Underskrift han ansaae for at være Holsts Navn og derfor troede at maatte vedkomme den Sag, hvorom der i Gen. Major Holsts Navn var tilskrevet Landshøvdingerne i Hernösand &c. Vogt, endskjøndt han vel ikke troede paa dette Snak, fandt det dog ikke raadeligt at tie, men androg det for Statsraaderne, hvorpaa foranstaltedes et Forhør optaget, hvorved det viste sig, at det Hele er en Opdigtelse af Testmann, som maae være ligesaa nedrig som dum og muligens har i Enfoldighed tænkt at blive Candidat til de 10000 Dl., hvortil han efter Sigende skal (paa Ironie) have modtaget mange Gratulationer. Ventelig vil Grüning saggive ham som Æreskjænder. Held for Grüning, som nu er i Stockholm, var det, at Rapport fra Regjeringen kommer til Stockholm ligesaa tidlig som private Efterretninger, ellers kunde han risqueret Arrestation. Ilde er det, at Vogt af de Herrer Kjøbmænd (paa Fayes Ord, som er i Compagnie med Grüning) skal bagtales for sin Færd i dette Tilfælde, thi deels havde det ikke været tilraadeligt for ham at lægge Dølgsmaal paa Angivelsen, da Hans Majestæt jo, naar han fik det at vide, kunde anseet ham deelagtig i det formeentlige Complott, deels synes mig ikke, det kan være noget urigtigt i, at Vogt underhaanden har søgt hos Grünings eller Fayes Folk, Faye uvitterlig, at faae at vide, om der vare Breve paa Contoret af Beskaffenhed som det ommeldte, og at Contorfolkene da bragte ham et Par Breve, maa tilregnes dem og ikke Vogt, som ei skal have anmodet dem om at udtage Brevene og bringe sig. Faye skal dolere meget over, at man formedelst saadan Fremfærd ikke kan have sin Correspondance i Sikkerhed; men, forudsat at man fører slig Correspondance, bør man ikke have nogen Sikkerhed, eftersom den er ulovlig. Forøvrigt er det, synes mig, et indlysende Beviis paa Urimeligheden i Testmanns Angivelse, at slige Breve skulde ligge til Skue paa Contoret, thi Grüning havde ventelig, naar han ikke var alt for bestialsk, beholdet slige Breve for sig selv og i alt Fald dem, som vare i Ledtogen.

Høieste Ret har indgivet en Adresse i Anledning af den Sag, som foranledigede Præmien af de 10000 Dl., og deri givet tilkjende, at en saadan Conspiration heller ikke var udklækket i noget Norsk Hjerte; thi der stod i Kongens Yttring i Rigstidenden, at den ikke var fra nogen Svensk, og da Sproget skulde være norskt, kunde man falde paa at tillægge en Norsk denne Ondskab.

Engeström har faaet et anonymt Brev med forvendt Haand, hvori han vil gjøre ham opmærksom paa, at der er en Conspiration, som kommer fra en Udlænding, for at gjøre Ende paa Kongen paa en grum Maade, og at Hans Majestæt derfor maa tage sig i Agt. Jeg tænker dog, at det har intet at betyde, men er gjort blot for at ængste og drille Kongen, hvilket saa meget mere forekommer mig indlysende, thi vilde Brevskriveren forekomme Ulykke, naar den virkelig forestod, maatte han angivet bestemte Data, som kunde lede til Sandhedens Opdagelse, eftersom det paa saadant løst Snak ikke er muligt at tage fornødne Mesures derimod.

Vive valeque
J. Chr. Berg.

Christiania 1 September 1823.

Høistærede Ven!

Af Hr. Bureauchef Kraft har jeg med Fornøielse erfaret, at De befinder Dem vel, at De nu er kommen til Romsdalen, og at jeg kunde faae befordret nogle Linier til Dem.

Egentlige Nyheder veed jeg ikke at melde Dem, uden at det skulde være, at Wettergreen er bleven befordret til Eidsberg, som paa hans Vegne glæder mig, og at Toldcasserer Nørregaard i Tønsberg er død af Græmmelse over, at den værdige!!! Blom blev ham foretrukket til Toldinspectør i Stavanger, thi fra den Dag, han fik Underretning derom, blev han liggende syg.

Nu ere alle Stockholmsfarerne i Anledning af Formælingen komne tilbage, dog Fru Thulstrup, som før Reisen

allerede var upasselig, drages nu med Døden, efterat hun med største Besværlighed havde naaet sit Hjem. Carl Falsen er kommet hertil for paa næste Mandag d. 8de at holde Bryllup med Frøken Kaltenborn. Chr. M. Falsen og Hagbart Falsen ere blevne store Uvenner i Anledning af Testmanns dumme Angivelse af, at Grüning skulde have Deel i forrædersk Correspondance. Sagen om, at de Danske skulde være privilegeret Nation i Norge, har Hans Majestæt udsat at tage Beslutning om, altsaa bliver det vel ikke af. De Svenske Stænder have besluttet, at Toldsystemet i Sverige bør være liberalere, men Rosenblad gaaer vel før i sin Grav end taaler dette. Hans Excellence, vor naadige Statholder, er kommet lykkeligen tilbage i Torsdags 8 Dage. Efter Sibberns Foranstaltning blev han paa Grorud mødt af Adskillige herifra, som om Onsdagen, da man først ventede paa ham, reiste efter Næsen, men om Torsdagen havde den Glæde at modtage ham; iblandt disses Tal var jeg ikke, jeg var blot med om Onsdagen, men jeg tog lige fuldt Deel i Bekostningen, som ialt var, om jeg erindrer ret, 167 Spdl., hvoraf faldt paa hver af de 47 Personer 3 Spdl. 71 ß. Bølling, Chr. Heyerdahl og Major Widing arrangerede Bevertningen, og derfor vare de til Gjæst i Gaar Middag paa Ladegaardsøen, hvor Hs. Exc. gav stort Selskab.

Baron d'Albedyhll er bleven Kammerherre. At Haxthausen er bleven Ordens-Ceremonimester og saaledes har blandt andet den store Lykke at bære Seraphimer-Ordenens Stjerne, veed De vel allerede. Nu bygges af alle Kræfter i Departements- og Skolegaarden, hvilken sidste Regjeringen har tilbyttet sig, for at faae et beqvemt Locale for Lagthinget, en anstændig Opgang til Storthinget og fornødent Rum for Marine Departementet og flere Bureauer, som nu savne Plads. Cathedralskolen har faaet Madame Pløens Gaard istedet for den forrige Skolens Gaard, hvilket er meget vel, thi Underviisningen har lidt overmaade ved Storthingene, hvis Afholdelse har nødsaget Skolen til at leie sig ubeqvemme Localer.

I Spanien og Portugal synes det at gaae meget ilde. Grækerne derimod staae sig, Gud skee Lov, vel.

Falbe er i Stockholm yderst ringeagtet. Det gjør mig især ondt for Konen, som skal skjønne det og græmme sig derover. Sommerhjelm er i denne Tid Søder i Sverige for at

holde Bryllup med Frøken Lewenhaupt. Hans Forfængelighed skal smigre sig ved, at han gjør — omendskjøndt et fattigt — dog høifornemt Parti, *o vanitas vanitatum*! Efter Bryllupet kommer han hid med hende for at lade sin Skat see og for at vise hende sin Herlighed. Hun siges at være en god Pige.

Forrige Søndag var jeg paa Bogstad og havde den Glæde at see Anker raskere, end jeg havde ventet. Han gik endog ned af Steentrappen paa Gaarden og ind i Billiarden. — —

Vive valeque et ama tuum totum

J. Chr. B.

Dr. G. L. Baden blev 17 Junii afsendt herifra til Kjøbenhavn. Der har han allerede brugt sin sædvanlige Grovhed imod Professor Stenersen i Anledning af dennes Orthodoxie, i et kjøbenhavnsk Blad Statsvennen.

Christiania 13 December 1823.

Høistærede Ven!

Ifølge Deres Forlangende sendes herved Deres Historie af vort Fædrelands Begivenheder 1814. Jeg længes efter Fortsættelsen og ønsker, at Arbeidet maatte blive fuldført, da det kunde være ikke alene os selv nyttigt, men ogsaa berigtige Udlændingens oftest skjæve — i Uvidenhed om os og vor Forfatning grundede — Efterretninger og Domme om os og om Begivenhederne 1814. Strax efterat De havde været her, talede jeg med d'Albedyhll, som intet havde hørt fra Schulzenheim, men lovede at bringe det i Erindring hos en af sine Venner i Cabinettet, Wrangel. — —

Treschow Hansens Blad veed jeg intet om. Der ere de, som troe, at General Procurøren har Haand i med. Flors Bemærkninger over Constitutions Forslagene ere nu udkomne. De ere i det Hele skrevne med en uventet Moderation. Mig synes og, han har megen Ære deraf. Jeg foretrækker samme for de politiske Aphorismer, som skal være af en Capt. Broch i Christianssand. Flors Resultat er nok det bedste, som det

kan være, at man ikke skal røre ved Grundloven. I en Henseende feiler han efter mit Skjøn, nemlig at Gjentagelse af 3 Storthinge efter hinanden af Forandringer i Grundloven medfører Lovs Kraft endog uden Kongens Sanction. Det er en farlig Lære. Vistnok skulle de ikke stride imod Grundloven, men sæt Forslaget gjorde det, hvo er da Dommer?

Jeg har i Budstikken i en Deel Nummere leveret Bidrag til Adelens Historie i Norge og nu tilsidst meddeelt adskillige Bemærkninger angaaende det adelige Gods, iblandt andet om Jarlsberg og Rosendal efter Privilegiernes Ophør vedblive at være Familie Fideicommisser, hvilket jeg besvarer bekræftende.

I Mandags fyldte Statsminister Anker sit 74 Aar. Han var sengeliggende af Podagra. Stiftamtmand Christie har været her i nogen Tid, skulde reise i Gaar. Han seer affalden ud.

Med Hilsen til Dem og Deres fra

Deres hengivne

J. Chr. Berg.

Der ere de, som troe, at Rigsdagen ikke faaer Ende førend efter Jul. Man har nu fundet paa den Absurditet at ville have Dronningen kronet.

Morgenstierne skal være her i Byen. Gud veed, hvad han saa idelig flakker efter. Høieste Rets Assessor haaber jeg ikke han bliver. Det vilde være scandaløst.

Christiania 4 December 1824.

Høistærede!

Saasnart jeg for tre Ugers Tid siden havde modtaget Deres kjærkomne Skrivelse, gik jeg til Generalauditør Bergh, som jeg paa et Aars Tid ei havde, formedelst hans Sygelighed, besøgt, og anmodede ham om at erholde Krigscommissionens Acter udlaante; men han forsikkrede, at da Sagen i Høieste Ret var paadømt, havde han intet erholdet uden Høieste Rets Domsact. Følgelig var derved intet at gjøre. Jeg troede da, at Papirerne muligens kunde være i Høieste Rets Archiv og

har derpaa henvendt mig til Secretaire Rieck, som i Torsdags tilskrev mig saaledes: »Documenterne i Sagen Over-Auditør Sem mod Generallieutenanterne Haxthausen og Staffeldt, Oberstlieutenant Hals, Major Schrøder og Capitaine Grüner, paadømt 17 December 1816, hvorom D. Hvbh. talte til mig, er efter vedkommende Protocoll i sin Tid sendte til General-Auditoriatet“. Generalauditøren maa da vist erindre feil, ligesom det er rimeligt, at man har maattet faae Documenterne, da Sagen skulde indstilles til Kongelig Resolution. Det falder mig nu ind, at den Sag maa vel være gaaet igjennem Justits Departementet, og jeg skal da spørge der og i Statssecretariatet efter dem.

Fra Baron d'Albedyhll, som i forrige Uge kom med Statholderen tilbage fra Stockholm, kan jeg hilse. Skriftligt har han intet kunnet erholde angaaende Deres opsatte Qvæstioner, og diplomatiske Documenter kunne ikke meddeles, da Sagen er for ny. Derimod har Hans Exc. Grev Wetterstedt, som havde activ Deel i alle Forhandlingerne, mundtlig besvaret Qvæstionerne til d'Albedyhll, som ligeledes igjen mundtlig skal besvare samme, naar De engang kommer her til Byen.

Jeg vedlægger herved, efter Deres Forlangende, de mig i Foraaret leverede Bemærkninger paa en Reise i den nordre Deel af Bergens Stift i Sommeren 1823. Jeg tør maaske snart vente samme tilbage, for at den kunde blive indrykket i Budstikken. Jeg har nylig ladet indrykke et ikke uinteressant Stykke om Nordlandene fra 1790 af forrige Sorenskriver i Salten, Cancelliraad Rosenvinge, som De maaske vil lægge Mærke til, da De engang er bestemt did, og De maaske torde have den Godhed i sin Tid at meddele Publicum nogle Reise-Bemærkninger om Nordlandene.

Om Ringeriges og Hallingdals Sorenskriveri skal deles, staaer endnu uafgjort. Der siges, at General Procurøren vil søge det, hvilket dog synes mindre rimeligt. Derimod er det vist, at Assessor Smith fra Christianssand, som er her for at søge enten det eller Præsidentskabet her, vil blive Concurrent, da Præsidentskabet er bestemt til Assessor Langberg. For øvrigt synes mig dog, det er betænkeligt at søge at komme fra den behagelige Egn, hvor De nu er, har en skjøn Bopæl og staaer i nøie Bekjendtskab med Egnens Indvaanere. Ringe-

rige er vistnok behageligt, men Hallingdal er besværligt, og bliver det ikke deelt, vil det efter Diriks's Sigende blive de kommende Sorenskrivere paalagt at holde en edsvoren Fuldmægtig i Hallingdal, hvilket vil medføre Bekostning. Naar Deres Fader, som er en gammel Mand, engang falder fra, erholder De vel nogen Arv, og den kan vel hjelpe paa Deres Finantser. Skulde De engang fløtte, synes mig det maatte være til en Kjøbstad, især Christiania eller Drammen, for i Alderdommen at kunne have nogen Rolighed, og ikke til et Fjeld-District, som Hallingdal iblandt vilde Folk. Lyche er en gammel Mand og kan vel ikke gjøre det i saa mange Aar.

Statsminister Anker er nu meget ussel og affalden, saa man ikke troer, han gjør det ret længe, da Kræfterne ere aldeles borte og han ikke kan spise. Han vil uden Tvivl svinde hen ubemærket. Hans Datter lider meget ved hans Sygelighed af Sorg.

Professor Lange bliver nok Høiesterets Assessor i Langbergs Sted. Deinboll blev da langt om længe befordret til et Kald i en behagelig Egn, hvilket, om det just ikke er af de gode, dog maa være at foretrække for at være i Øst Finmarken. — —

Deres hengivne
J. Chr. Berg.

Christiania 2 Martii 1831.

Høistærede!

— — Hvad Amtmands-Embederne angaaer, da har jeg ikke hørt, at De har faaet nogen ny Rival dertil, men jeg hørte i Gaar af Oberst Gedde, at Generalmajor Birch havde erholdet et Andragende fra Foged Hegge om at erholde et af de ledige Amtmandskaber med Begjering, at B. vilde tale hans Sag. I Søndags Aftes kom Posten fra Stockholm, at H. M. havde resolveret, at Søndre Bergenhuus Amt skulde skilles fra Stiftamtmandskabet. Nu skal man have i Sinde paa een Gang at gjøre Indstilling om samtlige de ledige Amt-

mandskaber og lade det henstaae et Par Maaneder. Rye, hvis Hu staaer til at blive Amtmand i Jarlsbergs og Laurvigs Amt for i Tiden desto lettere at komme ind i Høieste Ret, kom hertil i Søndags Aftes — altsaa som Efterretning om Resolutionen kom — og det er ikke utroligt, at han har virket til denne Henstand; thi jo længere Amtmandskabet, som nu i et Par Aar har staaet ledigt, forbliver ubesat, desto længere kan han trække Indkomsterne deraf og af sit nærværende Embede. Vilde De derfor have virket noget til Forandring heri, maa De endelig gjøre en Snar-Tour herind for at prøve, om det skulde lykkes at omstemme Statsraad Collett, som dette beroer paa. Dette er, saavidt jeg veed i alt Fald, det eneste Middel. Kommer De herind paa Fredag eller Løverdag, og det da kunde lykkes at bevæge Collett, saa kunde Indstillingen skee paa førstkommende Tirsdag. — —

Deres hengivne
J. Chr. Berg.

Amtmand de Schouboe skal ikke have meldt sig til Buskeruds Amt.

Jeg talede i Dag med Grev Wedel Jarlsberg. Han vil til Sommeren gjøre en Tour med sin Kone til Badet i Aachen, dersom der ikke i den Egn bryder ud en Krig.

Tillæg.

Af Bloms Breve til Berg.

4. Marts 1816. — — — Doctor Neumann var her hos mig i 3 Dage og havde sin Reise til Stockholm med sig, som jeg læste. Den har mangt ret interessant ved sig, men ogsaa mangt, som dreier sig om hans Axel, forskruet Føleri. Den trykkes nu paa Kronprindsens Bekostning i Stockholm, da han ikke kunde faa Nogen til at paatage sig Trykningen, som er usselt nok. Han er ganske cureret for al sin Danisme.

1. Augusti 1816. — — Den skriftlige Procedure [ved Høiesteret] ansees uoverkommelig, og jeg maa tilstaa, jeg anseer den mindre sikker og hensigtsmæssig. Især befrygter jeg, at den vilde forøge Sagernes Antal i det uendelige ved at aabne Veien for enhver Rabulist. Naar man betænker, at der i Høiesterets Almanak endnu staar 1ste Halvaar 1815, saa maa man vel grue for, at Sagernes Antal skal blive forøget. Weidemann vilde sogar have, at ingen *Summa inappellabilis* skulde existere. Er han en from Sværmer eller er han en Marktskriger? Dueligt Medlem af Lovcommitteen kan en saa eensidig Person neppe blive, og Engelhart sagde til mig nys, at han kun vilde være deliberererende Medlem, ei udarbeide noget for sig. Jeg tror, dette var det bedste. Man spaar ham som Amtmand paa Hedemarken i Bendekes Sted, og da kunde det hænde sig, at han forlod Jacobiner-Klubben, skjønt han vel aldrig bliver nogen Feuillant, da saadanne Hoveder gjerne gjør Horoscop. Jeg opvartede Hr. de F. [Falsen] med en liden Næse i Intell. Sedl. for hans Iver mod Adelen, medens den Sag blev omhandlet, og man sagde, han skulde have følt den alvorlig. Den staar i No. 29. Wedel

sagde, at han vilde nedlægge sine Privilegier, naar han har besat Søndre Sorenskriveri, og overlade H. Maj. at ansætte en Amtmand i begge Grevskaber. — — Det vil være vanskeligt, om den frivillige Bank glider, skjønt Kronprindsen har subscriberet for 600 Actier, Wedel for 100, og Oscar og Kongen vil og tage en Klat. I Mangel deraf er det meget at betvivle, at den tvungne bliver sat i Verk, da Tiden sandelig er ugunstig for slig en Operation, men der bliver formodentlig sammenkaldt et overordentligt Storthing, og formodentlig negotierer Kronprindsen imidlertid et udenlandsk Laan. Gid dog ikke Dumheden vilde sætte sig derimod. Man tror, at Udlændingen har Landet i sin Lomme, naar han har tilgode hos Staten, men indseer ei, at han just er vores Tyran, naar han har tilgode hos privat Mand, der maa dandse, som han piber, saalænge han ei kan klare, hvad hin pr. Saldo kommer tilgode. Dog, hvorledes skal Præster og Leviter, Bønder og Lensmænd kunne sætte sig ind i Ideer, der kun kan slaa Rødder i en sund Hjerne og dør blandt Fordommenes Ukrud?

18. Decbr. 1816. — — Det er da temmelig i det Rene, at Wergeland er Forfatter til Forbrydelserne, og han har meget godt betalt sine usle Modstandere i National Bladet. Herslebs og Stenersens Angreb vare kleint Gods, og ilde er det, at Universitetets Lærere skal røbe saa lidt Judicium. Abel er den mest nautevorne af dem alle, og Sebbelows Pral er ham lig, grov og svulstig. Man kan i mine Tanker characterisere deres Kakkel ved at ligne det med Peder Degns Nom., Gen., Dat. etc., og i saa Fald maale de ham min Tro Skjeppen ret fuld. Ellers . . . . Pjecen mig ikke. Han roder for meget op i de gamle Sager, da vi vare Fiender, og Danmarks Forhold ei kan siges at være Forbrydelse, men stryger Behandlingen i de senere Tider under Foreningen over med en Harefod, og derom kunde med Føie siges meget i alle Statsstyrelsens Grene. Det Hele røber i min Tanke lidt Hastverk og Overfladiskhed. Han burde have sat Grundtvigs Smædevers som Fortale og kaldt sit Skrift Svar derpaa, saa havde Jyden havt ondt ved at sige Noget. — — Man siger, at Krog Meyer skulde komme op som Prof. Theologiæ. Han kunde være nyttig, da han nok ingen Grundtvigianer er. Stenersen begynder alt at tro, at han har Gemenskab med Aander &c.

Han bliver vel tilsidst et Sidestykke til Esmark. — — Der fortælles, at man i Brevig har slaaet W[ergelands] Skrift paa Gabestokken med en dobbelt Nagle.

28. Febr. 1817. — — Her er en Fandens Pengeknibe, som med alt det gjør god Virkning paa vores Cours. Engelske Penge ere nu solgte for 90 Rbd. pr. £ St., som er et grumme Fald fra 154, som de vare i Januar. Aarsagen er vel, at vi ei længere kan gjøre Gjeld af Mangel paa Kredit, der under saadanne Omstændigheder er en god Sag, ligesom en Umyndiggjørelse for den, der ei kan raade sig selv, og tillige, at Vexelrytterne nu have afsadlet, og der saaledes ingen protesterede Vexler mere vanke om, der gav Ihændehaveren Ret til at fordre hvad Cours, ham lystede, da gode Vexler ei vare at faa. Her ligger ogsaa en Deel Commissionærer, der opkjøbe Skindvarer og betale dem godt, og derved bringes nogle gode Penge i Omløb. Jeg troer, at det var umuligt at sælge 1000 £ St. i dette Øieblik i Christiania, hvor intet Menneske har Penge. — — De har da seet Resolutionen om Staffelt og Hals. At Haxthausen er meddelt Afsked, er i mine Tanker et utilladeligt Coqvetteri for den offentlige Mening og kun en Variant af Vangensteens Votum i Rigsretten. Naar en Mand har staaet saa megen Undersøgelse og Efterstræbelse med Hæder over, bør han dog være berettiget til at ansees for brødefri, og uden Brøde bør dog H. Maj. ikke ud over den ham givne Ret (sic), hvis Udøvelse dog altid er odiøs. — — — Mörner er i Throndhjem formodentlig angaaende Banken. Jeg var hos ham og fandt ham en jovialsk, ligefrem Mand, men savnede Essens indtagende Værdighed, og jeg tvivler paa, han formaar at soutenere sin Respect længe, da han giver sig af med Creti og Pleti og Smaagutter, og Kræmmerne ei taale sligt, men vil gjerne blive Friskfyr. Hans Frue er almindelig tilbedet i Christiania, fordi hun behandler Borgerinderne som Søstre, og det er saa deilig fidelt, men sligt holder ei ud og skjæmmer alt ud for Eftermanden.

24. April 1817. — — Pengemangelen er stor og især trykkende formedelst de store Disconto Sedler, som Ingen kan vexle og desformedelst ikke kan tages i Betalinger. Det er vist rigtig ei at encouragere Privatpengesedler, naar de concurrere med slette offentlige, men ere de nødvendige, var

det godt, at de vare brugelige, som 20 og 200 Spd. Sedler ei ere. Drammenserne have søgt at faa oprettet en Disc. Bank i Bergen, og det er nu til deres og Landets Ulykke bevilget, skjønt Wedel satte sig derimod af al Magt. Det vil forværre vor Cours og intet hjelpe dem, da de derved kun komme længere ned i Ulykken. For dem, der skal have sine Indtægter af Bonden i Smaat, er det yderst trykkende, da Bonden ingen Penge har. I Drammen har Iver Holter gjort Opbud og hos Herrer som N. Omsted ere Executioner intet sjeldent. Med Bankindskudet gaar det over min Forventning, saa jeg troer dog, at i Gjennemsnit de ²/₃ komme ind. Dette er alt godt, og imidlertid kommer næste Storthing i Virksomhed. At Regjeringen skulde standse Inddrivelsen, vilde ei være at ønske for Indtrykkets Skyld. — — — Munchs Saga er udkommet 4 Heft., og Lehmann siger, at det gaar nu bedre med Afsætningen. Tænk! Amtmand Falsen (salig *de*) har tilbuden Munch Bidrag til Saga, nemlig nogle til Lovgivningen hørende Collectanea af hans Bedstefader Conferentsraad F., som M. antager for ikke at støde ham og Partiet*). Kunde den literære Republik dog blive uden Partier, var det vel. — — Falsens Gjendrivelse af W[ergeland] er beskedent skreven, saa man fast skulde troe, det var et . . . . . .

14. Juni 1817. — — Det var ilde, at ei Kronprindsen fik Laurvigs Grevskab, thi jeg gruer for mercantile Etablissementer. Dog haaber jeg, det vil snarlig opløse sig, om ei for andet, saa dog ved Uenighed. Man har sagt, at det skulde være en fransk General, der vilde trække sig ud af Verden og hertil i Ro, dog er det blot et Rygte. En underlig Speculation er det for en fransk Kjøbmand. Det er ikke første Gang, at Falch er kommet *post festum*. Han er en Vindhas. — —

20. Dec. 1820. — — Sandeligen! Valget har faldt slet ud. Det er i det Hele det sletteste Storthing, vi have havt, og gid de enkelte oplyste Mænd, som det haver, kunne styre Møderne! — —

---

*) Maaskee ere de Actstykker om Opløbet i Bergen 1765, der med Indledning af Berg findes i Saga III, 308 fgg., indsendte af Falsen, hvis Bedstefader havde med den Affære at gjøre. Noget andet findes ikke i Saga, som her kan tænkes paa.

26. Juli 1821. — — Det uheldbringende National-Blad har endnu mange Yndere, der vel ei ynde Formen, men ansee det galt, at intet oppositionelt Blad existerer og derfor hælder til hint Djævelsproduct. — — Det synes, som Hs. Maj. er mere misfornøiet med Nationen end denne fortjener og at Pøbelens Vanart regnes hele Nationen til Onde. — —

11. Novbr. 1824. — — Nu have vi da Troen i Hænderne angaaende den Glæde, der forestaar os, idet vi atter skal see vores elskede ei mindre end elskværdige Statholder i vores Midte! H. M. veed at røre Folket ved sin Opmærksomhed for alle dets Ønsker. Major Bloch vil sandsynligviis fryde sig af Hjertet. — — Jeg har i disse Dage gjennemrodet gamle Sager og finder i Wedels Breve fra den Tid mangen interessant Oplysning om Dagens Begivenheder, som oplyse mangt og meget. Kun Krigen er temmelig dunkel. — —

Anmærkninger.

S. 5 (cfr. S. 8). At Provst (W. C.) Lassen i Gran har skrevet det 1815 udkomne anonyme Modskrift mod Falsens Brochure om Odelsretten, har neppe hidtil været bekjendt (W. C. L. nævnes ikke i noget Forf.-Lexicon), men Formodningen bliver sandsynlig, naar man læser Pavels's Dagbøger for 1815—1816, S. 199, 429. Falsen udgav et meget hidsigt Modskrift: „Som man raaber i Skoven, faar man Svar“, hvori god Tone tidt er tilsidesat.

S. 10. Sognepræst A. Bonnevie (Kongsberg, tilsidst Øiestad) opnaaede dog kort efter at blive gift med den fraskilte danske Baronesse og Kammerherreinde Maren Juel født Berg; Nansens nærgaaende Vers i den Anledning see Pavels's Dagbb. 1815—1816, S. 337.

S. 11 (cfr. S. 13). Den her omtalte Haxthausen er Statsraadens Søn, Capt. og Kammerjunker Carl Ludvig Haxthausen, R. af D., om hvem see Danm. Adels Aarbog IV, 185, og Schnitler, Blade af Norges Krigshistorie, S. 398. Døde 1830 efter i 1818 at være afgaaet paa Vartpenge. Som det erfares af en Armeebefaling af 16de Aug. 1815, havde Carl Haxthausen den 2den samme Maaned hos Tracteur Carstens (nu Hotel d'Angleterre) „gjort sig skyldig i overilede Handlinger mod en Reisende“ og derefter anholdt om, at denne Forseelse maatte afgjøres ved Feltmarskalkens (Grev Essens) Kjendelse, ikke ved Krigsret. I denne Anledning ilagde Grev Essen Haxthausen to Maaneders Arrest paa Frederiksteens Fæstning (Blaker Skandses Archiv, cfr. Y. Nielsen, Bidrag til Norges og Sveriges Historie 1812—1816, Chra. 1869, S. 91).

S. 12. Dr. med. Chr. Raben fra Danmark, hidtil const. Landphysicus i Jarlsberg, udnævntes 1815 til Landphysicus i Bratsberg.

S. 23. Christiania Magistrat havde 1815 meddeelt en Person Borgerskab, som ikke havde været ved Handelen i den ved Byens Privilegier af 1749 bestemte Tid. Herover indgave Borgerrepræsentanterne Klage, og en Commission nedsattes for at undersøge og paakjende Præsident

J. L. Bulls, Borgermester Osterhaus's og Raadmand Larsens Forhold i Sagen. Dommen faldt, efterat Berg paa Grund af sin Reise til Danmark var udtraadt af Commissionen, i 1817, og Magistraten dømtes til Bøder. See herom N. R. Bull, Stamtavle over den nordenfjeldske Familie Bull, S. 95.

S. 24. Om J. H. Vogts bekjendte overilede Inserat om Flaget, der i flere Aar berøvede ham Carl Johans Naade og blev Grunden til, at han ikke paanyt sendtes til Kjøbenhavn i Anledning af Opgjøret med Danmark, findes Oplysninger i Vogts egne Optegnelser om sit Liv samt i P. C. Holsts Optegnelser; see ogsaa Pavels's Dagbb. 1815—1816, S. 305.

S. 24. Frøken „Mbch" maa vel være en Frøken Sophie Caroline Mansbach, senere gift med Oberstl. G. Roll.

S. 27. „Passiar, holden paa Maskeraden i Moss, 2. Januar 1816", der udkom anonymt, er som bekjendt af Nansen. I Pavels's Dagbb. 1815—1816, S. 333 fgg. er en stor Deel af denne Pasquille bleven aftrykt med Bemærkninger om dem, til hvem Forf. antages at have sigtet. Om de af Udg. af Dagbøgerne ikke optagne Vers kan (efter et samtidigt, utrykt Brev fra Foged Budtz til Sorenskriver Koren) bemærkes, at No. 2 skulde angaae Kirkesanger Bjørnsen, „som i Sommer dandsede Halling for Kronprindsen paa Bogsta", No. 3 Oberstl. Nilson, No. 4 „Fru Nils Anker" (f. Wacknitz), No. 6 Major Kaltenborn, No. 7 Frøken Bech.

S. 28. Berg var (i J. H. Vogts Sted) udnævnt til Commissarius i Anl. af Opgjøret med Danmark og skulde altsaa forlade Landet. See om hans ikke betydelige Virksomhed som Commissarius Y. Nielsen: Stormagternes Forhold til Norge og Sverige 1815—1819, Chra. 1886. S. 14, 42.

S. 30. Den Tidemand tillagte, i Langes Forf.-Lex. ikke under ham anførte Pjece er (efter Meddelelse fra Bibl. J. B. Halvorsen): „Nogle Grund-Ideer i Henseende til Norges fremtidige Landmagt. Af en norsk Officeer". Chra. 1816. 8. 16 S. T. udgav s. A.: „Et Par Ord i Anl. af den nye forventede Conscription". 8. 14 S.

S. 31. „H. R." ɔ: Høiesteret, der 2. April 1816 indgav en Klage til Storthinget over, at en Assessor var bleven befalet at indtræde i en Commission. (Storth. Efterr. 1814—1835, I, S. 403). Fred. Sch. ɔ: Provst Frederik Schmidt, der ligeledes indgav en Besværing over Regjeringen, (sammesteds I, 430 og Pavels's Dagbb. 1815—1816). Klagens Afviisning var vistnok for S. en Hovedgrund til, at han forlod Norge.

S. 31. Bergs Hustru Hedevig Marie Elisabeth f. Wessel døde 18. April 1816. En Characteristik af hende giver Jacob Aall i et samtidigt Brev til Blom (Personalh. Tidsskrift 3. R. III. 86). Hendes af Berg selv omtalte „Passion" var stærke Drikke.

S. 32. Gaarden Gulli i Sems Præstegjeld (Kraft 1 Udg. II, 729) var Bergs Bolig, medens han var Sorenskriver. Først 1819 lykkedes det ham at faa den solgt.

S. 36. „Odelsretten paa Skoug", et Skrift af Blom, der ikke anføres i Forf.-Lex.

S. 36. At Berg lod sit Votum i Rigsretssagen mod Haxthausen trykke, fremkaldte et skarpt Angreb paa ham af C. M. Falsen i „Den norske Tilskuer" (Bergen) I. 349 fgg. See ogsaa Pavels's Dagbb. 1817 —1822. S. 89—90.

S. 37. Dansk Commandeur-Capt. Rothe kom 1816 til Norge for at hente de herværende Krigsskibe, hvorpaa Frederik VI gjorde Fordring, og som derpaa indkjøbtes af den norske Stat.

S. 37. Præsten C. W. Heber, en dansk Mand, var 1800 bleven resid. Capellan til Eker, men (ligesom sin Sognepræst Fr. Schmidt) befandt han sig ikke vel her efter 1814 og drog derfor 1816 tilbage til sit Fødeland, hvor han 1818 blev Sognepræst i Svendborg. † 1839. (Erslew, Forf.-Lex. I. 602).

S. 38. Om Grev Wedels „Renunciation" see Bloms Breve, ovenfor S. 103—4

S. 39. Om Statsraad Haxthausens Familieforhold findes nøiagtige. Oplysninger i Danmarks Adels Aarbog IV (1887) 184 fgg.

S. 40. „Synov" ɔ: Major Synnestvedt.

S. 40. Weddick & W[endel] i Amsterdam. Om dette Huus, der havde mange Forbindelser med Norge, see Efterr. om Rigsretssagen mod Grev Wedel-Jarlsberg. (Fol.), passim.

S. 41. Det omtalte Haandskrift maa være det samme, der siden er udgivet af M. Birkeland i Meddelelser fra det norske Rigsarchiv I. 379 fgg.

S. 41. „Hettings Affære". I October 1814 var en ung „dansk" Jurist, Ellefsen, bleven udnævnt til Sorenskriver i Follo med Tilsidesættelse af mange ældre og formentlig mere fortjente Ansøgere, hvoriblandt Cancelliraad Hetting, der ansaaes bedst qvalificeret. Dennes Ansøgning antoges at være bleven stukket tilside med Forsæt, og Statsraad og som man sagde ogsaa Statsraadinde Sommerhjelms Interesse for Ellefsen viiste sig at have gaaet meget vidt. Denne Befordring satte strax ondt Blod (F. Schmidts Dagbøger, 227), og der var i 1818 Tale om Rigsret mod Sommerhjelm; see herom Storth. Efterr. 1814—1833 I. 590—591.

S. 41. Det omtalte Haandskrift af 1670 er det, som M. Birkeland siden har ladet trykke i Meddelelser fra det norske Rigsarchiv I 379 fgg.

S. 46. J. N. Bruns Breve til Essen findes i Bidrag til Norges og Sveriges Historie 1812—1816, Chra. 1869. 8. S. 105—111.

S. 48. P. H. ɔ: Pavels Hielm.

S. 48. Det omtalte Skrift af Blom, som han lige efter Foreningen med Sverige begyndte at udarbeide paa Tydsk, udkom, som bekjendt, først 1850 og da saavel paa Tydsk som paa Modersmaalet („Norges Statsforandring i 1814").

S. 49. „Odense-Manden" (nedenfor: „Patrioternes digre Høvding" kaldet) ɔ: Christian Frederik, der var udnævnt til Gouverneur over Fyns Stift.

S. 49. „Schw.s berygtede Brev" (cfr. S. 59). Den danske Lieutenant F. Schwartz, der hørte til Christian Frederiks norske Camarilla og efter dennes Abdication blev udviist af Norge, havde skrevet Breve her fra Landet til Kjøbenhavn, der indeholdt fornærmelige Ytringer om Flere, og disse Breve vandrede i Afskrifter omkring fra Haand til

Haand. To af dem ere trykte (i Fr. Barfods „Folke" I. 459 fgg. og i Illustr. Nyhedsbl. 1861). See om Manden Personalh. Tidsskrift 2 R. V. 45 fgg. (af L. Daae).

S. 50. Trepka. En i den Tid bekjendt Fragtemand, der for mellem Christiania og Kjøbenhavn og ofte medtog Breve. See Breve fra Danske og Norske udg. af L. Daae. S. 54, samt Fortalen til Nyerups Literaturlexicon S. VII.

S. 51. Juliane M. Haxthausen var født 21de August 1784 og altsaa, da hun forlovedes med Berg, i sit 33te Aar; Grev Wedel omtaler hende i sit Brev til Berg (Norsk Hist. Tidsskrift II. 360) som en „god, fornuftig og huuslig Pige". Som bekjendt blev Ægteskabet saare ulykkeligt. Fruens „Huuslighed" fremtraadte som en til det yderste dreven Gjerrighed, paa hvilken Amtmand Blom i sin Tid har fortalt Nedskriveren mange Exempler, og Berg maatte omsider i 1825 lade sig skille fra sin Plageaand. Hun døde i Christiania (barnløs) 1847.

S. 59. H. ɔ: Haxthausen. W. ɔ: Rigsrettens Medlem Vangensteen.

S. 62. Sm. P. ɔ: Morten Smith Petersen, Sognepræst til Sem.

S. 63. Om Bloms Fader see Pavels's Dagbb. for 1817—1822.

S. 63. (Titulær) Prof. Castberg, f. 1780 i Flekkefjord, Læge og Forstander for et Døvstummeinstitut i Kjøbenhavn, † 1823.

S. 65. Om Laurvigs Grevskabs Salg see Samll. til d. n. F. Hist. VI. 623 fgg.

S. 66. I „Børnehuset" (en Strafanstalt paa Christianshavn) udbrød 25de Juni 1817 en voldsom Tumult, der medførte flere Henrettelser. See herom H. P. Giessing, Frederik VI's Regjeringshistorie II. 148 fgg.

S. 66. Erik Thurmann, Kjøbmand i Christiania, en høitagtet Mand. See L. Daae, Det gamle Christiania S. 396, A. C. Bang, Kirkehist. Smaastykker S. 259 fgg.

S. 77. Om Justitsraad Westermann see Breve fra Essen til Carl Johan, udg. af Y. Nielsen, S. XVIII—XIX.

S. 83. „Den nye Stor-Inqvisitor" ɔ: den til Generalprocureur udnævnte C. M. Falsen.

S. 83. Matthias Hagerup, en tidligere Sproglærer, der gjerne talte Fransk og derfor kaldtes d'Acherup, var ansat som Chef for det norske Cancellie i Stockholm. Om hans sørgelige Død (ved Selvmord) under et Ophold i Christiania, hvortil alluderes nedenfor S. 87, findes nærmere Oplysning i „Breve og Optegnelser af Statsraad P. Motzfeldt" S. 408—409, i hvilken Bog han hyppigere nævnes.

S. 90. Madame Dop, Sognepræst til Vaale i Jarlsberg F. A. Dops Hustru, Dorothea Marie, født Lieungh.

S. 98. G. L. Baden, der var flygtet fra Danmark for Kassemangel, havde opholdt sig i Christiania siden Høsten 1822, men udleveredes 1823 til den danske Regjering. Under sit norske Ophold havde han flittig brugt sin altid utrættelige Pen, hvorom see Forf.-Lex. Hertil kan efter et af ham 22de Decbr. 1822 til Berg skrevet Brev føies, at han i Christiania arbeidede paa en Lærebog for den norske Ungdom i Norges og Sveriges Historie, som dog aldrig blev udgiven, men hvoraf

han sendte Berg en Deel af Manuscriptet til Gjennemsyn. Han bemærker, at han vil vise, „hvori det var, at Norge maatte staa tilbage“ (for Danmark), dog „ikke i Wergelands Aand“.

S. 103. Den her bebudede Udgave af Deputationens Reise udkom ikke, men vel (i Saga II) et Uddrag deraf. Neumanns udførligere Manuscript existerer dog fremdeles.

---

20. **Forarbeiderne til Kong Christian den femtes norske Lov.** Udgivne af N. Prebensen og Hj. Smith. Chra. 1887. 8vo. (Kr. 7,00).
21. **Islandske Annaler indtil 1578.** Udgivne ved Dr. Gustav Storm. Chra. 1888. 8vo. (Kr. 7,00).
22. **Norges Indskrifter med de ældre Runer.** Udgivne af Dr. Sophus Bugge. Hefte 1—3. Chra. 1891—95. 4to. (Kr. 13,20).
23. **Norske Herredags-Dombøger.** Første Række (1578—1604).
    I. Dombog for 1578. Udg. af E. A. Thomle. (Kr. 3,60).
    II. Dombog for 1580. Udg. af E. A. Thomle. (Kr. 1,20).
    III. Dombog for 1585. Udg. af E. A. Thomle. (Kr. 2,80).
    IV. Dombog for 1597. Udg. af E. A. Thomle. (Kr. 2,00).
    V. Dombog for 1599, H. 1. Udg. af E. A. Thomle. (Kr. 2,80).
    Chra. 1892—97. 8vo. (Kr. 12,40).
24. **Nils Stubs Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572—1580.** Udg. af H. J. Huitfeldt-Kaas. Chra. 1892—95. 8vo. (Kr. 2,80).
25. **Otte Brudstykker af den ældste Saga om Olaf den hellige** med Facsimiler. Udgivne af Dr. Gustav Storm. Chra. 1893. 8vo. (Kr. 2,40).
26. **Det Arnamagnæanske Haandskrift 310 qvarto.** Saga Olafs konungs Tryggvasonar er ritaði Oddr muncr. En gammel norsk bearbeidelse af Odd Snorresøns paa latin skrevne Saga om Kong Olaf Tryggvason. Udg af P. Groth. Chra. 1895. 8vo. (Kr. 2.40).
27. **Biskop Nils Glostrups Visitatser i Oslo og Hamar Stifter 1617—1637.** Udgivne ved Dr. L. Daae og H. J. Huitfeldt-Kaas. Chra. 1895. 8vo. (Kr. 1,80).
28. **Historisk-topografiske Skrifter om Norge** og norske Landsdele, forfattede i Norge i det 16de Aarhundrede. Udg. ved Dr. Gustav Storm. Chra. 1895. 8vo. (Kr. 3,00).
29. **Hirdskraa** i fotolithografisk Gjengivelse efter Tønsbergs Lovbog fra c. 1320. Chra. 1895. 4to. (Kr. 16,00).
30. **Stavanger Domkapitels Protokol 1571—1630.** Udg. ved Andreas Brandrud. H. 1. Chra. 1897. 8vo. (Kr. 3,00).
31. **Historiske Samlinger.** Udgivne af Den Norske Historiske Kildeskriftkommission Bind 1, Hefte 1. Chra. 1898. 8vo. (Kr. 1,20).
32. **Presten Søfren Søfrensøns Memorialbog 1564—1599.** Udg. ved A. E. Erichsen. Kra. 1898. 8vo. (Kr. 0,80).

Under Pressen er:

Norske Herredags-Dombøger. V. Dombog for 1599. H. 2.
Historiske Samlinger. Hefte 2.
Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede. Udgivne ved H. J. Huitfeldt-Kaas. Bind III, H. 1.
Regesta diplomatica Norvegiæ. Kronologisk Fortegnelse over Breve vedkommende Norge, Nordmænd og den norske Kirkeprovins. I. 991—1263. Udg. af Dr. Gustav Storm.

Under Forberedelse er:

Norges Indskrifter med de ældre Runer. Udgivne af Dr. Sophus Bugge. 4de Hefte.
Erkebiskop Henrik Kalteisens Kopibog. Udg. af Alexander Bugge.
Stavanger Domkapitels Protokol 1571—1630. Udg. ved Andreas Brandrud. 2det Hefte.

Kildeskriftfondets Kommissionærer ere:

For Norge og Sverige: **Hr. Jacob Dybwad,** Christiania.
» Danmark: **D'Hrr. Lehmann & Stage,** Kjøbenhavn.
» de øvrige Lande: **Hr. Otto Harrassowitz,** Leipzig.

Indhold.

NB. 2det Hefte er under Trykning og vil indeholde: Aktstykker til Bodø-Sagens Historie, udg. af Dr. Yngv. Nielsen.

3/

Historiske Samlinger

udgivne

af

Den Norske Historiske Kildeskriftkommission

Første Bind

Andet Hefte

Christiania 1899
A. W. Brøggers Bogtrykkeri
Kommissionærer: Jac. Dybwad, Chra.; Lehmann & Stage, Kbhvn.; Otto Harrassowitz, Leipzig

Det norske historiske Kildeskriftfonds Skrifter.

1. **Norske Samlinger.** Efter offentlig Foranstaltning udgivne af Christian C. A. Lange. Bind II. Christiania. Feilberg & Landmarks Forlag. 1858—1860. 8vo.

„**Norske Samlinger,** udgivne af et historisk Samfund i Christiania. Første Bind" — udkom paa samme Forlag, i Aarene 1849—1852. (Nu gaaet over til N. W. Damm & Søns Forlag, der indtil videre sælger Bd. I—II tils. til nedsat Pris Kr. 5,00).

2. **Norske Magasin.** Skrifter og optegnelser angaaende Norge og forfattede efter reformationen. Samlede og udgivne af N. Nicolaysen. Bind I—III. Chra. Johan Dahls Forlagsboghandel (H. Aschehoug & Co.). 1858—1870. 8vo. (Kr. 15,00).
3. **Liber Capituli Bergensis.** Absalon Pederssøns Dagbog over Begivenheder, især i Bergen 1552—1572. Udgiven efter offentlig Foranstaltning med Anmærkninger og Tillæg af N. Nicolaysen. (Særskilt Aftryk af Norske Magasin. Første Bind). Chra. Johan Dahls Forlagsboghandel (H. Aschehoug & Co.). 1860. 8vo. (Kr. 2,00).
4. **Flateyjarbók.** En Samling af norske Konge-Sagaer med indskudte mindre Fortællinger om Begivenheder i og udenfor Norge samt Annaler. Udgiven efter offentlig Foranstaltning [af Guðbrandr Vigfusson og C. R. Unger]. Bind I—III. Chra. P. T. Mallings Forlagsboghandel. 1859—1868. 8vo. (Kr. 12,00).
5. **Norske Rigs-Registranter,** tildeels i Uddrag. Udgivne efter offentlig Foranstaltning. Bind I—XII. 1523—1660. Christiania 1861—91. 8vo. (Kr. 72,00).
6. **Pavelige Nuntiers Regnskabs- og Dagbøger,** førte under Tiende-Opkrævningen i Norden 1282—1334. Med Anhang af Diplomer. Udgivne efter offentlig Foranstaltning ved P. A. Munch. Chra. 1864. 8vo. (Kr. 1,60).
7. **Meddelelser fra det norske Rigsarchiv,** indeholdende Bidrag til Norges Historie af utrykte Kilder. Bind I. Chra. Feilberg & Landmarks Forlag. 1865—1870. 8vo. (Gaaet over til N. W. Damm & Søns Forlag og sælges indtil videre til nedsat Pris Kr. 1,00).
8. **Bidrag til Norges og Sveriges Historie 1812—1816.** Udgivne af Yngvar Nielsen. Chra. P. F. Steensballe. 1869. 8vo. (Kr. 3,20).
9. **Codex Frisianus.** En Samling af Norske Konge-Sagaer. Udgiven efter offentlig Foranstaltning [af C. R. Unger og A. C. Drolsum]. Chra. P. T. Mallings Forlagsboghandel. 1871. 8vo. (Kr. 5,00).
10. **Biskop Eysteins Jordebog** (Den røde Bog). Fortegnelse over det geistlige Gods i Oslo Bispedømme omkring Aar 1400. Efter offentlig Foranstaltning udgivet ved H. J. Huitfeldt. Chra. 1873—1880. 8vo. (Kr. 7,00).
11. **Jómsvikinga-Saga** i latinsk Oversættelse af Arngrim Jonsson. Udgiven af A. Gjessing. Kristianssand 1877. 8vo. (Kr. 0,60).
12. **Sigurd Ranessøns Proces,** udgivet efter Haandskrifterne af Dr. Gustav Storm. Kra. 1877. 8vo. (Kr. 0,80).
13. **Bergens Borgerbog 1550—1751.** Udgiven efter offentlig Foranstaltning af N. Nicolaysen. Kra. 1878. 8vo. (Kr. 2,00).
14. **Monumenta historica Norvegiæ.** Latinske Kildeskrifter til Norges Historie i Middelalderen. Udgivne efter offentlig Foranstaltning ved Dr. Gustav Storm. Kra. 1880. 8vo. (Kr. 4,00).
15. **Biskop Jens Nilssøns Visitatsbøger og Reiseoptegnelser 1574—1597.** Udgivne efter offentlig Foranstaltning ved Dr. Yngvar Nielsen. Kr.a 1880—85. 8vo. (Kr. 8,20).
16. **Matrikler over Nordiske Studerende ved fremmede Universiteter.** Efter offentlig Foranstaltning samlede og udgivne af Dr. Ludvig Daae. H. I. Chra. 1885. 8vo. (Kr. 1,40).
17. **Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1514—1521).** Udgivne ved H. J. Huitfeldt-Kaas. Bind I—III, Hefte 1. Chra. 1885—98. 8vo (Kr. 17,00).
18. **En Tale mod Biskoperne.** Et politisk Stridsskrift fra Kong Sverres Tid, udgivet efter offentlig Foranstaltning ved Dr. Gustav Storm. Chra. 1885. 8vo. (Kr. 0,80).
19. **Borgarthings ældste Kristenret** i fotolithografisk Gjengivelse efter Tønsbergs Lovbog fra c. 1320. Chra. 1886. 4to. (Kr. 4,00).

Aktstykker om Bodøsagen.

Samlede og udgivne

af

Dr. **Yngvar Nielsen.**

I mit Skrift, Bodøsagen, fremstillet paa Grundlag af officielle og private Brevskaber (Christiania, 1897), er der i Fortalen gjort Rede for den ældre og nyere Literatur, der omhandler den famøse Bodøsag, og tillige omtalt de Undersøgelser i Udenrigsministeriets Archiv i Stockholm og i Rigsarchivet, gjennem hvilke det har lykkets at tilveiebringe den Samling af aktmæssigt Materiale, hvorpaa nævnte Skrift er bygget. Som der nævnt, har det tillige, helt fra den første Tid, da disse Undersøgelser bleve optagne, været Hensigten at foranstalte en saavidt muligt fuldstændig Udgave af det saaledes tilveiebragte Stof, og jeg kan nu indfrie det givne Løfte. Sammen med de Uddrag, der ere indtagne i det officielle Skrift fra 1827, Bodøe-Sagen ved P. Holst, vil dermed væsentlig Alt, som nu kan tilveiebringes angaaende denne Affære, og hvad dermed stod i Forbindelse, være offentliggjort.

Det kan her være tilstrækkeligt at henvise til den førnævnte Redegjørelse, med det Tillæg, at jeg i det første Supplementbind til det store svenske Konversationslexikon, Nordisk familjebok, leverede den første, korte Fremstilling af Bodøsagens virkelige Historie, paa Grundlag af de nye Undersøgelser. Selvfølgelig er Bodøsagen ogsaa leilighedsvis omhandlet i mange andre, dels ældre, dels nyere Skrifter, som det ikke har været Hensigten her at opregne. De i det Følgende aftrykte Aktstykker ere dels gjengivne efter Afskrifter, dels efter Originaler. De britiske Smugleres private Brevveksling er for det meste aftrykt efter de i Advokaterne Kearsy, Hughues & Thomas' Betænkning indtagne Brudstykker. Ægtheden er imidlertid utvivlsom, idet den kan konstateres ved Sammenligning med de for øvrigt bevarede Afskrifter, Uddrag og Oversættelser. De medtagne Brudstykker ere overalt gjengivne fuldstændig i den Form, i hvilken de ere indtagne i Betænkningen. Delvis findes enkelte af disse Breve ogsaa paa andre Steder.

Christiania 25 Oktober 1897.

I.

Engelske Breve angaaende Smuglerierne paa Bodø, Mai 1818—Februar 1819.[1]

---

1. Everth & Son til Carl Johan Gerss.[2]

London 7th May 1818.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — On the other side we hand You the invoice and bill of lading of the articles shipped on board the *Commerce d'Anvers* and consigned to our order by Mr. David Stead who wishes the amount of sales to be immediately invested in stock fish, for which he proposes chartering a vessel to be at Bodø in July to load for Italy. His orders You will receive enclosed and they admit of no alteration, as no other articles will answer for the market he proposes sending this to; it must be all round prime fish and not a mixed cargo; the remainder of his consignment in conjunction with that of Terni will follow next week and will most probably not be many days later than the present. — The captain will have orders to bring her to anchor behind the island You mention and we beg You will take the necessary steps to get her discharged before my friend the custom house officer pays You visit.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

---

[1] Gjengivne efter de Uddrag, der ere indtagne i den Betænkning af det londonske Advokatfirma, Kearsy, Hughes & Thomas, der er omtalt i Bodøsagen, S. 5.

[2] Findes i to Brudstykker. Smlgn. Bodøsagen, S. 28 og 32. Om dette Brev er der i Betænkningen gjort følgende Bemærkning: "We have not the original of this letter; but Mr. Stead has handed us a machine copy, which he states can be proved by Mr. Foster, Mr. Everths Clerk."

With regard to insurances, we have recovered a compromised loss on the *Wassilij* £ 300. She is now uninsured, not knowing her new name, and being uninsurable in the old. — Also through the ability of Graham in the absence of the necessary documents it was Your duty to have sent with him, in addition to the very perfect protest You sent with him, such as invoice, bill of lading, survey of ship and cargo, amount of loss on the letter to recover average and bill of repairing the vessel.[1] — We have succeeded in recovering a compromise of £ 350 on both. The same reason applies to her as the *Wassilij* or nearly so, as it will be difficult to shew a policy and get it written, we will try it, but cannot promise the result.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

2. John Everth junior til C. J. Gerss.[2]

London 7th May 1818.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — As the entire cargo of the *Commerce* is on David Steads account, who also takes half interest in the whaling plan, he furnishes the casks and stores, — we the vessel — we shall write You a letter accompanying this exclusively on the subject, and trust there will be no delay.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

3. C. J. Gerss til Everth & Son.[3]

Nyholm 14th June 1896.

Dear Sir!

Captain J. Davidson of the *Commerce d'Anvers* delivered to me 17 days ago Your favors of the 7th & 9th ultimo together with a letter from Mr. Stead covering an invoice of sundry

---

[1] Mr. Stead states that the latter refers to another vessel, the *Samunjee*. (Bemærkning af de engelske Advokater).

[2] Mr. Stead has the machine copy (same date but a different letter from that at page 102). (Bemærkning af de engelske Advokater. Brevet Side 102 i Betænkningen er det første i denne Samling).

[3] Bodøsagen, S. 29.

goods amounting to £ .... which according to Your directions we began to discharge without notifying our intention to Your friend the custom house officer; part of the goods, say 10 casks molasses and 12 casks of rum were safely landed, at least are so at present. But 10 hogsheads of tobacco and $6^1/_2$ pipes of rum were seized by Your friend on board the yacht *Anna Bagge*. I have in the name of Captain Davidson applied for a release of these goods, but he has positively refused to return them until a legal investigation shall have taken place, which I cannot now inform You how or when, as the judge &c are absent on the circuit. — Please to inform Mr. Stead of this unpleasant business, but tell him at the same time I shall do my best with the remainder of his goods, and my next shall inform him whether I deem it advisable that he should immediately send a vessel here or not, because it would be dangerous to send a chartered vessel and find me unprepared with goods which is the case at present.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

4. C. J. Gerss til Everth & Son.[1]

Nyholm 27th June 1818.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

You will please inform Mr. Stead I have received his letter of the 9th June and thank him for his consignments in the *St. John*, & as it appears by his letter by the *Forsøget*; also You will tell him that corn brandy is prohibited here and that I have now very little hopes of getting them in here. The goods of his seized by the customs are not released and very troublesome examinations have been undergone by me and my people these three days past; I have done my best and hope Captain Davidson will get off with a fine, although without losing the whole of the goods seized; but I shall have to bribe several parties immediately.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

[1] Findes i to Brudstykker. Smlgn. Bodøsagen, S. 29.

You seem to think there is no law here, but I am afraid the custom house officer, the sheriff (on account of the shot that was put on board the *Malvina*) and Mr. Jackhelln will all three prove to me seriously the contrary.

I am on the point of being ousted on the 1st July out of the houses &c. here, owing in a great measure to the shot the *Malvina* took, & I have no place to put my head or the property in. I have bribed through thick and thin, but the jealousy of the Bergen & Trondhjem people will no doubt prevail against one individual who moreover begins to find himself tied up from every quarter. This being the case, contention will be of no use, nor yet tormenting myself and I shall let things take their course; having done all that my understanding can encompass, I cannot charge myself with much blame.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

5. John Everth junior til David Stead.[1]

Røst Island 6th July 1818.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

I have very bad accounts of Gerss and therefore have not wrote him, wishing to take the news in person the moment the judge has been here and all satisfactorily arranged in the mean time.

I am most truly Yours

John Everth junior.

P. S. There is a rumour here that part of the goods p. *Commerce* have been seized by the custom house officer whilst getting on shore. — I do not know what to make of it, but knowing Gerss I fear through his ....[2] something of the kind likely to have happened.

---

[1] Smlgn. **Bodøsagen**, S. 30.

[2] *Word effaced by seal.* (Tilføielse i Afskriftens Text).

6. John Everth junior til Stead.[1]

Røst 8 July 1818.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

The seizure ex *Commerce*, Davidson, is confirmed — it was occasioned thro' misconduct only — they made the under custom house officer drunk and locked him in the cabin — then got the tobacco & 11 P^s rum out into a yacht & left them there — had they got them into the warehouse, they would have been safe. — The man angry at this mode of treatment informed and yacht and contents are seized and I fear much I shall not be able to obtain restitution; I will leave no stone unturned to do so. — If the amtmand stands my friend it is, I hear, possible and but merely possible. — After this I must be doubly cautious how I proceed with that I have with me. — And however I wish to write to Gerss regarding the *May and Ranga,* I am on the other hand withheld lest his imprudence should send the custom house officer over here and compel me to pay duties & entirely defeat my hopes of saving You harmless in this venture.[2]

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

7. John Everth junior til Stead.[3]

Nyholm 18 Augt 1818.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Through the amtmand I find the Government have at length determined on Gerss quitting Nyholm the 1st Sept^r, as

---

[1] Smlgn. Bodøsagen, S. 30.

[2] Paa et andet Sted i Betænkningen er indtaget følgende Brudstykke af samme Brev:

Extract from letter, dated Røst 8th July 1818.

Everth to Mr. Stead.

After stating that the *St. John* was stranded, Everth writes thus: "Shireff or I must remain here to buy in the vessel — get her sent to Drontheim or Christiansund to repair and new christen — under which new appellation You shall hear of her in due time."

[3] Findes i tre Brudstykker. Smlgn. Bodøsagen, S. 30.

yet it is uncertain whether they will compel me to remove the warehouses from the island altogether or only expel us from the dwellinghouse, which last it is decided is to become the new custom house, for the rest we have as yet no reply to Gerss' last petition to be permitted to retain the point on which the warehouses are built & build a new house there. — I shall therefore prepare for the worst & arrange every thing to remove if the order comes to that effect.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

The *Forsøget* only arrived off here the 10th.[1] I dispatched her to land her cargo either at Røst or Storvaagen. The gin being contraband and after the affair between Gerss and the custom house officer regarding the *Commerce's* cargo I did not think it prudent for her to venture in until I had sounded my man better. I have now done so and given him a draft on London for £ 50 (which You will notice to Mr. Paice; his name is Helliesen) and in return he will do all in his power to get the seized goods returned; in this I hope to succeed, and if I act with common prudence trust no difficulty will in future ensue however to prevent accident I mean not to trust him, but first get my goods landed and make him an adequate present after to prevent his being watchful except on the spot where I never mean in first instance to land.[2] Røst & Storvaagen, together with a place called Bionfiord about 15 English miles from hence will always enable me to do this & such goods as may be needful here I shall bring in small quantities in a 8 Ton boat I have bought for that purpose.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

The *Commerce* I regret to state, has returned a clean ship, the whales being so wild, that although they struck many they took none: one they killed, but she sunk alongside and was lost. — I have landed the boats and all the lines and tackle, leaving it to Your better judgment to decide hereafter whether she shall attempt any thing in Davis Straits in the

[1] P. Holst, Bodøe-Sagen, S. 30 har den 7de August.

[2] Vekselen var ifølge Holst, anf. St., S. 200, dateret 10de August. I Bodøsagen, S. 32, er denne Begivenhed urigtig henført til et senere Tidspunkt.

spring: at present to prevent a total loss of her outfit, and as we have every appearance of almost a famine here in the winter owing to the unexampled bad weather leaving scarce any chance of a harvest — and the hay being totally spoiled and no Russians as yet made their appearance south of Tromsøe, I have sent her to Archangel for a cargo of meal, rye and barley in equal thirds, all in bags.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

8. John Everth junior til Everth senior.[1]

Nyholm 16 Septr 1818.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — You will also insure the *Oscar* at and from Nyholm to Antwerp & Bilbao or Bordeaux (with liberty to touch at Shetland to land part of the left (sic) here ex *Commerce*, Davidson) &c. — and there is a list inclosed of the names of 15 men. — — —

9. John Everth junior til Everth senior.

Nyholm 24 Septr 1818.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Misfortune seems this year to follow me at every step, and attend me as my shadow — as I yesterday received the melancholy intelligence that the sloop *Johanna Cecilia* having most of the goods on board saved ex *St. John* at Røst, had in her way hither driven on shore at the entrance of the harbour of Arnøen, in the afternoon of Thursday in a sudden and most tremendous gale — the report adds that she is full of water and every article damaged. — I have this morning dispatched two boats to her assistance, it being only an easy sail from hence and the wind fair with every hand I can muster.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

[1] **Bodøsagen**, S. 32.

10. John Everth junior til Stead.[1]

Nyholm 8 Octr 1818.[2]

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — I must now take up the chain of events since I wrote to You on the 18th August at which time I was on the point of departure for Røst with the sloop *Johanna Cecilia*, having stopped the *Forsøget* from coming into Nyholm on account of the quarrel between Gerss and the custom house officer and the seizure of part of the *Commerces* cargo, the whole blame of which I attribute to Gerss. The custom house officer a few days back made overtures to me offering to get the same restored as far as in him lay and actually took a bribe of ₤ 50 draft on London to permit to run the goods per *St. John* at any place but here, where however he stipulated to save appearences they must first be ordered to clear. I was then to give him such further sum as the job was worth and Gerss was to be kept in perfect ignorance of the plan.[3] I had a right now to think every thing would go on smooth, but still determined not to place myself more in his power

[1] Om dette Brev, der foreligger i fire Brudstykker og gjerne omtales som *the suppressed letter*, heder det i Advokaternes Betænkning:

Extract of a letter dated 8th October 1818 — scheduled to the answer of Messrs. Pole & Co. to the bill filed against them by Mr. Stead already referred to.

The outside is almost entirely torn off — but it is supposed and from the tenor of it it is evident that it was adressed by Everth to Mr. Stead. — It was however for some reason or other withheld on its arrival here (by Mr. Paice the clerk as is supposed) and Mr. Stead for the first time saw it in 1826 or 1827 on inspection of the documents scheduled to the answer of Pole & Co. [Her er i Margen tilføiet med Blyant: *How is this to be proved?*].

Mr. Shireff who assisted Mr. Stead on examining the documents made a copy of the letter which Mr. Stead states he examined with the original — and will depose to its being a true copy.

[2] Om Grunden til, at et Brudstykke angives dateret Nyholmen og andre af samme Dag Nyholm Fængsel ved Hernes eller Hernes Arrest, kan Intet oplyses. Smlgn. Bodøsagen, S. 31 flg. — Everth havde allerede 5te Oktober indgivet en udførlig Klage til Amtmanden. Dennes Indhold findes gjengivet i Uddrag hos P. Holst, Bodøe-Sagen, S. 65 flg.

[3] Smlgn. Brev No. 7 ovenfor.

than I could help. — What I have to relate will prove with how much reason, for I have since found, he took the bribe (which he has lately returned) only to lull me into confidence, in order that I might fall an easy prey into his hands. I myself shall fall the victim, but trust little or no property will be lost, although he is stirring heaven and earth to get it in his possession. — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

On arrival at Røst I found the *Gabriel* had been obliged to content herself and depart with only 18 puncheons rum, the deputy custom house officer not permitting her to take more: the schooner *Forsøget* also missing me there left Røst — and your letter of 10 July and proceeded with her to Mr Lorck's at Storvaagen where both discharged in perfect safety and Kinghorne with the *Forsøget* returned to me.

On board the sloop (*Johanna Cecilia*) & schooner I now loaded the whole cargo of the *St. John* with the exception of the earthenware & the schooner being smallest and first ready I departed finally from Røst on board of her, ordering the sloop (*Johanna Cecilia*) to follow as soon as complete with the first fair wind. — I had also contrived to elude the vigilance of the custom house officer and another sent by the judge at the request of the comptroller to soothe him and left out of the manifest some rum and a quantity of bale goods divided on board each vessel, which were to be landed at a place called Arnøen in the way from Røst to Nyholm & only an easy sail from the latter, with the owner of which place I had entered into agreement respecting them without the privity of a single person. Those per *Forsøget* en passant I left in perfect safety & arriving at Nyholm delivered the manifest of the remainder to the comptroller.

This manifest was sealed up and addressed to him written by the custom house officer and countersigned by the officer I mentioned as placed over him; to save appearances, I desired permission to land and house 22 puncheons rum I. R. F. for exportation. I now found things were altered, the rascal first had recourse to delay, and then absolutely refused permission unless the whole cargo was landed and deposited with him

as security that and until he was fully satisfied that no part of the *St. Johns* cargo was either smuggled or in fact any irregularity taken place on my part both of which he openly stated he meant to avail himself of. On application to the Governor I obtained however an order to him *peremptorily* to suffer me to land *only* the 22 puncheons which accordingly were landed and I proceeded to enter the schooner out for Hammerfest: to my surprise this again was refused on the ground that he had obtained information that she had landed prohibited goods at Storvaagen and further had acted irregular in touching any where in this country prior to coming to the port where the custom house was established. Through the *interest* of the Governor I should have overcome this, had not one of the *Forsøgets* crew deliberately gone on shore and laid an information & made a deposition fully establishing the fact!

I[1] now again thought myself safe, but had scarcely had a moment to breathe when a dispatch boat arrived from Arnøen, informing me that in getting into that place during a sudden & terrible gale of wind, that the sloop had been driven on shore & immediately filled with water, every thing on board damaged. Immediately sent Shireff off with all the hands I could spare or indeed muster to her assistance with orders as the weather was very dry to open all the bales & dry them, first doing so with all those not in the manifest of which I gave a list to stow them privately away, and then also take about $^1/_8$ of the contents of each bale when dried in the same manner, as although the custom house officer in the manifest had the marks and numbers, he was ignorant of the contents — and the goods having swelled $^2/_8$ would fill each box or bale so that the rest could not be missed, and further to get the sloop off if possible, and proceed here to repair and make his protest. The first part as relates to the goods was accurately performed — every thing dried and the bales remade up to wait the inspection which I hope to get valued at so much per bale not mentioning the number of pieces, — the other

[1] Det ser ud, som om der her maa være noget udeladt, uden at det nærmere lader sig angive, hvad eller hvor meget det er. Maaske der kun er en Unøiagtighed i Udtrykkene.

part housed in a separate warehouse until we a quiet moment (sic) to remove them. — However no opportunity has yet occurred to make a protest, as the sloop cannot be got afloat, and I fear never will.

If You want Irven as a witness regarding the loss of the *St. John*, I think You may depend upon him, but be very cautious as I find every one more inclined to betray than support me — he knows nothing on the survey on the goods, and can only be serviceable as relates to the vessel, but for a trifle if put in his mouth, and any question asked, will say they were mostly damaged, and can also fully testify that those on board the sloop were totally damaged at Arnøen. Mr. Shireff had not been able to get the protest finally altered to his liking the last time he was at Lofoten, but the judge of that district is now returned, and the moment I can see him I shall send him there to get the papers and protest right, every thing on my part is in train, and the moment I obtain the perfect documents they shall be forwarded by the first safe conveyance, the delay has been unavoidable and in this county cannot be helped. — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

The Brig *St. John*, Havermeyer M^r^, arrived from Røst with the earthenware — the Captn deranged, having at length been got off but so totally a wreck that she was only floated over by empty casks — she is therefore ordered to be hauled aground until I can write to Mr. Lorck the *pro forma* purchaser to inform him the melancholy state of the captain.[1]

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

[1] Ved dette Brudstykke tilføies der i Betænkningen:

Note. It was a falsehood, Havermeyer being deranged, as he directly after that returned to London.

Note. In the account of Page and Scales with Everth & Son, scheduled by Pole & Co. in their answer on oath, and the copy account set out in said answer there is the following entry in folio 447:

"1818. To am^t^ received of Page & Scales for recovery on the *St. John* Policy for loss on ship } £ 923—6."

The[1] three men also I had sent away returned. I got them again sent off to wait the galliots sailing — they however seing the tide of affairs against me, took it into their heads to return — the day before yesterday went privately to the judge, renewed and extended their declaration, adding they had been sent off by my orders. In consequence in addition to the sequester, the comptroller of customs has seized the schooner also and filed informations against me and Kinghorne for smuggling and introducing contraband goods into the country.

The infernal rascal also refuses to clear the *Oscar* (formerly the *Wassilij*) on the trifling ground that the purchase money or receipt is not on a stamp, entitling her to the Norway bill brief which he has to issue was taken of the then Judge and not on stamp paper (sic). The galliot must take these three people on whom the fate of so much depends, away this night either by fair means or foul — dead or alive — for which purpose as the papers cannot be obtained unless the rascal alters his mind before evening regarding them, I have sent for the captain and mean to give him orders to sail at break of day to morrow with the men who are to secure at the last moment and who luckily are on board the schooner, where they were sent last night by the custom house officer.

Of course having no papers, he must state and enter a protest at Shetland, that he was when loaded blown off the coast in a violent Northeaster, which prevented him ever fetching back — and knowing the owner or concerned lived in London, he had called in Yarmouth roads for orders. It will I think be imprudent in the first instance to permit her to go to any port where there is a resident consul of this country; as in their rage of my escaping them, they may send off advices to stop her at any port she goes to. The galliot must be sold for what she will fetch without papers,

---

[1] Om dette Brudstykke heder det i Betænkningen:
Extract of the suppressed letter of 8th Octr 1818. In allusion to three of the crew of the *Forsøget*, who became informers against Everth for smuggling, & he had managed to send out of the way — he says as follows.

as although new and strong in her timbers, her bottom is bad, and she is not worth the expense of new planking, and thus obtaining foreign papers. Let her therefore be sold for whatever she will fetch, and with regard to the cargo, Mr. Paice will dispose of it after consulting Kilby & C° as he deems proper either at Antwerp, Bordeaux or Bilbao: assist him with Your advice on the subject as I cannot write at length on the subject in my letter to my father, whom I beg You will keep in ignorance of my very dangerous situation. Irven, the former mate of the *St. John*, is to take the command, leaving Shepherd the former captain in Shetland, he having begged his discharge on family affairs.

11. John Everth junior til J. Everth senior.[1]

Nyholm 10th Octr 1818.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

This letter was prevented going with the post of the 24th ult°: by a most unpleasant and unjust attack of the foged or sheriff, just as I had got to the end of the last page, who on an old order of August last year, instigated by the ennemies of this establishment, arrived at Nyholm without giving us the least previous notice and proceeded to eject us and our property out of the house and warehouses we have hitherto been permitted to occupy. — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

12. J. Everth junior til Stead.

Nyholm 10th Octbr 1818. Prison Hernes.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

I shall write You most fully a voluminous packet by the *Oscar* galliot, belonging to Mr. Gerss, which will sail from hence in a few days, and by which I hope to obtain the amtmand's permission to transmit home the particulars of my situation here in order to obtain redress through our government. I shall therefore no further touch upon it now, than to state, I was arrested for a quarrel between me and the foged on the 24th ultimo.
— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

[1] Smlgn. Bodøsagen, S. 35—37.

13. J. Everth junior til Stead.[1]

Prison of Hernes 10th Novr 1818.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

I am sorry now to have temporary bad news to relate; during Lorck's absence the custom house officer went secretly to Storvaagen & frightened his wife (then almost approaching her confinement) into the delivery of his warehouse keys and seized there a quantity of gin, tea and segars. I am not aware yet what excuse Lorck will make on his return, but still imagine it not irretrievably lost. The law in Norway regarding smuggling is very distinct on this subject; goods once warehoused, without You voluntarily admit the officer, cannot be seized; he dare not break open your doors. — No information is good without a positive seizure of the goods: in this case the crew of the schooner *Forsøget*, a vessel coming from Antwerp, went to the officer & informed; on their information he went over and through a little lying and bullying, in the absence of the husband frightened a woman into doing that which he could not compel by the law of the country. I hear the fright sustained by her has brought her to deaths door. The schooner herself was seized by the foged or sheriff some time since on false grounds: the owner has an action against him and will recover damages; will our friend Shireff who had and has still part of the goods on board from Røst ex *St. John*. She on the memorial of the latter was restored but immediately through management between them given over to and seized by the custom house founded on the before mentioned information of the crew, which being erroneous the whole will eventually one way or another fall to the ground and she will be restored: it is expected here heavy damages will prove the consequence to both parties. You observe I speak as a prisoner from hearsay, not of my own knowledge.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

[1] Foreligger i to Brudstykker. Smlgn. Bodøsagen, S. 37.

I wrote You so fully regarding the events which have placed me here and incapacitated me in some measure from acting, in my letter of 10th ultimo, that I will not now enlarge further on the subject than to state that through my memorials the trade of Nyholm was restored a few days since. The house or residence is still to remain unoccupied as the custom house officer, I understand, is afraid to take up his residence there while British shipping is in the roads. I have also reasonable hopes I shall recover my liberty in a very few days; where I am to take up my winterquarters, God alone knows: at present Gerss on being ejected occupies the room I had fitted up in the warehouse; one or the other must occupy this during the winter — two it cannot contain.

Copies authenticated of the whole of these proceedings will follow next mail and duplicates per first ship to lay before Government in order to claim through the ambassador at Stockholm remuneration and redress & possible some security by being appointed British Consul here.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Insure £ 500 on the Galliot *Oscar*, sailed a short time since but is supposed to be from adverse winds still in the neighbourhood, and £ 2500 on cargo and freight bound to Yarmouth Roads for orders; liberty to touch at Shetland, to land part of the *Commerces* people.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

14. Alexander Shireff for J. Everth til Stead.[1]

Gilleskaal 26th Novb. 1818.

Sir

I feel sincere pleasure in being able to inform You that Mr Everth got out of prison last Sunday; at his desire, as he is afraid that any letters from him may be opened, I have to request You will have the goodness to effect the following insurances, which to prevent any misconception on

[1] Brevet findes i to Brudstykker.

my part, I shall give You in his own words vizt —" 1st. Insure the *Commerce d'Anvers* £ 2000 Ship, Cargo £ 3000 at Nyholm — and a provisional insurance on both same account — to touch at Yarmouth Roads for orders, as from affairs here, although this market offers a profit of 100 per Cent, it may not be safe to land it. — We are no negociators, see N° 7. — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

7th. As if the *Commerce* discharges here or at Storvaagen both or either, we shall leave no stone unturned to get her a cargo, let the insurance on her therefore not only be specifically on grain, but on goods to be declared hereafter value £ 2500 or £ 3000."

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Oscar sailed with a fair wind, but as since it has been constantly contrary she cannot have got far south — as per letters of 16th Septr and 10th October insure £ 500 on her, £ 2500 on cargo, consisting in (— then follows a list of the cargo amounting to £ 2073 — and concludes —) remainder d° on freight or cancel as you may see fit.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

15. John Everth junior til Amtmand J. E. Berg.

Memorial
presented by John Everth Junr to Governor Berg,
dated 30th Novr 1818.

To His Excellency Amtmand Berg &^c &^c &^c.

The respectful Memorial of John Everth jun^r of London Merchant Sheweth:

That Your Lordships Memorialist in the spring of the present year, wishing to combine a commercial speculation to the Ferroe Islands with his intended visit & pursuits in this country, wrote from London where he then was, to his correspondents in Antwerp to ship on board Mr Gerss' Norwegian schooner *Forsøget* of Nyholm a full cargo of biscuit, corn,

brandy, tea, snuff, Brazil tobacco, and pepper for Ferroe — and inclosed a letter to Captn Kinghorne (N° 1) desiring him to touch at Lerwick in Shetland for the purpose of taking him on board.

That in the month of May he received advice of the due execution of his order and of the sailing of the schooner as directed, but perceiving that an old Act of Parliament, which had lain dormant during the war, prohibited any foreign vessel with spirits on board to touch at or even come within a certain distance of the British coast he conjectured, the Norwegian schooner tho' perfectly innocent of fraudulent intent might on arrival at Lerwick be exposed to the danger of seizure by the customs there.

That he accordingly instantly memorialized the Lords of Trade & Boards of Customs and Excise on the subject and received assurances of their gracious protection as well for the Norwegian vessel as the cargo, in case she met with detention or seizure on her arrival in Shetland.

That having shortly afterwards received advice of the seizure of the schooner there from Capt[n] Kinghorne, he ordered the necessary steps to be taken for her liberation by his correspondent & forwarded the letter (N° 2) to the Capt[n] by the ship *Commerce* bound for this place for the purpose of whaling and which vessel had occasion to touch at Shetland on her way.

That thro' the detention he was sensible from the difficulty of communication owing to there being no regular post from that Island the schooner must experience, Your Memorialist begs here to point out to Your Lordship that he was compelled to change the whole feature of the voyage and postpone his visit to Ferroe on board the *Forsøget*, till after instead of before the adjustment of his affairs in this place, and directed the Captn accordingly.

That Your Memorialist sailed from London on board the Russian brig *St John* on the 13 June & was wrecked on the Island of Røst on the night of the 28 of the same Month.

That on the 15 July on the arrival of M[r] custom house officer Schytte at Røst and the perusal of his instructions signed by Mr Helliesen, Your Memorialist first became sensible

that corn brandy was a contraband article here and that consequently a new danger awaited the unfortunate schooner *Forsøget* in case she arrived at Nyholm during his absence & therefore forwarded by express the letter (N° 3) to the Captn desiring him to return to him at Røst where there being an officer present & where there was no trade he conceived his intention less liable to misconstruction.

That not having heard any thing of the arrival of the schooner Your Memorialist left Røst on the 27 July for Storvaagen on his way hither where owing to contrary Winds he only arrived on the 9th August and heard that a day or two before the Schooner had appeared in the offing and in consequence of his orders put back to seek him in Røst.

That having obtained a sloop the *Johanna Cecilia* from Mr Gerss for the purpose of removing the goods saved out of the wreck of the *Saint John* Your Memorialist sailed with her for Røst on the 21 August and on his arrival there the next day found that the schooner had touched there a few days before but immediately departed for Storvaagen, where the Captn was informed he then was.

That being disappointed in finding another vessel he had engaged & the sloop not being able to hold more than 2/3d of the stranded goods which lay exposed in the open air to every sort of plunder as well as damage from the weather, he found himself necessitated in order to remove the goods during the season to send an express with the letter (N° 4) to Captn Kinghorne ordering him back to Røst, and Your Memorialist begs here to point out to Your Lordship that this order was conditional with the concurrence of Mr C. F. Lorck of that place and founded on information he had obtained that goods housed, altho' not with the same innocent intentions as in the present instance, were safe according to the Norwegian laws which did not permit any custom house officer to make a forcible entry into the premises of any subject.

That Your Memorialist was compelled to land these goods in Norway in order to cancel a bond given in Lerwick in three times their invoice value on the ships liberation at Shetland that that (sic) was her destination & it was Your Memorialists

intention on his arrival here as soon as time permitted to obtain the necessary permission from the custom house officer for the step he had thus thro' necessity adopted.

That the schooner *Forsøget* arrived at Storvaagen on the 12 Aug[t] and only on the 26th rec[d] his express & orders from Your Memorialist, during which period no attempt had been made to land a single article of the cargo which would have been the case, had smuggling been the object; that the captain after consulting with M[r] Lorck regarding the propriety of the measure in the presence of two witnesses hastened to discharge his cargo for which purpose he worked all night in order to comply with his urgent orders to hasten to Røst, where he arrived on the 30 August and took in a full cargo of the *St. Johns* stranded goods, with which Your Memorialist, having a manifest on board from Mr C. H. O. Schytte, proceeded according to the directions he had previously received from Mr Helliesen for this place and on his arrival on the 13 Sept[r] was in less than half an hours time boarded by this person to whom he delivered the sealed manifest received by him from M[r] C. H. O. Schytte.

That at that period every difficulty was thrown in his way by the custom house officer Helliesen under pretence of the Capt[n] not having at first entered this port and also from M[r] Shireff during his and M[r] Gerss' absence from Nyholm having sent a boat to Storvaagen for some biscuit landed there by the schooner, of which intention he verbally informed the custom house officer Helliesen, there being no bread in the place & the crew of one of his ships then laying in the harbour being in a starving and mutinous state for want of that article. — The bread was seized on arrival.

That Your Memorialist was proceeding to take the necessary advice & steps to recover the same & make satisfactory arrangements & entrys with the custom house officer Helliesen, when as is well known to Your Lordship he was arrested on the 24 September & confined at Hernes (without any examination) till the 22[d] Nov[r] instant under the order & directions of M[r] Sec. Juel by whom visitors & the receipt & forwarding of letters were alike prohibited unless undergoing a formal & tedious examination thro' which measure he was deprived of

the possibility of attending to his commercial affairs & compelled to leave his property to the mercy of whomsoever's hands it should chance to fall.

That now on his liberation he finds that during that period of his confinement the custom house officer Helliesen on an information laid by the crew of the schooner *Forsøget* respecting the goods landed at Storvaagen, without asking any explanation of the circumstances had proceeded there and in a most outrageous & unmanly manner possessed himself of the entire cargo of the schooner landed & housed there & as he is informed has ship'd the same at an enormous expense to this place without waiting for their condemnation or probable release.

That lastly Your Memorialist begs to submit that the fact of the whole cargo with the exception of the small quantity of bread before alluded to, being after a lapse of two months found precisely as landed & housed, is sufficient to prove to a liberal and enlightened mind & one unbiassed and uninfluenced with the prospect of personal pecuniary advantage that no fraud on the revenue was in this instance even contemplated by him as can be made more fully evident by the concurrent testimony of the Captn, Mr Alex^r^ Shireff & Captn Havemeyer who were then at Storvaagen, as well as by the evidence of Mr C. F. Lorck & his people who are now here, any or all of whom he prays may undergo examination for Your Lordships satisfaction.

That finally Your Memorialist throws himself on Your Lordships well known liberality and candor to obtain restitution of the cargo & permission to reship it immediately either here or where it now lays for its original destination of Ferroe for the fulfilment of which he is ready to give the amplest security binding himself that no part shall be landed in the Norwegian dominions — for which as in duty bound he will ever pray &^c^ &^c^ &^c^.

On board the ship *Commerce*
30th November 1818.

16. John Everth junior til Stead.[1]

On board the *Commerce*, Nyholm 13th Decr 1818.[2]

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Through their natural inclination and the steps the comptroller has taken, every one has become an informer even where one could imagine their own interest would keep them silent. Ellingsen who received the 4 puncheons of rum in the summer sent to the comptroller saying as he had not paid the amount he was ready to give them up as prize. Lorck who lasted very well till to-day has turned frightened and seems inclined to retract unless I guarantee the charges which without advice I shall certainly not do. — Two or three others who I understand Shireff has sold to and received 1/4 cash down for their purchase have laid informations, so that I am fearful of speaking, much less of trusting any one. I hope Providence will interfere to prevent You sending the ship from Leith You talk of; be assured nothing in the ordinary way is to be done here whilst this rascal remains in office from which if Shireffs memory has not failed him, I hope shortly to cause his removal, as the bill is a strong document against him which he took & afterwards on a lapse of 1 month returned (£ 50). I have laid it before the Governor and taken legal advice thereon; if Shireffs evidence bears me through in the facts, he must be removed and disgraced. I am inclined to hope for the best. If I succeed I trust the *Forsøgets* cargo will be given up as I have sent in a strong petition stating it was never meant for this country, but Ferroe and offering to load it under bond instantly for that place.

I have now little but bad news and troubles under which I am almost sinking to account. — The informal [infernal?]

---

[1] Findes i fire Brudstykker. Smlgn. Bodøsagen, S. 37.

[2] Det heder om dette Brev i en Randbemærkning ved Betænkningen: *This letter was duly received by Mr. Stead who states that he immediately thereupon wrote to Everth condemning his conduct for attempting to smuggle & declaring he would not be a party to any proceedings that were not strictly according to law.*

Derefter er med Blyant tilføiet: *Has he no copy of this letter to Everth?*

villain, the comptroller of the customs after taking my bribe of £ 50 and consenting to my proposal apparently in the most friendly manner immediately adopted every possible artful measure to get my goods under seizure, placing spies on my every action, and also on that of such traders as he thought likely to deal with me. As I had determined not to trust myself in his power, notwithstanding the favorable appearance of things, I did not even let Shireff till the moment when I intended smuggling by which means I at first succeeded and got landed at Storvaagen under Mr. Lorcks care the *Forsøgets* entire cargo and 18 puncheons of E & S Rum, 4 of which were delivered against fish which Shireff neglected to receive although close to Storvaagen from a merchant of the name of Ellingsen. The custom house officer got immediate and accurate accounts of my proceedings, in addition to which the crew of the *Forsøget* turned informers and gave in a list of the cargo; he watched the opportunity of my arrest and Lorcks absence from home and (?) Tromsø, went over & after several days continually threatening his wife who was on the point of childbirth and nearly died of the fright, obtained the keys of the warehouse, seized the whole, loaded it on board a sloop and brought it here where he has landed it, not in the Kings store as I hoped and naturally expected, but with our neighbour and rival Jackhelln at Hundholm. The 9 pipes of rum remaining out of the 18 sent there ex *St. John* he has left at Storvaagen and sealed up for future consideration; these I expect will be returned, as I took in Røst the precaution in writing from the deputed custom house officer sent there an acknowledgement that I had deposited 30 puncheons of rum in his charge as a deposite of duties which might be to be paid by me on making entry and allowance to make sales accordingly.[1]

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

[1] Tilføiet i Randen: *Mr. Stead informs us that no such deposit was ever made. That Everth got the officer to sign the acknowledgement without receiving the deposit and for which he received a bribe from Everth of a sum of £ 25 & that Blackhall can prove the above facts, Everth having acknowledged them to him.*

The fate of Nyholm is finally at length decided. The Governments answer refuses Gerss' petition, deprives us of the house as well as the outhouses and warehouses belonging to them which henceforth are to be the custom house and the residence of their officer, a most unpleasant neighbour — but who not liking my looks hesitates to accept the offer and has signified his intention not to enter this winter; the house therefore stands unoccupied. On the other hand we are to retain quiet possession of the warehouses we have built and perhaps by petition or managements may be permitted to finish one begun for a habition for an overseer, without which the place naturally would be nearly useless.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

I shall wait the issue of an application to the Amtmand or Governor in which, if unsuccessful, as I expect will be the case, I must reship them (viz. the rums) on board this ship and touch at a port in England to receive Your advice regarding the best market; as I have written to You previously about her insurance, I shall put on board her every thing I can lay my hands on, in order thereby to place You in cash, for unless I succeed in getting the comptroller removed, this place will never more answer to any extent as a mercantile station.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

The galliot *Oscar* put into a place near Storvaagen with loss of topmast &c and has remained there wind bound ever since; my intelligence however is at least of a month old.

17. John Everth junior til Gerss.[1]

[On board the *Commerce* 28th Febr. 1819].

Dear Gerss.

The matter is serious, I regret Your absence and refer You to my letter of this morning laying at home with John.

[1] Om dette Brev bemærkes i de engelske Advokaters Betænkning:
"This letter appears to have been written by Everth on board the *Commerce* when on the point of cutting the cables & flying from

Borgen[1] has been on board to arrest me, threatening he would soon pay another visit with force sufficient to return me to Hernes.

The *Commerce* has now assumed a warlike appearance and everything is prepared for action. — You must use Your own discretion about returning here. I leave Shireff previous to his going to Gilleskaal to arrange matters with You for Stead. He has the invoices to be filled in round at invoice price fish valued in payment at from 18 to £ 20 pr. Ton delivering next August; this I think will leave us a handsome profit and enable me to close the accounts with him somewhat satisfactorily.

Should I not see You again I trust in taking my parting farewell I may repose full confidence in Your faithful discharge of the difficult task that remains for You — & believe me very truly & sincerely Your friend

John Everth jun^r^.

Norway 28th Febr. 1819 with the *Forsøget* at the same time, although dismantled laying under seizure & liable to condemnation." Smlgn. Bodøsagen, S. 45 flg.

[1] Fuldmægtig hos Fogeden i Salten.

II.

Diplomatisk Brevveksling, Januar—August 1819.[1]

1. F. G. Denovan til Lord Strangford.[2]

Copy. Copenhagen January 26. 1819.

My Lord;

I have the honour to refer Your Lordship to the enclosed letter of Mr. Paul, acquainting me that a British subject, my very respected friend John Everth jun[r] Esq. of London of the House of Trade of Mess. John Everth & Sons there, who are proprietors of a mercantile establishment near the North Cape in Norway, has, on some pretext or other, been arrested, by order of the Swedish Government — and that all letters to and from him are intercepted!

This is an event for which his friends and me(!) are totally at a loss to account — and as the detention of letters sent by post, is an act which nothing will warrant excepting attempts which it would be perfectly absurd to attribute to Mr. Everth, especially in such a quarter of the Swedish Dominions as the vicinity of the North Cape — I have no doubt Your Lordship will see cause to make immediate enquiry into this extraordinary case, — that Mr. Everth may be set at large — and satisfaction given him for the detention of his person and property.

[1] Hovedsagelig meddelt efter Originaler, Afskrifter og Koncepter i Udenrigsministeriets Archiv.

[2] Smlgn. Bodøsagen, S. 38.

Mr. Everth is no resident in Finmark; he had merely proceeded to that remote quarter to visit his house's establishment there — and as he does not enjoy the best health his detention in such a climate during the winter, deprived of all conveniences — may be attended with serious consequences.

His aged and most worthy parent and family are no doubt by this time made acquainted with his situation, and wait in anxious suspense to hear from me on this occasion.

I most earnestly entreat Your Lordship therefore will condescend to honour me with a few lines to enable me to write to London — and that You will cause the obstructions offered to Mr. Everth's correspondence to be immediately removed.

I have the honour &c. &c. &c.

(signed)

F. G. Denovan.

His Excellency
Lord Strangford
&c. &c. &c.

2. Lord Strangford til Grev L. von Engeström.[1]

à Stockholm ce 3 Fevr. 1819.

Monsieur le Comte!

Je prends la liberté de mettre sous les yeux de Votre Excellence, la copie ci-jointe d'une lettre que je viens de recevoir du *Sieur Denovan*, sujet de Sa Majesté Britannique, maintenant établi à *Copenhague*.

Il parait d'après cette lettre que le Gouvernement de S. M. le Roi de Suède et de Norvège a fait arrêter la personne du *Sieur Everth*, également sujet de S. M. Britannique et un des propriétaires d'un établissement de commerce situé près du *Cap Nord* en *Norvège*. On a en même temps intercepté sa correspondance, de sorte qu'il se trouve privé des moyens de communiquer avec moi sur les motifs de sa détention.

[1] Smlgn. Bodøsagen, S. 39.

Comme j'ignore absolument les circonstances de cette affaire, je me borne pour le moment à prier Votre Excellence, de vouloir bien me communiquer au plus-tôt, les raisons (sans doute puissantes) qui ont engagé le Gouvernement de S. M. le Roi de Suède à employer ces mesures contre un sujet d'une cour amie et alliée de celle-ci.

J'attends avec confiance, des explications de V. E. sur une affaire aussi importante que l'est la liberté personnelle d'un sujet Britannique.

J'ai l'honneur d'être avec la plus haute considération

Monsieur le Comte
De Votre Excellence
Le très-humble et très-ob[t] Serviteur
Strangford.

A S. E.
M. le Comte d'Engeström
&c. &c. &c.

3. Grev Engeström til Statsminister Peder Anker.[1]

H. E. Norske Statsministern
Stockholm d. 4 Febr. 1819.

Kongl. Stor Britanniska härvarande Ministern Mylord Strangford, har underrättat mig att en Engelsk undersåte *J. Everth* skall blifvit nära Nord Cap arresterad af Norska Authoriteter, samt att dessutom Everths Bref skola blifvit anhållne, hvarjemte Mylord Strangford till närmare uplysning af förhållandet meddelat mig en afskrift af ett bref från en viss H[r] Denovan, hvilken jag får äran bifoga. I anledning häraf får jag på Nådig Befallning äran anhålla det behagade E. E. med möjeligaste skyndsamhet infordra vederbörandes förklaring öfver orsakerne som föranledt det beslut att arrestera en vänskapelig Magts undersåte.

(L. v. Engeström).

---

[1] Smlgn. Bodøsagen, S. 39.

4. Grev Engeström til Lord Strangford.[1]

Mylord Strangford
Stockholm 4. Fevrier 1819.

J'ai eu l'honneur de recevoir la lettre que Vous avez bien voulu m'adresser, Mylord, en date d'hier, au sujet du Sieur *Everth*, detenu en Norvège, et je me suis empressé d'écrire de suite à S. E. Mr. le Ministre d'Etat de la Norvège, pour l'engager à se faire donner sans perte de tems, des renseignemens authentiques sur l'affaire en question. Je n'ai pas besoin de Vous assurer, Mylord, que dans le cas où le Sieur Everth ne se sera pas attiré l'animadversion des loix pour quelque faute d'une nature assez grave pour motiver sa detention, il recevra une réparation proportionnée à l'offense.

(L. v. Engeström).

5. Lord Strangford til Grev Engeström.[2]

Stockholm le 9 Mars 1819.

Monsieur Le Comte.

Je connais trop bien les sentimens d'humanité et de bienfaisance qui caractérisent Sa Majesté Le Roi, Votre Auguste Maître, pour ne pas me persuader qu'il serait facile de L'engager à considérer d'un oeil favorable la position tout-à-fait désolante où se trouve encore le Sieur Everth.

Son père, vieillard respectable, vient de mourir du saisissement qu'a causé la nouvelle de la prison de son fils.

Le retour en Angleterre du jeune Everth devient, par conséquent, indispensable, à cause des affaires de la maison de commerce dont le père était chef.

Vû ces circonstances, ainsi que la santé périclitante du Sieur Everth, je prie Votre Excellence, avec instance, de soumettre au Roi ma très-humble demande que le dit Everth soit élargi à caution; ou bien qu'en faisant son procès sans

[1] Smlgn. Bodøsagen, S. 39.
[2] Smlgn. Bodøsagen, S. 40.

délai, on mette fin à sa detention qui a déjà duré plusieurs mois.

Je ne saurais m'empêcher de demander en outre à Votre Excellence, qu'Elle me fît la grace de me dire, si c'est en vertu des loix de Norvège; ou selon une disposition arbitraire des autorités locales, qu'elles ont pris sur elles d'entredire toute correspondance au Sieur Everth, et de lui défendre de recevoir ou d'écrire des lettres sans leur permission.

J'ai l'honneur d'être avec la plus haute considération

Monsieur le Comte
de Votre Excellence
Le très-humble et très-obéissant Serviteur
Strangford.

A Son Excellence
Monsr Le Comte d'Engeström
Ministre d'État et des
Affaires Étrangères &c. &c. &c.

6. Lord Strangford til Grev Engeström.[1]

Monsieur le Comte;

Comme l'affaire du Sieur *Everth* devient de jour en jour plus sérieuse, et qu'elle va être portée sans délai à la connaissance du Gouvernement Britannique, il en est indispensable de renouveller mes instances auprès de V. Ex[ce], pour qu'Elle me communique, d'une manière officielle, les pièces y relatives.

J'ai eu l'honneur d'écrire à Votre Excellence en date du 9 du courant, sur cette affaire vraiment importante; et comme je n'ai pas encore eu celui d'une réponse, Votre Excellence me pardonnera, si, au défaut des explications que j'ai sollicitées, je me laisse guider par le rapport que j'ai reçu du procureur de M. *Everth*; et que j'avoue la persuasion entière où je me trouve, que la détention du Sieur *Everth* et le bouleversement total de sa maison de commerce à *Nyholm*, n'ont été que le fruit de la jalousie de quelques monopoleurs de *Bergen*, qui se sont prévalus de la feinte de resistance que

[1] Smlgn. Bodøsagen, S. 40 flg.

ce malheureux jeune homme a montrée aux autorités locales, pour achever la ruine d'un établissement qu'ils avaient depuis long-tems envisagé de mauvais oeil.

Pleins d'une juste confiance dans la générosité et dans l'équité qui caractérisent Sa Majesté Suédoise, les individus qui sont interessés dans cette affaire, comptent fermément sur la justice de leur cause. Ils ne demandent donc que la permission d'exposer à Sa Majesté, les détails de ce qu'ils ont souffert, et de refuter les allégations que leurs ennemis ont portées contre eux pour colorer leur injustice.

J'ose donc prier Votre Excellence de S'intéresser auprès du Roy, Son Auguste Maître, àfin d'obtenir pendant deux mois, une suspension des procédés juridiques que le Gouvernement Norvégien a institués contre l'établissement Anglais à *Nyholm*, pour que les agens de cet établissement aient le tems nécessaire pour arranger leurs affaires de commerce, et pour dresser les réclamations qu'ils comptent avoir l'honneur de faire, tant à leur propre Souverain qu'à Sa Majesté Suédoise.

Votre Excellence me fera un extrême plaisir, en me communiquant le résultat de Ses instances à cet effet.

J'ai l'honneur d'être avec la considération la plus distinguée

Monsieur le Comte
De Votre Excellence
Le très-humble et très-ob^t^ Serviteur
Strangford.

à Stockholm ce 27 Mars 1819.

S. Ex^ce^ M. le Comte d'Engeström
&c. &c. &c.

7. Lord Strangford til Grev Engeström.[1]

à Stockholm ce 27 Mars 1819.

Monsieur le Comte,

J'ajoute ces notes à la lettre officielle que j'ai eu l'honneur d'adresser à V. Ex^ce^ en date d'aujourdhui, pour lui faire savoir que la prison *d'Everth* a occasionné non seulement la

[1] Smlgn. Bodøsagen, S. 41.

banqueroute de la maison, et la mort de Son père, mais aussi celle de l'autre associé, *M. Paul*, qui s'est noyé à Londres, par suite du chagrin que tant de malheurs avaient causé. J'appelle avec confiance à l'humanité de V. Ex^ce — Je La prie de penser un instant à l'état où les affaires d'Everth doivent nécessairement se trouver dans cette crise affreuse — et de se persuader qu'en faisant accorder le sursis de deux mois que j'ai demandé, V. Ex^ce ferait une oeuvre digne de Son coeur et de Son caractère.

J'ai l'honneur d'être avec la plus haute et respectueuse considération

Monsieur le Comte
De Votre Excellence
Le très-humble et très-ob^t Serviteur
Strangford.

Son Excellence
M. le Comte d'Engeström.

8. Grev Engeström til Lord Strangford.[1]

Mylord Strangford
Stockholm le 28 (sic) Mars 1819.

J'ai eu l'honneur de recevoir successivement les lettres du 9 et du 27 Mars que Vous avez bien voulu m'adresser au sujet du Sieur *Everth*, detenu en Norvège. Immédiatement après la reception de la première, je me suis adressé à S. E. Mr. le Ministre d'Etat de Norvège à l'effet d'obtenir des renseignemens sur cette affaire, pour pouvoir ensuite la mettre sous les yeux du Roi; et j'ai maintenant l'honneur de Vous transmettre un *Species facti* fondé sur les derniers rapports venus de la Norvège, par lesquels il parait que le Sieur *Everth* se soit lui-même attiré par une conduite imprudente, le désagrément qui lui est arrivé. Je n'en mettrai pas moins tous mes efforts à obtenir de la clémence du Roi son élargissement, et Vous pouvez être très-persuadé, Mylord, que je ne tarderai pas de Vous faire part des ordres de S. M. à cet égard.

(L. v. Engeström).

---

[1] Smlgn. Bodøsagen, S. 42.

9. Lord Strangford til Grev Engeström.[1]

à Stockholm ce 30 Mars 1819.

Monsieur le Comte,

Je viens de recevoir le billet de Votre Excellence en date d'aujourdhui (sic), avec les pièces intéressantes, qui y étaient incluses.

Je prie V. Ex^ce^ d'agréer tous mes remercîmens de cette nouvelle marque d'une confiance qui me sera toujours précieuse.

Je saisis cette occasion pour réitérer l'expression de la haute et respectueuse considération, avec laquelle j'ai l'honneur d'être,

Monsieur le Comte,
de Votre Excellence
Le très H^ble^ et très Ob^t^ S^r^
Strangford.

S. Exc.
M. le Comte d'Engeström
&c. &c. &c.

10. Statsminister Anker til Grev Engeström.[2]

I Anledning af det gjennem Deres Excellence indkomne Andragende fra den Engelske Minister Lord Strangfort om at den ved Nyholm i Finmarken i Norge arresterede Engelske Undersaat Everth naadigst maatte, imod behørig Borgen, sættes paa fri Fod i nogle Maaneder, for i den Tid at foretage en Reise til Engelland i private Anliggender; — behagede det Hs. Majestæt under 15de f. M. naadigst at resolvere:

„I Betragtning af den Storbrittanniske Ministers indstændige Anmodning og da Hs. Maj^t^ med Glæde gaaer Hs. Storbrittanniske Maj^ts^ Ønsker i Møde, saa befaler Kongen, at bemeldte Everth skal sættes paa fri Fod i 3 Maaneder, for i den Tid at foretage en Reise til Engelland, dog haver han forinden at stille Borgen for, at han ved bemeldte Tids Forløb igjen indfinder sig hos Øvrigheden paa Stedet samt giver

[1] Smlgn. Bodøsagen, S. 42.
[2] Smlgn. Bodøsagen, S. 42 flg. og det følgende Brev, No. 11.

Sikkerhed for, at de Mulcter og Omkostninger, han maatte blive idømt, skulle blive erlagte."

Hvilken naadigste Resolution herved meddeles Deres Excellence til fornøden Underretning for Vedkommende.

Peder Anker.

Stockholm d. 1ste April 1819.

Hs. Excellence
Statsminister Greve v. Engeström
Ridder og Commandeur af Kgl. Majts Ordener
etc. etc.

11. Grev Engeström til Lord Strangford.[1]

Mylord Strangford
Stockholm le 1. Avril 1819.

Je m'empresse d'avoir l'honneur de Vous informer, que le Roi a ordonné hier, que le Sieur Everth soit relâché contre caution, et que de même il sera sursis à toute espèce de procédure juridique contre lui, non seulement durant deux mois, comme Vous venez de le demander, Mylord, mais durant trois mois, afin qu'il ait le tems de se munir de toutes les preuves qu'il croit nécessaires pour sa justification.

(L. v. Engeström).

12. Lord Strangford til Grev Engeström.[2]

à Stockholm ce 12 Avril 1819.

Monsieur le Comte,

Tout en priant Votre Excellence d'agréer mes vifs remercîmens de la communication obligeante qu'Elle m'a fait l'honneur de m'adresser en date du 1er du courant, Je prends la liberté de lui représenter qu'il me semble que l'on n'a pas tout-à-fait saisi le véritable sens de la demande que J'avois

[1] Smlgn. Bodøsagen, S. 42 flg.
[2] Smlgn. Bodøsagen, S. 43.

faite en faveur du Sieur Everth par ma lettre datée le 27 du mois passé. — Il s'y agissait de la suspension pendant deux mois de tout procédé juridique tant contre la personne du Sieur Everth que contre ses *biens*, — c'est à dire contre son établissement de commerce, situé à Nyholm, àfin qu'il ait le tems nécessaire pour l'arrangement de ses affaires et pour porter sa cause devant un Souverain connu par sa générosité et par son amour pour la justice.

Votre Excellence ajoutera donc infiniment à ses bontés pour moi, si Elle auroit la complaisance de mettre sans délai sous les yeux du Roi, Son Auguste Maître, le mémoire ci-joint que Je viens de recevoir de la part du procureur du Sieur Everth, ainsi que de me faire la grace de m'en communiquer le résultat.

J'ai l'honneur d'être avec la plus haute et parfaite considération,

Monsieur le Comte,
de Votre Excellence
Le très humble et très ob^t Serviteur
Strangford.

A Son Excellence
Monsr le Comte d'Engeström
Ministre d'État et des
Affaires Étrangères.

13. Grev Engeström til Statsminister Anker.[1]

H. E. Norske Statsministern
Stockholm 14. April 1819.

Jag får härhos äran öfversända en mig genom Mylord Strangford tilständ Memoire rörande den i Norrige häcktade Engelska Undersåten *Everth*, med anhållan det E. E. behagade häröfver taga Kongl. Maj^ts Nådiga befallning, samt sedermera sätta mig i tillfälle att kunna i anledning däraf besvara Mylord Strangfords Note i detta ämne.

(L. v. Engeström).

[1] Smlgn. Bodøsagen, S. 47. Den i Brev No. 12 og 13 omtalte *mémoire* af Denovan kjendes for Tiden ikke.

14. Grev Engeström til Lord Strangford.[1]

Mylord Strangford
Stockholm le 21 Avril 1819.

S. E. Mr. le Ministre d'État de Norvège m'a remis hier la copie ci-jointe, d'un rapport du bailli de Nordlanden, concernant la conduite plus que repréhensible que le Sieur Everth et plusieurs autres Anglais se sont permise dernièrement, en quittant la Norvège. Vous ne manquerez pas de sentir, Mylord, que ce nouveau tort(??) jette une forte présomption de culpabilité sur les procédés antérieurs du Sr Everth; et qu'une conduite aussi contraire aux rapports existant entre les deux Gouvernemens réclame maintenant toute l'animadversion des lois. J'ai par conséqvent l'honneur de Vous prier, Mylord, qu'en soumettant cette affaire à Votre Gouvernement, Vous vouliez bien tâcher d'obtenir une indemnisation pour les effets enlévés, ainsi que la punition exemplaire des coupables.

(L. v. Engeström).

15. Grev Engeström til Minister Baron Stjerneld.[2]

Le Baron de Stjerneld
Stockholm le 22. Avril 1819.

Votre dépêche du 6. courant m'est parvenue hier et celle du 9. avec les *duplicata*, aujourdhui.

Il y a environ deux mois que Mylord Strangford me remit une note pour m'informer qu'un négociant Anglais nommé *Everth*, possédant un établissement de commerce dans

---

[1] Smlgn. Bodøsagen, S. 47. Amtmandens *rapport* findes som Bilag ved No. 15. I denne henføres Everths Rømning fra Bodø til Marts Maaned, medens den i Virkeligheden foregik i Februar.

[2] Tidligere trykt i Diplomatiske Aktstykker vedk. Norges Opgjør med Danmark 1818—1819, S. 28 flg. (Videnskabsselskabets Forhandlinger 1889, No. 2). Smlgn. Bodøsagen, S. 46 flg.

le Baillage de Nordlanden, en Norvège, venait d'être arrêté par ordre des authorités publiques, sans que le motif de sa détention fut connu. Ayant reçu de S. E. Mr. le Ministre d'État des affaires Norvégiennes tous les renseignemens qu'il possédait sur cette affaire, je me suis empressé de les communiquer à Mylord Strangford, en l'informant, que bien qu'ils jettaient sur la conduite du Sieur Everth une forte présomption de culpabilité, quant au fond de la question, et qu'en tout cas sa conduite en cherchant même à s'opposer de force aux authorités locales, ne pouvoit sous aucun prétexte être justifiée; le Roi S'était cependant décidé par suite de l'amitié qu'Il a vouée au Gouvernement et à la Nation Britannique, à permettre que le nommé *Everth* fut relâché sur caution, et à la charge de se présenter dans le terme de trois mois devant le tribunal compétent, pour attendre le jugement du procès intenté contre lui. — Mylord Strangford n'aura pas manqué de transmettre dans le tems à Son Gouvernement *le Species facti*, que je lui ai donné sur cet objet, de sorte que celui-ci doit être connu dans tous ses détails du Ministère Britannique. — Je croyais depuis longtems toute l'affaire arrangée, lorsque je reçus avanthier une copie d'un rapport du bailli de Nordlanden, dont une traduction se trouve ci-jointe. Vous y verrez, Mr. le Bn, que le Sieur Everth, en partant, s'est permis des actes de violence qu'aucun gouvernement ne pourrait tolérer, et qui certainement doit appeler sur sa tête l'animadversion des lois de son pays. En parlant de cette affaire à Mylord Castlereagh, Vous voudrez bien demander non seulement que le nommé Everth soit tenu à fournir une indemnisation convenable pour les effets détruits ou enlevés; mais aussi qu'il soit puni d'une manière exemplaire de la violation manifeste qu'il vient de se permettre du droit territorial. Il serait peut-être nécessaire d'ajouter encore la demande, que dans le cas où Everth ne se présentat point dans les trois mois préscrits, il soit arrêté et envoyé en Norvège.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

(L. v. Engeström).

[Bilag].

Copie
du rapport du bailli des Nordlands, Berg, au département de la justice à Christiania sur les derniers événements de l'affaire de l'Anglois Everth.

Le 26 Mars(!) de cette année je reçus un rapport de la même date du douanier de Bodø, dans lequel il me mande, qu'après avoir plusieurs fois en vain exigé du Sr Everth une caution pour les amendes et frais, qui pourraient résulter des fraudes de commerce, par lui commises, it se vit obligé de requérir l'assistance du Foged, dont le commis se rendit en effet avec lui, le 24 Mars, auprès du Sr Everth, lequel, ayant été mis en liberté moyennant caution, se trouva à bord d'un de ses vaisseaux, appellé le *Commerce d'Anvers* à l'ancre dans le port de Bodø. Mais ces fonctionnaires y rencontrèrent de violents obstacles. J'ordonnai aussitôt au Foged de rassembler tout ce qu'il se trouverait d'hommes en état de porter les armes; et je leur en fit fournir, à l'effet d'arrêter les violences déjà commises, et empêcher celles, qui pourraient encore être tentées.

Dans un autre rapport du 28 M: le Foged et le douanier me mandent: que l'équipage du dit vaisseau Anglois, dont le chef s'appelle Thomas Davidson, dans l'après-midi du même jour, avait, par l'effraction d'un magasin public, emporté 10 pipes de Rum, 4 futailles et demi de tabac, et 3 de sirop, outre les voiles d'un skonert, appellé *l'Essai*, à l'encre dans le port, et séquestré par la douane. Ils emmenèrent aussi ce bâtiment. Ensuite ils emportèrent, par l'effraction d'un magasin appartenant au Sr Gerss, 28 ballots d'objets en manufacture qu'Everth y avoit à transit. Tout ceci s'effectua après qu'ils eurent désarmé quelques hommes postés en faction à Nyholm. Aussitôt que tout fut embarqué, les Anglois coupèrent leurs cables, et mirent à la voile, par un vent favorable.

Les auteurs de toute l'entreprise paroissent avoir été les Srs Everth et Davidson. Le vaisseau appellé le *Commerce d'Anvers*, n'était pas expédié par la douane. Le nombre des Anglois, qui s'y trouvoient, étoit d'environ 40 hommes.

Mr. Berg mande qu'il a prévenu les autorités de Drontheim, Bergen, Christiansand et Finmarc de l'évasion de ces bâtiments Anglais, pour qu'elles les arrêtent, s'ils viennent à aborder aux ports, soumis à leur jurisdiction.

16. Lord Strangford til Grev Engeström.[1]

A Stockholm, ce 25 Mai 1819.

Monsieur le Comte,

Au moment du départ du Sieur Everth il laissa en dépôt à la douane de Nyholm une immense quantité d'effets, faisant partie des cargaisons de plusieurs bâtimens Anglais qui lui furent adressés par les propriétaires respectifs, mais qui ne lui appartenaient point.

Comme c'est l'intention de ces propriétaires (qui n'ont rien de commun avec Monsieur Everth, et qui par conséquent ne doivent pas porter la peine de son inconduite) de réclamer leurs effets, Je ne saurois m'empêcher de prier Votre Excellence de faire donner les ordres nécessaires afin que les cargaisons des bâtimens Anglais, déposées à la douane de Nyholm, lorsque le Sieur Everth prit son départ, soient mises en sûreté, sous le scellé des autorités supérieures de Norvège, ou bien que Votre Excellence fasse adopter toute autre mesure qu'Elle pourra juger convenable, pour que les dits effets ne soient ni endommagés, ni exposés aux procédés arbitraires et vexatoires des autorités locales de Nyholm, — procédés, que des faits bien attestés, ne donnent que trop de raison à craindre.

Votre Excellence me feroit un plaisir sensible, si Elle voudroit bien s'occuper de cette affaire avec son activité et sa bienveillance ordinaires.

J'ai l'honneur d'être avec la plus haute et respectueuse considération,

Monsieur le Comte,
de Votre Excellence
Le très-humble et très-ob[t] Serviteur
Strangford.

A Son Excellence
M. Le Comte d'Engeström
Ministre d'État et des Affaires Étrangères
&c. &c. &c.

---

[1] Smlgn. Bodøsagen, S. 48.

17. Grev Engeström til Statsminister Anker.[1]

H. E. Norrska Stats Ministern.
Stockholm d. 26 Maji 1819.

Till E. E. får jag den äran öfversända afskrift af en skrifvelse ifrån härvarande Engelska Ministern, Mylord Strangford, med anmodan, det täcktes E. E. i anledning af dess innehåll, vidtaga nödiga åtgärder till förvarande af de vid den deruti omnämnde Everths afresa uti Nyholm qvarlämnade Engelska varor, öfvertygad, att på intet säkrare sätt kunna fullgöra bemälte Ministers önskan, än då jag i denna sak, tager mig den friheten directe vända mig till E. E.

(L. v. Engeström).

18. Everth & Sons Krav, fremsat 1ste Juni 1819.[2]

Schedule of Everth and Son's Claims referred to in their Memorial to Lord Castlereagh, dated 1st June, 1819.

a.	1.	Ship *Alexanders* freight		210	11	1
b.	2.	„ *Forsøgets* do.	£ 450 0 0			
		Less to be received of D. Stead	181 2 3			
				268	17	9
c.		„ *Forsøgets* return freight from the White sea to Bodø		210	0	0
d.		And thence to Naples		800	0	0
e.		Insurance premium		45	13	2
f.	3.	Vessel		1,500	0	0
g.	4.	„ *Oscar*		2,000	0	0
h.		Cargo of do.		5,000	0	0
i.		Do. advance profit 50 per cent		2,500	0	0
j.		Do. freight to Trieste		1,500	0	0
k.		Do. premium of insurance		594	7	6
				£ 14,629	9	6

[1] Smlgn. Bodøsagen, S. 49.
[2] Aftrykt efter The case of Mr. David Stead, p. 39. Smlgn. Bodøsagen, S. 52.

l.		Ship *Commerce*, freight to Genoa, chartered by D. Stead, and sold to him . . .	2,000	0	0
m.		Insurance premium.	490	11	4
n.	6.	Warehouses	5,000	0	0
o.		Loss of trade	10,000	0	0
			£ 32,129	0	10
p.		Damages . . . . . . £ 50,000 0 0			
q.		Travellers to Russia, Portugal, Sicily &c.			
r.		J. Everth's imprisonment 20,000 0 0			
			70,000	0	0
			£ 102,129	0	10

19. Lord Strangford til Grev Mörner.[1]

à Stockholm ce 30 Juin 1819.

Monsieur le Comte,

J'ai eu l'honneur de m'adresser à S. E. Mons. le Comte d'Engeström, en date du 25 du mois passé, par rapport aux cargaisons de plusieurs bâtimens Anglais, mises en dépôt à la douane de Nyholm en Norvège.

Je n'ai pas reçu de réponse à cette communication; et comme la valeur des effets en question est très-considérable, et que le système de gaspillage qui règne à Nyholm, est notoire, il est absolument de mon devoir, Monsieur le Comte, de renouveller mes instances afin que le Gouvernement fasse prendre les mesures nécessaires pour mettre les dits effets en sûreté jusqu'à ce que les propriétaires puissent les réclamer en forme judiciaire.

J'ai l'honneur d'être avec la considération la plus distinguée,

Monsieur le Comte,
Votre très-humble
et très-obéissant Serviteur
Strangford.

à M. le Conseiller d'État
Comte A. de Mörner &c. &c. &c.

[1] Smlgn. Bodøsagen, S. 49.

20. Lord Strangford til Grev A. G. Mörner.[1]

Le Soussigné Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Sa Majesté Britannique aurait bien de la difficulté à se persuader qu'un Gouvernement aussi juste et aussi libéral que l'est celui de Suède [et de Norvège[2] puisse approuver la conduite extraordinaire que viennent de tenir les autorités locales de la ville de Bodø en Norvège.

Ces autorités, animées toujours du même esprit de persécution qui avait guidé tous leurs procédés envers la maison de commerce d'Everth et Compagnie (établie depuis quelque tems à Nyholm) ont fait insérer dans les feuilles publiques de la Norvège, une espèce de proclamation, portant défence(!) absolue à tous les débiteurs du dit établissement, de payer les sommes que ceux-ci lui doivent, ainsi qu'une prohibition formelle à tous les individus qui ont contracté des engagemens, (vis-à-vis de la maison d'Everth et Compagnie) pour la vente des denrées et productions du pays, de remplir ces contrats.

Quelque irrégulière que puisse avoir été la conduite du Sieur Everth, au moment de son départ de la Norvège, le soussigné est loin de croire qu'elle puisse justifier les démarches que les autorités de Bodø ont dernièrement prises envers l'établissement de commerce de Nyholm. Ces démarches sont également opposées au droit des gens et aux lois du pays.

En attendant les ordres que Sa Cour ne manquera certainement pas de lui expédier à ce sujet, le soussigné se borne pour le moment à protester formellement contre les procédés en question — et à inviter la cour de Suède [et de Norvège[2] à en ordonner la suspension, dans la persuasion où le Soussigné se trouve, que ces procédés n'ont eu lieu qu'absolument à l'insû du Gouvernement Suédois.

Le Soussigné prie Monsieur le Conseiller d'Etat Comte de Mörner, chargé ad interim du Département des Affaires

---

[1] Smlgn. Bødøsagen, S. 49 flg.
[2] Tilføiet over Linien.

Etrangères, de lui faire l'honneur de porter cette note à la connaissance de Son Auguste Maître, et d'agréer en même tems l'assurance de sa haute et parfaite considération.

Strangford.

à Stockholm ce 1 Juillet 1819

21. Grev A. G. Mörner til Statholder Grev J. A. Sandels.[1]

Embets Skrifvelse!

Stockholm den 2 Julii 1819.

Uti en till mig ställd Note, hvilken härhos i afskrift bifogas, har härvarande Engelska Ministern anfört klagomål öfver de åtgärder, Magistraten i Bodö vidtagit rörande Handelshuset Evert et Cie. Jag får i anledning deraf härmed äran anmoda E. E. att öfver förhållandet låta infordra nödiga upplysningar och att, derest rättelse erfordras, densamma skyndesammast vidtaga samt att benägit öfver utgången af altsammans till härvarande Cabinett för utrikes brefvexlingen låta meddela erforderlig underrättelse.

[A. G. Mörner].

22. Grev A. G. Mörner til Lord Strangford.[2]

Stockholm den 2 Juli 1819.

Mylord!

Jeg har havt den Ære at modtage Deres Skrivelse af 30te Juni, ved hvilken De forlanger Oplysninger af mig om de Forholdsregler, som ere blevne tagne ihenseende til de Engelske Ladninger, som ere oplagte paa Nyholm, og for

[1] Smlgn. Bodøsagen, S. 50.

[2] Bekræftet Oversættelse. Om No. 22 og 23 er at bemærke, at jeg først har kunnet erholde disse Brevskaber efter Udgivelsen af Bodøsagen. De ere senere tilveiebragte fra Gesandtskabsarchivet i London, der nu opbevares i Stockholm. Smlgn. Afsnit III, Brev No. 1.

Bevaringen af dem, for hvilke De allerede har ved Skrivelse af 25de Mai anholdt om Hans Excellence Herr Greve von Engeströms Mellemkomst.

Da den betydelige Frastand endnu ikke har tilladt, at man kan være i Besiddelse af de forlangte Oplysninger, er jeg nødsaget til at indskrænke mig ved denne Leilighed til at bevidne, at Hs. Excellence Hr. Greve v. Engeström strax den 26de Mai meddeelte den Norske Regjering Deres Forlangende, og anmodede denne om strax at tage de fornødne Forholdsregler for at bringe disse Ladninger i Sikkerhed, og at det saaledes ikke er at tvivle paa, at dette har fundet Sted saasnart muligt.

Saasnart yderligere Oplysninger maatte indløbe, skal jeg ikke undlade at meddele Dem samme og imidlertid benytter jeg Anledningen til at have den Ære at underrette Dem om, at Indholden af den Note, De nyligen har tilstillet mig, betræffende Hr. Everths Sag skal uopholdeligen blive meddeelt den Norske Regjering, for at denne kan bringe Sagerne i Rigtighed og forskaffe de fornødne Oplysninger om Hensigten af og Bevæggrunden til den Fremgangsmaade, som har fundet Sted. Jeg har den Ære etc.

Grev A. G. de Mörner.

Oversættelsens Rigtighed bekræfter

Bernhoft
Kongelig Translateur.[1]

23. Lord Strangford til F. G. Denovan.

Stockholm Juli 8, 1819.

F. G. Denovan!
Sir.

Jeg vedlægger til Deres Efterretning Afskrift af en Skrivelse, som jeg har modtaget fra Grev Adolph Mörner som Svar paa tvende Noter, jeg nylig har tilstillet bemeldte Mini-

[1] Denne Bekræftelse er fælles for No. 22 og 23.

ster, og i den ene af hvilke jeg gjentog mit Forlangende, at den brittiske Eiendom, der sorterer under Hr. Everths Sag, skulde stilles under den Norske Regjerings Beskyttelse og Ansvarlighed, og i den anden klagede jeg over den uforsvarlige Fremgangsmaade, som nylig er brugt af vedkommende Øvrighedspersoner, saaledes som De i Deres senere Meddelelser har fremstillet samme for mig. Jeg er etc.

Strangford.

24. Statholder Grev J. A. Sandels til Grev A. G. Mörner.[1]

Christiania den 23 Julii 1819.

Embets-Skrifvelse!

Till svar å Herr Grefvens och Statsrådets skrifvelse af den 2 dennes, jemte bifogad note från Engelska Ministern Lord Strangford med klagomål öfver de åtgärder, vederbörande Embetsmän uti Bodö i Nordlanden skola hafva vidtagit emot det derstädes, på så kallade Nyholmen, uprättade Engelska handelshuset Everth et Co, får jag äran härmedelst tillkännagifva, att det mig tillsända målet blifvit, till erforderliga uplysningars vinnande, till Kongl. Norrska Regeringen öfverlemnadt, och att dess deröfver afgifna omständeliga utlåtande nu till Kongl. Maj[t] i underdånighet insändes.

Beträffande den kungörelse, rörande detta Handelshus, hvilken Lord Strangford påstår hafva varit införd i Norska blad, och hvaröfver han i förberörde Note beklagar sig, har Regeringen, oaktadt noga undersökning, hittills icke kunnat uptäcka, att en sådan kungörelse i Norska Tidningar verkeligen ägt rum.

Af Regeringens förra Embets-berättelser om Everths sak, lärer det redan vara Herr Grefven och Statsrådet bekant, huruledes han, genom sitt lagstridiga handlingssätt och genom sitt förgriplig[a] upförande mot Kronans Embetsmän, ådragit sig

[1] Smlgn. Bodøsagen, S. 50.

den rättegång och det ansvar, i grund hvaraf vederbörande Amtman och Tullnär lagt laglig sequestre på Everths qvarlåtenskap, sedan han sjelf begifvit sig bort. Hans tillhörigheter stå således under lagens skydd i säkert förvar, till dess dom i saken faller, då äfven skall utrönas, huruvida någon af vederbörande Embetsmän förhållit sig stridande mot landets gällande lagar och författningar.

[J. A. Sandels].

Christiania den 23 Julii 1819.

25. Grev Mörner til Lord Strangford.[1]

Stockholm le 30 Juillet 1819.

Ayant reçu maintenant une réponse à la lettre, que j'avais adressée pour information ultérieure à la régence du Roi en Norvège, par rapport à la note que N. N. venait de m'adresser alors, au sujet des mesures adoptées par les autorités Norvégiennes dans l'affaire du Sr Everth, je m'empresse d'annoncer à N. N. que l'avis détaillé que la régence en a donné vient d'être soumis au Roi.

Pour ce qui regarde l'article concernant cette affaire que N. N. croit avoir été inséré dans les journaux Norvégiens et dont Vous Vous plaignez, Mylord, dans la note susmentionnée, je dois Vous informer que malgré les perquisitions exactes qu'on a faites à ce sujet, la régence n'a pu se convaincre qu'une annonce pareille ait été effectivement insérée dans les papiers Norvégiens.

Par les rapports antérieurs de la régence relatifs à cet affaire il est d'ailleurs constaté que ce n'est que par une manière d'agir illégale et indue vis à vis des employés du Roi que le Sr Everth s'est attiré le procès et la responsabilité, en vertu de quoi les officiers de la justice et de la douane à

[1] Smlgn. Bodøsagen, S. 50.

qui il appartient d'en connaître ont légalement séquestré les effets qu'a laissés le Sr Everth au moment de son départ. Et ces effets sont donc en sûreté sous la garde des lois jusqu'à ce qu'une sentence soit rendue et qu'on ait pu en même tems s'assurer, si la conduite de l'un ou de l'autre des fonctionnaires susdits ait été contraire aux loix et aux ordonnances du pays.

[A. G. Mörner].

26. Grev Wetterstedt til Lord Strangford.

Stockholm le 24 Août 1819.

Note.

Le soussigné, chancelier de la cour etc. s'empresse par ordre du Roi d'avoir l'hr de transmettre ci-joint à N. N. la traduction d'un très-humble mémoire au Roi de la Régence du Royaume de Norvège, concernant la conduite du nommé Everth; en priant N. N. de vouloir bien faire parvenir cette pièce à la connaissance de Son Gouvernement.[1]

---

[1] Den i Noten omtalte *très-humble mémoire* er den af P. Holst (Bodøe-Sagen, S. 104 og 284) og af mig (Bodø-sagen, S. 50 og 55) refererede Indstilling om det paa Bodø Forefaldne. Denne angives der at være dateret 20de Juli. I Finansdepartementets Referatprotokol for 1819 angives den at være refereret i den norske Regjering 16de Juli og samme Dag oversendt til Statssekretariatet. Det siges, at den er foranlediget ved Lord Strangfords Note af 1ste Juli. Den indeholder en meget udførlig Beretning om, hvad der var foregaaet paa Bodø. Indholdet er nu bekjendt fra flere Kilder, og det er derfor overflødigt her at optrykke et saa vidtløftigt Aktstykke.

III.

F. G. Denovans Breve til J. Everth og D. Stead, Juli—September 1819.[1]

---

1. F. G. Denovan til John Everth junior.

Christiania 29th July 1819.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

I took notice however (in allusion to what Count Wedel read) that representations have been made from Helliesen stating that the stranding of the *St. John* was a wilful act — and I shall take care to take hold of this circumstance, it goes far to prove a seeking ground of attack on the part of that gentleman. The Department however were fearful of acting on surmise and they have consented to the goods saved from the wreck being restored on payment of the duties.

* * *

[1] Bodøsagens Kjernepunkt — dens store *fons et origo malorum* — er at søge i de Falsknerier, som Denovan fik Anledning til at foretage efter sit Besøg i Christiania om Sommeren 1819. Herom foreligger der alle fornødne Oplysninger i de efterfølgende Brevskaber, som her for det meste ere gjengivne efter de Afskrifter, der ere indtagne i den Betænkning om Denovans og Everths Forhold, som blev afgiven af Kearsy, Hughes & Thomas.

Ved Udarbeidelsen af Bodøsagen (S. 54 flg.) forelaa der af dette vigtige Brev endnu kun det her meddelte lille Brudstykke af den engelske Original samt et ganske kort Uddrag deraf, som var fundet i Rigsarchivet. Senere hen er det imidlertid lykkets at finde et Spor, der pegte mod Gesandtskabsarchivet fra London, hvis ældre Dele nu ere indsendte til Stockholm, og her blev det hele Brev fundet i bekræftet Oversættelse. Efter denne meddeles det her:

Oversættelse.

Christiania den 29 Juli 1819.

John Everth Esq., London!

Jeg ankom hertil i forgaars Aftes og allerede igaar søgte jeg Leilighed til at tale med Grev *Wedel-Jarlsberg*, til hvem jeg havde Breve fra Lord Strangford og fra Kjøbenhavn. Han er Chef for Finants-Departementet og flere af den indre Administrations [Grene?], og er den Person, som tilligemed hans Assistent, en Hr. *Vogt*, have mest at sige i vort uheldige Anliggende. Jeg gjennemgik den officielle Protocol med ham, og vi vare indelukkede sammen mellem to à tre Timer. Jeg fandt ham først overmaade forbittret, og om det og lykkedes mig at blande Tildragelserne sammen, vedbliver han dog, ligesom alle Jurister, at finde, at Fornærmelser mod Kronen ere utilgivelige. Han sagde mig, efterat have læst Lord Strangfords Brev, at Lorden havde indgivet en meget grov og heftig Note til Grev Engeström, og at Departementet i Norge havde faaet Befaling til at indgive en speciel Fremstilling af de Omstændigheder, som have fundet Sted i Bodøe, hvorom De havde skrevet. Paa samme Tid var en Extract af Correspondentsen med Amtmanden, Heljesen og de Øvrige bleven sendt til Stockholm, og en Afskrift heraf vilde ogsaa blive mig meddeelt om faa Dage, da den var vidtløftig. Saasnart jeg faaer dette Document, tænker jeg at forfatte en Engelsk Oversættelse deraf og sende den til Lord Strangford med Rand-Bemærkninger. Den Note, om hvilken Grev Wedel talte, havde havt betydelig Virkning til at forskrække dem; han læste Indholden af samme for mig, og det synes, at Lord

Strangford har været ligesaa djerv i hans Anklage mod Autoriteterne som vi, og han tilføier, at han har indgivet en Beretning om disse scandaleuse Tildragelser til den brittiske Regjering, og at han ikke tvivler paa, at han vil erholde de mest bestemte Befalinger i denne Sag. Jeg har Grund til at formode af de Stykker af Protocollen, som Grev Wedel læste for mig, at Autoriteterne i Nordland ikke have holdt nogen Journal eller Register over Tildragelserne, og at vi ville blive istand til at høste megen Fordeel af Uordenen i deres Opgivelser. Dersom det kan være 'mig tilladt at fælde nogen Dom efter den til Stockholm nylig sendte Extract, seer jeg de opholde sig ved en Begivenhed, som indtraf i Mai, og i det næste Øieblik løber de til September, og kommer saa igjen tilbage til Juni, og saaledes frem og tilbage. Denne Extract indeholder, saavidt jeg er istand til at dømme ved at høre den hurtigen oplæse af Grev Wedel, meget lidet udenfor hvad der er anført i *Species facti* og Grev Engeströms Brev af April sidstleden. Imidlertid lagde jeg Mærke til, at Heljesen har i sin Fremstilling anført, at *St. Johns* Stranding var en forsætlig Handling, og jeg skal passe paa at holde fast ved denne Omstændighed; det viser at den Herre søger at finde Grund til at angribe. Men Departementet var dog bange for at handle efter en Formodning, og det har samtykket i, at de fra Strandingen bjergede Varer blive tilbageleverede imod Erlæggelse af Told. Dette vil, frygter jeg, blive et *sine qva non* i de Sager, der angaae Dem, og vi maae skynde os med at bevise, at Hr. *Stead* er interesseret deri. Jeg er ganske forlegen her, fordi han førend min Afreise forsikrede mig, at den Fortegnelse, som var opgjort af Hr. Paul over de fra *St. John* reddede Varer, og som beløb sig til £ 562—16¼ og £ 1.605—16—11½, udgjorde kun en liden Deel af disse Varer. Jeg skrev derfor Udkast til et Brev til Castlereagh, som han skulde fuldføre og ledsage med fuldstændige Specificationer, hvoraf Afskrifter skulde sendes mig. Jeg seer ogsaa af Protocollen, at Gerss' Opgivelse af den anholdte Rug er rigtig. Toldbetjenten indberetter, at han har anholdt den hele Ladning, om endskjønt han paa samme Tid melder, at Gerss har opgivet en Deel af Eiendommen at høre ham til, og han indberetter desuden, at Gerss er alene Mellem-

mand. Jeg skal imidlertid sende Dem en Oversættelse af Documentet, saasnart det kommer i mine Hænder for at De kan gjøre Deres Bemærkninger, og jeg vil være bedre istand til at tale mere fuldstændigt om Sagen med Grev Wedel, naar jeg har gjennemgaaet det tilstrækkeligt og uddraget mine Bemærkninger. Da han havde glemt, at jeg taler Dansk, begyndte han at gjøre nogle Bemærkninger til Hr. Vogt, som tilfældigviis kom ind i Værelset, medens jeg var hos ham, og hvoraf jeg, hvor meget han end lader til at tvivle om mine Opgivender, kunde let mærke, at han var i høi Grad frygtsom for, at de skulde være sande. Han foreslaaer at sende derhen to unge Mænd herfra som Commissarier til at undersøge det Passerede, forvisse sig derom og afsige sin Formening, og at jeg skulde ledsage dem. Jeg lod som om jeg samtykkede deri, men skal skrive Lord Strangford til om aldeles at modsætte sig denne Forholdsregel, og mine Grunde skal De i min næste Skrivelse erfare. Grev Wedel paastod, at Regjeringen her havde isinde at forlange Deres Person udleveret, og dersom De var bleven greben i nogen Handling i Norge, vilde De være kommen 10 Aar i Slaveriet, sagde han! Det er en dyb Character, Grev Wedel, og derefter skal jeg indrette mig. Hvis Forretningen, som kommer fra Bodøe, ikke er mere speciel end Protocollen, skal vi aldeles forvirre dem, og Grev Wedel tilstaaer, der er allerede fuldkommen nok af Forvirring. Sæt det skulde komme til det Værste, saa maae vi underkjøbe de unge Mænd, som skulle sendes derhen, uagtet jeg antager, den bedste Maade at gaae frem paa er at foreslaae for Lord Strangford for det første at byde £ 1,000 til at dække Udgifterne ved samtlige Eiendommes Tilbageleverelse. Jeg skal intet saadant gjøre, førend jeg hører fra Dem, men jeg maa alene bemærke, at det er aldeles umuligt ganske at gjøre Sort til Hvidt, naar man ingen Umage har gjort sig paa den Tid, de omhandlede Tildragelser foregik, at give dem blot en tvetydig Character; — dette maa De lægge Mærke til. Jeg undrer mig ikke over at De er ængstelig for at faae et heldigt Udfald. Jeg skal gjøre Dem bekjendt med forskjellige Omstændigheder, naar vi sees, hvilke jeg ikke vil vove at betroe Papiret. Saasnart jeg erholder den omhandlede Oversættelse og har sendt samme med Bemærkninger etc. til Lord Strangford og Af-

skrifter til Dem, skal jeg reise hen til Porsgrund. Hr. Lundgreen bringer Dem det Brev, som fattedes i Vilhelmines Sag[1]. Uagtet jeg har skrevet det strængt, er min Anskuelse af Sagen paa ingen Maade dermed overensstemmende, men jeg tør i dette Øieblik ikke mægle af vigtige Aarsager. Hvad Malerierne angaaer henviser jeg Dem til mit Brev fra Kjøbenhavn, og ogsaa som 5 fl. Jeg seer af de danske Blade, at Savignac er kommen til Kjøbenhavn fra Thorshavn, og Grev Wedel viste mig af Protocollen, at et til Kragerøe ankommet Skib havde talt med *Forsøget* i Thorshavn. I enhver Henseende oppebier jeg Indholden af Deres Brev; jeg skal skrive til Knudtzon & Co., Hr. Stead, (et Navn) Blackhall; fra ingen af dem har jeg Brev. Jeg vil foranledige et Brev fra Lord Strangford til Bestyrkelse af det Passerede med *Forsøget*; hold i Beredskab endnu en Afskrift af vort Document i denne Sag for at forevise samme i Treasury.

Deres Ven
F. G. Denovan.

Tvende Efterskrifter paa Bagsiden af Brevet:

P. S. De vil behage at bemærke, at i Notaen over Reise-Omkostninger etc. følger paa £ 1 for Konsulat-Attesten under No. 3, Rd. 5, anført som givet til Skriveren ved Raadstuen (*court-house*) hvilke aldrig bleve betalte. Det til Dem sendte Certificat holdt han tilbage indtil det allersidste Øieblik af mit Ophold; han havde forpligtet sig til at indføre Ordet „Stranding", og i saa Fald vilde jeg have taget Consulat-Attesten nedenunder, men Karlen blev forskrækket og bragte det saaledes, som det er. Jeg betalte ham desaarsag ikke noget extra, ei heller tog jeg Consulat-Attest, og jeg skal debitere mig disse Summer i næste Regning. Den virkelige Betaling for Certificatet skulde altsaa alene være 6 s. istedetfor 7 s. 6. De vil bemærke, at mine Udgifter i Götheborg ere høie, men dette var det ikke muligt at undgaae med Hensyn

[1] Smlgn. Bodøsagen, S. 120.

til Forretningens Beskaffenhed, og den Opmærksomhed, jeg maatte vise Folk, som kom løbende til mig[1].

De forglemte at angive det Beløb, hvorpaa De ønsker Facturaerne. Jeg skulde sige a/5 pr. Liverpool at udslættes.

For det Tilfælde at vi kunde finde det nødvendigt, maa De ikke tabe Davidson, Kinghorne, Allië (?) og Newstead af Sigte, da vi kan komme til at behøve deres Vidnesbyrd, hvis Sagens Sammenhæng i Norden bringes til Undersøgelse, men hvilket jeg dog ikke formoder; dog indseer De at jeg i første Fald maa lade, som jeg har bifaldt Grev Wedels Forslag. Jeg skal forandre Tone, saasnart jeg har sendt Oversættelserne og Bemærkningerne til Lord Strangford, som om jeg havde mine Grunde fra den Kilde. See efter hvad der er sagt om Steads Varefortegnelser. Grev Wedel foreslaaer, at E. & S. kan uden Afbrydelse vedblive deres Forretninger Nord paa, naar de blive Kjøbere af Bodøe, naar Caution stilles i nærværende Sag. Jeg har i den Anledning for Formens Skyld tilskrevet ham med Forespørgsel om hvilken Sikkerhed og til hvilket Beløb vilde blive forlangt, alene for at komme efter hvilken Maalestok det Executive bedømmer det hele Foretagende i Almindelighed.

Dersom Hr. Paul og ogsaa Hr. Foster kan afgive Vidnesbyrd om, at Brevene ankomme aabnede, anbefaler jeg paa det Alvorligste, at faae saadan Forklaring fra dem med omgaaende Post. Jeg mener at sige, at de synes at have været aabnede.

Udskrift:

John Paul Esq.

Bush Lane, Cancer Street, London Franco Gotheborg[2].

Ved Seglet staaer: Til vor Ven i: e:

Oversættelsens Rigtighed bekræfter

Bernhoft
Kongelig Translateur.

---

[1] Disse Ytringer ere ikke til at misforstaa. Man faar af dem fuldstændig Forklaring paa Sammenhængen med den Historie, der nævnes i Bodøsagen, S. 55. Den svenske Betjent var for øvrigt ansat ved Raadstuen (*court-house, town-house*), ikke ved Toldboden i Göteborg, som det paa nævnte Sted mindre rigtig er oversat. Smlgn. S. 175.

[2] Brevet er altsaa afsendt under falsk Adresse.

2. Denovan til Everth[1].

Christiania the 5th Augt 1819.

John Everth Esq. London[2].

My Dear Sir.

When I wrote You on the 29th ulto, I expected on the succeeding day to have received the copy report sent to Stockholm of which I promised You, as I did Lord Strangford, a translation. Since then, however, I found the Count Wedel had bethought himself & was unwilling to give it, for reasons best known to himself, & that I either had mistaken him or he found it advisable to translate it so, with regard to the official papers. He said at our next meeting that it was the official papers & acts of the Storthing respecting Bodøes liberties he promised to send me & those were widely different from what I wanted. I confess, I thought it strange at the time that His Excellency would lend me all the crown evidence & papers from which I could see perfectly how strong or weak they were & how to shape our case[3]; still I thought he promised me those papers — and be that as it may he had put those papers in my mind — & I had been ruminating on them in the several days he kept me waiting for the copy of the report — I have again & again thanked His Lordship for the hint — and I have without him get the papers! — After waiting until the day before yesterday without getting the copy report I found it necessary to write His Lordship a stout note, in which I took care on 3 or 4 occasions to say that I

---

[1] Bodøsagen, S. 55 flg.

[2] This letter is without postmark, but on the back is written: 1819. F. G. Denovan. Christa 5 Augt; recd — ansd 29th. Mr. Stead states that the above indorsement is in the handwriting of Paul. It shews that the letter was received and answered — it was probably forwarded through the Foreign Office. (Bemærkning i Advokaternes Betænkning).

[3] This word is now a little blotted with ink. (Bemærkning af Kearsy, Hughues & Thomas).

hoped he would be as good as his word. — He almost immediately thereupon sent me up one of the principal clerks with the Departments protocole & with a permission in the clerks presence to take notes from the report as I might think fit — but it was easy to see this was an evasion & that it could not avail me to begin to take notes out of matter comprising 35 Pages, (as You will see when I send You the translation) of unconnected counts. I therefore wrote a second note to His Excellency by the clerk: but before letting him go I thought it best to try his fidelity. I succeeded in getting him to agree to bring me the whole of the crown evidence & private letters of Master Helliesen, Berg, Juel &c and to my utter surprize (for I had been bit by the clerk of the town house of Gotheberg(!) in the *Success's* matter) he brought me all the papers under his coat yesterday evening in the dusk, with a copy of the report which Count Wedel had caused to be made & which he should have brought me at dinner time — but he had exhausted his hour in watching an opportunity to get the original papers piece meal out of the Department. — The translation will be a long thing — & cannot of course come in this letter — but I had time, voluminous as the papers are, to run to the bottom of some facts & to write Mr. Stead in consequence of the plan I think advisable to be adopted. — I had just also time to write Lord Strangford, to go by a gentleman who left at 3 o'clock this morning for Stockholm, entreating His Lordship for Gods sake not to lodge one of all the papers, sent him through the Foreign Office, as not one of them is correct & I pray God my letter may reach him in time to have the desired effect. — I have also besought him in the event of the papers being already lodged to demand their redelivering in order to correct some palpable mistakes — & I have in as delicate & indirect a way as possible candidly hinted to His Lordship that this is a necessary determination in consequence of a view of the other parties papers which I have succeeded in seeing here. — I feared, my dear Sir, that You had concealed and misshaped many facts from me and that our statements & plans would of consequence prove our destruction. I foresaw that it was first in Christiania I could see the facts of the case and be able to determine how we

were to act. All the retrograde movements we are now to adopt, are Your doings, but no time for reflections — I am writing with candle & the post goes early in the morning. — I will therefore reserve until my next and until I have gone fully through the papers, all I can say on the facts of the case. I shall say enough now however to shew You our designs. To guard against the worst, all must be covered in Steads name that can be covered and every means must be used to produce evidence of his property — nothing must be left Everth & Sons, that can be made to appear otherwise — all our statements & claims must be done over again — and I shall set out to Stockholm so soon as the arrangements are completed here which I am about to point out. — If You have not sent the policies pr. *St. John* &c. rather get notarial copies made of them & by which You avoid the unseemingness of the erasure of the assurers name — and if the policies are off, then get accounts from Page & Scales dated at the time or about the time of the risks being effected debiting Stead for the prem^{ms} or a letter or letters dated at that time & addressed to Stead handing him account of premium & advising the completion of the risk would answer still better. — I send You also Helliesens copy of the cargo ex *Forsøget* landed at Storvaagen — it differs materially from the statement in Mr. Steads invoices with his claims. Those articles in our statements more than Helliesen found in taking possession they would say had been smuggled & with what grace too could we at same time demand restitution of what we had never deposited? In place of 84 casks there are only 83 — we call the contents corn brandy — they call it Geneva; which is correct? The cask cognac we state they have not found — and the bread we have made no mention of. Now to state less than what was seized would just be as bad as to state more, or to include in short such of the original items of the cargo as we had landed clandestinely: it would prove the falsity of our invoice & statements generally. If You have a policy for the *Forsøgets* risk & it is in Steads name send it me. If it is in Your name erase Yours & insert his & get a notarial copy & rather send me it & if You can an account of insurance & letter of advice of having effected the risk ad-

dressed to Stead. — This letter can come from any one — the name of the man in the moon if You like — only take care not Mr. Paul's name[1] — send over the correct statement of the goods landed at Storvaagen, namely as stated by Helliesen, adding thereto 25 bags of shipsbread which I see was seized in a boat belonging to the post express Anders Hansen — and which Lorck acknowledges in his evidence to have delivered up (in compliance with an order to that effect from Gerss) to Messrs Grant & Tindal at Antwerp with orders to make out an invoice in conformity dated at the time of the shipment of the *Forsøgets* cargo — and entitle it „copy“ as also a bill of lading of same date (to which I will add a signature „for the master“) & of some import, shipped on account & risk, as the invoice will fall[2] to state of Mr. David Stead & filling in the destination to a port or ports in the White Sea to call at Bodø or a port or ports in the neighbourhood for orders from Mr. John Everth of London. — These Grant & Tindal to send me with all dispatch to Stockholm under cover to Lord Strangford wording their letter to me in these terms „F. G. D., Sir, in compliance with the request of Mr. James Sommerville[3] & in behalf of our mutual friend Mr. David Stead we send You hereby a copy of the invoice of the cargo shipped by us on his account last spring (or when it was), together with the only duplicata of the bill of lading in our possession. — And we remain, Sir, Your mo. ob[t] Grant & Tindal“. On the proofs we can give of the bill transaction with Helliesen rests much. — The salvation of the *Forsøgets* cargo & many consequent points — such as we are going to plead in Steads name — I have sent him a strong, yet guarded & qualified if I may also term it, affidavit for Shireff to emit, confirming Yours in that respect & of which I have also sent a copy that it may be adjoined in reference. I do not know how You conscientiously stand with regard to the point of landing the *Forsøgets* cargo at Storvaagen. — It appears to me that in the first instance You had no other immediate view than to get the vessel to assist in transporting part of the stranded

[1] In margine: *Mr. Paul had been represented as Everth's clerk.*
[2] Rettet fra *fail.*
[3] Randbemærkning: *a fictitious name.*

goods. — If so and You have no conscientious scruples, send me Your affidavit — and if not that — then Your declaration — that You had none other than *bona fide* views in landing the cargo with Lorck agreeable to understanding with Helliesen — and that the 25 bags of bread owing to all the bread for the *St. Johns* crew being spoiled at the stranding — were permitted by private verbal agreement with Helliesen — & on the subsequent payment of the duties giving him the weights (& I see from the seizure they weighed 6 Skipp^{d} 6 Lisp^{d} and 15 ip ℔.) to be brought from Storvaagen & as a proof of the fairness of the thing, You caused the common port (sic) boat to call & get them, as he passed by or as it may be sent him express for them. If You have any cover of a letter written to Stead bearing the postmark, about the time that the bill transaction with Helliesen could have been communicated to Stead, then take it — & write a new letter to him advising the transaction of the bill with Helliesen, that no vessels being in the way You had for the sake of his goods thought it prudent to lay up the *Forsøgets* cargo in the mean time — the more especially as from certain accounts none of the Russian lodders had passed Hammerfest — & You said there was a week or two to spare, assure him of exertions for his interest &^{c}. If You have the bill given to Helliesen send it me. — This much for the question at Storvaagen. — There seems a wish to mix up a story regarding 9 pipes of rum which Helliesen also seized at Lorck's but which he could not stow in the vessel he employed to carry the goods thence to Bodø — those were left behind & sealed — but Lorck has since tapped off the contents — and much as Helliesen has endeavoured to prove that those 9 puncheons had been smuggled from Røst, he has not as I have yet in casually & hurriedly going through the papers been able to establish any thing of the kind — Lorck proves him by his own & his men's evidence 4 or 5 in number that those 9 pipes formed part of 18 punch^{ns} for which he produces a permit from Eric Schytte at Røst. — These are all facts, my dear Sir, You never said one word of to me — nor any thing about all the other transactions with which the *Forsøget* is charged, namely to have landed at Værø on the voyage from Røst to Bodø 9 punch^{ns}.

rum & 3 casks molasses — and at Arnøen 1 pipe rum & 3 cases (!), one of which contained shoemakers work and of all which there is evidence — but I have my story too.

With regard to the goods ex *St. John* — how can You make Your affidavit in favor of Mr. Stead drawn up with great technicality agree with the letter to Castlereagh on that subject — which see — and with Your own & Mr. Steads statements? Think how I am to burn in the face before Lord Strangford in all these contradictions and lame ducks! — As I have said I must have the policies &c in this instance — and that of the additional — largely additional particulars of this cargo — — — — —[1]. I send You a list of the goods seized in the warehouses. — It differs widely from Mr. Pauls statements — but Mr. Paul could not make up correct statements from bad materials. — Do those goods so left, form a part of the cargo of the *St. John*? are they exclusive of the goods ex the *Johanna Cecilia* — or intended to be the same? I send You Mr. Helliesens state of the goods brought from Røst p. the *Forsøget* — and let me understand You — does this state & the list of goods seized in the warehouses form the entire cargo or goods saved from the *St. John* which Mr. Stead has to claim?

I shall write this same night to van Breenen & Son at Archangel styling myself, which is absolutely necessary to ensure my application success, a partner of E. & S., requesting them to transmit me — *quam primum* — in a letter of which I shall give them a copy an invoice & bill of lading in Mr. Steads name for the rye ex *Commerce d'Anvers* and which will I think establish that point. — If any insurance policy in that case — do as pointed out in the above and send me the needful. — All letters through the Foreign Office under Lord Strangfords cover — until I advise You to stop.

Now, after the *Forsøget*, the *St. John* & *Commerce*, next things to be considered are the *Oscar* — the *St. John*, as she lays, and the warehouses and the privilegs of trade at Bodø — the acts respecting which Count Wedel says he promised me.

---

[1] Tilføiet Bemærkning i selve Texten: *some words have been obliterated here, evidently since the letter was written.*

The *Oscar* and cargo are not even presumed to belong to You — as You will see they are not included in Your forsaken effects — they must be detained in Gerss' name and will be easily recovered — as Count Wedel readily believes that the crew made the ship walk off in alarm. — How this claim is to be gone about, I shall consult & correspond with Mr. Stead who is on the spot not knowing the facts. I now know the *Oscar* & cargo are in Your claims & that would play the deuce. — If You will send me, as I think You intended to do, the policy on the ship *St. John* — and if it could be done, a letter from the underwriters or from Mr. Paice in name of the underwriters (in case he makes no affidavit as I have requested as to letter having been opened — and then another name must be used) I will claim her also — and on that ground have a good plea. — In short leave them nothing to draw their fines & penalties from — not even from the warehouses, for I suppose the warehouses were conveyed over by Everth & Hilton to Pole, Thornton & C° — could I get that deed of conveyance or a notarial copy of it and a letter from them to me, dated 16 June, desiring me if necessary to avow that those warehouses are their property by the above conveyance that they entrusted them to Everth & Son & Gerss at a certain rent and took the £ 5000 merely as an acknowledgement & nominal security and which if necessary I can produce. If this bill never has been paid they may safely call the warehouses theirs.

With respect to the *Samungee*[1] I do not see any mention of her in the papers — as yet what is between Gerss and others is unconnected with the proceedings before us and Mr. Stead must settle this case being on the spot.

Lord Strangford as I informed You in my last, had written a very violent note, dwelling especially on the order for stopping payment of debts in Nordland to E. & S. &c and the authorities here have not only pointedly contradicted this statement, but as I see from the private correspondence before me written to the amtmand Berg to make the strictest enquiry as to whether such a thing has even been attempted — Helliesen

[1] Smlgn. Bodøsagen, S. 32, Note.

requested permission of the department to do so, which was refused & probably from this the story has had its origin — but send me Shireffs letter to shew to Strangford that we only deceived being ourselves deceived. — Give me by the bye Your real opinion as to the value of the warehouses. I think things may be brought about, yet it seems to me the government do not want to lose E. & S. up at Bodø — and I shall make an attempt when the proper time comes to demand burger rights for E. & S. on the plea of their being concerned with Gerss and that long previous to the 20 May 1816, the date of this act of the Storthing constituting Bodø a Kjøbsted or Market town.

Now the interior arrangements I want to make here, referred to in the 2ᵈ page of this letter — are these. — I want conditionally to get an order from the department immediately to deliver up to Mr. Stead or his order all the property we intend to claim in his name, on giving security in such an amount as said properties may be taxed for on the spot without departing from Mr. Steads plea of damages, loss of markets, deterioration of goods &ᶜ. Count Wedel is ready to do so altho' if I had the security ready, I fear some obstacles in getting them to subscribe to my conditions & reservations altho' nothing but fair, but then the security! will I act wrong if I interpret Down & Cᵒˢ power of attorney, detaching Gerss' bill from it, as proving their connection with You — & that I have authority in their name & in virtue thereof to give a security contra to any merchant here who for a reasonable commⁿ will satisfy the department of customs & finance? In the 1ˢᵗ instance however I want to endeavour to pledge the £ 5000 as surety — for in the mean time & until we are ready with the questions with the Government we must not touch Gerss & therefore this bill is so much waste paper at this moment. And if I rightly understand Pole & Cᵒˢ letter to me — such an arrangement is equally their as Your interest, because the sooner we can arrange with the government, the sooner the chance of getting at Gerss & besides there[1] is no risk in such an arrangement, because the department of customs

[1] Rettet i Ordet: *these*, *this*?

are willing to deliver up Mr. Steads property only they cannot do it without proofs for regularity sake & the moment the proofs are lodged the bail bond fall to the ground. — And You will observe that Stead being on the spot, it is no small matter to bring all those goods within the scope of use. If I should err in this respect attribute it to my zeal for Your best interest & as I interpret it, that of Mess[rs] Pole & C[o].

You will see no doubt that I cannot do otherways than go to Stockholm — this knocking about is sick work — but it is impossible to do without it and with what feelings can I go to Lord Strangford?

Yours most sincerely

F. G. Denovan.

When You have taken Your notes from this letter I beseech You to destroy it. — It is full of errors & full of matter which must not be seen by other parties.

P. S. In the *Forsøgets* case before the Treasury I shall procure a letter from Lord Strangford which will do our business — but at same time I recommend You to get a letter from Pole & Co to Mr. Lushington or some one they know there or make Yourself an affidavit declaring that the circumstances of the *Forsøgets* voyage are connected with a question now pending between the Swedish government & an execution in Your behalf & in that You had no improper intentions in the voyage to Færøe & above all any intention of smuggling was furthest from Your thoughts — that You believe the crew innocent, especially the master & Allië is quite so — get Pole & Co to write below this affidavit & go Yourself to Lushington. — He is a very pleasant little man & likes to be made of. — If You can see Mr. Harrison so much the better.

F. G. D.

When I get the paper from Strangford in this case I will take care to accompany it with a few words also — all helps — I know the Treasury folks.

Take care of Lindgren & manage him which You may — look at my private letter via Hamburg — will You endorse &

forward the enclosed & oblige me by paying the postage. It is to my old affectionate parent — I am the youngest of 7 sons.

Det i dette Brev (S. 167) forekommende Udtryk: *to try his fidelity*, kan ikke misforstaaes. Yderligere kommer dertil Omtalen af, at Brevskriveren var afvist af den svenske Betjent, hvori nødvendig maatte ligge, at Denovan der havde forsøgt en Bestikkelse, som han nu gjentog med den norske Departementsmand. I Brevet af 29de Juli (S. 164) faa vi nu yderligere at vide, at denne Slutning er aldeles rigtig; Denovan havde for en ringe Betaling villet have Betjenten i Göteborg til at begaa et Falskneri, hvad dog denne tilsidst havde fundet hensigtsmæssigt at afslaa. I Christiania var han heldigere.

L. K. Daa, der — som meddelt i Bodøsagen, S. 134 flg. — havde Kjendskab til disse Papirer, var ikke i Tvivl om, hvad det gjaldt. Jeg har nylig stødt paa en Optegnelse, jeg — sandsynligvis i November 1873 — har gjort i en af mine Bøger om en Samtale med ham. Deri staar:

„Professor L. K. Daa beklagede meget, at Stortinget ikke havde kjøbt de af Stead tilbudne Papirer. Han havde selv oversat nogle af dem paa Norsk for St. og deraf seet, at en af Finansdepartementets Bureauchefer (danskfødt) havde ladet sig bestikke til at meddele Afskrifter. Daa sagde, at det ikke var Struve. Nei —" og dermed er min Optegnelse afbrudt.

Jeg erindrer imidlertid Samtalen meget nøiagtig og har refereret den paa anførte Sted af Bodøsagen. Der var i 1819 to Bureauchefer i Finansdepartementets Expeditionskontor, Gustav Struve og Johan Christian Holst, født i Kjøbenhavn 23 Mai 1789 og død i Christiania Juni 1837.

For øvrigt maa jeg, med Hensyn til Daas Kjendskab til Bodøsagens hemmelige Historie, gjøre opmærksom paa, at han aldeles ikke kjendte alle Papirer. Naar jeg nu ser, at han har været paa det Rene med den virkelige Sammenhæng, da gjælder det ikke andet end selve Hovedsagen, Bestikkelseshistorien. Der er endog ingen Grund til at formode, at han har kjendt til de senere Detailler, og navnlig maa det forudsættes, at han ikke var vidende om, hvad der foregik i 1820. Det, han kjendte, var alene det, som forefaldt under Denovans Ophold i Christiania om Sommeren 1819. Noget andet har heller ikke tidligere været udtalt.

3. Denovan til Everth[1].

Extract of letter of 11th Augt 1819.

Same to same. Adressed outside: John Paul Esqr 15 Bush Lane, Cannon St. London.

And now for the Bodø concerns. I send You further states copied from the Crown evidence which I was first done with yesterday & it has been safely returned without notice. — These states as the former for Your government. — That marked in pencil A comprises Schyttes statement of the total of the goods saved. — If You are of opinion that we dare admit the items it exhibits — that the state of goods sold — the cargo seized per the *Forsøget* & the cargo stranded in the *Johanna Cecilia* altogether would in a summum agree with this paper of Schyttes, then sign it at the cross at the bottom „John Everth Jr“ — & write at the top „Copy Memorandum given to Schytte of the total goods saved“ and fold & endorse it: „Copy Memdm given to Schytte“ — the second paper enclosed marked B comprises the goods stated by Helliesen to have been found on board the *Forsøget* — sign this paper at the cross at the bottom & at the top write in English „Copy Memdm goods pr. *Forsøget* given Schytte“ — also opposite to 29 pipes rum — & at the pencil cross write in English: „in dispute“ — opposite also to the 3 caskes sirup or molasses write in English: „in dispute“. The endorsement simply „Memdm goods p. Forsøget“.

[Videre er i Advokaternes Betænkning tilskrevet:]

In this letter Denovan sends the draft of a letter to be fabricated by Paul for the purpose of deceiving Lord Strangford into a belief that the documents referred to in the letter had been found on board the *Forsøget* as that letter states whilst in point of fact they were all fabricated by Denovan. The letter was to accompany the three states A, B & C to give them the appearence of genuine documents. — The object of these states was to make it appear that great damage had

---

[1] Smlgn. Bodøsagen, S. 58.

taken place to the goods on board all the ships by reason of the seizures & great quantities of the goods had been abstracted &c &c.

The following is a copy of the draft of Mr. Pauls letter.

London 14 Sept.[1] 1819.

Dear Sir!

Since You were wrote to last post we have received sundry of Allies papers & memorandums from on board the schooner at Leith; out of them I send You the enclosed states which I am told by Wilson who understands a little Danish relate to the complicated & naturally confused transactions at Røst & shall be happy they throw any light on that subject — altho' as all these goods were Mr. Steads they are no doubt restored to him before this can reach You. It may be otherwise & therefore I send them.

Compliments to Mrs. Denovan when You write. Dear Sir. Yours truly

John Paul.

Mr. E. is at [Leamington for his health[2]. When he returns he may find something besides in Allies papers of use to You & in that case it shall be sent.

To F. G. Denovan

Stockholm

Care of Mr. Olof Åbom there.

---

[1] *The date (14 Sept.) is in Pauls handwriting* (tilføiet i Margen).

[2] *This alteration in Pauls handwriting* (Bemærkning tilføiet i Margen). Oprindelig har der her kun staaet *Liverpool.*

4. Denovan til Everth[1].

Stockholm 26 August 1819[2].

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

The papers from the Foreign office as I suspected only reached Lord Strangford the previous post — and in that friendly confidence with which His Lordship has treated me in the whole of this business, he has read over to me Lord Castlereaghs dispatch to him — a sad milk & water production — which no boy at Eton school would send out of his hand. It has length enough, but no pith & proceeds on the data that as Everth & Son presume to reside or have an establishment at Bodø under the protection of the laws of Norway, the British Cabinet cannot take away from the executive of that country the right of dealing with You in the quality of subjects — in as far as Your transactions do not partake of a purely British character. In short Lord Strangford is directed to make the best bargain for You and Mr. Stead he can, and this is what Lord Castlereagh's dispatch of some 20 pages would convey. I have undeceived Lord Strangford as to Castlereaghs manifest error in the above. E. & S. never took the oath of allegiance & are no Norway burghers — altho' undoubtedly there are certain features of the case of such a description as he describes — such as the *Forsøget*, which cannot be deprived of her Norwegian character &c. Lord Strangford however candidly told me, that he would by no means never make Lord Castlereaghs instructions the guide of his conduct and neither will he, but that the Swedish cabinet and his own hands are so very full of discussion and settlement of the questions between Denmark and Sweden, that it is impossible for him to do any thing for us for 8 or 10 days — nor would it serve any good end. I have in the mean time got up all the papers to remould them and have agreed with Lord Strangford on this mode of procedure; to hurry on & get through

---

[1] Smlgn. Bodøsagen, S. 60 flg.

[2] This letter was forwarded by Mr. St. George as Mr. Stead informs us & is indorsed „Care of Mr. Planta by Lord Strangfords desire“ *). — On the back is a memorandum of its having been received & answered which Mr. Stead states is in the handwriting of Paul. —

*) The original will be produced. (Advokaternes Bemærkning).

with Mr. Steads claims in as far as implications do not hinder us, for he is to a certain extent bound by Your acts, Shireffs acts or Gerss' acts as his agents — when the property so claimed is in a way of restitution or intermediately to lodge a paper to the King treating of Your establishment generally & touching generally on the circumstances and at same time to lodge an answer to the report from Christiania of which I have this day sent You a translation through Downing Street together with copy of a letter from Count Mörner to Strangford and extract of a dispatch from this court to the Swedish minister in London, lodged with Lord Castlereagh and by him transmitted to Strangford. You will thus see that I have my hands full — and it would be improper for me to conceal from You that I fear this is to be a tedious business — indeed it cannot be otherwise from the complexion of the case involving so many points and charges of such various character & the whole so implicated what between Mr. Stead, Gerss & You & the responsability of parties for the crews of the ships, their servants &c. Add to this the constitution of the two countries here which renders the correspondence and interference slow & multifarious — and above all the prejudice which has run strongly & universally against us. — Lord Strangford is clearly of opinion with me that our endeavours must be to render the whole affair a point of discussion immediately with the Swedish cabinet — and it is almost in this that I foresee the greatest difficulty, because not only are the Norwegian government jealous of their dignity, but they see that the law is against us in one & all of the instances that all their charges are unequivocally established!! without a breath of evidence on the other side!! and therefore guided no doubt by the arguments of the crown advocate in Christiania they desire the decision of all the courts in the regular progress of procedure before the ordinary courts in Norway. — They do not want in short to abandon to a cabinet discussion what the law secures them without a shadow of doubt. I whish You to bear in mind all those facts — and that the constitution of Norway is such — that even Helliesen has it in his power, and how much is it not his interest, to insist on ordinary legal procedure. — By this You will see the shape of the difficulties to be overcome and

with what caution we must move. — Still I am firmly of opinion we shall succeed, principally in the influence we shall create in the King & the Norwegian government by our private memorial or appeal — and the evident interest it is for the state to have capitalists up in the Nordlands which I have already seen with Count Wedel is a weighty point — and as certain have I represented to him, that a vexatious prosecution in courts of law on all the distant points or indeed any discussion in that way puts an end to all hope of our establishment at Bodøe — whence may be dated the fall of the place. So soon as I have remoulded Steads claims You shall have copies. And so soon as I am ready with others of our papers I will in like manner provide You with duplicates.

I think it strange, very strange no letters from Stead or Blackhall, and since I left London I have had just two letters from You of date the 29th June & 17th July. It is also necessary I should observe that neither the papers in the case of the *Delphin* — the policies of insurance or other writings made mention of as forwarded through the Foreign Office have come to hand.

I have just this day received back Mr. Pauls original letters — and my next will cover a note from Lord Strangford as to the *Forsøget*. — In the mean time I advise You by all means to wait on Mr. Lushington at the Treasury and take all the copies of the papers relating to this business in Your hand — not that he will look at them — but that he may not in vain look for matter in Your story — and candidly explain to him the whole, as the facts actually are — and that by the succeeding post I am to send You a certificate from Lord Strangford which will no doubt prove satisfactory to their Lordships. — In short shew Mr. Lushington how unfortunate You have been throughout in the Bodø establishment and that one evil has always carried another with it — observe to impress on Mr. Lushington that the object of the establishment at Bodø is an entrepot for our manufactures & the products of Russia and Europe generally.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

5. Denovan til Stead[1].

Stockholm ye 2d Septem. 1819.

David Stead Esqr in Bodø.

Dear Sir[2].

I have to acknowledge receipt of Mr. Blackhalls favors of the 2d ulto which reached me yesterday afternoon covering copies of Your letters to Castlereagh and the Count Wedel, both of that date. In case Lord Strangford might not have received the copy of the first paper You intended to send him, I sent him within 10 minutes after it came into my hand a copy of it & an extract from that part of Blackhalls first letter which relates to the interdict issued to prevent the fulfilment of contracts entered into with Mr. Everth. To Count Wedel I wrote this day & enclosed. You have copy of my letter to him. I would have framed & sent him extracts of Mr. Blackhalls letters, but I found it impossible to do so by this post, as the post leaves Stockholm for England this day and I had copies of those letters to send to Mr. Erith (sic! Everth?). By next post I shall hand him, thro' Count Wedel, the extracts in question, in doing which I shall have an opportunity of course to tell him from Mr. Blackhall what I want him to know.

I advised You from Christiania that, in consequence of having seen the real complexion of the case from the official papers, I had written to Strangford to prevent any use being made of such as had been lodged at Downing Street, as it was absolutely necessary they should all be remoulded — and proceeded with in a very different way from that at first intended. Since I arrived here I have been occupied with this

---

[1] **Bodøsagen**, S. 64 flg.

[2] The following is an extract from a letter addressed by Denovan to Mr. Stead at Bodø, but it did not reach that place till a month after Mr. Stead had left Bodø on his return to England, and it did not come to Mr. Steads knowledge till 1831. It was opened & retained by Blackhall, who was acting under the influence of Denovan. (Bemærkning af Advokaterne).

object, for the papers only arrived from Castlereagh 3 postdays ago! The wise secretary of state would not venture to write a dispatch on the subject without first taking the opinion of H. M. advocate, the still more able Sir Ch. Robinson, who has in his usual luminous way drawn out a paper in the shape of a dispatch to Strangford of some 30 pages — which the minister has kindly shewn me to my great edification. It is as difficult to find out what the worthy Knight would have said — as it must have been a matter of more moment for him to have scraped together all this matter — You know the man — and the fecundity and felicity of his delivery — You may figure to Yourself what a dispatch must be — and it is very fortunate for us that Lord Strangford has already a willing bias in our favor — and is willing to do any that's red hot in the business — I regret to say however that, as yet, His Lordship has not been able to do any thing with Your claims — You know my object now is to push on the recovery of Your goods, or the settlement of Your question before coming on with that of Everth & Son — in as far as this may be possible. Out of the treaty of Kiel between Great Britain & the Northern Powers & those Powers between themselves a great many questions have arisen between Sweden & Denmark — all of which have latterly been referred to Strangford, who assured me that until those were at rest it would not avail us a straw anything he might attempt in our case — as the Swedish cabinet is so wholly engrossed in this discussion; to-morrow, however, is the last day of the period in which he said he would be so much occupied — and no doubt he will now go on with might and main — I shall keep at him enough — altho' I must do him the justice to say I believe he does not require any dunning. All our papers must be in French and with a view therefore to obviate the delay which must necessarily have ensued, had it fallen to the secretary of legation to translate all the writings — I have had this done — and every thing is cut and dry. Enclosed You have copies of the claims as they are now stated, and I shall explain the alterations.

The invoice of the *Forsøgets* cargo from Antwerp as originally lodged — comprised 1 piece Geneva & 1 piece of Brandy more than what was found at the time of the seizure of the

cargo & which of course had been previously landed somewhere. These two items have therefore been left out — but I have added a note at the foot, which serves a purpose in case these things have been embezzled and not landed as I suspect. I have also altered the titling of the invoice & altho' Mr. Dubatschefsky[1] (not the consul) is made an interested party — this does not matter — as in fact You can say he was not.

The next paper, the state of goods seized in the warehouse at Nyholm differs materially from that originally lodged. Mr. Paul states in all 9 balls — now there were 11 balls — besides nine puncheons and nine barracoes of rum, of which I never heard a word until I saw the official papers. — Next the invoice of the cargo p. *Forsøget*, brought from the wreck remains the same as before. (But I have never heard up to this hour what became of those goods. The official papers are as barren on the subject as Mr. Everths. I fear Gerss can best tell).

The next paper is the state of rye seized — which I may be incorrect in and have added a note by way of leaving sway room. If I have stated more barrels than were imported can say our computation of Norway barrels is not correct — my data is this — 400 barrels Mr. Everth gave in bail or to his bailsman in the story with the Foged — & since he left Nyholm it appears from the report to the King that 1500 have been seized — I have said nothing about the white lines, because I am afraid to put my hand in the fire — where the white lines ever entered? at all events it does not appear that the white lines were seized — & a reservation has been made generally to add and like — You will also observe that there were 35 or 40 bags and 23 casks of bread on board the *Forsøget* from Antwerp and 23 casks & 10 bags were found at Lorcks with the rest of the cargo and 25 sacks were seized and form one of the smuggling questions — I have therefore not said a word about this bread in the invoice — and nothing was said about it in the papers from London, nor had

[1] A fictitious person. This letter tends to show that Denovan fabricated the alleged Russian contracts. (Advokaternes Bemærkning).

I heard any thing of it until I came to Christiania. I say this bread was not D. Steads — either was the masters adventure or for account of the ship. And in this way I intend to argue and have also a story for the landing of it!

Umiddelbart efter Gjengivelsen af foranstaaende Brev anmærkes i de engelske Advokaters Betænkning:

The invoice referred to as having been sent in by Denovan of the Antwerp cargo by the *Forsøget* — is entitled:

„Invoice of goods p. the *Forsøget,* captain William Kinghorne for a port or discharging place in the White Sea, on account and risk of Messrs David Stead and G. I. Dubatschefsky".

The latter name was fictitious and was used by Denovan (being a Russian name) for the purpose of making it appear that the vessel was bound to the White Sea. This fabricated invoice is charged in sterling money and not in florins as the real invoice is and every Antwerp invoice must be and it is made to amount to £ 809 : 16 : 11 and at the bottom the following fabricated note is added to attempt to account for the cask cognac & cask Geneva smuggled:

„Note.[1] There are 1 cask Geneva & 1 cask Cognac in dispute, arising from the circumstance of Mr. Stead having another ship bound to New Orleans loading at Antwerp at the same time & spot."

Mr. Stead states that the circumstance here mentioned is an entire fabrication.

Hertil kommer endvidere paa et senere Sted i de engelske Advokaters Betænkning et andet Uddrag af samme Brev, med tilføiede Bemærkninger, som her gjengives, alene med Udeladelse af et Stykke, som indgaar i det allerede trykte Afsnit.

Denovan to Mr. Stead at Bodø.

Extract of Letter dated Stockholm 2^d Sept^b 1819.

„You will say I have nothing to do with the *Oscar*; but the fact is, she and cargo were bought with those funds Gerss got into his hands, and which You now all

[1] Smlgn. nedenfor, S. 193.

whistle for and all You can cover with Your cloak You must do, besides there is a back door left for You in this case of the *Oscar* if You please — Not to say any thing about the merits of the case, in which I think we can bring Mr. Helliesen into a scrape — And that this property will be easily got up. I have also added a corrected copy of the state of fish contracts -- You had not calculated the 50 % on the fish roes from Lorck — I now come to reply to Mr. Blackhall's letters &c."

Mr. Stead sailed in the *Fancy* from Bodø the 19th Septr 1819 on his return to London via Drontheim & Christiania. The above letter it appears reached Bodø 1st October, and was opened & kept by Blackhall, who never communicated the contents to Mr. Stead — and he having joined Denovan in the conspiracy against Mr. Stead, kept this and all other information from him — but Blackhall in 1831 being better advised then, handed the above and other letters of Denovan to Mr. Stead.

And attached to the „Summary of Mr. D. Stead's claims" fabricated by Denovan without the knowledge of Mr. Stead he also falsely adds the following[1]:

„I reserve to myself a claim for the Galliot *Oscar* and cargo valued at £ 7000, besides damages.

The Galliot *Oscar* and cargo were purchased by Mr. Gerss with my means, and for my account; but as it appears to me that he might have obtained the aid of the civil power and prevented her sailing — and as an agent is bound to act for the best in behalf of his constituents in such a case, I am of opinion (after I shall have discussed, in the first instance, in how far the officer of customs at Bodø had a right to refuse this vessel clearance after having permitted her to load) that Mr. Gerss is responsible to me for her subsequent detention. And it is my intention to take legal measures against him on that account — but I nevertheless reserve my claim to said property, should the law not entitle me to recourse against him, and that I am otherways not enabled to recover from him."

[1] Se nedenfor, S. 189.

The whole of which Mr. Stead states is totally fictitious and a gross falsehood of Denovan's, who having translated into French the affidavit of Mr. Stead sworn in London 1st June 1819 & by him attached to the original invoice of the four cargo's shipt on his account — sent to Lord Castlereagh that date, attached that translation to the papers he fabricated in August.

6. Denovans forfalskede Regning.[1]

Summary of Mr. D. Steads Claims, prepared by F. G. Denovan, 8th September 1819.

No. a. 1.	Invoice goods, per *Forsøget*, from the wreck of *St. John*	£	1,605	16	11½
b. 2.	Invoice goods belonging to me seized in the warehouses at Nyholm	-	853	9	2½
c. 3.	Invoice of *Forsøgets* cargo, from Antwerp	-	809	16	11
d. 4.	Invoice rye *Commerce d'Anvers* from Archangel	-	3,632	10	0
	Amount of actual property belonging to me, seized by last accounts	£	6,901	13	1

To which I am entitled to add the following losses in consequence of having had my *bonâ fide* mercantile views defeated by the proceedings of which I complain, viz. —

e. Loss of freight paid the Russian Lodjer *Alexander*, in consequence of the customs' officer Schytte refusing to permit that vessel to load a part

[1] Aftrykt efter The case of Mr. David Stead, p. 40 seqv. Smlgn. Bodøsagen S. 67 flg. og nedenfor, S. 202.

of the stranded goods at Røst Rdl. 9,475, at the exchange of Rdl.	£	210 11 1
f. Loss in consequence of the seizure of the *Forsøgets* cargo, at Storvaagen, by which this adventure to the White Sea was lost, and which otherwise would have yielded me a net advance of 100 per cent	-	809 16 11
Also the profit I would have had by realizing the proceeds in rye meal in the White Sea, and thereafter exchanging it for fish roes in the North of Norway, and which would have amounted to 50 per cent; then 50 per cent on £ 1,619 13 10 . . .	-	809 16 11
And further the profit I would have had by carrying the fish roes to the Mediterranean, which would have netted me an advance of 50 per cent on £ 2,429 10 9	-	1214 15 4½
g. In like manner I would have had on the goods saved from the *St. John* in the same manner as the adventure by the		

	Forsøget say 100 per cent on £ 2459 6 1½	- 2459 6 1½	
	50 per cent on £ 4918 12 8 . . .	- 2459 6 1½ [ɔ: 4]	
	And 50 per cent on £ 7377 18 4½ . .	- 3688 19 2¼	
	Besides an advance of 50 per cent on the rye, which I would have realized by changing it for fish in the North of Norway	- 1816 5 0	
	And 50 per cent advance on the fish in the Mediterranean.	- 2724 7 6	
			£ 16,192 19 2¾
			£ 23,094 12 3¾
h.	Fish &c. due on contracts, delivery of which prohibited by the proclamation of 9th March: 22,111 Vogs of fish due by sundry debtors at 7 s. 6. d.	£ 8,291 12 6	
	R. B. Drs. 11,621 at 45 R. B. Drs. per £	- 258 4 11	
	92 barrels fish roes from Lorck at 45 s.	- 207 0 0	
		£ 8,756 17 5	
h. α.	An advance of 50 per cent on the fish and roes which have been contracted to be delivered at Trieste &c.	- 4,249 6 3	
			£ 13,006 3 8
			£ 36,100 15 11¾

i. Besides which the officer of customs, at Bodø, has to account to me for thirty puncheons of rum deposited with Schytte, at Røst, on the 16th July, in security of whatever duties might be in the sequel be found leviable on the stranded goods.

j. 1.[1] I reserve to myself a claim for the galliot *Oscar* [&] cargo, valued at £ 7000, besides damages. The galliot *Oscar* and cargo were purchased by Mr. Gerss, with my means and for my account; but as it appears to me that he might have obtained the aid of the civil power, and prevented her sailing, and as an agent is bound to act for the best on behalf of his employer (sic) in such a case, I am of opinion (after I shall have discussed, in the first instance, how far the officer of customs, at Bodø, had a right to refuse the vessel clearance after having permitted her to load) that Mr. Gerss is responsible to me for her subsequent detention, and it is my intention to take legal measures against him on that account; but I nevertheless reserve my claim to said property, should the law not entitle me to recover against him, and that I am otherways not enabled to recover (sic) from him.

k. 2. I reserve to myself relief in case I may eventually be found liable in the freight stipulated in the charters of affreightment for the schooner, the *Forsøget*, and the ship *Commerce d'Anvers*.

3. I reserve to myself to prefer claims on the government of Sweden, for all penalties in fish contracts, which I am prevented from fulfilling in consequence of the interdict, the authorities at Bodø have so illegally issued, forbidding all persons in Nordland to complete their egagements with me and my agents.

4. And I do further reserve all future claims I may be obliged to urge in the event of any other seizures of my property, in the North of Norway, that have been already made without my knowledge, or that may subsequently be made.

London, 1st June 1819.

[1] Smlgn. ovenfor, S. 185

Fol. 134—135 af de engelske Advokaters Betænkning er følgende oplyst:

In the fabricated summary of Mr. Stead's claims dated London 1st June 1819 which was substituted for his original claims by Denovan in Septr 1819 & accompanied with a memorial of the same date, there is a memorandum added of sundry claims reserved by him — and of the number is one for alleged freight stipulated in charters of affreightment which never existed as Mr. Stead states except in the brain of Denovan. The words are:

„I reserve to myself relief in case I may eventually be found liable in the freights stipulated in the charters of affreightment for the schooner the *Forsøget* and the ship *Commerce d'Anvers*."

The whole is totally false.

Denovan withdrew through Lord Strangford a previous fabricated claim which had been sent him by Lord Castlereagh from Everth & Son dated 1st June 1819 wherein they claimed thus:

„No. 5. *Commerce* freight to Genova chartered by D. Stead and sold to him } £ 2000."

And the copy of which is scheduled by Pole & Co. in chancery and is another fabricated and totally false claim.

7. Denovan til J. Everth junior[1].

Stockholm 9th Septr 1819.

Dear Sir.

I have to acknowledge the receipt of Your favor of the 27th ult. with the paper it conveys. I almost despaired of

[1] Original will be produced; it bears the original postmarks of Stockholm & London. There is a memorandum on the back of its having been received & answered, which Mr. Stead states is in Pauls handwriting. Mr. Stead states he was at this time at Bodø which place he left on the 19 Septbr. & arrived in London the 23d Nov. and never saw any of the documents &c referred to till within the last two years. (Bemærkning i Advokaternes Betænkning).

hearing from You & had began to fear that some accident had befallen my letters — the only conjecture on which head was that a fellow I had at Christiania might have kept them up to keep up the postage money. I am glad to find my fear allayed.

I had intended to have written You a general letter to day, but the deuce is in it; post-day after post-day I am prevented — I have been dancing after Strangford five or six times to day — have had sundry copies of the annexed memorial for Mr. Stead to write, to get translated &c. And a copy of a letter to His Lordship on this subject of the *Forsøget* with the original to inclose to the Foreign Office of which I have yet a copy to prepare for You with a pro forma letter which will accompany it — and I have a copy of Steads memorial to write out & send him, to write him — to write Knudtzon & Co with the same and to write again to Christiania about the *Wilhelmines* witnesses — having had no letter from thence yesterday — so You see I have my hands full for this day.

When You receive this wait for Mr Lushington with the copy of my letter to Strangford, which give him with my letter, & I would also advice You to wait on Planta — but in both cases — Hue and cry! in paraphrase! —

I am waiting now anxiously for Shireffs affidavit from Mr. Stead which I depend on receiving & in the paper I sent for Your superscription in mine for Christiania of the 11th.

I had a letter from Knudtzon & Co last post advising that they had sent off mine inclosing the affidavit for Shireffs signature by express from Trondhjem on the 13th August and on the 21st August my further respects to him of the 11th of that month, a vessel having sailed that day for Hundholm.

I found it most advisable to write a letter on the subject of *Forsøget* to Strangford rather than his writing on the subject which behoved necessarily to have been imperfect, & as he forwards my letter with his full confirmation and all I could ask him & wished to ask him to say — I may already congratulate You on the *Forsøgets* release. Speak to Lushington about poor Kinghorne, say he has an aged parent whose only support he is, and of some younger brothers & sisters — that Scurgal

had investigated into his conduct & found it unimpeachable — and Allie You can say the truth for — — — — —[1].

Do not be surprized at the frequent mention of the North Cape in the letter about the ***Forsøget*** — and do not rely too much on the references to the statements said to be made in the report from Christiania — I was aware Lord Strangford would take my word for their accuracy — which he luckily did. — This to Yourself[2].

Get Mr. Planta to write to the Treasury immediately — represent to him the serious detention of the vessel — expenses &c — and he will write to the Treasury while You are waiting. Use any freedom — he will like You the better for that — but take care he sends an extract from Lord Strangfords letter of this date — besides enclosing simply my letter — as Lord Strangford has written favorably and strongly for us.

I enclose You copy summary of the claims of Mr. Stead & adjoined a copy memorandum for him which has been drawn up at Strangfords desire — I annex memorandums as to the other states.

I am to accompany Lord Strangford to-morrow to Count de Wetterstedt, the acting minister for foreign affairs & my next will advise the result.

Some time after Mr. Paice has waited on Mr. Lushington or rather Mr. Harrison — I advise You to see one of them — these people must be countenanced.

I alter my mind in the case of the ***Forsøget*** — & wish You would rather let Paice make use of the letters to Strangford — though I wish You to wait on Planta — and as I have dwelt on the omission of making communications to the Scottish boards — I think Paice with effect might say to Mr. Lushington — that he felt very sore in the case as Mess[rs] Everth & Son seem to insinuate that the vessels detention after being sent up is attributable to that neglect — that he knew not of the different boards at Edinburgh &c.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

[1] Noget synes her at mangle i Afskriften.

[2] I The case of Mr. David Stead staar endvidere: ***Destroy this after reading it.***

Derefter heder det i de engelske Advokaters Betænkning:

And accompanying on the same letter is a copy of a memorial fabricated by Denovan purporting to be a memorial for Mr. Stead and a memorandum to the following effect:

Memorandum note added to Forsøgets invoice from Antwerp:

There are 1 cask Geneva and 1 cask Cognac in dispute arising from the circumstance of Mr. Stead having another vessel loading at Antwerp at the same time and spot.

I have not stated the bread, not knowing the particulars — and it is besides advisable to let it appear as having been shipped for ship's account and so came to be stated in E. & S.s claims — You cannot at one & the same time make Shireff Mr. Steads agent and supercargo — & disqualify his acts — if he gave orders for the bread from Lorck's which it is proved he did and that bread was now stated to be Steads as well as the rest of the *Forsøgets* cargo, he would implicate more effectually all the rest of the goods by such an admission. To say in an overt manner that some understanding existed with Helliesen about the bread at the time of the £ 50 business would not answer — our affidavits say nothing on the subject and indeed I first heard of this particular adventure as of many others after seeing the official papers at Christiania and it is of no little consequence as implicating all the cargo (granting the transaction of the bill in the most favorable and even legal interpretation) by being a fatal fact to the moral in our story of the landing of the *Forsøgets* cargo at Storvaagen — it is no off hand assertion which will bear us through a point. — I have seen this since the possession of the official paper and I am sorry to see by Your last of the 27th this is not fully taken into consideration and reflection. As for instance You rest satisfied with a story which goes to justify the landing the *Forsøgets* cargo at Storvaagen — ad interim for the purpose of allowing the vessel to assist in conveying the *St. Johns* effects to Bodø and there You entirely leave this point in seeming confidence of its being satisfactorily at rest. — Unfortunately this is not the case and Your subsequent movements and especially writings, for they are not so

easily undone, contradict the sunshine for the moment You would throw in the landing with Lorck. — In Your subsequent writings — in Shireffs — in Gerss — in Kinghornes declaration at the custom house on coming from Røst — all go to shew Your united desires that the ***Forsøget*** should in the face of the original story abandon the cargo at Lorcks & the White Sea voyage! & carry the effects from Røst except the 22 pieces of rum to Hammerfest one day — the next to Tromsø — the next to the Northward and again to Archangel, forgetting that according to Your own story the schooner was to have carried away to her original destination the articles landed with Lorck — the moment she had brought to Bodø the effects from Røst — I will go no further in this sort of exposé to which I assure You there would be no end. — But all the remarks in Your last letter are made without a knowledge of the facts and without keeping in mind what You have confirmed by too many evidences in the transactions themselves.

IV.

Diplomatisk Brevveksling, September til December 1819[1].

1. Lord Strangford til Grev Wetterstedt[2].

Particulière.

à Stockholm ce 7 Sep^bre^ 1819.

Monsieur le Comte;

L'affaire de la détention des effets et cargaisons du Sieur Stead, en vertu des ordres des autorités en Norvège, — les pertes considérables (pour ne pas dire la ruine totale) auxquelles M. Stead est exposé, — deviennent un sujet de si haute importance, et ont tellement excité l'attention de ma Cour, que je ne saurais me dispenser d'en mettre les détails sous les yeux de Votre Excellence.

Cependant, avant de m'adresser officiellement à V. Ex^ce^, je crois que ce serait extrémement à desirer que V. Ex^ce^ eût la bonté de donner un instant d'audience à M. Denovan, négociant Anglais des plus respectables, qui se trouve maintenant ici, chargé des réclamations à faire de la part de M. Stead. Je prie donc V. Ex^ce^ de daigner m'accorder la permission de lui présenter M. Denovan, le jour et l'heure qu'Elle voudrait lui en indiquer.

J'ai l'honneur &c.

Strangford.

S. Ex^ce^
M. le Comte de Wetterstedt.

[1] Væsentlig efter Originaler, Afskrifter og Koncepter i Udenrigsministeriets Archiv i Stockholm.

[2] Bodøsagen, S. 66.

2. Lord Strangford til Grev Wetterstedt[1].

Le Soussigné Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Sa Majesté Britannique a reçu l'ordre exprès de Sa Cour de renouveller ses instances auprès du Ministère de Sa Majesté le Roi de Suède et de Norvège, afin d'obtenir la restitution prompte et complette, des biens et effets appartenant au Sieur Stead, sujet de Sa Majesté Britannique, lesquels ont été mis en séquestre par le Gouvernement Norvégien, à la suite des procédés judiciaires que ce Gouvernement a intentés contre le Sieur Everth, également sujet de Sa Majesté Britannique.

Le Soussigné prend donc la liberté de remettre à Son Excellence, Monsieur le Comte de Wetterstedt, Grand Chancelier de la Cour, et chargé par interim du Département des Affaires Étrangères, les pièces ci-jointes, qu'il ose recommender à l'attention particulière de Son Excellence, — savoir:

1° *Species Facti* ou Mémoire pour le Sieur Stead. —

2° Cédule des pertes faites par le dit Stead, en conséquence des procédés des autorités Norvégiennes. —

3° Liste des contrats, pour l'achat de poisson, faits par le Sieur Stead, et dont le Gouvernement Norvégien a empèché l'exécution. —

4° Copies de la correspondance qui a eu lieu entre le Sieur Denovan (comme agent du Sieur Stead) et le Département Royal des Finances en Norvège. —

D'après la lecture de ces pièces, Son Excellence verra l'extrême injustice de la détention des biens et effets dont le Gouvernement Norvégien s'est emparé, uniquement parcequ'ils avoient été embarqués sur des bâtimens appartenant à un autre individu, que le dit Gouvernement poursuit maintenant en justice. — Il n'y a rien de commun entre Stead et cet individu, — et le prétexte dont le Gouvernement Norvégien se sert pour légaliser la détention des biens et effets de Stead, est absolument contraire à tout principe de droit publique et certainement très-peu analogue aux relations que la Cour de Londres désire toujours entretenir avec la Norvège.

[1] Bodøsagen, S. 66 flg.

C'est donc en vertu des ordres directes et positifs de son Gouvernement, que le soussigné réclame maintenant la restitution entière, sous caution suffisante, (si le Gouvernement Norvégien le veut ainsi) de tous les effets appartenant au Sieur Stead, et mis en séquestre par les autorités Norvégiennes, ainsi qu'ils se trouvent spécifiés dans la réclamation que le Sieur Denovan addresse au Département des Finances en Norvège, en date du 7 Août, 1819[1].

L'importance de cette affaire ayant éveillé, au plus haut dégré, l'attention du Gouvernement Britannique, le Soussigné se flatte que Son Excellence voudroit bien faire expédier les ordres nécessaires avec le moindre délai possible — et de manière à faire éviter l'inconvenient des renvois de Stockholm à Christiania, ou vice versâ, vû la distance entre les deux capitales.

Le Soussigné saisit cette occasion pour renouveller à Son Excellence l'assurance de sa haute et respectueuse considération.

Strangford.

à Stockholm
ce 11. Septembre 1819.

3. Statsraad Sommerhielm til Grev Wetterstedt[2].

Privat.

Stockholm den 12 Septbr. 1819.

Deres Excellence!

Jeg har gienemlæst de mig ved Deres Excellences meget ærede af Dags Dato tilstillede Documenter tilligemed Lord Strangfords i denne Anledning indgivne Note, hvori han efter paaberaabt Befaling fra sit Hof, tilbagefordrer, imod tilstrækkelig Sikkerhed, naar forlanges, alle de en Hr. Stead formentligen tilhørende Varer, som af den Norske Regiering ere lagde under Beslag, i Anledning af den mod Everth svævende Sag.

Noten forekommer mig at være skreven med en særdeles Iver, der muligens mere kan hidrøre fra det eiendommelige i Lordens Character, end just fra selve Sagens egentlige Beskaffenhed. En 14 Dages eller 3 Ugers længere Tid kan vidst

[1] Smlgn. nedenfor, S. 213.
[2] Bodøsagen, S. 67, hvor L. 8 f. o. *Engeström* bør rettes til *Wetterstedt.*

ikke nu paa denne Aarets Tid for Vare der ere oplagte i Nordlandene, være nogen fordærvelig Henstand.

Naar Sagen skal behandles efter den constitutionelle Form, saa bør den af M: Denovan, der gererer sig som Commissionaire for Stead, og som ikke har været fornøiet med det Kongl: Norske Finantz Departements Resolution af 9 f: M:, andrages for Regieringen i Christiania, hvor den ikke sees at have været, for derigiennem underdanigst at forelægges Hs. Majestæt til høieste Resolution. Den 15 § i Grundloven byder, at i Almindelighed maa ingen Norske Sager afgiøres, uden at den i Norge værende Regierings Betænkning er indhentet, med mindre vigtige Hindringer maatte forbyde saadant.

Disse Hindringer synes ikke her at være Tilfælde, hvor Spørgsmaalet angaar Hs. Majestæts Norske Stats financielle Rettigheder, der efter deres Natur, om saamere, bør være en Gienstand til Overveielse af Hs. Majestæts Regiering i Norge for derover at afgive Deres underdanigste Betænkning.

Ikke lader det til, at denne constitutionelle Maade at afgiøre nærværende Sag paa, er Lord Strangford behagelig, naar han yttrer sig i sin Note til Deres Excellence: „qu'il se flatte que Son Excellence voudroit bien faire expédier les ordres nécessaires avec le moindre dèlai possible et de manière à faire éviter l'inconvenient des renvois de Stockholm à Christiania".

Derimod skulde jeg formene at Hs. Majestæts Norske Regierings yderligere Betænkning i denne Henseende vil være fornøden, som 1mo Sagen, der her angaar Steads Ret til den af ham angivne Vare Beholdning fra Førstningen af, ikke har været behandlet igienem den diplomatiske Vej, som nu begieres, men *per viam legis præscriptam*, hvor den henhører. 2do fordi at Finantz Departementet i sit Svar til Denovan af 9 f: M: paaberaaber sig, at Sr: David Stead ikke under Sagen har været benævnt som Eiere (sic) til nogle af de Vare der ere blevne tilbageholdte i Anledning af J. Everths, og de fl: foretagne ulovlige Handlinger paa Bodøen; og hvorledes Everth tilligemed Joh: Gers, og de øvrige have erklæret sig at være eiendomsberettigede.

3to fordi at Departementet har erklæret, at naar Varene ikke ere contrebande, saa skal de blive udleverede imod at

der stilles fornøden Sikkerhed, saaledes som interims Told Anordningen af 7 Decbr: 1818 § 242 foreskriver, og endl:

4to, fordi, at Denovan i sit Svar til Departementet af g: d: (sic) har tilbuden sig, at ville stille all fornøden Sikkerhed; men saavidt jeg kan skiønne har ladet det beroe med at protestere imod de af samme anførte Grunde.

Iøvrigt stemmer jeg aldeles med Deres Excellence: at det bedste var om Varene *qvæstionis* kunde udleveres til deres rette Eiere det snareste skee kan, imod fornøden Sikkerhed; men for at dette kan opnaaes, saa var det nok tilraadeligst, [at det] efter den sedvanlige formelle Maade foredrages igienem Hs. Majestæts Norske Regiering.

Med den største Høiagtelse har jeg den Ære at undertegne mig

Deres Excellences
særbødigste og hengivneste
Sommerhielm.

4. Lord Strangford til Grev Wetterstedt[1].

[Stockholm 13de Oktober 1819.]

The undersigned Envoy Extraordinary & Minister Plenipotentiary of His Britannic Majesty has applied to his Excellency Count Wetterstedt under date of 11th ult^{o} by the express orders of his Court to demand restitution of the property and effects belonging to Mr. Stead, a subject of His Britannic Majesty, and which have been sequestered by the Norwegian Government by the virtue of the judicial proceedings which that Government has commenced against Mr. Everth, also a subject of His Britannic Majesty.

The flagrant injustice of this transaction and the positive & repeated instructions of his Court oblige the undersigned to renew the demand which he made to his Excellency Count d'Engeström a month since in favor of Mr. Stead.

In a conference with which His Excellency Count de Wetterstedt honored the undersigned it was declared that the Nor-

[1] Gjengives her efter de engelske Advokaters Betænkning som: *Letter dated 13th Octr 1819, translated from the French Language.* Jeg har ikke seet dens Original.

wegian Government would not oppose the restitution[1] of the property and effects of Mr. Stead provided it was sufficiently indemnified against any further claim which Mr. Everth might subsequently set up to the said property and effects.

The undersigned conceives himself able to remove this obstacle by declaring as he does by the present writing that he makes himself answerable in the name of his Court for any claim which Mr. Everth may make of the property and effects of which the Undersigned has now the honor to demand restitution.

The undersigned feels persuaded that the Court of Stockholm will on this occasion be actuated not only by the principles of equity by which it has always been characterized, but also by the wish of its Ally formally expressed in favor of the just claims of Mr. Stead.

He has the honor to renew to His Excellency Count d'Engeström the assurance of his high Consideration.

Strangford[2].

5. Lord Strangford til Grev Engeström.

[24de Oktober 1819.]

J'apprends qu'il y aura demain Conseil d'Etat pour les Affaires de la Norvège. Permettez donc, M. le Comte, que je rapelle au souvenir de Votre Excellence les notes que j'ai eu l'honneur de Vous adresser au sujet des effets et propriétés du Sieur Stead, que j'ai reclamé par ordre exprès de ma Cour.

---

[1] A considerable part of the property was in fact Everths and was claimed as Mr. Steads property, because if it had been claimed as Everths it would not have been restored.

The assurance of Lord Strangford that the property was the property of Mr. Stead misled the Norwegian Government. (Bemærkning af de engelske Advokater).

[2] Upon the above letter being written orders were given by Count de Wetterstedt to the 5th Department of the Norwegian Government at Christiania to direct the Amptmand (Governor) of the Province to deliver up the goods under seizure, but it will be seen from the following letter that the 5th Department, considering it was on the authority and responsibility of the British Minister alone that the orders were to be complied with, refused to act upon those orders until Lord Strangford had authorised a person to receive the goods. (Bemærkning af de engelske Advokater). Ved *the following letter* menes Denovans Brev til Blackhall af 20 Decbr. 1819.

6. Grev Engeström til Lord Strangford[1].

Copie.

M. le Comte d'Engeström à Mylord Strangford.

Stockholm le 27 Octobre 1819.

Le Soussigné, Ministre d'Etat et des Affaires Etrangères, n'a pas manqué de mettre sous les yeux du Roi, Son Auguste Souverain, dans Son Conseil de Norvège, les deux Notes, que Mylord Strangford, Envoyé etc. etc. a bien voulu adresser au Ministère du Roi en date du 11 Sept. et 13 Oct. dernier, pour réclamer la lévée du séquestre mis en Norvège, par ordre des autorités, sur différens effets appartenant au Sieur Stead, sujet de Sa Majesté Britannique, à la suite des procédés judiciaires intentés par le Gmt Norvégien contre le Sieur Everth.

Avant de faire part à N. N. de la décision du Roi sur cette affaire, le Soussigné aura l'hr de Lui observer par ordre de S. M. que le Sieur Everth, s'étant dans le tems rendu coupable de plusieurs actes de violence, et infractions du droit territorial, il était devenu nécessaire de séquestrer ses effets, comme une sûreté légale pour les pertes et dommages par lui occasionnés, mesure qui en outre s'est trouvée encore plus complétement justifiée par l'évasion de cet individu — qu'à cette occasion le dit Everth fut seul désigné comme propriétaire des objets séquestrés, et que ce ne fut que longtems après l'apposition du séquestre que le Sieur Stead s'annonça comme propriétaire d'une partie des effets retenus, comme il est suffisamment constaté par les actes soumis au Roi; — que par conséquent il fallait garder les effets dont la propriété pouvait au moins être considérée comme douteuse, afin de se préserver contre les réclamations éventuelles du Sieur Everth; — et qu'ainsi la conduite des autorités en Norvège, bien loin de renfermer une injustice, étaient(!) complétement conforme aux loix, dont l'application égale et uniforme ne pouvait être en aucune manière modifiée, autrement que par le Roi, qui seul peut balancer ce qu'Il doit à l'exacte justice, et ce que Ses

[1] Bodøsagen, S. 70 flg.

sentimens personnels pour un Gouvernement ami peuvent Lui faire désirer d'accorder à son intercession.

Quant à l'objet principal des deux Notes de N. N. c'est avec plaisir que le Soussigné a l'h[r] de Lui annoncer, par ordre du Roi, que bien qu'à la rigueur cette affaire aurait dû être renvoyée en Norvège pour y être examinée, le Roi a trouvé la sûreté que vient d'offrir Mylord Strangford pour les effets séquestrés beaucoup trop respectable, pour ne point écarter toutes les difficultés que pourraient opposer à la lévée du séquestre les formes plus rigoureuses de la Loi; et le Roi a saisi avec empressement cette occasion de donner une nouvelle preuve de son amitié pour le G[mt] Britannique, en ordonnant que le séquestre en question fut lévé sur le champ.

En priant N. N. de transmettre cet avis à la connaissance de Sa Cour, le Soussigné saisit etc.

7. Erklæring fra Lord Strangford[1].

Abstract Summary of the Properties comprised in Mr. Steads Claim.

1. Invoice of goods per *Forsøget*, from the wreck of the *St. John* at Røst.
2. Invoice of goods seized in the warehouses at Nyholm.
3. Invoice of *Forsøgets* cargo from Antwerp.
4. Invoice rye ex *Commerce* from Archangel.
5. The galliot *Oscar*, with her cargo of fish, fish oil etc.

Stockholm 10th November 1819.

(Seal.) F. G. Denovan.

I certify that the effects and property specified in the above extract were comprized in the claims addressed by me to the Government of His Majesty the King of Sweden and Norway, on behalf of Mr. D. Stead, on the eleventh day of September 1819.

(Seal.) (Signed) Strangford.

[1] Ogsaa, med nogle Afvigelser, trykt i *The Case of Mr. David Stead*, p. 11. Smlgn. ovenfor, S. 186—190.

8. Grev Engeström til Lord Strangford[1].

Note à Milord Strangford,
le 29: Nov. 1819.

Par suite de la note, que Milord Strangford, Envoyé &c a adressé en date du 1 Juillet dernier à Mr. le Comte de Mörner, Chargé ad interim du Portefeuille des Affaires Etrangères, portant plainte de ce qu'une espèce de proclamation aurait été insérée dans les feuilles publiques de la Norvège, contenant defense absolue à tous les debiteurs de la maison d'Everth & Comp. de lui payer les sommes qu'ils lui devaient, ainsi qu'une prohibition formelle à tous les individus qui avaient contracté des engagemens vis-à-vis de cette maison pour la vente des denrées et productions du pays, de remplir ces contracts; le Soussigné, Ministre d'Etat &c après avoir obtenu des renseignemens nécessaires à ce sujet, a, par ordre du Roi Son Auguste Souverain, l'honneur d'observer à Milord Strangford, qu'après l'évasion du Sieur Everth, le Préfet du Nordland avait effectivement par la lettre circulaire dont la traduction se trouve sous ce pli, ordonné aux Baillis de cette province, d'inviter, par la voie d'une proclamation, tous les individus de leurs districts, qui devaient de l'argent ou des marchandises au susdit Everth, de leur en marquer le montant, en leur enjoignant en même tems de ne rien payer à Everth, ni à ses commissaires, mais seulement d'après l'indication que leur ferait parvenir le Gouvernement, dans la vue de compenser, en autant que possible, les voleries et les fraudes, dont Everth s'était rendu coupable, ainsi que les dépenses extraordinaires qu'il avait causées au Gouvernement. Mais cette mesure, prise à l'égard du Sieur Everth et que Milord Strangford trouvera sans doute justifiée par les circonstances, se bornait à la province du Nordland et n'était nullement générale pour la Norvège; elle n'avait non plus rapport qu'au credit que le Sieur Everth aurait pu donner après son naufrage sur la côte de Røst, et ne regardait que les marchandises introduites à cette occasion et qu'il aurait pu débiter pendant ses courses dans cette province.

---

[1] Bodøsagen. S. 50 flg.

Le Soussigné est finalement à même de pouvoir assurer Milord Strangford que la proclamation en question n'a jamais été insérée dans aucune des feuilles publiques de la Norvège; que d'ailleurs personne ne s'est présenté des autorités du Nordland comme debiteur du Sieur Everth, et que par conséquent la mesure prise à son égard est restée sans effet.

Le soussigné &c.

(L. v. Engeström).

Af denne Note er der i de engelske Advokaters Betænkning indtaget en engelsk Oversættelse, og dertil er der atter føiet følgende Oversættelse af den Kundgjørelse, som under 19de Marts 1819 var udgaaet fra Nordlands Amt til Fogderne:

Translation of a Circular Letter addressed to the Prefect of Nordlands and the Bailiffs of that Province dated 19th March 1819.

The Customs Officer at Bodø demanded on the 9th instt that all those who were indebted for merchandize &c to the English subject John Everth who escaped from this country it should be sequestered for the purpose of compensating as much as possible the robberies he committed and likewise to cover any fine or mulcts that he may be obliged to pay for defranding the customs and for which purpose it is arrested.

In consequence I beg You Sir to invite by way of proclamation all those in Your district who owe either money or merchandize to the said Everth to declare to so (!) before You and to enjoin them at the same time not to pay to Everth or his agent but solely after the indication from their Government under pain of responsibility.

I beg You finally will communicate what accounts may arise regarding this subject.

Dertil er af Advokaterne bemærket:

It has been already shewn that the Norwegian Government were fully warranted in attaching or sequestering any property of Everths — and the proclamation was justifyable and ought to have been followed up to confiscation instead of being withdrawn on the representations and guarantee of Lord Strangford. — No loss was sustained by Everth and the charge is altogether fictitious.

9. Baron Stierneld til Grev Engeström.

Copie.

Londres le 17 Décembre 1819.

Monsieur le Comte.

Les derniers ordres de Votre Excellence sont du 25 Novembre.

N'ayant point reçu de reponse à la note que j'avois adressée, il y a très-longtems, par ordre de Votre Excellence au Ministère Britannique, relativement aux violences commises à Bodø en Norvège par un négociant Anglais, nommé Everth, j'ai cru devoir réiterer par une seconde note la demande que j'avois faite précédemment. Lord Castlereagh vient enfin de me repondre, que malgré le désir du Gouvernement de faire ce qui pourrait être agréable au Roi, il lui est impossible de forcer le sieur Everth, soit à une compensation, soit à se présenter devant les tribunaux du pays où le délit a été commis, vu que les loix Anglaises ne permettent pas de poursuivre le crime dont il est accusé; il ajoute d'ailleurs, qu'ayant reçu de la maison de commerce dans laquelle Mr. Everth est intéressé une requête contenant des plaintes très-graves sur la conduite tenue à son égard par les Autorités Norvégiennes, il a ordonné à Lord Strangford de les soumettre à la considération du Gouvernement Suédois.

Un bourg nommé Grampound situé dans le Duché de Cornwall, ayant été déclaré indigne de nommer à l'avenir deux Représentans à la Chambre des Communes, par suite de l'effronterie scandaleuse avec laquelle ses électeurs y ont vendu leurs votes au plus offrant, Lord John Russell a proposé que leur droit d'élection fut transféré à une des grandes villes manufacturières, qui se trouvent n'être pas représentées. La justice de cette demande a été reconnue et il est à présumer que ce bill éprouvera peu de resistance, car il serait impossible de nier l'absurdité d'une branche de la représentation nationale, en voyant des villages, mêmes des maisons isolées, conserver les privilèges qui leurs avoient été accordées lorsqu'ils étaient populeux, et des villes de 100,000 ames et audelà, telles que

Manchester et autres, privées jusqu'ici de ce droit précieux. Il est probable que successivement d'autres bourgs, où la corruption la plus manifeste a été découverte, perdront aussi ce même privilège.

Depuis ma dernière, les deux Chambres se sont occupées des bills dont j'ai eu l'honneur de faire mention à Votre Excellence. La plupart ont été adoptés à une grande majorité, mais les débats n'ont point offert de particularités intéressantes.

La fête donnée avanthier par le Duc de San Carlos, pour célébrer le mariage de Son Souverain a été des plus magnifiques. Le Prince Régent, ainsi que tous les membres de la famille Royale, qui se trouvent à Londres, y ont assisté. La populace très nombreuse, rassemblée devant l'hotel de l'Ambassadeur, s'est livrée aux plus graves excès dont soit susceptible même celle de Londres; non contente de huer toutes les personnes qui se rendoient à la fête, elle a voulu forcer l'entrée de l'hôtel et la police n'étant pas assez forte pour s'opposer à ses excès, on s'est vu forcée à appeler la force armée, qui est parvenu, sans difficultés, à dissiper l'attroupement.

Je suis avec un profond etc.

10. Lord Strangford til Grev Engeström[1].

à Stockholm ce 21 Dec^re^ 1819.

Monsieur le Comte.

C'est avec bien du regret que Je me trouve dans la nécessité d'adresser des plaintes formelles à Votre Excellence, contre la conduite du Sieur Helliesen, Tolder du District de Bodö en Norvège.

Tous les procédés de cet individu portent le caractère d'un système, qui a pour bût l'anéantissement total du commerce des sujets Britanniques avec les Etats Norvégiens de Sa Majesté le Roi de Suède et de Norvège. — Attaché au monopole établi depuis des siècles à Bergen, (dont l'influence funeste oppose encore tant d'obstacles au progrès de la civilization

[1] Bodøsagen, S. 74.

et de la prospérité de la Norvège) le Sieur Helliesen parait chercher toutes les occasions pour signaler son hostilité contre les sujets d'un Souverain ami et allié du sien.

Je ne parle pas ici du caractère personnel du Sieur Helliesen, ni de cette vénalité notoire dont les preuves juridiques sont entre mes mains. — Je me borne simplement à réprésenter à Votre Excellence que le Sieur Helliesen a dernièrement poussé la violence et l'injustice jusqu'au point d'arrêter pendant plusieurs jours l'expédition d'un batiment marchand Anglais (The *Fanny* of Aberdeen, *Captain Mitchell*) et de l'empècher de mettre à la voile, sans daigner allèguer les motifs d'une démarche aussi extraordinaire. — Fier de son autorité, il a répondu à toutes les instances qu'on lui faisoit, „qu'il n'était responsable de sa conduite qu'au cinquième Département en Norvège". Les pertes qu'ont essuyées les propriétaires du batiment en conséquence de cette détention illégale, sont incalculables.

J'ai l'honneur de remettre à Votre Excellence les deux pièces çi-jointes, justificatives de l'accusation que Je suis peiné de me voir forcé à faire.

Il m'est impossible de cacher à Votre Excellence que le commerce entre l'Angleterre et une grande partie de la Norvège, se trouve maintenant entièrement à la merci des caprices et de la malice du Sieur Helliesen, et que s'il lui est permis d'exercer ainsi une autorité despòtique, — autant vaudrait-il déclarer, une fois pour toutes, qu'on ne veut plus admettre des batimens Britanniques dans les ports où il préside, que de les exposer aux vexations et aux insultes qu'ils y éprouvent.

Je connaîs trop bien la loyauté et l'équité qui caractérisent le Gouvernement de Sa Majesté Suédoise et Norvégienne ainsi que la protection distinguée qu'il accorde au commerce étranger, pour ne pas me persuader que le simple récit de ces faits l'engagera à prendre les mesures les plus efficaces pour mettre fin à un abus de son autorité, aussi grave, et par sa nature et par le systême dont il fait partie. — Je me fie entièrement à ces principes, en priant Votre Excellence avec instance, de vouloir bien s'occuper de cette affaire, — heureux d'avoir, à cette occasion, — comme à tant d'autres, la conviction la plus intime, que la décision du Gouvernement de Sa Majesté sera analogue aux sentimens d'amitié constante et

parfaite qui unissent les deux Cours de Londres et de Stockholm[1].

J'ai l'honneur d'être avec la plus haute considération
Monsieur le Comte
de Votre Excellence
Le trèshumble et très obt Serviteur
Strangford.

A Son Exc.
Monsr le Comte d'Engeström
Ministre d'Etat et des Affaires
Etrangères &c. &c. &c.

11. Lord Strangford til Grev Engeström[2].

à Stockholm le 24 Decre 1819.

Monsieur le Comte.

J'ai appris que, malgré les ordres positifs de S. M. le Roi de Suède et de Norvège (dont Votre Excellence eut la bonté de me faire part en date du 27 Octobre) les autorités locales de Bodø ont réfusé de rendre au Sieur Stead les effets qu'elles avoient séquestrés et que j'avois réclamés en vertu des instructions de ma Cour.

Le prétexte qu'on allègue pour justifier cette désobéissance, c'est que personne ne s'est présenté muni d'une autorité suffisante pour reçevoir ces effets au nom et de la part de Monsieur Stead.

Les chefs de la douane ainsique les magistrats de Bodø, savent parfaitement bien que le Sieur Denovan est dûment muni de la procuration de Monsieur Stead; et que tout individu, légalement délégué par Monsieur Denovan en vertu de cette procuration, est nécessairement en droit de réclamer la délivrance des effets en question moyennant une quittance ou reçu signé par lui.

---

[1] Den 24de December anmodede Grev Engeström Statsminister Anker om at lade Tolder Helliesens Forhold nærmere undersøge.

[2] Bodøsagen, S. 71.

Je prie donc Votre Excellence de faire cesser le système de délai et de tergiversation, jusqu'ici employé par les Préposés de la Douane de Bodø, — et de renouveller, sans perte de tems, les ordres les plus précis afin que tous les effets du Sieur Stead, spécifiés dans les incluses de ma Note à Son Excellence, Monsieur le Comte de Wetterstedt, datée le 11 Septembre dernier, soient incessamment rendus à celui qui les reclamera en vertu de la procuration dont le dit Stead a muni le Sieur Denovan. — En conséquence de la détention prolongée de ces effets, le Sieur Stead se trouvera bientôt dans l'impossibilité de compléter des achats très-considérables de poisson, et autres denrées Norvégiennes, — d'où il résultera des pertes énormes, tant pour lui que pour les habitans du pays avec lesquels il a fait des contrats.

Je saisis cette occasion pour réitérer à Votre Excellence l'homage de la haute et parfaite considération avec laquelle j'ai l'honneur d'être

Monsieur le Comte
De Votre Excellence
Le très humble et très ob[t] S[tr]
Strangford.

A Son Exc[e]
M. le Comte d'Engeström
Min[re] d'Etat et des Affaires Étrangères
&c. &c. &c.

12. Grev Engeström til Lord Strangford.

Stockholm le 26 Décembre 1819.

Je m'empresse de Vous communiquer la Note ci-jointe sur l'affaire d'Everth, que je viens de recevoir. Vous aurez la bonté de me faire savoir si Vous avez des observations à me faire à ce sujet. Au cas que Vous désirez de m'en parler, je Vous prie de m'informer de l'heure qui pourra Vous convenir, afin que je puisse Vous recevoir dans ma maison. Je me rends ordinairement au Cabinet à 11 heures.

13. Statsminister Anker til den norske Regjering[1].

Hans Majestæt har, i det under Dags Dato holdte Statsraad, befalet mig at tilstille den Kongl: Norske Regjæring vedlagte Afskrivt af en Skrivelse dateret den 21de dennes fra den storbritanniske Minister, Lord Strangford, indeholdende Klage over Toldbetjent Helliesen for lovstridigt Forhold imod den storbritanniske Undersaat, *Mitchell.* Hs. Majestæt befaler den Norske Regjæring at lade denne Sag igjennem vedkommende Departement, paa det nøieste undersøge, da Høisamme vil, at enhver Fremmed, og fortrinligen en venskabelig og allieret Magts Undersaat skal ikke alene være betrygget mod vilkaarlig Behandling, men endog møde den Velvillie som Kulturen og Statsvellet lige høit fordre. Tvende, til Sagen hørende, Dokumenter følge og hermed.

Peder Anker.

Stockholm den 27de Dec: 1819.

Til
Den Kongl. Norske
Regjæring.

14. Lord Strangford til Grev Engeström[2].

à Stockholm ce 28 Decre 1819.

Monsieur le Comte,

J'ai reçu la lettre que Votre Excellence m'a fait l'honneur de m'adresser en date du 26 du courant.

Je prens la liberté d'envoyer ci-jointe copie de la Note que Votre Excellence eut la bonté de me confier, avec des observations que j'y ai fait annexer.

Il m'est impossible de ne pas renouveller mes instances auprès de Votre Excellence afin que l'on n'insiste plus à identifier l'affaire *d'Everth* avec celle de *Stead.* Elles sont

---

[1] Original i Rigsarchivet.
[2] Original i Rigsarchivet. Bodøsagen, S. 75 flg.

essentiellement et positivement différentes. — Il ne s'agit maintenant que de l'exécution de la promesse que Sa Majesté daigna m'accorder, (dont Votre Excellence eut la bonté de me faire part en date du 27 Octobre dernier) de la restitution des effets du Sieur Stead, qui n'entre pour rien dans l'affaire de Monsr Everth.

Par la dernière lettre que j'eus l'honneur d'adresser à Votre Excellence à ce sujet, je Lui ai prouvé que le Sieur Denovan, étant dûment muni de la procuration du Sieur Stead, peut recevoir ces effets, ou bien déléguer à un autre le droit de les recevoir, des mains des autorités de Bodø. Je me flatte donc que ces autorités ne s'obstineront point à chercher chicane sur un point aussi incontestable.

C'est avec le plus grand regret que je vois le poids qu'on met au temoignage du Sieur Helliesen — également juge et partie dans cette transaction. — Que Votre Excellence me permette de Lui déclarer que je récuse ce temoignage, par des motifs qu'Elle verra clairement expliqués dans les notes ajoutées à la pièce ci-jointe, et que j'invoque celui de l'*Amtmand* — magistrat éclairé et impartial, qui est bien à même de dévoiler toutes les intrigues et toutes les ménées de ceux qui n'ont d'autre but que celui de conserver un monopole odieux, au prix de la déstruction totale des nouvelles relations de commerce qu'on allait créer entre la Grande Bretagne et la Norvège.

J'ai l'honneur d'être avec la plus haute et parfaite considération

Monsieur le Comte
de Votre Excellence
le très-humble et très-ob[t] Serviteur
Strangford.

V.

Denovans Breve til Finansdepartementet, August—December 1819[1].

1.

The Undersigned, authorized to superintend the reclamation and recovery of sundry properties belonging to British subjects seized & placed under sequestration by the Norwegian Crown authorities at Bodø in Saltens Fogderie, — with a view to the more speedy determination of the claims of Mr. David Stead of London — and in order to lessen the question of loss responsibility & indemnity which the private party does contend to attach to the sequestration of the particular Goods specified or to be specified in that Gentlemans claims, — has the honor to propose to the Department of the Finances, Commerce & Customs of Norway, that the said properties consisting of the

„Goods saved from the wreck of the brig *St. John*,
„The cargo deposited at Storvaagen ex the *Forsøget* from Antwerp, and
„The cargo of rye imported p: the *Commerce d'Anvers* from Archangel,
„With such others of the personal properties of Mr. Stead as may have been attached by the said Crown authorities & which he or his agents have traced or shall be able to trace,

[1] Smlgn. Bodøsagen, S. 58 og 71. Det der (S. 58) nævnte Brev af 9de August har jeg ikke truffet. De her meddelte Breves Originaler findes i Rigsarchivet (Finansdepartementet, Kontor B, Bodøsagen, Pakke 14).

may be intermediately and forthwith restored on caution at a valuation to be taken on the spot by qualified persons to be mutually appointed by the said authorities and Mr. Stead, without prejudice to and without comprising or impairing in any manner of way whatsoever, the merits of the question at issue or about to be agitated, between Mr. Stead and the Crown, on amount of the seizure & sequestration of the said properties and the injuries & losses he has consequently sustained. And as it is not possible to determine the amount of the sum to which the said properties may be so valued and appraized (and is therefore most difficult for me to negociate for such an indefinite local security) until the certified returns of valuation and delivery are received from Bodø, I propose to the Department to lodge *ad interim* in their hands an original and duly authenticiated letter of attorney, executed in my favor by Messrs Pole, Thornton & Co, bankers in London of date the 18th day of June last, in deposit and security, either until the said returns have been received and a local security can be negociated and gone into to the Departments satisfaction — (which I hereby engage in that case to do if required) — or as a full and compleat security for the decision or decisions finally to be pronounced or adjustments or settlements that may ultimately be gone into, in the question or questions agitated or about to be agitated between Mr. David Stead as the claimant of the said properties and the Crown; and in that case to give and execute under the said letter of attorney such legal act or acts in relation to the premises as the Department may think necessary to provide that in the event of the parties at Bodø not being enabled to agree as to the valuation of the said properties and in consequence that no delivery takes place, then the above recognizance to be as void as if it had never been gone into.

Christiania 7th August 1819.

F. G. Denovan.

To
The Royal Norwegian
Finance- Comce and Customs Department
&c. &c. &c.
Christiania.

2.

Oversættelse. No. 4.

ad F. D. No. $\frac{2815}{1819}$ B.

Originalen er afgaaet til Kongen med Regjeringens Indstilling af 6. Decbr. 1819[1].

Authoriteterne paa Bodø have ved deres vilkaarlige og egensindige Fremgangsmaade gjort Forhandlingerne med Mr. Everth og flere saa indviklede og forvirrede, at naar man troer Vanskeligheder bortryddede fra en Synspunct, fremstaae strax nye fra en anden. Jeg maae derfor beklage, at de Meddeelelser, hvilke jeg under 10de denne Maaned havde den Ære at give Departementet, ere fjerne fra at omfatte alle de Gienstande, hvilke jeg finder fortjene Departementets Opmærksomhed: og at endskjøndt My Lord Strangford, ved det Document, der var paaberaabt og blev oversendt i min sidste Skrivelse, har villet forebygge Muelígheden af en feilagtig Fortolkning af Hans Majestæts Villie med Hensyn til Hr. Steads Ejendom, — saa synes Hr. Helliesen og Venners Foranstaltninger at være trufne med saa megen paaberegnet Hensigt, at der desværre gives altfor mange Maader, hvorpaa Udførelsen af Hans Majestæts Ordre kan indskrænkes og elluderes, med mindre Departementet behager at være nogenlunde udførlig i dets Instrux til Amtmanden.

---

[1] Den Regjerings-Indstilling af 6. December 1819, der nævnes i Bodøe-Sagen, S. 135 flg. og i Bodøsagen, S. 72, er et ret interessant Aktstykke. Deri refereres bl. a. den fra Bodø Toldkammer indsendte Opgave over de paa *Forsøget* forefundne Varer, hvorefter det heder:
„hvilket stemmer med Opgivendet af F. G. Denovan i det af ham til den storbritanniske Gesandt indgivne Memorial, omendskjønt det ikke uden ved Conference paa Bodø kan udfindes, hvorvidt begge Opgivender nøiagtigen stemme; dog kan Departementet ikke undlade at fæste sin Opmærksomhed paa, at naar Denovan opgiver som Mærker paa adskillige Kasser og andre Emballager: *D* # *S* (hvilket formodentlig efter hans Formening skal betyde, at Varerne tilhørte David Stead), saa opgiver Tolderen paa Bodø det Mærke *E* & *S* (hvilket maaske kunde betyde Everth & Søn). Og paa et andet Sted opgives af Denovan det Mærke *DS*, men af Tolderen ikkun *S*."

Ved at henholde mig til min Skrivelse af 7de August sidstleden, — til Specificationen af Mr. Steads Fordringer, vedføiet Pro-Memoriat paa hans Vegne under 8de Sept[r] — og My Lord Strangfords Noter til Cabinettet af 10de September og 13de forrige Maaned, med den uindskrænkede Udty[d]ning, hvilken Grev Engeströms Meddeelelse af Hans Majestæts Decision giver Indholden af disse Papiire, — vil Departementet være overbeviist, at Kongens Ordre til Ophævelse af Beslaget, — hvormed de i Spørgsmaal værende Vare og Effecter have været belagt, tilstæder den meest liberale og upræjudicierte Fortolkning. Jeg kan derfor ikke antage, at der hos Departementet er Spørgsmaal om andet end at lade Mr. Steads Befuldmægtigede paa Bodø strax komme i fuld Besiddelse af

1. Rugladningen, indført med Skibet *Commerce* fra Archangel, forsaavidt den paa en eller anden Maade, directe eller indirecte, findes at være i Authoriteternes Besiddelse eller er givet til Underpant for at skaffe dem Caution.

2. Ladningen af Skonnerten *Forsøget* fra Antwerpen.

3. Gallioten *Oscar* og Levningerne af dens Ladning.

4. Levningerne af Varene, frelste ved Briggen *St. Johns* Skibbrud, — deels indførte til Bodø i Skonnerten *Forsøget*, — deels i Jagten *Johanna Cecilia* — og i den skibbrudne Brig *St. John*, — og deels disponeret over til Individuer for at liquidere Bjergnings Udgifter &ca., ifølge given Tilladelse af den fra Hr. Helliesen sendte Toldbetjent Eric Schytte. Største Delen af de sidstnævnte Articler er Tolderen paa Bodø seenere kommet i Besiddelse af, ved Anholdelse. Og for det

5. forudsættes, at Authoriteterne erholde Ordre at rydde de Hindringer af Veien, som ifølge Tolderens Requisition til Nordlands Amt af 9 Martii og den derpaa af Amtmanden gjorte Kundgjørelse — have fundet Sted med Hensyn til de Forbindelser, der ere skeete for Mr. Steads Regning.

Forbeholdende som Selvfølge i det første Tilfælde, — Regieringens Ret til Tolden m. m. paa den ene Side — og Mr. Steads og Befuldmægtigedes — deres lovlige Ret og Krav i enhver Henseende paa den anden Side, og da de sande Grunde for Mr. Steads Paastand endnu skal undersøges, saa formoder jeg, at alle Udgifter, hvilke Tolderen og Authoriteterne have paadraget med Hensyn hertil — paa den ene eller anden Maade,

ei kan fordres erlagte, men ifølge Sec: 248 af den provisoriske Told Anordning bør beroe indtil videre.

Departementet behager at lægge Mærke til, at af Skibet *Commerce's* Rugladning, foruden det Quantum henlagt i Pakhusene paa Nyeholm, ere 400 Tønder afleverte directe eller indirecte til Fogden eller anden Authoritet som Løsnings Priis for Mr. Everths Befrielse fra Fængslet i Hernæs — og endvidere skal 350 à 360 Tønder (efter hvad som berettes) være tagne eller fordret af Hr. Helliesen, under noget Paaskud, der staaer i Forbindelse med hans Hensigt at have villet skjule Modtagelsen af de 30 *Puncheons* Rom, hvilke afleverte til Eric Schytte paa Røst, som Sikkerhed for Tolden paa *St. John's* Ladning. Det hele Quantum Rug, hvilket Authoriteterne have at tilbagelevere til Mr. Steads Befuldmægtigede, synes at være 2260 Tønder. Men da det ikke er mig ubekjendt, at Hr. Helliesens særdeles Ven, Bestyreren af det foreenede Hundholms C° — Herr Jackhellen, er kommet i Besiddelse af en Deel af denne Ladning, efterdi Authoriteterne under en eller anden af disse Begivenheder, have paastaaet, at det skulle tjene ham til Underpant for at skaffe dem hans (Jackhellens) personelle Caution — saa maae det tillades mig at protestere i den Anledning, — da ingen Sikkerhed kan af Authoriteterne beholdes til Prejudice af umiddelbar Tilbageleveringen(!) af Mr. Steads Ejendom (ihvor fiint disse synes at have sammenspundet Sagen) og fordi Kongens Decision udstrækker sig til Frigivelsen af Mr: Steads samtlige Ejendom — derfor bør de frafalde deres Paastand, for at sætte Mr: Steads Befuldmægtigede istand til at kunne flytte hans Rug fra deres tjenstvillige Vens Varetægt — Bestyreren paa Hundholm.

Forsøgets Ladning kan vorde sammenlignet med Original Facturaen fra Antwerpen, saavel med Hensyn til Vægt, som Indhold. I en af Toldere[n]s Skrivelser til Departementet paastaaer han, at et Fad Genever ikke var fuldt, da det blev anholdt — hvilket ej var Tilfældet; — dog vorder det overflødigt her at udpege denne enkelte Gjenstand, saasom vi allerede have fuldkommen Overbeviisning, at en foruroeligende Formindskelse vil befindes saavel med Hensyn til Ladnings Quantitet og Qualitet: — hvilket altsammen vil udviise sig ved de notariale Acter, ifølge hvilke denne og det øvrige af den til-

bagegivne Ejendom vorde modtagne af Mr: Steads Befuldmægtigede paa Bodøe. Imidlertid vil det ikke være ud af Veien at underrette Departementet om, forinden disse Acter fremlægges, at Hr. Helliesen bestemt vægrede at antage det Tilbud, hvilket gjortes(!) ham overeenstemmende med Bestemmelserne i den provisoriske Told Anordning Sec. 241, 11: Cap.

Saasom *Oscars* Ladning, hvilket Departementet behagelig kan see, bestod af fordærvelige Vare, saa har Tolderen (som berettes) udentvivl af særegne Grunde ikke villet indvilge i hvad ovennævnte Lovs S: 242 bestemmer. Det vil være tilstrækkeligt for de Angjeldende at beviise, at de ved Anholdelsen leverte ham Certificater, hvilke udviiste Varenes gode Tilstand. En Deel af disse Vare udlevertes mod Sikkerhed, eller rettere sagt, mod Underpant af noget af Mr. Steads anden Ejendom: hvilke samtlige særskilte Sikkerheder bortfalde og ere ophævede ved Hans Majestæts Decision. Samme Grunde, formoder jeg, ere strikte anvendbare paa alle aftvungne Sikkerheds-Forpligtelser, hvilke Angjeldende have paa samme Maade maattet underkaste sig under Navn af Mulcter og Omkostninger, som Vedkommende foregive at flyde af de omhandlede Vares Anholdelse.

Det lader til, at af Levningerne af *St. John*'s Ladning, hvilke indførtes til Bodø, en Deel Rom er blevet udleveret med Amtmandens Samtykke paa Grund af, at man havde stor Mangel paa Brændeviin ved Fiskerierne. Beløbet af disse Udleveringer kjender Departementet og vil følgelig vorde stadfæstet ved Angivelsen, — eller rettere sagt, ved Angjeldendes Quittering: thi det sees af de officielle Papiire og Brev Vexlingen i disse Forhandlinger, at Tolderen ofte har modtaget Angivelser, hvilke han har beholdt (udentvivl af særegne Grunde) uden dog at udlevere Vare. Infattningen og Quantiteten af Varene, førte fra Vraget ved Røst, ere specificerte paa Listerne, affattede ved Toldbetjenten Eric Schytte — og i de specielle Manifester, hvilke fulgte *Forsøget*, *Johanna Cecilia* og Vraget af Briggen *St. John* — og aflevertes til og ere i Besiddelse af Tolderen Hr: Helliesen paa Bodø: alt i nøiagtig Overeenstemmelse med hans skriftlige Instruxer til benævnte Schytte, dateret den 11te Julij 1818. Jagten *Johanna Cecilia*, med hvilken Toldbetjenten Eric Schytte paastod at burde følge

til Bodøen efter Helliesens Ordre, leed Skibbrud paa Arnøen (hvilket er Departementet formodentligen bekjendt) og en betydelig Plundring(!) af Ladningen fandt Sted, hvormed Schytte enten saae igjennem Fingerne eller ogsaa tillod ved hans Mangel af Tilsyn, og fra hvilken de Angjeldende naturligviis søge Skadesløsholdelse, saasom Varene i enhver Henseende vare paa den Tid, hvilket tydeligen sees af Helliesens Ordre til Schytte, under Toldvæsenets Beskyttelse og i dets Varetægt. Ved at sammenligne Ladningens specielle Manifester saasom den afskibedes paa Røst med den paafølgende Fortegnelse, Schytte gav over samme paa Arnø, af hvilken som anført Originalerne findes paa Bodø Toldkammer, vil man letteligen erholde Beviis, hvorvidt den omtalte Rapsen strækker sig. Her fortjenes at lægge Mærke til den besynderlige Contrast imellem den Taushed, hvilken samtlige Authoriteter iagttage med Hensyn til dette Skibbrud paa Arnø (hvilket skeete under deres Øjne) og Forhandlingerne paa Røst: men Departementet vil erfare paa et andet Sted langt meer om denne Gjenstand, end hvad sandsynligen vil være behagelig for Hr. Helliesen og hans Venner. Af de Vare, som levertes til Forskjellige paa Røst — paa Værø og Arnø, med Schyttes Samtykke, hvilket sees af hans egenhændige Skrivelse til Mr: Everth, dateret d: 16de Julij 1818, og over hvilke Vare en meget nøiagtig Fortegnelse blev af ham forfattet — ere siden forskjellige blevne anholdte og borttagne fra de stakkels Besiddere ved Tolderen paa en grusom, vilkaarlig og ulovlig Maade, ganske stridende mod dennes egen Instrux til Schytte, uden Hensyn til Tilladelsen og Passeer-Sedlerne, hvilke som forhen meldt, vare af denne Toldbetjent givne til disse forsømte og ulykkelige Mennesker — og uagtet Depositoet af de 30 *Puncheons* Rum givet af Mr: Everth paa den forhen anførte Tiid — ved hvilket han sikrede Toldvæsenet de Afgifter, der kunde paalægges *St. John's* hele Ladning — idet han udtrykkeligen paa samme Tid, ved hans Brev af 15 Julij betingede de omhandlede Udleveringer. Det vil beroe paa Departementet at bestemme, om de Articler af *St. John's* Ladning, hvilke paa denne Maade ere tagne af Tolderen, skal udleveres til Mr. Steads Befuldmægtige(!) eller ikke. Det synes at forskjellige af disse Folk fik Vare, da Skibbrudet havde hendt, paa Vilkaar strax at betale disse med Landets

Penge. Men da de ikke opfyldte disse Betingelser, saa blev der siden indgaaet Contracter med dem at liquidere med Fiskevare, alt i Overenstemmelse med deres Evner og Leilighed. Nu vægre de sig ved at opgjøre — nogle under det dobbelte Paaskud, at største Delen af Varene bleve tagne fra dem ved Tolderen, og at Amtmandens Kundgjørelse forbyder dem at betale: og nogle have besluttet ifølge denne Kundgjørelse, at ville ene og alene liqvidere med Fogden[1]. Til Departementets Efterretning tager jeg mig den Frihed at vedlægge Copie af et Brev fra en af disse Folk — deraf vil paa en Gang, fra en lovmæssig Synspunct viises, saavel Tolderens ulovlige og vilkaarlige Fremgangsmaade som Virkningen af Amtmandens Kundgjørelse.

Med Hensyn til den omhandlede Kundgjørelse — (hvis Tilværelse Tolderen har været inconsequent nok til at nægte i et Brev til Hr. Stead under 6te Septem. 1819, ligesom det ogsaa har været Tilfældet med andre af Authoriteterne) saa formoder jeg det ei kan være nogen Tvivl underkastet, at det er Hans Majestæts Mening, at denne strax tilbagekaldes. Denne Kundgjørelses Virkning til Prejudice af Mr: Stead, som forhen meldt, stadfestes ved det anførte Brev fra Aas — ved et Brev fra Melchior Kock paa C. J. Gerss' Vegne, Kiøbmand paa Bodø — (hvoraf vedlagt sendes Afskrift) — der ellers var ved Contract bunden at levere 19,736 Vog Fisk, og end yderligere ved en Contract imellem Mr. Stead og Handelshuset John Browne i Ancona, — hvoraf Afskriften ligeledes sendes til Departementet. Det vorder saaledes ingen Tvivl underkastet, at jo Mr. Stead som Følge af denne besynderlige og uhørte Authoritets Overskridelse, indvikles i saare foruroeligende Tab og Skadesløsholdelser. Formodentlig har Departementet ogsaa erfaret igiennem deres Embedsmænd nordpaa, at Briggen *Fancy* af Aber-

[1] „Den 4de April Palmesøndag og paafølgende 2de Paaske-Hellige Dage sidstleden ved Bodøes Sogne-Kirke læst og tilkjendegivet Nordlands Amts Communication til Stedets Foged — nemlig at indkalde enhver, som debiterer noget til Englænderen *John Everth* — for samme at aflægge Rede og Rigtighed til Fogden, Høybemeldte Hr. Cancellie Secretair *Juel* — *og at ingen anden Quittance for bemeldte Gjeld modtages.*

Ole Lykke, Lændsmand".

deen, Skp[r] Mitchell — Skibet *Elisa* af London, Skp[r] Ireland — og et andet Britisk Skib, der vare befragtede i England, bestemte at gaae til Ancona og Trieste, ikraft af ovennævnte Contract, have været nødsagede til at gaae tilbage uden Ladninger, bringende tilbage til England deres forbrudte Chartepartier.

Disse Facta viise, at det vil med Hensyn til Virkningen være i nærværende Øjeblik af saare liden Vigtighed, om den omhandlede Kundgjørelse tilbagekaldes eller ikke. Havde det derimod forholdt sig anderledes, saa vilde Departementet uden-tvivl have været beredvilligere at give Hans Majestæts Meening om denne Punct en gunstigere Fortolkning i Betragtning af, at det er en Forholdsregel, lige stridende imod Rigers borgerlige Love som uhørt i Folkeretten.

Mr. Stead klager stærkt over, at da Tolderens Sindsstemning har været i den seenere Tid meget forstyrret, at under Anfald af Harme, forglemmende hvad den Provisoriske Anordnings Sec: 31. 3 Chap: paalægger ham (som tages i Forbindelse med 8de Cap: af samme Anordning) — har han vægret sig ved at opfylde hans (Mr. Steads) saavel mundtlig[e] som skriftlige gjentagne rimelige Anmodning (under 2[den] og 4de Septem: afvigte), at det maatte forundes ham, at faae see Fortegnelserne med mere, hvilke Toldbetjenten Eric Schytte affattede paa Røst. Endvidere beretter Mr. Stead, at den samme Hang til Chicane har bemægtiget sig alle Authoriteterne (med Undtagelse af den udmærkede og patriotiske Amtmand) i saa høi Grad, — at fra sidst i Junii Maaned, da han kom til Bodø indtil Udgang af Septem[r]: — træt af og kjedet ved deres Findtligheder — ved deres Nægtelse at fyldestgjøre hans daglige Fordringer og Anmodninger om at erholde lovmæssigen affattede Afskrifter af Forhørene i disse Begivenheder — forlod han Stedet, ei i Stand til at erholde mere end en Afskrift af et eneste Document. I Stor Britanien ere Toldbodens Bøger aabne for enhver hæderlig Mand; og andentvivl(!) savnes denne offentlige Foranstaltning ikke i Norge. Paa Grund heraf anmoder jeg ærbødigen, og i Særdeleshed i Henhold til den Provisoriske Anordnings 8 Cap: — ei at berøre et eneste Ord med Hen-

syn til hvad Tragtater(!) have sørget for — at det maae behage Departementet at befale; at enhver Underrettning og Hjelp (hvilket forudsættes kan gives saavel ved de offentlige Documenter i Bodøs Toldkammer som paa anden Maade) maae tilstædes Hr. Steads Befuldmægtigede ved nærværende Leilighed.

Ligesaalidt som der fra *den juridiske Side* kan vorde Spørgsmaal om Regieringens Ret til Dherrer Everth og Søns Udkastelse fra Blockhuset paa Nyholm den 24de Septem: 1818 — endskjøndt Maaden, hvorpaa denne Udkastelse fandt Sted var saare ulovmæssig — ligesaalidt kan der efter Ret og Billighed fra Authoriteternes Side, fremsættes nogen Paastand, at forhindre os fra Besiddelsen af vore Pakhuse paa denne Klippe, — hvilken Plet Departementet udentvivl er underrettet om at være privat og ikke Statens Ejendom. Ikke destomindre er det i Medfør med Sandhed, at Fogden har nægtet og fremdeles nægter os Besiddelsen af disse Pakhuse, under et og andet Paaskud, der staaer i Forbindelse med de nærværende Tildragelser; men saasom Authoriteterne have afslaaet Mr. Stead ethvert Middel til at erholde Oplysninger, saa kan jeg ikke angive disse Paaskuds Natur. Det være nok, at jeg siger, jeg er hvorlunde (!) overtydet om, at det ei er skeet paa Grund af nogen privat Fordring, og Hr. Staatsraad og Excellence Grev Wedel-Jarlsberg, med hvilken jeg i disse Aar(?) havt den Ære at tale saavel om denne Gjenstand som om andre Puncter, der angaae de omhandlede Tildragelser, og til hvem jeg har meddeelt flere Facta, der viise hvorlunde det vorder en Gjenstand af Vigtighed for os, at kunde komme i Besiddelse af Pakhusene, har behaget paa sin sædvanlige liberale Maade — saasom der i ingen Henseende er nogen Fare for at disse Bygninger, liig rørligt Gods, vorde bortførte, at love, at Departementet vil lade bortrydde fra Regjeringens Side alle Hindringer imod vores prompte Besiddelsestagelse af disse Bygninger — givende vores Tilstaaelse for Ansvarligheden af Følgerne — og hvilket saaledes herved igiennem mig skeer.

Denne Frimodighed fra Hr. Grevens og Staatsraadens Side afgiver et Beviis paa Regieringens Ønsker at vilde behandle os

i Fremtiden med Liberalitet — og hvor ganske er det ikke overeenstemmende med Statens sande Interesse?

Stockholm 17de Nov. 1819.

(L. S.)

F. G. Denovan.

Til
Den Kongelige Norske Regierings
5te Dept.
Christiania.

3.

The undersigned in the name and behalf of Mr. David Stead of the City of London Merchant, respectfully petitions the Honorable the Royal Norwegian Department of Finances, Commerce and Revenues, to take under their review, the circumstances consequent on the shipwreck of the brig *St. John* Havemeyer Master on the island of Røst in the latter end of the month of June 1818, — and that the Department may be pleased in consideration of the very peculiar hardships of the case, and for the reasons to be stated below, to grant the above gentleman, the owner of ship and cargo, a remission of duties in such of the goods as were saved on the said occasion.

The particulars of the shipwreck of the *St. John* are already before the Department, to which the undersigned will add a memorial of Mr. Everths to the amtmand of Nordland, dated the 30th Nov. 1818, herewith enclosed. That paper, taken in conjunction with Amtmand Bergs letters to the Department of the 23d Novr 1818 & 2nd of March last, will go to wipe away, any prejudice, which they might continue to entertain through the Tolder Helliesens evidently interested misrepresentation of the above circumstances.

The grounds on which the undersigned believes himself authorized to petition the Department for a remission of duties are the following.

That something like a precedent exists in most maritime countries for the remission of the duties on shipwrecked goods in particular cases. — That the consideration of hardship in the present instance have been peculiarly aggravated by the mal-

conduite of certain of the local authorities at Bodø — and that the loss of the suffering parties has too evidently been greatly added to by their neglect. That this case is different from that a (sic) shipwreck on any other of the more southern coasts of Norway — in as much as the Department cannot help reflecting that it took place at no great distance from the North Cape, a coast in every respect the most dangerous in the world & the only unsurveyed coast in Europe. — That it is but as yesterday, the Government determined on a regular levy of the custom duties in Nordland; — and that the *St. John* was the first vessel, that had loaded in a foreign port for the new town of Bodø.

The laws relating to shipwrecks, according to Strabo, had their existence with the Rhodians nearly 1000 years before Christ: they were incorporated into the Roman law by the Roman emperors and thence into the famous Code of Oleron, from which and the laws of Barcelona, all maritime states have less or more formed their nautical codes. Agreeable to the laws of Barcelona (*Capmannys Memorias Historicas de Barcelona*) the Barcelonians, not only exempted shipwrecked goods from all duties — but ships cast on the shore of the principality, were allowed materials for their refittment duty free. A similar law of Henry the VIII of England is in existence to this day, the dispensation of which, to avoid abuses, is vested in the Lords of the Treasury[1].

In Russia the same practice existed, until it was grossly abused by a combination of English cloth manufacturers, with a view to effect the ruin of the Russian manufacturers in the reign of Peter the Great. — Since then, the exemption from duty in cases of shipwreck depends entirely on the Emperors pleasure. And the Department no doubt know, that there is no instance of His Majesty the King of Denmark, ever having refused to remit the duties on goods shipwrecked on his coasts; — a precedent — considering that the Norwegian and Danish revenue laws have had one origin — which cannot but

[1] The Lords of the Treasury in the case of a brig from Trondhjem, with deals for Ireland, wrecked on the Orkney Islands in the autumn of 1816, remitted the duties.

have its weight in Norway. Something besides has been provided for shipwrecks by all negociators — and as the basis of most commercial treaties is reciprocity, the Department will doubtless the more readily conform in the present case to the existence of a similar practice in England.

The undersigned has said that the hardships attendant on the *St. Johns* shipwreck have been materially added to by the mal-conduite of certain of the local authorities at Bodø — but he will reserve the demonstration of this fact for another occasion, convinced that the Department already see evidence of the thing shining even through the very high colouring which has been given to all the transactions with Mr. Everth by those gentlemen. That the private parties have suffered great additional loss by their neglect, the Department will find advanced in the memorial to Nordlands amt, above referred to[1] and in amtmand Bergs letters of the 23^d^ Novr 1818 and 2nd of March last[2], where the fact is corroborated and adverted to. This loss, consisting in the plunder of about ²/₃^ds^ of the goods shipped by the *Johanna Cecilia* from Røst, must fall upon the tolder, or, eventually on the Department, in responsibility for their offices. It is well known to the Department, that the preservation of shipwrecked goods from plunder and otherways has not only been provided for by treaty[3], but expressly and clearly imposed upon the authorities by the countries laws[4]. On the 24th of September Mr. Everth was thrown with 5 or 6 of his countrymen in irons, into a cellar at Hærnes („where by the strict orders of Mr. Secretary Juel dated from Gilleskaal the 26th of September, he was debarred every possibility of attending to or even directing his commercial concerns")[5]. — Somewhat previous to which the jacht *Johanna Cecilia* had been wrecked on Arnøen — and it was only in the latter days of November, after Mr. Everths liberation from

[1] See Mr. Everths memorial to amtmand Berg, pages 6 & 7. [Ovenfor, S. 129 flg.].

[2] See amt^d^ Bergs letters of the 23^d^ Novr. and 2^d^ March 1818—1819.

[3] Treaty of Glückstadt 11 July 1670, Article 25.

[4] Norske Lov, B. 4. Cap: 4. — Provisoriske Anordning Decr 1818 — Cap: 8.

[5] See Mr. Everths letter to Amtmand Berg dated 30th Novr 1818.

his two months confinement, that it pleased Mr. Helliesen — not to proceed to Arnøen himself (as he had previously refused to proceed to Røst after the wreck of *St. John*), but to send a substitute with orders to unpack and take a list of the goods remaining from the pilferage.

If on no other ground therefore, the undersigned is led to hope, that the Department will order a remission of the duties on the remains of the *St. Johns* cargo, towards refunding the loss sustained by the private parties on the occasion just described.

What weight such considerations convey — as the indulgencies generally shown to new provinces — newly settled towns and new settlers, by all governments — and the more than peculiar claims which the owner of a vessel & cargo loaded in a foreign country, for a town situated about the 70th degree of Northern Latitude, scarcely 12 months after its existence — and wrecked on a dangerous, inhospitable and unsurveyed coast — has to the clemency of government, it is but fitting, that the Department itself should determine.

For all which reasons, the undersigned respectfully beseeches the Department to exempt from duty the remains of the goods saved from the wreck of the brig *St. John*.

Stockholm the 9th December 1819.

F. G. Denovan.

The Royal Norwegian Governments
Department of the Finances Commerce and Revenue
&c. &c. &c.
Christiania.

Af dette Brev foreligger ogsaa en norsk Oversættelse; smlgn. Bodøsagen, S. 71. Der vedligger ogsaa en Afskrift af Everths Memorial til Amtmand Berg af 30te November 1818, samt af følgende Brev:

On board the ship *Commerce*, Nyholm, 30th Novr 1818.

My Lord!

It is with extreme regret I find myself under the necessity to trouble You again with my concerns, but now on liberation from my long, inhuman & unjust confinement at Hernes,

where, through the strict orders of Mr. secretary Juel, dated the 26th Septembr from Gilleskaal, I was debarred every possibility of attending to or even directing my commercial concerns, I find my affairs in such a dangerous situation from the manifold & shameful advantages taken of my helpless situation by the customhouse officer Helliesen, that nothing but Your Lordships candid and impartial investigation of all the circumstances can extricate me from nearly total ruin.

I have therefore taken the liberty to enclose two memorials, representing the simple facts as they have occurred for Your Lordships perusal and consideration; and trust You will find, that if I may have acted irregularly in some instances, from my ignorance of the Norwegian laws and customs, (which however I am wholly unconscious of), yet that I have not premeditately erred or been guilty of any intent whatever to wrong or to defraud His Majestys revenue of any proportion of the duty as may be payable agreeable to the existing tariffs on such parts of the cargo of the stranded brig *St. John*, as may be intended for sale in this country.

Relying on Your Lordships impartial construction of the meaning of my actions as a stranger, I most respectfully recommend my case to Your early attention and protection, remaining

Your Lordships
most obedient and
very humble servant
John Everth jr.

To His Excellency
The Amtmand Berg &c. &c.

4.

The undersigned has just been informed, that the Department have refused to carry into effect His Majestys decision of the 25th October last, for the restitution of Mr. David Steads properties, on the plea, that no one authorized to take the delivery of them has presented himself to the Department with authority to that effect — that no such a persons(!) appears to have been named — or, something to that purpose. And that the Council of state have in consequence sent back

to the Cabinet here His Majestys order and all the papers in Mr. Steads case, just as they went from hence, somewhat about two months ago!

Now if the Department will be pleased to refer to the correspondence of the 7th and 9th of August last — to Mr. Steads letter from Bodø of the 2nd of that month, to the memorial for that gentleman, dated the 8th and transmitted in Mylord Strangfords note to the Cabinet of the 11th of that month — and to the Undersigned's respectful memorials to the Department of the 10th and 18/23 November ultimo — (the former covering a certificate from His Lordship, of the precise properties claimed) they must be satisfied, that the reason just assigned for the obstruction of His Majesty's will, in whatever shape it may be brought forward, is quite unwarranted and inexcusable.

If the Department had had any doubts (which is difficult to see how they could have) as to who the very person was, — authorized by Mr. Stead, to superintend the restitution of his properties, the Undersigned must still contend, that the fact was perfectly immaterial and irrelevant in the circumstances — and by no means a conclusion, which it appears to him, the Department had any right to stipulate for.

The properties in question were attached at Bodø by the authorities; it is therefore in Bodø and not in Christiania that the delivery of them comes to be taken. And as the execution of His Majesty's decision behoves to be committed to Nordlands Amt, it is necessarily a consideration of the suffering parts, and not that of the department, how he has accredited or is to accredit his agent with the amtmand there. It is to the amtmand at Bodø and not to the Department in Christiania, that Mr. Steads agent has to present his credentials. The Department will find this to be too often and distinctly adverted to in the memorials of the 10th and 18th Novr, to admit of any misunderstanding or misconception.

It is scarcely necessary to add, as the natural & rational mode of seeing the Kings order carried into effect is evidently through the amtmand, as has been stated, that Count Engeström in communicating His Majestys decision to Mylord Strangford by his note of the 27th October, appears never to have

dreamed of the expedient, which the Department have found to be so essential to the due execution of His Majesty's will.

The Department will therefore at new permit me to solicit that Nordlands Amt may be forthwith charged with the restitution of Mr. Steads properties to the accredited agent of that gentleman at Bodø, — and who has long ere this time announced himself to the Amtmand.

And seeing that a farther and very serious loss must ensue by reason of Mr. Steads agent's being prevented by the delay now created in getting the disposition of the restored effects, I must beg leave to enter a most solemn protest craving at same time reference to a note which His Excellency the British Minister will not fail at an early day to address to the Cabinet of His Majesty the King of Sweden and Norway, on this provoking occasion.

Stockholm the 13th Decbr. 1819.

F. G. Denovan.

VI.

Privat Brevveksling mellem Denovan, Stead, Blackhall m fl. Oktober — December 1819.[1]

1. Denovan til D. Blackhall.

Stockholm 11th Octr 1819.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

You will have seen by mine of the 3d August and all my subsequent respects that the early possession of Mr. Shireffs affidavit was an object of the very first importance to us without which I could not move a step towards like any thing of a definitive discussion. I cannot therefore enough express my surprize that You could send off the paper covered in Your last in lieu of Shireffs affidavit without reading it! Yesterday on the rect of your favor & seeing an affidavit from Shireff my satisfaction was I thought complete — but I had no sooner looked into it than all my rejoicing was turned into mourning. God in Heaven! had Helliesen and all his creatures combined together, they could not have done any thing to damn us so completely as this paper — which I now return You, my dear Sir, that Mr. Stead and You may read it — at same — not to ruin us by another such delay as has just taken place on this ill fated point. I have been obliged to use an alternative, which nothing but the interest I feel in the case could possibly have prompted me to — I enclose

[1] Væsentlig efter de Uddrag, som i Afskrift findes indtagne i de engelske Advokaters Betænkning.

You copy of Mr. Everths affidavit and an affidavit for Shireff to sign at the cross in Pencil *1* — you will please sign at the pencil marking *2* and Mr. Kock at the pencil marking *3*. If Mr. Kock is absent send it back without his signature — let no other person sign as witness for him. Now punctuality in this instance is no more essential than keeping literally, my dear Sir, to what I have mentioned — altho' apparently trifling. Shireff of course is not to write over the copies now sent — but on the contrary it is them I wish sent back executed — date and every thing therefore remains — at same time, without in any way altering what I have just requested — Shireff may copy over Mr. E's affidavit now sent — And the affidavit for himself and execute the same if the authorities have returned — Should the Sorenskriver refuse to take his affidavit as also the Foged — then let him say so in the presence or under the testimony of witnesses and send it on to me with the above — I mean let Shireff say so.

I can go no further — next post the result of my conference with L[d] Strangford — Mr. Stead in all likelihood will go to England in the *Eliza* or *Fancy* — should my letter reach him in time — His presence there is necessary and here unnecessary. — — —

2. Denovan til Stead.

Stockholm 12 October 1819.

David Stead Esq[r] in Drontheim.

Dear Sir.

With reference to the few hurried lines I wrote You yesterday, I have now the satisfaction to advise that Lord Strangford has this day demanded unconditional restitution of the properties specified in Your claims, on his own responsibility! would any other British minister have done such a thing? — The recovery of the property is therefore now no longer a question — altho' the discussion on the original merits of the case must come on, as if no such restitution had

been made, with a few additional advantages to us: such as the 9/10ths of the law are generally presumed to give: a minister pledging himself in such a manner being a thing quite unusual — carries its effects without dismay to the other side — a prejudice in the kings mind and a motive to the minister himself to play his cudgels well when cudgel time comes — if he had any doubt of will and ability on Strangford's side. — The questions now more immediately before us is the manner in which Mr. Blackhall is to take the delivery of the property, and the consequent disposal of it — the latter alternative I leave to You.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Hertil er der i de engelske Advokaters Betænkning føiet følgende Oplysninger:

This and other suspicious circumstances, such as Everth withholding the perusal of his correspondence with Denovan from Mr. Stead, and only occasionally reading sentences of the letters he was then receiving from Denovan, was the cause of Mr. Stead writing to Denovan on the 18th of Decr 1819, forbidding the use of his name in the claim for the *Oscar*, and that unless a full disclosure was made to him, he would supersede or rather intimate to Lord Strangford & the Government of Norway that he (Denovan) had no authority nor right longer to assume acting as his agent.

3. Denovan til Everth.

Stockholm the 12th October 1819.

John Everth Esqr London.

Dear Sir.

Since I had this pleasure on the 7th inst I have heard

from Mr. Stead and Blackhall and have to hand You the enclosed letters to Yourself and Sir Peter Pole & Co — the former of which I opened agreeable to Mr Steads desire — He refers to another letter at length which has not come to hand. Your favor of the 28th Septr reached me about 2 hours ago and I received this morning through Lord Strangford a letter from Grant & Tindal covering a copy invoice, bill of lading &c for the *Forsøgets* cargo. — Blackhalls letter covered the long wished for affidavit from Shireff — but so completely & effectually altered, amended and improved by Shireff — and so delicately called free of every thing we had in view in asking an affidavit from him, that I was under the necessity of sending it back by yesterdays post — and drawing up another so equivocal as not to offend his conscientious delicacy. — Neither Mr. Stead or Blackhall could have read it before sending it off, or they never would have sent it &c. — I am short of time. The *Eliza* is safe. Mr. Stead returned as You see to Bodø. But one misfortune — Landborg found his reception such at Bodø, that he immediately took a boat & returned to Trondhjem![1] I wrote him yesterday — as also Mr. Stead in a manner calculated to mend any breach between him & You. Amtmand very friendly. I have at same time received a copy of the proclamation forbidding debtors to pay debts &c to You or Your order. I wait more documents sent through Knudtzon to whom I wrote deprecating the idea of Your very respectable house stooping to explanations of such a delicate nature to Mr. Norman or any neighbour sent them on Mr. Frees attorney to me — wafering on Your letter of credit — which is intended to prove to them Sir P. Pole & Cos confidence in You — acquainted Mr. Stead of having done so.

And now — and joy almost prevents me writing — Lord Strangford has this day demanded the restitution of all the property claimed by Mr. Stead, on his responsibility as British minister, was there ever a better hearted man? nor forget my credit as a diplomatic character!!

All the papers You want as to the expenses are inclosed

[1] I Texten staar: *Frindligein.*

— but do not lodge them until You receive my next letter via Foreign Office. I shall write Blackhall the conditions, on which he is to receive the property, also to Mr. Stead.

F. G. Denovan.

Take out the pencil markings in the receipts.

4. Denovan til Blackhall.

Stockholm 8 Novbr. 1819.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

To prevent the possibility of equivocation or dispute on the part of the authorities, I shall draw out a state of Mr. Steads claims and get Lord Strangford to certify the same, which will come to You next post; in the mean time keep in mind, the *Oscar* and cargo are comprised in His Majestys order in question.

I have to acknowledge a great many letters from You & Mr. Stead, which will be noted in rotation in my next. I have missed the above friend who is gone to Copenhagen to meet me, & thence he will go home. In Christiania he saw Count Wedel who is now here — & who either affects to be, or is exceedingly friendly. He vows vengeance against Helliesen, who is determined to remove and supersede with a Tolder from the East part of Norway, who it is to be presumed has no interest with the Bergen folks.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Hertil er i de engelske Advokaters Betænkning føiet følgende Bemærkninger:

The claims mentioned in the above extract were claims in the name of Mr. Stead as fabricated in Denovans mode, so that they might not be inconsistent with or expose the falsehood of the claims for Everth, & were certified by Lord Strangford 10th Novr 1819. It was in these claims that the *Oscar* was falsely included in defiance as Mr. Stead states of his positive & repeated orders, who persisted in refusing to listen to the entreaties of Denovan although he represented

„that the *Oscars* case would strengthen in stead of weaken his own just claims.“ —

5. Denovan til Stead.

Stockholm 11th $Novb^{r}$ 1819.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

To avoid mistakes I have been under the necessity of writing out 2 copies of Your claims — and getting Lord Strangford to attest them. — The one I send enclosed in my letter to the Department in Christiania, the other to Blackhall — You are probably not aware that so far back as 9th January last the $Departm^{t}$ came to a resolution as to the *St. John's* Cargo — when the Tolder refused to obey in consequence of the smuggling at Bodø, Arnøen $\&^{c}$ and subsequent transactions. — In that decision the board only allowed a certain number of ankers of the rum p. *St. John* to be admitted to $consump^{n}$ — the bulk of it they adjudged to export. — It was therefore necessary for me to provide against the operation of this judgment — which now would come to have effect — and enclosed I send copy my (sic) letter to the 5th $Departm^{t}$ of this date — the concluding clause and attempt to enable Blackhall to operate on the restored goods, is rendered necessary, by Your having made no provision whatever for money matters. — And if he is compelled to sell to raise money it will prove a still worse affair because I fear the $Depart^{m}$ will not give such a concession?

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

6. Denovan til Blackhall.

Stockholm 12 Nov. 1819.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

As to Mr. Stead again — impolitic as it is to have Stead for an enemy, nothing but making it appear that by acting

contrary to me he will be injuring himself, will induce him to appear our friend — he knows he has acted and is acting wrong — and having now opened his views he will think it best to act openly against me. I will prevent it if possible, by referring all to You, but have no faith in his conduct. I do not see how he can be made to cover &c. The *Oscar* is a bad case for us in any way; she suffered a severe average which made her put back waterlugged &c — request Blackhall (sic) to get a very strong survey made upon her and cargo where she lays — that removing her repairs &c would cost more than she is worth — and that the fish is totally spoiled by the water she made, this may enable us to recover something.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

7. C. J. Lorck til John Everth.

Bodø 16 Novr 1819.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

You will now, my Friend, allow me to touch a little upon the transactions that have taken place between us from our meeting in Røst till the arrangements in Storvaagen — who gave most occasion to the connexion established between us. I need not state here & having learnt to know the retentive powers of Your good memory it would be superfluous to write an exact statement of every transaction in which we have been engaged. I will therefore only call Your recollection & attention to certain points.

First, the assistance You received from me in discharging the cargo of the schooner *Forsøget* at Storvaagen, was I prompted to give it for my own benefit? did I on that occasion bargain for any advantage to stimulate me to lend You my services? the trouble thereby caused both to Yourself and me whose fault was it? was it mine? did it not originate through You and Yours by carelessness & the blabbing of the sailors? and have I not thereby, besides loss of money, otherwise suffered considerably and will probably suffer more?

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

8. Denovan til Blackhall.

Stokholm 6th Decr 1819.

Mr. D. Blackhall in Bodøe.

My dear Friend,

Since I wrote You on the 29th ulto I remain without Your favors, but have had a short letter from E. & S. in P. S. to Mr. Es to me of the 12th Ulto referred to in my last respects. In consequence of what Mr. Everth there says, I have to suggest that You will not accept the barrell'd cod belonging to the *Oscars* cargo, as it must needs be in a decayed state. In Your survey therefore You will get the surveyor to say that it is perished and unmarketable which is no doubt the case, but at same time let them say what such fish in sound condition and new would have been worth on the spot in October 1818 when seized. You had also better apply to the Amtmand in conjunction with the Tolder to have it sold by public auction at his risk — if he will not consent to this, then let it remain in his hands protesting in legal manner and apart that he and the Government shall be liable to Mr. Stead not only for the value of the Cod at Bodø — but a 50 % which at the least would besides have been the fair and moderate advance on it in a foreign market. — Helliesen may deny the seizure and say Mr. Everth placed the fish in his hands as surety for one thing or another — but as such is not the case, You will disregard the assertion. —

9. Denovan til Helliesen.

Decbr 1819.

Sir

His Majesty no doubt under the considerations of the manifest injustice of Your proceedings, has been pleased to order the immediate restitution of Mr Stead's properties. — Before making any formal and specific demand however for those goods — I have to request in terms of the 31th Sectn of the 3rd Chap. of the *provisoriske Anordning* of the 7thDecr

1818 — which is to be taken in reference to the 8th Chap. of the same law, — That You either forthwith furnish me with copies, or permit me or some one on my behalf to take copies of the following papers & documents in Your custody and possession — viz.

1. The note or letter which Mr. Gerss wrote to You on the 9th July 1818, acquainting You of the stranding of the brig *St. John* on the island of Røst.
2. The instructions to Eric Schytte dated the 11th July of the same year, by which You gave that person authority to take possession & disposition of the stranded goods in the name of the Crown (*Toldvæsenet*).
3. The letters which Eric Schytte wrote to You from Røst respecting the transactions there generally.
4. Eric Schyttes specification of the whole of the goods saved from the wreck of the *St. John.*
5. Copies of Eric Schyttes letters to Mr. Everth at Røst, and of Eric Schyttes letters to You on the occasion of that correspondence acquainting You that he had received 30 punchns of rum in security for the duties.
6. Eric Schytte's specification of the goods sold from the wreck of the brig *St. John.*
7. The account Eric Schytte gave to You of the permissions and *Passeer Sedler* he had given to sundry persons to receive such goods and in particular of 18 puncheons of rum to C. F. Lorck in Storvaagen.
8. The manifest drawn up by Schytte of the goods shipped from Røst to Bodø by the schooner *Forsøget.*
9. The manifest drawn by Eric Schytte of the goods shipped from Røst to Bodø by the jacht *Johanna Cecilia.*
10. The manifest drawn up by Eric Schytte of the goods shipped from Røst p. the wreck of the sd brig *St. John.*
11. Copies of the communications which Yρu either received or sent to the other authorities on the occasion of the stranding of the sloop *Johanna Cecilia* in Arnøen in terms of the Departments 184 order.
12. Copy of the instructions given by You to Eric Schytte on sending that person to Arnø on the above occasion.
13. Eric Schytte's account of his proccedings at Arnø &

how far he complied with the duties incumbent on public authorities on such an occasion — and
14 — Eric Schyttes account of the goods remaining from the plunder of the *Johanna Cecilia's* cargo at Bodø.

I am Sir, Your Mo. Ob.

D. B.

To

Mr. Tolder H. Helliesen

in Bodø.

10. Denovan til Blackhall.[1]

Stockholm 20th Decr 1819.

My Dear Sir.

I am distressed inexpressibly to tell You that the 5th Department in the absence of Count Wedel here have started an objection to the execution of His Majesty's decision of the most inexcusable & pitiful description and have sent back all the papers to the Cabinet here that the obstacle may be remedied. And what do You think it is — that they are of opinion Lord Strangford ought to have nominated a person to take the delivery of the properties restored. Lord Strangford is most exasperated. I have protested — His Lordship has — and he has written a note to the Cabinet here which will make them all shake — and which it is said will prove the ruin of Mr. Vogt who has the charge of the affairs committed to the 5th Department when its chief, Count Wedel, is absent; in consequence of the protests in the *Fancy's* Case and the copy of the Tolders requisition for Mr. Steads arrest You have judiciously sent me and as I never cease complaining of the Tolder, His Lordship has demanded his suspension until all the facts of the case have been decided on by the King — And that he will be suspended in consequence is quite to be depended upon — Lord Strangfords requests are never de-

[1] **Bodøsagen**, S. 71 og 77.

nied — and there are grounds here — His Lordship demands besides that all the proceedings at Bodø may be suspended *sine die* — and the transactions submitted to a Cabinet decision — this will all happen[1]. —

Hermed ender den Del af Brevet, som foreligger i den engelske Text og er indtagen i Advokaterne Kearsy, Hughes & Thomas's Betænkning. Der haves imidlertid derhos en Oversættelse, som nedenfor meddeles helt. Enhver kan opgjøre sin Opfatning af, hvad deri har været ment. Dette Brev hører nemlig i det Hele til de mest opsigtvækkende Aktstykker, der staa i Forbindelse med Bodøsagen, og er særlig karakteristisk ved de deri forekommende Udtalelser om Amtmand Berg, ligesom ved den Overlegenhed, hvormed Denovan her optræder. Denovan skriver, som om han havde det hele Norge i sine Hænder. Ved Udarbeidelsen af Bodøsagen (S. 77) forelaa der af dette Brev, foruden det her aftrykte Brudstykke, kun et kort Uddrag. Den nævnte Oversættelse lyder saaledes:

Oversættelse.

Stockholm den 20de Decbr. 1819.

Det gjør mig særdeles ondt at berette Dem, at femte Departement har under Grev Wedels Fraværelse fremsat en Indvending mod Udførelsen af Hans Majestæts Bestemmelse af den meest uforsvarlige og jammerlige Beskaffenhed, og har sendt alle Documenter tilbage til Cabinettet, for at denne Hindring kan vorde ryddet af Veien. Og hvad tænker De det er — at de ere af den Formening, at Lord Strangford skulde have udnævnt en Person for at modtage de Eiendomme, som tilbageleveredes. Lord Strangford er meget forbittret. Jeg har protesteret og Hs. Hvbhed. ogsaa, og han har skrevet en Note til Cabinettet her, som vil bringe dem alle til at

[1] In consequence of this refusal on the part of the Norwegian authorities Blackhall was appointed British Consul for the North of Norway and authorised to receive the goods. (Bemærkning i de engelske Advokaters Betænkning).

skjælve, og som det hedder vil bevirke, at en Hr. Vogt, som har Bestyrelsen af de under 5te Departement henlagte Sager, naar dettes Chef, Grev Wedel, er fraværende, gaaer til Grunde.

Ifølge Protesterne i *Fancys* Sag og Afskriften af Tolderens Reqvisition til at faae Hr. Stead arresteret, og som De meget rigtigen har sendt mig, og da jeg aldrig holder op at beklage mig over Tolderen, har Hs. Hvbhed forlangt hans Suspension indtil alle Sagens Omstændigheder ere blevne afgjorte af Kongen, og at han som Følge heraf vil blive suspenderet er ganske at lide paa. Lord Strangfords Forlangende nægtes aldrig, og her ere Grunde forhaanden. Hs. Hvbhed forlanger desuden, at alle Foranstaltninger i Bodø skulle indstilles *sine die*, og Begivenhederne underkastes en Cabinets-Undersøgelse, hvilket ogsaa vil lykkes. Jeg forsikkrer Dem det stod i min Magt at have erholdt Suspension baade af Fogden og Sorenskriveren, om endskjøndt deres endelige Afskedigelse ikke vilde have været saa vis som Tolderens, og jeg ønsker De vilde gjøre Amtmanden bekjendt med, at han igjen kan paa en indirecte Maade meddele det til Rist, at jeg paa Grund af hans Alder og Svagelighed har frelst hans Reputation. Jeg er bestemt paa at faae Lord Strangford til at bede Kongen om at give Amtmanden et Tegn paa sin Tilfredshed, og De havde god Anledning til at give Amtmanden et Vink herom.

Deres Skrivelse af den 22de og 29de f. M. og af 4de d. M. og den store Pakke Documenter ere indløbne. Havde De givet Amtmanden £ 1,000 for at holde tilbage hans Beretning angaaende Shireffs Vidnesbyrd om Vexelen paa de £ 50, havde De gjort vel. Dette Beviis frygter jeg vi aldrig ville blive istand til at faae Bugt med, og jeg forsikkrer Dem høitidelig, at det er mere fordærveligt for os end alle Hr. Everths daarlige Handlinger og alle de Forhører og Papirer, som Tolderen og hans Venner havde faaet bragt istand. Jeg haaber med Guds Hjælp, at Amtmanden, som De frygter og jeg beder for, ikke har havt Fasthed nok og ikke er gaaet vidt nok i sin Beretning. Har han gjort dette, saa maa Gud vide

hvilke Følger det kan have. Schireff og den fordømte Drukkenskab kan gjøre Folk rent gale, der er nogen af Følgerne!

Stedse Deres

F. G. Denovan.

Hr. Everth skriver til mig, at Hr. Stead vil komme herhid for at tage Aftale med mig. Naar han kommer vil jeg meddele Dem Udfaldet.

NB. Brevets Udskrift er paa Norsk til Hr. Dundas Blackhall i Bodø.

Oversættelsens Rigtighed bekræfter

Bernhoft

Kongelig Translateur.

12. Denovan til Everth[1].

Stockholm 23 Decbr. 1819.

I have received Mr. Paul's enclosing McPherson's and Mr. Newstead's affidavit's. As it is customary on the continent to make affidavits before notaries — You ought to follow that practice in London — especially as Your own Notary can dispense in fact with the oath. I send You now copies of affidavit's for Yourself and Mr. Newstead if he can & McPherson to be taken before? Forrester Notary (sic).

Lord Strangford promised me a letter to some one at the Treasury for Mr. Everth to present in the case of the *Forsøget* — but I have waited till the last moment and it is not come — but if Mr. Everth has seen Mr. Harrison as I stated in my last and candidly tells him all the circumstances — that the cause of the enmity of the excise in Scotland is the circumstance of the *Forsøget* having been at Shetland to take

[1] Den 18de December 1819 skrev Everth fra London til Denovan „*Paice should wait on Harrison; but without Lord Strangfords help the case of the Forsøget is lost.*

on board Mr. Ross — that we have been in the habit of the collecting sea otter skins in the Westward & Shetland Islands for the Russians by which we realize 800 % (!) and therefore the *Forsøget* had called to take them in at (sic). That the *Mercator* or *St. John*, I forget which it was, had been there also – and in that occasion some attempt had been made by the master to smuggle a piece of rum, — at least You have reason to believe so — that now You get the skins sent to London & send us more vessels to call at Shetland*— what losses You have suffered at Bodø &c and go also to Mr. Planta & say You have Lord Strangfords authority for doing so to beg him to use his intercession at the Treasury. — Planta is a polite man & fond of flattery & acknowledgment, but above all see Mr. Harrison at the Treasury.

VII.

Engelske Breve om Bodøsagen, Januar 1820 — Januar 1821[1].

1. Stead til Lord Strangford[2].

London, 28th January, 1820.

My Lord,

I am exposed to the necessity, most reluctantly, of troubling Your Lordship on the present occasion to notify, that I have this day suspended all authority or power to Mr. Francis Garden Denovan, acting in my name or as my agent.

I have the honor to be &c

[David Stead.]

2. Denovan til Everth & Son[3].

Stockholm 3rd February 1820.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Mr. Stead will arrange with You as to a proforma bill of sale of the *Oscar* dated about the middle of May 1818, and

1 Hovedsagelig efter de i Advokaterne Kearsy, Hughues & Thomas' Betænkning indtagne Afskrifter og Uddrag.

2 Trykt efter The case of Mr. David Stead, p. 24. Smlgn. Bodøsagen, S. 78.

3 Bodøsagen, S. 78 flg. I Betænkningen er tilføiet: *Orginal can be produced.*

I expect by this time that Mr. Crowe is not far off from You. I sent him copy of letter to be written on the same subject.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

3. Denovan til Stead[1].

Stockholm 3d Febry. 1820.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

In the case of the *Forsøget* I have written to Grant and Tindal for duplicates of the invoice and bill of loading &c in Your name and made out in a certain way — the last they sent me having been erased, could not be used, but has been sent to Blackhall to check the delivery in quantities &c.

When the Amtmand meets him to give up the goods — To this I add my declaration as in the above case — and Gerss has never appeared as claimant of any part of this cargo.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

For Gods sake now that You see this first augury of ill (in allusion to paying Gerss £ 250 to renounce holding the property[2]) do not get into broils with Mr. Everth but wait both of You calmly till our cases are gone through with unite(!) against the common foe, and talk of Your own differences after You have beaten him. I enclose You copy of Gerss's affidavits in the case of the *St. John*, and the rye ex *Commerce* and the *Oscars* case. I believe I erred originally in this last instance, but I inserted it in Your claims from the beginning, understanding such to be the wish of parties, and it cannot now be withdrawn. Gerss had no objection to give the affidavit wanted as to the *Oscar*, because he says he saw Mr. Everth send You the bill of loading for that vessels cargo,

---

[1] Foreligger i to Brudstykker i Advokaternes Betænkning, Blad 84 og Blad 116. Paa sidstnævnte Sted tilføies: *Original can be produced.*

[2] Denne Parenthes er indskudt af de engelske Advokater i den Afskrift, der er indtagen i deres Betænkning.

and on the whole this case is the one likely to promise us the best result, as the Tolder has in this instance certainly got into a scrape. The annexation of the *Oscars* case in place of weakening in any way Your claims, adds strength to them in making the hardship, without the plea of legal wrong the greater.

As to the rye ex *Commerce*, I have made up with Crowe's assistance, an invoice in Your name, as if the cargo was shipped by him for Your account consigned to Alexander Shireff at Bodø, and in like manner I have arranged with the bill of loading.

Count Wedel knows that Crowe has been going to and from Archangel &c., and the thing will never be questioned; to which I add my declaration as in the *St John's* case, coupled with Gerss's affidavit.

Hertil er i Advokaternes Betænkning føiet følgende Oplysninger:

These letters of the 3[d] Feb[y] 1820 were received in London 22[d] Feb[y], but Mr. Stead having refused to alter his determination, or permit such proceedings to be sent through the British Consul General at Stockholm (Mr. Foy) addressed letters from London of the 28th January 1820 to Lord Strangford[1] and the Norwegian Government, intimating to them that Denovan had no right to assume longer to act as agent for him (Mr. Stead). Lord Strangford soon after that came to London, and Denovan, thus deprived of all power, followed accompanied by Gerss, from which resulted the investigation of accounts and transfer by Mr. Stead of the four cargoes of the *Commerce*, *Forsøget* and *St. John* shipped in 1818. And the assignment of the same 16th June 1820.

Denovan had not any sort of authority from Mr. Stead to make use of his name in any but his own just claims and it was only lately he learnt that Denovan had been in the habit of using his name for the purpose of giving a colour to claims, but for which such claims would have been immediately detected by the Government of Norway as illegal.

I dette Brev optræder en ny Medvider i de Foretagender, for hvilke Denovan staar som Anstifteren. Det er den britiske

[1] Smlgn. Bodøsagen, S. 78.

Undersaat, *John Rice Crowe.* Denovans Udtalelser om ham ere tydelige: Denovan har med Crowes Bistand lavet en falsk Faktura i Steads Navn, for at give det Udseende af, at en Ladning var afsendt for D. Steads Regning, og for derefter at grunde nye Krav paa den norske Stat. Selve det forfalskede Dokument har jeg ikke seet. Antagelig maa det have havt en Paategning af Crowe selv, og det maa have været denne, som skulde bibringe Chefen for det norske Finans-Departement, Grev Wedel Jarlsberg, den Tro, at Alt var i Orden, idet han kjendte til, at Crowe havde Forbindelser i det nordlige Rusland, hvorhen det skulde have Udseende af, at Varerne vare bestemte.

Crowe havde ikke taget Del i de Begivenheder, som i 1818 og 1819 dannede den første Oprindelse til den hele Affære. Hans Indblanding skriver sig først fra Sommeren 1820. Smlgn. Bodøsagen, S. 87 flg. Om Crowes Virksomhed paa Bodø indeholdes mere i de følgende Breve.

4. Denovan til Lord Strangford[1].

The Copy given to Ld Strangford of this by Mr. Denovan, was sent to me as in an enclosure in No 2 (From Home to me) 1820[2].

Stockholm the 9th February 1820.

My Lord!

It is greatly to be regretted, that the statement of Messrs Everth & Son's case, with which the claims of Mr. Stead are incidentally connected, has been so very long withheld; but Your Lordship is aware in a cabinet discussion, where there is no place for voluminous writings as in a suit at law, it is highly essential in the first instance, to give the features of evidence, as perfect a character as possible.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

---

[1] Af dette store og vidtløftige Indlæg; det længste, som haves fra Denovans Haand, paa 74 Foliosider, skal her kun gives et kort Uddrag. Smlgn. Bodøsagen, S. 72 flg., hvor en gammel Oversættelse er benyttet. Det er efter en Paategning fremlagt for Kommissionen paa Bodø 31te Januar 1821 og findes nu i Rigsarchivet.

[2] Paaskrift af St. George.

Since the establishment of the Contoir of the Hanse Confederation at North Bergen in the twelfth century and that an exclusive staple of the Fish Trade was conferred upon them by King Erick in 1427, the fisheries of Norway have continued a monopoly to that city in a period of 700(!) years; and all the efforts that have been made from time to time, to free the Northern provinces from the cruel oppression and injustice of this implicite traffic, have hitherto been ineffectual; — a fact, which more particularly appears by an inspection of the ordinances relating to those districts during the last half century.
— — — — — — — — — — — — — — — — — — —
But it is to be hoped, the emancipation of the fisheries is at hand; — it is a deed reserved for His Majesty, which will add more to the lustre of his name in the pages of history, than all the glories he has won on the field of battle. The valiant, the wise Olof Tryggvaldson, after he had conquered the tyrant, revived the fisheries and founded Nideros, now the city of Trondhjem. And what is not to be expected from the rise of Bodø, in the 19th century, if cherished and protected by His Majestys fostering hands? — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Since Messrs Everth & Son established a branch of their house in the North, they have not drawn a single barrel of grain from Denmark; — the whole has come from Archangel and Russian harbours in the White sea; — and altho' they are enabled at their establishments to dispose with ease of 100,000 vogs of meal annually, it is all obtained of the Russians in exchange for British and foreign commodities and not one dollar is sent out of the country for it in purchase money. They have even exported meal to Bergen, to Christiansund and Trondhjem — and shortly after the union, when the Southward of Norway was said to be in considerable want of grain, they sent a ship of 200 lasts with meal from Bodø to Christiania![1] Messrs Everth and Sons establishments in the

[1] His Excellency the then Stadtholder General Count von Essen and the Count Wedel visited this vessel in Christiania Bay. She was refitted there, and went out afterwards from Bodø on the whale fishery.

North are therefore no more popular in Denmark, than they are in Bergen. — — — — — — — — — — — — — — — — — —
— —
— —

I have the honor to subscribe myself, with profound respect, My Lord,

Your Lordships
most obedient, faithful,
and obliged humble servant
F. G. Denovan.

P. S. — — — — Before delivering this paper into Your Lordships hands, I must also acknowledge my obligations to His Excellency the Count Wedel Jarlsberg for the readiness with which he accommodated me with a perusal of a multiplicity of the writings in this business, in Christiania, in the month of August last.

The Right Honorable
Lord Viscount Strangford K. C. B.
&c. &c. &c.
Stockholm.

5. Denovan til Blackhall[1].

London 10 June 1820.

— —
— —

There are still some arrangements on the tapis between Messrs Down & Co & Mr. Everth and one which may give Mr. E. & myself an actual & real interest in the question, but You shall hear from me fully in about eight days by a vessel coming out from Liverpool to Hammerfest.
— —

[1] Blackhall opholdt sig nu paa Bodø.

6. Denovan til Blackhall.

London 23d June 1820.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Within these few days Messrs Pole & Co. have dispatched a vessel from France with sufficient brandy to execute the contracts in question and if Mr. Crowe did not arrive out in time to prevent Mr. Rasberg's receiving the deliveries from the *Eliza*, probably the mistake may be remedied by Mr. Crowes delivering to Sybrandt as much of the brandy & the *Wharfe* the vessel above alluded to as Rasberg may have received. — The brandy by the *Wharfe* is a superior article and some source of allowance ought to be made upon the discharge. If this arrangement cannot be gone into, I really must leave You to settle the matter as You may — for nothing must interrupt the deliveries of the fish &c. to Messrs Pole and Co conditioned for under the contracts conveyed to Aasberg[1].

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

7. Denovan til Blackhall.

Stockholm 17th July 1020.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Object to receive the *Forsøget's* cargo — let it be sold for account of all concerned You buying it in if advisable — the same *Oscar* & cargo — and the rye if You consider it so much damaged as to render such a step advisable.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

[1] Denne maa være den samme, som ovenfor i Brevet kaldes Rasberg; for Tiden kan ikke oplyses, hvem denne Mand har været, og hvilket af de to Navne han førte. Det rette er antagelig: Aasberg.

8. Denovan til Blackhall.

Stockholm 27th July 1820.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

The *Oscar* and cargo we do not take delivery of — the *Forsøget's* cargo we do not take delivery of — and the same may be observed of the rye — if in a very bad state — but to let it be sold by the Amtmands sanction — and to buy it in again is the best way. By letting the *Forsøget's* cargo be sold publicly — which nobody will buy — we cannot better disprove any smuggling intention with it originally.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

9. Denovan til Blackhall.

Stockholm 12th Augt 1820.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

As the several vessels which follow Crowe viz. the *Unanimity*, *Wharfe* & *Minstrel* were chartered on the full faith of receiving the proceeds of Stead's effects under the Kings decision & as the Norwegian Govt. have thought proper to obstruct the execution of the Royal will, You cannot avoid founding a very serious claim of damages accordingly. I beg You therefore with the least possible delay to draw up a letter as Mr. Stead's agent to the Sorenskriver, requesting him to execute a formal protest holding the Norwegian Govt. & the King of Sweden — the King first, liable for freights, charges, breaches of contracts &c. on the above account — Your letter must go out upon these grounds — that in consequence of the solemn assurance given to my Ld. Strangford on the 5th Jany. that H. M.s decision of the 25th Octr. should forthwith be implicitly fulfilled, Mr. Stead had chartered the British ships, *Unanimity*, Curzon, the *Wharfe*, Hasselwood and *Minstrel*, Linklater, to receive the proceeds to be realized from the re-

stored effects, that all of those vessels had accordingly arrived at Tromsø, but as H. M.s decision had not been carried into effect — the several charters of the said vessels, amounting to very considerable sums would not only be forfeited, but also sundry contracts Mr. Stead had entered into also on the faith of H. M.s resolution, for the delivery of oil and fish at Antwerp & the Mediterranean, together with the loss of markets which are known to be remarkably good in Italy this season. To avoid all which consequences in as far as it was possible Mr. Crowe also acting in the behalf of Mr. Stead was occupied in an endeavour to purchase fish and oil to fill up the said vessels. — But owing to the scarcities of the fisheries, the lateness of the season &c and the enormous prices asked by the holders for the fishery produce — You foresaw an enormous loss to arise out of the said charters — for which Mr. Stead must look for indemnification from H. S. M. and H. Govt. in Norway. To which add any thing You see advisable and send me these protests *quam primum* — for forms sake — it is best You make a special protest in the case of each ship — the *Unanimity* first, the *Wharfe* & then the *Minstrel.*

10. Denovan til J. R. Crowe[1].

Stockholm 30th Augt. 1820.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

He was to have delivered 3000 vogs this year & freight was calculated in the *Wharfe* for the quantity (alluding to Jessen[2]) are we then or Jessen morally bound to suffer the loss that is to arise, either in the short shipment by the *Wharfe* or by reason of the greater sacrifice You will rather

[1] Crowe opholdt sig ved denne Tid paa Tromsø, medens Blackhall laa paa Bodø og der arbeidede til Bedste for det af Denovan ledede store Interessentskab. Smlgn. Bodøsagen, S. 88.

[2] Bemærkning af Advokaterne.

make in buying fish to fill her up? Down & C°. are in exceding[ly] bad spirits at this first result from the bargain with Stead, & I need not say any thing to induce Mr. Blackhall & You to feel for their situation. I hope to God You have succeeded in filling up the *Unanimity*, and that she will reach Antwerp in safety & her cargo turn out to account. I have been watching the winds with great anxiety, as we have had much stormy weather here with the wind from the W. and S. W. ever since my return.

The Norwegian Government having obstructed the Kings decision & as we may argue having chartered tonnage to receive the proceeds to be realized from Mr. Steads goods, the Swedish Government must see us compensated for the consequences. Enclosed You have a copy of a communication which I have made to the Cabinet here on the subject, through the Chargé d'Affaires. To enable me to make good this claim I have already written to Mr. Blackhall requesting him to enter a regular protest to that effect with the Sorenskriver at Bodø[1] & I have now to entreat You to do the same with the Sorenskriver at Tromsø, Hammerfest or where You may happen to be and send me the same *quam primum*. The letter to Mr. St-George will guide You in framing the protest.[2]

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Two[3] meetings took place with the Department at Christiania, at which Mr. St. George attended. The first lasted from 11 o'clock to 9 p. m.; the next for about a couple of hours. The result of these meetings was highly favorable to us, as Mr. St. George has been thoroughly convinced of the truth of all our statements, which the Count Wedel was unable to contradict. And reports have been

---

[1] Smlgn. ovenfor S. 250.

[2] Herved sigtes til Denovans i det Følgende trykte Brev til St.George, dateret Stockholm 3die August 1820.

[3] Dette sidste Brudstykke er gjengivet efter The case of Mr. David Stead, p. 25. Det er trykt i en Note, der har til Hensigt at give yderligere Oplysninger om Denovans Falsknerier.

accordingly made to the Executive at home to that effect, and craving new and more decided instructions.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

11. Denovan til Blackhall.

Stockholm 31th Augt. 1820.

My dear Friend.

Since I wrote You from Christiania I remain without Your much esteemed favors. I have now to refer You to the enclosed letter to Crowe which accept as to Yourself — and when read and noted let it be forwarded to where he may be by the very first post or other safe & expeditious conveyance. In future when Crowe & me send our letters open through You we save much unnecessary correspondence & keep us all three in unison. — Does this meet Your ideas?

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

12. Denovan til J. R. Crowe.

Stockholm 4 Septr. 1820.[1]

My Dear Sir.

In mine of the 30th ulto I forgot one of the principal objects in writing You. To enable us to establish a claim on this Government for the loss we shall certainly be subjected to on account of the superfluous tonnage that has come out to You. I must be furnished not merely with regular protests

[1] This letter was scheduled to the answer of Pole & Co. — Mr. Stead has a copy which was delivered to his Solr. by Mr. Knight the Solr. of Pole & Co. & whose clerk must be able to verify it. Mr. Stead has examined the original letter & can speak to its authenticity. (Bemærkning af de engelske Advokater).

as well from Mr. Blackhall as Yourself, but also with a regular state of loss which it will be necessary for You to furnish me with *quam primum*. In making up this state You must adopt as a principle that the *Unanimity*, *Wharfe* and *Minstrel* came out exclusively for the purpose of receiving the proceeds to be realized from Mr. Stead's effects — You will specify the goods that each vessel may have received and then say in a calculation they have been purchased so many per cents, 20, 30 or 40 % higher than they would have been obtained for in the barter of Mr. Steads effects or some such other data which circumstances may enable You to fix upon with more seeming fairness & accuracy; certain round sums must be charged in name of pilotage & port charges and 10 Guineas *per diem* demurrage on each vessel allowing 20 days demurrage in each case without a charge. For every ton of the three vessels not filled up You must charge 10 Guineas and 15 % taking a ratio of stowage as favorable as possible as for example the *Wharfe* as capable of stowing 130 tons of Fish, & so on — when You forward me those states, which I beg of You to do with the intermission of a post if possible, You must write me by post a distinct letter, saying that You hand me the particulars of the loss that has taken place in consequence of the non-implement of the King's decision, but that the loss which may occur on the sales in the Mediterranean & at Antwerp by reason of the first detention will come to form a subsequent claim. This letter must be put into the post by itself.

I have just received a letter from Mr. Stead who complains very bitterly against You. He says among other things that You dissuaded all the persons with whom he had made contracts while at Tromsø from implementing their contracts for brandies by the *Eliza* &c. &c. And he has not spared me in a multiplicity of accusations for which he quotes Mr. Blackhall as his authority. In endeavouring to serve every body You serve nobody and like the poor Dervize lose Your ass into the bargain.

I remain always — Yours devotedly

F. G. Denovan.

13. Denovan til H. G. Paice[1].

Stockholm 26th Octobr. 1820.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

In answer to Your enquiries respecting the warehouses You will please to observe that as Mr. Everth was expelled from Nyholm and prohibited from carrying on trade there — we consider that he was thereby forced to abandon his warehouses for which we ask compensation in their value under our claims — at all events we shall certainly succeed in getting a sum in name of satisfaction for dilapidation of these buildings since Mr. Everths expulsion.

It probably therefore would not be right of us to impair either of our impending pretensions on this head by making a sale of them to a third party just at this moment.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

14. Denovan til H. G. Paice[2].

Stockholm 16th Novr. 1820.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

I also wish You to send me by the help of Mr. Everth the copies or something in the shape of copies rather of the charters of the *Unanimity*, *Minstrel* & *Wharfe*. You have, it is true, no actual interest in the *Minstrels* charter, but I wish to aid our case by help of it. You had probably better read over the letter to Mr. Everth who will do the needfull in the

---

[1] Original scheduled to the answer of Pole & Co. (Bemærkning i de engelske Advokaters Betænkning Fol. 34 a).

[2] Mr. Stead has a copy. Vide observation to the last letter. (Bemærkning i de engelske Advokaters Betænkning, Fol. 145. *The last letter* er det foregaaende (13). Nærværende Brudstykke af Brevet (14) er ogsaa gjengivet i The case of Mr. David Stead, pag. 25).

manner wanted viz. in place of Everth & Son or rather Mr. Everth appearing as charterers in the copy of the charter now wanted, let Mr. Steads name appear. The ***Unanimity*** must be represented not as loading a full cargo from London but simpply as many goods as will ballast her out stating „*Free of Freight*,“ her destination must be represented as from Norway to Trieste & make the freight about £ 1000. The ***Minstrel*** in like manner to take out as many goods *free of freight* as will ballast her & her destination from Norway to Ancona: the freight can be made to appear at about £ 1000 & the forfeiture £ 1000. The *Wharfe* to take out the 200 casks of brandy from Boulogne as ballast & freight free & her destination from Norway, Trieste, the freight £ 1200 & the forfeiture £ 1000. In all the 3 cases take care that the vessels be made to appear as chartered to load fish only.

16. Denovan til J. R. Crowe[1].

Stockholm 16th November 1820.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

I entreat You to assist Mr. Everth in framing the copies of charterparties written for on the other side[2]: could not Mr. Everth prevail on Hodgson (I think his name is) to certify as a ship broker for the copies in this manner: „For the master“ (such and such a firm), I forget what Hodgsons firm is, and then there again „London, November 1820; a true copy of the original charter-party,“ — ship brokers for the affreighted and affreighters. I beseech You to attend to this immediately. You can let Foster[3] write out the body

---

[1] Efter The case of Mr. David Stead, p. 26. Smlgn. Bodøsagen, S. 88.

[2] Referring to a copy of the letter to Paice. (Bemærkning i ovenfor nævnte Skrift).

[3] Everths clerk. (Bemærkning i ovenfor nævnte Skrift).

20. **Forarbeiderne til Kong Christian den femtes norske Lov.** Udgivne af N. Prebensen og Hj. Smith. Chra. 1887. 8vo. (Kr. 7,00).
21. **Islandske Annaler indtil 1578.** Udgivne ved Dr. Gustav Storm. Chra. 1888. 8vo. (Kr. 7,00).
22. **Norges Indskrifter med de ældre Runer.** Udgivne af Dr. Sophus Bugge. Hefte 1—4. Chra. 1891—98. 4to. (Kr. 17,20).
23. **Norske Herredags-Dombøger.** Første Række (1578—1604).
    I. Dombog for 1578. Udg. af E. A. Thomle. (Kr. 3,60).
    II. Dombog for 1580. Udg. af E. A. Thomle. (Kr. 1,20).
    III. Dombog for 1585. Udg. af E. A. Thomle. (Kr. 2,80).
    IV. Dombog for 1597. Udg. af E. A. Thomle. (Kr. 2,00).
    V. Dombog for 1599. Udg. af E. A. Thomle. (Kr. 4,80).
    Chra. 1892—98. 8vo. (Kr. 14,40).
24. **Nils Stubs Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572—1580.** Udg. af H. J. Huitfeldt-Kaas. Chra. 1892—95. 8vo. (Kr. 2,80).
25. **Otte Brudstykker af den ældste Saga om Olaf den hellige** med Facsimiler. Udgivne af Dr. Gustav Storm. Chra. 1893. 8vo (Kr. 2,40).
26. **Det Arnamagnæanske Haandskrift 310 qvarto.** Saga Olafs konungs Tryggvasonar er ritaði Oddr muncr. En gammel norsk bearbeidelse af Odd Snorresøns paa latin skrevne Saga om Kong Olaf Tryggvason. Udg af P. Groth. Chra. 1895. 8vo. (Kr. 2,40).
27. **Biskop Nils Glostrups Visitatser i Oslo og Hamar Stifter 1617—1637.** Udgivne ved Dr. L. Daae og H. J. Huitfeldt-Kaas. Chra. 1895. 8vo. (Kr. 1,80).
28. **Historisk-topografiske Skrifter om Norge** og norske Landsdele, forfattede i Norge i det 16de Aarhundrede. Udg. ved Dr. Gustav Storm. Chra. 1895. 8vo. (Kr. 3,00).
29. **Hirdskraa** i fotolithografisk Gjengivelse efter Tønsbergs Lovbog fra c. 1320. Chra. 1895. 4to. (Kr. 16,00).
30. **Stavanger Domkapitels Protokol 1571—1630.** Udg. ved Andreas Brandrud. H. 1. Chra. 1897. 8vo. (Kr. 3,00).
31. **Historiske Samlinger.** Udgivne af Den Norske Historiske Kildeskriftkommission. Bind 1, H. 1. 2. Chra. 1898—99. 8vo. (Kr. 3,00).
32. **Presten Søfren Søfrensøns Memorialbog 1564—1599.** Udg. ved A. E. Erichsen. Kra. 1898. 8vo. (Kr. 0,80).
33. **Regesta diplomatica Norvegiæ.** Kronologisk Fortegnelse over Dokumenter vedkommende Norge, Nordmænd og den norske Kirkeprovins. I. 991—1263. Udg. af Dr. Gustav Storm. (Kr. 1,40).

Under Pressen er:

Stavanger Domkapitels Protokol. Bind I. H. 2.
Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede. Bind III. H. 2.
Erkebiskop Henrik Kalteisens Kopibog. Udg. af Alexander Bugge.

Under Forberedelse er:

Norges Indskrifter med de ældre Runer. Udgivne af Dr. Sophus Bugge. 5te Hefte.
Regesta Norvegica II 1263—1319.
Diplomatarium Norvegicum. Bind 17. Aktstykker fra England og Rom.

Kildeskriftfondets Kommissionærer er:

For Norge og Sverige: **Hr. Jacob Dybwad,** Christiania.
» Danmark: **D'Hrr. Lehmann & Stage,** Kjøbenhavn.
» de øvrige Lande: **Hr. Otto Harrassowitz,** Leipzig.

Indhold.

3/

I

Historiske Samlinger

udgivne

af

Den Norske Historiske Kildeskriftkommission

Første Bind

Tredie Hefte.

Christiania 1900
A. W. Brøggers Bogtrykkeri
Kommissionærer: Jac. Dybwad, Chr.a; Lehmann & Stage, Kb.hvn.; Otto Harrassowitz, Leipzig

of the charter party; I mean fill up the blanks, making use of the printed forms.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

17. Denovan til Charles Knight[1].

Stockholm 24th December 1820.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

I now send You a copy of our long statement in Mr. Everths case. Some other statements will come in the Ministers bag next week.

I send You these papers that You may have copies of them laid before some Member of Parliament; and if possible, that You may induce Lord Grey to notice the case in the House of Lords. The King here is greatly alarmed for His Lordship, and even Mr. Fitzgerald recommends our getting His Lordship to take up the affair; but this must be done with the knowledge of Castlereagh, who must be informed that we do so, not with a view of blaming the Ministry, but to have its effects in bringing the folks here to a settlement. In the House of Commons it must be brought forward by a ministerial member, those from the city ought to do so, and You can get Your friend, the Alderman, to speak on the subject also; and as many members should be made acquainted with the particulars of the case as possible, and got to speak upon it. They should be brought to say that they will oppose any reduction of the duties on Norway timber until satisfaction has been made to the parties in this affair. As there is a good deal of resemblance in this case and the notorious affair of Nootka Sound, I send You also the particulars of it that Messrs. Down and Cos. Parliamentary friends may see what the British Government did on that occasion.

[1] Efter The case of Mr. David Stead, pag. 27. — Smlgn. Bodøsagen, S. 97.

I am persuaded that Lord Grey, who is a decided enemy to a great personage here, will be glad of an opportunity to take up this business.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

18. Denovan til H. G. Paice.

Stockholm 31th January 1821.

Dear Sir!

The insurance matter of the *Oscar* has been most shamefully neglected in all respects, and I really fear at this late day that the underwriters will not consent to pay any thing altho' they are certainly liable. The case is this. The *Oscar* was loaded with a cargo of round fish, roes & oil, bound I know not where. The crew mutinied in the night fearing arrest from the authorities of Bodø, and carried her off intending to put into a port in England — she received damage as You will see from the protest, was obliged to cut her masts and some sails and to put into Storvaagen in Lofoten, where the customs seized for leaving Bodø without a clearance. At their instance she was carried from Lofoten to some other harbour in the neighbourhood where she run ashore. The cargo was landed by the customs in a damaged state, and by being kept long under seizure has become totally spoiled — and the vessel lays where she went aground, full of water — has since been plundered of every thing by the fishermen and is wholly worthless of repair. — Mr. Everth while these transactions took place, was in prison. After his release he applied to the judge of Salten to have the crew examined and punished. But the judge like all his inquisitous colleagues refused to do so until a legalised translator or interpreter was sent up from Christiania, for which he actually made application to the department of justice there. This application was complied with by the department of justice on the 26th Decr. 1818, but before reached (sic) Bodø, the crew of the *Oscar* had

made their escape in the ship *Commerce*, and there the business stands. All these facts I can testify by documentary legal evidence as agent of Lloyds at Bodø, and it is for You to consider how the claim should be laid before the underwriters. It appears to me that we have no concern with the subsequent fate of the *Oscars* cargo as relates to the insurance, but have a right to claim the sum insured on the plea of barratry on which subject You had better consult Mr. Knight. In the mean time I shall draw out a state of the case as Lloyds agent and send You the documents with translations. The survey You allude to is not in my possession. I did certainly receive it of Mr. Stead, but returned it with a translation. If he has it not, which I am sure he has, it must lay in one of the desks in Bush Lane. In any event the contents of it do not answer the purpose of a survey. It is no official paper, as the parties had no right to survey goods under seizure by the Crown, for the *Oscar* and cargo were under seizure of the customs at the day of this private survey. The survey therefore must not be named to the underwriters. Gerss could prove the facts above represented, but make no premature mention of them to him. The master of the *Oscar*, Irwen, has been sent on board man of war; he was one of the crew of the *Forsøget*. It is true what Blackhall writes You, that I have abandoned the *Oscar* and cargo to the Norwegian Government, — but at the same time we cannot question the right of the Crown to make the seizure. The point of law is the question of barratry against the master and crew for mutiny, which You must agitate with the underwriters. At same time satisfaction for the loss of the *Oscar* and cargo certainly forms an item of our claims now pending — but as a compromise is to be gone into in all the items generally we may freely say that we receive nothing on that account from this Government, for the truth is, we have no right to make any such claim in this instance.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

19. Denovan til Charles Knight.

Stockholm 31st Jany. 1821.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

I have this day givén Mr. Paice an explanation on the subject of an insurance for £ 3000 I believe effected in 1818 on the galliot *Oscar* and cargo, and it seems to me that the recovery of this sum for Messr. Down & Co. will not be any difficult matter, although from the great lapse of time, I fear the underwriters will not be disposed to settle amicably. Mr. Paice will shew You my letter and consult with You on this matter. The statement and documents to which I there allude, shall follow next post.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

VIII

Norske Regjerings-Indstillinger fra Aaret 1820.

1. Regjeringens Indstilling af 15de Februar 1820[1].

Afskrift.

Stormægtigste, allernaadigste Konge!

Den Norske Statsminister har ved at paaberaabe naadigst Befaling fra Deres Majestæt tilstillet os en Afskrift af en Skrivelse til Udenrigsministeren, dat. 21 Decembr. f. A. fra den Storbritanniske Gesandt, Lord Strangford, indeholdende Klage over Tolder Heljesens formentlig lovstridige Forhold ved i nogle Dage at nægte Udklarering ved Bodøe Toldstæd af det Engelske Brigskib, *Fancy*, ført af Engelsk Skipper John Mitchell, med Paalæg at lade denne Sag paa det nøieste undersøge[2].

Til underdanigst Efterlevelse af denne naadigste Befaling er fornøden Oplysning begiært fra Nordlands Amt, angaaende denne Sags sande Sammenhæng, og saasnart Svar fra Amtet indløber, skulle vi underdanigst afgive nærmere Forklaring herover.

Imidlertid har det ikke kunnet undgaae vor Opmærksomhed, at Lord Strangford i sin Skrivelse af 21de Decbr. 1819 til Udenrigsministeren ved at omtale Tolder Heljesens Embeds-

---

[1] Smlgn. Bodøsagen, S. 79. Aftrykket er sammenholdt med Finansdepartementets Referatprotokol 1820, I, No. 47. Departementets Foredrag blev refereret i Statsraadet 8de Februar 1820 og expederet til Statssekretæren den 11te. s. M.

[2] Se ovenfor IV, 10. Skibets Navn skrives forskjellig og lyder snart *Fanny*, snart *Fancy*.

førelse iblandt Andet har udtrykt sig saaledes: Jeg „taler ikke om den notoriske Bestikkelighed, for hvilken jeg har juridiske Beviser i Hænde, men o. s. v.“ — samt at Lord Strangford i de Anmærkninger, som han under 28de Decembr. f. A. har afgivet til Udenrigsministeren betræffende de David Stead formeentlig tilhørende og i Bodø anholdte Effecter, har yttret, at Tolder Heljesen utilbørlig modtog 50 £ Sterl., som Engellænderen John Everth vilde skjænke ham.

I Anledning heraf ansee vi det for vor Pligt at give efterstaaende Forklaring angaaende hvad om de nævnte 50 £ Sterl. er os bekjendt.

Efterat Engelsk Kjøbmand, John Everth, havde overleveret sin antagne Sagfører, Regimentsqvarteermester, Auditeur og Advokat Jonas Lie fra Trondhjem, en Deel Documenter til Brug i de Sager, der vare paabegyndte mod Everth og Kjøbmand Gerss, med Flere, fandt Sagføreren deriblandt en Vexel, dat. Bodø, d. 10de August 1818, udstedt af John Everth, stor 50 £ Sterl., last Everth & Son i London, i Faveur af Tolder Heljesen. Den Omstændighed, at Vexlen var skreven paa ustemplet Papiir, og at den i flere Dage skal have været i Tolderens Hænder, opvakte hos Sagføreren Mistanke om Aarsagen til Vexelens Existence.

Under 12te Decembr. 1818 blev derfor, efter Reqvisition af bem^te^ Lie, afholdt en Notarial-Forretning ved Sorenskriveren i Salten, hvorunder er modtaget Handelsassistent Alexander Shireffs Forklaring, angaaende denne Vexel. Alexander Shireff, 31 Aar gammel, fød i Leith i Skotland, boesat i London og kommen her til Landet i Sommeren 1818, som Supercargo over Ladningen i den paa Røst strandede Brig, *St. John*, har under bem^te^ Notarialforretning edelig forklaret:

a, „at han og ingen Anden var nærværende, da den omhandlede Vexel blev Tolderen overleveret af Everth.“

b, „at Tolderen modtog Vexelen og svarede paa Everths Spørgsmaal, om han havde nogen Ven i Trondhjem, som kunde incassere den for ham, at han havde en Ven i Bergen, ved hvem han kunde faae den incasseret;“

c, „at Aarsagen, hvorfor Everth udstædte og Tolderen modtog Vexelen, var, at Tolderen havde i Aaret 1817 beviist Gerss flere Tjenester ved nogle Varer, som bleve ind-

førte af Gerss, og at denne derfor havde lovet Tolderen en Duceur, men at Tolderen aldrig havde faaet en Skilling af Gerss derfor. Shireff formodede, at Tolderen ikke turde reent ud sige, at han havde tilladt Gerss at bringe Varer i Land ufortoldede, men det var tydeligt at mærke, at Tolderen havde giort det, i det mindste var Shireff overbeviist om det, og fortolkede til Everth, som ikke var det Norske Sprog mægtig, hvad Tolderen havde sagt, og strax derpaa satte Everth sig ned og udstædte Vexelen;"

d, „at han, nemlig Shireff, spurgte Tolderen, om han ikke maatte sætte nogle af de Varer, som han havde bragt med sig her til Landet, i Land, og om Tolderen ved denne Lejlighed ikke vilde være nøjeseende, da Tolden var saa svær, at det ikke kunde svare Regning at betale den, hvortil Tolderen svarede, at hvor han saae, at Nogen smuglede, opfordrede hans Pligt ham til at anholde Varerne, men hvad han ikke saae, var han ikke ansvarlig for. Shireff ansaae dette Svar for et stiltiende Samtykke af Tolderen, at Shireff maatte bringe nogle af sine Varer i Land ufortoldede, dersom han ikke gjorde det for aabenbart og ikke drev det for vidt;"

e, „at Tolderen tilbageleverede Vexelen af Aarsag, at den ikke var skreven paa stemplet Papir og da var Deponenten og Everth nærværende; men ved Tilbageleverelsen af Vexlen sagde Tolderen, at Everth kunde faae et Stempel hos Fogden, hvorpaa Everth lovede at udstæde den paa stemplet Papir."

Ligesom Everths antagne Sagfører Regimentsqvarteermester Lie, havde foranlediget indhentet Alexander Shireffs forestaaende for Notarius publicus aflagte edelige Forklaring, saaledes har han under 31te Decbr. 1818 insinueret Amtet bem^te^ Notarialforretning til nærmere foranstaltende Undersøgelse og for at faae Sagen i sit rette Lys.

Men da det forekom ham, at Sagen ikke hurtig nok blev fremmet, har han ved Skrivelse af 18de Januar 1819 tilmeldt Amtet, at Everth kunde aflægge sin edelige Forklaring om denne Sag og at Shireff yderligere vilde kunne forklare sig,

at Fabrikeur Newstead, Capitain Davidson og Capitain Kinghorne ogsaa kunde vidne i Sagen, — og at den sande Oplysning snarest muephgt maatte indhentes, da Everth og flere af Vidnerne vilde rejse bort, ligesom Lie selv ogsaa ønskede at kunne reise tilbage til Trondhjem, hvorhos han foreslog som Tolk enten Gerss eller Shireff, Allïë eller M. Kock, da enhver af dem tillige forstaaer Norsk.

Amtmanden over Nordlands Amt sendte derfor Sagens Documenter til Stedets Sorenskriver med Anmodning om, at optage et Forhør i denne Henseende; men Sorenskriver Rist sendte tilbage til Amtet Sagens Documenter og vægrede sig for at fremholde Forhøret, som han troede først kunde afholdes, naar Told Departementet beordrede det.

Sorenskriver Rist støttede denne sin Vægring paa den da gjældende Toldforordnings § 88, efter hvilken Toldembedsmændene for deres Forhold i Tjenesten allene staae til Ansvar for General-Toldkammeret eller nu Departementet for Toldvæsenet; — endelig anmeldte Sorenskriver Rist ved denne Leilighed for Amtet, at de af Lie proponerede Tolke, Gerss, Shireff, Allïë og M. Kock, havde, efter hvad ved de optagne Forhører var oplyst, mere og mindre taget Del i Oplossningen af ufortoldede Varer.

Amtet oversendte derpaa Sagens Documenter til Told-Departementets Beslutning, hvilket skeete ved Skrivelse af 13de Februar 1819.

Imidlertid bleve endeel skriftlige Depositioner opsatte af:

1. Capitaine Davidson, førende Skibet *Commerce d'Anvers*;
2. Capitaine Kinghorne, førende Skonnerten *Forsøget*;
3. Fabrikeur Newstead;
4, Engelsk Kjøbmand, John Everth, og
5. yderligere Deposition fra A. Shireff;

hvilke skriftlige Forklaringer Lie under 19de Februar 1819 sendte til Sorenskriveren med Reqvisition om en Notarial-Forretning, hvorunder Everth, Davidson, Newstead og Shireff vare villige at vedstaae bem[te] Depositioner og beedige samme, m. v.

Men Sorenskriver Rist fandt sig ikke berettiget efter vore Love, at indhente benævnte Mænds edelige Forklaring ved

nogen Notarialforretning, da Sagen angik en ustævnt Mand og for at vise, at en Vexel, stor 50 £ Sterl. var udstedt af Everth til Tolder Heljesen.

Han sendte derfor Lie de skriftlige Depositioner tilbage og anmærkede, at den Processmaade, som Lie ved denne Lejlighed ønskede etableret, vilde være høist skadelig for Borgersamfundet; naar man, hvor man traf en Notarius publicus eller Een, som forrettede et saadant Embede, strax kunde faae en Forretning sat og afholdt og derved sværge ukaldede Mænd Sag paa.

Vore Love havde og, efter hans Formening, viselig sørget for at forekomme Saadant, især 1—4—1.

Disse Depositioner komme vel i det Væsentlige overeens med A. Shireffs første Vidnesbyrd i denne Sag; men Davidson, Kinghorne og Newstead have dog blot forklaret, hvad Everth har fortalt dem om Vexelen og Aarsagen, at den blev udstedt af ham til Tolderen, hvorimod de ikke selv have været tilstede og erfaret det Passerede.

Paa samme Tid, nemlig den 10de Februar 1819 afgav Tolderen fuldstændig Indberetning om denne Sag, saaledes:

„Strax efter Everths første Ankomst til Bodø i Sommeren 1818, efterat han havde strandet paa Røst, da Tolderen i Embeds-Anliggender, d. 10de August f. A. var ombord paa et Skib, Everth tilhørende, søgte denne ved alle muelige Overtalelser at bevæge Tolderen til at see igiennem Fingre med hans allerede da begyndte og forehavende, men Tolderen da ubekjendte Indsmugling af Varer og at give disse Overtalelser end mere Vægt ved at paanøde Tolderen en Vexel af 50 £ Sterling.

Deels for at blive Everths Overhæng qvit, og deels for at faae ham troeskyldig og faae mere Lys om hans Smuglings-Planer, for at forebygge og opdage samme, modtog Tolderen Vexelen, da han var fuldelig bekjendt med Loven af 1ste Julii 1816 og vidste, at efter dens 11te § var en slig Vexel, som skreven paa ustemplet Papiir et aldeles ugyldigt Document, som han for den Sag nok kunde beholdt, da det aldrig faldt ham ind at gjøre nogen Brug deraf, men efter nogle Øieblikke betænkte han sig igjen, da han frygtede for, at Everth maaske stolende paa denne

Vexel, kunde begaae Smuglerier, han ellers ikke turde vove. Tolderen leverede derfor Vexelen tilbage, og det kostede ham mange Overtalelser at faae Everth til at tage den tilbage, hvorfor han maatte tillægge, at naar han behøvede en Vexel paa England, skulde han underrette Everth derom, da denne, som skrevet paa ustemplet Papiir, var ugyldig. Everths Handelsbetjent Shireff, hvis Vidnesbyrd eller Udsagn Everth siden har villet benytte mod Tolderen, var den eneste Tilstædeværende og blev brugt som Tolk. Tolderen erklærer, hvad Shireff ved fornævnte Notarialforretning har debiteret, for Løgn og Usandhed, da han derimod sagde til dem, at han ikke allene anholdt hvad han saae, men og eftersporede alt Smuglerie, han ved Rygte fik Underretning om, og som han kunde opdage. Vexelen er ikke af Tolderen endosseret, eller indeholder mindste Tegn paa, at den har været i hans Hænder. Tolderen nærer med Frimodighed den Overbeviisning, at hans Forhold og Embedshandlinger ogsaa, hvad disse Folk betræffer, tilfulde ville godtgiøre, at han hverken ved deres Vexler, Penge eller Penges Værd, har ladet sig lokke til Utroeskab eller givet dem mindste Anledning til at stole paa hans Eftergivenhed og derudi søge en Undskyldning for deres mageløse Frækhed, hvormed de have haanet vore Love og søgt ved den dumdristigste Toldsvig at forurette Statscassen."

Angaaende alle disse, den tidtberørte Vexel vedkommende Documenter, har man begjært sig meddelt Nordlands Amts Betænkning, hvilken modtoges i Skrivelse af 31 August sidstleden og lyder i det Væsentlige saaledes:

„Det er neppe vanskeligt at opdage, at denne Sag er reist af Had eller Hevngierighed mod Tolder Heljesen.

Engelsk Kjøbmand Everths Sagfører er Angiver af den omhandlede Vexel og af den hele Sag, men det synes, som han heller ikke har sat hans Principals moralske Character i det bedste Lys, hvis Angivelsen var rigtig. Det er benævnte Kjøbmand Everth selv og hans Landsmænd, der vare i hans Følge, som have afgivet Forklaringer i denne Sag, men hvorvidt det er at reflectere paa slige uopfordrede Depositioner, er Noget, Amtet indskyder under ind-

sigtsfuldere Bedømmelse. Det Vidnesbyrd, som kunde fortjene Opmærksomhed, er Shireffs, ved Notarius publicus aflagte; men ogsaa dette forekommer Amtet ikke fyldestgiørende, thi Shireff selv har jo, efter hans egen Deposition under Notarialforklaringen, proponeret for Tolderen at smugle. Han viser sig saaledes som Everths Compagnon i Handelen eller mueligt Everths Handelsbetjent. Hvad Tolder Heljesens Forhold i denne Sag angaaer, da forekommer det Amtet som at han ikke har viist sig fra en Embedsmanden værdig Side. At ville lede Nogen paa Afveje for siden med des større Sikkerhed at overfalde ham, kan neppe undgaae Daddel. Roesværdigere havde det været, om Tolderen havde aldeles undslaaet sig for at modtage Vexelen, og Amtet kan ikke indsee, hvorfor dette ikke var gjørligt ligesaavel for ham, som for enhver anden Embedsmand, naar han skulde fristes ved Gaver at opoffre Embedspligt. Hvad Tolderens Ønske angaaer, at Everth og Shireff maatte saggives, da kan Amtet ikke forudsee noget Resultat af Sagen. Everth er som bekjendt, forlængst borte, og Shireff opholder sig vel endnu i Nordlandene, men hvorlænge hans Ophold vil vare, er ubekjendt".

Tolder Heljesens Forhold ved den omhandlede Lejlighed forekommer os tvetydigt, men det er at formode, at han, hvis Sag mod ham for Domstolene reises for Bestikkelse, vil blive frifunden, hvis ikke nøjagtigere Beviser produceres.

Da det imidlertid er magtpaaliggende, at Tolder Heljesen, hvis han, enten ved Modtagelse af de 50 £ Sterl. eller ved anden Lejlighed maatte have ladet sig bestikke, drages til Ansvar og Undgieldelse efter Lovene, saa skulde man for det Første indskrænke sig til underdanigst at indstille:

„at det naadigst maatte behage Deres Majestæt ved Udenrigsministeren at lade den Storbritanniske Gesandt tilkjendegive, at Høisamme nærer det Ønske, at Gesandten vilde meddele de juridiske Beviser, som han i Note af 21de Decembr. 1819 har anført at være i Besiddelse af angaaende Tolder Heljesens Bestikkelighed, som efter Gesandtens Udtryk skal være notorisk og at han ligeledes vilde meddele de Data, hvorpaa han grunder Paastanden om, at Tolder Heljesen utilbørligen skal have modtaget de

50 £ Sterling af Everth som Gave: samt at Indholden af nærværende Forestilling derhos maa blive Gesandten giennem Udenrigsministeren meddeelt, for at han kan vide, hvorledes Sagen fra Heljesens Side er forklaret, og hvorvidt Oplysninger om Sammenhængen her haves".

Vi undertegne os med dybeste Ærefrygt
Deres kongelige Majestæts
allerunderdanigste og tro
Undersaatter og Tjenere!
Christiania,
d. 15. Februar 1820.

(undert.) Joh. Aug. Sandels.
(undert.) Jonas Collett. (undert.) Wedel Jarlsberg.
(undert.) Diriks. (undert.) Motzfeldt. (undert.) T. Fasting.

(undert.) L. Stoud Platou.

2. Statsminister Anker til Grev Engeström[1].

Afskrift.

Embeds Skrivelse.

I det den 27de dennes her afholdte Norske Statsraad, be-

---

[1] Smlgn. Bodøsagen, S. 79. Smstds., S. 71 omtales den Kgl. Resolution af 8de Januar 1820 med hvad dermed videre staar i Forbindelse. Herom oplyses Følgende i de engelske Advokaters Betænkning:

The 5th Department thereupon issued an Order for the delivery of the Goods which order is thus referred to in a Letter from the Amtmand to Mr. Blackhall the Commissioner appointed to receive the Goods.

Extract from Letter dated 6th March 1820.
Translation

The Amtmand Berg to Dundas Blackhall } The Royal Norwegian Governments Commerce and Custom Department have of date the 26th of January last written to me as follows — „His Majesty the King on the 8th of January current were graciously pleased to command that on such a guarantee as might be found to be satisfactory there should be delivered up to Mr. Dundas Blackhall as authorised to that effect by the Minister of Great Britain at his Majestys Court — the following Goods reclaimed by him as belonging to a Person called David Stead."

hagede det Hs. Mt. naadigst at bifalde nedenstaaende underdanige Indstilling af den Kongl. Norske Regjæring:

„At det naadigst maatte behage Hs. Mt. ved Udenrigsministeren at lade den Storbritanniske Gesandt tilkjendegive, at Høisamme nærer det Ønske at Gesandten vilde meddele de juridiske Beviser, som han i Note af 21de Dec. 1819 har anført at være i Besiddelse af, angaaende Tolder Heljesens Bestikkelighed, som efter Gesandtens Udtryk skal være notorisk; og at han ligeledes vilde meddele de Data, hvorpaa han grunder den Paastand, at Tolder Heljesen utilbørligen skal have modtaget de 50 £ Sterl. af Everth som Gave; samt at Indholden af nærværende her vedlagte Indstilling derhos maa blive Gesandten gjennem Udenrigsministeren meddelt for at han kan vide, hvorledes Sagen fra Heljesens Side er forklaret, og hvorvidt Oplysninger om Sammenhængen her haves“.

Hvilket jeg, efter høieste Befaling, herhos har den Ære at tilstille Deres Excellence, til videre behagentlig Forføining.

(undert.) Peder Anker.

Stockholm d. 29de Febr. 1820.

Hs. Excellence
Stats- og Udenrigsministeren
Hr. Greve v. Engeström.
etc. etc. etc.

3. Regjeringens Indstilling af 13de Oktober 1820 i engelsk Oversættelse[1].

Copie.

Mr. de Fitz Gerald.

Stockholm le 14 Nov. 1820.

A la suite des communications confidentielles, qui ont eu lieu dernièrement entre nous, je m'empresse d'avoir l'honneur de Vous transmettre ci-joint en traduction, le Très-Humble Rapport sur l'affaire de Bodø, que la Régence de Norvège vient d'adresser au Roi en date du 13 Oct. et qui a été soumis

[1] Samlgn. Bodøsagen, S. 99 flg.

à S. M. dans Son conseil. Je me flatte Mr., que Vous voudrez bien Vous convaincre par la lecture de cette pièce, que si cette affaire a jusqu'ici éprouvé des retards, dont nous avons été également peinés des deux côtés, elle est au moins mise en train maintenant, et je crois pouvoir Vous promettre qu'elle ne sera point perdue de vue par le Gouvernement, avant d'avoir été amenée à une fin satisfaisante.

(signé) Cte d'Engeström.

Copy.[1]

Sire!

We think ourselves bound to make to Your Majesty a most humble report on the measures, which have been taken, with respect to the transactions in Nordlanden in the cause of merchant Charles John Gerss, settled at Bodø, of John Everth and the other Englishmen, as also to the order of Your Majesty in date of the 8 August last concerning the delivery of the goods pretendedly belonging to the Englishman David Stead. And, in order to give a general view of every thing, that has hitherto been done by the Government in this cause, we most humbly take the liberty to recall to Your Majesty's memory the insinuations already made on that head viz:

1. In date of the 30 July 1819 the Norwegian Government presented a most humble report on every thing which had passed in the cause of Everth, as far as, till that period it was come to the knowledge of the Government, and according to the Reports of the respective Authorities, and to the performances which had taken place. In making this report the Government most humbly proposed that its contents might be communicated to the British Mission in Stockholm. And as this report has been frequently quoted in the representation of the case made by Mr. Denovan, agent of John Everth

[1] Oversættelsen er sammenholdt med Finansdepartementets Referatprotokol 1820, III, No. 497. Departementets Foredrag blev refereret i Regjeringen 22de September 1820 og derefter den 29de s. M. expederet til Statssekretæren.

and the other complaining Englishmen, and as Mr. Denovan has insinuated the accusation that, in making this report the better illustrations of the matter which we were in possession of, have been suppressed, we think ourselves obliged previously to observe: that the functions and declarations of public officers must have *publicam fidem*, and be credited by the Government as long as it has not been evinced, that they are not to be depended upon, and that thereby it is not evidenced, that anything has been suppressed, or that the particulars have been in any measure inconsistent with the tenor of the report. This Report was occasioned by a note of July 1st, given in at Your Majesty's Cabinet for foreign affairs, by Lord Strangford, His British Majesty's Minister at the Court of Stockholm, in which note he complained, that the Authorities of Bodø constantly persecuted the Establishment of Ewerth & Son on Nyholm, and had inserted in the public papers a prohibition against paying to that house what was owing to them by their debtors in Nordlanden, which last article of grievance was answered by our Report quoted under No. 2.

2. On the 19th October 1819 we dispatched a Report to Your Majesty, relating to the Circular letters issued by the Authorities concerned to the civil officers in Nordlanden ordering them to intimate to the debtors of Everth & Son to pay in at the public treasuries their debts owing to the said house; to which report was joined a most humble proposal, that its contents might be communicated to the British mission.

3. On the 6th December 1819 we dispatched to Your Majesty a representation, in consequence of the demand made by the English Minister, that the confiscated goods of David Stead might be delivered out, on which demand Your Majesty on the 25 October preceding, had resolved, that the effects of Stead should be delivered out to some person appointed and authorized by the British Government, under the warranty of the said Government. The Norwegian Government observed that no person had presented himself as authorized by the British Government and that the Finance Department had therefore delayed charging the Amt of Nordlanden with the execution of Your Majesty's most gracious Resolution,

until the Department should be informed with what person the Government would have to deal in this respect.

We at the same time sent in a list of the effects in question, making comparison between the statement made by Mr. F. G. Denovan, agent of the English parties, and that which was given in by the Norwegian Authorities. We at the same time most humbly requested Your Majesty's further instructions with respect to the measures to be taken in consideration of the different ways in which those effects had been confiscated by the Custom house officers and we finally proposed, that the contents of our representation as well as those of the preceding ones might be communicated to the British mission.

4. After Your Majesty had communicated to the British mission at Stockholm our last mentioned humble representation of December 6. 1819, Your Majesty was pleased to give us notice under January 8, 1820, that Dundas Blackhall was the person authorized by the British Government for the abovementioned purpose, and Your Majesty ordered at the same time that the commodities should be delivered out to him under the warranty which was deemed necessary; whereupon, on January 25. we named Amtmand Berg to preside in our name at the delivery of the said effects to Dundas Blackhall, and although the term was expired within which according to the Customhouse-regulations grievances against the legality of confiscations ought to be given in at the Upper Court of the Amt — the persons concerned were allowed to bring in their complaints within a space of 4 months; stipulating at the same time that in case of the cause not being brought in till the term appointed, the Department of the Customs should give their final decision — and, that for the delivery of the effects such security was to be given, as is prescribed for effects confiscated by reason of pretended transgressions of the Customhouse, regulated to those commodities with which transgressions of that kind were supposed to have been committed. Concerning this measure we sent in to Your Majesty our most humble Report of February 1, 1820.

5. On February 15, 1820, we presented to Your Majesty a most humble Report concerning the delay of the Tolder in

clearing the vessel *Fancy*, Master Mitchell, with further informations concerning a bill of exchange of £ 50, which Tolder Heljesen was said to have received as a present. We mentioned on that occasion, that the requisite illustrations concerning the said illegal delay were demanded from the Amt of Nordlanden, and we reported what the Tolder had declared relating to the last mentioned bill of exchange communicating at the same time the purport of the trials kept for that purpose. We expressed our discontent[ment] at the Tolder's proceeding on that occasion; and as the Minister's note implied a hint, that he was possessed of juridical proofs of the Tol der's corruptibility, we proposed that Your Majesty in communicating our representation to the English Mission would be pleased to intimate Your wish, that those proofs of the Tolder's corruptibility might be produced, in order that Tolder Heljesen might be brought to trial and punished according to law.

6. On the request of Denovan, — that the rest of the cargo of the stranded vessel should either be totally exempted from customhouse-duties, or that it should only be charged with such duties as were prescribed by those customhouse-regulations which existed, before the provisional regulation of December 7, 1818 was rendered active: — we resolved, in the name of Your Majesty on the 20 May 1820, and pursuant to the proposal of the Finance Department: that the remaining part of the cargo of the vessel *St. John* should be exempted from any other duties than those which were prescribed by the customhouse-regulations, which were in force before that date.

7. Afterwards on the 2d June 1820 a total exemption from duties was granted for those commodities, with which Everth, from want of ready money had discharged the expences of stranding and salvage in the island of Røst in Lofoden.

8. On the 2 June of this year we gave in a most humble representation concerning the grievance brought in by the English mission at the Tolder's having, as above mentioned, delayed for some days the clearing of the brig *Fancy*, Master Mitchell, and we proposed, according to the informations sent in from the Amt of Nordlanden, that Tolder Heljesen, on

account of the said delay, should be judicially tried, which proposal met with Your Majesty's most gracious approbation.

9. On the 8 August last, the Department of the Finance and Customs gave in a most humble representation concerning the delivery of the effects pretendedly belonging to David Stead and confiscated at Bodø which representation contained a recapitulation of the proposals made, and the resolutions given on this part of the cause of Everth, mentioning at the same time the difficulties under which the Amtmand of Nordlanden had been, with respect to the delivery of the said effects, as Mr. Blackhall, who was the person authorized by the British Government had not seen himself capable, nor thought himself bound to provide any security whatsoever for the effects to be delivered; and the Amtmand, on his side thought that he ought to retain in deposito at least such a part of the commodities, as was requisite for covering the amount of the fines, to which by a final decision of the cause, Mr. Everth might possibly be liable for having transgressed the customhouse-regulations. On the proposal of the Finance Department Your Majesty resolved on the 8th August, that the goods should be delivered en dépôt to the person authorized by the British Government, under the warranty of the said Government, as far as no private persons should make legal protestations against it, yet so, that the legality of the confiscations was to be decided on according to law; which most gracious resolution was dispatched on the 12th August last to the Amt of Nordlanden with an order for its execution.

Not long before the lastmentioned resolution was given and during Your Majesty's stay in this town, the British Chargé d'Affaires, Mr. St. George who was also here gave in a note of July 24. 1820 in the French language to the Secretary of the Cabinet, Chamberlain von Schulzenheim. This note, which is here annexed in translation, was on the 25 July communicated by Chamberlain von Schulzenheim to the Norwegian Minister of State, and by him to the Finance Department. To the said note was joined the abovementioned representation of the case by F. G. Denovan, written in the English language and here adjoined in translation. To this

document were united different appendages which are likewise here deposited translated into the Norwegian language.

It appears by the annexed specification, that several of these were not joined to the memorial.

The representation of the case by Mr. Denovan is addressed to Lord Strangford, British Minister in Stockholm, and in date of February 9, 1820; but, as abovementioned, it was not dispatched by the British Chargé d'Affaires before July 24 last. Mr. Denovan divides the whole of the cause of Everth into 10 points of which only the first — which treats of the particulars relating to the foundation of the establishment of Messrs. Everth & Son at Bodø, the (so called) Statens Huse at Nyholm, the ejectment of Everth or rather of Gerss from those houses, the ensuing arrest of Everth and his Englishmen and their treatment while in prison, — is the subject of this representation. Denovan has promised to give a more circumstantial report of the occurrences which occasioned the flight of Everth from Bodø in the month of February 1819, in which report it would not be improper to mention the breaking into a warehouse under the seal of a public authority which fact, although Everth had been innocent and the authorities punishable, cannot well be excused.

In making the present representation we must limit ourselves to that part of the cause, which has been represented by Mr. Denovan. He everywhere supposes in his accusation, that a cabal has been operating against the establishment of Mr. Everth and that this cabal has been chiefly influenced by the City of Bergen, as the trade of that City might be a loser by an establishment of that nature. We cannot enter upon an examination of the truth of this supposition. On our side we have done every thing in our power to procure the necessary illustrations of the fact, for which purpose, during Mr. Denovan's stay in Christiania, in the month of August 1819, all documents which he wished for and were belonging to the matter were delivered out to him by the Finance Department; on which account he was several times requested, the sooner the better, to communicate those proofs which he referred to, and of which he has not before now produced a part.

partment was desired to give the petitioner, at the same time, the necessary intelligence concerning his request to get buildinggrounds appointed to him on Nyholm. In consequence of which the Finance Department on the 7 October 1818 wrote to the Amt of Nordlanden, that Gerss could not obtain the buildings of the State on Nyholm for his property, nor get more buildings appointed to him; — but that he might henceforward remain in possession of those buildings which he had erected there, on condition of demolishing and removing them, in case of their being deemed obstructive to the defence of the fort. During this correspondence the Amt of Nordlanden reported to the Finance Department on the 31 July 1818, that the Foged of Salten, Secretary Juël, — in consequence of the letters of the Army Department to the Amt of Nordlanden, and to the General Commander of Trondhjem, which letters had been communicated to him, and which purported, that the buildings of the State on Nyholm were to be let to some person who was no merchant, and in consequence of the letter of the Finance Department to the Amt in date of September 26. 1817, by which it was determined that the buildings should be evacuated by merchant Gerss to the month of July 1818, and from that time be resigned as a dwelling-place to the Tolder — had, on July 1. 1818 intimated an act of ejectment, which however he had delayed to the end of the month, by reason of Gerss having received no answer to the petitions he had given in to the Government, in which he requested the Statens Huse to be made over to him as his property, and more buildinggrounds to be appointed to him on Nyholm. The Amt at the same time intimated to the Foged, on the 31 July 1818, that, in consideration of Gerss's representation the ejectment was to be suspended, until our resolution on the request of Geıss concerning his future habitation on Nyholm should arrive, or to August 31, 1818, till which time Gerss might expect to get erected a hut on the mainland for himself and family; in consequence of which the term of suspense was expired the 1st. September.

That the Amtmand, as the supreme officer in a place at so great a distance from the Government, and acquainted with the local and special circumstances, of which nobody was a

On the arrival of this letter and of the abovementioned declaration of the General Commander, the Army Department wrote on the 9 August 1817 to the Amt of Nordlanden, intimating that the Department could not consent to any of the alternatives proposed by Gerss, since the buildings could not be alienated from the military interest, being destined for another use. However, as Gerss had already, without the knowledge of the Army Department, erected several warehouses in that place, it was left to his own determination to accommodate matters with the persons concerned, yet so, that the Military Department reserved to themselves their right of evacuating the ground, whensoever the buildings should prove obstructive to the defence. The Army Department communicated this letter to the General Commander, leaving to his determination the letting of the houses to some non-merchant.

In the mean time as Nyholm by the survey performed in 1815, had been comprised in the area of the market-town of Bodø, and as Gerss had requested that grounds for building might be appointed to him in that place, the Army Department thought proper, on the 23 August 1817, to write to the then Department for the Interior (4th. Department) and to impart to it the above-mentioned facts, leaving to the last mentioned Department, to determine, whether the building grounds requested by Gerss could be allowed to him, as far as this might be done without obstruction to the defence. The 4th. Department declared that Gerss could not get more building-grounds appointed to him on Nyholm, but directed him to the mainland, where such grounds were to be obtained. Of all this notice was given to the Amt of Nordlanden in date of the 16 September 1817. Meanwhile the Tolder of Bodø applied on the 3 June 1817 to the Finance Department, requesting to obtain a dwelling-place in the buildings on Nyholm, which belong to the State, and consist of two small dwelling-houses and a little watch-house. At the request of the Finance Department, the Amt of Nordlanden gave in the following declaration in date of August 5. 1817, that Nyholm properly belongs to the matriculated estate of Nedre Rønvig, which estate is now comprised in the territory of the newfounded market-town of Bodø.

was willing to obey the laws, but that he had not committed anything which qualified him for being deprived of his liberty; he therefore protested against the arrest of his person, adding that he expected a message from the Amtmand, whose determination he would then readily submit to. As a proof of his peaceable disposition, he undertook to prevail upon the sailors to retire, saying that provided the Foged chose to wait for the determination of the Amtmand, he would, till its arrival submit to personal arrest. He declared, that he had not driven out the people of the Foged, but when, on his exhortation they were voluntarily retired, he had shut the door, which was afterwards broken up by the Foged. He further declared that Everth, when the Foged drew his sword against him, showed him the pistol, which he has always loaded, and he uttered on this occasion in the Norwegian language, that he only intended to make use of it for his defence. Upon which the Foged declared, that if the Amt, contrary to his supposition, should grant a suspension, he thought himself nevertheless in the right of persisting in the ejectment, until an order from the Amt should arrive, and that besides the violent proceeding of Gerss did not actually concern the Amt, wherefore he reiterated his summons to Gerss and Everth voluntarily to submit to the arrest. Everth then directed Gerss to declare: that neither himself nor the sailors had offered to make any resistance; but that he only refused to leave his little chamber, as the Foged demanded it in an uncivil manner; that, till that moment, he had thought he had a right to remain in the house until the Norwegian Government should have decided on the proposals made by Gerss &c. — Upon which the Foged, finding that the question of the ejectment could not be verbally decided this time, was obliged to suspend the execution of it. He therefore arrested Everth and the sailors, and effected the evacuation of the houses the same day in the afternoon." — In the above mentioned memorial to the British mission, Denovan has not only maintained, that the pistol was not clapped to the Foged's breast, and that it was not loaded, but he has also uttered the supposition, that the mention of this circumstance which in the report of July 30. 1819 referred to the ejectment, had been made with a

previous conviction of its falseness. With reference to the remark made in the introduction to the present memorial, relating to the accusations of Mr. Denovan against the Government and the Finance Department, we must especially observe, that if the depositions made at the trials kept on the transactions of the 24 September 1818, give, of the pistol and the use made of it, a description inconsistent with what has been alledged in the deed of ejectment: it is nevertheless certain, that the protocol of the trials was dispatched in the month of October to the Justice Department from the Amt of Nordlanden, with a letter which arrived there on the 15 December 1818; and that on the 19 of the same month, it was sent back to the Amt, as it was only dispatched to the said Department as an appendage to an inquiry from the Amt which was answered on the last mentioned day; so that it was not in the custody of the Finance Department, when the report was dispatched on the 30 July 1819, nor has it been afterwards in their custody. We have been so particular on this subject, because Denovan lays a special weight on that inconsistency, in which he presumes to find a proof of dishonesty in making out the report and in the proceeding of the Government and of the Finance Department with respect to the transactions in Nordlanden. The treatment of Everth and of the sailors, during their confinement, is described by Denovan as exceedingly hard and cruel; but of this point of complaint we had no notice before, nor was this treatment complained of till now, by Denovan's representation of the case. If we suppose, that Denovan's description of the Foged's proceeding on September 24 and of the treatment, which Everth and the arrested sailors met with, while in prison, where they were under the care of the Foged, is too sad, it may yet be the case, that the Foged's proceeding was not altogether justifiable; whence we cannot but think it agreeable with the will of Your Majesty, that the behaviour of this officer towards Everth and the other Englishmen should be examined into, and the Foged, in case of his being found guilty, punished according to law. As, by reason of the existing circumstances, an examination of that kind cannot well be trusted to any of the authorities at Bodø, each of whom is more or

less involved in the cause, we have determined by a decree, issued in the name of Your Majesty, on the 23rd of the last month, that a commission, consisting of two intelligent men, shall be sent to Bodø in Nordlanden, in order to examine, not only into the proceeding of Foged Juël, but also into each of the different points belonging to the cause of Everth & Son; and the report to be given by this commission will determine, what further instructions may be deemed necessary. It will therefore be incumbent on the said commission

1° To illustrate the circumstances previous to the ejectment on the 24 Sept. 1818 and the ensuing imprisonment of Everth and the other Englishmen: — to examine, if the manner in which they were treated during their confinement was hard and unjustifiable; if Foged Juël transgressed his authority, or was guilty of any ill treatment towards the foreigners.

2° To examine, whether the arrested persons were detained in prison for a longer time, than the circumstances might require, before they were brought to trial.

3° To examine into the proceeding of Sorenskriver Rist, and the reasons, which induced him, according to Mr. Denovan's accusation, ro refuse the accused persons to defend themselves, and not to suffer the trial to be continued. The case is, that Sorenskriver Rist had demanded, that the arrested persons should employ the translator or interpreter, whom he had provided, and against whom Everth had excepted, because he looked upon him as incapable of the task. Thereby the trials were discontinued, though the Amtmand had proposed a manner of proceeding during the trial, which, it is presumed, might have been made use of, but which the Sorenskriver absolutely rejected.

4° To examine into the truth of a statement of Denovan, accusing the Sorenskriver in Vesteraalen or his substitute, of having demanded from Alexander Shireff, supercargo of she stranded brig *St. John,* — after Shireff had vainly required an auction of the stranded goods, — the same fees and perquisites, as if an auction had really taken place. In illustration of this fact, Denovan refers to an appendage marked E/L No. 9, which is said to contain

the notarial copy of a bill or citation from the said Sorenskriver to Shireff, which however has not been delivered to the Finance Department with the other appendages.

5⁰ To examine into the acts of violence committed at the escape of Everth from Bodø in the month of February 1819.

6⁰ To examine into the manner of proceeding with respect to the security given for the enlargement of Everth and the other Englishmen, since Denovan maintains that Everth was forced to give that security, and hints that this measure was taken in consequence of an agreement, tending to deprive Mr. Everth of part of his property.

As for the said security, the report from Nordlanden shows the case to be as follows: At the request of Everth, the Amt permitted him and the other arrested Englishmen to be enlarged from their confinement at Hernæs, against a security of 1500 Spd. As Everth could not immediately afford that sum, he engaged Christian Jakhellen, merchant at Bodø to become security for the personal stay of him and the other Englishmen.

In the mean time the Tolder requested the Foged, on the 22 Febr. 1819 to arrest John Everth, until he gave security for the fines and charges, possibly resulting from his presumed transgressions of the customhouse-regulations, and, while, on the 24 February, the Foged was hindered from executing his office on board the vessel *Commerce d'Anvers*, Everth and the other Englishmen made their escape in the vessel *Commerce d'Anvers* and the schooner *Forsøget*. When the Finance Department was informed of this desertion, notice of it was given to the Justice Department, which demanded from the Amtmand a more particular account concerning the security of 1500 Spd. which security had been given for the stay of the Englishmen, and which was now fallen to the public treasury. When the Amt had given notice, that Christian Jakhellen was the security inquired after, the Amt of Nordlanden was directed to get the abovementioned sum of 1500 Spd. paid in at the Bank. The Justice Department having again reminded the Amt of Nordlanden of this payment, by

a letter of May 31, 1820, in consequence of a note from the Finance Department in date of May 23, a memorial was sent in from the Amt of Nordlanden, in which the Amtmand reports, that Everth, in order to cover his bondsman Jakhellen for the sum of 1500 Spd., had deposited 400 Tons of Rye. When Jakhellen was summoned to pay the said sum, he requested the abovementioned quantity of rye to be sold by auction; but the agent of the British Government, Dundas Blackhall, who was at Bodø, gave in to the Amt a protest against the auction, which protest the Amt thought proper to pay regard to, and therefore inhibited the auction till further orders. Nevertheless the Amt ordered, on July 22, last that the security of 1500 Spd. should be demanded of Jakhellen, and as soon as this sum will be paid in, it shall be deposited in the Norwegian Bank. — The commission is also authorized to extend their examinations to all the other points relating to the transactions and to the treatment of Everth and the rest of the Englishmen, in order to illustrate the whole of the cause as far as possible.

After the ejectment of Gerss and Everth from the houses on Nyholm, and after the evacuation of those houses, the Tolder, — partly on account of the advanced season, partly from fear of an attack possibly to be apprehended from the numerous Englishmen, who were on board the vessels anchoring at Hundholmen, — thought proper not to move into the houses, and when the Englishmen were departed, he had already provided another commodious lodging. Hence, as he was not satisfied with the terms, on which the Statens Huse could be resigned to him, he requested to be permitted to stay till further order, in the house he had hired, which request was granted. Afterwards those buildings by order of the Army Department, were taken possession of by an officer, who with the soldiers under his command is stationed there; which circumstance we think proper not to pass over in silence, by reason that Denovan in his representation of the case, considers the Tolder's never having taken possession of the houses, as a proof, that they were never designed for him, but that it was only intended to deprive Gerss of his dwelling. With respect to the circular letter or proclamation, which after the

escape of Everth from Bodø was issued by the Amtmand in Nordlanden, and by which all and each who owe money or goods to the house of Everth & Son are forbidden to pay those debts to any other person than the Foged of Bodø; — of which measure Denovan repeatedly complains; — we must humbly refer to what we have declared in the abovementioned most humble report of October 19. 1819; viz: when Everth and his people had broken into the warehouses on Nyholm, and had escaped, the Tolder of Bodø gave in a memorial to the Amt, purporting, that partly as damages for the breaking into the houses on Nyholm, partly in order to cover the fines and charges, to which Everth would be sentenced for his presumed transgressions of the custom-house regulations, he demanded a sequestration of the money and effects owing to Everth within the Amt, which sequestration he requested to be performed in consequence of a proclamation to be issued for that purpose. Whereupon the Amt sent circular letters in date of March 19, 1819 to all the Fogeds in the Amt of Nordlanden, containing a summons to those, who owed money or commodities to John Everth, to give notice thereof to the Foged, declaring at the same time, that the debts should not be paid to Everth nor to any person authorized by him, but pursuant to the further determination of the Government; and that, in case of offence, the debtors would be liable to responsibility. From which it appears that this measure only tended to the credit, which Everth was supposed to have given within the Amt, after his shipwreck on the island of Røst, for such commodities, as he then carried with him. The Amtmand found he had a right to take this measure; for, in consideration of the abovementioned requisition of the Tolder, the Amt had reason to suppose, that the damages for the goods removed from Nyholm, and the fines, to which Everth would be liable, must be considerable, the more as the Tolder, a short time before, had thought proper to require an arrest on Everth's person; and besides, the arrest of Everth, the guard necessary during his confinement, etc. had required considerable expenses, with which it was reasonable that Everth should be charged, as having occasioned them by his presumed transgressions. However,

the abovementioned proclamation was inserted in no Norwegian newspaper, but was only read at the churches in the Amt of Nordlanden. Besides, the Amt has reported, that till the present time nothing has been paid of Everth's due within the Amt. The reason, why the report sent to Your Majesty, in date of July 30. 1819 does not speak more particularly ot the said proclamation, is, that, till that time we had received no other notice of it, than a memorial from the Tolder, of March 31. 1819, by which it appears, that he had applied to the Amt for that purpose, but we were, at that time, still ignorant, whether the Amt had paid any regard to his request or no.

With respect to Mr. Denovan's complaint of an article inserted in the Norske Rigstidende, may we be permitted to declare, that on Everth's escape from Bodø, the authorities of that place found they had a right to bring in a cause against him and the other Englishmen, who had escaped. The citation of the Foged was inserted in the Norske Rigstidende No. 84 for the year 1819 whereby in the usual form, the deserters were summoned, in order to be tried and sentenced for the acts of violence they had committed at their departure on February 28. The insertion of this citation in the Rigstidende occasioned a remark of F. G. Denovan, inserted in the Norske Rigstidende No. 97, 1819, by which he complains of the publication of the said citation, and of the terms in which it is couched. This remark provoked an answer in the Norske Rigstidende No. 98, 1819, and we presume, that if Denovan, John Everth, or anybody else finds reason to complain of the aforesaid article, this does not concern the Government; but, the parties may in this case bring in their cause at the competent courts.

We now most humbly pass over to a particular complaint made by the British mission. By a note addressed to the Minister for foreign affairs, dated Stockholm December 21. 1819, Lord Strangford, British Minister at the Court of Your Majesty, complained of the following unlawful proceedings of Tolder Heljesen at Bodø,

1. In delaying for several days the clearing of the English Brig *Fancy*, Master John Mitchell.

2. In receiving as a present, or according to the accusation of the Minister, as a bribe, a bill of exchange of £ 50 from John Everth.

Concerning the first point we dispatched on the 2d June of this year, pursuant to the illustrations sent by the Army Department, a most humble proposal, that the proceeding of Tolder Heljesen, in retarding the clearing of the said vessel, should be judicially examined and decided upon, to which proposal Your Majesty was pleased to consent. This cause will also most properly be submitted to the examination and treatment of the Commission to be sent to Bodø, and we have therefore directed the Commission, which will examine into the above-mentioned points, to take the last-mentioned cause under their examination. For as Sorenskriver Rist, who would be judge, if the cause was brought in at the ordinary court, is one of those officers, whose proceeding is to be examined into, it will, of course, be more advisable to have the cause treated by the Commissioners than by him, and if the examination of it is already commenced at the Court of the Sorenskriver, it may be transmitted to the treatment of the Commissioners.

As for the said bill of £ 50, which Tolder Heljesen is accused of having received in a dishonest way, we communicated to Your Majesty, by our most humble Report of February 15, 1820, all those illustrations of this matter, which we were able to procure; and as the Minister, in his above-mentioned Note, insinuated, that he was possessed of notarial proofs of the Tolder's corruptibility, we most humbly proposed, that the Minister should be requested to produce those proofs, in order that Tolder Heljesen might be judicially tried and punished according to law. In consequence of which the British Chargé d'affaires in Stockholm, Mr. St. George gave in at Your Majesty's Cabinet for foreign affairs, a note, dated June 26, 1820, in the French language,[1] which note is here annexed in translation, and was communicated to the Finance Department by the Norwegian Minister of State on July 19.

[1] Noten er trykt i det Følgende som VIII, 6.

last. To this note were joined those juridical proofs, which the Minister refers to, and which are as follows:

1. The original bill of £ 50, drawn by John Everth junior at Bodø, on the 10th August 1818, upon Mess. Everth & Son of London.
2. The affidavits of John Everth and Alexander Shireff, and
3. Extract from a letter of Denovan to Lord Strangford.

These illustrations, communicated by the Minister on the proceeding of Tolder Heljesen, relating to the above-mentioned bill of exchange, confirm the opinion as expressed before on the equivocal proceeding of Tolder Heljesen. Hence, — though it was before our opinion, that in case of an action being brought in against Heljesen, he would probably be absolved — in consideration of the additional evidence produced against him, we think proper, that the Commission, which we have proposed to be sent to Bodø, in order to examine into the proceeding of Foged Juel, Sorenskriver Rist, and the other accused persons &c., shall also examine into and decide on Tolder Heljesen's proceeding on that occasion, especially as it is maintained on the side of the English houses, that every thing which passed there, and which occasioned the confiscations, has taken place in consequence of an agreement with Heljesen, and as much light would be brought into the matter, if the circumstance of the £ 50 was properly elucidated.

Since such heavy accusations have been brought in against Tolder Heljesen, we have also thought proper to suspend him from his employment as a Tolder of Bodø, until his cause shall be examined and decided upon.

And, lastly, as it is of great importance, that every thing which will come under the examination of the Commissioners be illustrated in a most satisfactory manner; so, it will be proper that those of the Englishmen, whose presence may be deemed necessary, should come to Nordlanden and stay there as long as the functions of the Commissioners will continue; and we therefore propose, that Your Majesty would be pleased to offer them to come thither, supplied with safe conduits, and to stay there without being publicly attacked, as to their persons or property, on account of anything passed till

this time, and we think ourselves obliged to advise such an offer to be made them.

In making the above report we also most humbly propose:

1. That Your Majesty would be pleased to inform the British Mission, that Your Majesty offers to those Englishmen, whose presence may be deemed necessary, liberty to come to Nordlanden, furnished with safe-conduits, and to stay there, as long as the functions of the Commissioners will last, without being publicly attacked on account of anything passed till this time, and with full liberty for them to plead their own cause; — and which safe-conduits Your Majesty's Minister in London will be authorized to make out.
2. That Your Majesty would be pleased, through the Foreign Department, to impart to the British Mission the contents of this memorial.

We subscribe ourselves with veneration,
Sire,
Your Majesty's
most humble and faithful
subjects and servants

Christiania
October 13. 1820. (signed) Joh. Aug. Sandels.
(signed) Wedel-Jarlsberg. (signed) Treschow. (signed) Diriks.
(signed) Motzfeldt.

(signed) L. Stoud Platou.

IX.

Diplomatisk Brevveksling fra Aaret 1820.[1]

1. Grev Engeström til Lord Strangford.

Stockholm le 3 Janvier 1820.

J'ai eu l'hr de recevoir la note que Vous avez bien voulu m'adresser en date du 28 Décembre dernier, touchant l'affaire de Stead, et je n'ai pas manqué d'en faire mon très-humble rapport au Roi. S. M. qui a, également que Vous-même, Mylord, à coeur de terminer cette affaire d'une manière prompte et définitive en prévenant toute sorte de mésentendus et de délais, a cru que le meilleur moyen de parvenir à ce but serait si je Vous proposais, Mylord, d'avoir en ma présence une conférence avec Mrs. les membres du Conseil d'Etat de Norvège. Au cas que ce projet Vous convient, je Vous prie, Mylord, de vouloir bien déterminer l'heure, dans la journée de demain, à laquelle je pourrais m'attendre d'avoir l'hr de Vous recevoir chez moi, en mon hôtel. J'aurais soin de prévenir à tems Mrs. les Conseillers Norvégiens.[2]

[1] Hovedsagelig meddelt efter Originaler, Afskrifter og Koncepter i Udenrigsministeriets Archiv, enkeltvis efter saadanne i Rigsarchivet.

[2] Smlgn. herom nedenfor det Brev, der er aftrykt som VIII, 14.

2. Grev Engeström til St. George.[1]

Copie.

Stockholm le 20 Mars 1820.

Par suite de la Note que Mylord Strangford a adressée au Soussigné en date du 28 Décembre dernier, et où entre autre, il a été affirmé que le Douanier Helliesen avait illégitimement reçu du Sieur John Everth un cadeau de 50 £ St., le Soussigné a l'honneur d'envoyer, ci-joint, en traduction, à Mr St George, Chargé d'affaires de S. M. Britannique, le rapport que la Régence de la Norvège a adressé au Roi, en date du 15 Février dernier, contenant tout ce qu'on a pu recueillir jusqu'ici sur ce point de la Note susmentionnée.

Mais comme dans la Note, que Mylord Strangford a également adressée au Soussigné, en date du 21 Décembre dernier, et sur le contenu de laquelle la Régence de la Norvège n'a pas encore eu les moyens de donner son rapport, il se trouve un passage conçu en ces termes: „Je ne parle pas ici du caractère personnel du Sieur Helliesen, ni de cette vénalité notoire, dont les preuves juridiques sont entre mes mains" — le Soussigné, sur la demande de la Régence de la Norvège, et par ordre du Roi, a l'honneur d'inviter Mr. St George, de lui faire part de ces preuves juridiques, ainsi que des faits, sur lesquels est fondée l'accusation contre Helliesen d'avoir illégitimement reçu d'Everth les 50 £ en question — preuves et faits nécessaires pour intenter un procès en forme contre le dit Helliesen.

Le Soussigné saisit cette occasion etc.

St. George besvarede denne Udenrigsministerens Skrivelse allerede samme Dag (20 Marts) med den Besked, at han ikke kunde skaffe de af Lord Strangford omhandlede Beviser for Helliesens Skyld; i det samme Brev klagede han tillige over en Artikel i den norske Rigstidende for 7de December 1819.

---

[1] Smlgn. Bodøsagen, S. 79 flg.

3. Grev Engeström til Baron Stjerneld.[1]

Stockholm d. 23 Mars 1820.

N: N: senaste är af den 10. innevarande månad.

Ehuru de framställningar hvilka Kl. Stor-Britanniska Regeringen ansett sig befogad att göra, i anledning [af] den Sequester hvarmed ett partie Engelske varer förledet år blifvit belagdt vid Bodø i Norrige, samt Everth's och Stead's därmed förbundna reclamationer, egenteligen blifvit updragne till Mylord Strangford, och således ej tillhört N. N.'s Embetsbefattning; förmodar jag dock att N. N. genom Mylord Castlereagh åtminstone conversations-vis erhållit någon kunskap om de till detta mål hörande detailler. De ytterl. upplysningar N. N. kunde behöfva i detta ämne kunna lätteligen erhållas genom ett samtal med Mylord Strangford, med hvilken N. N. i alla fall behagade communicera innehållet af denna depeche.

Då det är af högsta vigt, att Kongl. Stor Britanniska Regeringen måtte vara fullkoml. förvissad om den ovåldighet, hvarmed Kl. Maj[t] vill, at detta ämne skall behandlas, samt om H[s] Maj[s] personliga önskan, att så väl vid detta som alla andra tillfällen, gå Engelska Regeringens önskningar till mötes, i alt som står att förena med dess Kronas heder, och den stränga rättvisa Hans Maj[t] är sina undersåtare skyldig; får jag äran anmoda N. N. att begagna det första tillfälle som yppar sig, för att härom försäkra Mylord Castlereagh. Enligt min enskildta öfvertygelse har vissa norska handlandes och ämbetsmäns jalousie emot Engelska handeln, trol. föranledt till flera öfverträdelser å deras sida, hvilka ej skola undgå vederbörl näpst, då de en gång hunnit ledas i bevis; ehuru detta visserl. ej kan i något fall rättvisa Everth's i alla händelser straffvärda upförande, hvarföre äfven uprättelse är begärd genom Lord Strangford. Kongl. Majt[s] Nådiga vilja är, som jag redan haft äran nämna, att detta mål med all rättvisa och opartiskhet må behandlas, och intet missbruk lemnas obemärkt; och har jag på det att inga upplysningar må sak-

[1] Bodøsagen, S. 81.

nas, anmodat H[r] Denovan, H[r] Everths och Steads fullmäktig, att till mig inlemna en fullständig berättelse om sakens förhållande, hvilken berättelse visserl. kommer att äga så mycket mera vitsord, som H[r] Denovan gjort sig personligen fördelagtigt känd. Han hade lofvat mig sin Memoire till i dag, men som han i dag på morgonen nödgats afresa, har han förklarat sig skola med första låta tillställa mig densamma genom H[r] St George. Då jag erhållit detta document, kan jag först komma i tillfälla att bedömma hvad som med billighet kan göras till Engelska handelns förmån och säkerhet i Norrige. Den åtgärd Kl. Maj[t] anbefalt i följe af H[r] Steads reclamation, bör vara Kl. Stor Britanniska Regeringen en säker borgen för rättvisan af Kl. Majt[s] ytterligare beslut i denna fråga.

Härhos medfölja Kl. Majt[s] svar til H. Kl. Stor Britanniska Maj[t], i dess egenskap af Konung i Hannover, å Högbemäldta Herres Notifications Bref, om H. M. Konung Georg III[s] och H. K. H. Hertigens af Kent dödeliga frånfälle. N. N. behagade på vanligt sätt öfverlemna dessa svar.

N. N. behagade med någon afgående **Engelsk** Courier eller säker resande afsända hosgående till Grefve Löwenhielm i Paris.

4. Grev Engeström til Baron Stjerneld.[1]

Stockholm, le 23 Mars 1820.

Apostille en chiffres au Bon de Stjerneld.

Ce sont quelques allarmistes Norvégiens qui ont donné lieu à la dépêche d'aujourd'hui par l'opinion qu'ils ont énoncée comme quoi Mylord Strangford et le Sieur Dennovan avaient l'intention de faire faire au Gouvernement Britannique des démarches extrêmement fortes et d'une nature désagréable. Celles-ci deviennent d'autant plus superflues que l'affaire est en train, et que justice se fera; mais Vous ferez toujours bien de nous épargner le désagrément d'être obligés de ré-

[1] Bodøsagen, S. 80 flg.

pondre sur le même ton, au cas qu'il fut question d'une mesure plus ou moins offensante pour nous, ce que je suis cependant assez éloigné de croire.

(signé) Cte d'Engeström.

5. Denovan til Lord Strangford.[1]

Extrait d'une lettre du procureur Denovan à Milord Strangford, en date du 29 Mai 1820.

Mr. Denovan has to entreat that Lord Strangford may not assume that the payment in question was made in contemplation of any illegal purpose. The very reverse was the case. Only since the late revenue laws in Norway, the Amptmand of Nordland has been deprived of the right formerly vested in him to decide in circumstances of urgency in questions arising out of those laws.

Altho' the Tolder had the power, & indeed it was as we shal see his bounden duty to have conceded the permission given to Mr. Everth, to lay the *Forsøgets* cargo in Storvaagen, he hesitated doing so on a variety of frivolous excuses, so that Mr. E. had no other alternative than to pay him for the exercise of his duty. — The permission would have been granted him on writing to Christiania, but this would have occupied a period of 4 or five months and in the meanwhile the goods stranded at Røst would have been totally destroyed.

(pour extrait conforme)
Chas. M. St. George, Chargé d'affaires.

6. St. George til Grev A. G. Mörner.[2]

Vu la bienveillance que Sa Majesté Suédoise, par Son dernier ordre péremptoire de restituer les effets du Sieur

[1] Afskrift i Rigsarchivet.
[2] Forefindes i flere Afskrifter, deraf en i Rigsarchivet. — Bodøsagen, S. 81 flg., hvor Sammenhængen med den nu fremlagte Veksel, der var falsk, lavet for Anledningen, er nærmere oplyst.

Stead a daigné montrer envers les sujets de Sa Majesté Britannique qui se trouvaient sous Son Auguste Protection, le Soussigné, Chargé d'affaires de Sa dite Majesté, bien qu'il ne puisse nullement deviner le ton de ses instructions ultérieures sur l'affaire d'Everth et Stead, croit qu'il ne pourrait choisir un meilleur moment pour donner les renseignemens demandés par la note du Comte d'Engeström du 20 Mars, et récemment reçus d'Angleterre, que celui où le Douanier Heljesen, étant (selon Son Excellence Monsr d'Anker) suspendu de son emploi pour avoir illégalement rétardé le départ du navire Anglais, le [brig *Fancy*, capitaine] Mitchell, de Bodø, est actuellement devant les tribunaux de son pays.

Le Soussigné a l'honneur de ci-joindre,

No. 1. Lettre de change pour 50 Livres Sterling, reçue par le Sieur Heljesen du Sieur J. Everth, et rendue à celui-ci (d'après l'assermentation du Sieur Everth annexée au No. 2) pour être écrite sur papier timbré; — et

No. 2. Temoignage du Sieur Shireff constatant la vérité de l'assermentation y annexée du Sieur Everth.

No. 3. Extrait d'une lettre du procureur Denovan à Milord Strangford.

D'après les documens susdits Monsieur le Comte de Mörner S'appercevra que la réception, par le Sieur Heljesen, d'un billet de change de 50 Livres Sterling, est constatée au delà d'un doute, et en outre (ce que le Soussigné prie le Comte de Mörner de porter à la connaissance de Son Gouvernement) que ce douanier a même reçu ce billet de change, pas en considération de collusion dans des intentions frauduleuses dont les autorités Norvégiennes acquittent entièrement le Sieur Everth, — mais comme une somme exigée par le Sieur Heljesen pour le porter à faire ce que était alors strictement un devoir qu'il tardait à remplir sous différentes prétextes frivoles; — vu qu'antérieurement aux derniers règlemens de douane en Norvège, il parait avoir été du devoir du Tolder, dans des cas de naufrage ou autre extrémité, sans attendre pendant quelques mois la permission du 5me Département, — de permettre au Sieur Everth de placer en dépôt sur, dans un endroit indiqué (Storvaagen) la cargaison du navire (*Forsøget*) qui

devait aller chercher dans un autre endroit (Røst) des effets naufragés et périssables; — d'autant plus que les autorités Norvégiennes ont avoué que la cargaison du ***Forsøget*** qu'on voulait mettre en dépôt à Storvaagen, n'étant nullement propre à un débit en Norvège, n'offrait aucune tentation à la contrebande.

En faisant part au Comte de Mörner de ces détails sur un cas qui a déjà obtenu la considération bienveillante de Sa Majesté Suédoise, le Soussigné se persuade que Son Excellence Monsieur le Comte d'Engeström s'appercevra avec autant de plaisir que Milord Strangford en a, que celui-ci était à la date de Sa Note, pleinement en état d'appuyer le contenu par les documens nécessaires et juridiques.

Le Soussigné saisit l'occasion de renouveller etc.

(signé) Chas M. St George.

à Stockholm
ce 26 Juin 1820

A Son Excellence
Monsr le Comte A. G. de Mörner.

7. Grev A. G. Mörner til Kabinetssekretær D. Schulzenheim.[1]

Stockholm den 10 Juli 1820.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Engelska Chargé d'Affaires St George begärte i går särskilt timma och har i dag i nära 3[ne] timmar sysselsatt mig med att läsa för mig en lång berättelse om Everthska saken och alla till densamma hörande omständigheter och deraf följande klagopunkter och skadeståndspretentioner. Jag sökte föreställa Hr. St George, att om jag också tog en aldrig så noga kånnedom af saken, kunde jag ändock icke göra något annat dervid än öfversända alltsammans till Norrige och an-

[1] Bodøsagen, S. 83.

hålla att Hans M[t] där täckes låta undersöka och med all drift fullfölja saken; men ehuru St George medgaf detta, var det ändock icke möjligt, med mindre än jag skulle höra hans berättelse. Hvad jag deraf inhämtat är att det synes som Norrska Tullbetjeningen och Fogden i Bodø tillåtit sig särdeles missbruk af makt, att Everth och hans följeslagare blifvit mycket misshandlade och att detta handelshus och ett annat, [som] heter Stead, gör sig stora pretentioner på skadestånd både för lidna förluster i varor och fartyg samt för de dem tillfogade lidanden. Deras fordringar gå till omkring 100,000 £ St., men torde tåla betydlig afprutning och lära de sjelfva inse detta, efter deras proposition går ut på att saken måtte hänskjutas till en compromiss. Till stöd för sina anföranden hafva de bestyrkt dem med åtskilliga vittnesmål, officiella documenter och handlingar, som äro citerade uti berättelsen vid förekommande tillfällen. St George tycktes mig ärna att taga alla dessa documenter med sig och producera dem i Norrige vid sin ditkomst. Jag har emedlertid bordt prevenera härom och får anhålla att någon åtgärd ofördröjel[n] måtte vidtagas i anseende till den Note han i detta ämne nyss före K. M[ts] afresa inlemnade, och Herr Kammarherren tog med sig, för att i Norrige meddela vederbörande.[1] St George lär icke underlåta att underrätta sig om hvad dervid blifvit vidgjordt och på hans redan gjorda fråga i detta ämne har jag svarat, att saken är remitterad till Norrige.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

8. Grev A. G. Mörner til Kabinetssekretær D. Schulzenheim.[2]

Apostille af den 15 Juli 1820.

St. George är verkeligen rest, och har tagit vägen åt Finspång samt uti huset der han bor sagt, att han ej skulle

---

[1] Den ovenfor gjengivne Note af 26de Juni 1820.

[2] Bodøsagen, S. 83. — Den 13de Juli oversendte Kaptein Gerss til Udenrigsministeren sin Broders Protest, der nærmere omtales i Bodøsagen, S. 86.

komma tillbaka förr än om 3 à 4 veckor. Hans tanka lär således vara att sjelf plaidera saken i Christiania. Jag missunnar honom det icke; men jag tycker, att då han gifvit tillkänna det han ville ingifva en Note i samma ämne, är det både inconsequent och ohöfligt, att fara sin väg utan att ens nämna härstädes, att man ändrat dessein. Jag förmodar att Hans Maj[t], som icke plär tåla sådana nävisheter, låter honom sentera, att han felat, och för öfrigt har jag ingenting att säga om saken, annat än att jag tror den bör alfvarligen beifras, såframt H[r] Denovan et consortes kunna bevisa hvad de anföra.

Att St George kunde resa utan min veteskap, kom sig deraf, att han genast efter Hans Majt[s] afresa begärte och feck pass utan att ännu var fråga om Everthska saken. Denna upkom först efteråt och var det att förmoda, att resan var uppskjuten, då man här ville incaminera denna sak.

Ut in Litteris
(undert.) A. G. Mörner.

9. Kabinetssekretær D. Schulzenheim til Statsminister P. Anker.

Christiania den 17 Julii 1820.

Jag får härhos äran till Eders Excellence öfversända afskrift af en till Herr Statsrådet m. m. Grefve Mörner af Kongl. Storbritanniska Chargé d'Affaires Herr St. George under den 26 sistlidne Juni afgiven Note rörande Everthska saken hvartill voro bifogade åtskilliga originaldocumenter, hvilka äfvenledes härhos medfölja; och torde jag därjemte få äran anhålla det Eders Excellens täcktes meddela Kongl. Norska Regeringen de uti ofvanbemälda Note och dess bilagor innehållna underrättelser, hvilka torde kunna verka för sakens slutliga afgörande.

10. St. George til Kabinetssekretær D. Schulzenheim.[1]

Le Soussigné Chargé d'Affaires de Sa Majesté Britannique s'en rapporte aux sentimens obligeans que Monsr de

[1] Bodøsagen, S. 84 flg.

Schulzenheim, Chargé des rélations extérieures auprès de Sa Majesté Suédoise, a toujours bien voulu lui témoigner, pour s'adresser à Lui, avec franchise et explicitement sur un sujet qui pour avoir trainé si long-tems n'en est pas moins intéressant et dont les deux Gouvernements doivent également désirer la conclusion prompte et heureuse. —

Après les sentimens de l'équité la plus éclairée, fondés sur lumières connues de Sa Majesté Suédoise en matière de finance et de commerce, — enoncés par Sa Majesté à l'audience qu'Elle a récemment daigné accorder au Soussigné, — et accompagnés par les assurances les plus bienveillantes de la part de Sa Majesté, le Soussigné le regarde comme superflu de s'étendre ici sur la façon dont le Gouvernement Britannique (d'après les instructions prononcées que le Soussigné a récemment reçues) envisage l'emprisonnement du Sieur Everth; — et il se borne pour le moment à transmettre à Monsieur de Schulzenheim, avec la prière que la matière en soit soumise au Roi, — une narration, détaillée de cette transaction malheureuse.

En transmettant ce document appuyé par des pièces justificatives et irrécusables que l'agent des partis est prêt à produire, le but du Soussigné c'est de mettre le Gouvernement Suédois à même de juger à quel point les demandes de compensation du Sieur Everth sont fondées, — les souffrances de celui-ci et de ses compatriotes incarcérés sans forme de procés, injustes, — et les libelles, publiés par les autorités Norvégiennes, funestes dans leur conséquences à des sujets d'une puissance amie et alliée.

La première des voies de fait dont se plaint le Sieur Everth est son expulsion le 24 Septembre 1818, sans notice préalable de sa demeure et de ses magazins à Nyholm, dont on avoit fait venir les matériaux de batisse de l'Angleterre, ayant été positivement encouragé par l'Amptman Elster de s'y établir. — Son procureur Denovan possède la permission écrite de l'Amptman sus-dit à un nommé Gerss, agent d'Everth, d'ériger des magazins et une demeure sur le site de certaines masures situées sur l'isle dite Nyholm; — quoiqu'il y demeurât avec la permission spéciale et prolongée de l'Amptman,

il en fut expulsé subitement par le Foged Juel avec la plus grande brutalité, et avec la défense absolue d'y continuer aucun commerce. — On a lue la narration en Angleterre, — Monsieur le Comte de Mörner l'a lue, et le Comte a bien voulu déclarer qu'un emprissonnement pareil, précédé par des coups, des insultes et des injures, — sans forme de procès, pendant deux mois, dans une saison si rigoureuse, — à l'extremité de la Norvège, avec les privations et les souffrances corporelles détaillées par le Sieur Denovan, — et le renvoi par le Juge Rist des prisonniers à leur cachot sous le prétexte absurde qu'ils ne voulaient pas accepter comme interprète un matelot ignorant, — étaient aussi contraires au Droit des Gens qu'aux Loix de la Norvège.

Il est aussi absurde que malplacé que d'intervenir dans l'effet des lois d'un pays. — Un étranger s'y assujettit, en voulant participer à leur protection; — mais dès qu'elles ne le protègent plus il n'a pas d'autre alternative que de s'échapper. — Le trait principal des torts qu'on impute au Sieur Everth, et à ses matelots c'est quelques irrégularités (si l'on peut les appeller ainsi) dont on les accuse à leur embarquement; — l'acte de s'embarquer n'était que pour se soustraire à un second emprissonnement, pour lequel le Foged Juel, à l'instance du Tolder Heljesen avoit donné un ordre au commis Borgen. — Peut-on regarder comme une irrégularité bien grave l'acte de se soustraire à la possibilité d'être une seconde fois chargé de fers ät ligge crum, — à la possibilité d'un emprissonnement pareil au précédent, — dans un pays étranger, et une latitude de 70 dégrès, sans même de la paille, — sans couverture, et presque sans aliments, — où il auroit infailliblement mouru de froid et de faim sans le pouvoir de faire parvenir ses plaintes du fond de son cachot à l'agent diplomatique de son pays à Stockholm?

Sa Majesté le Roi en permettant l'absence du Sieur Everth pendant trois mois, a daigné apparemment regarder ce trait du cas dans le même jour que celui qui a l'honneur de s'adresser à Monsieur de Schulzenheim; — les matelots ont certainement désarmé les employés du Foged qui vouloient emprisonner Everth une 2de fois, — mais leurs motifs de départ

étoient ceux de leur maître qu'ils n'ont fait que sauver du sort qui l'attendoit.

En mettant donc de coté l'accusation de contrebande dont l'Amptmand acquitte entièrement Monsieur Everth, — il paroit que les irrégularités de la part de celui-ci et de ses matelots se reduisent à l'acte de désarmer les envoyés du Foged pour se soustraire à un second emprisonnement dans les cellules de Hærnes.

Si l'on porte cette irrégularité en ligne de compte il ne seroit guères équitable de la mettre en compétence avec tout ce qu'ils ont souffert, — avec la ruine dans l'étranger de sa bonne renommée, l'âme du commerce, et également précieuse à tous les grades, — causée par des proclamations faites dans les églises de Nordland, et par un libelle publié dans une gazette à la tête de laquelle est un employé du Gouvernement, — avec les sentiments qui porteroient tout ami de la justice à compenser et à protéger des étrangers d'une nation amie et alliée.

Le Soussigné en recommandant le sort de ses compatriotes à l'humanité connue de Monsieur de Schulzenheim, le prie de vouloir bien agréer ces(?) assurances renouvellées de toute son estime, et de sa très-haute considération.

Chas M. St. George.

à Christiania
le 24. Juillet 1820.

A Monsr
Monsr le Chambellan
de Schulzenheim —
Chargé des Rélations
Extérieures auprès de
Sa Majesté Suédoise.

11. St. George til Kabinetssekretær D. Schulzenheim.[1]

Vu la manière coulante dont Monsieur de Schulzenheim a récemment discuté la restitution des effets du Sieur Stead, ainsique le désir évidemment égal des deux Gouvernemens, qu'une affaire depuis si long-tems arrangée en principe le soit aussi bientôt en effet, le Soussigné, Chargé d'Affaires de Sa Majesté Britannique, ne refère pour le moment à ses instructions qu'en suggérant, d'après l'avis de son Gouvernement, que la source de l'ordonnance Royale étant à la fois preuve de sa justice et gage de son exécution complète, il s'en suit de cette justice et de cette magnanimité qui ont motivé l'ordonnance que le Sieur Stead devrait être indemnisé de la perte des marchandises qui sont gâtées, pillées, ou perdues sous la garde des autorités subordonnées, qui sont légalement tenues de les conserver en bon état.

Après la restitution au Sieur Blackhall des effets qui évidemment sont en bon état, le Sieur Stead ne demande pas mieux que de soumettre sa prière de compensation à l'arbitration de trois personnes, — l'une à choisir par le Gouvernement Norvégien, — la seconde par la Mission Britannique, — et la troisième de commun accord entre les deux personnes choisies.

Dans le but d'effectuer promptement cette restitution, il pourroit ne pas être désagréable au Gouvernement Norvégien d'envoyer de suite à Bodø, qui bon leur semblera, muni des ordres de s'aboucher avec le Sieur Blackhall et de surveiller la restitution des effets (tant vaisseaux que marchandises) qui sont évidemment en bon état, — reservant toujours la compensation pour les effets gâtés ou perdus à la discussion ultérieure des trois arbitres ci-dessus supposés; — dont l'un pourroit être l'agent Denovan qui se rendroit à Christiania et puis à Bodø, — pour communiquer avec le commissaire désigné par le Gouvernement Suédois, — pour donner les explications nécessaires, — pour nommer de commun accord avec le commissaire susdit un troisième arbitre, — et pour dresser conjointement avec les deux autres leur très-humble rapport à Sa Majesté sur le montant de compensation qu'ils croient que Sa Majesté seroit portée dans Sa clémence à accorder à

[1] Bodøsagen, S. 85.

Stead pour les vaisseaux et les effets gâtés entre les mains des autorités Norvégiennes.

Le Soussigné saisit cette occasion de renouveller à Monsr de Schulzenheim les assurances de toute son estime et de sa très-haute considération.

Chas M. St. George.

à Christiania
le 25 Juillet 1820.

A Monsieur
Monsieur de Schulzenheim
Chargé des Relations Extérieures
auprès de Sa Majesté Suédoise
&c. &c. &c.

Til denne Note maa følgende Fortegnelse (*ad FD No.* $\frac{1399}{1820}$ *B*) over de Varer, der sagdes at tilhøre Stead, have henhørt; den findes nu i Rigsarchivet (Bodøsagens Dokumenter, Pakke 14).

List of Mr. Steads goods to be restored.

1⁰ The brig *St. John* and her stores.

2⁰ A cargo of British manufactures & colonial produce, shipped from London in the summer of 1818 on the Russian brig *St. John*, for which vessel, the property of other British merchants, Mr. Stead is responsible under the charter of affreightment.

3⁰ A cargo of sundries, shipped from Antwerp in the schooner *Forsøget*, also in the spring of 1818.

4⁰ A cargo of rye, imported into Bodø from Archangel in the autumn of the same year by the ship *Commerce* together with sundry stores, applicable to the purpose of whale fishing.

5⁰ A galliot commonly called the *Oscar* with her cargo of salted and dried fish, fish roes &c., shipped at Bodø much about the above period.

6⁰ The 400 barrels of rye elicited from Mr. Everth to be placed in the hands of the Foged as security for Mr. Everths and his seamens liberation from Hernes, — which

Lord Strangford particularly stipulated (at the cabinet on the 5th Jan[r] 1820) were te be restored to Mr. Stead.

(signed) Charles St. George.

12. Kabinetssekretær Schulzenheim til Statsminister Anker.

Christiania, den 25 Julii 1820.

Herr St George, Hans Kongl. Stor Britanniska Maj[ts] Chargé d'Affaires vid Kgl. Majt[s] Hof, har på Sin Regerings befallning till mig aflemnat en Note, rörande Everthska saken, hvarvid samma Regering synes fästa en särdeles uppmärksamhet. Denna Note är åtföljd af en berättelse, 'författad af Herr Denovan, hvilken enligt dess upgift, skall stödja sig på officiella acter och under edelig förbindelse afgifna intyganden. Jag har för Kongl. Maj[t] i underdånighet föredragit innehållet af dessa båda skrifvelser, och Hans Maj[t] har ansett dem i flera afseenden förtjena Kongl. Norska Regeringens alfvarsamma och oafbrutna upmärksamhet. H. M[t] vördar lagens helgd nog oinskränkt, för att ställa främst ibland en lagbunden Regents pligter, den att i alt skydda och befrämja samma lags stränga tillämpning, vare sig emot inhemsk eller utländsk man; och i närvarande fall fordra rättvisan och statsklokheten i förening att så väl Everths upförande, som de lägre och högre autoriteters, som med denna sak haft befattning, må å nyo underställas en oväldig pröfning, och sedermera med hela lagens stränghet bedömmas. Om å ena sidan den främling som söker gästfrihet, utan förbehåll, bör underkasta sig det lands lagar, hwarest det berott af hans fria wilja, att ej nedsätta sig; är det å andra sidan lika sannt att denna främling äger det mest grundade anspråk, att af regeringen skyddas emot allt slags våld, — mot hvarje den verkställande magtens missbruk, och att han sålunda bör åtnjuta lagens skydd. Sådane äro de grunder, som föranledt H[s] Maj[ts] nådiga beslut, att anbefalla mig, att å Embetets vägnar hafva äran meddela E. E. ifrågavarande handlingar, jemte anmodan å Dess Höga wägnar till E. E. att i nästa norska Statsråd i underdånighet föredraga dem för H[s] Mj[t], som då kommer i tillfälle att när-

mare besluta öfver de mått och steg, som böra vidtagas för att upplysa sanna förhållandet i ett mål, hvilket lika nära rörer rättvisan, som nationaläran; och som, i händelse dess afgörande längre skulle uppskjutas, kunde måhända äga en högst menlig inflytelse på Norriges dyrbaraste handels interessen, helst i det ögonblick, då Brittiska parlamentet öfverlägger om en författning, hvaraf en hufvudsakelig gren af Norriges exporthandel troligen kommer att för framtiden bero.

Jag får härjemte äran anhålla det behagade E. E. i sinom tid meddela mig det beslut, H. M. i Nåder finner godt att fatta i denna sak, på det jag derom må kunna underrätta H[r] St George.

13. Kabinetssekretær D. Schulzenheim til Statsminister Anker.

Christiania den 28 Julii 1820.

På Nådig befallning får jag härhos äran till N. N. öfversända afskrift af en Note från Kl. Stor Britanniske Chargé d'Affaires H[r] St. George af d. 25 dennes, rörande Engelske Handlanden Steads reclamationer, och torde E. E. behaga med aldra första däröfver i Stats Rådet inhemta Kongl. Majt[s] Nådiga befallning, hvaraf jag sedan, till Hr. St. George underrättelse, torde erhålla del.

För att i sammanhang med hela Everthska saken tagas i öfvervägande, får jag äfvenledes äran öfversända afskrift af en till H. E. H[r] Stats-Ministern för Utrikes Ärenderne af Capitaine Gerss inlemnad skrift, hvaruti denne å dess broders handlanden Gerss' vägnar protesterar emot all slags ersättnings utbetalande till handelshusen Everth, Pole et Co och Stead, intill dess bemälde handlande Gerss blifvit af nämnda handelshus godtgjord, för dess hos dem ägande fordran.

14. Denovan til St. George.[1]

Stockholm 3d Augt. 1820.

Sir

You are aware that at a conference which took place in the Cabinet here on the 5th of January last[2] a solemn assurance was given to My Lord Strangford by His Excellency the Count d'Engeström, by His Excellency the Minister of State and the other members of the Norwegian mission in Sweden, that the Kings resolution the 25th October, by which His Majesty directed the immediate restitution of the effects of Mr Stead attached at Bodø under a variety of unfounded pretences, should then be implicitly carried into effect, as also that a certain extraordinary proclamation, issued by the authorities at Bodø on the 9th of March preceding should forthwith be recalled. In consequence of this understanding Mr. Stead entered into charters of affreightment with three several vessels, the *Unanimity*, Capt Curzon of London, the *Wharfe*, Capt. Hasselwood of Hull & the *Minstrel*, Capt Linklater of L.pool, for the purpose of receiving as well the returns to be obtained from the restitution of his effects as the sundry debts & deliveries of fishery produce — which the proclamation in question had been issued for the express purpose of preventing him or his agents from making good. — Since the sailing of those vessels from England however it has been communicated by His B. Majesty's viceconsul for the North of Norway, that so very far from His Majesty's decision of the 25th October being implicitly acted up to, the Amtmand had on the contrary received instructions from the 5th Department of the Norwegian Governmt at total variance with the Royal will, and that even a quantity of the effects in question had been actually condemned by the said Departmt at a date posterior to the King's resolution: & that too on grounds most

[1] Findes i Afskrift i Kearsy, Hughes and Thomas' Betænkning, hvor det tilføies: „*A copy of this can be produced in Denovans handwriting. Mr. Stead states that the original is in Downing street at the Foreign office.*"

[2] Smlgn. ovenfor, VIII, 1.

contrary to facts & to justice, — as also that no orders had been received by the Amtmand to recall the proclamation alluded to, which therefore continued to remain in full force. — In addition to this intelligence I have received advices by the post of yesterday from Mr. J. R. Crowe, who accompanied the *Unanimity*, that finding on his arrival in Norway the above to be the state of things & that it was consequently utterly impossible for him to carry the object of the several charters into effect, he had proceeded to Tromsø and Hammerfest, with a view to purchase as much fish & oil as would fill up the several affreightments, in doing which however he anticipated very considerable difficulty by reason of the great deficiency in the last seasons fishing and the exorbitant prices demanded by such of the traders as had produce on hand.

As from all which it is evident that Mr. Stead is again to be subjected in a new & very serious loss, I embrace the very earliest opportunity of soliciting that You may be pleased to intimate to His Swedish Majesty's Governm^t that Mr. Stead reserved a claim on them for compensation accordingly, which will naturally form a point for consideration on the negociations now about to be gone into on account of the grievances of that gentleman.

15. Kabinetssekretær D. Schulzenheim til St. George.[1]

Christiania le 9 Août 1820.

M^r de St. George.

Le Soussigné, Chambellan &c, n'a pas manqué de mettre sous les yeux du Roi, Son Auguste Souverain, dans son Conseil d'Etat, les trois notes que N. N. a bien voulu lui adresser successivement, en date du 24, 25 & 28 du mois passé[2]; et le Soussigné S'empresse d'y répondre conformement aux ordres, qu'il vient de recevoir de S. M.

En suivant l'ordre chronologique des événemens, auxquels se rapportent ces trois communications, l'affaire du Sieur Everth

[1] **Bodøsagen**, S. 86 flg.
[2] Noten af 28de Juli har ikke kunnet bringes tilveie.

se présente la première, comme la plus importante sous tous les rapports, et en même tems, comme la moins éclaircie. Mr de St. George aura eu lieu de se convaincre par les pourparlers confidentiels qui ont eu lieu à ce sujet, combien cette affaire est compliquée par la multitude de faits particuliers dont elle se compose; combien les accusations réciproques se croissent de tous côtés; et combien il est difficile de démêler l'exacte vérité à travers le jeu des passions, — à travers un grand nombre d'intérêts commerciaux opposés, et à travers des assertions contradictoires. Mais plus cette affaire parait s'embrouiller à la première inspection, et plus il est de l'intérêt des deux Gouvernemens et de la justice en général, qu'elle soit examinée dans tous ses détails avec l'exactitude la plus scrupuleuse et la plus impartiale; que la culpabilité soit prouvée là où elle existerait; et que la punition suive de près l'offense lorsqu'une fois celle-ci sera suffisamment constatée. Pour ramener l'affaire à ce point, le seul qui soit compatible avec la justice, il deviendra toute fois nécessaire de suivre une marche également éloignée de la précipitation et de la lenteur, et cette marche est celle qu'indique la législation civile et criminelle du pays. Essentiellement protectrice, c'est la loi qui doit servir de règle dans chaque cas litigieux, et surtout dans la présente occasion, où une complication peu ordinaire nécessite l'examen le plus mûr et le plus réfléchi. Partant ainsi du principe que l'affaire du Sieur Everth est toute entière du ressort des tribunaux, le Soussigné ne fait que remplir les ordres exprès du Roi, en déclarant, que S. M. vient d'ordonner expressement au Conseil d'Etat du Royaume de Norvège de suivre de (!) cette affaire avec toute l'attention qu'elle réclame. Le Sieur Denovan ayant déclaré dans le mémoire dressé par lui, qu'il possède les preuves de tous les faits qu'il avance, Mr. de St. George rendra un service signalé à la cause des ses compatriotes, tout comme au Gouvernement Norvégien, en voulant bien interposer son autorité pour engager le Sr Denovan à produire les pièces sur lesquelles il s'appuye, ce dont il a plus d'une fois été requis en vain, en se mettant ainsi en contact direct avec le Département du Commerce et des Douanes. Ce premier devoir d'un accusateur rempli, le Soussigné est heureux de pouvoir ajouter, qu'animé du plus grand désir de

terminer cette dèsagréable affaire, le Gouvernement Norvègien s'empressera de Son côté d'aviser sans délai aux moyens propres à gagner ce but, en dégageant les procédures judiciaires des lenteurs qui pourraient résulter de l'observation trop stricte des formalités ordinaires; et ce sera alors qu'une enquête spéciale pourrait avoir lieu par une Commission nommée ad hoc.

En donnant cette assurance formelle, le Soussigné se flatte d'avoir en même tems donné la mesure des sentimens d'équité du Roi, ainsi que de Son désir sincère d'aller au devant des voeux exprimés par le Gouvernement Britannique, en autant que le permettent les lois fondamentales du Royaume, et la dignité des nations que S. M. gouverne. Pour ce qui concerne la réclamation du Sieur Stead et l'application de la décision Royale du 25 Oct. 1819, dont elle fut l'objet, le Soussigné vient de recevoir l'ordre de déclarer en même tems à Mr. de St. George; que malgré les infractions constatées contre les réglemens douaniers lesquelles sont encore pendantes devant les tribunaux, et malgré que la caution spéciale exigée par les lois du pays, n'ait pas pu être présentée sous les formes ordinaires (considérations qui ont motivé les retards dont se plaint Mr. de St. George) — le Roi, fidèle à la lettre même sa promesse (sic) et voulant saisir cette occasion de donner une nouvelle preuve de Son amitié pour S. M. Britannique, vient d'ordonner la remise au Mandataire du Gouvernement Anglais de tous les effets réclamés dans le tems par Mylord Strangford, comme appartenants à Stead, sous la garantie offerte par lui au nom de Son Gouvernement, [et[1] en tant que les effets existent soit dans les magasins du Roi soit entre les mains de particuliers qui n'en auraient point demandé et obtenu légalement la saisie. Il s'entend encore que la remise de ces effets ne pourra point suspendre les recherches déjà entamées (?) par rapport à la légalité des saisies en question.

Pour fournir à Mr de St. George un gage de plus de la franchise que le Gouvernement de S. M. veut mettre en cette affaire, le Soussigné a l'honneur de lui transmettre ci-joint un resumé du t. h. Rapport du Dépt. des Finances sur l'état de l'affaire en question. Cette pièce renferme des notions qui

[1] Skrevet over Linien.

méritent d'être connus du Ministère Britannique et N. N. voudra bien se charger de la lui transmettre, de même que le contenu de cette Note.[1]

Le Soussigné en terminant cette note propre avec plaisir etc.

16. St. George til Grev Engeström.[2]

Private.

Sth^{lm} 29 Augst 1820.

My Dear Count.

Your known frankness in business, — Your quick sense of justice, — of national convenance, — and of the commercial interests of Norway, — Your acknowledged perception of the real character (aggravated as it is now become) of Everths affair — and above all the delay, the injustice and impossibility of referring the business, according to the advice of the Norwegians, to a commission ad hoc and ultimately to the Höisterätt, as preliminary to compensating the parties — will all, I am sure, excuse me for summing up to You the case in the plainest terms, — and imploring Your assistance to get rid of a business which is now really becoming very serious.

I told You my instructions were strong, and I now inform You that my hands were not even then bound to the amount of those instructions: — I had greater latitude.

H. M's gracious invitation to Norway seemed to afford an infallible opportunity of ridding the King of the affair; H. M. graciously assured me that it should be finished before his departure; — Count Wedels accusations of smuggling I disproved, even from the Count's own papers — & fully proved, by affidavits, ill treatment of the parties even beyond what the long statement gave You any idea of, — so much that the Count Wedel said „well, I own I now have a very different idea of the case from what I had before.“ — The King appeared to wish to make the busi-

[1] Smlgn. Bodøsagen, S. 86.
[2] Bodøsagen, S. 89 flg.

ness altogether Norwegian, — the Norwegians to make it judicial, — C[t] Wedel to treat it lightly, — as also Mons[r] de de Schulzenheim; — The latter expressed a wish in which I perfectly agreed, that the business should take *les formes les plus douces possibles*; — My communications were in the mildest tone, and with all the me[a]sure, which I thought compatible with the respect due to both nations, — and I even retracted a note which my instructions perfectly authorized me to send; — The whole result therefore of my journey to Norway was an order given for the 4[th] time to restore Steads goods to which I had the greatest difficulty in persuading Count Wedel to advise His Majesty, and the sending of this order to the Bailli was only announced to me by a note which I received the day after H. M.s departure.

Would it be believed? — at a moment when His Majesty's professions of friendship for England are equally warm and incessant, — when the main commercial interests of Norway are at stake as involved in British arrangements, — when the thing is on the eve of being submitted (if not already submitted) to Parliament, — when the nephew is in London, — that such a *misère* should admit of a moment's discussion — or that the Swedish Cabinet (for England cannot treat with Norway, and the case in its present aggravated state cannot possibly be regarded as Norwegian) should hesitate for a moment to advise H. M. at once to abandon all thoughts of a commission and to set the question at rest by a round sum of money, even from His own funds, or by immunities of importation.

I am sure the parties will not be exorbitant in their demands.

The Audi alteram partem, now solely on our side, has taken place. — The Norwegian authorities have been heard for two years; — Their long and laboured statements have made out no case; — have even been refuted, — the culprits are notoriously venal, — drunken, — interested publicly and privately, & in every way of characters adequate to invalidate their testimony in any court in which common justice is observed.

What appearance would it have to salute Mr. Fitzgerald on his arrival here with such a miserable business, — not to mention that it is impossible to know the destination of the *Iphigenia* Frigate after landing him — or whether she has any ulterior object in these latitudes. — The papers talk of something.

If H. M. paid the money from His own funds, would he not be compensated by the Norwegian Storthing? It appears to me probable, and that they would be very glad thus to get rid of the business. — I should remark to You, that the thing is now probably before Parliament, — and if I may judge by Englands decision in the affair of Nootka Sound, equally notorious with the present but not more aggravated, — when she begins to talk about Parlement, her usual transition is to Patrie and Pavillon.

I am sure You will see that the thing admits of no delay, and I implore You, my Dear Count, for the sake of all of us, to use Your great influence, to get this affair settled. It might be settled in a day if You[1] would inform H. M. of the real truth, — and persuade Him to see it in its true light.

I hope You will only regard my having spoken thus openly (for I have just received further hints on the business from England) as a proof of my respectful confidence in those high qualities which adorn him to whom I have now the honour of addressing myself —

Believe me, my Dear Count,
with the greatest Respect and Attachment
Your most obedient and devoted Servt

Chas. M. St. George.

P. S. I can give You no idea of the publicity with which I have heard this affair talked of.

[1] I Originalens Text er paa dette Sted Ordet *You* gjentaget to Gange.

17. St. George til Grev Engeström.[1]

Son Excellence, Monsieur le Comte d'Engeström, Ministre d'État et des Affaires Étrangères, jugera, au point, où en sont les réclamations d'Everth et Stead, comme il doit être pénible au Soussigné, Chargé d'affaires de Sa Majesté Britannique, de commencer cet office en se plaignant de la part de ses compatriotes d'une nouvelle avance, — qui ne peut être regardée que comme suite nécessaire du délai que l'on a mis à l'exécution du premier ordre de Sa Majesté Suédoise de restituer les affaires de Stead.

Depuis la saisie injuste tant des magazins que des marchandises d'Everth sur Nyholm, l'équipage de la chaloupe douanière No. 57, commandée par le Lieutenant Wibe, a plus d'une fois pillé les dits magazins de divers objets y enmagazinés, et appartenant au Sieur Stead. — Ils ont, dit-on, effectué leur but par une excavation souterraine, — et l'Amptman a envoyé à la poursuite des coupables.

Le Comte d'Engeström pourra donc juger du peu de marchandises qu'il restera au Sieur Stead au moment d'obéir aux ordres de Sa Majesté, — et le fait çidessus mentionné, combiné avec ce que les plaignans ont déjà souffert, semble prouver que, quelque soit l'opinion ou les procédés du Gouvernement Suédois sur cette affaire, — de quelque côté que les plaignans se tournent, — à quelque autorité locale qu'ils s'adressent, — ils n'essuyent qu'une série de pertes et de malheurs dont ni les lois de la Norvège ni aucunes autres ne peuvent les garantir.

Après les instructions que le Soussigné a reçues ce seroit négliger son devoir que de ne pas protester au nom de Son Gouvernement contre l'examen de cette affaire par la commission proposée, — contre la décision de laquelle les plaignans pourraient s'en appeler au Tribunal Norvègien, Höisterätt, vu que l'article dans le Norske Rigstidende No. 98 (outre la perte par là produite de là réputation de la maison d'Everth) a du nécessairement influencer tous les Tri-

[1] Bodøsagen, S. 93 flg.

bunaux de la Norvège contre les plaignans, — pour ne rien dire des délais incalculables d'une telle procédure. Aussi la marche sus-dite donneroit au Gouvernement Britannique l'air de traiter séparément avec le Gouvernement Norvégien, tandisque l'Angleterre ne peut communiquer qu'avec le Bureau des affaires étrangères de Sa Majesté siégeant auprès du Roi ou de la Régence; l'affaire ayant perdu tout espèce de caractère judiciaire est malheureusement devenue une question diplomatique entre deux Gouvernemens — et bien que le Gouvernement Suédois et Norvégien aura toujours le droit de punir, tôt ou tard, leurs employés par la forme judiciaire ou autre comme bon lui semblera, la manière de punir n'est q'une considération purement Norvégienne et administrative, — qui ne concerne l'Angleterre que bien secondairement, si du tout, — qui n'affecte que bien peu les partis lèsés, — et qui ne les compensera nullement ni de leurs pertes ni de leurs souffrances.

Si Son Excellence, le Comte d'Engeström a daigné jeter un coup d'oeil sur la narration que le Soussigné lui a présentée, Elle y a vu des insultes et des souffrances tellement disproportionnées à tout tort que les plaignans ont eu ou ont pu avoir, que la Suède ne permettroit pas de pareilles en Angleterre. — Des sujets innocens d'une nation alliée ont été jetés dans un cachot malsain — chargés de fers sans forme de procés, — insultés, — battus, — et traités pendant deux mois beaucoup pire que de galériens Suédois. Une bonne occasion se présente de mettre la question en repos.

Sous ce point de vue le Soussigné, ayant réçemment reçu des apperçus sur ce sujet de l'Angleterre, soumet au Comte d'Engeström la nécessité d'évaluer de suite (toute accusation de contrebande ayant été déjà réfutée, et les souffrances d'Everth et de ses matelots pleinement constatées) la compensation due à Stead et Everth, —

1⁰ à raison des marchandises de Stead qui sont gâtées, pillées et perdues depuis le premier ordre de les restituer, —

2⁰ à raison de la valeur des magasins d'Everth d'où il fut injustement expulsé, — en mettant aussi en ligne de compte la perte, de la part de la maison d'Everth de toute répu-

tation et existence commerçante, produite par le libelle Norvégien, — et par la proclamation des églises de Nordland que l'on ne dût payer les dettes actives d'Everth qu'au Foged lui-même.

Le principe de compensation, une fois arrêté, la manière pourrait se décider ensuite, — et l'on tomberoit d'accord sur le quantum d'autant plus facilement que les partis ne visent pas à une compensation pécuniaire, mais à une remission de droits d'entrée évaluée à raison de leurs pertes et de leurs souffrances.

Sans vouloir donner à cette affaire plus de conséquence que ne lui appartient, — au contraire, dans le but d'en obvier l'accroissement, le Soussigné a d'abord remarqué à Monsr de Schulzenheim, et au Comte Wedel Jarlsberg combien il seroit agréable au Gouvernement Britannique si la question dans son état actuel fût abordée par le Gouvernement Suédois et Norvégien avec un esprit de compensation fondé sur son caractère général, qui ne pourrait manquer de la terminer avant qu'elle devint plus compliquée ou qu'elle prît une importance, étrangère à son caractère primitif.

Ces dernières observations s'appliquent à la probabilité qu'aucune décision ne sera prise dans le Parlement Britannique par rapport aux intérêts commerciaux de la Norvège, avant que cette assemblée, vivement sensible à la moindre tentative d'opprimer le commerce de la Grande Brétagne, soit convaincue que le Gouvernement Suédois et Norvégien veut accorder aux sujets Britanniques en Norvège la même protection et la même justice que le Traité de Gluckstadt, transféré à la Suède avec la Norvège, a toujours assuré, sur un principe de réciprocité, aux Danois et aux Norvégiens qui résident en Angleterre.

Le Soussigné ose croire que les lumières connues du Comte d'Engeström en matière de commerce ont déjà suggéré à Son Excellence, combien il est de l'intérêt de la péninsule Scandinave d'encourager tout établissement étranger en Norvège qui augmente le débit du produit des pêcheries Norvégiennes, et qui nourrit par là cet esprit maritime qui est si essentiel au bien-être du pays.

Le Soussigné saisit cette occasion de renouveler à Son Excellence Monsr le Comte d'Engeström les assurances de son profond Respect et de Sa Considération très-distinguée.

Chas[s]. M. St. George.

à Stockholm
le 5 Sept[re]
1820.
A Son Excellence
Mr. le Ministre d'Etat et des Affaires Etrangères
etc. etc. etc.

18. Grev Engeströms Forestilling af 28de Oktober 1820.[1]

Mr. de Fitz Gerald venant de s'adresser, à plusieurs reprises au ministère de V. M., au sujet de l'affaire des Sieurs Everth et Stead, laquelle a déjà fait l'objet d'un grand nombre de communications officielles de la part de la mission d'Angleterre; et cette question importante prenant de plus en plus un caractère grave, il est de mon devoir, Sire, de soumettre à V. M. un resumé fidèle des entretiens, que je viens d'avoir, sur cet objet, avec le ministre de S. M. Britannique.

En insistant, en général, sur une satisfaction éclatante pour le mauvais traitement, qu'on a fait subir au Sr Everth, et sur une compensation des pertes, qu'ont souffertes les Sieurs Everth et Stead, Mr. de Fitz Gerald s'est particulièrement attaché à la non-exécution des ordres positifs de V. M., répétés à plusieurs occasions, de faire restituer tous les effets de Stead. Il prétend en outre, que, cet ordre, fut-il même rempli, n'aurait, en ce moment, qu'un effet illusoire, puisqu'il ne porte que sur les objets restans dans les magasins, et qu'il prétend avoir reçu l'avis, que, dans l'intervalle, une gande partie en ait dû être frauduleusement soustraite, et même ouvertement volée, presque sous les yeux des autorités Norvégiennes.

Mr de Fitz Gerald m'a ensuite fait l'observation, que cette

[1] Efter en Afskrift i Rigsarchivet (Bodøsagens Dokumenter, Pakke 15). Smlgn. Bodøe-Sagen, S. 318 flg., Bodøsagen, S. 100 flg.

affaire, connue maintenant des membres les plus influans de l'opposition, qu'il m'a nominativement désignés, deviendrait immanquablement entre leurs mains une arme formidable contre le ministère, au cas que celui-ci ne peut pas prouver, qu'il eut usé de tous ses moyens pour protéger la sécurité personnelle de ses concitoyens, ainsi que les intérêts du commerce Anglais en général. Personne n'ignore, qu'après l'observation des loix et la stricte repartition (sic) de la justice; c'est précisement ce même intérêt commercial, qui, se présentant sous des formes variées, constitue le premier point de vue du parlement Anglais. Si, à cet intérêt commercial, venait se joindre le ressentiment provoqué par des lésions personnelles, il serait probable, que cette affaire, une fois portée devant le parlement, pourrait prendre une tournure très-dèsagréable. Sans vouloir jamais supposer la possibilité, que le parlement put prendre une résolution aussi forte qu'en 1739, contre l'Espagne, sa détermination d'alors nous prouve cependant l'énergique précipitation, qu'une grande assemblée peut mettre dans la décision des affaires politiques, lorsqu'une fois elles viennent à lui être soumises.

Il est au moins permis de croire, que, dans le cas présent, les voeux, que le parlement énoncerait, influeraient, plus fortement que jamais, sur le ministère; sa position étant tellement difficile, qu'il se trouve obligé, par le grand intérêt de sa propre conservation, à céder sur tous les points, qui ne sont pas immédiatement liés avec les grandes questions, qu'on agite actuellement; et le ministère pourrait ainsi se voir contraint à des mesures, qui, sans la force des circonstances, il n'aurait jamais adoptés de son propre mouvement. Des retards prolongés dans l'arrangement de cette affaire, pourront ainsi compromettre d'une manière incalculable les intérêts du commerce et de la navigation de la Norvège.

Depuis plusieurs ans, le Gouvernement Norvégien a indiqué la cessation du commerce des planches, comme la source principale de la stagnation commerciale, dont on se plaint si hautement, et qui, même en ce moment, paralyse, en partie, les forces de l'Etat. Tout indique, que les démarches, faites par ordre de V. M. auprès du Ministère Anglais, allaient être couronnées d'un succès au delà de nos espérances; — un nouveau

débouché allait être ouvert au commerce d'exportation de la Suède et de la Norvège, — lorsque ces discussions furent suspendues, pour faire place à des débats d'un intérêt plus pressant. Elles seront reprises cet automne; mais il est fort à craindre, que le ressentiment toujours augmentant contre le Gouvernement Norvégien, à cause de la malheureuse affaire en question, ne change complètement les bonnes dispositions de la majorité des membres du parlement; et ne prive ainsi la Norvège — et la Suède avec elle, — d'un avantage inestimable. Tout ce qu'on pourrait espérer, serait, que les résolutions du Parlement ne s'étendissent point à la Suède; mais je connais trop bien les sentimens de V. M., pour ne pas prévoir le regret, avec laquelle Elle verrait, que l'un de ses peuples serait privé d'un avantage, dont l'autre serait à même d'obtenir la jouissance. Par la constitution, qui ré[u]nit le Royaume de Norvège avec celui de Suède, et par le pacte subséquent existant entre le peuple Suédois et le peuple Norvégien, une solidarité d'obligations et d'intérêts politiques se trouve consacrée de la manière la plus solemnelle, et, certes, les Norvégiens ne pourront jamais se plaindre d'aucune espèce de délaissement de la part des Suédois.

L'issue de cette affaire, si elle n'est promptement terminée, ne pourra qu'influer fortement sur les grands intérêts des deux nations réunies, et il n'est plus tems de l'isoler de la connaissance immédiate des Gouvernemens. Mon devoir est de prévoir les conséquences funestes, qui pourront résulter d'une trop grande sécurité, ou d'une indifférence trop marquée de la part de l'un d'eux. Judiciaire dans son origine, ainsique V. M. l'a déjà reconnu et décidé, — judiciaire par les faits matériels, dont elle se compose, l'affaire d'Everth tombe, par ses résultats, dans le domaine de la politique. Chargé, par la haute confiance de V. M., de la direction des relations extérieures, les intérêts de la Norvège me sont devenus, par les attributions de ma place, aussi chers, que ceux de la Suède.[1] Je dois donc, Sire, indiquer très-humblement à V. M. les résultats, tels que je les prévois, et V. M. saura mieux que moi,

---

[1] Herpaa følger tre og en halv Linie, der ere omhyggelig overstrøgne. De ville i Oversættelse findes i Bodøe-Sagen, S. 322, L. 10 f. o.

apprécier la valeur des considérations, que je viens d'avoir l'honneur de Lui soumettre. Il sera toujours bien loin de moi, Sire, d'affliger le coeur paternel de V. M., en Lui présentant les objets sous des rapports rembrunis, et malgré que cette pensée soit loin de moi, je ne puis pas me dispenser, Sire, d'informer V. M. des dangers, auxquels le commerce et la navigation de la Norvège sont exposés, et Elle me permettra de Lui dire, que ma seule espérance repose sur le caractère de justice de V. M., sur la considération et les égards dont le Gouvernement Britannique Lui a donné tant de preuves, et, j'ose même ajouter, sur l'amitié connue du Roi d'Angleterre pour la personne de V. M. — Je soumets ainsi à V. M., s'il ne serait point nécessaire d'adopter des mesures propres à abréger les formalités, dont la stricte observation retarderait jusqu'à l'infini, la décision finale d'une affaire, qu'il ne nous importe que trop de voir terminée sans délais, à la satisfaction, non seulement des parties directement intéressées, mais aussi des deux Gouvernemens, dont l'amitié constante ne devrait pas un instant risquer d'être compromise par un objet d'un ordre aussi inférieur.

Den her meddelte Forestilling blev refereret i Statsraad hos Kongen den 28de Oktober 1820, hvor Kongen resolverede, at der skulde gives de to til Nordland afsendte Kommissærer, Sorenskriver Hagerup og Heidenreich, Ordre til hurtigst muligt at tilendebringe sine Undersøgelser. Forestillingen har imidlertid vistnok sin største Betydning derved, at den blev det egentlige Udgangspunkt for den Misstemning, der efterhaanden opstod mellem den norske Regjering og Udenrigsministeren. De følgende Stadier i dennes Udvikling betegnes ved de Sammenstød, der fulgte paa de to Statsraadsmøder 13de Januar og 7de Marts 1821. Om disse er der meddelt nærmere Oplysninger i det Følgende.

19. Grev Engeström til Fitz Gerald.

Stockholm le 9 Décembre 1820.

N'ayant rien de plus à coeur, que de voir s'approcher le moment où la désagréable affaire des Sieurs Everth & Stead puisse être terminée d'une manière satisfaisante pour les deux

Gouvernemens; je me hâte, M[r], d'avoir l'honneur de Vous faire part d'un très-humble rapport sur cette affaire, adressé au Roi par la Régence de Norvège en date du 10 Nov. passé, dont la traduction se trouve ci-jointe.

Om den i dette Aktstykke nævnte Forestilling fra den Norske Regjering af 10de November 1820 kan henvises til P. Holst, Bodøe-Sagen S. 153—156 og 317—328, samt Bodøsagen, S. 102 flg. Den i Brevet nævnte franske eller engelske Oversættelse har jeg ikke kunnet finde.

X.

Diplomatisk Brevveksling, Januar—Marts 1821.[1]

1. Vesey Fitz Gerald til Grev Engeström.[2]

Le Ministre de Sa Majesté Britannique désire très-vivement de recevoir de Son Excellence le Ministre d'Etat et des Affaires Etrangères, une réponse relativement aux transactions en Norvège, — sur lesquelles il a été du devoir des Ministres successifs, de la part des sujets de la Grande Bretagne, et au nom de leur Gouvernement, de faire des représentations réitérées, et infructueuses.

Après les conversations, quelques-unes si récentes, dont l'a honoré le Ministre des Affaires Etrangères, Monsieur Vesey-Fitz-Gerald n'avancera plus les argumens, sur lesquels il a du si souvent insister. — Il n'est pas inconnu au Comte d'Engeström, à quel point l'Angleterre a été de tout tems jalouse des droits de ses sujets, et même de la violation casuelle de ces principes, sur lesquels reposent les intérêts commerciaux et particuliers de ses citoyens, — ni à quel point, à différentes époques de son histoire, elle s'est montrée prompte à défendre ces principes et à les maintenir. — Son Excellence peut aussi se persuader que ce sentiment n'a pu être, à aucun moment, plus fortement excité, ni senti plus profondement, qu'au moment actuel.

---

[1] Væsentlig efter Originaler og Afskrifter i Udenrigsministeriets Archiv.
[2] Bodøsagen, S. 106 flg.

Quant à la Commission spéciale, que l'on a proposé à Sa Majesté Suédoise et Norvégienne, pour prendre des renseignemens sur la place, Monsieur Vesey-Fitz-Gerald a déjà exposé au Comte d'Engeström les motifs qui le portent à croire, qu'une commission pareille est peu propre, ou à accélérer la marche, ou à effectuer les objets de la justice rétributive; — ni ne veut il conseiller aux individus, qui ont déjà tant soufferts, dont la fortune et le crédit sont entièrement détruits, aggravé, comme tout a été, par les délais évasifs des autorités Norvégiennes, de se prêter à une procédure, dont, à juger de tout ce qui s'est passé, les plaignans ne peuvent espérer une décision impartiale, et laquelle, pour ce qui regarde la compensation, ne peut pas être efficace.

Si même cette commission sur les lieux ne venoit pas trop tard, il y a d'autres objections décicives que Monsieur Vesey-Fitz-Gerald a déjà détaillées au Comte d'Engeström, et desquelles, persuadé de sa loyauté et de ses sentimens de justice, il confie l'appui et l'exposition à Son Excellence elle-même.

Un sentiment de respect sincère envers Sa Majesté Suédoise et Norvégienne porte le Gouvernement Britannique à s'abstenir de l'expression de toute opinion sur la proposition faite à Sa Majesté, au sujet de punition de ceux, qui ont abusés de leur autorité, et qui ne cessent de contrevenir à des ordres réitérés; — car bien que plus qu'une année ne se soit écoulée, le Ministre d'Angleterre demeure encore sans l'information, que les ordonnances concernant la restitution des effets des négocians Anglois ont été obéies, et peut-être même le Gouvernement Suédois ignore, que les partis ne sont pas encore réadmis aux magasins, dont — par ordre même d'un des départemens de l'administration de Norvège, — ils furent expulsés.

Monsieur Vesey-Fitz-Gerald prie vivement le Ministre des Affaires Etrangères, de soumettre de nouveau cette réclamation à la considération de Sa Majesté le Roi. — Le Gouvernement Britannique se fie absolument aux sentimens nobles et reconnus de justice et de libéralité, qui ont toujours caractérisés Sa Majesté. — A Ses sentimens seuls Il voudroit avoir recours: — mais aussi Leur Ministre doit il prier le Comte d'Engeström, que la décision ne soit plus différée. — La Suède

assurément ne désire pas ajourner une question devenue d'une importance majeure à toute la péninsule Scandinave; — ce n'est plus la Norvège seule qu'elle affecte, mais, dans ses conséquences, tous les Royaumes de Sa Majesté. Si l'on vient à discuter en Angleterre le sujet des privilèges du commerce du Nord, Bodø ne peut pas être oublié.

Ayant chéri les sentimens les plus sincères de la considération due a Son Excellence et à son caractère si hautement loyal, — appréciant surtout le zêle que Son Excellence a toujours temoigné pour un accommodement, devenu si nécessaire, c'est à regret, que le Ministre Britannique se voit forcé de faire encore ces remontrances. Mais son devoir ne lui laisse pas d'alternative. — Il espère que Monsieur le Comte d'Engeström non seulement pardonnera les instances, avec lesquelles il les (!) fait, mais qu'il voudra bien lui accorder une réponse immédiate et catégorique.

Monsieur Vesey-Fitz-Gerald prie Son Excellence d'agréer les assurances de tout son respect.

à Stockholm le 4 de Janvier 1821
à Son Excellence
Monsieur le Ministre d'État et des Affaires Étrangères
&c. &c. &c.

Den her meddelte britiske Note havde en afgjørende Betydning for Sagens videre Forløb. Efter dens Modtagelse maatte Bodøsagen ansees for at angaa begge Riger, Sverige saavelsom Norge. Smlgn. Bodøsagen, S. 106 flg.

2. Grev Engeström til Fitzgerald.[1]

Copie d'une Note verbale adressée par S. E. Mr. le Ministre d'Etat et des affaires Etrangères à Mr. de Vesey Fitz Gerald, en date du 9 Janvier 1821.

Le Comte d'Engeström, après avoir reçu la Note verbale que Mr. Vesey Fitz Gerald a bien voulu lui remettre en date du 4 de ce mois, à la suite de leurs conversations antérieures

[1] Efter en Afskrift, der er vedhæftet Statsraadsprotokollen for 13de Januar 1821, i Statssekretariatets Archiv.

au sujet de la malheureuse affaire de Bodø, n'a pas manqué de mettre cette pièce sous les yeux du Roi, Son auguste Souverain, en rendant à même temps à S. M. un compte détaillé de leurs entretiens précédans.

Le Roi a témoigné en cette occasion, combien il était personnellement sensible à la confiance que le Gouvernement Britannique avait si ouvertement et si loyalement manifesté dans les sentimens connus de S. M. et dans la satisfaction véritable, qu'Elle éprouverait en faisant rendre justice aux réclamations fondées de tout sujet Anglais en général, et encore particulièrement à celle, pour l'issue de laquelle le Ministère de S. M. Britannique vient de s'intéresser si vivement. Le prix de cette confiance, laquelle le Roi se fera toujours un plaisir de justifier, a dû redoubler aux yeux de S. M. par la modération, qui a si éminemment caractérisé toutes les démarches du Gouvernement Anglais. En appréciant cette confiance et cette modération a leur juste valeur, S. M. y a trouvé un motif de plus pour hâter la décision de cette affaire, qui lui sera rapportée sans délai dans Son Conseil d'Etat; et c'est par ordre exprès du Roi que le Comte d'Engeström a l'honneur d'assurer Mr. de Vesey Fitz Gerald, préalablement et en attendant les déterminations définitives de S. M.,

Que le Roi usera de tous Ses moyens pour arranger la désagréable affaire en question; et que ne pouvant pas, d'un côté, enfreindre les loix fondamentales de la Norvège, S. M. aime de l'autre à se persuader, que les prétentions des intéressés seront telles qu'elles pourront se concilier avec ses obligations constitutionelles et Lui permettre ainsi d'y donner une réponse complètement satisfaisante.

3. Denovan til Fitz Gerald.[1]

Stockholm 24th January 1821.

Sir.

I respectfully take the liberty of suggesting by the medium of the enclosure, a mode by which the claims of Everth

[1] Bodøsagen, S. 108.

& Stead may now be satisfied; expressing a hope, that Your Excellency will be pleased to submit the same to Count d'Engeström.

On referring to these suggestions, I flatter myself, that Your Excellency will acknowledge their great moderation, and that the injured parties — adopting the advice which His Majesty's view of the case induced Your Excellency to give them, cannot better evince a desire to comply with His Majesty's gracious wish to conciliate justice towards individuals, with a due regard to the laws and constitution of Norway: — I therefore humbly hope, that it cannot be necessary to refer the parties personally or otherway to authorities in that country; as it was in deference to Yours Excellencys advice, and in confidence that the affair would consequently be settled at Stockholm, that the parties are induced to make such large sacrifices.

I take the liberty of reminding Your Excellency, that on the 1st of February, those laws will expire, which authorise a grant by His Majesty, of certain of the immunities suggested.

I have the honor to remain, Sir, with profound respect,

Your Excellencys
Most obedient, and very
faithful humble servant
F. G. Denovan.

His Excellency
The Righ[t] Honble Vesey-Fitz-Gerald
Member of Parliament &c: &c:
Stockholm.

4. Fitz Gerald til Grev Engeström.[1]

Monsieur Fitz Gerald présente ses complimens au Comte d'Engeström et a l'honneur de transmettre à Son Excellence une lettre qu'il vient de recevoir de Monsieur Denovan, agent

[1] Bodøsagen, S. 108.

d'Everth et Stead. Il se trouve y-jointe une liste des propositions faites par le dit Denovan, au nom des partis, dans le sens du dernier paragraphe de la Note du Comte d'Engeström du neuf courant, — et qui sont, à ce qu'il paroît à Monsr Fitz Gerald, d'une nature à obvier à toute nécessité de renvoyer de nouveau les partis à Christiania. — Il ne peut pas cacher au Comte d'Engeström qu'il regarde cette affaire d'un intérêt si majeur qu'il le considérera comme une obligation toute particulière si elle se traitoit à Stockholm; — aussi espère-t-il que Mr Denovan se trompe en disant que les lois, qui permettent les immunités en question, doivent expirer le prémier Février,[1] et que ce n'est pas à un intervalle de quelques journées que l'on a remis la possibilité d'adopter un moyen à la fois si simple et si peu coûteux de terminer cette dèsagréable affaire.

Mr. Fitz-Gerald prie le Comte d'Engeström d'agréer les assurances de sa considération très-distinguée.

Stockholm
le 24. Janvier 1821.

5. Grev Engeström til Fitz Gerald.[2]

Mr. de Fitz Gerald.
Stockholm 24 Janv.
1821.

Le Soussigné Ministre d'État &c., qui a mis sous les yeux du Roi en Son Conseil d'État, un rapport détaillé sur la malheureuse affaire de Bodø, fondé sur les dernières communications qui ont eu lieu entre N. N. et le Ministère du Roi; vient de recevoir l'ordre de S. M. de communiquer officiellement à N. N. les décisions auxquelles S. M. à jugé à-propos de s'arrêter, et qui sont de nature à prouver au Gouvernement

---

[1] Den Lov, som skulde udløbe 1 Febr. 1821, og hvortil der her sigtes, er Toldforordningen af 1818, som tilstedede Fribrev. Denovan havde misforstaaet Terminen.

[2] Smlgn. Bodøsagen, S. 107.

Britannique, combien le Roi désire sincèrement d'user de tous les moyens constitutionels en Son pouvoir pour écarter un sujet de discussion aussi dèsagréable.

Animé par ces sentimens, et croyant, que l'affaire serait le plus facilement arrangée par un accommodement, le Roi a chargé le Soussigné de proposer à N. N. de choisir une personne de confiance, laquelle eût à se rendre sans délai à Christiania, dans la qualité de mandataire des intéressés, afin d'entrer de suite en négociation avec la personne, que le Roi a ordonné à la Régence de Norvége, de désigner, pour traiter l'affaire de Bodø de la part du Gouvernement Norvégien, en tant qu'elle concerne les sujets de S. M. Britannique, et les prétentions qu'ils auront à faire valoir.

S. M. a ordonné qu'il soit enjoint au Commissaire Norvégien chargé de régler cette affaire avec le mandataire Anglais, de rassembler d'abord, pour leur information commune, non seulement toutes les notions fournies par la Commission nommée pour examiner sur les lieux toutes les circonstances qui se rattachent à l'objet en question; mais aussi le rapport de la personne envoyée exprès en dernier lieu pour hâter l'exécution des ordres du Roi, sur l'extradition des effets du Sieur Stead. Tout en se servant de ces renseignemens pour former son opinion sur les détails, le Commissaire Norvégien a reçu l'ordre exprès de ne jamais perdre de vue le caractère spécial et particulier de cette affaire, lequel en la rendant maintenant un objet de négociations diplomatiques, exige qu'elle soit considérée sous un point de vue beaucoup plus étendu qu'un procès ordinaire; et que les grands inconvénients qui pourront en résulter pour le bien public, soient sans cesse et dûement ballancées contre les sacrifices nécessaires pour les détourner. Le but principal des recherches préalables du Commissaire Norvégien sera ainsi de s'assurer

1° de l'étendue des mauvais traitemens qu'on a fait subir aux plaignans,

2do de la valeur et de la qualité des effets dont ils reclament la restitution, ou qu'ils prétendent avoir été perdus, dispersés ou gâtés, dans les magasins.

Lorsque les deux Commissaires seront tombés d'accord sur un arrangement définitif, leur projet sera présenté à la

Régence à Christiania pour être par Elle soumis à l'approbation du Roi en Son Conseil, accompagné du très-humble avis de la Régence.

Mr. de Fitz Gerald ayant en outre représenté que l'offre de fournir des sauf-conduits à tous les sujets Anglais qui voudraient se rendre a Bodø pour l'objet en question, ne pouvrait point remplir le but qu'on s'était proposé, puisque la plupart de ces individus se trouvaient dispersés dans des contrées éloignées; le Soussigné se trouve de plus chargé d'assurer N. N. que cette circonstance n'apportera aucun retard quelconque à l'arrangement définitif.

Le Soussigné saisit avec plaisir cette occasion &c.

(L. v. Engeström).

6. Grev Engeström til Fitz Gerald.[1]

Lettre particulière à Mr. de Fitz Gerald; Stockholm le 25 Janv. 1821.

Monsieur.

Au moment de faire partir la Note ci-jointe que j'ai eu l'honneur de Vous adresser en date d'hier, par suite des ordres du Roi, pour Vous faire part officiellement des décisions prises dans le dernier Conseil sur l'affaire de Bodø, j'eus l'honneur de recevoir Votre billet portant également la date d'hier.

Vous m'exprimez le désir que le mandataire des sujets Anglais ne soit pas tenu de se rendre à Christiania, et que toute cette affaire soit terminée ici. La décision du Roi dans un sens contraire étant déjà prise, je regrette infiniment de n'avoir pas plutôt été informé du point de vue sous lequel Vous envisagez le voyage du mandataire Anglais à Christiania. Je ne m'empresserai pas moins de prendre les ordres du Roi sur la nouvelle demande que Vous venez de m'adresser; mais Vous me permettrez de Vous observer préalablement, qu'à

[1] Bodøsagen, S. 108.

l'exception des Membres du Conseil d'État, il ne se trouve presque point ici de fonctionnaire Norvégien qui réunisse les qualifications nécessaires pour pouvoir traiter l'affaire en question.

(L. v. Engeström).

7. Statsminister Anker til Grev Engeström.

H[s] Excellence Stats- og Udenrigsministeren
H[r] Greve v. Engeström, etc. etc.

Efter høieste Befaling har Undertegnede den Ære at tilstille Deres Excellence i Afskrift den Kongl. Norske Regjerings underdanige Indberetning til H[s] Majestæt om den i Christiania forsøgte Underhandling angaaende den bodøske Sag, samt om det senest passerede i Bodø betreffende Udleverelsen, efter de fra Commissarierne indløbne Underretninger.

(undert.) Peder Anker.

(undert.) Hagerup.

Stockholm den 7de Martz 1821.

8. Den norske Regjerings Indstilling af 27de Februar 1821.[1]

Stormægtigste naadigste Konge!

Ved Deres Kongl. Maj[ts] naadigste Resolution af 13 Januarii sidstleden blev bestemt, at den Storbritanniske Gesandt ved Deres Maj[ts] Hof skulle gjøres Tilbud om, at udnævne en betroet Mand, der uopholdelig skulle begive sig til Christiania for at træde i Underhandling med den, som Deres Kgl. Maj[t] ved samme Resolution naadigst bemyndigede den Norske Regjering til paa Norsk Side at udnævne for i Mindelighed at

[1] Bodøsagen, S. 109. — Smlgn. 13 i dette Afsnit. Finansdepartementets Referatprotokol for 1821, II, hvori ovenstaaende Indstilling maa være indtagen i Afskrift, er antagelig tabt. Den er ialfald ikke afleveret til Rigsarchivet.

komme overens om en Afgjørelse af de Paastande, som nogle britiske Undersaatter maatte have paa Erstatning i Anledning af adskillige i Bodø og andensteds i Nordlandene indtrufne Begivenheder. Ved denne Underhandling skulde der efter Deres Kgl. Maj[ts] Befaling tages Hensyn

a. paa Sagens særegne Beskaffenhed, der ved at gjøre den til Gjenstand for Diplomatiske Forhandlinger fordrer, at den betragtes fra en mere omfattende Synspunct, i Følge hvilken de Uleiligheder, der kunne ramme det offentlige Vel, bør komme i væsentlig Betragtning og nøiagtigen veies mod de Opoffrelser, der udkræves for at afværge samme, og
b. paa de Oplysninger, der allerede ere, eller maatte blive afgivne, saavel af den til Sagens Undersøgelse i Nordlandene nedsatte Commission, som af Oberstelieutenant Mejdell, der er afsendt for at paaskynde den af Deres Majestæt naadigst befalede Udlevering af nogle Effecter, som i Nordlandene ere anholdte; og skulle efter forommeldte naadigste Resolutioner, Gjenstandene for disse Oplysninger være:
   a. de Voldsomheder, der foregives at være udøvede mod de Storbritanniske Undersaatter og
   b. Mængden af de Varer, der fordres udleverede eller paastaaes at være bortkomne fra Oplagshusene, samt disse Varers Bedærvelse.

Paa Grund af denne Deres Maj[ts] naadigste Resolution blev det under 6 Februar sidstleden bestemt, at Statssecretair Holst skulle sammentræde med den betroede Mand, som den Storbritanniske Gesandt i Stockholm ifølge Deres Maj[ts] Tilbud maatte have udnævnt eller herefter udnævner for at underhandle om denne Sags Afgjørelse, hvorhos det blev Finants Departementet naadigst paalagt af fremlægge Udkast til en Instruction for Statssecretair Holst. Imidlertid fremlagde H. Exc. Rigets Statholder, Grev Sandels, i et Møde af den Norske Regjering den 20 Februar sidstleden, et til ham ved Francis Garden Denovan overleveret Brev fra Udenrigsministeren, Grev Engeström, hvori anmeldes, at bemeldte Denovan begiver sig til Christiania for at underhandle angaaende ovenmeldte Sag med den, som af den Norske Regjering efter

Deres Majestæts Befaling dertil var udnævnt, og blev derpaa samme Dag naadigst besluttet, at Denovan skulde igjennem Finance Departementet henvises til Statssecretair Holst, hvorhos Departementet lige naadigst bemyndiges til at meddele Statssecretair Holst den for ham, angaaende Underhandlingerne, fornødne Fuldmagt.

I Kraft heraf udfærdigede Departementet under 21 Februar Fuldmagt for Statssecretair Holst,

hvorved han paa Grund af Deres Kgl. Majestæts naadigste Befaling blev befuldmægtiget til at træde i Underhandling med den betroede Mand, som den Kgl. Storbritanniske Gesandt i Stockholm i Følge Deres Kgl. Maj[ts] Tilbud maatte have udnævnt eller herefter maatte udnævne til at begive sig til Christiania for der i Mindelighed at forsøge afgjort de Paastande, hvilke for nogle Storbritanniske Undersaattere gjøres i Anledning af den Skade, som dem skal være tilføiet ved nogle i Bodø og andensteds i Nordlandene indtrufne Begivenheder, og for hvilken Skade Erstatning nu fordres.

Under forommeldte 21 Februarii blev tillige Denovan fra Finants Departementet skrivtligen tilkjendegivet, at da han havde anmeldt hertil at være ankommen for at erholde en Afgjørelse i Anledning af nogle Storbritanniske Undersaatteres Fordringer, der skulle grunde sig paa Begivenhederne i Bodø og andensteds i Nordlandene, saa maatte Departementet meddele ham, at Statssecretair Holst var fra Norsk Side befuldmægtiget, saa at Denovan til Holst i dette Anliggende maatte henvende sig.

Statssecretair Holst har derpaa ligeledes under 21 Februar tilstillet Denovan en verificeret Afskrift af Fuldmagten og derhos tilkjendegivet, at han forventede fra Denovan at blive meddelt Gjenpart af den Udnævnelse, med hvilken Statssecretair Holst forudsatte at Denovan fra den Storbritanniske Gesandt i Stockholm var bleven forsynet, og naar de gjensidige Fuldmagter paa denne Maade vare blevne udvexlede, og befundne at være i behørig Orden, saa kunne de nærmere aftale en for dem begge beleilig Tid til at paabegynde Underhandlingerne. — Denovan har dernæst i Skrivelse af 22 Februarii tilmeldt Statssecretair Holst, at i hvor gjerne den Storbritanniske Gesandt i Stockholm seer en mindelig Afgjørelse af

den saakaldte Bodøske Sag i Møde, har han dog ikke af Aarsag, som visseligen er bleven den Kongel. Svensk-Norske Statsminister for de udenlandske Sager communiceret, fundet det for raadeligt at indgaae Deres Kgl. Maj[ts] Tilbud angaaende Udnævnelsen af en Person til at sammentræde med Statssecretair Holst i Christiania i Underhandling om ovennævnte Gjenstand, saa at Denovan ikke er forsynet med nogen saadan Fuldmagt fra den Storbritanniske Gesandt i denne Anledning. Men da Denovan er fuldkommen bemyndiget af de private Partier til at forsøge en Afgjørelse af deres Fordringer, saa henstiller han, om det ikke skulle være tilstrækkeligt at forelægge Statssecretair Holst denne Autorisation.

Da det saavel ved Deres Kgl. Maj[ts] naadigste Bestemmelse som ved den Statssecretair Holst meddeelte, derpaa grundede Fuldmagt er foreskrevet, at Holst skulle træde i Underhandling med den betroede Mand, som den Kongel. Storbritanniske Gesandt i Stockholm maatte udnævne, og Denovan har erklæret ikke at være udnævnt af Gesandten, saa har Statssecretair Holst ikke anseet sig beføiet til at indlade sig i videre Negociation angaaende denne Sag med Denovan.

Ved at indberette dette har Statssecretair Holst ansøgt og yttret Haab om naadigst at vorde dispenseret fra at underhandle med Denovan, som privat Mandatarius for Engelske Kjøbmænd.

Efter at det saaledes mellem Statssecretair Holst og Denovan Passerede igjennem Finance Departementet foredraget, blev under 23de hujus besluttet at Statssecretair Holst skulde paalægges at tilkjendegive Denovan, at han ikke med ham kan indlade sig i nogen Underhandling, saalænge han ikke beviser, at han er den betroede Mand, som den Storbritanniske Gesandt har udnævnt.

Efter saaledes underdanigst at have fremsat, hvad der fra vor Side er foranstaltet i Anledning af Deres Maj[ts] naadigste Resolution af 13 f. M., tillade vi os lige underdanigst at indberette, hvad der angaaende den Bodøske Sag er indkommen fra Nordlandene siden vor seneste underdanigste Beretning af 25de f. M.

De befalede Medlemmer af den i Nordlandene nedsatte Commission deels til at undersøge deels baade til at under-

søge og paakjende Vedkommendes Forhold i Anledning af Behandlingen mod og Begivenhederne med den i Bodø bosatte Kjøbmand Carl Johan Gerts, samt John Everth tilligemed adskillige flere Engellændere, Sorenskriver Hagerup og Stiftsoverrets Procurator Heidenreich have under 22 December f. A. indberettet, at de Dagen forud til Bodø vare ankomne, og at de allerede den 22 December havde sat sig i Beskjæftigelse med at rekvirere fra vedkommende Embedsmænd Udskrivter af de forefaldne Retshandlinger, der vedkomme saavel den befalede Sag med Tolderen paa Bodø Hans Henrik Heljesen, som den øvrige dem paalagte Undersøgelse, hvis Paabegyndelse og Fremme saa hastig bemeldte Acter ere komne dem tilhænde og samme tilligemed de fra Finance Departementet medtagne didhørende Documenter ere gjennemgaaede, intet Øieblik skal blive forsømt.

Fra Nordlandenes Amt er, med Hensyn til de Effecter, hvis Udlevering til den Britiske Regjerings Befuldmægtigede, Dundas; Blackhall i Bodø, naadigst er befalet, under 20 December f. A. indberettet, at den ved Resolution af 8 Januarii 1820 (afgivet i Christiania af den Norske Regjering, som desangaaende har gjort underdanigst Indberetning til Deres Kgl. Majestæt) 1 og 8 Augusti 1820 (afgivet af Deres Kgl. Majt i Statsraadet i Christiania) naadigst befalede Udlevering af de ved Bodø Toldsted anholdte og arresterede Varer, der som Britiske Undersaat David Steads Eiendom ere reclamerede, nu er foregaaet, naar undtages Galeasskibet *Oscar*, og hvad af dets Ladning kunde komme under Qvæstion.

I Henseende saavel til dette Skib, som sidstnævnte Varer, beroende i Storvaagen under Lofodens Fogderie, har Blackhall i Skrivelse af 29 November sidstleden til Nordlandenes Amt erklæret, at førend han erholder Underretning om Skibets og Varernes nærværende Forfatning, grundet paa en Besigtigelse derover, vil han ikke modtage samme.

Oberstelieutenant Mejdell er ligesom Commissarierne ankommen til Bodø den 21 December og hans Rapport til Departementet er dateret den 24 samme Maaned.

Den 22 December har han underrettet Blackhall om Hensigten af hans Sendelse, nemlig at underrette sig om, hvorvidt det var kommen med Udleveringen. Oberstelieutenant

Mejdell havde erfaret, at den største Deel af Varerne allerede vare udleverede, men at Blackhall endda ikke havde meddeelt Amtet nogen Qvittering for Modtagelsen, hvortil Aarsagen skulle være, at Varerne for endeel skulle være bedærvede, samt at nogle af dem savnes, hvorfor Blackhall af Amtet skal have forlangt Tid til at kunne forfatte sin Qvittering, efter den Tilstand, hvori han har fundet Varerne. Disse har Amtet ved Afleverelsen ladet taxere med 2de dertil af Fogden opnævnte Borgere paa Bodø, hvorfra dog undtages de fra Antwerpen i Skibet *Forsøget* bragte Varer, samt det i Skibet *Commerce d'Anvers* bragte Parti Rug, hvilke ei ere blevne taxerede. Galeasen *Oscar*, som skal være i Lofoden, skal Blackhall hidtil have nægtet at modtage, fordi den skal være i en elendig Forfatning og næsten nedsjunken.

Skibet *St John* er tilstede i Bodø, men i en saadan Tilstand, at det ansees at være af en høist ubetydelig Værdie, og den største Deel af Inventariet siges Gerss at have medtaget, da han forlod Norge. Oberstelieutenant Mejdell tilføier, at saasnart han fra Amtet erholder fuldstændig Underretning, om hvad der er passeret i Henseende til Udleveringen, skal han uopholdelig gaae i nøiere Detail af Sagen, overeensstemmende med den ham tillagte Ordre.

Ved for Deres Kongelige Majestæt at fremlægge forestaaende underdanigste Indberetning maae vi med Hensyn til de Yttringer, som angaaende Sagen i sig selv forekomme i den Storbritanniske Gesandts Note af 4 Januar, Udenrigsministerens Svar af 9 Januarii, samt Udenrigsministerens underdanigste Foredrag af 13 Januarii D. A. underdanigst forbeholde os nærmere at oplyse det Fornødne ved nærværende Sags videre Behandling.

Vi undertegne os med Ærefrygt Deres Kgl. Maj^ts underdanigste og troe Undersaatter og Tjenere

Christiania d. 27 Februarii 1821.

(undert.) Joh. Aug. Sandels.

(undert.) H. Wedel-Jarlsberg. (undert.) Treschow. (undert.) Diriks.

(undert.) Motzfeldt.

---

in fidem copiæ
(undert.) H. Ramstrup.

(undert.) P. C. Holst.

9. Baron Stierneld til Grev Engeström.

Apostille No. 1 au No. 1 du 9 Mars 1821.

Lord Castlereagh dans l'entrevue que j'eu avec lui, me parla avec une certaine aspérité de l'affaire de Bodø. Je lui expliquai cependant d'une manière satisfaisante la marche qu'elle avait prise et l'espoir presque certain qu'elle étoit finalement terminée à l'heure qu'il est. Il parût content, mais me pria d'en parler à Votre Excellence et de Lui représenter la nécessité absolue qu'elle fût arrangée sans délai, afin d'éviter au Gouvernement Anglais le dèsagrément de faire des démarches plus fortes que celles qu'il avoit jusqu'ici cru suffisantes pour obtenir justice. — Ut in litteris humillimis.

Stierneld.

à S. Exc. Mr. le Comte d'Engeström etc. etc. etc.

10. Grev Engeström til Fitz Gerald.[1]

Stockholm le 14 Mars 1821.

Le Soussigné Ministre d'État etc. n'a pas manqué de faire Son très-humble rapport au Roi, dans le Conseil tenu le 7 de ce mois, de l'état actuel de l'affaire de Bodø, ainsi que des incidens qui dernièrement en ont retardé l'arrangement d'une manière aussi désagréable; et c'est par ordre exprès de S. M. que le Soussigné a l'honneur d'informer officiellement M. de Fitz Gerald de la résolution prise par le Gouvernement et de la manière dont le Roi envisage encore cette affaire.

S. M. très peinée des nombreux retards qui n'ont cessé d'entraver les négociations entamées dans différentes voies pour arriver à un arrangement final, en a exprimé Son grand mécontentement; en prononçant Sa ferme décision de faire

[1] Bodøsagen, S. 110. Smlgn. i det Følgende XII, 9.

terminer au plutôt un sujet de discussion aussi désagréable que nuisible aux véritables intérêts des deux Royaumes.

Persistant à croire qu'un accommodement à l'amiable conduirait le plus vite au but que l'on se propose, le Roi a ensuite ordonné au Secrétaire d'État Holst, de se rendre sans délai ici à Stockholm, muni de tous les actes qui se rapportent à l'affaire en question, afin d'entrer en négociation avec le Sieur Denovan, dans sa qualité de mandataire particulier des parties réclamantes et pour prendre connaissance des moyens de composition que le dit Sieur Denovan se verrait dans le cas de proposer au Gouvernement.

Le Soussigné croit superflû d'assurer M. de Fitz Gerald, que ces pourparlers une fois terminés le Gouvernement de S. M. n'omettra rien pour hâter en autant que possible une décision finale juste et équitable.

11. Fitz Gerald til Grev Engeström.

Le Soussigné Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Sa Majesté Britannique, a l'honneur d'accuser la réception de la Note de Son Excellence le Comte d'Engeström, Ministre d'État et des Affaires Étrangères, en date du 14 courant, — laquelle annonce que Monsieur Holst a reçu des ordres de se rendre à Stockholm, dans le bût de traiter avec Monsieur Denovan comme mandataire des Sieurs Everth et Stead.

En apprenant du Comte d'Engeström la décision gracieuse de Sa Majesté Suédoise et Norvégienne, le Soussigné aime à croire que les procédés de Monsieur Holst rendront pleine et prompte justice aux voeux énoncés dans la Note du Comte d'Engeström, — et qu'en mettant le Soussigné en état de rapporter à Son Gouvernement la conclusion de l'affaire, ils répondront à la modération que dès le commencement le Gouvernement Britannique n'a cessé de montrer dans un cas si pénible.

Le Soussigné prie le Comte d'Engeström de vouloir bien agréer les assurances sincères de sa considération très-haute et très-distinguée.

Vesey Fitz Gerald.

à Stockholm
le 16. Mars 1821.
A Son Excellence
Monsieur le Comte d'Engeström
Ministre d'État et des Affaires
Étrangères &c. &c. &c.

12. Grev Engeström til Grev Sandels.

Stockholm den 15 Mars 1821.

På nådig befallning får jag äran öfversända tvänne utdrag af ankomna Depêcher, den ena från Kongl. Majt[s] Chargé d'Affaires i Berlin af den 27 sistl. månad och den andra från Svenska Beskickningen i Constantinopel, hvilka båda utdrag E. E. torde behaga meddela Kongl. Regeringens Ledamöter.

Af den sistnämnda torde E. E. behaga inhemta, huru man å Engelska sidan förfarit i ett fall nära liknande händelsen vid Bodø. De svårare resultater som kanske äfven däraf hade blifvit en slutel. följd, i fall man fortfarit at neka de lidande Engelsmännen all rättvisa, hafva endast blifvit afböjde genom Konungens fasta beslut, att utan vidare tidsutdrägt afgöra detta obehageliga mål, som i så hög grad börjat fästa Engelska Regeringens uppmärksamhet.

13. Grev Engeström til Fitz Gerald.

Stockholm le 16 Mars 1821.

J'ai l'honneur de Vous communiquer ci-joint en traduction un très-humble rapport de la Régence du Royaume de Norvège, en date du 27 Février, contenant les dernières informations arrivées de Bodø, sur l'extradition des effets du Sieur Stead, ainsi que sur les enquêtes de la Commission Spéciale dernièrement établie dans le[s] Nordlande.

(signé) Cte d'Engeström.

14. Denovan til Fitz Gerald.[1]

Traduction d'une lettre de Mr. Denovan à Mr. Fitz Gerald, datée de Stockholm le 29. Mars 1821.

Monsieur!

J'ai l'honneur d'informer Votre Excellence que des rapports de Mr. Blackhall des 29. Janvier et 10. du mois présent portent que la 3me et dernière des Résolutions de Sa Majesté pour la restitution des effets injustement saisis à Bodø en 1818, n'a été exécutée qu'en partie, — et sous ce point de vue pas même effectivement — et que le même esprit de persécution contre nos compatriotes dans le Nord de la Norvège continue à animer le Gouvernement et ses officiers.

Il m'est en vérité impossible d'exposer comme il fallait les artifices, auxquels le Département des Douanes d'un côté, et ses officiers à Bodø de l'autre, ont eu recours, tant pour opposer des obstacles à l'exécution de la résolution du Roi, que pour embarrasser les parties intéressées par une multiplicité de questions insidieuses, pendant la discussion desquelles, les effets, si jamais ils sont restitués, deviendront comparativement de peu de valeur et à peine suffisans pour défrayer une infinité de droits injustes, auxquels on tâche de les soumettre.

Lorsque la seconde Résolution de Sa Majesté (du 8. Janvier 1820) pour la restitution des effets en question fut communiquée au Chef du Département des Douanes, Mr. Blackhall fut surpris d'apprendre qu'en opposition directe avec l'esprit de la résolution antérieure du Roi du 25. Octobre 1819 et des instructions de Lord Strangford, il lui était préscrit comme un *sine qua non* pour la restitution des effets réclamés, de donner, en qualité de Commissaire Anglais, non seulement une sûreté pour la valeur des effets eux-mêmes, mais aussi une sûreté indéfinie pour couvrir les dépenses et amendes, auxquelles les propriétaires pourraient être condamnés par une décision du Département susmentionné, — conditions que Sa Majesté n'a jamais pu avoir eu en vue; auxquelles Lord Strangford n'a jamais pu accéder, et que Mr.

[1] Bodøsagen, S. 113 flg.

Blackhall n'a eu ni l'autorization d'accepter ni les moyens de remplir. Mais comme une partie de ces effets allaient rapidement vers leur destruction, et étaient journellement assujetis à des vols, il crut expédient, vû l'urgence du cas et l'espérance qu'il avait de l'exécution de la première résolution du Roi, de se rendre lui-même garant des effets en question, au moyen de quoi il fut mis en état de les vendre à l'encan au mois d'Octobre dernier, quoique les acheteurs n'en ayent pas encore pris possession. Mais depuis, et par conséquent après la troisième et dernière résolution du Roi pour la restitution de la totalité des effets séquestrés, les autorités ont non seulement refusé de rendre à Mr. Blackhall l'acte de garantie qu'il avait donné, mais elles ont aussi cru propre de détenir les effets mêmes, jusqu'à ce qu'il ait satisfait aux prétentions injustes, qui furent originellement la cause du séquestre en 1818.

Quant à une autre partie des effets, savoir les restes de la cargaison spoliée du schooner le *Forsøget*, on en a entièrement refusé la restitution. Après la saisie illégale de cette cargaison à Storvaagen en 1818, le Douanier, au lieu de permettre qu'elle restât dans les excellens magasins de cet endroit, la fit transporter à grands frais, non pas aux magasins de l'établissement de Nyholm, qui étaient presque vides, et d'où Messieurs Everth et leur commis avaient été chassé le mois précédent, mais aux magasins de son ami le négociant Jackhelln à Hundholm, où elle est restée depuis ce tems-là, et où elle a, par des raisons connues au Douanier et à son ami, diminué en quantité et empiré en qualité, de telle sorte qu'il reste environ 30 p. C. de la valeur primitive. Jackhelln refuse à présent d'en délivrer les restes, jusqu'à ce qu'une somme énorme lui soit payée comme loyer de magasin; mais comme les parties intéressées, d'après la résolution du Roi, n'ont qu'à recevoir leurs effets sans égard aux dépenses qui sans nécessité ont été faites depuis leur saisie, et que les autorités refusent de leur restituer, la cargaison du *Forsøget* continue à être dans leur possession.

Votre Excellence sait que Mr. Everth, lorsqu'il fut chassé avec son commis de l'établissement de Nyholm au mois de Septembre 1818, fit une protestation formelle, et abandonna

ses magasins et ses effets, sur la responsabilité du Gouvernement Norvégien; Votre Excellence sait aussi que les magasins furent subséquemment séquestrés en vertu d'un ordre expédié sur la demande du Douanier, qui après cela prit possession des clés et par conséquent des effets qui étaient sous les clés, et on dit que depuis ce tems les rats ont fait un ravage incroyable dans ces magasins. Maintenant Mr Blackhall m'informe que les magasins ont de nouveau été séquestrés par le Bailli Juel, conformément à des instructions données à cet effet par le Département de la guerre, ce dont Votre Excellence pourra se convaincre par la copie ci-jointe. Il est dit que le prétexte de ce nouveau séquestre, est d'assurer à l'Etat un dédommagement pour la détérioration possible de deux cabanes, appartenant à l'Etat, lesquelles Gerss a fait réparer ou plutôt rebâtir, et qui lui servirent de logemens pendant l'espace de deux ans. Rien ne peut cependant être plus injuste. Il a été avoué dans le rapport que le Gouvernement Norvégien adressa au Roi en date du 30. Juillet 1819, que les réparations faites par Gerss ont de beaucoup surpassé toute demande que l'Etat aurait pu faire sur lui pour l'usage de ces cabanes. Et il a depuis été pleinement reconnu dans un résumé présenté par le Gouvernement Norvégien, ainsi que je l'ai dit dans ma lettre à Lord Strangford du 9. Février 1820, que les cabanes en question étaient à peine que des ruines lorsque Gerss en prit possession, et que nous avons réellement une réclamation à faire auprès de l'Etat pour les avoir presque rebâties. Mais Votre Excellence voit sans doute, que rien ne peut satisfaire le Gouvernement Norvégien, si non notre expulsion du Nord de la Norvège, et qu'il ne nous reste qu'à quitter ce pays. — Quoique nous ne reconnoissions jamais la compétence d'un militaire ou d'une Commission Extraordinaire quelconque de décider de griefs, qui n'ont été que trop clairement prouvés, et auxquels le propre remède a été indiqué dans le droit des Gens, Mr Blackhall, toujours disposé à prendre des mesures de conciliation, s'est adressé en personne au Colonel Mejdell, qui a été chargé de l'exécution des Résolutions différentes du Roi, et l'a prié de lever le séquestre mis sur les effets vendus à l'encan au mois d'Octobre, ainsi que de le mettre en posses-

sion de la cargaison du *Forsøget* et des magasins de Nyholm, à quoi le Colonel a répondu qu'il n'avait reçu aucunes instructions à cet effet. Il a adressé une pareille demande à la soidisante Commission et a reçu pour réponse le même excuse: Nulles instructions. Mr. Blackhall m'a aussi informé que Mr. Ohlsen, secrétaire du Sorenskriver, lui a dit qu'il a reçu l'ordre de l'avocat du Roi de continuer le séquestre. Dans cet état des choses, je me crois autorisé d'abandonner:

		Sterling.
1° les effets vendus à l'encan au mois d'Octobre, montant à	£	2214.8.2
2° la cargaison du schooner le *Forsøget* montant à	-	911.3.
3° les magasins à Nyholm évalués à	-	5000.

De la totalité des effets réclamés et qui devaient être restitués en vertu des Résolutions différentes du Roi, Mr Blackhall n'a reçu que ce qui suit:

— „ les restes de la cargaison de seigle, du vaisseau le *Commerce* (consistant en 2000 tonneaux de Norvège) 1383 tonneaux, montrant un déficit de presque 700 tonneaux, que les rats, dit-on, ont mangés.

— „ les effets (pour la plupart manufacturés) qui furent envoyés de Røst à bord du *Forsøget*, et dont les rats, à ce que l'on dit, ont aussi mangé et enlevé à peu près la moitié.

— „ environ 5 pc. des effets saisis dans les magasins, et dont le Douanier a gardé les clefs, mais dont les rats ont également mangé et enlevé les 95 parties.

— „ le bric *St. John*, évalué lors de la saisie à £ 1000, mais qui est devenu si détérioré par les vols de ses munitions et appartenances, également faits en partie par les rats, qu'il n'a été évalué lors de la délivrance qu'à £ 36 Sterling.

Quoique Mr. Blackhall ait reçu de nom (nominally) les effets précités, il est loin d'en pouvoir prendre possession ou d'en disposer, et je vais expliquer cette circonstance à Votre Excellence.

La résolution du Roi, datée de Christiania le 8. d'Août dernier, porte, „que les effets en question seront délivrés en

„dépôt à Mr Dundas Blackhall, en qualité de mandataire du „Gouvernement Britannique, en tant que les dits effets sont „sous les scellés de l'État ou dans la possession d'individus „particuliers, qui doivent consentir à cette délivrance, à moins „qu'ils n'aient fait des saisies et des séquestrations en forme, „dûment rapportées aux tribunaux", et cette résolution ajoute, „que malgré cette délivrance, la question de la saisie légale „des dits effets sera judiciairement décidée". Voilà le contenu de la dernière résolution du Roi, que je prie Votre Excellence de confronter avec celle du 25. Oct. 1819. —

En conséquence je dois porter l'attention de Votre Excellence sur ce qui suit:

1⁰ Quant au terme en dépôt, Mr Blackhall a appris qu'il lui est seulement permis de recevoir les effets in transitu, et qu'il ne pourra par conséquent pas les réaliser pour le compte des propriétaires.

2⁰ Comme les prétentions de tous les individus sur ces effets sont reservées et peuvent être poursuivies par devant les tribunaux, le Douanier a fait connaître à Mr. Blackhall, que comme par leur condamnation il aurait été, en qualité de simple individu, non seulement en droit de recevoir le montant de leur valeur totale, mais encore une somme d'amende égale à cette valeur, il a l'intention de détenir les effets, non pas en qualité de Douanier, mais comme Mr Henry Helliesen, et de défendre cette détention par devant les Cours de Justice, ce qu'il a sans doute déjà fait.

3⁰. Comme il est statué dans la même résolution que la délivrance des effets en dépôt n'interrompera point les procédures de la couronne contre les effets sur les raisons qui donnèrent lieu à leur saisie, le Département des Douanes les a déjà condamnés en entier (et il en a effectivement condamné une partie) ou les condamnera incessamment, de sorte que les effets se trouveront de nouveau dans la possession de la couronne. Or, s'il fut même possible pour Mr Blackhall, au mépris des séquestres actuels, de disposer des effets qui lui ont été délivrés de nom, il lui arriverait très-certainement d'être poursuivi par l'avocat du Roi pour le montant des effets ou pour les effets in natura.

Mais en supposant la possibilité de la levée de tous ces obstacles par une nouvelle résolution du Roi (dont l'exécution sera cependant toujours douteuse) le Département des Douanes a préparé une phalange de difficultés et de chicanes, dont il nous sera impossible de nous dégager, à moins que Sa Majesté ne daigne ordonner, que toutes les procédures de la part de la Couronne et ses officiers contre les effets et les propriétaires cessent, et qu'il soit permis de faire entrer en Norvège, libres de droits, tous les effets restitués, pour y être vendus et consumés.

Je ne citerai pas ici toutes les inventions, auxquelles le Département des Douanes a eu recours, pour rendre les résolutions de Sa Majesté, même si l'exécution en aurait eu lieu, inutiles pour nous. En opposition au désir de Sa Majesté, il paraît être la détermination du Département des Douanes de nous montrer qu'il a le moyen de nous empêcher de toucher un sou de notre propriété.

Finalement je me vois obligé de prévenir Votre Excellence que nulle considération ne nous empêchera de porter sans délai les détails de cette affaire aux deux Chambres du Parlement, afin de montrer qu'il y a au moins un tribunal au monde, auquel un Anglais peut appeller pour justice et pour l'observation du Droit des Gens.

J'ai l'honneur d'être &c

(était signé) F. G. Denovan.

15. Grev Engeström til Statsminister Anker.

H. E. Norske Stats Ministern

den 30 Mars 1821.

Till min ej ringa förundran har jag i dag af Hr. Denovan erhållit den oförmodade underrättelsen, hvilken genom ett bref från Bodø kommit honom tillhanda, att sedan den

del, som kunnat återfås af Engelsmannen Steads effecter, ändteligen blifvit likmätigt Kgl. Maj[ts] ofta förnyade befallning, till dess ombud utlemnade; skall en ny sequester åter hafva blifvit lagd å desamma genom autoriteterna på stället.

Då jag ej kan undgå att härom genast för Kgl. Maj[t] aflägga min underd. berättelse, torde jag därjemte få anhålla det behagade E. E. låta infordra alla nödiga underrättelser, för att kunna lemna Kgl. Maj[t] en fullständig kännedom om verkliga förhållandet.

(undert.) L. von Engeström.

16. Statsminister Anker til Grev Engeström.

H. Exc.

Stats og Udenrigsministeren Hr. Greve von Engeström etc. etc. etc.

Jeg har virkelig, med endnu mere Forundring end D. Exc., erfaret af D. Exc. Skrivelse af Gaars Dato, at Denovan har afgivet Underrettelse om en ny Seqvester, der skal være lagt af Authoriteterne i Bodø paa nogle af de Steadske Effecter.

Vi have her ikke den ringeste Underretning derom; ligesom og det seneste og paalidelige, som vi kjende om denne Sag, indeholdes i Oberste-Lieutenant Meidells officielle Beretning, der, ifølge høieste Befaling, er bleven D. Exc. in extenso tilstillet. Da desuden Stats Secretair Holst, der er underveis for at begive sig hid i Anledning af denne Sag, skal, i Følge den Kgl. Resolution, medbringe alle de Oplysninger, som desangaaende maatte kunne erholdes hos den Kgl. Norske Regjering, vil denne vist ikke undlade, ved ham at indberette, hvad der, med Vished, maatte være kommet til dens Kundskab om det Denovanske Opgivende, hvorved da dettes Grund eller Ugrund vil blive tilstrækkeligen oplyst. Imidlertid skal jeg

ikke undlade, med den i Dag til Norge afgaaende Couréer at underrette den Kgl. Norske Regjering derom, for at den, om nogen Oplysning desangaaende skulde haves, — det hastigste muligt kan meddele samme.

Stockholm d. 31. Marts 1821.

(undert.) Peder Anker.

XI.

Private engelske Breve, Januar—Juni 1821.[1]

1. Denovan til Charles Knight.

Stockholm 31st Jan.y 1821.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

I have this day given Mr. Paice an explanation on the subject of an insurance for £ 3000, I believe effected in 1818 on the galliot *Oscar* and cargo, and it seems to me that the recovery of this sum for Messrs Down & Co. will not be any difficult matter, although from the great lapse of time, I fear the underwriters will not be disposed to settle amicably. — Mr. Paice will shew You my letter and consult with You on this matter. The statement and documents to which I there allude, shall follow next post.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

2. Denovan til Paice.

Stockholm the 5th Feb.y 1821.

Sir

I have now the pleasure to enclose extract or copy of the judicial examination gone into at Bodø in October 1818,

[1] Meddelte efter de Afskrifter og Uddrag, som findes indtagne i den af Kearsy, Hughues and Thomas afgivne Betænkning.

respecting the mutiny of the crew of the galliot *Oscar* together with an original letter of the judge of Salten, in which he refuses to examine the seamen on the ground that there was no legalized interpreter at the place. All the information I have been able to obtain and can give You on this subject is the following. In the year 1814 or 1815 Your friends Messrs Everth & Son laid down an establishment at Bodø and another at Hammerfest with a view of carrying on the fish trade and a traffic with the northern provinces of Russia. It appears that this establishment gave great umbrage to the merchants at Bergen and Trondhjem who contrived to induce the Government to issue an order for Everth's expulsion on the pretext that the spots on which they had erected their warehouses were wanted for the military purposes of the state. This order came to be carried into effect at Bodø in September 1818 when the younger Mr. Everth who had some little time previously been wrecked at Lofoten opposed a violent resistance to the sherifs authority, in which a number of English seamen took a part. In consequence of this affair Mr. Everth and the seamen were committed to and confined in prison for a period of two months, under circumstances of peculiar hardship and oppression. It would seem however that several seamen who had taken a part in the above affair, owing to the difficulty of identifying their persons were not arrested with the others, and that they formed part of the crew of the galliot *Oscar*. But as this subsequently got to light and that they had also been guilty of shooting some sheep belonging to a farmer in the neighbourhood after the affair with the sherif, measures were in progress for the arrest of their persons, to escape which they put to sea with the galliot without clearing at the custom house. This took place during Everth's imprisonment. After putting to sea the *Oscar* encountered very stormy weather and was forced to put into Lofoten with loss of masts and sails where she was seized by the customs, and in transporting her to Bodø (while in the custody of the customs) she run ashore and bilged, in which condition she has lain these two years and is now a total wreck.

The expense of the notarial act, postages and trouble in this matter is £ 5.5.0, which You will have the goodness to pay to Mr. D. Willinck on my account.

I remain &c.

F. G. Denovan.

P. S. I should add the *Oscars* crew some time subsequent to the above circumstance made their escape from Bodø in a ship bound to Antwerp.

3. Denovan til Charles Knight.[1]

21st March 1821.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

I have explained all the circumstances very candidly to Mr. Fitzgerald calling to his recollection that his instructions from Downing Street only warrant him in supporting our claims for actual loss, as in Your experience You must be very well aware that under the peculiar circumstances of the case, we will not be protected in claims for nominal damages. — — — Mr. Fitzgeralds advice to me was, „Then You must endeavour to represent Your actual loss as great as possible: You men of business know how to do that, and You must lay Your account when You come to treat with * * * that every trick and chicane will be employed against You".

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

4. Denovan til Paice.

22nd March 1821.

Mr H. G. Paice
Sir,

Your letter of 23d Ulto contains as Mr Everth's advices lead me to believe instructions touching the *Sigfried* in terms

[1] The case of Mr. Stead, p. 28. Smlgn. Bodøsagen, S 113.

of his letter of that date, I shall consider myself as authorized by all parties to do the needful in that affair in which I am very much concerned to learn that I have been brought into difficulties at Lloyds and that on account of having placed too much reliance on Mr Klericks information respecting the actual state of the average for it was on his information that I wrote You the letter which has created some sensation at Lloyds. — To make this good again I wrote You last post, which letter I beg of You to be brought before Mr Bennetts eyes without delay — as also mine of this date covering of the *Sigfrieds* average papers. For the advance wanted by Sandberg I shall value on Mr Evans, altho' for uniformity's sake I have made it appear as drawn on You. — In place of £ 140 I shall only remit Sandberg £ 100. —

In consequence of what has occurred in the *Sigfried's* business, I am assured that You have had the prudence not to expose my letter on the subject of the *Oscar*.

Herom bemærkes i de engelske Advokaters Betænkning:

The preceding extract refers in part to the (*Wassilij*) or *Oscar*, although chiefly to the *Samunjee*, alias the *Sigfried*, as now christened, — but to make it more intelligible a copy of the whole is given. Pale & Co or Free & Down having bought that ship and cargo and realized a great profit on the purchase and sale, though Gerss refused to pay to the Russian from whom she was bought the price agreed to be paid for her by Gerss as the agent of the Bodø establishment about £ 2000 on the ground that they were not liable — they in the next place recovered through Everth & Son from the underwriters at Lloyds in 1818 for the loss of the (*Wassilij*) *Oscar* and the ship *Samunjee*, now the *Sigfried*, as already shewn, and made the fictitious transfer of the warehouses (as they have denominated it in their answer in the Court of Chancery) to prevent the creditor of Gerss from attaching the warehouses who was this very Russian (Mr Paderin) & whose ship and cargo they had got the benefit of. His son in law Jacob Machiloff who made the sale and received from Gerss his bill of Rs 33,000, being the amount of

the purchase money for the *Samunjee* & cargo, was sent from Archangel to Bodø to recover the amount on the bill being dishonored, but Gerss having fled and transferred all the warehouses and property to Pole & C°, Machiloff could not take proceedings or attach the premises and perished at sea returning home from Bodø.

The name of the *Samunjee* having been changed to the *Sigfried*, an attempt was made to recover from the underwriters a second time for the loss of her — but the agent for Lloyds at Drontheim having advised Mr Bennett, their secretary of the fact of the *Sigfried* having put into Christianssund on account of bad weather without having sustained damage, the attempt of Denovan and Paice who made a claim for the los sthrough Mr Page the insurance broker, was exposed and detected, upon advice of which Denovan addressed the letter to the secretary (Mr Bennett) fabricating the story alluded to in the preceding extract to attempt an excuse, but the underwriters saw through it and immediately deprived him (Denovan) of his appointment of agent for them for Bodø and the North of Norway — in the same letter of the 22nd March 1821 to Paice, there was a small slip of paper with the following writing on it — „the inclosed letter for Mr Bennett at Lloyds is meant to extenuate me".

On the reference which ultimately took place between Mr Stead & Pole & C°, Irvin, who commanded the *Oscar*, was examined and from his evidence it appears that he was ordered by Everth to sail from Bodø during the night without clearing at the Custom House for the purpose of carrying the three seamen of the *Forsøget* away and to put it out of the power of the Tolder to obtain their evidence in the proceedings against Everth for smuggling as shewn by him in his suppressed letter to Mr Stead of the 8th October 1818.

5. Denovan til Paice.[1]

22. March 1821.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

When You formerly wrote me as to the sale of the establishment of Bodø I think I answered You — that I had not yet decided whether I would not insist on throwing it on the hands of the Norwegian Government which I may still do. However if You can obtain even £ 2000 for the premises by private sale in the manner pointed out You ought to take the money.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

6. Denovan til Knight.

Stockholm 22. March 1821.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

I have certain reasons for knowing that the loss we can establish by the *Unanimity's*, *Wharfe & Minstrel's* charters will be admitted and are prepared to be admitted without a question as I will explain to You; after the King on the British Gov^{ts} security had ordered the restitution of effects at Bodø we were naturally entitled to send out vessels to receive the proceeds — it was also natural we did so. You know under what circumstances the vessels in question were sent out; on Mr Crowe's arrival in Norway, Gerss's contracts were thrown up & it was impossible to obtain cargos for the ships, even on the condition of sacrificing Mr Frees property (vizt the cargos these vessels carried to Norway) at under prices.

---

[1] *Original scheduled to the answer of Pole & Co. Mr. Stead has a copy which he says was made by one of Mr. Knights clerks & Mr. Stead has seen the original letter and taken extracts from it.* (Bemærkning i de engelske Advokaters Betænkning).

I no sooner heard that Mr Crowe had met with the above obstacles and the Kings decision had not been carried into effect of which advices reached me on one and the same day, than I gave in a letter (3. Augt 1820) to M^r^ St. George our chargé d'affaires requesting him to intimate to the Swedish Cabinet that we had sent out the ***Unanimity***, ***Wharfe*** and ***Minstrel*** to receive the proceeds of the restored effects, but that on their arrival in the North they found the Kings decision not obeyed & our agents had been obliged in consequence to buy fish at enormous prices to fill the ships up with, by which we would be great sufferers & that we therefore held the Swedish Govr. responsible for the three freights. This was duly communicated to the Cabinet here by Mr St George & both Mr Fitzgerald & the Count d'Engeström & even the Norwegian Authorities agree, that we are entitled to compensation on this score without any reference whatever to the original question. I hope therefore that You will no longer prevent Mr Everth from sending me the papers wanted the more especially when I assure You that they shall not go out of my hands.

Begging You to destroy this letter when read, as I consider it private.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Endnu findes der af samme Brev to mindre Brudstykker:

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

As to damages You deny me the means of shewing in like manner charterparties have been forfeited — at least the *Commerce* & *Forsøget* as also the *Oscar* were prevented in reality from making voyages, but I have no means of proving the losses sustained in consequence.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Saavel i dette som i de øvrige her meddelte Breve aabnes der et godt Indblik i de Forhold, som raadede inden den Leir, hvor Denovan med stor Behændighed ledede det mod Norge

rettede Angreb. Det kan her være vanskeligt at opdrage Grænserne mellem Bedragne og Bedragere, kun at Denovan overalt er den virksomme, som er paafærde, hvor der synes at vise sig noget, som kan udnyttes til Bedste for den Sag, han havde paataget sig.

8. Blackhall til Stead.

Bodø 27th April 1821.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

The sale of old stock produced about 2000 vogs, a little oil, and cash — on the first prox° the restored properties are to be sold they ought to produce 8 or 10000 vogs, exclusive of the gins(?) on Your account I have not above 5000 vogs to look to, no fault of mine, and from Your continued state of ill health and anxiety of mind, it could not reasonably be expected that You were capable to act with Your usual energy of exertion, all which however tends to point out the necessity of endeavouring to remedy the evil, and to prevent a recurrence of the like in future. It may be necessary I observe that the proceeds of the old(?) stock are arrested in my hands, to cover probable mulcts against Gerss, for sailing of *Commerce* and *Forsøget* without taking clearance from the Custom House &c. &c. and I should not be surprized that the proceeds of the ensuing sale were also arrested by the tolder for his pretensions against said properties. But I'll laugh at any attempt to arrest the latter properties — as commissioner on the part of Great Britain to receive said properties. I will hold them at the disposal of the proper owners — not so with the former, as these properties stood in the name of Gerss, and were in no wise comprised in the Kings decision. If I am to hold the proceeds of old stock(???) at the disposal of Messrs Down & C°, it would be well that You procure a guarantee from them to meet all demands that may be brought against me in consequence of any future decisions against Gerss.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

9. Denovan til Blackhall.

Stockholm 13. June 1821.

I am sorry You took back the brig *St. John*, however this is not now worth mentioning — and it would have been well, had You abandoned the *Forsøgets* cargo from Antwerp — there has been sad pilferage there —. The tolder certainly cannot escape from responsibility in regard to it. I have stipulated that we shall be permitted to carry the *Forsøgets* cargo to Drontheim, and export the gin in small quantities. Brown says, that he can obtain about £ 3 an anker for it — but the exchange is against us — what is to be done with the other articles, I know not — they must be sold at Drontheim also. However You shall hear from me fully on this subject. Take care to keep the gin casks in repair. By this time no doubt Jackhelln has received the warehouse rent from the crown — You did right in not paying it.

Hertil føies i de engelske Advokaters Betænkning:

Extract from translation of official copy of convention &c. 22nd June 1821.

„The cargo of the *Forsøget* is allowed to be imported into Drontheim, which cargo was discharged and stopped in Storvaagen agreeable to the orders of delivery granted the 3d November & 29th December 1820. The same is allowed to be again exported in small quantities or to remain in the country, provided it does not militate against the laws now in force, and are, in the mean time to remain under the inspection and controul of the custom house.“

Paa et andet Sted i samme Betænkning oplyses om Brevets første Linier:

— —

Pole & Co in their answer declare, this vessel was Down & Co's property by virtue of the assignment of Everth & Hilton

of 27th July 1814 — vide Answer fol. 31, and Everth & Gerss have sworn to the same effect in their answer, fol.:

For 157 barrels left in the St. John	. . . . £	182— 9—4
For 159 half barrels seized in the warehouse	. „	243—15—9

Denovans sidste Skrivelse til Blackhall, der ved denne Tid fremdeles opholdt sig paa Bodø, var skreven til en Tid, da den langvarige Forhandling nærmede sig mod sin Afslutning. Herom handle de i det Følgende gjengivne Aktstykker.

XII.

Statssekretær P. C. Holsts Forhandlinger med F. G. Denovan i Christiania, Februar 1821.

1. Grev Engeströms Forestilling af 13de Januar 1821.[1]

Sire!

Je viens d'avoir, il y a quelques jours, une nouvelle conversation très-sérieuse avec Monsieur de Fitz Gerald, au sujet de la malheureuse affaire de Bodø, qui a déjà si souvent et si désagréablement occupé le Gouvernement de Votre Majesté, et ce Ministre vient de me remettre, depuis, sur le même objet, une note verbale, pour rappeller plusieurs points de notre entretien, et où il se refère, pour les détails à toutes les communications antérieures.

Je m'empresse, Sire, en mettant cette pièce, très-humblement, sous les yeux de Votre Majesté, de lui rendre un compte fidèle de la conférence qui lui a servi d'initiative et de base, afin de présenter, dans leur ensemble, toutes les dernières communications de Monsieur de Fitz Gerald, lesquelles, par la gravité des faits, sur lesquels elles réposent, m'ont paru réclamer toute l'attention du Gouvernement.

---

[1] Efter Originalen, der er vedheftet Statsraadsprotokollen for 13de Januar 1821, i Statssekretariatets Archiv. Smlgn. Bodøe-Sagen, S. 331; Bodøsagen, S. 107. Hermed maa sammenholdes de i det Foregaaende trykte Aktstykker.

En parlant, d'abord, de la nomination d'une *Commission Spéciale*, chargée d'examiner l'affaire sur les lieux, et, tout en rendant la plus complète justice aux motifs, qui ont engagé Votre Majesté à consentir à la proposition, qui lui en fut faite, dans le tems, par Son Conseil de Norvège; Monsieur de Fitz Gerald m'a cependant déclaré franchement et sans réserve, que Son Gouvernement n'entrevoyait point, dans cette mesure, les garanties nécessaires pour les individus intéressés. Il la considérait comme beaucoup trop tardive dans son application actuelle, quand même il l'eut regardée, dans le commencement, comme admissible en principe, et ce Ministre ajouta, que, toute autre considération à part, les tergiversations, dont les autorités Norvégiennes pouvaient, sans injustice, être accusées, ne laissaient, aux yeux du Ministère Anglais que très-peu d'espoir de voir l'affaire terminée plus promptement par une Commission Spéciale, que par toute autre autorité ordinaire. Au reste, les intéressés devaient naturellement produire à l'appui de leur cause, des témoins oculaires, et ceux-ci étant tous des marins, se trouvaient dispersés, après l'espace de deux ans dans toutes les parties du monde, de sorte que, dans le fait, il n'y en aurait que très-peu, et, peut-être, aucun qui se trouverait dans le cas de profiter des saufconduits, que la Mission de Votre Majesté à Londres a eu ordre de fournir à tous les individus, qui, soit comme parties, soit comme témoins, voulaient se rendre en Norvège.

Passant, ensuite, à la grande sensation, que cette affaire a dû produire en Angleterre, Monsieur de Fitz Gerald en recapitula les différentes circonstances. Au plus fort de l'hiver, on avait jetté dans un cachôt souterrain et malsain un grand nombre de sujets Britanniques, qui, tous, avaient droit à la protection de leur Gouvernement. On les avait chargé de fers, en leur imposant des privations de tous les genres, au point que deux individus sont morts des suites des mauvais traitemens, qu'on leur avait fait endurer, et tout cela encore, non pour cause des crimes, mais pour une simple contrevention à des réglemens de douane. — On leur avait interdit plusieurs moyens de justification. On avait, ainsi, provoqué les graves transgressions, dont Everth avait pu se rendre coupable, par la suite. On avait enfin, en attentant à la sécurité des individus

et des propriétés, blessé dans l'endroit le plus sensible, cet intérêt commercial, qui, en Angleterre, est le plus grand de tous les intérêts, parcequ'il se lie si intimement, tant à la fortune publique, qu'à toutes les spéculations particulières. En indiquant, ainsi, les élémens, qui devaient, nécessairement, concourir à former l'opinion publique sur l'affaire en question, Monsieur de Fitz Gerald dévéloppa l'espèce de nécessité morale, qui forcerait le Ministère, surtout dans les circonstances actuelles, à donner suite à la réclamation des Sieurs Everth et Stead, surtout après que l'on eut acquis la certitude positive, que ceux-ci avaient déjà dressé et remis entre les mains d'un membre connu de la Chambre des Communes, une pétition au Parlement, qui ne manquerait pas d'être prise en considération dans le cours de la prochaine session. Dèslors il deviendrait indispensable pour les Ministres de montrer, les preuves en main, qu'ils avaient tout essayé, sans rien obtenir, et Monsieur de Fitz Gerald ajouta, que très-probablement, il se verrait obligé, par la grande exaspération des esprits, qu'il prévoyait, à demander un congé pour aller, en personne, Se justifier contre les attaques de l'opposition, et pour expliquer sa propre conduite dans cette affaire, qui occupe, maintenant, plus qu'on ne saurait le croire, l'attention du Gouvernement Anglais.

Ce Ministre finit par me faire part d'un ordre positif, qu'il venait de recevoir, de déclarer au Ministère de Votre Majesté, que le Ministère Britannique, qui était à la veille d'accorder au commerce Russe, Prussien et Danois différens avantages, analogues à leurs besoins respectifs, s'était irrévocablement arrêté au parti d'exclure de la participation à ces immunités le commerce Suédois et Norvégien, jusqu'à ce que justice eût été faite dans l'affaire de Bodø. La conséquence immédiate d'un plus long retard, serait donc (la question de droit à part) *pour la Norvège*, la ruine complète de son commerce de bois, et, *pour la Suède*, la perte nullement méritée de plusieurs avantages commerciaux, dont Elle se verrait privée.

Appelé par les devoirs de ma place, á soigner les relations extérieures des deux peuples frères, que Votre Majesté gouverne, le zèle, qui m'anime pour détourner de la Norvège des pertes énormes, doit, comme de raison, redoubler, lorsque celles-ci ménacent de s'étendre également aux sujets Suédois

de Votre Majesté. Qu'il me soit permis de le déclarer, Sire, peut-être a-t-on laissé traîner trop longtems cette affaire, dont on s'est plu à se dissimuler l'importance, puisqu'il-y-a déjà plus d'un an, que j'ai communiqué à Mylord Strangford les ordres de Votre Majesté. Il est, maintenant, de la plus urgente nécessité, que l'autorité suprème intervienne directement dans cette affaire; et qu'elle puisse terminer enfin une discussion dèsagréable, dont la prolongation ultérieure compromettra, à coup sûr, les plus chers intérêts des deux peuples Scandinaves. Je me suis exprimé, Sire, avec franchise et sans reserve, car je serais responsable devant Votre Majesté, devant ma patrie, devant ma propre conscience, si je n'avais pas présenté à Votre Majesté, dans toute leur étendue, les résultats fâcheux, que pourrait entraîner un plus long retard.

Le moment est venu, je le répète, Sire, où il faut applanir des difficultés et faire disparaître les différends, qui menacent de troubler nos relations avec un des plus intimes alliés de Votre Majesté. L'organe diplomatique de S. M. Britannique, dans sa qualité de fonctionnaire public, insiste, simplement, sur une satisfaction et sur un redressement, proportionné aux pertes des ayant-cause; mais je ne crois pas abuser de la confiance personelle de Monsieur de Fitz Gerald, en prenant la liberté d'assurer Votre Majesté, que le Gouvernement Anglais verrait même, avec plaisir, que l'affaire, qui, sans cela, traînerait encore plusieurs années, pût être terminée par un accommodement libre et spontané. Il ne m'appartient point d'en préciser le mode; mais il me suffira d'indiquer les deux seuls moyens, que je connaisse, savoir — une indemnisation directe, en argent, — ou bien une immunité de droits d'entrée à accorder en Norvège, jusqu'à la concurrence de la somme convenue.

La restitution des effets, encore retenus dans les magasins de la Couronne, deviendrait, en outre, la suite nécessaire d'un semblable arrangement à l'amiable.

Au cas, que Votre Majesté daigne adopter ce très-humble avis, j'ose soumettre à Sa haute décision, s'il ne serait pas désirable de nommer, de suite, un Commissaire de la part du Gouvernement Norvégien, qui, muni, d'avance, des instructions,

précises de Votre Majesté, put entrer, sans perte de tems, en pourparlers avec les mandataires des Négocians Anglais.

Stockholm le 13 Janvier 1821.

Denne Forestilling blev afgiven i Statsraad 13de Januar 1821. Antagelig er der bagefter afgivet en mundtlig Betænkning af de øvrige Deltagere (Grev Wetterstedt, Grev A. G. Mörner, Collett og Fasting), og i Henhold til, hvad der saaledes forelaa, fattede saa Kongen sin Resolution. Dennes Hovedbestemmelse var følgende: „Den storbritanniske Minister skal gjøres Tilbud om at udnævne en betroet Mand, der uopholdeligen begiver sig til Christiania, for at træde i Underhandling med den, som Vi herved bemyndige Vor norske Regjering til paa dens Side at udnævne, for i Mindelighed at afgjøre den bodøske Sag, forsaavidt den angaar de britiske Undersaatter, der i Anledning af samme maatte have Paastande at gjøre“.

2. Fuldmagt for Statssekretær P. Chr. Holst.[1]

Fuldmagt for Hr. Statssecretair Holst til at træde i Underhandling angaaende mindelig Afgiørelse af den Bodøiske Sag med den, som den Kongl. Storbritanniske Gesandt i Stockholm dertil maatte have udnævnt, af 21de Februar 1821.

Fuldmagt.

Paa Grund af Hans Kongelige Majestæts naadigste Befaling vorder Hr. Statssecretair Holst, Ridder af den Kongelige

[1] Meddelt efter et i Rigsarchivet beroende Hefte, der indeholder bekræftede Afskrifter af de mellem Holst og Denovan vekslede Breve; paa dette Hefte er bemærket: *Fremlagt i Høiesteret den 16de December 1851. Collett.* Ogsaa de fleste af de følgende Breve gjengives efter Afskrifterne i dette Hefte. De findes tillige i fransk Oversættelse vedheftede Statsraadsprotokollen for 7de Marts 1821 i Statssekretariatets Archiv. — Om denne Holsts første Underhandling med Denovan kan henvises til Bodøsagen, S. 108 flg. Smlgn. den norske Regjerings Redegjørelse for, hvad der var foregaaet i denne Underhandling (X, 8).

Nordstierne-Orden, herved befuldmægtiget til at træde i Underhandling med den betroede Mand, som den Kongelige Storbritanniske Gesandt i Stockholm, i Følge Hans Kongelige Majestæts Tilbud maatte udnævne, til, at begive sig til Christiania, for der i Mindelighed at forsøge afgiort de Paastande, hvilke for nogle Storbritanniske Undersaatter giøres i Anledning af den Skade, som dem skal være tilføiet ved nogle i Bodø og andensteds i Nordlandene indtrufne Begivenheder, og for hvilken Skade Erstatning nu fordres; — thi vilde Hr. Statssecretairen med den ovenomhandlede Befuldmægtigede i Christiania sammentræde, og derved tage de Instructioner i Agt, som angaaende denne Underhandling ere eller vorde ham meddeelte. —

Wedel Jarlsberg.

3. Finansdepartementet til Denovan.[1]

Traduction.

Du Département des Finances & du Commerce Norvégien à Mr. F. G. Denovan, en date de Christiania, le 21 Fév. 1821.

Comme Vous avez annoncé Votre arrivée ici, afin d'obtenir un arrangement par rapport aux réclamations de certains sujets Britanniques, réclamations qui se seraient élevées en conséquence des transactions à Bodø & en d'autres endroits des Nordlands; le Département s'empresse de Vous informer, que le Sécrétaire d'État Holst, Chevalier de l'ordre de l'Étoile-polaire, a été muni de pleinspouvoirs de la part de Norvège, par rapport à cette affaire, & Monsieur Denovan est prié de s'adresser, en conséquence, à ce Monsieur.

(signé) Wedel Jarlsberg.

J. H. Vogt.

[1] Efter en fransk Oversættelse, der er indtagen som Bilag ved Grev Engeströms Forestilling af 7 Marts 1821 i Statsraadsprotokollen for samme Dag; Statssekretariatets Archiv.

4. Statssekretær P. Chr. Holst til Denovan.

21 Februar 1821.

Da De ved mundtlig Samtale i Dag har behaget at yttre, at De var ankommen her til Christiania i den Hensigt at treffe en mindelig Overeenskomst angaaende den Skades Erstatning, som nogle Storbritanniske Undersaattere formene sig beføiede til at paastaae, i Anledning af nogle i Bodø og andensteds i Nordlandene indtrufne Begivenheder, saa giver jeg mig den Ære, indsluttet at tilstille Dem verificeret Afskrift af den for mig til denne Underhandling udfærdigede Fuldmagt, og tør jeg forvente fra Dem at blive meddeelt Copie af den Udnævnelse til dette Hverv, med hvilken jeg forudsætter, at De fra den Kongelige Storbritanniske Gesandt i Stockholm er bleven forsynet.

Naar de giensidige Fuldmagter paa denne Maade ere blevne udvexlede og befundne at være i behørig Orden, kunne vi nærmere aftale en for os begge beleilig Tid til at begynde Underhandlingerne.

Undertegnede bruger denne Leilighed for at bevidne Hr. Denovan sin særdeles Høiagtelse etc.

5. Denovan til Statssekretær Holst.[1]

22 Februar 1821.

I Giensvar paa Deres Høivelbaarenheds Skrivelse af Gaars Dato, har jeg den Ære at tilkiendegive Dem, at ihvor gierne Hans Excellence den Storbritanniske Gesandt i Stockholm seer en mindelig Afgiørelse af den saakaldte Bodøiske Sag imøde, har han dog ikke — af Aarsag, som er visseligen bleven Hans Majestæt Kongen til Sverrig og Norges Statsminister for de udenlandske Sager communiceret, funden det for raadeligt at indgaae Hans Kongelige Majestæts Tilbud, angaaende Udnævnelsen af en Person, at sammentræde med

[1] Om de i dette Brev anvendte Udtryk kan henvises til Bodøsagen, S. 108 flg.

Deres Høivelbaarenhed i Christiania i Underhandling om ovennævnte Gienstand: altsaa er jeg ikke forsynet med noget saadant(!) Fuldmagt fra Hans Excellence i denne Anledning. Men da jeg er fuldkommen bemyndiget af de private Partier, til at forsøge en Afgiørelse af deres Fordringer, jeg underkaster mig (sic) Deres Høivelbaarenheds Mening, om det ikke skulde være tilstrækkeligt, at jeg forelagde Dem denne min Autorisation.

Jeg har den Ære at forsikre Deres Høivelbaarenhed om den særdeles Høiagtelse, hvormed jeg forbliver etc.

6. Statssekretær Holst til Finansdepartementet.

22 Februar.

Efterat Hr. Denovan i Gaar havde mundtlig yttret for mig, at han var ankommen her til Christiania i den Hensigt, at træffe en mindelig Overeenskomst angaaende den Skades-Erstatning, som nogle Storbritanniske Undersaatter formene sig beføiede til at paastaae, i Anledning af nogle i Bodø og andensteds i Nordlandene indtrufne Begivenheder, sendte jeg ham strax verificeret Afskrift af den mig af Departementet meddeelte Fuldmagt, og tilskrev ham derhos saaledes som af vedlagte Copie behagelig vil erfares. Han har derpaa i Dag tilmeldt mig, at han ikke var forsynet til denne Underhandling med nogen Fuldmagt fra den Kongelige Storbritanniske Gesandt i Stockholm, men at han derimod var fuldkommen bemyndiget af de private Partier til at søge en Afgiørelse af deres Fordringer, hvorhos han tillige har henstilt, om det ikke kunde være tilstrækkeligt, at han fremlagde denne hans Autorisation. Af denne Hr. Denovans Skrivelse følger ligeledes Afskrift.

Da det saavel ved Hans Kongelige Majestæts naadigste Bestemmelse, som ved den mig af Departementet meddeelte derpaa grundede Fuldmagt, er foreskrevet, at jeg skulde indtræde i Underhandling med den betroede Mand, som den Kongelige Storbritanniske Gesandt i Stockholm maatte have udnævnt eller herefter maatte udnævne, saa anseer jeg mig

ikke beføiet til at indlade mig under(!) Negotiation, angaaende denne Sag med Hr. Denovan, der ikke har kunnet producere nogen saadan Autorisation.

At underhandle med Hr. Denovan som privat Mandatarius for engelske Kiøbmænd, derfor ansøger jeg og haaber underdanigst at vorde naadigst dispenseret.

7. Finansdepartementet til Statssekretær Holst.

23 Februar.

Departementet, som har modtaget Hr. Statssecretairens behagelige Skrivelse af 22de dennes, skulde herved, efter høieste Befaling, have Dem anmodet at tilkiendegive Francis Garden Denovan, at De ikke med ham kan indlade Dem i nogen officiel Underhandling, saalænge han ikke beviser, at han er den betroede Mand, som den Storbritanniske Gesandt har udnævnt.

8. Statssekretær Holst til Denovan.

23 Februar.

Til Svar paa den Skrivelse af Gaars Dato, hvormed det har behaget Hr. Denovan at beære undertegnede, undlader han ikke herved tienstligst at melde: at da det, saavel ved Hans Majestæt Kongen, hans Herres naadigste Bestemmelse, som ved den ham meddeelte, derpaa grundede Fuldmagt, er ham paalagt, at underhandle angaaende en mundtlig Afgiørelse af den saakaldte Bodøiske Sag, med den, som den Kongelige Storbritanniske Gesandt i Stockholm dertil maatte have udnævnt, og Hr. Denovan har erklæret ikke at være forsynet med nogen saadan Autorisation, saa anseer Undertegnede sig ikke beføiet til, nu for Tiden at indlade sig med Hr. Denovan i nogen officiel Underhandling angaaende berørte Gienstand.

Idet han høiligen beklager, at denne Omstændighed, tvertimod Hans Majest. Kongen, hans Herres Ønske og Villie, vil forhale Sagens endelige Afgiørelse, giør han sig dog tillige

det Haab, at Hr. Denovan vil sørge for, at faae denne Hindring saasnart muligt hævet. —

Undertegnede bruger denne Leilighed for at gientage for Hr. Denovan Forsikringen om sin særdeles Høiagtelse etc. —

9. Statssekretær Holst til Grev Engeström.

Statssecretair Holsts Rapport om det hidtil passerede mellem ham og Hr. F: G: Denovan angaaende Bodø-Sagens mindelige Afgiørelse — til Hans Excellence Udenrigsministeren af 24de Februar.

I Følge Deres Excellences Befaling giver jeg mig den Frihed angaaende det passerede i den Bodøiske Sag, herved at meddeele følgende:

Den 21de Februar indfandt Denovan sig hos mig, og anmeldte, at han var ankommen hertil i den Hensigt at træffe en mundtlig Overeenskomst angaaende den Paastand paa Erstatning, som nogle Storbritanniske Undersaatter formeene sig beføiede til at giøre, i Anledning af nogle paa Bodø og andetsteds i Nordlandene stedfundne Begivenheder. Jeg tilkiendegav ham derpaa, at jeg (hvorom han ogsaa allerede fra Finants Departementet var bleven underrettet) var befuldmægtiget til, angaaende berørte Gienstand, at træde i Underhandling med den, som af den Storbritanniske Gesandt i Stockholm dertil var udnævnt. Samme Dag sendte jeg ham verificeret Afskrift af den for mig udfærdigede Fuldmagt og udbad mig tillige at blive meddeelt Copie af den Udnævnelse, som jeg forudsatte, at han fra den Kongelige Storbritanniske Gesandt i Stockholm var forsynet med, da vi derefter, naar Fuldmagterne paa denne Maade vare udvexlede, kunde nærmere aftale en for begge beleilig Tid til at paabegynde Underhandlingerne.

Under 22de tilmeldte derpaa Hr. Denovan mig, at han ikke var forsynet med nogen Fuldmagt fra den Storbritanniske Gesandt, men at han derimod var fuldkommen bemyndiget af de private Partier til at forsøge en Afgiørelse af deres Fordringer.

Jeg giorde herom, samme Dag, Indberetning til Finants-Departementet, som derpaa under 23de har efter høieste Befaling anmodet mig om at tilkiendegive Hr. Denovan, at jeg ikke med ham kunde indlade mig i nogen officiel Underhandling, saalænge han ikke beviser, at han er den betroede Mand, som den Storbritanniske Gesandt har udnævnt. Herom har jeg samme Dag meddeelt Hr. Denovan fornøden Efterretning.

Med denne Episode, der udspilledes i Christiania, indtraadte der en endnu stærkere Spænding mellem den norske Regjering og Udenrigsministeren. Naar dennes Handlemaade senere blev skarpt bedømt af de norske Statsraader og seet i mistænksomt Lys, da er en af Hovedgrundene dertil at søge i det, som forefaldt dels under de her refererede Forhandlinger, dels lige efter disse. Den norske Regjering afgav Indstilling om det Forefaldne den 27de Februar 1821, og derefter afholdtes Statsraad hos Kongen i Stockholm den 7de Marts. I dette befalede Kongen, at Statssekretær P. Chr. Holst skulde indfinde sig i Stockholm og der træde i „partikulær Underhandling“ med Denovan. Ved samme Anledning gav Grev Engeström en Forestilling, der ved sin spidse Form i høi Grad vakte den norske Regjerings Uvillie og derigjennem bidrog til at udvide den Kløft, som dannede sig imellem dens og Udenrigsministerens Opfatning.

Denne Forestilling (Bodøsagen, S. 109) var længe kun kjendt i det Uddrag, der er trykt i Bodøe-Sagen, S. 347 flg. Den er senere helt trykt i Oversættelse i Breve og Optegnelser af Statsraad P. Motzfeldt, S. 529—532. Den skal herefter gjengives som sidste Numer i dette Afsnit paa Fransk, efter Originalen, der findes vedheftet den Kgl. Resolution af 7de Marts 1821 i Statssekretariatets Archiv.

10. Grev Engeströms Forestilling af 7de Marts 1821.

Très-humble rapport au Roi.

Stockholm le 7 Mars 1821.

Un nouvel et désagréable incident, venant d'interrompre les pourparlers qui allaient s'ouvrir entre Mr. le Sécrétaire

d'Etat Holst et le Sieur Denovan, au sujet de la trop malheureuse affaire de Bodø; il est de mon devoir, Sire, d'appeller très-humblement l'attention de V. M. sur cet objet, dont l'importance politique s'augmente de jour en jour, en raison de la multiplicité continuelle des obstacles, qui depuis plus de deux ans n'ont jamais cessé d'en entraver la marche et d'en retarder l'arrangement.

Comme j'ai eu l'h^r de l'annoncer, dans mon dernier très-humble rapport, du 13 Janvier, Mr. de Fitzgerald, agissant dans le sens de ses instructions et des usages diplomatiques généralement reconnus, a toujours déclaré, que lui-même ne pouvait qu'insister sur une satisfaction convenable de l'offense faite à la dignité nationale et sur une complète indemnisation des pertes qu'ont éprouvées les parties intéressées; qu'en faisant cette réclamation, il ne pouvait comme organe diplomatique de Son Souverain que l'adresser directement au Ministère de V. M., sans jamais se mettre en rapport avec telle ou telle branche de l'administration intérieure; et que par conséquent il devait peremptoirement décliner de négocier, soit en personne, soit par procuration avec le Département des Finances du Royaume de Norvége; mais que non obstant les ordres positifs contenus dans ses instructions et dans la vue d'accélérer la marche de l'affaire, ainsi que pour écarter des discussions dèsagréables entre les deux Cours il pouvait prendre sur lui d'admettre, à côté de sa négociation avec le Ministère de V. M., une autre négociation entamée sur la base d'un accommodement à l'amiable entre les autorités Norvégiennes et les parties intéressées ou leur fondé de pouvoir (sic), quoique sans sa participation; et ce fut dans cette intention, que, sur ma persuasion spéciale, Mr. de Fitzgerald consentit, quoiqu' avec peine, au départ de Mr. Denovan pour Christiania.

Si le principe sur lequel a agi ce Ministre avait besoin d'être soutenu par des exemples, j'aurais l'h^r de citer, que me trouvant comme Ministre du Roi à Londres, je fus chargé par le Ministère d'alors d'une réclamation auprès du Gouvernement Britannique. L'affaire commençait à traîner un peu, et la partie intéressée vint me proposer de négocier dans le but d'un accommodement. Je ne pus que rejetter cette demande, tout en lui disant, que, si elle pouvait lui même réussir sur eette voie, je ne désirerais rien de mieux, et qu'ainsi je pou-

vais tout au plus admettre des démarches de sa part, mais nullement les sanctionner. Ma conduite, en cette occasion, fut, comme de raison, approuvée.

Le Sieur Denovan partit d'ici, muni par moi d'une lettre d'introduction pour S. E. Mr. le Comte de Sandels, l'annonçant comme chargé d'entrer en pourparlers avec la personne, que désignerait la Régence de Norvège, ce dont celle-ci a été dûement informée par Son Excellence. Après son arrivée, eut lieu la correspondence entre Mrs. de Holst et Denovan, dont j'ai l'h^r de soumettre à V. M. une traduction. Elle y verra, que la Régence a définitivement déclaré ne pas pouvoir permettre à Mr. de Holst d'entrer en négociation avec Denovan, à moins que celui-ci ne fut muni de pouvoirs signés par Mr. de Fitzgerald.

Si l'on examine cette décision dans ses motifs et dans ses résultats, elle me paroît prêter à des remarques très-fondées.

La Régence allègue que V. M. lui avait ordonné de faire traiter avec la personne, que désignerait Mr. de Fitzgerald.

En admettant, que la Régence, peu habituée à la manière, dont se traitent les affaires diplomatiques, aurait pu se permettre de commenter les ordres de V. M.; toutes ses doutes sur la mission du Sieur Denovan auraient dû cesser, dès que S. E. Mr. le Comte de Sandels lui eut fait part de ma lettre, et lors qu'Elle eut crû, que le Sr Denovan, muni des pouvoirs des Sieurs Everth et Stead, avait reçu de moi un passeport et une plaque de courrier. Elle savait d'ailleurs, que le même individu avait déjà fait plusieurs voyages à Christiania, uniquement pour l'affaire en question, et qu'il avait déjà, à plusieurs reprises, traité directement avec Mr. le Comte de Wedel Jarlsberg.

En ayant la conviction intime, que la Régence désire sincèrement, aller au devant des intentions de V. M., pour terminer cette affaire, le but aurait à mon avis été mieux rempli, si, pour lever ces scrupules, on avait commencée (sic) les pourparlers avec Denovan, sub spe rati, en demandant les ordres d'ici sur le point de forme, qui semblait douteux à la régence. Maintenant le fond de l'affaire a été sacrifié à des simples considérations accessoires, qui ne portaient que

sur la forme; et par là le Ministère de V. M. a été placé dans une fausse position vis-à-vis du Gouvernement Anglais et de Mr. de Fitzgerald.

Le voyage du Sr Denovan n'ayant ainsi eu d'autre résultat qu'une perte de tems inutile et Mr. de Fitzgerald, ayant renouvellé Ses instances pour un prompt arrangement de l'affaire; j'ose soumettre à V. M., s'il ne serait point convenable, soit d'autoriser un membre de Son conseil Norvégien d'entrer en négociation avec le Sr Denovan à Stockholm, soit d'appeller ici Mr Holst, pour le charger sans délai de la même commission.

Je dois avoir l'h[r] d'informer V. M. en cette occasion, que toutes les pièces, concernant la réclamation des Sieurs Everth & Stead viennent d'être imprimées en Angleterre, pour être produites devant le Parlement.

C'est avec une véritable affliction, que je me trouve forcé de dire, que tout ce qui retarde la décision de cette affaire, donne lieu à supposer, qu'on ne veut jamais finir, supposition, qui pourra compromettre les intérêts les plus chers des deux Royaumes.

J'ose en conséquence supplier V. M. de vouloir bien donner Ses ordres les plus précis, pour que la dèsagréable affaire en question soit terminée sans délai.

Laurent d'Engeström.

Som allerede nævnt, afgav Kongen i Statsraadet den 7de Marts en Resolution, der i væsentlige Punkter forandrede den tidligere, af 13de Januar. I Stedet for Christiania skulde Stockholm være Stedet for Underhandlingerne, og i Stedet for at føres mellem officielt bemyndigede Underhandlere skulde disse nu antage en „partikulær“ Karakter og af det norske Finansdepartements Repræsentant føres med en privat Englænder som Repræsentant for de private, formentlig skadelidende Handelshuse.

Unegtelig var dette en stor Forandring! Unegtelig kunde det se paafaldende ud! Det vakte da ogsaa en betydelig Harme inden den norske Regjering i Christiania, — en Harme, der blev saa meget stærkere, som Statsraaderne fandt sig per-

sonlig krænkede ved den Form, hvori Grev Engeström havde fremsat sine Anførsler i Statsraadet. Den gjensidige Uvillie, som fra Grev Engeströms Side allerede var kommen tilsyne i hans Anførsler i de to Statsraadsmøder 28de Oktober 1820 og 13de Januar 1821, var nu bleven en Kjendsgjerning, og det er denne, som siden har kastet sin mørke Skygge over Bodøsagens Historie. I den gjensidige Uvillies Belysning har denne Historie senere været seet og fremstillet.

Bitterheden fra norsk Side havde til en Begyndelse sin Grund deri, at man troede, Udenrigsministeriet ikke gjorde fuldstændig Rede for Stillingen, som den virkelig var, og specielt, at det ikke forelagde den norske Regjering alle Aktstykker. Allerede i 1819 findes der Antydninger til en saadan Opfatning paa norsk Side. En Indstilling fra Finansdepartementet, der er refereret i Statsraadet 3die December 1819 (Referatprotokol for 1819, 4, No. 665) viser, hvorledes man fandt Anledning til at besvære sig; denne Indstilling begynder saaledes: „I Anledning af en af den Storbritanniske Gesandt ved Hans Majestæts Hof indgiven Note, hvilken dog ikke er dette Departement meddelt, og hvori“ etc. Lignende Hentydninger forekomme ogsaa i de følgende Aar i officielle norske Aktstykker. De norske Statsraader maa den hele Tid have havt en mistænksom Følelse af, at de ikke fik fuld Besked. Jeg kan herom henvise til, hvad der er bemærket i Bodøsagen, S. 138 flg.

Imidlertid maa jeg nu noget modificere, hvad jeg der har sagt. Det anføres paa nævnte Sted, at det norske Statsraad „kun fik meget knappe Meddelelser om den Noteveksel, der førtes med den britiske Gesandt“, og at det samme Statsraad „manglede i væsentlig Udstrækning det nødvendige Materiale til at kunne forstaa, hvorfor Grev Engeström netop lagde Kursen an, saaledes som det efterhaanden viste sig“. Jeg tror nu, at dette er sagt for stærkt. Der er Aktstykker fra denne Tid, som — det viser Indstillingen af 3die December 1819 — ikke ere meddelte den norske Regjering, og det kan være naturligt nok, at enkelte af de mest paagaaende britiske Dokumenter ikke kom frem. Kongen saavelsom Udenrigsministeren kan her, uden at det derfor er berettiget at dadle dem, have ønsket at dække over de værste formelle Uhøfligheder, der bleve dem budne fra britisk Side. Imidlertid er det sikkert, at dette ikke gjælder alle Dokumenter af denne Art, og den norske Regjering har ogsaa havt Adgang til at gjøre sig bekjendt med flere af de værste Noter. I mange Tilfælde er det ikke saa let at paavise, om et Dokument netop har været meddelt den norske Regjering; i Almindelighed kan siges, at Statsraadsafdelingen har faaet mere at se, og at de høieste norske Myndigheder overhovedet have faaet sig forelagt et ret

omfattende Materiale til at dømme om Sagens Realitet i dens store Træk.

Fremfor alt gjælder dette om den diplomatiske Noteveksel, der angik Denovans Reise til Christiania i Februar 1821. De ovenfor trykte *notes verbales* af 4de og 9de Januar, der vare afgjørende for denne Sag, bleve sammen med Forestillingen af 13de Januar forelagte den norske Regjering, ligesaavel som Statsraadsafdelingen, og de findes den Dag idag vedheftede den Statsraadsprotokol for 13de Januar, der sendtes til Christiania. Den norske Regjering har altsaa havt de nødvendige Dokumenter i sine Hænder. Men den har neppe forstaaet, hvorledes de skulde tydes.

Jeg skal nærmere paavise dette.

I Statsraadsmødet den 13de Januar havde Grev Engeström redegjort for det britiske Standpunkt, saaledes som dette var fastslaaet i Fitzgeralds *note verbale* af 4de Januar 1821. Han holdt sig strengt til dette, og han maatte, med sit mere indgaaende Kjendskab til de britiske Fordringer, i Henhold til disse have opgjort, hvor langt det var muligt at gaa. Saaledes foreslog han at udnævne en Kommissær for den norske Regjering til at forhandle med en Fuldmægtig for de fremmede Kjøbmænd, og han nævnte ikke Christiania som Stedet for denne Forhandling.

Men i den kongelige Resolution kom der ind noget Mere, der var nyt. Her er saaledes foregaaet noget andet, noget mere, som ikke kjendes, og Kongen maa da antagelig have fulgt den norske Statsraadsafdelings Anvisning, naar han gav sin endelige Beslutning den Form, den fik. Thi Resolutionen forudsatte, at den britiske Underhandler skulde have en Fuldmagt af sit Lands Gesandt, — altsaa ikke alene være en Repræsentant for de klagende private Kjøbmænd. Dette blev meddelt den norske Regjering, sammen med de to *notes verbales* af 4de og 9de Januar og Udenrigsministerens Forestilling af 13de Januar.

Under 24de Januar foregik en ny Udveksling af Meninger i Sagens Anledning mellem Grev Engeström og Fitzgerald. Grev Engeström gav dermed den britiske Gesandt Oplysning om den faldne Resolutions Indhold, med den Tilføielse, at den af Gesandten opnævnte Mand blev en *mandataire* for de fremmede Kjøbmænd. Dette sidste har dog ingen Indflydelse havt, da Fitzgerald allerede før Modtagelsen af Udenrigsministerens Brev havde taget sit Standpunkt, og det er heller ikke dadlet (Bodøe-Sagen, S. 163, 344). Derefter afreiste Denovan til Christiania for at underhandle som de private Kjøbmænds Kommissær. Fitzgerald havde afslaaet at give ham en Fuldmagt og derigjennem paatrykke ham det officielle Stempel. Dermed havde han markeret sit Standpunkt, det samme som før den 13de.

Idet nu Denovan kom til Christiania uden at medbringe en saadan Fuldmagt som forudsat i Resolutionen, blev Sagen til en Begyndelse uforstaaelig for den norske Regjering. Denovan havde kun at fremlægge en Skrivelse fra Grev Engeström, der var bestemt for Statholderen Grev Sandels. I sin sædvanlige Rapport til Kongen af 21de Februar berettede denne, at Denovan for nogle Dage siden var ankommen til Christiania, — at Statsraadet havde udnævnt Statssekretær P. Chr. Holst til at underhandle med ham, men at der af Mangel paa Fuldmagt for Denovan vistnok vilde opstaa en Afbrydelse. Der kan her ikke være Tvivl om, at den norske Regjering var enstemmig om at betragte Sagen i fuld Overensstemmelse med Grev Sandels. Smlgn. P. Motzfeldts Optegnelser, S. 252 flg. Saa skulde Underhandlingen begynde. Denovan paaberaabte sig en Aarsag, som sikkerlig var meddelt Udenrigsministeren, medens den norske Regjering holdt sig til Resolutionens Ordlyd og krævede at se Fitzgeralds Fuldmagt, forinden Holst kunde optage nogen Forhandling.

Dermed brast det Hele.

Denovan reiste tilbage til Stockholm, og Haabet om at kunne føre Underhandlingen i Christiania var for altid afskaaret.

Videre fulgte, som ovenfor refereret, den norske Regjerings Indstilling af 27de Februar og Resolutionen af 7de Marts. Sammen med denne blev Grev Engeströms her foran aftrykte *très-humble rapport au Roi* tilstillet den norske Regjering. Om de Stemninger, sidstnævnte Dokument fremkaldte hos Statsraaderne i Christiania, haves et tilforladeligt Vidnesbyrd i den voldsomme Harme, hvoraf Statsraad P. Motzfeldts Dagbog for 16de Marts i den Anledning svømmer over. Motzfeldt foreslog, at Statsraadet skulde besvare de i nævnte *rapport* indeholdte Udtalelser med en speciel Indstilling til Kongen. Regjeringens øvrige Medlemmer vare deri enige, og det overdroges Motzfeldt at forfatte et Udkast. Dette er nu trykt i hans Breve og Optegnelser, S. 399—403. Smstds., S. 257 flg. oplyses, at Motzfeldt den 23de Marts i Statsraadsmødet oplæste sit Udkast, der fandt de øvrige Statsraaders Bifald, men at Statholderen negtede at underskrive. Indstillingen kom ikke videre. Men den er dog, som Udkastet fremdeles foreligger, et talende Vidnesbyrd om, hvor langt det nu var kommet med den gjensidige Bitterhed.

Vi kunne nu dømme rolig om Stridsspørgsmaalets Art, og uden Lidenskab granske begge Parters Bevæggrunde. Det synes mig ikke at kunne være tvivlsomt, at Udenrigsministeren i Realiteten havde Ret til at holde paa den Opfatning, han fremholdt, af den norske Regjerings Handlemaade. Med mindre Formalisme vilde denne visselig ogsaa have taget Sagen

paa den Maade, han bagefter antydede. Modsætningen mellem Resolutionen og den Form, hvorunder Denovan præsenterede sig som ikke-officiel Agent, var i sig selv saa stor, at den vel maatte give en Anvisning om, at her var opstaaet visse Vanskeligheder. Saa skulde det atter have ligget nær at undersøge Grunden hertil og skaffe sig Rede paa, hvori de laa. Da var de før omtalte Aktstykker af 4de, 9de og 13de Januar ved Haanden. Et nærmere Studium af dem maatte have kunnet give Regjeringen Nøglen. Som Grev Engeström bagefter antydede, havde det da ligget nær at aabne en foreløbig Forhandling og imidlertid indhente nærmere Forklaring over, hvad der var foregaaet.

I Stedet lod man den stramme Formalisme raade. Saavel Statssekretæren som Regjeringen forskansede sig bag sit *non possumus* og lod dermed Denovan slippe bort fra Christiania, hvor han under den fortsatte Underhandling vilde have været skilt fra Fitzgerald. Her blev der begaaet en taktisk Feil, der igjen fik sine Eftervirkninger.

Med Hensyn til den Form, hvori Grev Engeström lod sine officielle Udtalelser fremkomme, da kan det forstaaes, at han, der var nærmest til at tage Stødet fra den storbritanniske Gesandt, har befundet sig i en stærkt irriteret Stemning, da han saa Denovan komme tilbage. Det kan forklares, at han i denne Stemning har gaaet saa langt som at tillægge Regjeringen i Christiania en formelig Tendens til at ville udhale Sagens Afgjørelse. Der var ved dens langvarige Behandling Meget, som kunde forekomme uforklarligt for den, som ikke var vant til den norske Forretningsgang, og som kunde lede til Antagelser som den nævnte. Ogsaa den britiske Gesandt kunde have en lignende Formening, og Grev Engeström kunde selv fra ham vente sig de samme Bebreidelser.

Imidlertid var det ikke just derfor paakrævet at give sin Misbilligelse en saadan Form, som den fik. Den norske Regjerings Mangel paa Erfaring i Behandling af diplomatiske Spørgsmaal kunde være saa stor, den være vilde, uden at det derfor behøvedes at understrege Factum, som det nu skede. Allerede her var Formen uheldig. Den blev det endmere, hvor Regjeringens Forhold i Almindelighed med Bodøsagens sendrægtige Behandling kom paa Tale. En Procedure af denne Art, hvor et Medlem af det ene Statsraad for Thronens Fod tilkjendegiver sin Misbilligelse af det andets Handlemaade i Udtryk, som de her anvendte, vil altid byde saa mange uheldige Sider, at den helst bør søges undgaaet. I 1821 fik denne Adfærd langtrækkende Betydning.

Thi den længe opsamlede Bitterhed slog nu ud i aaben Lue. Fra denne Dag befandt de to Parter sig paa Krigsfod. For selve Bodøsagens Udgang havde dog denne Strid ingen

Betydning. Fitzgeralds Note af 4de Januar havde faktisk afgjort Sagen og blev Grundlaget for, hvad der videre skede.

For Historien gjælder det her om at trække Grænserne mellem selve Bodøsagens reelle Forløb, der er noget for sig, og den alt mere tilspidsede Stemning mellem Udenrigsministeren og den norske Regjering. Denne sidste er et mere specielt Mellemværende, som rettelig maa skilles ud fra den egentlige Hovedaffære. Den har medført en Udveksling af diverse Pikanterier og kan i visse Punkter være oplysende for Tidens Forhold. I Norge har den været bestemmende for Manges Opfatning af den unionelle Styrelse af de diplomatiske Anliggender, og den, som gjennemlæser Statsraad P. Motzfeldts Optegnelser, vil allerede der *in nuce* forefinde hele den haarde Dom over Grev Engeströms Handlemaade i Bodøsagen, som senere blev gjængs i Norge. Denne Dom er først formet af de norske Statsraader i 1821, og fra dem bredte Fordømmelsen sig videre. Grev Engeström vilde have undgaaet meget af dette haarde Eftermæle, hvis han i de to Statsraadsmøder den 13de Januar og 7de Marts 1821 havde vist større Forsigtighed og undgaaet de utilbørlige og nedsættende Udtryk, han der brugte. Der blev Intet gjort for at korrigere den engang opgjorte Mening, uagtet der nok havde været Leilighed dertil.

Det kunde saaledes have været ønskeligt, om det i 1827 udgivne officielle Skrift, Bodøe-Sagen, havde gjort fuldstændig Rede for, hvad der var forefaldt ved Denovans Reise til Christiania. Men det viser sig, at Udgiveren, Expeditionssekretær P. Holst, heller ikke har havt den fornødne Erfaring til at forstaa de diplomatiske Sædvaner. Ellers vilde han have leveret et bedre, mere fyldestgjørende Uddrag af Aktstykkerne. Grev Engeströms Forestilling af 13de Januar 1821 refereres i Bogen paa to Steder (S. 158—160 og S. 331—333), men uden Konklusionen! Slutningen, det Væsentlige, det, som viser Grev Engeströms Forhold til Resolutionen af samme Dag, er udeladt som noget uvæsentligt, der ingen Betydning kan have. Saavel Storthingets Protokolkomité fra 1827, med N. St. Schultz i Spidsen, som P. Holst, har her vist sin politiske Naivetet. I god Tro har man hoppet over det Moment, som for en retfærdig Bedømmelse maatte være det vigtigste. Det er, som jeg har anført i Forordet til mit lille Skrift om Bodøsagen, at P. Holst ikke paa alle Punkter „har forstaaet det Sprog, som de diplomatiske Noter talte“.

Imidlertid kan maaske ogsaa Grev Engeström — ved Siden af den uheldige, tilspidsede, stødende Form, som han havde valgt for sin Polemik med den norske Regjering — have begaaet en Feil i sit Referat af det Passerede. Der er deri en stærk Afvigelse fra den norske Text. Men denne har

først kunnet konstateres i sit virkelige Omfang, efterat den franske Original af den her meddelte Forestilling af 7de Marts er kommen for Dagen.

I denne siger Udenrigsministeren — og han udhæver specielt det Ord, hvorpaa Vægten maa ligge — at den norske Regjering har forklaret, at Kongen havde paalagt den at forhandle med den Person, som Fitzgerald *désignerait*.

Men i selve den norske Indstilling forekommer kun Ordet *udnævne*. Her foreligger der altsaa en ret iøinefaldende Uoverensstemmelse[1].

Det ser — saaledes som Dokumenterne nu foreligge — ud, som om Udenrigsministeren her har refereret galt, og det netop i et Punkt, hvori han retter et skarpt Angreb mod den norske Regjering. Det vil ikke her være nok at sige, at det feilagtige Ord kan være indkommet ved en Hukommelsesfeil. Dertil kan svares, at ved saadanne Tilfælde stoler man ikke uden videre paa sin Hukommelse, men tager Dokumenterne frem til fornyet Granskning og anfører deres Udtryk med den allerstrengeste Nøiagtighed.

Forsaavidt ser Sagen paafaldende ud.

Imidlertid kan der ogsaa være en Mulighed for, at Grev Engeström her — tiltrods for, at Skinnet er imod ham — dog kan have citeret rigtig, og at han virkelig kan have havt et Dokument at holde sig til. Netop den Omstændighed, at han saaledes udhæver Ordet *désignerait*, skulde jo tyde paa, at han der maa have følt sig sikker som Citator og Anklager. Det var meget dristigt her at anvende et feilagtigt Udtryk, og derved at stole paa, at Flertallet af den norske Regjerings Medlemmer ikke var stærkt i det franske Sprogs diplomatiske Finesser.

Det, som da maatte være afgjørende, bliver i dette Tilfælde et Dokument, som jeg ikke har havt Anledning til at se, — et Dokument, som maaske ikke mere foreligger. I den til Kongen rettede Forestilling skulde det være rimeligt, at Grev Engeström har henholdt sig til de Udtryk, som han fandt anvendt i den franske Oversættelse af Regjeringens Indstilling af 27de Februar, der maa forudsættes at være fremlagt i Statsraadet hos Kongen den 7de Marts. Carl Johan kunde ikke læse Norsk, og der maa ved en saa vigtig Sag have været givet ham Anledning til at læse denne Indstilling paa Fransk[2].

---

[1] I sin Oversættelse af Forestillingen har Statsraad K. Motzfeldt anvendt Ordet: *paavise*. Men dette gjengiver ikke Meningen af *désigner*.

[2] Der er her endnu en Mulighed, som kan nævnes, men som dog neppe har meget for sig, — at *désigner* i hin Tids diplomatiske Fransk kunde havt væsentlig samme Anvendelse som *nommer*. Jeg nævner den, men tror ikke selv derpaa.

Saaledes bliver Spørgsmaalet: hvorledes har vedkommende Oversætter der gjengivet det oprindelig anvendte Ord *udnævne*?

Det kan godt tænkes, at Oversættelsen ikke har været af den mest paalidelige Beskaffenhed, og at der i den er indkommet det feilagtige *désigner* istedet for *nommer*. Saafremt dette er skeet, har Udenrigsministeren ikke begaaet nogen Feiltagelse, idet han henholdt sig til den fra norsk Side for Kongen fremlagte Oversættelse. Feilen ligger da i denne.

Uheldigvis maa det forudsættes, at denne Oversættelse forlængst er forsvunden. Jeg har ialfald ikke kunnet finde den, og skulde den senere fremkomme, da vil det bero paa et rent Tilfælde. Men saa maa tillige det hele Spørgsmaal om Udenrigsministerens Berettigelse til at anvende det Ord, han har benyttet, henstaa uafgjort. Bedømmelsen deraf hænger af den Mulighed, der er for, at den urigtige Oversættelse allerede har foreligget i det Dokument, hvortil han maatte referere, da han fremlagde sin Forestilling for Kongen.

Det synes lidet tænkeligt, at Udenrigsministeren paa denne Maade, i siddende Statsraad for Kongen, i Nærvær af den norske Statsminister og to norske Statsraader, skulde have været saa uforsigtig at anføre et feilagtigt Citat og ovenikjøbet understrege det Ord, som han da maatte forstaa, at han urigtig gjengav.

XIII.

Statssekretær P. Chr. Holsts Forhandlinger med F. G. Denovan i Stockholm, April—Juni 1821.[1]

1. Grev Engeström til Statssekretær P. Chr. Holst.

Till Herr Stats Secreteraren Holst.

Jag får härhos äran öfversända en, på Kongl. Majts., i Dess Norrska Stats Råd afgifne Nådiga Befallning, utfärdad Instruction, hvilken Herr Stats Secreteraren äger, att ställa sig till efterrättelse vid Dess underhandlingar med Hr. Denovan, rörande den Bodoeska saken; och torde jag i sammanhang härmed få äran anmoda Herr Stats Secreteraren att ofördröjeligen öppna samma underhandling, samt i sådant afseende underrätta Hr. Denovan om den dag Herr Stats Secreteraren finner lämpeligt att dertill utsätta.

Stockholm den 11 April 1821.

Lars von Engeström.

2. Instruktion for Statssekretær P. Chr. Holst.

Instruction
paa Naadigste Befaling udfærdiget for Stats Secretair Holst, med Hensyn til den ham anbetroede parti-

[1] Bodøsagen, S. 114 flg. — De i dette Afsnit meddelte Dokumenter ere hovedsagelig gjengivne efter Originaler og Koncepter i Rigsarchivet.

culaire Underhandling, angaaende de Paastande, som forventes fremsatte om Skadeserstatning til Engelske Handelsmænd, i Anledning af nogle i Bodøe og andetsteds i Nordlandene, indtrufne Begivenheder. Stockholm den 11 April 1821.

1.

Stats Secretair Holst træder, angaaende den overfor benævnte Gienstand, i particulair Underhandling med Hr. Donovan, som Mandatarius for de Engelske Handelsmænd, der formene sig at være skadelidte.

2.

Stats Secretairen anhører de Paastande, hvormed bemeldte de Engelske Handelsmænds forommeldte Mandatarius maatte fremkomme, og affordrer ham Forklaring over Beskaffenheden af og Omstændighederne ved de Begivenheder, hvorpaa Paastandene maatte grunde sig, for at Stats Secretairen derved kan sættes i Stand til, at bedømme Grunden for de gjorte Paastande, derefter fra sin Side tilkiendegive sin Formeening, og bevirke en mindelig Overenskomst.

3.

Hs. Kongl. Majt., som haver naadigst tilkiendegivet, at Høistsamme ønsker et Resultat opnaaet, der kan bortfjerne ikke allene al Frygt for et aabenbart Brud med det Storbrittaniske Hof, men endog al Skin af et mindre venligt Forhold imellem Hs. Kongl. Maj.ts og det Storbrittaniske Hof, haver lige naadigst befalet, at der ved Underhandlingen skal tages Hensyn:

a. paa Sagens særegne Beskaffenhed, der ved at gjøres til Gienstand for Diplomatiske Forhandlinger, fordrer, at den betragtes fra en mere omfattende Synspunct, i Følge hvilken de Ulejligheder, der kunne ramme det offentlige Vel, bør komme i væsendtlig Betragtning og nøjagtligen(!) vejes imod de Opofrelser, der udkræves, for at afværge samme; og

b. paa de Oplysninger, der allerede ere, eller maatte blive afgivne saavel af den til Sagens Undersøgelse i Nordlandene nedsatte Commission, som af den Mand, der har været afsendt for at paaskynde den af Hs. Kongl. Majestæt naadigst befalede Udlevering af nogle Effecter, som i Nordlandene ere anholdte; — og ere, efter Hs. Majestæts naadigste Yttringer, Gienstandene for disse Oplysninger:

a. De Voldsomheder, der foregives at være udøvede mod de Storbrittaniske Undersaattere, og
b. Mængden af de Varer, der fordres udleverede, eller paastaaes at være bortkomne fra Oplagshusene, samt disse Varers Bedærvelse.

4.

De flere Underretninger og Oplysninger end de allerede erholdte, samt de videre Forholdsordres, som Stats Secretair Holst maatte tiltrænge, ville paa Hans Anfordring blive ham forskaffede og givne, ligesom Stats Secretairen ogsaa haver at indgive tilbørlige Beretninger om Underhandlingens Fremgang, og endeligen at andrage paa Resolutions Erholdelse, angaaende hvorvidt den Overeenskomst, som maatte vorde truffen med de Engelske Handelsmænds Mandatarius, naadigst maatte kunne bifaldes.

Lars von Engeström.
(L. S.)[1]

3. Statssekretær Holst til Denovan.[2]

11 April.

Undertegnede, som har erholdt naadigst Befaling til at indtræde i particulair Underhandling med Hr. Denovan, som Mandatarius for de engelske Handelsmænd, som formene sig berettigede til Skades Erstatning i Anledning af nogle i Bodø og andetsteds i Nordlandene indtrufne Begivenheder, har herved den Ære at indbyde Hr. Denovan til at fremkomme

---

[1] Seglet er Grev Engeströms private Segl.
[2] Efter det før omtalte Hefte med Afskrifter i Rigsarkivet.

med de Paastande, han i forommeldte Egenskab maatte ansee sig beføiet til at giøre, samt med Forklaring over Beskaffenheden af og Omstændighederne ved de Begivenheder, hvorpaa disse Paastande maatte grunde sig, for at en mindelig Overeenskomst i denne Sag derefter om muligt kan opnaaes. Undertegnede har den Ære etc. —

4. Denovan til Statssekretær Holst.

Stockholm 12th April 1821.

Sir.

I have the honor to acknowledge receipt of Your Worships Communication of yesterday's date. Before complying with its contents, in what regards the productions of the statements in Messrs Everth & Son & Mr. Steads case, I think it but fair, that I am made acquainted with the tenor of the Royal Resolution, in virtue of which it is proposed to negociate the settlement of those claims — as it may be necessary for me to refer, to and upon it, in the course of our correspondence. I beg to be informed therefore, whether I may expect that Your Worship will communicate me the Resolution in question, or, whether I am to address myself in this behalf to the Minister of Foreign Affairs?

I have the honor to subscribe myself, with great respect,

Sir,
Your very obedient
and humble servt
F. G. Denovan.

Mr. Secretary of State Holst
&c. &c. &c.
Stockholm.

5. Statssekretær Holst til Denovan[1].

13. April.

Undertegnede har havt den Ære at modtage Hr. Denovans i det engelske Sprog affattede Skrivelse af Gaars Dato, hvori

[1] Efter det ovenfor omtalte Hefte.

han anholder om at blive giort bekiendt med Indholden af den Kongelige Resolution, ifølge hvilken man har foreslaaet ved Underhandling at opgiøre DHrr. Everth & Søns og Hr. Steads Sag. Han tillader sig i denne Anledning at bemærke: at da Indholden af de i denne Sag afgivne Kongelige Resolutioner, forsaavidt Hans Majestæt har anseet det nødvendigt, at samme kom til den Storbritanniske Regierings Kundskab sikkerligen er igiennem Hans Excellence Statsministeren for de Udenrigske Anliggender bleven den herværende Storbritanniske Gesandt meddeelt, saa vil Hr. Denovan udentvivl hos ham kunne erholde al fornøden Oplysning i denne Henseende, hvilken Undertegnede saa meget mindre seer sig i Stand til at meddeele, som den paaberaabte Kongelige Resolution ikke er hos ham beroende.

Iøvrigt maa undertegnede tilføie, at da nærværende Sag angaaer Norge, og der handles om Begivenheder, som skal have tildraget sig i dette Rige, anseer han det meest passende, at al Correspondence og alle Forhandlinger herom føres i det Norske Sprog.

Undertegnede benytter denne Leilighed for at forsikre Hr. Denovan om sin fuldkomne Høiagtelse.

6. Statssekretær Holst til Grev Engeström.[1]

13. April 1821.

Af hvad der, siden jeg modtog Deres Excellences gunstige Skrivelse af 11te dennes og den dermed fulgte Instruction, er passeret mellem Hr. Denovan og mig den Bodøiske Sag betræffende, giver jeg mig den Frihed indesluttet at fremsende verificeret Afskrift.

---

[1] Efter det ovenfor omtalte Hefte.

7. Statssekretær Holst til Grev Engeström.[1]

15 April 1821.

At jeg for om muerligt at forkorte Underhandlingerne med Hr. Denovan og deri fra min Side vise al mulig Beredvillighed, har i Overeensstemmelse med det af Deres Excellence yttrede Ønske ladet ham tilkiendegive, at jeg er villig til at modtage, hvad han i den Bodøiske Sag har at fremsætte, affattet i det Engelske Sprog, giver jeg mig den Frihed herved underdanig at indberette. —

8. Denovan til Statssekretær Holst.

Stockholm den 18de April 1821.

Jeg har havt den Ære at modtage det Budskab Deres Høivelbaarenhed sendte mig med Hr. Bernhoft, og at aflægge min Erkjendtlighed for Deres forbindtlige Tilbud, at vilde modtage Meddeelelser fra mig, affattede i det Engelske Sprog. I denne Anledning ville Deres Høivelbaarenhed behage at bemærke, at jeg ei har gjort en saadan Begjæring som en Rettighed, men som en Gunst, og at det ikke er min Hensigt at benytte den videre, end som uundgaaelig nødvendigt er.

Jeg er nu beredt til at opgive D.Herrer Everth & Son og D. Steads Fordringer, saa snart en Grundlag for vor Underhandling er bleven fuldeligen forstaaet og erkjendt paa begge Sider. Jeg formeener, at en saadan Basis ikke kan være anden end en Erkjendelse af Vedkommendes Ret til Fuldesgjørelse(!); og dersom Deres Høivelbaarenhed vilde behage at tilkjendegive mig, at De erkjender denne Grundlag, saa skal jeg uden Ophold, tilstille Dem en Oversigt over samtlige disse Fordringer.

Jeg har den Ære at undertegne med udmærket Høiagtelse

Deres Høivelbaarenheds
ærbødigste Tjener
F. G. Denovan.

Hr. Stats-Secretaire P. C. Holst, Ridder
&c. &c. &c.
Stockholm.

[1] Efter det ovenfor omtalte Hefte.

9. Statssekretær Holst til Denovan.[1]

18 April 1821.

Til Svar paa Hr. Denovans Ærede af Dags Dato undlader jeg ikke herved at melde: at jeg aldeles maa henholde mig til hvad jeg i min Skrivelse af 11te *huj:* har yttret med Hensyn til den Fremgangsmaade, som ved Underhandlingerne bør følges, da det vilde være ligesaa uovereensstemmende med disses Natur, som stridende imod de mig naadigst tillagte Instructioner, om jeg vilde indlade mig paa at erkiende DHrr Everth & Steads Ret til Fyldestgiørelse, forinden de Fordringers Gyldighed og Retmæssighed, som Hr. Denovan paa deres Vegne agter at fremsætte, tilstrækkeligen er bleven oplyst og godtgiort.

10. Statssekretær Holst til Grev Engeström.[1]

18 April 1821.

I Continuation af mine foregaaende Rapporter giver jeg mig den Frihed indsluttet at fremsende Afskrift af Hr. Denovans Skrivelse til mig, tilligemed mit derpaa afgivne Svar, begge af Dags Dato.

11. Denovan til Statssekretær Holst.

Stockholm den 18de April 1821.

Jeg har den Ære at erkjende Modtagelsen af Deres Høivelbaarenheds Skrivelse af dags dato, hvorved De tilkjendegiver, at overeensstemmende med de Dem naadigst meddeelte Instructioner, De ikke kan entrere i Underhandling med mig om en Afgjørelse af den saakaldte Bodøeske Sag, paa en Basis som erkjender Vedkommendes Ret til Fyldestgjørelse.

Jeg har den Ære at undertegne med udmærket Høiagtelse,

Deres Høivelbaarenheds,
ærbødigste Tjener,
F. G. Denovan.

Hr. Stats-Secretaire P. C. Holst, Ridder
&c. &c. &c.
Stockholm.

---

[1] Efter det ved XI, 1 omtalte Hefte.

12. Statssekretær Holst til Denovan.[1]

Under 11te denne Maaned gav Undertegnede sig den Ære at indbyde Hr. Denovan til at fremkomme med de Paastande, hvilke han maatte ansee sig beføiet til at fremsætte som Mandatarius for de Engelske Handelsmænd i Anledning af den Bodøiske Sag. Under 18de *hujus* igientog Undertegnede, efter den dertil ved Hr. Denovans Skrivelse af samme Dato givne Anledning, denne Indbydelse. Da han imidlertid endnu intet har modtaget i denne Henseende, anseer han det for sin Pligt paany at opfordre Hr. Denovan til snarest muligt at fremkomme med de Paastande, som han i denne Anledning maatte troe sig beføiet til at giøre, da det er Undertegnede bekiendt, at det er Kongens, hans Herres Villie, at denne Sag ufortøvet skal bringes til afgiørende Resultat.

P. C. Holst.

Stockholm den 24 April 1821.

S. T.
Hr. F. G. Denovan.

13. Denovan til Statssekretær Holst.

Stockholm den 24de April 1821.

I Gjensvar paa Deres Høivelbaarenheds Skrivelse af Dags Dato, hvori De indbyder mig til at samtykke i Indholdet af Deres forrige *faveur* af 11te dennes, har jeg den Ære at referere Dem til min ærbødige Skrivelse af den 18de d. M. — og at gjentage for Deres Høivelbaarenhed, at jeg er færdig til at tilstille Dem D'Herrer Everth og Son og David Steads Fordringer, saa fremt De behager at erkjende de af Hans Kongl. Majestæt til den Stor-Britanniske Regjering indgaaede Engagements[2] i denne Anledning som en Grundlag for vor Underhandling. Jeg beder Deres Høivelbaarenhed at bemærke, at uagtet Hans Kongl. Majestæts Instructioner maatte have

[1] Kasseret Original med egenhændig Underskrift, i Rigsarchivet. Findes derhos i Afskrift i det ved XI, 1 omtalte Hefte.
[2] Smlgn. Breve og Optegnelser af P. Motzfeldt, S. 288.

paalagt Dem, ikke at erkjende disse Engagements, dog kan dette ikke være nogen tilstrækkelig Aarsag, hvorfor Vedkommende skulle kunne forglemme samme: heller ikke er det billigt at forlange, at de skulde gjøre det.

Istedet for det Brev, med hvilket De nu har behaget at beære mig, har Mr. de Schulzenheims Forsikkringer formaaet mig til at vente, at Deres Høivelbaarenhed vilde have proponeret mig et Compromis, og til den Ende, at jeg maatte opgive en Minimum, som skulde med det Snareste foreligge Hans Majestæt med Deres Betænkning. Jeg erklærer for Deres Høivelbaarenhed, at jeg er beredt at gjøre de største mulige Opoffrelser for at gaae Hans Majestæts naadigste Ønske imøde, at see denne *affair* tilendebragt; og derfor maae det her tillades mig paa det høitideligste at protestere, — at skulde — imod denne Bekjendelse, nærværende Correspondence ophøre, uden at tilveiebringe det ønskede Resultat, da skal samme eene og alene tilskrives den Aand, som har bevæget Hans Kongl. Majestæts Regjering i denne Sag fra Begyndelsen af, og ikke nogensomhelst rimelig Eftergivelse, som Vedkommende ikke ere villige til at indgaae.

Jeg har den Ære at gjentage for Deres Høivelbaarenhed min særdeles Høiagtelse

F. G. Denovan.

Hr. Stats Secretaire P. C. Holst, Ridder,
&c. &c. &c.

14. Statssekretær Holst til Grev Engeström.[1]

Til Hs. Exc: Statsminister Grev Engeström.

25 April 1821.

Da mine Opfordringer til Hr. Denovan af 11te og 18de hujus ikke bevægede ham til at fremkomme med sine Prætensioner, tilskrev jeg ham herom paa nye under 24de d. M., saaledes som D: E: af vedlagte Copie gunstigst vil behage at erfare.

[1] Holsts egenhændige Koncept i Rigsarchivet; derhos Afskrift i det ved XI, 1 omtalte Hefte. Smlgn. Bodøe-Sagen, S. 355.

Jeg modtog derpaa endnu i Gaar hans Svar, hvoraf ligeledes vedlægges Afskrift. Jeg vil afholde mig fra alle Bemærkninger herover og alleene tillade mig at gjøre D: E: opmærksom paa, at da den mig meddeelte Instruction under 2 Post paalægger mig at anhøre de Paastande, hvormed de Engelske Handelsmænds førnævnte Mandatarius maatte fremkomme, og affordre ham Forklaring om Beskaffenheden af og Omstændighederne med de Begivenheder, hvorpaa Paastandene maatte grunde sig, har jeg overeenstemmende dermed ikke kunnet handle anderledes, end skeet er.

Da Hr. Denovan ikke endnu har fundet for godt at fremsætte sine Fordringer, er jeg vel ikke i Stand til nu at bedømme, hvorvidt de ere grundede, eller ikke. Men jeg bør dog bemærke, at saafremt han ikke har andre Paastande at gjøre end de som deels omhandles deels blot nævnes i hans Fremstilling til Lord Strangford af 9 Februar 1820, troer jeg ikke, det vil blive vanskeligt at godtgjøre, at han herfor ikke er berettiget til at fordre nogen Fyldestgjørelse. Derimod har Hans Majestæt betydelige Prætensioner deels i Anledning af de mod den Storbritanniske Regierings Garantie nu udleverede Varer, af hvilke en stor Deel tilligemed anseelige Bøder efter Told Anordningen ere forbrudte, deels i Anledning af de af Everth og Medskyldige den 28 Febr. 1819 forøvede uhørte og Hans Majestæts Territorialhøyhed i høyeste Maade krænkende Voldsomheder. Jeg vover derfor saamegetmindre at tilraade, at den af Hr. Denovan paastaaede Basis for Underhandlingerne antages, som dette, saavidt jeg skiønner, vilde i det mindste *implicite* indeholde en Tilstaaelse om, at man erkiendte Rigtigheden saavel af de af ham mod Norske Embedsmænd og Authoriteter fremsatte skamløse Beskyldninger, som af de Klager over barbarisk Mishandling, som skal være tilføyet de fangne Engelskmænd ved og under deres Arrest, hvilket dog de Oplysninger, som hidtil ere fremkomne fra den i Bodø naadigst anordnede Commission ikke giver mindste Grund til at antage. —

15. Denovan til Statssekretær Holst.

Stockholm 26 April 1821.

Since I had the honor to adress Your Worship on the 24th instant I have submitted to Mr. Fitzgerald the correspondence that has passed between us, and I have now to acquaint Your Worship that in obedience to His Excellencys commands I have this day by the Count Engeströms permission delivered to him a statement of the actual money losses which Mssrs Everth & Son and Mr. David Stead have sustained in consequence of the transactions at Bodø together with 45 annexes in reference.

But Your Worship will be pleased to observe that I by no means concede the different items for which compensation is claimed and the amount left unfilled up — The expulsion of Messrs Everth & Son from their establishment at Bodø and the extinction of their commercial rights in violation of the treaty of Gluckstadt and contrary to the constitution and internal laws of Norway, — The obstruction and ruin of their commercial views, — The ruin of the credit and character of their establishment in the North of Norway by the proclamation of the 9th March 1819, and the total ruin of the character and credit of a highly respectable house by the infamous libels which have been inserted in the Norwegian, Danish & German papers with the knowledge of the Government, together with the prominent part which the public departments in Norway have taken in the chain of proceedings that have given rise to the present claims, are considerations much too important to be lost sight of. I have therefore very seriously to impress upon Your Worships attention that in proportion as the claims of the injured parties for their actual money losses are fairly and liberally met, I have the assurance of my Government that they will protect me in conceding or enforcing the parties just claims to compensation on the above heads.

In making this communication to Your Worship I have to declare my implicit confidence in the assurance so very often given both before and since Your arrival here that it

is His Majestys gracious intention to do speedy and compleat justice to the conjured parties & I have only now to repeat to Your Worship &c. &c.

(signed) F. G. Denovan.

16. Denovans sidste Beregning over de formentlige Tab.[1]

Schedule of actual Money Losses, prepared by F. G. Denovan, April 26th 1821.

a.	For an illegal seizure of a parcel of Tobacco, per *Commerce*	£	308	8	6
b.	For 18 pipes of rum delivered to Lorck	„	637	17	3
c.	The warehouses of Nyholm	„	5000	0	0
d.	The goods taken away in the warehouses, which goods were not the property of Mr. Stead	„	913	13	1½
e.	Invoice amount of goods in the warehouses at Nyholm, seized by the Custom-house officer and the Sheriff, and sold by public auction in Bodø in October 1820, and after laid under sequestration by the Custom-house officer	„	2238	2	8
f.	The schooner *Forsøget* and its inventory	„	1000	0	0
f †	The freight of the *Forsøget* from Antwerp	„	593	6	10
g.	The *Forsøgets* cargo from Antwerp	„	911	0	0
h.	The failure of contracts with Russia merchants	„	1117	1	1
i.	Damages and defects on goods brought by the *Forsøget* from Røst	„	451	12	9
i †	Defects on goods brought from Røst in the *St. John* and *Johanna Cecilia*	„	1456	5	3
j.	Ditto on rum, per *St. John*	„	1005	7	3
j †	Ditto and damage on 9 pipes and 9 casks rum	„	96	16	1

[1] The case of Mr. Stead, pag. 42.

			£	s.	d.
k.	For loss of 9 bales manufactured goods taken in warehouses	£	463	15	0
l.	Loss by the burning of the *Johanna Cecilia*	„	701	12	0
m.	Galliot *Oscar* and remains of its cargo	„	2510	6	3
n.	Loss by the confiscation of rye, per *Commerce*	„	3474	15	8
o.	For loss by the confiscation of the *St. John* and her destruction afterwards consequent thereon	„	1064	0	0
p.	For 157 barrels left in the *St. John*	„	182	9	4
	For 159 half barrels seized in the warehouse	„	243	15	9
q.	For loss by the detention of the sailors at Bodø	„	825	0	0
r.	For loss by the non-performance of the charter, per *Commerce*	„	1736	13	$1\frac{1}{2}$
s.	For loss by the premium of insurances, per *Forsøget*, *Oscar* and *Commerce*	„	558	12	$5\frac{3}{4}$
t.	For loss by sundry debtors occasioned by the proclamation of 9th March 1819	„	4151	19	$8\frac{3}{4}$
*	For the non-performance of Steads contract with John Brown and Co. of Ancona and Pacifico Terni, of Trieste ..... } £ 5300 0 0				
u.	Sums paid by Blackhall to prevent the sales of sundry property of Stead's by the authorities at Bodø	„	397	2	2
v.	Loss by the detention of the brig *Fancy*	„	1271	12	3
w.	Loss by the non-performance of the charter parties by the *Unanimity*, *Wharffe* and *Minstrel*	„	3105	0	0
*	Forfeited freight, per *Elisa* £ 1600 0 0				
x.	Steads expenses on his journey to Bodø	„	300	0	0

* Those sums have not been carried into account it seems.

y. Denovans personal and incidental expenses, payments in consequence of the transactions to which these pretentions refer . . . . £ 2500 0 0

z Real loss of money besides that on the charter-party, per *Elisa* . . . . £ 39,203 2 5

Herom heder det i de engelske Advokaters Betænkning:

It should seem from the preceding statement that the greater part if not the whole of the claims in compromise of which the convention of 22nd June 1821 was made are founded in fraud.

It must however be observed that the Norwegian Government knew of the frauds or had at least very strong reason to believe that the bulk of the claims was founded in fraud and it may be said entered into the agreement with their eyes open — and there cannot be a doubt that they had such knowledge of the frauds which had been practiced upon them that no consideration would have induced them to enter into it but for the interference of the British Government.

It appears that when Lord Strangford first demanded the restoration of the goods he in ignorance of the real facts attending Everth's conduct was led to believe by Denovan that the Norwegian authorities had acted with such flagrant injustice towards Everth, that he if not actually justified in, at least had a reasonnable excuse for committing the outrages referred to at page 7 and which were given as the cause of seizing all the property in the hands of the establishment at Bodø and in which was comprised the property of Mr. Stead, for it will be remembered that on Shireff being taken ill Everth got the whole of Mr. Steads property in his hands.

The following letter from the Count d'Engeström to Baron Stierneld will shew that it was on the interference of Lord Strangford that Everth was liberated from prison.

(Derpaa meddeles den ovenfor som II, 15 gjengivne Depesche).

Lord Strangford afterwards proceeded to demand the restitution of the property and demanded it as being the property of Mr. Stead and on the Norwegian authorities declining to comply with that demand, he addressed a letter of which the following is a copy to Count de Wetterstedt who was then and is now the Prime Minister of the King of Sweden.

(Derpaa meddeles den ovenfor som IV, 4 gjengivne Skrivelse af 13de Oktober 1819).

Under 30te April afgav Statssekretær Holst en Del Bemærkninger ved Denovans foranstaaende Indlæg, der bl. a. findes i Afskrift i det ved XI, 1 omtalte Hefte. Ved denne Afskrift er der gjort følgende Tilføielse:

Anm: Denovan afgav under 2 Mai Svar paa ovenstaaende Skrivelse; dette hans Brev er forskiellige Gange paaberaabt i Statssecretair Holsts Bemærkninger over hans General-Ballance af Everth og Steads Fordringer: men samme blev tilligemed de øvrige originale Bilage afgivet til Cabinettet, hvor det formeentligen maa beroe.

Da Bodøe-Sagen indeholder udførlige Uddrag af de mellem Statssekretær Holst og Denovan vekslede Indlæg, skal der her, for disses Vedkommende, alene henvises til nævnte Skrift. Den til Udenrigsministeren overleverede Forestilling fra Denovan med tilhørende, forfalskede Bilag forsvandt senere, og der er heraf fra den ene Side gjort et stort Numer. Det skinner tydelig igjennem, at man der har tænkt sig, at de forsvandt, fordi de indeholdt kompromitterende Oplysninger for Grev Engeström. Usandsynligheden heraf er imidlertid i 1835 fremholdt af Finansdepartementet. Smlgn. Bodøsagen, S. 126 flg.

17. Statssekretær Holst til Grev Engeström.

Votre Excellence a jugé à propos de me transmettre, en date du 27 dernier, une ballance générale, ainsi appellée, du Sieur Denovan, renfermant les prétentions d'Everth & fils & David Stead, ainsi que les pièces y relatives.

J'ai examiné ces papiers avec la plus scrupuleuse exactitude; je les ai confrontés avec les éclaircissements, dont je suis en possession; et j'y ai fait ensuite les observations ci-dessous, que j'ai l'honneur de mettre sous les yeux de Votre Excellence. J'y ai, j'espère, mis dans toute l'évidence possible, que les prétentions du Sieur Denovan en général sont dénuées de fondement; et que les Sieurs Everth & fils et Stead, loin d'avoir des prétentions légitimes d'indemnité à la charge de la caisse publique de la Norvège, se trouvent débiteurs envers elle, pour des sommes considérables, dérivantes des transgressions par eux faites des loix douanières en différents endroits des Nordlands.

M'étant ainsi trouvé dans l'impossibilité de reconnaître que le Sieur Denovan a aucune espèce d'indemnité à prétendre, je n'ai pu, conformément à mes instructions, entrer avec lui dans aucune discussion sur la somme plus ou moins forte, qui, à ce titre, pourrait lui être accordée.

Vu que cependant cette affaire est entrée dans le domaine de la diplomatie, et doit à ce titre, d'après les ordres de Sa Majesté, être envisagée sous un point de vue plus élevé, d'après lequel les inconvénients, qui pourraient frapper le bien public, doivent entrer en considération particulière, et être mûrement pésés contre les sacrifices, nécessaires à faire pour les parer, le soussigné saisissant cette face de l'affaire, a l'honneur de soumettre à la sagesse de Votre Excellence la proposition suivante:

qu'il soit signifié au ministre Britannique près cette cour, que bien que Sa Majesté, après avoir pris connaissance de tout ce qui s'est passé dans cette affaire, ne trouve que les réclamants Anglais aient aucune espèce d'indemnité légitime à prétendre de la part de la Norvège pour les pertes, qu'ils ont éprouvées dans leurs entreprises commerciales en 1818 et 19,

et bienqu'ils se soient mis dans le cas d'être punis d'après les lois tout à cause de leurs violations des lois douanières, que de leur conduite du reste, cependant par grace particulière, et en considération des rapports d'amitié, qui existent entre Sa Majesté et le gouvernement Britannique, et de l'intercession de ce gouvernement dans cette affaire, Sa Majesté accorde les concessions suivantes:

1. La peine, encourue par les réclamants pour le déchargement illégal du navire *l'Essai* à Storvaagen, et pour le départ des navires, *Commerce d'Anvers* et *Oscar* sans expédition en règle, évaluée au moins à 12 jusqu' à 16,000 Specd. leur est remise.

2. Sa Majesté leur fait grace du magasinage, qui aurait dû être payé pour les effets saisis, et déposés dans les magasins publics. Elle fera payer par le trésor public ce que des particuliers auraient à prétendre pour le dépôt, fait dans leurs magasins des dits effets.

3. Les magasins, élevés à Nyholm et séquestrés par l'avocat du gouvernement pour sûreté de quelques prétentions de la douane de Bodø à la charge du négociant C J. Gerss, seront mis à la disposition de Stead, lorsqu'il aura fait constater, que les dits magasins sont sa propriété et non pas celle de Gerss, ainsi qu'on a prétendu jusqu'ici; cependant sous la condition stipulée lors de l'élévation des dits bâtiments, qu'ils seront ôtés de-là, lorsque cela sera jugé nécessaire, et que les ordres en auront été donnés par les autorités.

4. La peine, encourue par Everth et les matelots, arrêtés en même tems que lui le 24 Septembre 1818, pour s'être opposés à main armée à la dépossession légalement effectuée par le Foged, le dit jour, leur est remise, et Sa Majesté ordonne que l'action en justice intentée contre eux à ce sujet, n'aura pas lieu.

5. Sa Majesté leur pardonne également l'infraction, faite par Everth et ses complices le 28 Février 1819 dans les magasins de la douane de Nyholm, ainsi que les autres actes y rélatifs, et tous également attentoires à la supériorité territoriale de Sa Majesté. Toute prétention de la Norvège aux effets, saisis à cette occasion et déjà confisqués dans les formes légales sera nulle et sans effet.

6. Bienque les événemens arrivés le 24 Septembre 1818 et le 28 Février 1819 justifiassent pleinement le séquestre mis aux cargaisons des navires *St. John* et *Commerce d'Anvers*, et que leur détérioration, suite de leur dépôt prolongé dans les magasins, doive dans cet état des choses être pour le compte de qui de droit, cependant comme il n'a pas été prouvé que les lois douanières ont été transgressées relativement à ces cargaisons, Sa Majesté accorde:

a. concernant la cargaison du navire *St. John*, échoué à Røst et ensuite conduite à Bodø, que, bienque l'extradition en ait déjà été faite aux ayant-cause, cependant, vu que ces effets ont été reçus par la douane, il sera accordé aux réclamants une indemnité pour celles des dites marchandises, qui manquent entièrement d'après les remarques faites par Blackhall au moment de l'extradition; cette indemnité sera réglée sur les prix, portés à la facture de Stead, et quant à celles des marchandises, qu'on prétend avoir été détériorées, la différence entre le prix de la facture de Stead, et celui qui a été fixé au moment de l'extradition, sera bonifiée; le tout cependant sans intérêts ou aucuns autres frais quelconques.

b. concernant les 110 tonneaux et demi de seigle qu'on prétend manquer aux 1500 tonneaux, qui faisaient la cargaison mise à transit du navire *Commerce d'Anvers*, ils seront bonifiés d'après les prix courants; mais également sans intérêts ou d'autres frais quelconques.

7. Aucune indemnité ne pourra être accordée pour les cargaisons des navires *l'Essai* et *Oscar*, attendu qu'elles ont été saisies par suite des transgressions des lois douanières; transgressions, qui d'après les loix, auraient même entraîné la confiscation des dites cargaisons; l'extradition, qui en a été faite, même dans l'état où elles sont, est par conséquent une grace particulière que Sa Majesté accorde.

8. Considérant enfin les pertes que des naufrages et un incendie ont fait éprouver aux réclamants dans leurs expéditions commerciales pour les Nordlands, ainsi que pour prouver d'une manière non-équivoque que Sa Majesté, autant que Ses droits constitutionels le lui permettent, veut contribuer à terminer cette affaire d'une manière satisfaisante pour le Gouvernement Britannique, Elle est disposée à permettre aux

réclamants, lorsqu'ils en formeront la demande, d'importer au Finmarc ou Nordlands, sans payer de droits, une certaine quantité de Rum ou d'autres marchandises non profitées; de manière cependant, que les droits, qui en auraient été payés d'après les lois en vigueur, ne doivent pas dépasser la somme de 26,000 Spcd. de Norvège.

9. Si les ayant-cause ne sont pas contents des stipulations ci-dessus, l'affaire sera soumise aux tribunaux, du ressort desquels elle est incontestablement d'après sa nature. Dans ce cas et pour mettre les réclamants à même de faire valoir leurs prétendus droits, Sa Majesté accorde à tous ceux d'entr'eux, qui le désireraient, des sauf-conduits, pour se rendre sur les lieux, et fournir les éclaircissemens nécessaires à la défense de leur cause. Sa Majesté les exemptera en outre de tous frais de procédure devant tous les tribunaux; et si la sentence définitive leur adjuge quelque espèce d'indemnité, Sa Majesté, sauf recours contre qui de droit, dont les fautes ou les négligences y auraient donné lieu, le fera acquitter par la caisse publique.

J'ai l'honneur d'être avec un respect profond de Votre Excellence le très-humble et très-obéissant serviteur

P. C. Holst.

Stockholm ce 6 Mai 1821.

A Son Excellence
Monsieur le Comte d'Engeström,
Ministre d'état et des rélations extérieures,
Chevalier et Commandeur des ordres de S. M. le Roi
etc. etc.

18. Grev Engeström til Statssekretær Holst.

Stockholm le 9 Mai 1821.

Monsieur!

Ayant pris une connoissance plus détaillée du contenu de la lettre officielle que Vous avez bien voulu m'adresser

en date du 6 de ce mois; je dois me borner, Monsieur, à Vous observer, que le but du Roi, en Vous appellant à Stockholm, étant manifestement de parvenir par Vos soins à un accommodement à l'amiable avec les négociants Anglois, intéressés dans l'affaire de Bodö, il a dû me paroître surprenant de voir par les propres termes que Vous employez „que conformément à Vos instructions, Vous n'avez pas pu entrer avec le Sieur Denovan dans aucune discussion sur la somme plus ou moins forte, qui pourroit lui être accordée", — tandisque c'est à une négociation à l'amiable avec le dit Denovan, que doivent se borner Vos attributions dans cette affaire. — Je Vous engage par conséquent, Monsieur, à vouloir bien Vous rendre au Cabinet du Roi demain Jeudi à midi et demi, pour que je puisse me convaincre de la différence, qui existeroit ainsi entre la teneur de Vos instructions et les intentions si souvent manifestées par le Roi, Notre Auguste Souverain.

J'ai l'honneur d'être avec une considération tres-distinguée,

Monsieur,

Votre très-humble et très-obéissant serviteur

le Comte d'Engeström.

Mr. le Secrétaire d'État Holst.

19. Statssekretær Holst til Grev Engeström.[1]

4de Juni 1821.

Deres Excellence har under 27de f. M. behaget at lade mig tilstille to af Hr. Denovan forfattede Documenter, som indeholde hans Besvarelse af mine Bemærkninger over hans General-Ballance af D'Hrr. Everth og Steads Fordringer. Efter at have undersøgt disse Documenter, har jeg redigeret vedlagte Contra-Bemærkninger og underkaster Deres Excel-

[1] Efter det ved XI, 1 omtalte Hefte.

lences høiere Bedømmelse at afgiøre, om Hr. Denovans Opgivender ikke deri ere fuldkommen giendrevne.

I det Tidsrum, som er forløbet, siden jeg havde den Ære at tilstille Deres Excellence mine forrige Bemærkninger, har jeg været saa heldig at have erholdt vigtige Oplysninger, som ere blevne mig tilstillede fra Christiania. Disse officielle Documenter, som jeg herved har den Ære at vedlægge som Bilage til mine Contra-Bemærkninger, ere af største Vigtighed. De godtgiøre uimodsigeligen, at de saa ofte gientagne Klager over Englændernes Mishandling under deres Ophold i Nordlandene ere aldeles blottede for al Grund. De sætte i det klareste Lys, at de forskiellige Anholdelser, som ere Gienstand for Reclamationerne, kun have været en simpel og uundgaaelig Følge af de Toldovertrædelser og de Angreb paa Hans Majestæts Territorialhøihed og den offentlige Sikkerhed, som Hr. Everth og hans Medskyldige have begaaet. I Betragtning heraf har jeg ikke, efter Samvittighed og Pligt imod Konge og Fædreneland kunnet forandre min Mening i Henseende til de Forslag, som jeg underdanigst underkastede Deres Excellences Bedømmelse i den Forestilling, jeg under 6te Mai d. A. havde den Ære at fremsende.

Hr. Denovans tredie Document, som Deres Excellence har ladet mig tilstille, er det Brev, ved hvilket han har communiceret sin Nations Minister de to førommeldte Documenter. Jeg vover underdanigst at bede Deres Excellence ville skiænke dette Brev Deres særdeles Opmærksomhed. Det indeholder saa grove Fornærmelser, saa haarde Beskyldninger og saa ærekrænkende Forhaanelser imod den norske Regiering, at det synes mig af den væsentligste Vigtighed saavel for Medlemmerne af det norske Statsraad som endnu mere for Hans Majestæts Regierings Hæder, at betragte det fra en meget alvorlig Synspunct. Istedet for enhver anden Bemærkning vil jeg indskrænke mig til at anføre nogle Udtryk deraf, som ville bringe Deres Excellence til at indsee, hvor nødvendigt det er, at en Regiering, som repræsenterer Hans Majestæt, vor ophøiede Monarks høie og hellige Person, ikke et Øieblik lader saadanne Beskyldninger hvile paa sig, som enhver Undersaat af Hans Majestæts Riger ikke vilde lade hengaae uden at have retfærdiggiort sig. Den norske Regiering

beskyldes for at have taget sin Tilflugt til at undertrykke Documenter, til at afgive fuldkommen usandfærdige Indberetninger, til at publicere Skandskrifter, til at nægte at adlyde sin Konges Befalinger og tilsidesætte Landets Love.

Den norske Regiering kaldes en lastværdig Bestyrelse. Den norske Regiering anklages for vilkaarlig Handlemaade, samme caracteriseres som en Bestyrelse, der kun udmærker sig ved at bryde sine Tractater, ved at overtræde sine Love, ved at modsige sig i sine egne Opgivelser, ved at søge at give Beskyttelse til sine Agenter, som ikke alene ere skyldige i de uværdigste Mishandlinger imod en venskabelig og allieret Magts Undersaattere, men som ogsaa have begaaet Handlinger, der ikke kunne benævnes anderledes end Mord.

Det vilde være dumdristigt af mig at vove at indlade mig i nærmere Bemærkninger over disse Fornærmelser. Mig tilkommer ikke mere end at underkaste dem Deres Excellences vise Dom.

Jeg har den Ære etc.

XIV.

Afslutningen.[1]

1. Marquis Londonderry til Baron Stierneld.

Copie d'une Note de S. Exc. le Marquis de Londonderry au Baron de Stierneld, en date du 13. Avril 1821.

Le Soussigné, Principal Secrétaire d'Etat de S. M. pour les Affaires Etrangères, a reçu les ordres du Roi d'informer le Baron de Stierneld, Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de S. M. de Suède près de cette Cour, que le Gouvernement Britannique a vu avec le plus grand regret par les dernières dépêches arrivées de Stockholm, que, malgré les assurances répétées et positives données par S. M. le Roi de Suède au Ministre du Roi à Stockholm, d'une termination prompte et satisfaisante de la cause des Sieurs Stead et Everth, de nouveaux délais ont été interposés à la décision finale de cette question, et que les dernières assurances ont seulement amené un nouveau renvoi à la Norvège, qui, comme le précédent, semble avoir été sans résultat. Le Gouvernement Britannique sent d'autant plus l'injustice de ces délais répétés qu'ils ont eu lieu dans un tems où le Parlement est occupé d'adopter des mesures concernant les droits sur les

[1] De her meddelte Dokumenter findes dels i Udenrigsministeriets Archiv, dels i Rigsarchivet, enkeltvis ogsaa i Statssekretariatets Archiv.

bois, qui, une foix fixés, ne peuvent manquer d'être généralement très-avantageux au commerce des possessions de S. M. le Roi de Suède. Se fiant aux assurances, données et si souvent répétées par la Suède, que la justice due à ces prétentions seroit promptement rendue, le Gouvernement Britannique s'est jusqu'ici abstenu de mettre sous les yeux du Parlement un rapport sur cette transaction, qui pourroit empêcher l'application de l'arrangement proposé sur les droits précités aux états de S. M. le Roi de Suède; mais le Baron de Stierneld ne peut ignorer, qu'on a toujours donné à entendre au Gouvernement Suédois, qu'une telle patience de la part du Gouvernement Britannique avoit pour condition l'accomplissement des promesses si solemnellement données par S. M. le Roi de Suède.

C'est dans cette vue que le Soussigné, par suite des dernières dépêches reçues de Stockholm, se voit forcé, bien à regret, d'informer le Baron de Stierneld, et de le prier de représenter à sa Cour dans les termes les plus forts, qu'il sera nécessairement du devoir du Gouvernement du Roi, s'il ne voit pas d'autre moyen de voir cette affaire arrangée promptement et d'une manière satisfaisante, de prendre les démarches, qu'il a été très-désireux d'éviter, c'est-à-dire, de mettre sous les yeux du Parlement un rapport sur cet objet, et de soumettre à la sagesse de la législature à quel point il peut donner quelques avantages à une nation qui continue de refuser une compensation équitable pour les prétentions de sujets Anglois, lorsqu'elle a déjà depuis longtems et de la manière la plus formelle reconnu la justice de ces mêmes prétentions.

Le Soussigné profite &c.

2. Baron Stierneld til Marquis Londonderry.

Copie d'une Note du Baron de Stierneld à S. Exc. le Marquis de Londonderry, en date du 14. Avril 1821.

Le Soussigné etc. s'empresse d'accuser réception de l'office que S. Exc. Mr le Marquis de Londonderry a bien voulu lui

adresser en date d'hier, touchant la réclamation de Messieurs Stead et Everth, à charge du Gouvernement Norvègien.

Personne ne peut déplorer plus vivement que le Soussigné les retards qui ont été apportés à l'arrangement final de cette affaire dèsagréable, et il rempliroit mal les intentions de sa Cour s'il ne déclaroit encore aujourd'hier à S. Exc. Mr le Marquis de Londonderry que le Roi son Auguste Maître partage à cet égard les sentimens du Gouvernement Britannique; mais il manqueroit également à ses devoirs s'il ne lui représentoit de nouveau à cette occasion, que, malgré le sincère désir de S. M. d'obtempérer à ses voeux, les obligations que Lui impose la constitution du Royaume de Norvège l'ont forcé de remettre la décision finale de cette affaire aux autorités de ce Royaume constitués par cette même Loi fondamentale, et S. Exc. le Marquis de Londonderry ne peut ignorer que S. M. n'a rien négligé pour les porter à accorder aux Sieurs Stead et Everth les compensations qu'ils ont eu droit d'exiger.

Le Soussigné ne manquera pas de transmettre sans délai à sa Cour la Note de S. E. Mr. le Marquis de Londonderry et profite de cette occasion &c.

3. Baron Stierneld til Grev Engeström.

Londres le 17 Avril 1821.

Monsieur le Comte.

J'ai reçu avanthier du Marquis de Londonderry une Note, dont je m'empresse d'avoir l'honneur de transmettre une copie à Votre Excellence, ainsi que la réponse, que j'ai cru devoir adresser à ce Ministre. Il m'est superflu d'ajouter qu'il est de la plus grande urgence que cette affaire soit décidée dans le plus court délai possible.

Le Bill sur les bois a été lu hier pour la troisième fois et peut être considéré comme définitivement passé. Un

amendement proposant une déduction trop forte en faveur de la Norvège a été rejetté sans discussion.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

J'ai l'honneur d'être avec un profond respect
Monsieur le Comte
de Votre Excellence

le très-humble et très-obéissant serviteur
Stierneld.

à S. Exc. Mr. le Comte d'Engeström.

4. Grev Engeström til Baron Stierneld.[1]

Stockholm 27 April 1821.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— Mr. Holst se trouve ici depuis plus de trois semaines, et ce n'est qu'aujourd'hui que le Sieur Denovan a jugé à propos de présenter l'. . .[2] de ses demandes. Ce mandataire a toujours differé sous plusieurs prétextes les uns plus frivoles que les autres, de faire ce premier pas vers le but que nous nous proposons, conduite par laquelle il a fini par s'attirer même la dèsapprobation de Mr. Fitz Gerald.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

5. Grev Engeström til Baron Stierneld.

Stockholm 3 Mai 1821.

Votre dernière du 17. Avril qui m'est parvenue avant-hier dans la soirée, fut mise de suite sous les yeux du Roi, ainsi que les deux copies qui l'accompagnaient.

---

[1] Brevet er sendt med St. George, som da reiste til London. Det meddeles deri, at Underhandlingerne i Christiania vare strandede.

[2] Ordet er ulæseligt, og det er vanskeligt at vove nogen Gjætning.

S. M. après avoir pris connaissance de leur contenu, convoqua hier dans la matinée un Conseil d'Etat mixte, où Elle daigna informer les Membres de Son Conseil des suites fâcheuses et immédiates, qu'entraînerait indubitablement tout retard ultérieur dans la décision de l'affaire d'Everth et Stead. La lecture de la Note de S. Exc. Mr le Marquis de Londonderry et de Votre reponse ayant été faite, S. M. après avoir exposé avec force, tous les motifs qui La portaient à faire terminer cette dèsagréable discussion, daigna décider qu'il serait enjoint à Mr. le Secrétaire d'Etat Holst de travailler conjointement avec Mr. Denovan à un arrangement définitif, lequel devait être soumis à l'approbation du Roi avant 5 jours expirés.

6. Denovan til Fitz Gerald.[1]

Stockholm 12th May 1821.

Your Excellency.

Before I reply to the observations of Mr Holst I beg that Your Excellency will be pleased to bestow Your attention on the following facts which ought to place in a distinct point of view the object of the Norwegian Government in regard to this matter.

Section 242 of the Law relating to the revenue of Norway, declares that an owner of goods which have been seized by the Custom House Officers shall be allowed to claim their restitution on giving security for the value of them and for such charges and penalties as shall have been incurred by the said seizures.

In pursuance of this clause Mr Stead's first step after the illegal seizure of his property at Bodø was to demand the restitution of it.

The security of the Kings Banker or of two or more to be chosen from amongst all the merchants of Christiania was

---

[1] Efter Uddrag i de engelske Advokaters Betænkning. I denne heder det: *Mr Stead informs us that the original of this letter is in the Foreign Office in Downing Street.*

offered, but the Financial Department peremptorily refused to restore the property under any security whatever.

It appears that as soon as it was known that Mrs Everth and Stead had claimed the protection of the British Government and that it was going to take cognizance of this affair, the Department adopted the resolution of keeping possession of M[r] Steads property in the hope of being in the end enabled to get rid of the question by the restitution of the goods.

The matter was in this state when Lord Strangford claimed the property on behalf of his Government, a proceeding entirely in conformity with the laws of Norway, for, as long as the ordinances of this Country are only provisional, there is a direct appeal from the Department of the Finances to the King.

Calling to recollection these circumstances and that the 5th Department has on more than one occasion allowed itself, in opposition to the Norwegian Constitution, to oppose the execution of the order of the King of the 25th October 1819 to restore M[r] Steads property as well as the recent circumstances which are known to Your Excellency, You cannot avoid perceiving that the Government is now only seeking to get rid of the question by restoring the remainder of M[r] Stead's damaged and stolen goods, which would scarcely be sufficient to cover the expences which I have been at in Sweden and Norway during these two years past.

The 5th Department by unjustly retaining possession of M[r] Stead's property has made the Norwegian Government responsible, not only for the pillage and serious damage of these goods whilst in the hands of their officers, but also for the consequences which result from this illegal act relative to its commerce.

Reposing on this point solely, M[r] Stead is justified in claiming a much larger compensation than the sum for which it had formerly been agreed to settle the whole business of Messrs Everth and Stead — And for the same reason independently of every other consideration my personal expences ought necessarily to be reimbursed me.

7. Denovan til Fitz Gerald.

Oversættelse.

Til
Hans Excellence
Hr. Vesey Fitz Gerald
Hans Storbritanniske Majestæts overordentlige
Gesandt og befuldmægtigede Minister.

Stockholm den 13 Mai 1821.

Deres Excellence!

Uagtet det ikke tilkommer mig at svare paa de af Hr. Holsts Bemærkninger over Bodø-Sagen, som angaae Begivenheder af politisk Tendents, har Deres Excellence dog tilladt mig at gienkalde disse Facta i Deres Erindring.

Regieringen har i sine Forestillinger aldrig fremsat den omhandlede Sags sande Oprindelse, og da det er uundgaaelig nødvendigt at gaae tilbage dertil, naar denne Gienstand omhandles, vil jeg her fremsætte de Begivenheder, hvorpaa denne Sag grunder sig.

Den 26 Septbr. 1817 har det Kgl. Finantsdepartement beordret Fogden i Salten til at udkaste DHr. Everth af deres Etablissementer paa Nyholm, og at forbyde dem at fortsætte deres Handel sammesteds. Denne Handling som er en directe Overtrædelse af 5te, 7de og 17de Artikel af Tractaten til Glückstadt, strider imod den Norske Constitution og Loven af 20 Mai 1816, hvorved Bodø tillagdes Kiøbstæd-Privilegier.

Man har meget bestræbt sig for at forklare denne Fremgangsmaade paa en for de Norske Autoriteter gunstig Maade, saaledes som man kan see af Regieringens Indstilling til Kongen af 20de Juli 1819, Indberetningen af 13 October sidstleden og Hr. Holsts Bemærkninger.

I Krigstid har Kongen af Danmark Ret til at bemægtige sig ethvert Stykke i hans Land imod at holde Eiermanden skadesløs — for derpaa at opføre de til Landets Forsvar nødvendige Fæstningsværker; men naar Fienden vender tilbage, bør de nedrives og Grunden tilbagegives Eieren.

I Kraft af dette Privilegium have nogle Handelsmænd fra Trondhiem overtalt den danske Commandant til i Aaret 1811 at opføre et Slags Befæstning, ikke for at forsvare sig mod et Angreb, som man i de Egne ikke venter sig, men for at beskytte de Kapere, som disse Kjøbmænd havde udrustet og som meget hindrede vor Handel med Archangel.

Efter Freden blev ikke denne militaire Post mere besat, Befæstningen forfaldt, og H. M. Kongen af Danmark resolverede under 14de Mai 1813, at Nyholm og endeel af Kysten skulde opmaales og den nye Bye Bodø der anlægges. Det samme blev ogsaa bestemt af den provisoriske Regjering i 1814 og en Commission blev udnævnt for at bringe det i Udførelse.

Saaledes stod Sagerne ved Gerss's Ankomst til Nyholm. At han alene var Everths Factor, bevises af hosfølgende Bilag.[1]

Om Foraaret 1815 ankom en stor Mængde Materialier Muur- og Tømmerfolk fra England, og Gerss henvendte sig til Amtmand Elster, for at faae Tilladelse til at opføre Pakhuse paa Nyholm, hvilket Amtmand[en] tillod med den Anmærkning, at saafremt den projecterede Demarcation ikke kom til at indbefatte Nyholm, var det paa Eiernes egen Risico, at Pakhusene opførtes.[2] Da imidlertid den til at udsee Grunden for den nye Kjøbstad Bodø nedsatte Commission, under 27 Juni 1815 bestemte, at Nyholm skulde høre derunder, ansaae Gerss sig tilstrækkelig bemyndiget ved hvad der var passeret, lod opføre to betydelige Pakhuse og et tredie var allerede gaaet langt fremad, da Eiernes Udkastelse havde Sted.

Af vedlagte Kopie af Markeskiels Forretningen[3] vil Deres Excellence erfare det nærmere ved hvad ovenfor er anført. Planen til Byen blev ved Lov stadfæstet i Marts 1816[4] efter en levende Modstand af Staden Bergen, og derved blev den Hr. Gerss af Amtmanden tilstaaede Ret stadfæstet. Det er saaledes indlysende, at 5te Departement ikke kunde paa lovlig Maade befale DHr. Everth udkastede af deres Etablissement,

[1] See Gerss's Fuldmagt.
[2] See Amtmandens Brev.
[3] See Synsforretning.
[4] See den til Forretningen føiede Lov.

og endnu mindre forbyde dem og deres Factor at fortsætte deres Handel der.

Hr. Holst anfører, at de af 5te Departement til at undersøge Bodø-Sagen udnævnte Mænd have indberettet, at Pluraliteten af Vidnerne have aflagt Eed paa, at Embedsmændene der paa Stedet ikke paa nogen Maade have overtraadt bemeldte Departements Ordres, og ikke ere skyldige i nogensomhelst Overtrædelse af Lovene, og at det derimod er Hr. Everth og hans Landsmænd, som i enhver Henseende have viist strafværdig Opførelse.

Forinden jeg nærmere undersøger dette, maa jeg nedlægge en formelig Protest imod enhver Commission til at afgiøre denne Sag, og endmere og isærdeleshed imod en Commission, hvis Medlemmer ere valgte og udnævnte af 5te Departement, hvis ulovlige Forholdsregler have givet Anledning til hvad siden i denne Sag er hændet.

Jeg forkaster over alt de Personers Vidnesbyrd, som af denne saakaldte Commission ere blevne afhørte; thi alle de, som have været indviklede i de af Fogden begaaede Forseelser, kunne ikke antages som Vidner i deres egen Sag. Man maa derhos ikke glemme, at hele Commissionens Undersøgelse er *ex parte*, at Klagerne ikke ere blevne hørte, og ikke et eneste Vidne i deres Faveur indkaldt.

Den norske Regiering har erklæret, at den først har fundet sig foranlediget til at undersøge Embedsmændenes Fremgangsmaade ved et Brev til Lord Strangford i Februar 1820, og at den ikke tilforn var i Besiddelse af nogen Klage over dem, eller noget Beviis for deres urigtige Opførsel. Man kan imidlertid tydelig bevise, at 5te Departement næsten to Aar forinden det fik Afskrift af min Skrivelse til Lord Strangford, var i Besiddelse af iøinefaldende Beviser paa deres Embedsmænds store Forseelser saavelsom og af de klagende Parters Angivelser. Hvorledes vil man kunne retfærdiggiøre 5te Departements Opførsel, som i Løbet af to Aar, langt fra at føie Foranstaltninger for at Klagerne kunde skee Ret og Embedsmændene blive straffede, har i alle sine Forestillinger til Kongen opgivet aldeles urigtige Data i Faveur af Embedsmændene og ved flere Anledninger fundet for godt at under-

trykke mange offentlige Documenter og nægte Tilværelsen af andre.

De Facta, som indeholdes i min Skrivelse til Lord Strangford af 20. Febr 1820, ere uddragne af Hr. Everths Beretning, under hans Arrest paa Hernæs til Hr. Amtmand Berg; denne Beretning er af Amtmanden i Novbr. 1818 indsendt til 5te Departement. Foruden denne, som viser Embedsmændenes ulovlige Opførsel, har 5te Departement allerede i to Aar været i Besiddelse af alle de officielle Acter, til hvilke Klagerne for en stor Deel henholde sig, for at bevise deres Udsagn.

Idet jeg benægter den af Hr. Holst citerede Vidneforklaring, vover jeg at udbede mig Deres Excellences Opmærksomhed for følgende Uddrag af mit Brev til Lord Strangford:

„Den 20 Septbr. den anden eller tredie Dag efter hans „Ankomst til Røst var Hr. Everth i et Aftenselskab med alle „Embedsmændene lige til Kl. 1 om Natten. Han blev da „underrettet om, at den maanedlige Post sydefter afgik den „følgende Dag om Morgenen. Han stod tidlig op, for at „benytte den første Leilighed, der tilbød sig siden *St. Johns* „Stranding, for at skrive til Hr. Stead og sine Venner i Eng„land; men neppe havde han arbeidet en eller to Timer, før „Foged Juel kom, som han siden erfarede, for at bringe 5te „Departements forhen omtalte Resolution i Udførelse.

„Hr. Gerss tror endnu, og Hr. Everth, som aldeles ikke „forstod det norske Sprog, og endnu mindre kjendte til Fog„dens Hensigt, drak en Kop Kaffe, som stod paa Bordet og „gik tilligemed Hr. Newstead, for at slutte sine Breve, og „efterlod Fogden hos Gerss's Familie. Ti Minuter efter blev „han imidlertid overrasket af Fogden, som paa engang med „Voldsomhed trængte i det lille Værelse, slængte en Protocol „paa det foran Hr. Everth staaende Bord, og gav denne ved „sine Miner at forstaae, at saavel han som Hr. Newstead strax „maatte gaae ud af Huset, og medtage deres Sager, da han „ellers vilde kaste dem ud af Vinduet.

„Under denne hastige Pantomime, tog han i Ryggen paa „den Stoel, hvorpaa Hr. Everth sad, og kastede den omkuld. „Dette tilligemed flere lignende Uartigheder af Fogden kom saa „pludselig paa, og var af en saa uventet Natur, at Hr. Everth „i Begyndelsen ikke kunde komme til sig selv af Forundring.

„Han havde spist Aftenen i Forveien med Juel, spillet Whist „med ham, en Fornøielse Fogden siges at giøre meget af, og „de havde skiltes ad som lige saa gode Venner som før. „Heldigviis var Fogden i Uniform, ligesom Dagen før, en Om„stændighed, som dæmpede Øieblikkets første Hidsighed, da „Hr. Everth derved erindrede sig, at han var i et fremmed „Land og Fornærmeren en Mand paa offentlig Post. Han frem„stammede derfor i Hast og saa godt han kunde en Anmod„ning til Fogden om at oplyse ham om hvad han havde isinde, „og tilkiendegav hvor forundret og fornærmet han var over „hans uforklarlige Opførsel. Da dette blev sagt i en Tone „som røbede den fornærmede Mand, forvandlede Fogdens Vrede „sig til Raserie, og Hr. Newstead fik neppe Tid til at redde „endel Hr. Everth tilhørende Breve og Papirer fra den Or„kan, som syntes at ville bryde løs, før Fogden trak Sabelen „og truede Hr. Everth paa Livet. I denne Yderlighed, og „ligesom det Menneske, som klyngede sig til et Halmstraae „naar han frygter for at drukne, greb Hr. Everth en gammel „Skibspistol, forsikrede Fogden at den var ladet og flygtede „ud i Gaarden. Hr. Gerss var endnu ikke opstaaet. Imidlertid „havde Mandskabet paa Skibet *Forsøget* ogsaa hørt Støien, og „fem eller sex Søfolk kom ved Raabet „Hielp!“ uden at vide „hvad der var paa færde, bevæbnede med Haandspager „løbende til Huset, hvor de traf Hr. Everth. Det er ganske „naturligt, at Hr. Everth, dreven af samme Lidenskab, som „enhver Mand under samme Omstændigheder vilde have følt, „strax vendte tilbage til Huset med Søfolkene for at bringe „sine Papirer, Documenter og Kufferter, som stode aabne i „Kammeret, i Sikkerhed. Fogden har selv anført det i sin „Beretning over denne besynderlige Sag, og ved elleve af „ham indkaldte og paa hans egen Maade afhørte Vidners Ud„sagn, er det stadfæstet, at Matrosernes Nærværelse, alene „indskrænkede sig til at beskytte Hr. Everths Person, og at „bevogte det Kabinet, hvor de ovenfor omtalte Documenter „og Sager befandt sig, indtil Hr. Gerss kom og forklarede de „Omstændigheder, som havde foranlediget Fogdens Ankomst „til Nyholm. Man kan ikke deraf see, at Hr. Everth eller „Søfolkene have truet Fogden med nogensomhelst Vold; det „er tvertimod fuldkommen beviist ved fem Vidners overens-

„stemmende og ensstemmige Udsagn, at de saae Fogden anden „Gang trække sin Sabel imod Hr. Everth, uden mindste An„ledning, anfalde ham, svinge Vaabenet over Hr. Everths „Hoved og omkring ham, i den Hensigt at saare ham, „imedens dennes Bestræbelse under denne ydmygende Scene „gik ud paa at berolige og tilfredsstille Fogden.

„Efterat Fogden igien havde stukket Sabelen i Skeden „hvorom Hr. Everth flere Gange havde bedet ham, og efterat „det var kommet til Forklaring imellem ham og Hr. Gerss, „communicerede han, som ovenfor anført, 5te Departements „Resolution, ihenseende til D'Hr. Everth & Søns Udkastelse „fra Nyholm, og forbød dem tillige for Fremtiden at drive „nogensomhelst Handel der. Hr. Everth lod følgeligen ved „Gerss fremsætte sin høitidelige Protest imod denne Frem„gangsmaade, og efterat have befalet, at man skulde bringe „hans Pult og Kufferter bort, gik han ombord, og lod Pak„husene og Husets Eiendomme paa Nyholm blive under Re„gieringens Ansvar. Siden den Tid ere de tvende Gange „blevne lagte under Beslag, nemlig af Embedsmændene der „paa Stedet og nylig af Armée-Departementet.

„Men Hr. Juels Forholdsregler vare ikke dermed tilende. „Samme Dags Eftermiddag, medens Hr. Everth var beskiæf„tiget med igjen at bringe sine Papirer i Orden efter Morge„nens Forstyrrelse, underrettede man ham om, at en Baad fuld „af Folk styrede hen til Skonnerten, som det lod i fiendtlig „Hensigt. Hr. Everth gik op paa Dækket, hvor Lensmand „Lykke var med Ordre fra Fogden til at arrestere ham; han „erklærede sig strax villig til at adlyde, og udbad sig blot „nogle Øieblikke til at klæde sig paa, hvilket Lensmanden „tilstod ham. Mandskabet paa Baaden kom imidlertid ogsaa „ombord, og opførte sig ganske roligt, med Undtagelse af en „ved Navn Ole — saavidt vides Pedersen Holsund – fra Lande„gode, som talte nogle Ord fordærvet Engelsk, og forsøgte „forgieves ved alle mulige foragtelige og nedrige Midler at „ophidse Mandskabet til at forløbe sig. Da Hr. Everth var „færdig med sin Paaklædning, kom Foged Juel i en anden „Baad, og efter at have talt noget mod Skurken fra Lande„gode, havde et almindeligt Angreb Sted paa vore Lands„mænd, uden at disse havde begaaet noget eller kunde for-

„svare sig. To, som sov roligen i Rummet i deres Køier, „bleve slæbte op paa Dækket, og en af dem James Read ved „Haarene. Dette stakkels Menneske blev uden Medlidenhed grusomt pryglet, og han forvandt aldrig mere hverken „det eller Mishandlingen i Kjælderen paa Hernæs. Hr. Everth „blev haanet, pryglet, udskjældt, slæbt hen til Vantet, „og styrtet hovedkuls ned i en Baad, som laa ved Siden af „Skibet. Hans Tiener William Macpherson, som søgte at „afbøde Faldet, blev kastet omkuld, hvorpaa fem eller sex af „disse Umennesker kastede sig paa engang over ham, og „imellem disse især Skurken fra Landegode, som med sine „Negler kradsede ham Huden af Ansigtet; Fogden saae imidlertid til og uddeelte Befalinger, saaledes som to af de beedigede Vidneforklaringer udtrykke sig. Kort, efter at alle vare „blevne mere eller mindre mishandlede, bleve de kastede i „Baadene, uden at Hr. Everth eller Mandskabet havde giort „mindste Modstand, eller givet Anledning til dette skiændige „Optrin, saaledes som ikke alene sees af Hr. Everths Skrivelse „til Nordlands Amt af 6te October næstefter, og af Newsteads „og tvende andre Vidnesbyrd; men ogsaa de i blandt Fogdens „elleve Vidner som vare tilstede, hvoraf Lensmand Lykke „var en, have vidnet det samme. Da disse Fornærmelser „vare tilende, bleve vore Landsmænd satte iland paa Hundholm, hvor de maatte forblive fire Timer under aaben Himmel, og under bevæbnet Vagt, udsatte for den uværdigste „Behandling, under Paaskud af at Fogden ventede Lænker, „for at skikke dem længer bort. Imidlertid lod Hr. Everth „denne Embedsmand sige, at han giorde vel i ikke at drive „sine Fornærmelser længer; thi Hr. Everths Hensigt var ved „første Leilighed at oversende Deres Excellence en Beretning „over den nederdrægtige Fremgangsmaade; at han og hans „Ulykkes-Staldbrødre havde den Ære at høre til en Nation, „hvis Monark aldrig tilstædede, at den ringeste af hans Undersaatter blev ustraffet mishandlet. Istedetfor at dette skulde „have giort nogen Virkning, blev det modtaget med den „yderste Foragt, Fangerne bleve paany angrebne, Fogdens „ivrige Hjælpesvende spyttede Hr. Everth i Ansigtet, rev ham „Hatten af Hovedet, Skoerne af Fødderne og Knapperne af „Klæderne, og hans Person blev i hele den forsamlede Mæng-

„des Paasyn undersøgt, „saa de Tilstædeværende ikke „kunde see derpaa uden Taarer“, den Behandling, som „vederfaredes vore Landsmænd. Fogdens Hævn var endelig „tilfredsstillet i denne Henseende, og Hr. Everth tilligemed „hans stakkels Søfolk bleve slæbte til det fire Mile derfra „liggende Fængsel paa Hernæs, og kastede i en fæl og usund „Kielder, belagte med Lænker, og under en Vagt med skarp„ladte Geværer.“

Alle de her fremsatte Facta ere oplyste ved en stor Mængde Vidner, saaledes som hosfølgende Bilag vise.[1]

Hvis der endnu behøvedes noget tydeligere Beviis paa Fogdens fornærmelige og ulovlige Opførsel, kan den Ordre, han har givet sin Fuldmægtig, og som ender saaledes: „Dersom det er fornødent at arrestere andre Personer eller Eiendomme, er bemeldte Borgen bemyndiget til at foretage saadant paa mit Ansvar“, anføres.[2] Hverken den norske Regiering, eller Hr. Holst have talt om denne egenmægtige og ulovlige Ordre som i Grunden gierne kan gielde for en Krigserklæring.

At Hr. Everth og Matroserne have været arresterede paa Hernæs efter Fogdens Befaling, og uden at det har været dem muligt at erholde Rettens Mellemkomst, sees af den officielle Forretning af 26 Sept. 1818 hvori Ordren forefindes: „At ingen, under nogensomhelst Forevending, maa tilstædes „Adgang til Arrestanterne, og at intet Brev maa afleveres „til dem, med mindre det kommer fra Amtmanden“.

For at bevise, hvilken Behandling de have lidt under Arresten, vil jeg anføre Lehnsmændene Lykkes og Udnæssets Beretninger, hvilke Personer vare anstillede i Egenskab af Arrestforvarere hos de Fangne:

„Da jeg befandt mig den 24 d. m. ombord paa Fartøjet „for efter Fogdens Ordre at arrestere Hr. Everth, som villigen „overgav sig, kom Fogden selv roende hen til Siden af Far„tøjet, og befalede mundtlig, at Matroserne ogsaa skulde arre„steres, bringes til Huus, og lægges i Jern, hvorpaa jeg skulde „komme tilbage, for at faae nærmere Ordres, hvilket jeg

[1] See Forklaringen af Newstead, Gerss, Ole, Asle Aslesen, Everths Brev til Nordlands Amt.

[2] See Forretningen af 26 Sept. 1818.

„giorde. Fogden befalede mig at sætte en stærk Vagt med „ladte Geværer til at passe paa Arrestanterne. Jeg spurgte „ham, hvorledes man skulde bære sig ad med Levnetsmidler, „hvoraf jeg ingen havde; Fogden svarede mig, jeg fik giøre „hvad jeg kunde; men jeg havde ingen Anledning til at „erholde samme. Den 26de Septb: blev jeg pludselig suspen-„deret fra min Tieneste, hvorfor jeg ikke ansaae mig forpligtet „til mere at sørge for eller passe paa Arrestanterne. Uagtet „jeg ikke mere er Lensmand, har jeg dog anseet det for en „Pligt, jeg skylder Menneskeligheden, at tilstille Deres Høi-„velbaarenhed denne Indberetning".

Den anden Lensmands Indberetning er omtrent affattet i de samme Udtryk: „Jeg vil ikke undlade at underrette Deres „Høivelbaarenhed om, at jeg ikke har erholdt nogen Befaling „fra Fogden til at forsyne Arrestanterne med Senge, Seng-„klæder eller andre Livets Fornødenheder, og da jeg ikke „troer at kunne betragtes som Lehnsmand, men allene som „Opsynsmand ved den over Fa[n]gerne satte Vagt, troer jeg „at Fogden har anseet det ufornødent at give mig nogen „Ordre ihenseende til Arrestanternes Underholdning. og jeg „maa tilføie, at det er mig saameget mindre muligt at for-„skaffe samme, da jeg kun med Vanskelighed og til over-„dreven Priis kan faae hvad jeg selv behøver".

Til disse Vidnesbyrd kan jeg føie Hr. Newsteads, en af de Vidner, som fandt Leilighed til at besøge Hr. Everth i Arresten, og hvis Mod og Menneskekiærlighed har reddet mere end en af disse Ulykkeliges Liv. Efter at have beskrevet Hr: Juels voldsomme Fremgangsmaade paa Nyholm, og efter at have fortalt hvad ovenfor er anført, og at Hr: Everth havde begivet sig ombord paa *Forsøget*, forklarer dette Vidne under Eed, at „han befandt sig ogsaa dengang ombord paa Skon-„nerten, og saae Baaden fuld af Folk komme roende fra Hund-„holm; at han derefter saae, at Fogden var i en af disse „Baade, og syntes at give sit Mandskab Ordres; derpaa kom „man strax ombord paa *Forsøget* og slæbede Hr. Everth paa „en voldsom Maade ned i Baaden, ligesom hans Tiener og „flere af Mandskabet, som bleve pryglede og udskiældede, „uden at de giorde mindste Modstand mod denne oprørende „og grusomme Behandling. At Hr. Everth derefter blev sat

„i Land i Nærheden af Hr. Jakhellns Huus, hvor han maatte „taale enhver Fornærmelse, og hvor de andre Personer bleve „ligesaa uværdig behandlede, i den Grad at mange af de „Omkringstaaende derover fældte Taarer. At Hr. Everth og „de øvrige derefter bleve bragte i Arrest paa Hernæs, og „at Vidnet der besøgte dem hemmelig med Fare for sit „Liv, og fandt dem belagte med Jern, under en bevæbnet „Vagt; at en af dem ved Navn Watterston, var saa ind- „snævret med Haandskierner — hvilket paa dansk kaldes at „*ligge krum*, at han ikke kunde hverken ligge eller staae op- „reist; at en Anden ved Navn James Read, det stakkels „Menneske, som blev saa grusomt pryglet ombord i Skonnerten, „blev saa syg deraf og af de Lænker, hvormed han var belagt, „at hans Endeligt syntes at være nær. Han fandt sine Lands- „mænd liggende paa den fugtige Jord, uden Bedækning, uden „Straae, og overhoved uden at have noget til at modstaae „Aarstidens Strenghed med (under 70° Nordlig Bredde). „Han blev underrettet om, at Arrestanterne ikke havde erholdt „eller vilde erholde Levnetsmidler, og man forbød ham for „Eftertiden at besøge dem. At da han var Vidne til, at Hr. „Everths Ejendom under hans Arrest ulovligen blev lagt „under Beslag, forsøgte han en anden Gang med Livsfare om „Natten, at underrette ham derom, og at bringe de Arre- „sterede Levnetsmidler og andre Fornødenheder; men en „bevæbnet Person forfulgte ham lige til Hundholm, fire Mile „derfra. Vidnet troer, at de Norske Love ere menneskelige „og retfærdige, at de forene personlig Sikkerhed med Fæng- „selsstraf for deres Overtrædelse, saaledes, at da de skyldige „Personer bør stilles for Retten, for at vorde forhørte; men „Deponenten erklærer høitideligen, at den Behandling, som han „saae vederfaredes Hr. Everth og de andre paa Hernæs arre- „sterede Personer, var i den Grad grusom, vilkaarlig og „umenneskelig, at man i Storbritannien ikke vilde handlet „saaledes mod den største Forbryder, hvilken end hans Mis- „gierning havde været.

„Alle disse Facta ere bekræftede ved den Skrivelse, Hr „Everth under sin Arrest paa Hernæs fandt Leilighed til at „tilstille Amtmanden, og uagtet dette Document, for sig selv „betragtet, intet beviser, maa det dog i Forening med Hr.

Newsteads, de Arresteredes og Arrestforvarernes Vidnesbyrd, være af megen Vægt.

Forinden denne Tidspunct af Hr. Everths og Matrosernes Arrest, havde Sorenskriveren bestandig nægtet at afhøre dem, under det Foregivende, at man maatte oppebie en autoriseret Tolks Ankomst fra Christiania, for saaledes at forlænge deres Arrest i 6 a 8 Maaneder, hvilket sikkerlig vilde have kostet deres Liv.

Denne Fremgangsmaade blev af 5te Departement bifaldt, saaledes som man af Indberetningen til Kongen af 20 Juli 1819 kan see, hvori det hedder, at man havde føiet Foranstaltninger til at sende Sorenskriveren, overensstemmende med hans Ønske, en autoriseret Tolk, det paafølgende Foraar.

Paa Grund af Hr. Everths Skrivelse til Amtmanden, har denne Embedsmand villet beskikke Hr. Shireff til Tolk, da denne var opdragen i Norge og talede Sproget til Fuldkommenhed. Men Sorenskriveren nægtede at antage ham, og anførte, at han var kommen til Landet uden Pas. Imidlertid har Sorenskriveren ved en anden Leilighed brugt Hr. Shireff som Tolk, og han vidste, at han var Supercargo paa et Fartøi.

Det vil være overflødigt at bemærke, at denne uretfærdige Dommers Fremgangsmaade ikke er bleven misbilliget af den Norske Regiering, og de Grunde, som have bevæget ham til ved alle Anledninger at handle imod DHr. Everths Interesse, ere noksom iøinefaldende. Sorenskriveren er Agent eller Factor for mere end 50 Handelshuse i Bergen, og har deraf en betydelig Indtægt. Man forglemme ikke, at vore Landsmænd under det ovenanførte Paaskud have været holdte to Maaneder i Fængsel, og at man ikke alene ikke har villet afhøre dem selv; men man har ikke engang tilladt dem at faae andre Vidner afhørte.

Da Amtmandens Mellemkomst for at skaffe Hr. Everth Gehør ikke lykkedes, saa han sig nødsaget til, for at komme paa fri Fod, at deponere hos en Ven af Embedsmændene, en Deel af Hr. Steads Varer. Men han var aldrig saasnart kommet ud af Arresten, førend Fogden truede med paany at sætte ham fast, og han var derfor nødt til at flytte ombord paa sit Skib, hvor han blev, og vovede ikke at gaae iland fra Enden af November indtil Enden af Februar, imedens han forgieves

ventede paa, at retfærdige Forholdsordres skulde indløbe fra Christiania, da han erholdt Underretning om, at hans Fader var død af Kummer over den Behandling, som var vederfaredes hans Søn, og at hans Handelshuses Affairer begyndte at forværres.[1]

Han skrev strax til Fogden, og anholdt om Tilladelse til imod Caution at gaae iland og reise til Stockholm, for at tale med den Brittiske Minister. Men Fogden svarede, at han forlangte en uindskrænket Caution, og at Tolderen forbeholdt sig Ret til at nægte Cautionens Antagelse.[2] Dette Svar var saa godt som Afslag, thi hvorfra skulde han tage en uindskrænket Caution? og hvorledes skulde han forbinde Tolderen til at antage samme? Det er paa denne Maade, Hr. Everth blev nødsaget til at gaae tilsøs ombord paa Skibet *Commerce.*

Ved *Commerces* Afreise tog man ud af Pakhusene paa Nyholm nogle Fade Rum; de norske Autoriteter have anført, at Pakhusene tilhørte Staten, og at de endog vare forseglede af Toldvæsenet.

Staten har ikke og har aldrig havt noget Pakhuus paa Nyholm, og for at bevise, at de omhandlede Pakhuse tilhørte Hr. Everth, behøver man blot at anføre Tolderens herhos føiede Skrivelse til Hr. Gerss. Femte Departement kan overbevise sig herom af en Skrivelse til Departementet fra Tolderen af 9 Juni 1819.[3]

Det er ikke fornødent at indlade sig i videre Details, efter saamange uforkastelige Vidnesbyrd, for at vise denne Sags hele Udstrækning og dermed forbundne Omstændigheder. Jeg kan imidlertid ikke undlade at omtale en af de sørgeligste Følger af de mod Brittiske Undersaatteres Personer udøvede Mishandlinger, at nemlig tvende af de Norske Embedsmænds Offere ere døde, saa man neppe kan bare sig for at give hine Navn af Mordere.

Parterne paastaae, at Regieringen staar til Ansvar for det i Rigstidenden indrykkede Skandskrift, som begynder saaledes: „Herved meddeles, at offentlige Documenter indeholde følgende „Data med Hensyn til Engelænderen John Everth.“ Nu kom-

[1] See Skrivelse af 25 Febr. 1819.
[2] See Forretningen af 25 Febr. 1819.
[3] See Tolderens Brev til Gerss af 28 Mai 1819.

mer Skandskriftet, som kun er et Uddrag af 5te Departements Indberetning til Kongen af 20 Juli 1819, der er forfattet af den samme, som har opsat Skandskriftet, nemlig den øverste Embedsmand, efter Grev Wedel, i Finantsdepartementet. Bemeldte Libel kom næsten paa samme Tid i det danske Blad, Tilskueren, og næsten i samme Øieblik i den Hamborgske Börsenhalle, hvori det blev indrykket af en Mand i Hans Svenske Majestæts Tjeneste, som ogsaa skriver for Rigstidenden, der tilhører Hr. Vogt. Hr. J. H. Vogt, Eier af Norges officielle Avis, anden Embedsmand ved 5te Department og Referent i det Norske Statsraad, burde han have tilladt sig at giøre Brug af officielle Documenter, for at beskiæmme en Mands Karakteer, og undergrave hans Rygte? Den omhandlede Libel udbreder et meget klart Lys over den Aand, som besieler den Norske Regjering, ihenseende til denne Sag, og viser hvormeget man kan giøre Regning paa dens Redelighed og Upartiskhed.

Det er med den dybeste Høiagtelse &c. &c.

(undertegnet) Denovan.

Oversættelsens Rigtighed bekræfter

Bernhoft
Kgl. Translateur.

8. Fitzgerald til Grev Engeström.[1]

Copie d'une lettre de Mr. le(!) Vesey Fitz Gerald, Envoyé Extraordinaire et Ministre plénipotentiaire de S: M: Britannique à S. E. Mr. le Ministre d'État et des affaires étrangères, en date de Stockholm le 17. Mai 1821.

Monsieur le Comte!

Je regrette de ne pouvoir encore envoyer à Votre Excellence les observations que l'on prépare sur le papier que j'ai reçu confidentiellement de Votre part. Ce papier est plein de représentations, que je ne veux pas caractériser, et de raisonnemens sans base; et j'ai été porté à en permettre un examen

[1] Efter en Afskrift i Rigsarchivet. Smlgn. Bodøsagen, S. 115.

plus minutieux, que je n'aurois dû peut-être souffrir, après la tournure qu'on tâche à donner à l'affaire, dont il-y-a été question et le ton que le rédacteur s'est permis d'y prendre. Sur cela je ne daignera pas commenter.

Cependant je ne peux pas tarder un moment à prier Votre Excellence de s'occuper sérieusement de cette affaire.

Si j'ai permis cet examen des papiers ou si j'ai retardé à cause d'eux, pour une heure même, les représentations que j'ai été recommandé de nouveau à faire, c'est que je le devois à Votre Gouvernement plutôt qu'au mien. Je désire que le Roi puisse voir par ces détails la manière dont on a abusé de Son autorité.

Votre Excellence aura sans doute porté à la connaissance de Sa Majesté le but de nos dernières conversations. Je déplore l'esprit, que les Norvégiens ont montré. Ils auront encore plus de raison à le regretter, s'ils s'opposent à notre réclamation. Et non pas eux-seuls! — Le Gouvernement Britannique ne fera, ne pourra faire distinctions entre les sujets de Sa Majesté. Nous ne reconnoissons point d'autorités Norvégiennes. C'est du Souverain des Royaumes unis de la Suède et de la Norvège, que nous attendrons la justice. Je n'ignore pas les obstacles qu'on a mis à l'exécution des engagemens du Roi; et combien il doit être pénible au Cabinet Suédois, que nous lui attribuions des démarches, pour lesquelles d'autres devroient être responsables.

Mais c'est de mon devoir de donner cet avertissement, que l'Angleterre ne peut pas faire une ligne de séparation, et que de persévérer, n'est pas moins du devoir, que c'est la résolution de Son Gouvernement.

La première démarche ne se bornera pas dans ses conséquences à la Norvège. Les intérêts commerciaux de la Suède même sont compromis; et peut-être les Suédois auront à regretter et à condamner les circonstances, qui auront amené une démarche devenue presque inévitable.

Pour prouver l'extrême modération de mon Gouvernement et de ceux, auxquels Ses intérêts ont été confiés ici, j'en appelle à Votre Excellence, ou même aux expressions, dont Sa Majesté a daigné Se servir en plusieurs occasions. Mais en effet, Messieurs les Norvégiens ont répondu à nos démar

ches d'une manière, que nous sommes aussi peu habitués à souffrir que nous l'avons peu méritée.

Peut-être j'aurois mieux fait de ne pas permettre qu'on donnât une réponse à leurs représentations. Mais elle sera donnée! — quoique depuis la dernière référence à Christiania, même après la manifestation du désir du Roi, d'accommoder cette affaire, on n'a vu que des obstacles suscités de toute part, par tous ceux, qui dépendent du Gouvernement Norvégien, pour empêcher l'arrangement final, que l'on avait persuadé aux partis de proposer, et auquel le Roi étoit prêt à accéder. — La manière dont on a reçu Mr. Denovan et la manière dont il a été renvoyé, auroient pu m'apprendre à reconnoître le caractère des personnes à qui il avoit à faire.

A l'égard de la marche qu'on a suivie depuis et du ton que l'on a adopté je me permettrai seulement de remarquer, qu'ils ne sont rien moins que propres à concilier; et ici je Vous prie de ne pas oublier, Monsieur le Comte, que j'évite exprès de faire allusion à la lettre adressée à Votre Excellence, qui se trouve probablement encore au cabinet, et dont je ne pourrai jamais prendre connoissance, ni confidentiellement, ni en quelque qualité que ce fût.

Je dois offrir une excuse pour la longueur de cette adresse, et peut-être pour son instance. Elle s'est accrûe sous mes mains. J'ai tardé trop longtems à presser Votre Excellence d'une manière plus urgente. — Vous n'ignorez pas ce que je suis autorisé à dire; il est possible que le moment favorable s'écoule. Non pas qu'il est déjà trop tard pour terminer d'une manière satisfaisante; mais un commencement de mésintelligence est né entre nos Gouvernemens, que personne assurément regrettera plus que ceux, qui ont eu à traiter cette affaire.

En m'exprimant ainsi, j'aime à croire, Monsieur le Comte, qu'aussi longtems que dureront nos relations publiques, ou nos rapports particuliers, il ne sera pas possible d'altérer nos sentimens mutuels. Ce sera en conjurant Votre Excellence de coopérer avec moi à prévenir les suites fâcheuses, que je Lui ai fait entrevoir — que de mon côté je m'empresserai à remplir les instructions de mon Gouvernement, pendant que Vous ne manquerez pas de donner des preuves de la bonne foi et des dispositions qui animent le Votre.

Toute abondante que paroît être la Norvège dans des affaires fâcheuses et quoique il m'est bien dèsagréable d'y ajouter, j'espère et je m'attends à ce que Votre Excellence mette cette affaire de nouveau sous les yeux du Roi.

En ne Vous adressant que d'une manière confidentielle et particulière Vous me saurez gré des raisons, qui ont motivé cette mesure. J'aurois l'honneur de Vous faire part des observations (j'étois sur le point de les nommer la réponse à la pièce que Vous m'avez remise, mais je ne dois pas les regarder comme une réponse) dans le délai d'un couple de jours. Les références à des pièces justificatives et le désir d'en retrancher tout ce qui n'est pas fondé sur des documens authentiques, ainsi que leur traduction, occuperont peut-être plus de temps, que je ne croyais d'abord.

Vous aurez la bonté de Vous rappeler en même temps, que ces observations seront remises à Votre Excellence de même, que les autres ont été reçues par moi non-officiellement. Je ne veux pas me laisser entraîner dans une controverse avec Mr. Holst. Je ne reconnois que le Comte d'Engeström et je regrette que des circonstances suscitées par l'entremise d'autres se seroient opposées à l'exécution d'engagemens qu'un Allié a le droit de réclamer, et dont le Roi, que le Comte d'Engeström se fait une juste gloire de servir, a si souvent daigné signifier Son désir de voir l'accomplissement.

Ne prenez donc pas de mauvaise part, Monsieur de Comte, si je Vous avertis, que cet appel soit le dernier que mon devoir me permettra de faire en particulier. — J'espère que Vous voudrez bien Vous décider à prendre un parti qui pourra obvier à la nécessité d'une représentation formelle dans des termes plus forts, tels que l'on m'a ordonné de mettre en avant, et dont, Monsieur le Comte, je n'ai jamais fait secret à Vous. J'ai l'honneur d'être,

Monsieur le Comte,
avec une considération très-distinguée
Votre très-humble et très-obéissant serviteur
W. F. Vesey Fitz-Gerald.

à Son Excellence
Monsieur le Comte d'Engeström
etc: etc: etc:

9. Fitzgerald til Grev Engeström.[1]

Stockholm the 17th May 1821.

Monsieur le Comte.

I regret that I am not yet able to send Your Excellency the observations which are preparing on the document which I have received from You confidentially. This document is filled with observations which I decline to characterise — and with unfounded arguments and I have been induced to allow a more minute examination of it, than I ought perhaps to have permitted after the turn which is attempted to be given to the affair which has been under consideration and after the tone which the person who has drawn it up has allowed himself to adopt. — On this point I shall not deign to comment.

I will not however for one moment defer requesting Your Excellency to give this affair Your serious attention.

If I have permitted this examination of the papers, or if, on account of them I have ever but for a single hour deferred the representations which I have again been directed to make, it is because I owed this rather to Your Government than to my own.

I am desirous that the King should in these details see the manner in which his Authority has been abused.

Your Excellency has no doubt laid before His Majesty the object which our late conversations had in view. I regret the spirit in which the Norwegians have acted. They will have still more reason to regret it, if they oppose our claim, and not they only! The British Government will not, cannot make any distinctions between His Majestys subjects.

We acknowledge no Norwegian authorities. It is from the Sovereign of the United Kingdoms of Sweden and Norway that we look for justice.

I am not ignorant of the obstacles which have been put in the way of the execution of the engagements into which the King had entered and how painful it must be to the Swedish Cabinet that we should attribute to it those pro-

[1] Oversættelse af foregaaende Brev, indtagen i de engelske Advokaters Betænkning.

ceedings for which others should be answerable.[1] But my duty bids me give this notice, that England can make no distinction, and that it is no less the duty of its Government, than it is its determination to persevere.

The first proceeding will not in its consequences be limited to Norway, even the commercial interests of Sweden are implicated. And perhaps the Swedes will have to regret and to blame those circumstances which will have given rise to a proceeding become almost inevitable.

For a proof of the extreme moderation of my Government and of those to whom its interests have been entrusted here, I appeal to Your Excellency or even to the expressions His Majesty has deigned to make use of on several occasions. But the fact is that the Norwegians have replied to our proceedings in a manner which we are as little accustomed to permit, as we have merited it.

I ought not perhaps to have allowed any answer to be returned to their representations. But one will be given, although since the last reference to Christiania, subsequent even to the desire manifested by the King to come to an understanding on the business, obstacles have been set up in all directions by all those dependent on the Norwegian Government to prevent the final arrangement which the parties had been persuaded to propose, and to which the Swedish Government was ready to accede.

The manner in which M[r] Denovan was received, and in which he was sent back, ought to have explained to me the character of the persons with whom he had to do.

In regard to the mode in which they have since proceeded, and to the tone which they have adopted, I shall merely allow myself to observe that they are far from being calculated to conciliate; and here I beg, Monsr le Comte, that You will not forget that I intentionally avoid alluding to the letter addressed

---

[1] I de engelske Advokaters Betænkning findes følgende Bemærkning: *We are informed by Mr Stead that the engagements here referred to were engagements made by the King of Sweden to make compensation to the complainants, the King believing the representations of the British Minister that they were, just rather than the evidence he afterwards obtained from his own authorities in Norway.*

to Your Excellency which will probably still exist in the Cabinet and of which I can never take cognizance either confidentially or in any capacity whatsoever.

I ought to apologize for the length of this address, and perhaps also for the earnestness with which it is expressed. It has acquired force as I have proceeded with it. I have too long delayed urging Your Excellency more strenuously — You are not ignorant of what I am authorized to say; it is possible that the favorable moment is now passing away. Not that it is yet too late to come to a satisfactory termination; but a commencement of a misunderstanding has taken place between our Government which assuredly no one will regret more than those who have been engaged in this matter.

In thus expressing myself, Monsr le Comte, I trust that so long as our public relations or our private connexion shall exist, it will not be possible to alter the sentiments which we entertain for each other.

It will be in conjuring Your Excellency to cooperate with me to prevent the lamented consequences which I have pointed out to You that on my part, I shall strive to fulfil the instructions of my Government whilst You, on Yours, will not fail to afford proofs of the candour and good understanding which animate You.

Notwithstanding the many unpropitious circumstances by which Norway appears to be affected, and altho' it would be very painful to me to add to them, I hope and expect that Your Excellency will again bring this matter under the observation of the King.

In addressing You only in a confidential and intimate stile, You will appreciate the motives which have guided me in this transaction.

I shall have the honor to communicate the observations (I was on the point of calling them the answer, to the documents which You have handed me, but I ought not to consider it as an answer) within a couple of days. The references to the vouchers, and the wish of substracting from them, whatever is not founded on authentic documents and the translating them will perhaps take more time than I in the first instance imagined.

You will at the same time have the goodness to recollect that those observations will be handed to Your Excellency in like manner as the others have heen received by me — unofficially — I will not allow myself to be drawn into a controversy with Mr Holst. I only acknowledge Count Engeström, and I regret that circumstances which have been given rise to by others, should prevent the fulfilment of engagements of which an Ally has a right to demand the execution and of which, the King, whom Count Engeström is justly proud to serve, has so frequently deigned to express his wish that it should be accomplished.

Do not therefore take it amiss, Monsr le Comte, if I tell You, that this is the last appeal which my duty will allow me to make in a private manner.

I hope that You will be pleased to resolve on coming to a determination which will obviate the necessity of a formal representation in stronger terms, such as I have been ordered to make and which, Monsr le Comte, I have never kept secret from You.

I have the honor to be, Monsr le Comte,
with high Consideration
Your very humble & very obedient Servant

W. F. Vesey Fitzgerald.

To His Excellency
Count Engeström
&c. &c. &c.

10. Denovan til Fitzgerald.

Oversættelse.

Stockholm den 20 Mai 1821.

Deres Excellence!

Hosfølgende Piecer, mærkede No. 1 og 2, indeholde de Bemærkninger, som D. E. har tilladt mig at giøre over Hr. Holsts Forestilling, og D. E. vil finde tilføiet samme de nød-

vendige oplysende Bilage. No. 1 angaaer allene de Indvendinger, Hr. Holst har giort imod Paastanden om Skadesløsholdelse for de virkelige Tab, Parterne have lidt ved de norske Embedsmænds ulovlige Fremgangsmaade. No. 2 indeholder en Beretning om de Facta, som have giort denne Sag til et alvorligt Nationalanliggende, og som have givet Anledning til Discussion imellem begge Hoffer.

Jeg beder D. E. undskylde disse Piecers overordentlige Vidløftighed, der har sin Grund i, at jeg har været nødsaget til at indlade mig i en omstændelig Undersøgelse af de Opgivender, hvorved Hr. Holst søger at skiule Sagens sande Beskaffenhed, ligesom ogsaa, at jeg har været ledet af det Ønske ikke at fremsætte noget, som enten ikke er grundet paa beviste Facta, eller understøttet af autentiske Documenter.

Den overordentlige Moderation, som den Britiske Regjering stedse har lagt for Dagen under denne Sags Behandling — grundet paa den Overbevisning, det(!) nærer at det kun er de sædvanlige Udsættelser i en Retssag, som saa lang Tid have forhalet dens Afgiørelse — har maaskee for en stor Deel bidraget til at bortfierne Sagens Bilæggelse, og jeg kan ikke forundre mig over, at D. E., vant til at dømme om en Regierings Retsindighed og Uforkrænkeligheden i dens Forpligtelser, efter den Kundskab De besidder om hvorledes man i lignende Tilfælde vilde have handlet i Storbrittanien, ikke har kunnet troe, at den Norske Regjering vilde tage sin Tilflugt til Documenters Undertrykkelse, til aldeles urigtige Forestillinger, til Udgivelse af Skandskrifter og endelig til at nægte at adlyde Kongens Befalinger og følge Landets Love, og at den ikke allene har søgt at understøtte sine Embedsmænds oprørende Handlinger, men endog har giort sig til medskyldig med dem ved at ville lade dem gaae ustraffede, og ved at nægte de forurettede Parter den af dem forlangte Skadesløsholdelse.[1]

Det er denne lidet grundede Tillid til en saa lastværdig (vicieuse) Bestyrelse som Norges er, at vi maa tilskrive det Londonske Kabinets langvarige Taalmodighed, og den Maade, hvorpaa man har behandlet denne Sag; men da jeg gav efter

[1] See No. 1, Side: 2 à 3, 6 à 9, 10 à 13, 24 à 35–40. See No. 2, Side 5—19, 25—26, 28—30.

for det Ønske, D. E. for nogle Maaneder siden yttrede for mig, at jeg, da for Tiden i det mindste, skulde opgive mit Forehavende at bringe denne Reclamation lige til Storbrittaniens Parlement — en Domstol, hvor selv Monarkens Fremgangsmaade upartisk undersøges — og at jeg saaledes ikke skulde giøre Brug af mit Pas, har jeg ene og alene forladet mig paa D. E. Mellemhandling og Understøttelse. Og om end denne Sag i nærværende Øieblik ikke vilde tildrage sig den Brittiske Regierings særdeles Opmærksomhed, vilde D. E. vist nok kunne henvende samme paa den Regierings vilkaarlige Handlinger, som ikkun udmærker sig ved at bryde sine Tractater, ved at overtræde sine Love, ved at modsige sig i sine egne Forestillinger, og endelig ved at søge at beskytte sine Agenter,[1] som have giort sig skyldig ikke alene i de uværdigste Fornærmelser imod en venskabelig og allieret Magts Undersaatter, og i Plyndring af disses Ejendomme, men som endog ved tvende Exempler ulykkeligviis haver alt for vel bevist, hvor liden Vægt de lægge paa en Handling, som ikke kan kaldes andet end Mord.

Det er tydeligen beviist,[2] at det District, hvorfra man har fordrevet en venskabelig Magts Undersaatter, ingenlunde tilhører Staten, men om end dette Paaskud skulde være grundet, ved hvilken Lov, ved hvilken Tractat havde 5te Departement erhvervet Ret til at udstæde Befaling til at betage dem Privilegium til at drive Handel i Bodø.

D. E. veed, at Offentliggiørelse af et Skandskrift som det der har staaet i Norges officielle Blad, vilde i Engeland have medført Pengebøder af langt større Beløb, end den hele Sum man fordrer; men det kan være mueligt at man i andre Lande, hvor man ikke saa meget søger at beskytte Handelsinteressen, og hvor man mindre frygter et Skaar i sit Rygte,[3] ikke vilde tilstaae en Skadesløsholdelse som svarede til det Tab, et Skandskrift havde foraarsaget, men naar dette directe gaaer ud fra Regieringen, viser det i det mindste dennes Aand, og hvor megen Tiltroe man kan have til dens Forestilling, fornemmelig naar man erindrer sig, at der imellem dem som

---

[1] See No. 1, Side 1—3, 12—13, 28—34, 43—66. No. 2, Side 1—2 etc.
[2] See No. 2, S. 28 etc.
[3] See No. 2, S. 29 og 30.

udgiøre det Raad, som søger at afgiøre denne Sag, befinder sig Medlemmer hvis Fremgangsmaade for en stor Deel har givet Anledning til denne Reclamation.

Det sidste Skridt, jeg endnu her i Landet har at giøre, er ved D. E. Mellemkomst at hentye til Hans Svenske Majestæts retfærdige Regiering, af hvem jeg ikke kan andet end vente en gunstig Afgiørelse, naar den engang bliver behørigen underrettet om denne Reclamations sande Beskaffenhed.

Med den dybeste Høiagtelse etc.
(undertegnet)
Denovan.

Afskriftens Rigtighed bekræftes

Bernhoft
Translateur.

Til
Hans Excellence Hr. de V. Fitz Gerald etc. etc. etc.

11. Fitzgerald til Grev Engeström.

Stockholm the 22^d^ May 1821.

M^r^ le Comte.

I have the honor to transmit to Your Excellency the accompanying papers — containing the remarks which have been made to me on the representations of Mr Holst. Any observation on my part upon the nature and the object of these papers would be superfluous.

Your Excellency will recollect the confidential manner in which this communication is made. I will however request Your particular attention to it as well as to the annexed letter addressed to me by Mr Denovan as it refers to the principal facts of this matter.

I can however only request very earnestly that Your Excellency will bring under the observation of the King, Your Master, the aggravated circumstances of this matter which has

assumed a character which my Government can no longer tolerate.

His Swedish Majesty will no longer continue to appear to approve the proceedings of the Norwegian Government which by its disobedience to the express orders of the King (particularly in the case of the person who was sent for the restitution of Mr Steads property, and which concern has never been confounded with that of Mr Everth) furnishes a striking example of the great abuse which it makes of the name, the promise, and the authority of its Sovereign.

It is with sentiments of the highest consideration that I have the honor to be

Your Excellencys
humble and obedient Servant
W. Vesey Fitzgerald.

To His Excellency
Count d'Engeström &c. &c.

12. Baron Stierneld til Grev Engeström.

Londres 25 Mai 1821.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Par suite de leur contenu[1] je n'ai pas manqué d'informer le Ministère Britannique des ordres énergiques et précis, qu'avoit daigné donner le Roi pour terminer sans délai l'affaire de la réclamation d'Everth et Stead. Il m'a témoigné combien il avoit été heureux d'apprendre par Mr de Fitz Gerald, et m'exprima toute sa satisfaction que cette longue et désagréable discussion à l'arrangement de laquelle il attachait tant de prix, seroit enfin terminée, me chargeant en même tems de faire connoître à Votre Excellence toute la reconnoissance qu'il ressentoit pour cette preuve de l'équité et l'amitié du Roi.

Je ne manquerai pas de me conformer aux autres ordres, qu'il a plu à Votre Excellence de me transmettre et de les exécuter aussitôt que je le pourrai.

[1] Derved sigtes til de sidste Skrivelser fra Stockholm, hvis Modtagelse Brevskriveren først har erkjendt.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Le Bill sur les bois a passé dans la chambre des Pairs sans discussion tel qu'il avoit été adopté par celle des Communes, et recevra demain la sanction Royale. Le Comte de Lauderdale a protesté sur les journaux de la Chambre contre son adoption, en soutenant que le Gouvernement auroit du faire plus en faveur de la Norvège.[1]

13. Grev Engeströms Anførsel i Statsraadet 16de Juni 1821.[2]

Stockholm le 16 Juin 1821.

L'affaire de Bodø prenant de jour en jour un caractère plus grave, il est de mon devoir, Sire, d'appeler très-humblement, de nouveau l'attention sérieuse de Votre Majesté, sur l'urgente nécessité de la terminer sans délai; et j'ose en conséquence solliciter Sa permission, de Lui soumettre un très-humble rapport sur cet objet, fondé sur les communications qui m'ont été faites dernièrement par le ministre de Sa Majesté Britannique à la Cour de Votre Majesté.

Il seroit sans doute superflu de récapituler ici les détails tant de fois reproduits, sur l'origine et la marche de cette affaire, peut-être auroit il, dès le commencement dependu des autorités Norvégiennes de contenter les réclamants d'une manière bien moins dispendieuse; mais cette reflexion, sans aucune application à l'état actuel de cette affaire, ne serviroit tout au plus qu'à alimenter des regrets inutiles. Sortie du domaine de la simple justice, la réclamation des Sieurs Everth & Stead est entrée dans celui de la politique; et dès lors il devient nécessaire de péser mûrement les inconvénients, auxquels les deux royaumes seroient inévitablement exposés par des retards prolongés.

---

[1] I Udenrigsministeriets Archiv findes et Koncept til en Skrivelse fra Grev Engeström til Fitzgerald, af 7de Juni 1821, hvori han siger, at Denovan har forsinket Sagen og ingen Grund har til at være misfornøiet; Grev Engeström mener, at Sagen snart vil afgjøres.

[2] Efter en samtidig Afskrift i Rigsarchivet (Bodøsagen, Pakke 15).

Près de deux ans se sont écoulés, Sire, depuis que j'ai annoncé à Mylord Strangford que les ordres de Votre Majesté étoient donnés pour la réstitution des effets de Stead. Les retards, qu'on a mis à l'exécution de cette promesse, ont dû aggraver de beaucoup la première offense aux yeux du Gouvernement Britannique et le voyage infructueux du Sieur Denovan à Christiania a mis le comble à ces impressions défavorables. Par suite des ordres renouvellés de Votre Majesté la négociation sur le plan d'un accommodement à l'amiable, s'est renouée à Stockholm entre Monsieur le Secrétaire d'État Holst et le Sieur Denovan, Mandataire des parties intéressées: une correspondance très-étendue a eu lieu entre ces Messieurs et tous les arguments se trouvant épuisés de part et d'autre, l'affaire est maintenant amenée au point de devoir être définitivement décidée.

Qu'il me soit donc permis, Sire, de supplier Votre Majesté de daigner hâter le moment de cette décision. D'après les dernières nouvelles de Londres, les plaignants se préparoient à porter devant le parlement leur réclamation déjà déposée devant le Lord Mayor, et leur requête se trouve déjà entre les mains de plusieurs membres de la Chambre des Communes, dont un des plus distingués doit s'être chargé de la produire. Cette démarche une fois faite, il ne dépendroit peut-être pas du ministère d'en arrêter les suites, en supposant même qu'il pouvoit en avoir l'intention; ce qui n'est certainement pas le cas; et ces suites, telles que je les prévois avec certitude, seroient ruineuses au plus haut dégré pour le commerce des deux nations, que Votre Majesté gouverne; et plus particulièrement pour celui de la Norvège. Déjà il a été question d'exclure celle-ci de la participation aux avantages résultants du nouveau tarif sur les planches, et la Norvège pourroit ainsi être exposée à voir couper une des principales branches de son commerce d'exportation. Il est temps, Sire, de préserver les deux Royaumes unis des pertes certaines qui les ménacent; et Votre Majesté, dans Sa haute sagesse, a depuis longtems prévu cette nécessité, suite naturelle des circonstances aggravantes, qui ont accompagné et caractérisé l'affaire en question. Je laisse de côté les considérations purement politiques, qui viendroient encore à l'appui de mes très-humbles

représentations; et je me borne à proposer à Votre Majesté de daigner donner Ses ordres les plus positifs, pour qu'il soit fait, par le canal du ministère de Votre Majesté et de Mr. de Fitz-Gerald, des propositions de nature à pouvoir être acceptées par le Sieur Denovan au nom et de la part de ses commettants. Cette voie est la seule qui reste encore ouverte, pour arranger cette affaire, car, les négociations entre Mrs. Holst et Denovan rompues, la réclamation d'Everth et Stead redevient un objet de négociation d'État à État. Il est à prévoir, qu'alors le Gouvernement Britannique ne consentiroit plus a aucune defalcation quelconque sur la somme demandée; et dans le temps le parlement aura pu prendre contre le commerce Norvégien des mesures permanentes, dont l'effet, impossible à calculer, pourroit devenir une source de pertes nationales, bien plus considérables, que les sacrifices, qui suffiroient encore pour les détourner.

14. Den norske Statsraadsafdelings Anførsel i Statsraad 16de Juni 1821.

I Anledning af en af Marquis Londonderry under 13. April sidstleden afgiven Note til Friherre Stierneld om Bodøe Sagens hastige Afgjørelse, befalede Deres Majestæt os i Protocol af 2den May d. A. inden 5 Dage at forelægge Høisamme et Forslag til endelig Afgjørelse af denne Sag.

Overeensstemmende med denne Ordre foredrog vi underdanig under 7de May Sagen paa det Udførligste, saaledes som den var os bekjendt af Statssecretair Holstes Fremstilling for Hs. Excellence Statsminister Grev Engeström efter Underhandlingernes Gang til den Tid med Denovan.

Næst at henholde os til denne og de af Statssecretairen gjorte Propositioner til Sagens mindelige Opgjør, antoge vi dog, at man maaskee paa Grund af truende politiske Forhold kunde blive nødte til at gaae noget videre, efter de Forhandlinger, som nærmere maatte foregaae igjennem Cabinettet, hvortil Deres Majestæt foreløbig befalede Sagen remitteret. Dette skeede, og som Følge deraf blev under 21de May af-

holdt et combineret Statsraad, hvori fremlagdes en fra den Storbritanniske Minister, Hr. Fitzgerald indkommen Note, dateret 17de samme Maaned, hvis Indhold vi fandt saa betænkeligt for de forenede Rigers Rolighed, at vi, skjøndt overtydede fremdeles om Uretmæssigheden af Denovans Fordringer, dog vovede at tilraade Deres Majestæt endnu at forøge det af Statssecretair Holst proponerede med 20,000 Species, saafremt bedre Betingelser ei skulde være at erholde, og den Fare, der efter Udenrigsministerens Fremstilling truede især den norske Handel, ikke paa anden Maade skulde kunne afværges. Deres Majestæt befalede, at dette vort Yttrede skulde meddeles Cabinettet for i diplomatisk Form at meddeles den Storbritanniske Minister.

Senere have vi atter ladet os af Statssecretair Holst forelægge, saavel Denovans Besvarelse af hans fremsatte Bemærkninger imod denne Skades Erstatnings Beregning, som den Replique, Statssecretairen i den Anledning havde funden fornøden at gjøre og ved at gjennemgaae disse Acter og de forskjellige Retshandlinger og Beviisligheder, som Statssecretairen imidlertid havde modtaget fra den Norske Regjering, have vi endmere fundet bestyrket og bragt til Evidence, at Denovans Fordringer ere høist ugrundede og saa blottede for alt Beviis, at ingen juridisk Ret støtter hans Fordring, men blot den Protection, han har vidst at tilvende sig af det engelske Ministerium. De senere af Statssecretair Holst fremlagte Acter have især godtgiort, at de Mishandlinger, som Everth og Følge under deres Arrestering og i Fængslet angaves at være udsatte for, paa ingen Maade ere foregaaede, hvilket er bevidnet af aldeles upartiske Vidner under lovformelige Forhører. Dette i Forening med den fuldkomne Afbeviisning, at Geers's Etablissement paa Bodø ikke paa nogen Maade kan ansees som et Engelsk Handels-Etablissement, vil, haabe vi, tilbørligen releveret igjennem Cabinettet, bidrage til betydelig at nedstemme den Denovan hidtil forundte Protection, som vel fornemmelig har været grundet paa, at Sagen urigtig ansaaes nærgaaende den Engelske nationale og commerciale Interesse.

At den Bodøske Affaire for Øvrigt ikke har lidt noget utilbørligt Ophold, men at de fra Deres Majestæt passerede

Ordres punctlig have været efterlevede, skulle vi nu underdanig stræbe at lægge for Dagen.

Det var under 1ste Julii 1819, at Lord Strangford indgav den første Note, i hvilken han klager over den Skade, der var tilføiet et Engelsk Handelshuses Credit ved Opfordringen til Indbyggerne i Nordlandene ikke at betale, hvad de maatte skylde Everth, som var bortreist efter de af ham begaaede Forbrydelser. Denne Note foranledigede 2de underdanige Indstillinger af den Kongelige Norske Regjering, daterede den 30te Juli og 19de October 1819, hvori vistes, at det blot var en Skrivelse af Amtmanden til Fogden, der skulde bekjendtgjøre samme for Bønderne efter Tolderens Reqvisition, og at Anmeldelsen i Aviserne var en lovformelig Stævning til Forbryderne om at lade sig finde.

Ifølge en ny Note fra Lord Strangford befalede Deres Majestæt ved Resolution af 25de October 1819, at Steads Effecter skulde udleveres. Denne høieste Ordre kunde ikke iværksættes før den 8de Januar 1820, efterat Blackhall var bleven udnævnt til Storbritannisk Befuldmægtiget for at modtage de Varer, som Deres Majestæt havde befalet udleverede, imod den Garantie, som maatte ansees nødvendig; — Ord, hvoraf den Engelske Minister selv havde betjent sig i sin Note til Cabinettet, og som, tagne til Følge i den til Amtmand Berg udstedte Instrux foranledigede denne til, efter at have udleveret i May Maaned 1820 de af Varerne, i Henseende til hvilke ingen Toldovertrædelser antoges at være foregaaede, at standse med Udleveringen af de øvrige Varer, hvorfor Blackhall ikke vilde eller kunde stille Sikkerhed.

Amtmandens Forespørgsel til Regjeringen herom blev under 8de August 1820 forelagt Deres Majestæt, som derpaa under samme Dato i et Statsraad i Christiania befalede: at Varerne skulde udleveres *en depôt* til den Britiske Regjerings Befuldmægtigede under den af samme givne Garantie — hvilken Resolution under 12te August 1820 afgik til Nordlands Amt, hvorefter Udleveringen foretoges i Begyndelsen af November Maaned, og siden kjendes ingen Standsning, indtil den ved Oberste Meidells Ankomst til Bodø sidst i afvigte Aar fandtes effectueret.

Deres Majestæt vil saaledes heraf naadigst erfare, at man, saa hastigt som muligst, har efterkommet de passerede Ordres, og at altsaa al Klage over Ophold fra den Norske Regjerings Side er aldeles ubeføiet.

Stockholm d. 16de Juni 1821.

15. Grev Engeströms Anførsel i Statsraadet 19de Juni 1821.

Après avoir eu une conférence ultérieure avec le Ministre de S: M: Britannique au sujet de l'arrangement définitif de l'affaire de Bodø j'ai maintenant l'honneur de rapporter très-humblement à Votre Majesté, qu'il vient de me remettre un ultimatum, contenant au nom du Sieur Denovan et de ses commettants, les conditions suivantes, savoir:

L'action intentée contre Everth et autres Anglois pour l'affaire de Bodø cessera, de même que celle intentée contre les propriétés de Stead.

Le séquestre, qui, à la réquisition de l'avocat du Gouvernement, a été mis aux magasins, élevés par Geertz à Nyholm, sera levé de manière, que le propriétaire légal puisse en prendre possession aux conditions fixées lorsqu'ils furent construits.

Le séquestre mis par l'avocat du Gouvernement à quelques propriétés prétendues de Geertz à Bodø sera également levé.

Il sera permis d'importer à Drontheim la cargaison du navire *l'Essai* déchargée et saisie à Storvaagen, ainsi qu'elle est détaillée dans les actes d'extradition du 3. Novembre et du 29. Décembre 1820. Il est également permis de la réexporter en petites parties, ou de la laisser dans le pays, si cela n'est pas contraire aux lois, le tout cependant sous la surveillance et le contrôle de la douane.

Les parties pourront sans aucun empêchement recouvrir leurs créances dans les Nordlanden, conformément aux lois en vigueur.

Les effets restitués à Bodø d'après les procés-verbaux d'extradition ne payeront pas de droits.

Une somme de 2500 £ Sterling sera de suite payée comptant ou en bonnes lettres de change.

Il est permis à Denovan au nom de ses commettants selon la déclaration plus particulière, et sous la surveillance et le contrôle de la douane, d'importer ou d'exporter des marchandises, avec franchises de droits, jusqu'à la concurrence de 15,500 £ Sterling; lesquelles franchises seront reparties en sommes égales sur 4. années à compter du 1er Juillet 1821. Il est entendu toutefois, que si dans le courant d'une année les possesseurs des titres de franchise ne pouvaient point, par telle ou telle raison, les employer jusqu'à la pleine concurrence de leur montant annuel, il leur sera toujours loisible d'en profiter dans les années suivantes, toutefois de manière, qu'ils ne pourront, sous aucun prétexte, faire valoir dans une seule année au delà de 8000 £ Sterling de franchises. S'il arrivoit, que durant les 4. années, la somme de 15,500 £ Sterl. ne fut pas remplie, la gracieuse intention du Roi étant d'en accorder aux réclamants la pleine et entière jouissance, il est permis aux possesseurs des titres de les faire valoir jusqu'à entière extinction dans les trois années qui suivront. En cas, que par des accidents de mer ou d'autres évènements fortuits et suffisamment prouvés, il arriverait, que, contre toute attente, les possesseurs des titres de franchise, n'auraient pas pu profiter de la totalité de leur montant dans le nombre d'années déterminé plus haut, il leur est reservé de s'adresser alors au Gouvernement, qui de son côté, prendra les arrangements convenables pour l'indemnisation des réclamans d'une perte dans leur franchise, qu'il n'aurait point dépendu d'eux d'éviter.

Les marchandises ainsi importées ou exportées ne doivent pas être contrebandes. Les franchises accordées seront transférables à ordre, et leur effet s'étendra à tel port du royaume, que ce soit. Moyennant les concessions ci-dessus, toutes prétentions de quelque nature que ce soit, dérivant de l'affaire de Bodø et des objets en négociation entre Holst et Denovan, seront censées nulles et non avenues, et Denovan y renonce au nom de ses commettants de la manière la plus formelle que faire se peut.

Monsieur Denovan s'arrangera avec le Département des finances, pour les détails concernant la répartition des titres de franchises.

Le Ministre d'Angleterre Mr Fitz-Gerald avait accompagné cet ultimatum d'une demande positive d'obtenir la décision finale de cette affaire sans délai ou retard ultérieur, en ajoutant, qu'un tel retard ou déni d'accorder ce qu'il demande ne manquerait pas d'exposer les deux royaumes unis et particulièrement la Norvège à tous les inconveniens, qui dériveraient de la stagnation du commerce et d'un changement dans les rélations actuellement existantes entre les Cours de Stockholm et de Londres.

Stockholm le 19. Juin 1821.

16. Overenskomsten af 22de Juni 1821.[1]

Til endelig Opgiørelse og Berigtigelse af DHrr. Everth og Søns samt David Steads Reclamationer i Anledning af nogle i Bodøe og andetsteds i Nordlandene indtrufne Begivenheder, vedtager undertegnede Statssecretair Holst, Ridder af Nordstierneordenen, paa den Kongelige Norske Regierings Finants-, Handels- og Tolddepartements Vegne, efter dertil given naadigst Bemyndigelse, følgende Punkter:

1.

Den mod Everth og nogle andre Englændere i Anledning af Bodøe-Sagen anlagte Action skal ophæves, ligesom ogsaa den mod Steads Eiendomme anlagte Proces.

2.

Det efter Regierings-Advocatens Forlangende paa de af Gerss paa Nyholm opførte Pakhuse, lagte Beslag skal hæves,

---

[1] Efter det ene Originalexemplar, som er vedheftet Statsraadsprotokollen for 26de Juni 1821, i Statssekretariatets Archiv. Tidligere trykt, dog ikke helt korrekt og fuldstændig, i Bodøe-Sagen S. 189–192.

saaledes at den lovlige Eier kan tage samme i Besiddelse paa de ved deres Opbyggelse bestemte Vilkaar.

3.

Det af Regierings-Advocaten paa nogle andre Gerss formeentligen tilhørende Eiendomme i Bodøe lagte Beslag, skal ligeledes hæves.

4.

Det tillades at indføre til Trondhjem Skibet *Forsøgets* Ladning, som blev udlosset og anholdt i Storvaagen, saaledes som samme er specificeret i Udleverings-Forretningen af 3 November og 29 December 1820; det tillades ligeledes igien at udføre samme i smaa Partier, eller lade dem forblive i Landet, forsaavidt det ei strider imod de gieldende Love: alt imidlertid under Toldvæsenets Opsigt og Control.

5.

Parterne kunne uden nogen Hindring inddrive deres Fordringer i Nordlandene, i Overeensstemmelse med de gieldende Love.

6.

De i Bodøe efter Udleverings-Forretningerne tilbagegivne Varer frietages for Told.

7.

En Sum af £ 2500 Sterling skal strax vorde udbetalt contant eller i gode Vexler.

8.

Det tillades Hr: Denovan i hans Committenteres Navn, paa nærmere Angivelse, og under Toldvæsenets Opsigt og Control, at indføre eller udføre Varer, frie for Told, indtil et Beløb af £ 15,500 Sterl., hvilke Femten Tusinde og Fem Hundrede Pound Sterling i Toldafgifter med ligestore Summer fordeles paa fire Aar fra 1 Juli 1821 at regne. Dog

indrømmes, at saafremt Eierne af Fribrevene af en eller anden Aarsag ikke skulde kunne i Løbet af et Aar anvende dem indtil det fulde aarlige Beløb, skal det være dem uformeent at benytte sig deraf i de følgende Aar: dog saaledes, at de ikke under nogetsomhelst Paaskud kunne i et Aar giøre Fribreve gieldende til en høiere Sum end £ 8000 Sterl.

Skulde det indtræffe, at den Summa £ 15,500 Sterl. ikke i de fire Aar var bleven fuldt afbenyttet, saa indrømmes, efterdi det er Hans Majestæts naadigste Villie, at Reclamanterne skulle nyde godt af den hele Sum, at Fribrevenes Eiere kunne giøre samme gieldende indtil det fulde omforenede Beløb i de tre næstfølgende Aar. I Tilfælde af, at Eierne af Fribrevene formedelst Søeskade eller andre tilfældige Hændelser, som fyldestgjørende bør bevises, ikke skulde have kunnet benytte det hele Beløb af Fribrevene i det ovenfor bestemte Antal Aar, forbeholdes dem at henvende sig til vedkommende Regierings-Departement, som paa sin Side skal træffe passende Foranstaltninger til at skadesløsholde Reclamanterne for det Tab af Toldfrihed, som det ikke har staaet i deres Magt at undgaae.

De saaledes indførte eller udførte Varer maae ikke være forbudne. De tilstaaede Fribreve skulle være transportable efter Ordre, og skulle kunne bruges ved ethvert Norsk Toldsted. Sammes Fordeling bliver nærmere at bestemme efter Overeenskomst med den Kongelige Norske Regierings Finants-, Handels- og Told-Departement.

Undertegnede Francis Garden Denovan som Befuldmægtiget for DHerrer Everth & Søn, David Stead, samt øvrige i denne Sag interesserede Parter, antager i eet og alt uden nogensomhelst Forbeholdenhed ovenanførte Punkter, og erklærer paa forbemeldte sine Committenteres Vegne, at han, naar de her fra Norsk Side vedtagne Forpligtelser opfyldes, frafalder enhver Paastand, af hvad Navn nævnes kan, som enten allerede af ham er fremsat eller maatte kunne giøres i Anledning af den her omhandlede Sag.

Saaledes at være passeret og in duplo udfærdiget, bekræftes herved under vore Hænder og Signeter.

Stockholm den 22[1] Juni 1821.

P. C. Holst (L. S.)   F. G. Denovan (L. S.)

I Statsraad hos Kongen den 26de Juni 1821 blev denne Overenskomst fremlagt. Kongen resolverede: „Bemeldte Overenskomst skal tilstilles den Kongelige Norske Regjering, som igjennem vedkommende Departement haver at foranstalte det videre Fornødne, til Udførelse af de i Overenskomsten indeholdte Bestemmelser."

17. Grev Engeström til Baron Stierneld.

Stockholm, 19 Juin 1821.

Votre dernière est du 8 Juin.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Lá longue et tédieuse réclamation des négocians Anglais Everth & Stead vient enfin d'être arrangée aujourdhui par l'entremise de Mr. de Fitz Gerald. Il sera payé aux réclamans la somme de 2500 £ Stl. en argent comptant, et il leur sera acordé des franchises de droits d'entrée durant 4 années consécutives pour des marchandises à importer en Norvège, jusqu'à la concurrence de 15,500 £ Stl. Les effets séquestrés qui pourraient encore rester dans les magasins de la couronne seront restitués. — — —

Sans vouloir faire du tort à Mylord Strangford, il est permis de croire que dès le commencement ce Ministre a considérablement envénimé les détails de cette affaire, dans les rapports qu'il en a fait au Gouvernement Britannique et surtout après son retour. Par la tournure qu'elle a prise depuis, elle est de plus en plus sortie de la classe des récla-

[1]) I Bodøe-Sagen S. 189 og 375 siges, at Overenskomsten er afsluttet den 21de Juni. Originalen er imidlertid dateret 22de Juni. Smlgn, nedenfor, 18, No. 34.

mations particulières, pour prendre un caractère public; et dès lors les relations politiques de la Suède avec la Grande Bretagne ont dû entrer dans la ballance tout autant que les droits des réclamans.

18. Fortegnelse over en Del af Steads Papirer.[1]

No. 1. Concept til en Udvikling af, at Denovan ved fingerede Fremstillinger har søgt at bedrage den Norske Regjering, Lord Strangford og D: Stead. — Heri gjennemgaaes postviis den af Denovan gjorte Fordring paa Skades Erstatning (see Bodøe Sagen, pag: 171 til 184.)

No. 2. En Udvikling om Maaden hvorpaa Stead er kommen i Besiddelse af forskjellige Papirer, der skulle tjene til at oplyse hans Sag. — Heri berettes, at Stead allerede under 28 Januar 1820 skal have tilskrevet Finants Departementet om: at han suspenderte Denovan fra at være hans Agent. Hvilket Brev skal være tilbageholdt af General Consulen, efter Lord Strangfords og Denovans Anmodning. — Lord Strangford skal da ogsaa have erholdt en lignende Skrivelse fra Stead[2]. Heri omtales ogsaa: at Steads Hensigt med, at have gjort hans formeenlige Fordringer gjeldende for ham selv, ligesom ogsaa en Proces, Stead har haft med Sir Peter Pole med Flere, som han havde anklaget for Bedragerie, Sviig og Sammenrottelse. I Concept.

No. 3. Oversættelse af en Vexel udstædt af John Everth m: fl: til Down, Thornton & Co., stor £ 5000, 1ste Jan. 1819.

No. 4. Copie af et Brev fra C: J: Gerss til Everth af 2. Marts 1818 om, at en engelsk Skibscaptain Brooks havde borttaget endeel Kanonkugler fra Fæstningsværkerne ved Bodø.

No. 5. Copie af Everths Skrivelse til Capt. Brooks i samme Anledning, dat. 30 Marts 1818.

[1] Original i Rigsarchivet. Fortegnelsen er udarbeidet i de Aar, da Stead bød sine Papirer frem i Norge, antagelig 1833.

[2] Herom skal Stead have underrettet Regjeringen for 6 Aar siden. (Bemærkning *in margine*).

No. 6. Extract af en Skrivelse fra Gerss til Everth, dat: 14 Juny 1818, hvori meddeles den gjorte Anholdelse af en Deel Rum og Tobak fra Skibet *Commerce d'Anvers.*

No. 7. Extrakt af 2de Breve fra J. Everth, dat: d: 6 og 8 July angaaende samme Sag. Det sees ikke, hvem Brevene ere til.

No. 8. Extrakt af 3de Breve fra Everth, dat: 18 Aug., 10 Octbr. og 10 Novb. 1818 betræffende Udkastelse af Bygningerne paa Nyeholm m. m. Det sees ikke hvem det er fra (sic).

No. 9. Extrakt af en Skrivelse fra Alex: Shirref, betræffende Briggen *St. Johns* Forfatning, hvori samme er vurderet for 400 Vog Fisk, hvilket dog ingen ville give, dateret 26 Novb. 1818. Det sees heller ikke, hvem dette Brev er til.

No. 10. Extrakt af en Skrivelse fra John Everth, dat: 13 Septb. 1818 om, at Sluppen *Johanne Cecilie* er solgt ved Auction for henved £ 200. Det sees ei, hvem det er til.

No. 11. En Erkjendelse fra Jørgen Christens: for at have modtaget 30 Spd. af Everth for en Deel stjaalne Faar, dat: 17 Febr. 1819. Formodentlig Copie.

No. 12. Extrakt af en Skrivelse fra Denovan til Everth, dat. 29 July 1819. Han omtaler en Samtale med Grev Wedel, der har foreslaaet at sende 2de unge Mænd til Bodø for at undersøge Sagen, hvilke Denovan mener i fornøden Fald kunne kjøbes; omtaler at det er muelig at gjøre sort aldeles hvidt.

No. 13. Extrakt af en Skrivelse fra Denovan til John Everth, dat. 5 Aug. 1819. Han omtaler at have forført en Skriver i Departementet at udlevere ham en Deel Papirer vedkommende Affairerne paa Bodø, hvorefter de havde forandret sin hele Plan og sendt Expresser til Bodø og Stockholm. Alt, som kan, maae gaae under Steads Navn. Assurancen paa *St. John* &ca kan ogsaa overføres paa Steads Navn. I hvilken Henseende Everth gives adskillige mistænkelige Raad. Dersom Assurance Policen lyder paa Everths Navn, tilraades han at udstryge sit eget og sætte Steads Navn i Stedet, ligesom at sørge for at Breve adresseres til Stead, for at bevise at Assurance er skeet i hans Navn, om de end komme fra Manden i Maanen. Omtaler at have sendt Stead en eedelig Forklaring, som Shirref skal besvare, angaaende Vexelaffairen

med Tolder Helliesen, og beder Everth sende sin egen eedelige Forklaring, om han ingen Skrupler har. — Taler om: at han maae blusse for Lord Strangford ved Modsigelser af Steads og Everths Erklæringer; han vil skrive til Archangel for at faae en Factura og Connoissement over Rugen i *Commerce d'Anvers.* Overhoved synes det hele Brev at gaae ud paa at faae saa mange af Everths Eiendele som muligt overdragne paa Stead, uanseet Midlerne og yttrer sig i den Anledning tillige i Breve: „Kort vi overlade dem Intet at faae deres Mulkter og Straffe af.“ Til Slutning anmodes Everth om at tilintetgjøre Brevet.

No. 14. Extrakt af en Skrivelse fra Denovan, dat. 11 Aug. 1819 til John Everth, hvori gives ham forskjellige Vink til Opfyldelse af den i forrige Brev omhandlede Hensigt. Han omtaler Amtmand Bergs Forhold, samt Galeasen *Oscars* Ladning, som han ogsaa synes at ville gjøre til Steads Eiendom.

No. 15. Extrakt af 2de Skrivelser fra Denovan til Everth, dat. 26 Aug. og 9 Sept. 1819, om, at Lord Strangford er enig med Denovan i, at Sagen bør gjøres til et Cabinets Spørgsmaal, hvilket den Norske Regjering ikke ønsker, da den ikke vil overlade en Cabinets Discussion, hvad Lovene udentvivl sikkre den.

No. 16. Extrakt af Denovans Skrivelse til John Everth, 3 Feb: 1820, om *Oscar* og pro forma Skiødet til Stead og do. til Blackhall af 22 Novb. 1819 og 24 Januar 1820 om *Oscar*, samt af en Skrivelse til Stead af 3 Feb. 1820, hvori sendes en Gjenpart af Gerss edelige Erklæring angaaende Skibet *St. John*, Rug Affairen og Galeasen *Oscar*, med Hensyn til hvilken sidste han yttrer at have inddraget Sagen om den i Steads Paastand; samt at Gerss ikke havde gjort nogen Erindring imod at afgive Forklaringen. I en Anmærkning, formodentlig af Stead, yttres det: at Stead nægter at laane sit Navn til pro forma Documenter; samt at Conceptet til Gerss' Erklæring, forfattet af Denovan, er i Steads Værge. Erklæringen skal være dateret 31 Januar 1821.

No. 17. Extrakt af Denovans Skrivelse til Blackhall dat: 29 Novb. 1819, om at han skal nedlægge Protest mod Helliesen, at han og Regjeringen skal være Stead ansvarlig

for de af *Commerce d'Anvers'* Mandskab bortførte Varer; i hvilken Anledning B: skal yttre: at Stead ikke vil erkjende Everth for sin Agent. Denovan yttrer, at hans Hensigt er at bruge denne Fordring som en Trudsel for at faae Regjeringen til at tilbagekalde Sagen mod Everth i Anledning af hans Opførsel d: 28 Feb: 1819.

No. 18. Extrakt af en Skrivelse fra Denovan, formodentlig til Everth, om, at Stead har tilkjendegivet Authoriteterne, at han vil holde dem ansvarlig for hvad der blev bortført d. 28 Febr., og hvori han beder om 2de Specificationer om det Bortførte; hvoraf den ene gjør det meget stort og den anden den virkelige Værdi.

No. 19. Extrakt af Denovans Skrivelse til Blackhall, dat. 11 Octob: 1819. Denovan beklager sig over Indholden af Shirrefs edelige Vidnesbyrd; han sender en Gjenpart om Everths edelige Vidnesbyrd (formodentlig om Vexlen) og en edelig Forklaring til Underskrift af Shirref. Dette Brev er forsynet med en Anmærkning (formodentlig af Stead) om, at Stead har været i Uvidenhed herom.

No. 20. Extrakt af en Skrivelse fra Denovan til Blackhall, dat. 20 Decb. 1819, hvori han yttrer, at Blackhall vilde have gjort Ret i at give Amtmand Berg £ 1000 Stl. for at tilbageholde Shirreffs edelige Forklaring, hvilken han frygter vil blive dem til Skade.

No. 21. En Erklæring fra Gerss, dateret 31 Januar 1820, hvorpaa Underskriften mangler, om at Bygningerne paa Nyeholmen og Fuglnes ere byggede for Everth & Sons, Peter Pole og Fleres Regning, samt at Handelen der erført for sammes Regning.

No. 22. Gerss's Declaration med Hensyn til *Oscar* i ubekræftet Oversættelse, dat. 31 Januar 1820 — hvori yttres: at Skibet *Oscar* var solgt til David Stead og laae for dennes Risiko, hvilket ogsaa var Tilfældet med sammes Ladning.

No. 23. Extrakt af en Skrivelse fra Consul Foy til Stead, dateret 15 Feb: 1820, hvori han yttrer at have modtaget hans Skrivelse af 28 Januar, men at han frygter at blande sig i Sagen med Denovan, som Lord Strangford omtaler med Berømmelse for hans nidkjære Iver (see Bilag No. 2.)

No. 24. Extrakt af en Skrivelse fra Samme til Samme, dat. 17 Feb., hvori han meddeeler at have leveret Steads Skrivelse til Lord Strangford og Denovan, men ikke til den Norske Regjering, hvilket sidste Lord Strangford troer at ville skade Steads Sag.

No. 25. Extrakt af Skrivelse fra Denovan til Crowe, dateret 30 Aug. 1820, hvori meddeeles, at han tillige med St. George har havt 2de Møder med Finants Departementet, der have faldt heldig ud.

No. 26. Extrakt af Skrivelse fra Denovan til Blackhall og Crowe, dat. 27 July, 2 Aug., 12 Aug., 30 Aug. og 4 Sept. 1820 — Angaaende Befragtningen af Skibene *Unanimity*, *Wharf* og *Minstrel*. I det første Brev yttrer Denovan, at *Minstrel* var fragtet af ham selv, en Evans, Everth og Crowe, og *Unanimity* og *Wharf* for Peter Pole og fl: Regning.

I Skrivelse af 12 Aug. melder han Blackhall, at samtlige Skibe ere befragtede af Stead, i Haab om, at han skulle faae sine Varer udleverede, og anmoder ham om at protestere for at gjøre den Norske Regjering ansvarlig for Fragten og Misligholdelsen af Contracten. I Brevet til Crowe af 4 Septb. yttrer han, at Crowe maa antage, med Hensyn til Beregningen, at Skibene udelukkende vare afsendte for at modtage Udbyttet af de anholdte Varer.

No. 27. En Oversættelse af en Skrivelse fra Denovan til H. G. Paice, dat. 16 Novb. 1820 om Afskrift af Certepartierne for de nysommeldte 3de Skibe, hvori gives adskillige mistænkelige Instruktioner med Hensyn til, hvorledes Certepartierne skulle være indrettede.

No. 28. Extrakt af Brev fra Denovan til Crowe 16 Novb. 1820 i Oversættelse om, at han vilde være Everth behjelpelig i at faae Certepartierne udfærdigede. (I en Anmærkning, formeentlig af Stead, anføres det: At Skibene vare sendte for at ombytte deres Ladninger med Fisk for Everths o. Fl: Regning; men at Denovan lod gjøre fingerede Certepartier i Steads Navn og paastod Skades Erstatning (see Bodøe Sagen, pag. 174) under Foregivende, at Skibene vare fragtede for at tilbagetage Steads frigivne Varer.

No. 29. Afskrift af Denovans Overdragelse paa Peter Pole og Everths Vegne til Blackhall paa Pakhusene m. m. paa Bodø, dat. 23 Octob. 1820.

No. 30. Extrakt af Denovans Skrivelse til Paice 26 Octob. 1820 om, at de, da Everth var uddreven fra Nyholmen, har seet sig nødsaget til at forlade Pakhusene, hvorfor de nu fordre Erstatning. — Han anseer det mindre rigtig, at Husene sælges just paa den Tiid.

No. 31. Extrakt af Denovans Skrivelse til Paice 22 Marts 1821, hvori han yttrer, at han endnu ikke er enig med sig selv, om han vil kaste Etablissementet paa Bodø paa den norske Regjering, men at han gjør Ret i at tage £ 2000, om han kan erholde dem.

No. 32. Afskrift af Denovans Skrivelse til Stats Secretair Holst af 26 April 1821, hvori meddeles, at Denovan har leveret Grev Engeström en Beregning over Everth & Sons Tab med 45 Bilag.[1]

No. 33. Extrakt af Brev fra Denowan til Knight 16 May 1821, hvori meddeles: at Ministeren Fitz Gerald har faaet Ordre at meddeele den Svenske Regjering, at om Fordringen ei afgjøres, vil den eng. Regjering foreslaae en Parlaments Bill for at udelukke Norge af Fordelen ved Nedsættelsen af Trælasttolden.

No. 34. Afskrift af den imellem Denovan og Stats Secretair Holst d. 22 Junij 1821 sluttede Overeenskomst.

No. 35. No. 36. No. 37. No. 38. } Ere Extrakter af Peter Pole & Co.s edelige Svar paa en Beskikkelse igjennem the Court of Chancery, hvori blandt mere anføres: At Overdragelsen fra Denovan til Blackhall af Pakhusene for £ 3000 var fingeret for at sikkre dem for at Andre skulle holde sig til dem, samt handles om den af den Norske Regjering modtagne Skadeserstatning, samt hvorfor samme ydedes.

No. 39. Oversættelse af en Skrivelse fra Denovan til Paice, dat. 11 May 1822, hvori meddeeles: At Stead ikke kjendte mere til pro forma Overdragelsen af Pakhusene end et Barn, der ikke er fød, og at Overdragelsen alene skede for at forhindre, at Pakhusene skulle blive tagne af en Rus,

[1] Her er i Margen bemærket med Blyant: „NB. De omhandlede 45 Bilage have saaledes været afleverede til Udenrigsministeren."

til hvem Gerss skyldte 35,000 Rubel, af Gerss's øvrige Creditorer eller Øvrigheden. — En Anmærkning paa dette Brev, formodentlig fra Stead, forklarer Sammenhængen ved denne Overdragelse og yttres der tillige, at Stead blev arresteret i Engeland for Kjøbesummen af Pakhusene, hvis Værdie neppe var 2000 Spdl., og siden solgtes for 1640 Spdl.; skjøndt Denowan fordrede £ 5000 af Regjeringen for dem.

No. 40. Concept af en Skrivelse fra Denovan til Finants Departementet, dat. 6. Decbr. 1819, hvori han anholder om: at *St. Johns* Ladning maae passere ind uden Tolds Erlæggelse. Ansøgningen er i Steads Navn og paa hans Vegne. I en Anmærkning paa Conceptet, af hvilket en Oversættelse i Extrakt er vedlagt, anfører Denovan: At den Omstændighed, der er angivet i Brevet, at et fra Tronhjem paa Orkenøe strandet Skib var bleven frietaget for Told, var falsk; ligesom ogsaa i Brevet er citeret Parlaments Act fra Henrich d. VIII.

XV.

Efterskrift.

Da mit lille Skrift Bodøsagen udkom i 1897, vakte flere af deri fremsatte Domme Anstød. Man fandt det bl.a. utænkeligt, at en Embedsmand i et norsk Regjeringsdepartement ulovlig skulde have udleveret offentlige Dokumenter. Nærværende Samling af Aktstykker vil om denne Sag indeholde de fornødne Oplysninger til at kunne dømme angaaende vedkommende Embedsmands Skyld eller Uskyld.

Jeg har ikke kunnet komme til andet Resultat, end at der ved den hele Sag — ligesaavist som Hovedansvaret var at lægge paa de britiske Kjøbmænd og deres skamløse Agent — tillige har været forskjellige Sider, som ikke tjene det norske Folk til Ære. Denovan blev jo allerede lige efter Afslutningen af Overenskomsten af 22de Juni modtagen vel i Christiania. Departementsembedsmænd og Storthingsmænd vare Gjæster i et af ham foranstaltet Selskab, hvor man sang „For Norge, Kjæmpers Fødeland"!! (P. Motzfeldts Breve og Optegnelser, S. 353). Jeg har særlig fremhævet den Maade, hvorpaa senere hen en anden af Bodøsagens Mænd blev modtagen og hædret i Norge. Det var den i det Foregaaende omtalte engelske Kjøbmand, senere britisk Generalkonsul for Norge, Sir John Rice Crowe. Min Mening om hans Færd er udtalt i mit Skrift om Bodøsagen, S. 140.

I Anledning af, hvad der var sagt, skrev Generalkonsul Sev. Chr. Andersen i „Morgenbladet" for 22de April 1897 følgende Opsats:

I sin „Norges Historie efter 1814" første Bind Pag. 361 meddeler Dr. Yngvar Nielsen, at Mr. David Stead, da han i

1832 indfandt sig i Christiania for at søge den norske Regjerings Hjælp ved Reklamation af hvad han betragtede som sin Andel i Udbyttet af Bodø-Affæren, lod enkelte af sine Papirer oversætte ved den senere Professor L. K. Daa, som dengang var filologisk Student, og at denne 40 Aar senere har sagt, at det var meget beklageligt, at Regjeringen ikke gik ind paa Steads i den Anledning gjorte Forslag, da man derigjennem vilde have faaet fuldt Lys over Bodøsagens hemmelige Historie.

I sin nylig udkomne Brochure om Bodøsagen bemærker Dr. Nielsen Pag. 134, at Professor Daa var en af de faa Mænd, som havde virkeligt Kjendskab til Bodøsagens hemmelige Historie.

Da Sir John Rice Crowe 1875 fratraadte sin Stilling som britisk Generalkonsul for Norge, hvortil han udnævntes i 1844, foranstaltedes af en i den Anledning sammentraadt Komite en Festmiddag for ham i Victoria Hotel, hvori deltog Statsminister Fredrik Stang, andre af Regjeringens Medlemmer, flere Storthingsmænd og saamange, som Lokalet der kunde rumme.

Sir John Crowes Skaal udbragtes af Høiesteretsassessor Otto Løvenskiold, som blandt andet udtalte: „Her har Crowe nedlagt sine bedste Kræfter, her har han ved den Velvillie og Nidkjærhed, hvormed han har virket for norske Interesser, vundet vor Agtelse og Tillid.“

Skaalen modtoges med levende Bifald og Hurraraab.

Ved Aftensbordet bragte Stiftamtmand Motzfeldt som forhenværende Amtmand i Finmarkens Amt Æresgjæsten en Hilsen fra denne fjerne Del af vort Fædreland, „hvor hans Bortgang derfra havde efterladt et Savn og en Erindring fuld af Hengivenhed og Taknemmelighed, som endnu er levende deroppe.“

Professor L. K. Daa var ogsaa opfordret til at deltage. Han skrev i den Anledning til mig den 16de April 1875:

„Idet jeg takker Dem forbindtligst for, at De har tilstillet mig Tilbud om at deltage i en Middag for den britiske Generalkonsul, Sir John Crowe, skylder jeg at underrette Dem om, at jeg, nylig opkommen af en Sygdom, er ude af Stand til at være tilstede, noget som jeg ellers vilde anseet for en kjær Skyldighed, baade formedelst den Høiagtelse, jeg nærer for

Hædersgjæsten, og paa Grund af den Velvillie, hvormed han i en lang Aarrække har beæret mig."

Ligeoverfor de skarpe Anklager, som Dr. Nielsen i sin Brochure retter mod afdøde Generalkonsul Crowe, hvem han sigter for at have været Denovans Medskyldige og at have assisteret denne ved Forfalskning af Certepartier m. m., medens Crowe i Statssekretær[1] Holsts Fremstilling af Bødøsagen kun nævnes ganske i Forbigaaende (Pag. 2) som et afhørt Vidne, synes disse Ytringer af en Mand, der af Doktoren selv betegnes som en af de faa, der sad inde med virkeligt Kjendskab til Bodøsagens hemmelige Historie, at maatte tillægges adskillig Vegt.

Jeg tør anmode „Morgenbladet"s Redaktion om velvillig at bevidne, at det originale Brev er den forevist.

Det kan her tilføies, at dersom Crowe, saaledes som i Dr. Nielsens Brochure Pag. 128 og 130 anført, i Aaret 1835 eller 1836 blev afskediget som britisk Vicekonsul i Hammerfest, saa synes denne Afskedigelse kun at have været et Trin til Forfremmelse, thi allerede den 19de December 1837 blev han af den norske Regjering anerkjendt som britisk Konsul i Finmarkens Amt, som saadan er han opført i Statskalenderen for 1840, S. 239.

Christiania, 20de April 1897.

Redaktionen bevidner herved, at vi har læst Professor L. K. Daa's Brev, der er af saadant Indhold som ovenfor refereret.

„Morgenbladet"s Redaktion.

Efter at have læst dette Indlæg skrev jeg følgende Svar:

Hr. Generalkonsul Sev. Chr. Andersen har i Dagens Morgennumer af „Morgenbladet" leveret en Forklaring af Professor L. K. Daa's Forhold til Generalkonsul J. R. Crowe og derunder antaget, at det var umuligt, at Daa kunde have havt nogen ugunstig Mening om Crowes Deltagelse i Bodøsagen. Idet han holder sig til mine Bemærkninger om Daas Kjendskab til denne Sag, drager han den Slutning, at Daa ogsaa her maa være et fuldgyldigt Vidne. Jeg har dog kun sagt, at han kjendte „flere" af Brevene. Daa har visselig

[1] Skal naturligvis være: Expeditionssekretær Holst.

kjendt en Del af Bodøsagens hemmelige Papirer, men ingenlunde alle, og naar han i 1875 har udtrykt sig, som han gjorde, da tør det være et Bevis for, at han ikke har været vidende om, at Crowe, specielt i 1820, havde været Denovans fortrolige Hjælper.

Jeg skal aftrykke af Lord Bloomfields Skrivelse af 26de December 1835, hvad der angaar Crowes Afskedigelse:

— — „It results from the late examination into this case, that Mr. J. R. Crowe, the British Vice Consul at Hammerfest and Tromsø, appears in some measure to have been implicated in the transactions imputed to Mr. Denovan and others, and His Majesty's Government therefore deem it right to request that of His Swedish Majesty to revoke and cancel the Exequatur or permission to act as British Vice Consul at those places. — —

The Undersigned, in communicating this decision of His Majesty's Government, has the honor to request His Excellency Count Wetterstedt to inform the proper Departement that Mr. J. R. Crowe is no longer to be considered as British Vice Consul, — and begs to observe to His Excellency that, although His Majesty's Government decline to institute official proceedings against Mr. Denovan and his associates, they are not prepared to retain in any official situation under Government an individual in any way implicated in these proceedings."

Disse Ord ere tydelige nok. Nogen Indledning til en Forfremmelse kan dog ikke ligge i dem. Derimod skinner det tydelig igjennem det diplomatiske Sprogs afdæmpede Former, at der har foreligget alvorlige *gravamina* for Lord Palmerston, da han instruerede Lord Bloomfield som britisk Chargé d'affaires til at skrive Brevet af 26de December 1835. Jeg er i Besiddelse af de for Professor Daa ukjendte Aktstykker, hvorpaa ovennævnte Brev er grundet. Men jeg agter foreløbig ikke at offentliggjøre dem i et Dagblad, med mindre jeg nødes dertil gjennem en fornyet Udmaning. I dette Tilfælde bliver Ansvaret for deres Offentliggjørelse i et Dagblad ikke mit. De Papirer, som angaa dette Spørgsmaal om Certepartierne for de i 1820 afsendte Skibe, ere Breve fra Denovan, der indeholdt Instruktioner for Crowe, Everth og Paice.

Dersom Bodøsagens Akter havde været trykte i 1874, var der neppe i 1875 holdt nogen Fest som den, hvorom Hr. Generalkonsul Andersen meddeler Oplysninger, og hvis Statsminister Fr. Stang, Høiesteretsassessor Otto Løvenskiold og Professor L. K. Daa havde levet nu, vilde de have stillet sig helt anderledes. De kjendte imidlertid ikke denne Sag, og derfor er det overflødigt at paaberaabe sig dem.

Mine Udtalelser om Crowe ere helt igjennem en nøiagtig Gjengivelse af Denovans Ytringer om denne. Om hans Forhold til de falske Certepartier er der ikke sagt noget udover det, som Denovan har havt at meddele. Enhver Ytring derom kan belægges med Denovans Vidnesbyrd.

Hr. Generalkonsul Andersen har ved sin Artikel overbevist mig om, at der har været god Grund til at skrive, som jeg har gjort paa sidste Side af min Bog om Bodøsagen. Det synes, som om man virkelig fremdeles ønsker at se med tilbundne Øine paa et Forhold, der har saa store Svagheder som dette.

22de April 1897.

Svaret var allerede sat; men forinden Bladet var gaaet i Pressen, blev jeg fra et Hold, for hvilket det kun var mig muligt at nære den inderligste Sympathi, anmodet om ikke at føre denne Polemik i Dagspressen. Af Respekt for de fremførte Grunde lod jeg saa Artikelen holde tilbage og nøiedes med under Overskrift: „Bodøsagen“ at svare i følgende faa Linier:

Hr. Generalkonsul Sev. Chr. Andersen har idag i „Morgenbladet“ indrykket en mindre Opsats om denne famøse Sag. Jeg skal, naar Bodøsagens Akter foreligger trykte, have den Ære at tilstille Hr. Generalkonsulen et Exemplar deraf.

Andet Svar kan for Øieblikket ikke gives i Dagspressen.

22de April 1897.

Aktstykkerne foreligge nu trykte. Generalkonsul Andersen er imidlertid den 23de Juli 1899 afgaaet ved Døden. Lord Bloomfields Udtalelser om Crowes Forhold ere trykte ovenfor; de vise tydelig, hvorfor denne blev afskediget som britisk Vicekonsul paa Grund af sit Forhold til Denovan som dennes Medhjælper ved Dokumenternes „Omarbeidelse“. Denne Begivenhed er nærmere omtalt i Bodøsagen, S. 128, og det kan saaledes her være tilstrækkeligt at henvise dertil.

Generalkonsul Andersen har i sin ovenfor indtagne Avisopsats anført, at Crowe bagefter blev gjenindsat i sit Konsulat. Der er i samme Anledning meddelt mig to hidtil ukjendte Dokumenter, som jeg her skal aftrykke. Det første af disse Aktstykker er

The Memorial of John Rice Crowe of the Parish of St. Pancras, in the County of Middlesex, Merchant[1]

Humbly sheweth

That Your Memorialist having been removed by Your Lordships directives from the office he held of British vice consul at Hammerfest, Tromsø and the adjacent islands on the Northern coast of Norway, on the alledged ground of his having been implicated in some measure, in the ***Bodø Transactions*** imputed to Mr. Denovan, [and which took place in 1817 & 1818.[2]

Your[3] Memorialist [begs to state that he[4] feels confident, however[5] the Government of His Swedish Majesty might wish those persons punished, who were really guilty of imposing on them in the transactions alluded to; yet, that they would not desire, much less demand, the dismissal af an individual, from his official situation, who, however his name may appear in the documents on the business, was never either directly or indirectly concerned, nor ever interfered, in making the claims on the Norwegian Government, or was any way, instrumental in effecting the recoveries referred to.

That Your Memorialist was not at all implicated therein, is self evident from the fact, that those transactions took place [three years[6] before Your Memorialist had any intercourse with Norway, the claims themselves were[7] made, their amount agreed on, and the whole business adjusted [in 1821[8],

[1] Dokumentet er antagelig en kasseret Renskrift. Det er paategnet: „*1836. Memorial to Lord Palmerston. June 1st 1836.*"
[2] Fra [tilføiet med Blyant.
[3] Foran *Your* stod først *That*, som senere er overstrøget.
[4] Fra [senere tilføiet over Linien.
[5] Foran *however* stod først *that*, som senere er overstrøget.
[6] Fra [er tilføiet med Blyant over Linien, hvor *long* er overstrøget.
[7] *Were* er tilføiet med Blyant over Linien, hvor *having been* er overstrøget.
[8] Tilføiet med Blyant over Linien, hvor *at least* er overstrøget.

three years before Your Memorialist was nominated vice consul. Had Your Memorialist even been suspected of having taken any part in those remarkable transactions, the Swedish Government would at the time of his appointment have[1] refused to sanction or confirm it, as[2] it is well known, they[3] did on more than one occasion, [not only[4] object to the appointment of persons, who had been concerned therein: but[5] in some cases refused them even[6] permission to reside in the country — whereas, with regard to Your Memorialist, His Swedish Majesty on the recommendation of the Norwegian authorities instantly approved of his appointment. Could any doubt possibly exist in Your Lordships mind as to this fact, His Excellency Count Wedel Jarlsberg now in London, and who was at that time, and when the recoveries were effected, at the head of the Norwegian Government, can and will corroborate it.

That Your Memorialist is further convinced that the Swedish Government never entertained the least idea of his being implicated in any way whatever in the transactions alluded to, from the conversation he had recently at Stockholm with Mr. Due the Norwegian Secretary of State, and other members of the legislation: in which they were pleased to express their regret and surprise at Your Memorialists removal: and stated they thought it incumbent on Your Memorialist to do away the stigma on his character and the unfavorable impression his public dismissal had left on the minds of those, particularly the Norwegian Government, who had always entertained the most friendly feelings, and expressed the most flattering and favorable opinion, towards him: and concluded their remarks by expressing their conviction that Your Lordship on receiving the requisite explanations would do Your Memorialist the justice to withdraw the order for his dismissal, leaving it to the Swedish Governm[t] to refuse

[1] Herefter er overstrøget *no doubt.*
[2] Tilføiet med Blyant over Linien, hvor *since* er overstrøget.
[3] Foran dette Ord er overstrøget *that.*
[4] Tilføiet med Blyant over Linien.
[5] Tilføiet med Blyant over Linien, hvor *and* er overstrøget.
[6] Tilføiet med Blyant over Linien.

their consent to his reappointment, should they have any just cause for so doing.

That Your Memorialist accordingly relying on Your Lordships well known impartiality ventures to hope, that Your Lordship will be pleased to reconsider his case, not doubting but Your Lordship will deem it right, to make that reparation to his character, which his innocence of that charge imputed to him would seem to require.

That Your Lordship will consider the appointment of a consul at the place refered to, necessary, Your Memorialist is persuaded, not only from its importance in a commercial point of view as exhibited in the report he has had the honour to transmit Your Lordship, but likewise on the political grounds suggested therein. The fact of an extensive British establishment being in its vicinity, in which upwards of seven hundred individuals are employed, which has been formed and matured under Your Memorialists care, may likewise add some weigth in influencing Your Lordships decision.

Your Memorialist craves Your Lordships attention to the accompanying recommendation from some of the most respectable individuals in the commercial world, as a testimonial of the estimation in which the character of Your Memorialist is held and humbly solicits Your Lordship will be pleased to reinstate him in the official situation, from which he flatters himself, it will now appear to Your Lordship he had been removed on a groundless charge.

And Your Memorialist —

Paa dette Andragende modtog Crowe følgende Svar:[1]

Foreign office

February 7th 1837.

Viscount Palmerston having had under his consideration the letters which You adressed to His Lordship in June last,

[1] Dette Brev er noget beskadiget ved Ild. Det bærer følgende Paaskrifter: *Foreign Off. 7th Feb. 1837. W. F. Strangways. Recd 10th March*; og . . . *Strangwa . . Recd 15th Apr — — Ansd 21th —*.

upon the subject of Your removal from the vice consulship of Hammerfest, and His Lordship having caused a strict examination to be made of all the circumstances which led to that removal, I am directed to acquaint You that He has had great pleasure in finding that the explanations which You have offered in this respect are perfectly satisfactory; and Lord Palmerston has not only determined to reinstate You in the consular service, but I have the satisfaction to acquaint You that it is His Lordship's intention to recommend You to the King for the appointment [as] His Majesty's consul for the port [of] Hammerfest.

Your commission will be forwarded to His Majesty's minister at Stockholm, in order that he may procure the necessary exequatur to enable You to enter upon Your official duties, and Your instructions will be transmitted to You without delay.

I am, Sir,
Your most obedient
humble servant
W. Fox Strangways.

. . Rice Crowe Esqre
Hammerfest.

Dette er altsaa de to Aktstykker, der vise, hvorledes John Rice Crowe ikke alene blev gjenindsat i sin tidligere Stilling som Britisk Vicekonsul paa Hammerfest, men endog modtog den Opreisning at blive udnævnt til Konsul. Gjennem dem er det godtgjort, at Lord Palmerston i 1837 har staaet i den Tro, at Crowes Afskedigelse i 1835 paa Grund af hans Forhold til Bodøsagen havde været aldeles ugrundet. Men mere er ikke bevist.

Crowes Skrivelse af 1ste Juni 1836 er affattet med megen Behændighed. Han nævner, at Bodøsagen forefaldt i 1817 og 1818 (ɔ: 1818 og 1819), og at han da ikke havde havt noget med de til den hørende *transactions*. Sagen var imidlertid den, at det Forhold fra hans Side, hvorover der var anket, angik hans Befatning med Denovans Dokumenter, og at denne fandt Sted i 1820! Crowe har altsaa i sin Apologi ikke oplyst noget om det, som rettelig kan ansees for at have været hans Brøde.

Naar der i Forestillingen til Lord Palmerston henvistes til det Vidnesbyrd, Grev Wedel under sit Ophold i London kunde afgive, da var ogsaa dette paa den Tid uden Betydning. Grev Wedel havde i 1818 og 1819 været Chef for Finans-, Handels- og Tolddepartementet og i denne Stilling havt meget at bestille med Bodøsagen. Men han havde intet Kjendskab til det Forhold, der var mellem Crowe og Denovan. De Papirer, som belyste dette, vare først komne til Norge med Stead i 1833, og Grev Wedel, som den Gang hverken var Medlem af Regjeringen eller af Storthinget, havde sandsynligvis ikke seet dem. Grev Wedel var ikke i dette Tilfælde den Mand, som kunde give et sagkyndigt Vidnesbyrd. Crowe resikerede Intet ved at henvise til ham, og Grev Wedel kunde blot sige, at han ikke kjendte Crowes Navn fra den Tid, han bestyrede Finansdepartementet. Om den daværende Statssekretær Frederik Due har været nærmere indviet i Bodøsagens hemmelige Historie, vides ikke. Sandsynligst er det, at han ikke har havt noget specielt Kjendskab dertil.

De, som i Norge havde seet de Dokumenter, der angik Crowes Samarbeide med Denovan, var Statsraad Jonas Collett og nogle Medlemmer af Storthinget i 1833 Det synes, som om Crowes Afskedigelse var en Frugt af Overveielser inden den britiske Regjering, der atter vare foranledigede ved den af Advokaterne Kearsey, Hughes & Thomas udarbeidede Betænkning, der var tilstillet den britiske Regjering gjennem de forenede Rigers Gesandt i London. Crowe maa, efterat han var berøvet sit Exeqvatur, være reist fra Hammerfest Landeveien til Stockholm, samt formodentlig videre til London, hvor han virkede for sin Gjenindsættelse. Men derved synes han ikke at have vendt sig til Gesandten, Grev Björnstjerna.

Da nu Sagen, i Henhold til Lord Palmerstons Skrivelse af 7de Februar 1837, paa ny, gjennem Udenrigsministeriet i Stockholm, forelagdes den norske Regjering, var denne i væsentlige Dele en ny. Statsraad Collett, der kjendte Steads Papirer, var da aftraadt som den norske Regjerings første Medlem og Chef for Finansdepartementet. I den første Stilling var Grev Wedel indtraadt som Statholder, medens Finansdepartementet nu bestyredes af Statsraad J. H. Vogt.

Spørgsmaalet om Anerkjendelse af Konsuler henlaa under dette Departements Afdeling for det Indre og blev behandlet der. Ved Sagens Undersøgelse viste det sig, at man nu ikke var helt uvidende om Crowes Virksomhed som Denovans Medhjælper. Denne nævnes i Departementets Foredrag, rigtignok med den Tilføielse, at den ikke var bevist, hvormed neppe kan være ment andet, end at Sagen ikke havde været paadømt af Retten, men at saaledes Muligheden af Crowes *mala fides* ligefuldt var tilstede. Saa heder det videre: „Formedelst

Muligheden af, at noget lovstridigt maatte kunne falde Crowe tillast, om Tiltale mod ham fandt Sted, synes det ikke billigt mod ham eller passende mod den engelske Regjering at negte Anerkjendelsen, hvortil kommer, at saafremt nogen Tiltale mod ham maatte komme til at finde Sted, og han da findes skyldig, maatte Udfaldet af Sagen kunne have tilbørlig Indflydelse paa hans Stilling, endog om han som Konsul var anerkjendt.“ I Foredraget ydedes der for øvrigt Crowe Anerkjendelse for hans Forhold som Bestyrer af Altens Kobberværk i Kaafjorden. (Finansdept.s Referatprotokol, 1837, Afd. f. det Indre, Ref.-No. 619.) Det er efter dette givet, at i 1837 den norske Regjering havde faaet Underretning om Crowes Forhold, og at baade Statsraad Vogt og hans Kolleger den Gang have tænkt sig Muligheden af, at dette kunde foranledige kriminel Tiltale.

Paa dette Ræsonnement var det, at Crowe derefter blev anerkjendt som Konsul for „Provinsen Finmarken“ ɔ: Finmarkens Amt. Som det vil sees, havde den norske Regjering henskudt Spørgsmaalet om hans hele Forhold i Anledning af den Denovan i 1820 ydede Bistand til en kommende retslig Undersøgelse. En saadan blev aldrig indledet, og der er ikke fra nogen Ret, hverken i Norge eller i England, faldt nogen Afgjørelse af dette Spørgsmaal. Men Historien kan fælde sine Domme uafhængig af nogen juridisk Kjendelse. Den har tilstrækkeligt Materiale i de i nærværende Samling aftrykte Aktstykker.

Det er ikke første Gang, jeg under Behandlingen af Norges Historie i det nittende Aarhundrede har havt Anledning til at mærke, hvor let det derved er at blive opfattet som den, der gaar levende eller nys afdøde Personers Ære for nær. Folk har endnu ikke naaet frem til det Standpunkt, at de erkjende den historiske Forsknings ikke alene Ret, — men ogsaa Pligt til at sige Sandheden uden Omsvøb. Historien kan ikke bestemme sin Dom over de Personligheder, med hvem den beskjæftiger sig, efter hvad der kan søges den indgivet af Slægtninge eller Venner. Den har andre Hensyn at tage.

Generalkonsul Andersens Indlæg mod mig giver et korrekt Indtryk af den Maade, hvorpaa Mange betragte en Behandling af den nyeste Tids Historie. Imidlertid kan det ikke være upaakrævet at minde om, at den i 1875 afholdte Æresfest ikke da hengik uden kritiske Bemærkninger, selv om disse ikke kom offentlig frem. Der var ogsaa den Gang dem, som ikke billigede, at der vistes en saadan Ære mod en Mand, hvis Navn var bragt i Forbindelse med Bodøsagen, og jeg kan dertil føie, at jeg allerede i 1863 paa Tromsø hørte, fra allerbedste Kilde, saadanne Ting om Crowes Færd, at det

i 1875 maatte forbause mig meget, at Mænd som Statsminister Fr. Stang, Høiesteretsassessor O. Løvenskiold, Stiftamtmand C. Motzfeldt m. Fl. vare saa villige til at deltage i den omhandlede Æresmiddag. En Foranstaltning som denne er overhovedet af en saadan Art, at der ikke kan tilraades saavel Indbydere som Deltagere for megen Forsigtighed.

De i denne Samling meddelte Aktstykker godtgjøre, at Denovan har anvendt Crowe som sin Hjælper ved Afsendelsen af de Skibe, der om Sommeren 1820 kom til Bodø med falske Papirer, og at Crowe ikke alene har været vidende om Sammenhængen hermed, men at han ogsaa har ydet sin Bistand ved Forfærdigelsen af disse Papirer. Dette mod Norge i 1820 forøvede Falskneri er i mine Øine en meget alvorlig Sag, med hvilken der ikke kan ties, og som ikke lader sig overdække med Talemaader fra en Æresmiddag i 1875 eller med Forklaringer om, at Bodøsagen forefaldt i 1817 og 1818. Det faar være saa ubehageligt det være vil for Slægtninge og Venner at faa disse Ting dokumenterede. Men det er vigtigere at lægge Bodøsagens sande Sammenhæng frem for det norske Folk, saaledes at det engang kan blive muligt at faa den hele Oversigt over denne ildelugtende Affære og at se, hos hvilke Mænd Ansvaret maa være at søge. Overfor dette Hensyn maa Slægtninge og Venner finde sig i at træde tilbage.

Min Kollega, Professor Moltke Moe har velvillig henledet min Opmærksomhed paa et Skrift, hvis Betydning for de i nærværende Samling omhandlede Sager ikke hidtil har været paaagtet. Det er den engelske Reisende, Mr., senere Sir Arthur de Capell Brookes Skildringer af den Reise, han i 1820 foretog til Nordkap og derfra overland til Stockholm. Reisebeskrivelsen bestaar af to Bind i Kvart, med forskjellige Titler. Først udkom i 1823 ***Travels through Sweden, Norway and Finmark, to the North Cape, in the summer of 1820***, der afsluttes med Besøget ved Nordkap og Tilbagekomsten derfra til Hammerfest. Det andet Bind udkom i 1827 under Titelen ***A winter in Lapland and Sweden, with various observations relating to Finmark and its inhabitants.***

Brooke traf paa denne Reise sammen med Crowe, som den Gang opholdt sig paa Hammerfest og jævnlig omtales i de to Bind. Det første af disse har som Titelbillede et Portræt af ***Maline Marie, a native of Hammerfest in Finmark***; denne unge Dame blev senere Crowes Hustru. Ligeledes indeholder samme Bind et Billede af hendes allerede i 1820 gifte Søster. Deres Pigenavn var Ackermann. Flere af Bodøsagens kjendte Navne møde i Brookes Beskrivelse.

Paa Bodø mødtes Brooke med Dundas Blackhall, som boede der i 1820 og havde faaet sin Hustru derhen. Han blev gjæstfrit modtagen af Amtmanden og sammen med Blackhall indbuden til Middag hos denne paa hans Embedsgaard Løp i Nærheden af Bodø. Han saa under Opholdet paa Bodø ogsaa Skibet *Eliza*, som allerede havde været sendt derop i 1819 og i 1820 paa ny var kommet dertil. Brooke taler ogsaa om det engelske Etablissement paa Bodø, i følgende Ord (I, 250):

„In 1814, an English house first attempted to establish itself at Hundholm. It was found, that, while at Bergen ten *orts* per *vog* were given, the same could be got at Lofoten for little more than two. The enterprise has had, and still has numerous difficulties to encounter, arising partly from old prejudices, partly from other causes, which have operated very powerfully against its advancement. It is probable, however, if the house possessed sufficient capital to advance what is necessary to the Lofoten merchants, to enable them, by paying the debts they have contracted with the Bergen merchants, to get out of their trammels, that it would in a few years be amply repaid; as it would then secure the whole of the fish, which now, from the above cause, is unavoidably sent to Bergen; and by degrees, as the fishermen became sensible of the infinite advantage, in not only obtaining on the spot nearly the Bergen price, which they now get, but likewise saving great expense and time, by not being obliged to make a long and dangerous voyage; the whole of the immense produce of this fishery might perhaps in the course of a few years be exported directly from Hundholm, which would then become a very powerful rival to Bergen."

I dette korte Stykke gives tilstrækkelig Oplysning om de store Forhaabninger, der vare knyttede til Bodø og den med England indledede Forbindelse. Hvad det gjaldt, var den mest vidtgaaende Konkurrense med Bergen. Brookes Kilder kunne ikke være andre end Blackhall, Crowe og Amtmanden. Men naar det var saadanne Planer, der vare oppe, kunde det heller ikke være paafaldende, at Modstanden mod det nordlandske Kjøbstadsanlæg hovedsagelig kom fra Bergen, — at Anlæggets sande Hensigt der var forstaaet. Nordlands Opkomst gjennem en egen Kjøbstad var alene mulig, naar der i denne kunde samles tilstrækkelig Kapital til at undergrave det gamle Handelsmonopol, som Nordfargjælden havde skjænket de bergenske Bryggekjøbmænd. Den norske Regjering havde, med sit liberale Blik paa Handelspolitiken, aabnet Landet for de

Fremmede i Haabet om at berede de nordlige Landsdele en rig Fremtid. Men det viste sig, at den ikke havde været heldig i Valget af de Personer, som den benyttede til at fremme denne frisindede og velmenende Politik. Bodøsagens Mænd vare, trods den høie sociale Stilling, enkelte af dem indtog i sit Hjemland, ikke værdige den Tillid, som de høieste norske Autoriteter vare villige til at vise dem.

Det nævnte Skrift indeholder ogsaa adskillige Oplysninger om de Personer, som omtates i de nu offentliggjorte Aktstykker.

I, S. 269 (smlgn. 296) nævner Brooke i Forbigaaende Shireff som Supercargo paa den ved Røst forliste Brig, *St. John*. Brooke omtaler ogsaa andre af de Skibe, hvis Navne forekomme i Bodøsagens Papirer, *Elisa* og *Minstrel*, den sidste specielt som Crowes Skib. De to Søstre Ackermann vare formodentlig opkaldte ved Skibene *Johanne Cecilie* (Aasbergs Hustru hed *Anne* Cecilie) og *Malvina* (den senere Fru Crowe kaldes i Bogen Maline Marie).

Af I, S. 350 flg. kan sees, at Crowe først sent om Høsten 1820 kom tilbage til England efter en 6 Ugers Overreise fra Hammerfest. Aasberg var Crowes Faktor paa Hammerfest. I Henhold til Denovans tidligere (VI, 2) gjengivne Udtalelser maa Crowe den foregaaende Vinter 1819—1820 have været i London. Ogsaa den ovenfor (VI, 6) nævnte Sybrandt, Kjøbmand paa Tromsø, var en af dem, med hvem Brooke kom i Berøring. Derimod nævnes ikke af Brooke den ved samme Leilighed omtalte Rasberg; det er dog vel ikke sandsynligt, at han som tidligere formodet, er den samme som Aasberg, saaledes at der kun skulde foreligge en Feilskrift af Navnet. Dersom det havde været Aasberg, var der jo ikke nogen Grund til, at Crowe skulde hindre denne, der var hans egen Faktor, fra at modtage de med *Elisa* sendte Varer.

Crowe omtales ligeledes i en senere engelsk Reisebeskrivelse over Norge, *Norway, views of wild scenery and journal by Edward Price Esq.*, der udkom i London 1834. Denne Reise synes at være foretagen i 1826. Price kom paa Tilbageveien til Christiania i dette Aar og traf der bl. a. Crowe, der omtales som *English consul for Hammerfest*, og den Gang skulde reise hjem over Helsingborg.

Siden Bodøsagen blev trykt, er der fremkommet en enkelt Notits om denne Affære, der ikke savner sin Interesse. Denne Notits findes i Claus Pavels's Dagbøger for 1817—1822, S. 464 og er dateret 1ste December 1818:

„Neumanns Qvartalsbrev begynder med en lang Fortælling om et uroligt Optrin i Salten. En Handelsmand Gers og en engelsk Skipper ere Hovedpersonerne. Christiania forrige Byskriver, Secretair Juul, har som Foged opført sig med Kjækhed og Conduite; derimod hviler Mistanke paa Amtmand Berg for strafværdig Connivents.“

Denne Notits kan fortjene at paaagtes, fordi den viser, at Opinionen i Christiania (Neumann var Sognepræst i Asker) allerede saa tidlig har fæstet sig ved Amtmandens Forhold. Dette er paafaldende i mere end een Henseende, hvad de foregaaende Blade paa sine Steder bære Vidnesbyrd om. Som det nu ser ud, er der uforklarlige Sider ved Amtmandens Forbindelser med Englænderne, og det ser ialfald ud, som om disse i ham saa en Mand, der nok kunde være villig til at arbeide for deres Interesser.

Det har taget Tid at istandbringe den hermed afsluttede Samling af Bodøsagens Aktstykker, og det er ikke ganske smaa Mængder, det derunder har været nødvendigt at gjennemgaa. Det har ligeledes taget lang Tid at faa denne Samling trykt. Stoffet kan endnu have nogle Huller, som det maa blive en kommende Tids Sag at søge udfyldt. Særlig maa der Tanken vende sig mod Ønskeligheden af at faa offentliggjort de Depescher, hvori Lord Strangford, St. George og Fitzgerald bearbeidede den britiske Regjering til at tage et saa bestemt Parti, som den gjorde. Det kan ikke betvivles, at navnlig den førstnævnte af disse Diplomater, som Grev Engeström mente, virkelig havde „forgiftet“ Bodøsagen, og at en væsentlig Del af Ansvaret for dennes bedrøvelige Udfald maa falde paa ham. At ogsaa hans to nærmeste Efterfølgere maa tage sin Del af dette samme Ansvar, kan neppe heller ansees tvivlsomt. Hvad der nu foreligger, er imidlertid tilstrækkeligt til at belyse Bodøsagen og vise, hvad denne sørgelig bekjendte Sag virkelig var. Uden at give Norge nogen Ære, var den, efter den Behandling, hvorfor vort Fædreland blev udsat fra britisk Side, en Plet paa Lord Castlereaghs Ledelse af Storbritannien og Irlands Udenrigspolitik i de sidste Aar af den berømte Statsmands Liv. Den 22de Juni 1821 fandt Bodøsagen sin Afslutning. Lord Castlereagh, nu Marquis af Londonderry, døde for egen Haand 12te August 1822. Ogsaa han rammedes af den samme Vanskjæbne, der hjemsøgte saa mange af Bodøsagens Mænd.

Bodøsagens Historie er som en Roman, delvis som en ægte Røverroman, og den Maade, hvorpaa en Mand som Denovan tilsidst sætter sin Villie igjennem, vilde, hvis den ikke var bekræftet gjennem de sikreste Aktstykker, forekomme utrolig. Den er en historisk Roman, forfattet af en Virkelighed, der har bragt alle Momenter sammen i en spændende dramatisk Rækkefølge, bedre end nogen Digter kunde sammenstille dem. Men Norge har maattet betale dyrt for denne Roman, og dens Eftervirkninger have strukket sig langt ned igjennem vort Fædrelands politiske Historie. Bodøsagen vakte ogsaa, som i denne Samling nærmere er belyst, en dyb Misstemning mellem Udenrigsministeriet og den norske Regjering, og dennes Medlemmer bleve derfor ogsaa nogle af de ivrigste til at reise Anklager mod den daværende Udenrigsminister, som den, der ikke havde taget det skyldige Hensyn til Norges Værdighed og Interesser.

Christiania 27 Juni 1900.

Register.

Det norske historiske Kildeskriftfonds Skrifter.

---

1. **Norske Samlinger.** Efter offentlig Foranstaltning udgivne af Christian C. A. Lange. Bind II. Christiania. Feilberg & Landmarks Forlag 1858—1860. 8vo.

   „**Norske Samlinger,** udgivne af et historisk Samfund i Christiania. Første Bind" — udkom paa samme Forlag, i Aarene 1849—1852. (Nu gaaet over til N. W. Damm & Søns Forlag, der indtil videre sælger Bd. I—II tils. til nedsat Pris Kr. 5,00).
2. **Norske Magasin.** Skrifter og optegnelser angaaende Norge og forfattede efter reformationen. Samlede og udgivne af N. Nicolaysen. Bind I—III. Chra. Johan Dahls Forlagsboghandel (H. Aschehoug & Co.). 1858—1870. 8vo. (Kr. 15,00).
3. **Liber Capituli Bergensis.** Absalon Pederssøns Dagbog over Begivenheder, især i Bergen 1552—1572. Udgiven efter offentlig Foranstaltning med Anmærkninger og Tillæg af N. Nicolaysen. (Særskilt Aftryk af Norske Magasin. Første Bind). Chra. Johan Dahls Forlagsboghandel (H. Aschehoug & Co.). 1860. 8vo. (Kr. 2,00).
4. **Flateyjarbók.** En Samling af norske Konge-Sagaer med indskudte mindre Fortællinger om Begivenheder i og udenfor Norge samt Annaler. Udgiven efter offentlig Foranstaltning [af Gudbrandr Vigfusson og C. R. Unger]. Bind I—III. Chra. P. T. Mallings Forlagsboghandel. 1859—1868. 8vo. (Kr. 12,00).
5. **Norske Rigs-Registranter,** tildeels i Uddrag. Udgivne efter offentlig Foranstaltning. Bind I—XII. 1523—1660. Christiania 1861—91. 8vo. (Kr. 72,00).
6. **Pavelige Nuntiers Regnskabs- og Dagbøger,** førte under Tiende-Opkrævningen i Norden 1282—1334. Med Anhang af Diplomer. Udgivne efter offentlig Foranstaltning ved P. A. Munch. Chra. 1864. 8vo. (Kr. 1,60).
7. **Meddelelser fra det norske Rigsarchiv,** indeholdende Bidrag til Norges Historie af utrykte Kilder. Bind I. Chra. Feilberg & Landmarks Forlag. 1865—1870. 8vo. (Gaaet over til N. W. Damm & Søns Forlag og sælges indtil videre til nedsat Pris Kr. 1,00).
8. **Bidrag til Norges og Sveriges Historie 1812—1816.** Udgivne af Yngvar Nielsen. Chra. P. F. Steensballe. 1869. 8vo. (Kr. 3,20).
9. **Codex Frisianus.** En Samling af Norske Konge-Sagaer. Udgiven efter offentlig Foranstaltning [af C. R. Unger og A. C. Drolsum]. Chra. P. T. Mallings Forlagsboghandel. 1871. 8vo. (Kr. 5,00).
10. **Biskop Eysteins Jordebog** (Den røde Bog). Fortegnelse over det geistlige Gods i Oslo Bispedømme omkring Aar 1400. Efter offentlig Foranstaltning udgivet ved H. J. Huitfeldt. Chra. 1873—1880. 8vo. (Kr. 7,00).
11. **Jómsvikinga-Saga** i latinsk Oversættelse af Arngrim Jonsson. Udgiven af A. Gjessing. Kristianssand 1877. 8vo. (Kr. 0,60).
12. **Sigurd Ranessøns Proces,** udgivet efter Haandskrifterne af Dr. Gustav Storm. Kra. 1877. 8vo. (Kr. 0,80).
13. **Bergens Borgerbog 1550—1751.** Udgiven efter offentlig Foranstaltning af N. Nicolaysen. Kra. 1878. 8vo. (Kr. 2,00).
14. **Monumenta historica Norvegiæ.** Latinske Kildeskrifter til Norges Historie i Middelalderen. Udgivne efter offentlig Foranstaltning ved Dr. Gustav Storm. Kra. 1880. 8vo. (Kr. 4,00).
15. **Biskop Jens Nilssøns Visitatsbøger og Reiseoptegnelser 1574—1597.** Udgivne efter offentlig Foranstaltning ved Dr. Yngvar Nielsen. Kr.a 1880—85. 8vo. (Kr. 8,20).
16. **Matrikler over Nordiske Studerende ved fremmede Universiteter.** Efter offentlig Foranstaltning samlede og udgivne af Dr. Ludvig Daae. H. I. Chra. 1885. 8vo. (Kr. 1,40).
17. **Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede (1514—1521).** Udgivne ved H. J. Huitfeldt-Kaas. Bind I—III, Hefte 1. Chra. 1885—98. 8vo. (Kr. 17,00).
18. **En Tale mod Biskoperne.** Et politisk Stridsskrift fra Kong Sverres Tid, udgivet efter offentlig Foranstaltning ved Dr. Gustav Storm. Chra. 1885. 8vo. (Kr. 0,80).
19. **Borgarthings ældste Kristenret** i fotolithografisk Gjengivelse efter Tønsbergs Lovbog fra c. 1320. Chra. 1886. 4to. (Kr. 4,00).

20. **Forarbeiderne til Kong Christian den femtes norske Lov.** Udgivne af N. Prebensen og Hj. Smith. Chra. 1887. 8vo. (Kr. 7,00).
21. **Islandske Annaler indtil 1578.** Udgivne ved Dr. Gustav Storm. Chra. 1888. 8vo. (Kr. 7,00).
Norges Indskrifter med de ældre Runer. Udgivne af Dr. Sophus Bugge. Hefte 1—5. Chra. 1891—1900. 4to. (Kr. 19,60).
Norske Herredags-Dombøger. Første Række (1578—1604).
I. Dombog for 1578. Udg. af E. A. Thomle. (Kr. 3,60).
II. Dombog for 1580. Udg. af E. A. Thomle. (Kr. 1,20).
III. Dombog for 1585. Udg. af E. A. Thomle. (Kr. 2,80).
IV. Dombog for 1597. Udg. af E. A. Thomle. (Kr. 2,00).
V. Dombog for 1599. Udg. af E. A. Thomle. (Kr. 4,80).
VI. Dombog for 1604. Udg. af E. A. Thomle. (Kr. 1,60).
Chra. 1892—99. 8vo. (Kr. 16,00).
Nils Stubs Optegnelsesbøger fra Oslo Lagthing 1572 – 1580. Udg. af H. J. Huitfeldt-Kaas. Chra. 1892—95. 8vo. (Kr. 2,80).
Otte Brudstykker af den ældste Saga om Olaf den hellige med Facsimiler. Udgivne af Dr. Gustav Storm. Chra. 1893. 8vo. (Kr. 2,40).
26. **Det Arnamagnæanske Haandskrift 310 qvarto.** Saga Olafs konungs Tryggvasonar er ritaði Oddr muncr. En gammel norsk bearbeidelse af Odd Snorresøns paa latin skrevne Saga om Kong Olaf Tryggvason. Udg af P. Groth. Chra. 1895. 8vo. (Kr. 2,40).
27. **Biskop Nils Glostrups Visitatser i Oslo og Hamar Stifter 1617—1637.** Udgivne ved Dr. L. Daae og H. J. Huitfeldt-Kaas. Chra. 1895. 8vo. (Kr. 1,80).
28. **Historisk-topografiske Skrifter om Norge** og norske Landsdele, forfattede i Norge i det 16de Aarhundrede. Udg. ved Dr. Gustav Storm. Chra. 1895. 8vo. (Kr. 3,00).
29. **Hirdskraa** i fotolithografisk Gjengivelse efter Tønsbergs Lovbog fra c. 1320. Chra. 1895. 4to. (Kr. 16,00).
30. **Stavanger Domkapitels Protokol 1571—1630.** Udg. ved Andreas Brandrud. H. 1. 2. Chra. 1897—99. 8vo. (Kr. 3,00).
31. **Historiske Samlinger.** Udgivne af Den Norske Historiske Kildeskriftkommission. Bind 1. Chra. 8vo. Kr. (5,80).
32. **Presten Søfren Søfrensøns Memorialbog 1564—1599.** Udg. ved A. E. Erichsen. Kra. 1898. 8vo. (Kr. 0,80).
33. **Regesta diplomatica Norvegiæ.** Kronologisk Fortegnelse over Dokumenter vedkommende Norge, Nordmænd og den norske Kirkeprovins. I. 991—1263. Udg. af Dr. Gustav Storm. Chra. 1898. (Kr. 1,40).
34. **Erkebiskop Henrik Kalteisens Kopibog.** Udg. af Alexander Bugge. Chra. 1899. 8vo. (Kr. 3,00.)

Under Pressen er:

Stavanger Domkapitels Protokol. Bind I. H. 3.
Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede. Bind III. H. 2.

Under Forberedelse er:

Regesta Norvegica II 1263—1319.
Diplomatarium Norvegicum. Bind 17. Aktstykker fra England og Rom.
Erkebiskop Walkendorfs Brev om Finmarken.
Norske Herredags-Dombøger. Første Række. VII. Register.

Kildeskriftfondets Kommissionærer er:

For Norge og Sverige: **Hr. Jacob Dybwad, Christiania.**
» Danmark: **D'Hrr. Lehmann & Stage, Kjøbenhavn.**
» de øvrige Lande: **Hr. Otto Harrassowitz, Leipzig.**

